

ספרי — אוצר החסידים — ליובאוויטש

עובד
שלשלת האור

שער
עשירי

הכל
רביעי

מאמרי אדמו"ר האמצעי

דרושי חתונה

— חלק א —

•

מאת

כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור עולם
מופת חיזו איש אלקים קדוש וטהור כ"ק שם חפירתו

מוח"ר **דובער** נב"מ ו"צ

— אדמו"ר האמצעי —

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ותשע לבריאה
שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

**MAAMOREI ADMUR HOEMTZOEE
D'RUSHEI CHASUNAH**

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 • (718) 774-4000
Printed in the U.S.A.
5749 • 1988

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneersohn, Dov Beer, 1773-1827

**Me'amre Admur ha-emitse'i,
D'rushel Chasunah**

(Sifriy. Otsar ha-Hasidim—Lyubavitsh)
(Kovets shalsholet ha-or; hekhhal 4, sha'ar 10)

Title on t.p. verso: Maamorei Admur hoemtzoe, D'rushei Chasunah.

"Yotse la-or ba-pa'am ha-rishonah mi-ket. y."

Includes bibliographical notes and index.

1. Sermons, Hebrew. 2. Jewish Sermons. 3. Habad--Sermons. I. Title. II. Title:
Maamorei Admur hoemtzoe, D'rushei Chasunah. III. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim,
Lyubavitsh. IV. Series: Kovets shalsholet ha-or; hekhhal 4, sha'ar 10.

BM740.S3625 1988

ISBN 0-8266-5487-8

Library of Congress Catalog Card #86-18516

נדפס בדפוס
שמחה ובנו גרשון גלוקמן
BOOKMART PRESS, INC.
N. BERGEN, N.J. 07047

נסדר בדפוס "עמפייער פרעסס"
ע"י מרדכי ליב בן מינא
EMPIRE PRESS
550 EMPIRE BLVD. • BROOKLYN, N.Y. • (718) 756-1473
FAX (718) 604-7633

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות הדפסת מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצי שנמצאים לע"ע בכתב-יד, ובהמשך להנדפס מכבר,

הננו מוציאים לאור בזה, בפעם הראשונה מכתב-יד, מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצי — דרושי חתונה, כרך הראשון.

הספר יוצא לאור לקראת יום הבהיר י"ד כסלו הבעל"ט, יום מלאת ששים שנה לנשואי כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא ע"ה בת כ"ק אדמו"ר מהורייצ ני"ע (בשנת תרפ"ט),

ובקשר לימי ט' כסלו (יום הולדת וההסתלקות של כ"ק אדמו"ר האמצי) וי"ד כסלו (חג הגאולה שלו) הבעל"ט.

* * *

דרושים אלו נאמרו ונרשמו ע"י כ"ק אדמו"ר האמצי (בימי נשיאותו בהשנים תקע"ג-תקפ"ח) בזמנים שונים בקשר לחתונות בני משפחתו וכיו"ב. ונלקטו כאן הדרושים מכריכ ביכלאך כתי", אחדים מגוכי"ק אדמו"ר האמצי, והשאר מכתב-יד מעתיקים שונים (כמצויין בפרטיות להלן ברשימת הכתי"ב בסוף הספר).

-
- 1) בהתועדות דאר ליר"ד כסלו (יום גאולת כ"ק אדמו"ר האמצי) התשמה.
 - 2) עד עתה נדפסו בסדרת ספרי. מאמרי אדמו"ר האמצי: ע"ס בראשית (מוצאי ר"ה תשמ"ט). ויקרא ח"א (ב' ניסן תשמ"ה). ח"ב (עשקים כסלו תשמ"ז). כמדבר ח"א (ו' אדר"ש תשמ"ז). ח"ב (ט"ז סיון תשמ"ז). ח"ג (לפני ליג בעומר תשמ"ז). ח"ד (כ"ה מ"ח תשמ"ח). ח"ה (בדמוס). דברים ח"א (ב' אייר תשמ"ז). ח"ב (עשקים כסלו תשמ"ז). ח"ג (ה' מניא תשמ"ז). ח"ד (ר"ח שבט תשמ"ח).
 - 3) מלבד קונטרס ברכת חתנים (להלן ע' קסח) שכבר ראה אור הדפוס לפנינו ב.קונטרס מאמרים יקרים (ראה אודותיו להלן ברשימת הכתי"ב לע' קסח), ונדפסו כאן בחו"ס חיקונים והשלמות מכתב-יד.
 - 4) בכרך השני יופיעו בעז"ה הדרושים ד"ה: א) שמת תשמח כו' שהקבי"ה נק' חתו. ב) שמת תשמח כו' ומסיים משמח חו"כ. ג) שמת תשמח כו' שהקבי"ה וכניי טובב וממלא. ד) משמח חתו וכלה. ה) להבין ענין מה שבברכה ראשונה אומרים משמח חו"כ. ו) אשר ברא כו' הנה להבין הדקדוקים. ז) אשר ברא כו' איד יתכו בריאה. ח) קול מצהלות. ט) להבין ענין שמחת חו"כ כו' כמו הרה תקריב. י) להבין ענין שמחת חו"כ כו' איו הגלויות מתכנסות אלא בוכות המשניות.
 - מכמה מאמרים יש תח"י לע"ע רק מספר מצומצם של כתי"ב מעתיקים. ואפשר שאינו מדויק וכו'. ובבקשה רבה שכל מי שיש בידו עוד כתי"ב או נוסח שונה בד"ה הנ"ל יודיענו בהקדם, וזכות הרבים תלוי בו.
 - 5) והם ד"ה: לוסתי ררכבי פרעה — להלן ע' כט. מה יפו פעמך — ע' נט. להבין ענין ברכות חתנים כו' ע"ש החתן — ע' קמו (וראה ט' אגרות קודש של כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב ני"ע (ח"ב ע' תרלט). כן קבלתי תשורתו היקרה עלי מאד דרוש ברכת חתנים כ"ק וגדול ת"ח לכבודו, ואילי קאי על דרוש זה.

סידרנו הדרושים לפי סדר: פסוקים, מארז"ל, נוסח ברכות נשואין, ו"ענינים"
(להבין ענין שמחת חתן וכלה וכו').

* * *

בשולי הגליון הוספנו שינויי נוסחאות ומראי מקומות לפסוקים ומארז"ל
ועוד.

בסוף הספר הוספנו: א) רשימת הכתבי-יד. ב) מפתח ענינים. ג) פקסימיליות.
הספר נערך ע"י הרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב. מפתח הענינים נערך ע"י הת' חנא
שי' פרמזן.

מערכת „אוצר החסידים“

רי"ח כסלו, תשמט (תהא שנת משיח טובה)
שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצי"צ
ברוקלין, נ.י.

מפתח

פסוקים

א	כי על כל כבוד
טו	כמשוש חתן
כט	לסוסתי ברכבי פרעה
נט	מה יפו פעמיך
עז	להבין בתוסי' ביאור ע"פ מה יפו

מארו"ל

קה	כל המשמח
קכה	ונחה עליו [ביאור כל המשמח]
[רמא]	[כל המשמח
[רטו]	[ענין רב שמואל כו' מרקד אתלת

נוסח ברכות נשואין

קמו	להבין ענין ברכות חתנים כו' ע"ש החתן
	להבין ענין ברכת חתנים כו' יוצר האדם
קסח	[קונטרס ברכת חתנים]
קצב	ולהבין עוד בתוסי' ביאור כו' ברכה ראשונה
רפז	אשר יצר כו' בצלמו
שיו	שוש תשיש כו' ב' פירושים
של	שוש תשיש כו' רני עקרה
[רנא]	[שוש תשיש כו' רני עקרה
רט	שמח תשמח כו' יוצר הרים
[רלד]	[שמח תשמח כו' ע"כ יעזוב

הוספות

שמט	רשימת הכתבי-יד
שנג	מפתח ענינים
שעז	פקסימיליות

כי על כל כבוד חופה, ולכאורה יש להבין דהליל על כבוד חופה ולמה אמר על כל כבוד דמשמע שיש כמה מיני כבוד ועל כל כבוד וכבוד יש חופה בפ"ע, ומה שייכות חופה לכבוד והלא החופה עצמה נעשית לכבוד. אך הענין הוא שיש ב' מיני כבוד עליון וכבוד תחתון ועל כל אחד ואחד יש חופה בפ"ע (וכמ"ש שאו שערים ראשיכם כו') ויבא מלך הכבוד מי זה מלך הכבוד כו' ואח"כ חוזר ואומר שאו שערים כו' ויבא מלך הכבוד כו'). וביאור הענין ידוע שיש ב' מדרגות כאלקות בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע בכלל ונק' סוכ"ע בשם כבוד עליון שהוא כבוד נאצל (בלשון המקובלים) ובחי' ממכ"ע נק' בשם כבוד תחתון שהוא כבוד נברא וע"ז א' למען יזמרח כבוד כו' (ועליו אמר מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד כו'), וזהו ענין מה שלפעמים אומר מלא כל הארץ כבודו ותרגומו זיו יקרי' דמשמע שכבוד ה' בא בגילוי גמור לכל העולמות והברואים עד שכל הארץ האירה מכבודו כמ"ש מלא כל הארץ כבודו, וזהו פי' זיו יקרי' הוא האור הנא בגילוי ממש ופעמים אומר ברוך כבוד ה' ממקומו שזה אומרים המלאכים להיות ששואלים א' מקום כבודו כו' שנפלא ונסתר מהם ולכך אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו הנעלם והנסתר ויומשך לגילוי מן ההעלם, וזהו לכאורה כסותרים זה את זה (וכמ"ש כבודו מלא עולם משרתיו שואלים א' מקום כו' סותר זה את זה, ואין לחלק בין שרפים שבעולם הבריאה לחיות ואופנים שביצי' שבהם מוסתר שהרי מכה"כ עד סוף עולם העשי' כו'). אך הענין הוא לפי שיש ב' מיני כבוד כבוד עליון דבחי' סוכ"ע שע"ז אמר ברוך כבוד ה' ממקומו ממש שאינו מתגלה רק לפרקים מן העלם העצמות (כמו בשבת וי"ט שנק' מועדי הוי'

כי על כל כבוד: המאמר מיוסד על ד"ה זה בסידור עם דא"ח קכח, ד. לקי"ת שה"ש מו, ב. מאמרי אדה"י הנחות הרי"ף ע' מט. מאמרי אדה"י נביאים ח"א ע' לד. [מאמר זה מאדה"י הוא מפ' נשא תקי"ט, ולאביו, חתונת הרבנית ביילא בת אדהאמי"צ עם הרה"ח רבי יקותיאל ולמן נכד הרה"ק רלו"צ מברדיטשוב]. וקיצורים באוה"ת נ"ך כרך ג' ע' אירד. ובכתב-יד נמצא ג"כ תוכן המאמר עם הגהות מהרה"ק ר' הלל מפאריש. תוכן המאמר נמצא ג"כ בשינויים להלן בחלק השני ד"ה אשר ברא סיו ואילך. ד"ה קול מצהלות, סכ"ה ואילך.

ראה להלן בהוספות ברשימת מקורות הכתב-יד.

כי על כל כבוד חופה: ישע"י ד, ה. וראה עוד ע"פ זה להלן ע' כב ואילך וע' נח. ועוד.

שאו שערים ראשיכם: תהלים כד, ז ואילך.

כבוד נאצל (בלשון המקובלים) . . . כבוד נברא: ראה תקוני זהר בהקדמה (ה, רע"א. ו, ריש ע"ב). רמב"ן ויגש מו, א. וראה גם [בנוסף להנסמן לעיל בתחילת המאמר] פיה"מ לאדהאמי"צ פפ"ה. מאמרי אדהאמי"צ במדבר ח"א ע' צו. ח"ג ע' אקנד. איקסח. דרמי"צ קעט. סע"א ואילך. אוה"ת ויגש (כרך ז) תתתסו, א.

למען יזמרח כבוד: תהלים ל, ג.

מלא כל הארץ . . . זיו יקרי': ישע"י ה, ג ות"י שם.

וכה"ג) ומ"ש מלא כל הארץ כבודו זהו בחי' כבוד תחתון דבחי' ממכ"ע שנמשך בעולמות דבי"ע עד סוף כל המדרגות (גם בעי"ש דנוגה דעש"י כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה וכמ"ש מלך אלקים על גוים כו', וכן יראו מה' כל הארץ כו') וזהו ג"כ ענין מ"ש כבוד אלקים הסתר דבר שהוא כבוד העליון שנק' עלמא דאתכסיא וכבוד מלכים חקור דבר הוא כבוד התחתון בחי' עלמא דאתגליא כמ"ש ה' צבאות הוא מלך הכבוד שבא מן ההעלם לגילוי, וזהו כבוד מלכים חקור דבר בגילוי משא"כ על כבוד עליון שואלים מי הוא זה מלך הכבוד כו', וזהו ברוך כבוד ה' מעולם האצ"י שנק' עלמא דאתכסיא בכלל שזהו ממקומו דהיינו בחי' וק' דאצ"י לבי"ע עלמא דאתגליא וכמ"ש ברוך ה' אלקים מן העולם ועד עולם כידוע (ולעיל כתיב ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר שיהי' בחי' טובב בבחי' ממלא וכמ"ש יעקב והי' הוי' לי לאלקים ממש וכך הוא גם עתה בכל שבת וי"ט כידוע).

והנה ביאור ענין בחי' ממכ"ע שנק' בזהר כבוד תתאהי כמ"ש למען יזמרך כבוד כו', הנה ידוע שזהו בחי' מל' דאצ"י שיורדת למטה להשפיע ולהוות העולמות מאין ליש תמיד ובחי' התפשטות האור ושפע זאת האלקי' להוות ולחדש מע"כ בכל יום מגן עדן העליון עד סוף מדרגות התחתונות דעש"י בדצח"ם וארמ"ע וע"ז אמר מכה"כ זיו יקר"י לבד שאינו רק בחי' הזיו והארה דהארה בלבד מעצמות אלקות דבחי' המל' לפי שא"א שיומשך בע"ג מבולתי בע"ג כמו כח הפועל בפעולתו מאחר שאין ערוך ביניהם כלל אלא צ"ל ע"י בחי' הצמצום שמצמצם אור עצמות כח האלקי הבלתי בע"ג ואינו מאיר רק מבחי' הארה דהארה לבד (כמו ע"י מסך מפסיק והוא שם אלקים המצמצם ומסתיר על שם הוי' כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים כידוע) וכמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' וגם זה בא ומאיר בבחי' מקיף על כל העולמות וכמ"ש הודו על ארץ כו', ואמנם בזה עצמו הוא שנמשך מקור חיותם ושפעם

בע"ש = בעי שריים. [בבחי' ב: בע"ס. וגיכר שהוא טעות המעתיק שם].
 מלכותך מלכות . . ומלכותו בכל משלה . . מלך אלקים על גוים: תהלים קמה, יג, קג, יט, מז, ט.
 יראו מה' כל הארץ: תהלים לג, ח.
 כבוד אלקים . . וכבוד מלכים: משלי כה, ב.
 מעולם האצ"י: בבחי' ב: מעולם ועד עולם מעולם האצ"י.
 ברוך ה' אלקים מן העולם ועד עולם: תהלים קו, מת, ועוד. [ואצ"ל כאן: אלקי'] = אלקי ישראל, כלשונו הכתוב].
 ונגלה כבוד ה' . . והי' הוי' לי לאלקים: ישעי' מ, ה, ויצא כח, כא.
 שנק' בזהר כבוד תתאה: בבחי' ב: במקום 'תתאה' — 'תחתון'. וראה וז"א כה, רע"א, וחי' רגו, טע"ב, ועוד.
 כי שמש ומגן: תהלים פד, יב.
 הודו על ארץ ושמים: תהלים קמה, יג.

מאין ליש וע"כ אמר מכה"כ כמו במלאכים וחיות הקדש כמ"ש כבוד מלכותך
יאמרו כו' עד וכבוד הדר מלכותו כו' ואע"פ שנאמר את השמים ואת הארץ
אני מלא ומשמעותי דאני היינו בחי' מהו"ע אלקות ממש הנה זהו הבא
בבחי' העלם והסתר כמ"ש אתה אל מסתתר וכמו שאר' הקדוש בשמים
ובארץ כו' וע"כ אומר השמים והארץ אני מלא בשהו כמאמר דלית אתר פנוי
מיני' ממש כידוע ומבואר במ"א וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון כו' וד"ל, אבל
מ"ש מכה"כ הוא שפע האור וכח וחיות האלקי הבא בבחי' גילוי להיות כמו
כח הפועל בנפעל ממש והוא הנקרא זיו יקר' לבד (רק שירד ובא
בהשתלשלות וצמצומים רבים עד שכע"ש דנוגה שם מוסתר האור ביותר
ועל כן יכולים להיות בבחי' פירוד לפרקים ולפעמים הן בבחי' ביטול
ואומרים שירה כידוע וכמ"ש מי לא יראך מלך הגוים כו'), וזהו הנקרא כבוד
נברא (בלשון המקובלים) להיות. שעי"כ ענינו הוא בחי' השפע הבא להחיות
הנבראים ע"כ נקרא גם הוא בשם כבוד נברא שהוא בשביל בריאה מאין ליש
לבד ונקרא כבוד תחתון כנ"ל. אך הנה בחי' כבוד עליון שנקרא בזהר כבוד
עילאה ונקרא בלשון המקובלים בשם כבוד נאצל שהוא ברוך כבוד הוי'
דהיינו בחי' סוכ"ע הנ"ל שהוא למעלה הרבה מבחי' זיו ואור האלקי דבחי'
המל' בעולמות היותו למעלה עדיין גם מהיות מקור ושו"ש להתהוות
העולמות וכמ"ש כי עמך מקור חיים כו', ולזה נקרא סוכ"ע שמתנשא מימות
עולם כו' ולזה אינו מושג כלל במלאכים ועולמות ושואלים אי' מקום כבודו
כלומר כבודו ממש שהוא כבוד עליון נעלם מהם לגמרי ואומרים ברוך כבוד
הוי' שהוא בחי' א"י"ס שבאצ"י (שנכלל בדי' אותיות דהוי' יו"ד כחכ' כו'
כידוע) דאיהו וחיוהי חד כו' ממקומו העצמי וכמארז"ל הוא מקומו ש"ע
(שזהו בחי' כבוד תחתון הנ"ל) וכן ברוך המקום ואין העולם מקומו שהוא
מרום ומתנשא מימות עולם והוא בחי' כבוד נאצל העליון וכך אמר בזהר
איהו תפיס בכלוהו עלמין ולית מאן דתפיס ב"י כלל דהיינו שבחי' מהו"ע
ביה א"א להשיג כלל רק בחי' מציאות התפשטות אור וזיו בהארה הדארה
לבד כנ"ל כידוע וד"ל.

כבוד מלכותך: תהלים קמה, יא ואילך.

את השמים . . . אני מלא: ירמ"ב כג, כד.

ומשמעותי: בבחי' ב: ומשמע.

אתה אל מסתתר . . . והקדוש בשמים ובארץ: ישעי' מה, טו. נוסח ברכת ישתבח.

דלית אתר פנוי מיני: תקוני זהר תניז (צא. ב). וראה לקרית ויקרא נב, ג.

אני ראשון ואני אחרון: ישעי' מד, ה.

שכע"ש: = שכ"ע שרים. [בבחי' ב: שכע"ס. וראה לעיל ריש ע"ב].

מי לא יראך מלך הגוים: ירמ"ב ה, ה.

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, יו"ד.

בד' אותיות דהוי' יו"ד כחכ': ראה תקוני זהר בהקדמה ה, ב. שעי' קדושה להרחיז ח"ג שי"א. אגה"ת פ"ד.

דאיהו וחיוהי . . . הוא מקומו שיע"י: [של עילוט:] תיז בהקדמה ג, ב. ב"ר פס"ח, ט.

איהו תפיס בכלוהו עלמין: חז"ג רכה, א.

והנה להבין זה כתוס' ביאור הנה ידוע בפי' כי אל ידעות הוי' כו' ונקרא דעת עליון ודעת תחתון שהן ב' הפכים והוא ית' סובל ב' הדעות יחד כענין שאומר אל ברוך גדול דעה (ואמר גדולה דעה שניתנה בין ב' אותיות דיי' צמצום והתפשטות כמ"ש כי ביי' כו') וענין הב' דעות הללו היינו כידוע שיש ב' מדרגות באופן ההשתלשלות א' נק' מיש לאין והוא בחי' דיי' שמלמעלה למטה והב' הנק' מאין ליש ונק' דיי' שהוא הדיעה שמלמטה למעלה והן ב' הפכים כו'. וביאור הדבר ידוע ומבואר במ"א שהן ג' מדרגות בכלל י"ש ואיין וי"ש ובפרט הן ד' מדרגות יש ואין ואין וי"ש כו', והענין הוא עד"מ חיות הנפש הרוחניות שבא בהגשמיות הגוף שהוא מאין ליש שהרוחניות חיות שבדם הוא הנפש הוא בחי' אין והעלם ונמשך להיות חיי בשר ביש גשמי כו', אבל הנפש עצמה טרם בואה לגוף הרי מה שמאיר מאותה הארה זאת להחיות גופים שונים שהוא רק הכח להחיות ואינו בא בגוף עדיין זהו רק בחי' הארה בעלמא ממנה בתנועת החי' כידוע, והוא הנק' מיש לאין פי' י"ש האמיתי הוא עצם הנפש ממש ומה שיש בכחה גיכ' להחיות מאין ליש בגוף זהו בחי' אין כלומר כלא וכאין חשיב לגבי עצם מהות' והי' ג' מדרגות בכלל יש ואין ויש אבל בחי' האין הא' דהיינו הארת עצמות הנפש להחיות דכלא חשיב הוא שנעשה בחי' אין של ה"ש בגוף, ואי"כ יש בפרט ד' מדרגות תחלה מיש לאין ואין זה הוא שמתצמצם להחיות הגוף ממש מאיין ליש גמור ובודאי מעלת האין הא' נבדל בערך להיותו כלול עדיין בעצם הנפש הרוחנית ממש משאי"כ בחי' אין זה עצמו שמשתנה להיות רוחניות בגשמיות הוא למטה הרבה ממנו, וזהו מיש לאין ומאין ליש וכך הוא בצומח דכח הצומח הרוחני יש בכחו להצמיח זהו מיש לאין דכלא חשיב ואחר שמתצמצם להיות מצמיח עשב הגשמי זהו מאיין ליש גמור דגשמיות שברוהניות הוא נעשה רוחניות דגשמיות וכמ"כ בדם הוא הנפש כידוע. ועד"מ אחר הוא כמו מעיינות תהום רבה שזהו מיש האמיתי לאין ונקרא מעיין סתום ומעיינות אלה נעשה מאין ליש בנהרות שהן ד' מדרגות בפרט כנ"ל בחי' וצומח וד"ל.

ועד"ז יובן גם בכח האלקי המחי' מאין ליש במלאכים ועולמות כחיות הנפש בגוף כידוע נקרא אין והעלם לגביהם דהיינו שהוא מקורם באמת ואמנם הי' רק רוחניות האלקי' שבא בגשם הנבראים המוגבלים כו'

כי אל ידעות . . . דיי' ודיי': שמואל"א ב', ג. ראה תרי"א סח, א. לקו"ת ראה כג, ד. שמע"צ פג, א. שה"ש מ, ב. סידור מד, א. קכט, א. מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"א ע' רסב [ושי' באורך].
נדולה דעה: ברכות לג, א.
כי ביי'הו: ישע"י כו, ד.
במ"א . . . יש ואין ויש: ראה בארוכה שערי אורה סב, ב ואילך. ס' מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"א ע' רה.
וראה אה"ת נ"ד (כרך ב) ע' איקכו. ושי' סה"מ תשי"ח ע' 219. ושי' ועוד.
בתנועת החי': בכתי"ב: בתנועה החי'.

והוא דעה שמלמטה למעלה כמו שהוא לגבי הנבראים והעולמות שכה האלקי נקרא אין של היש הנפרד ונקרא דעת תחתון שמתפשט בעולמות שאצלם למעלה בחי' אין ולמטה בחי' יש להיותו בבחי' העלם לגביהם אבל מלמעלה למטה נהפוך הוא שלמעלה הוא בחי' יש האמיתי מקורא דכולא כמ"ש כי עמד מקור חיים כו' דבחי' אין האלקי מקור כל העולמות כאין וכלא ממש חשיב לפי שאינו רק בחי' הארה בעלמא מעצמות אלקות שזהו הנקרא מיש לאין (וגם בחי' אין זה שמאיר מעצמות זהו כמו כח המח' שבנפש כני"ל שהוא למעלה הרבה גם מבחי' מקור הנבראים שנקרא אין של היש הנפרד כני"ל שהן ד' מדרגות מיש האמיתי לאין ואח"כ מאין ליש כני"ל וד"ל), ונמצא שב' דעות הללו סותרים זא"ז והוא ית' סובל ב' הדעות יחד לפי שלגבי מהו"ע ממש שוין ב' הדעות שמלמעלה למטה עם מלמטה למעלה מפני שכ"ז אינו שייך רק לענין בחי' ההשפעה דכמו שנמשך מיש האמיתי הי"ז מיש לאין, וכמו שנמשך בנבראים הוא מאין ליש כני"ל אבל לגבי מהו"ע ממש ב' הדעות יחד שוין, ויובן זה עדי"מ הנ"ל בתהום עצמו ששוה לפניו מעיין סתום שלו דגם הוא כלא חשיב כמעיין הבא בנהר כו' או כמו עצם הנפש שסובל ב' מיני אור הללו דמיש לאין ומאין ליש יחד כו', וכמו כח הצומח עצמו ששוה לגבי גשמיות שברוחניות עם רוחניות שבגשמיות יחד כו' וד"ל.

(ויו"ב) זה יותר ע"ד המבואר במ"א בענין דעת עליון ודעת תחתון דבחי' ד"ע זהו מחשבה כללית דצופה ומכית עד סוף כו' בסקירה אחת כמו הכלל לא הפרט, וד"ת הוא הבא בהשגחה פרטית שנקרא ידיעה פרטית שהן ב' הפכים ממש כני"ל בב' דעות דמיש לאין ומאין ליש, דד"ע הכולל הכל זהו כמו מיש לאין הנ"ל שאינו רק מחשבה אחת וכלא חשיב לגבי מהו"ע א"ס ביה ממש וד"ת שבאי בפרטיות באופנים שונים שנין כו' זהו מאין ליש, ויש כאן ג"כ ד' מדרגות בפרט כני"ל, אך לגבי מהו"ע ית' שוין ב' דעות הללו ממש שהרי א' משמים הביט בכלל כני"ל בבחי' ד"ע השגחה בפרט וכן היוצר יחד ומכין אל כל מעשיהם בפרט יחדיו כא', וזהו מ"ש כי אל דעות הו"י ולו נתכנו קרי וכתוב לא ולו יחדיו וד"ל וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות דבשעה שמגביהי לשבת בבחי' מחשבה כללית הנ"ל אז הוא משפילי לראות בפרט בבחי' ד"ת הנ"ל לפי ששניהם שוין ממש, וכן אמר איהו תפיס ככולהו

כי עמד מקור חיים: תהלים לו, וי"ד.

דצופה ומכית . . . בסקירה אחת: ע"פ נוסח ברכת זכרונות. וריה ית' א (וע"ש בחדא"ג). וראה לקו"ת שה"ש ית' ד. שער היחוד לאדהאמיצ' פט"ז. עטרת ראש שער ריה פ"ד ואילך. אמ"ב שער הקיש פ"י ואילך. ובכ"מ.

שוא . . . שנין כו': בבחי' ג: שבא בפרט בשית אלפי שנין כו'.

משמים הביט . . . היוצר יחד: תהלים לג, יג ואילך.

ולו נתכנו קרי וכתוב לא ולו יחדיו: בבחי' ב: וכתוב לו ולא יחדיו. בבחי' ג: ולא נתכנו קרי וכתוב לו ולא יחדיו. ולכאורה צ"ל: ולו נתכנו קרי, וכתוב לא, לא ולו יחדיו. ראה בהנסמך לעיל הע': כי א"ל דיעות. המגביהי לשבת . . . איהו תפיס . . . הוא מקומו: תהלים קיג, ה"ג. ובהנסמך לעיל ע' ג.

עלמין ובשעה זו עצמו לית מאן דתפיס ביה כלל ב' הפכים כא' וכן הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו כידוע (וזהו כמו שמצינו ביוסף שהי' טרוד גדול בפרטות עיניו המלוכה והי' דבוק למעלה ממש) לפי שהכלל והפרט שוין ממש לגבי מהות ועצמות א"ס ב"ה ועל כן אינם דבר והיפוכו כלל, וזה שסובל ב' הדעות דמיש לאין ומאין ליש וכל' רוזיל הוא כמ"ד שמים וארץ כא' נבראו ממש כמ"ש במ"א וד"ל).

והנהגה בחי' דעת עליון שמלמעלה למטה שזהו השפע מיש לאין שהוא מיש האמיתי לאין דכלא חשיב כניל שזהו הנקרא בחי' כבוד עליון דענין כבוד הוא זיו ואור וכתרגום מלא כל הארץ כבודו זיו יקר', אבל יש ב' מדרגות בזה האי מהאור וזיו דעצמות א"ס ב"ה ממש שהוא מיש לאין כניל שזהו מיש האמיתי לאין שהוא למעלה הרבה מאד מבחי' האור וזיו דכח האלקי בעולמות כו' כניל הוא שנק' כבוד העליון והוא בחי' כבוד הוי' שא' ע"ז ברוך כבוד ה' ממקומו מלמעלה למטה מן ההעלם בעצמות שא"א לבא למטה בהשגה בעולמות כלל וע"כ שואלים אי' מקום כבודו כניל, והב' הוא בחי' האור וזיו התחתון שנעשה מקור לנבראים ונק' מאין ליש (כמו רוחניות שבגשמיות כניל) זהו הנק' כבוד תחתון והוא הדעה שמלמטה למעלה כניל בחי' ד"ת כניל, וע"ז א' מכה"כ כניל וד"ל. והנה בדרך כלל הוא ההפרש שבין עולם האצ"ל לעולם הבריאה ויצירה כו' כידוע דבאצ"ל אמר איהו וחיהו חד ממש כמו שלהבת הקשורה בגחלת כו' דע"ס דאצ"ל מתכללים בעצמות אא"ס ב"ה ממש ואותו האור וזיו דעצמות המאציל באצ"ל נק' כבוד נאצל כניל להיותו בא מעצמות א"ס ב"ה בבחי' מיש לאין כמו בחי' ד"ע שמלמעלה למטה (וכמו כחות הנפש שבעצם הנפש שגם שבאים בגילוי מן העצמות הרי כלולים ומתאחדים בעצמות וכמ"כ אר"כ דאצ"ל מאחר דאיהו וחיהו וגרמוהו חד ממש כידוע), והוא אורות דאצ"ל בהיותם בבחי' האצ"ל עדיין קודם שירדו בבי"ע אבל אור האצ"ל שיורד ונמשך למטה להיות מקור לבי"ע הוא הנק' כבוד נברא כבוד תחתון להיותו בא מאין ליש ממש שזהו דעת תחתון שמלמטה למעלה והוא בחי' מל' דאצ"ל בבי"ע שנק' ממכ"ע כניל (ועכ"ז אמר כגוונא דאינון מתייחדין לעילא כו' אוף הכי ממש איהי מתייחדת לתתא כו' משום דקמי' העצמות דא"ס ממש ב' דעות דיח"ע דאצ"ל ויח"ת דאצ"ל בבי"ע שניהן שוין כמ"ש ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו א' שניהן שוין ממש למהוי אחד באחד מטעם הנ"ל כפי' אל דעות שסובלם יחד בשוה).

ביוסף שהי' טרוד . . . והי' דבוק למעלה: ראה תרי"ח קא, ד ואילך. סה"מ תקס"ה ע' קצב ואילך. ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' רסה. ושי"ב. לקו"ש ח"כ ע' 204 ואילך. ושי"ב. חכ"ו ע' 196 ואילך. ושי"ב. שמים וארץ כא' נבראו . . . במ"א חגיגה י"ב, א. וראה ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' רלא. ושי"ב. סה"מ תרל"ד ע' סז. ושי"ב.

וכתרגום . . . זיו יקר': ישעי' ה, ג.

דבאצ"ל אמר איהו וחיהו . . . שלהבת הקשורה: ת"ז בהקדמה ג, ב. ספר יצירה פ"א מ"ז. כגוונא דאינון מתייחדין . . . ביום ההוא יהי' זח"ב קלה, א. זכר' י"ז, ט.

והנה ב' מיני כבוד הנ"ל כבוד עליון וכבוד תחתון היינו ב' מיני כבוד דחתן וכלה, דהנה ידוע כפי' חתן מל' נחות דרגא שהוא בחי' המשפיע אור ושפע למקבל מלמעלה למטה דוקא כמי' שיום חתונתו זו מ"ת וע"ז אמר וְהָאֵלֹהִים יוֹצֵא מִחוּמָתּוֹ כו' ובחי' אור ושפע זאת הולך בדרך ירידה והמשכה מגבוה לנמוך כמים שיורדים מגבוה לנמוך שנק' בחי' מי החסדים דבחי' אורי' כידוע, וזהו ענין דעה הא' דמשפיע שהוא מי' האמיתי לאין הנ"ל שנק' כבוד נאצל כנ"ל, ואע"פ שגם זה אינו רק בחי' זיו ואור המשפיע לבד כיוו השמש אבל הוא בא מכח עצמות המשפיע שהוא עצמות אור המאציל בנאצלים (ונק' טה"ע בכלל שהוא עצם גילוי אור דא"ס כמו שהוא רק שבא בדרך שפע להאציל ע"ס שהוא בחי' מל' דא"ס בכלל שנק' שמו הגדול כו') שהוא בלתי מוגבל כלל כמו עצמות דא"ס גם בירידתו להאיר כע"ס דאצ"י באורות וכלים כו', וע"ז אמר ברוך כבוד הוי' ממקומו ממש כנ"ל ולהיותו מבחי' החסד שבעצמות יורד למטה מטה כמים שיורדים מגבוה לנמוך שזהו טבע בחי' החסדים דאור ישר כידוע, אבל בחי' כ"ת שנק' כבוד נברא שזהו דעה הב' שמלמטה למעלה בבחי' מאין ליש (והוא בחי' מל' דאצ"י כבי"ע שנק' ממכ"ע כנ"ל), הנה הוא להיפך מזה שהוא בבחי' אור"ח מלמטה למעלה כטבע האש העולה למעלה, וזהו בחי' כבוד תחתון דכלה שהוא בחי' מל' דאצ"י שנק' כלה עילאה שמקבלת כל האורות שנמשכים ממכבוד העליון דאצ"י, וזהו כלה מל' כלחה נפשי כו' וכמי' שאל אישך תשוקתך שתמיד תשוקתה ליכלל ולעלות למעלה להתייחד בחתן העליון דאצ"י כידוע בענין יחוד דו"ן דאצ"י שנק' חו"כ למעלה שזהו כל ענין שיר השירים כו' וכמו שהי' במ"ת שכני' נק' כלה שעל כל דבור פרחא נשמטתן מרוב התשוקה לקבל כו', וע"ז נאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום דבחי' כבוד נברא זה שגם שהוא בחי' מקור כל העולמות מאין ליש ונק' משפיע לגביהם אבל הוא בחי' מקבל לקבל מאורות דאצ"י בתשוקה ברשפי אש כמי' שרשפי' רשפי' אש שלהבת י"ה, וע"ז אמר אש תמיד תוקד על המזבח שהוא בחי' היגי' העלאת המין דמל' למעלה תמיד ונק' עולת תמיד כו' (וכנ"ל בד' מדרגות די' לאין ומאין ליש, דודאי מה שעולה המל' להיות בחי' מקבל מי' האמיתי שמשפיע מי' לאין הרבה יותר נעלה מאין של היש

חתן מל' נחות דרגא: ראה יבמות סג, א.

כיום חתונתו זו מ"ת . . . והוא כחתן: שה"ש ג, יא. תענית כו, ב. תהלים יט, ו.

אינו: בכתי' ב: אין.

כלה מל' כלחה נפשי . . . ואל אישך תשוקתך: תהלים פד, ג [וראה לקו"ת שה"ש א, א]. בראשית ג, טז.

שעל כל דבור פרחא נשמטתן: שבת פח, ב.

למען יזמרך כבוד: תהלים ל, יג.

רשפי' רשפי' אש . . . אש תמיד . . . עולת תמיד: שה"ש ח, ז, צו, ו, ב. פינחס כה, ו.

היג: בכתי' ב ליתא.

כמובן ממשלים הנ"ל, וכמ"ש במ"א בענין אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו דבחי' מקבל באצ"י יותר גבוה משנעשה ראש לבריאה, וז"ש כי הוי' שבבריאה הוא בחי' האלקי' שבאצ"י כמו בנעילה דיו"כ כו', וז"ש בזהר ע"פ אלקים אל דמי לך דנהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה דאצ"י ולא שכ"י לעלמין והוא בחי' כח האלקי' שבעולמות שנק' נה"ת העולה למעלה לקבל מנהי"ע דז"א דאצ"י, וזהו למען יזמרח כבוד ולא ידום שהוא כבוד' תחתון דכלה שעולה בבחי' או"ח בשיר וזמרה ולא ידום כלל, וזהו ג"כ מ"ש צמאה לך נפשי כו' וכן נפשי אויתיך בלילה שהוא בחי' נפש דוד בחי' המל' המוסתר בבי"ע שנק' לילה שעולה בצמאון ותשוקה באצ"י כמ"ש ואל אישך תשוקתך כניל וכמ"ש בזהר בכמה דוכתי ע"פ כאיל תערוג כו' וכה"ג כידוע' וד"ל.

והנה כמו שמבואר למעלה בענין אל דעות כו' שבי' דעות הללו דמיש לאין ומאין ליש המה ב' הפכים ממש כך הן בעצמם מהותם הן ב' הפכים שדעה הא' שמיש לאין הוא בבחי' החסדים כמים שיורדים מגבוה לנמוך כניל והוא בחי' או"י דכבוד העליון דבחי' חתן העליון, ובחי' כבוד תחתון כבוד נברא דכלה עליונה שהוא הדעה ה' שמאין ליש כניל עולה מלמטה למעלה בבחי' או"ח כטבע האש, וא"כ הרי הם ב' הפכים כמים ואש שא"א שיתחברו יחד כידוע, ולפי' לכאורה יש להפלא איך נק' חו"כ שמתייחדים יחד אחר שהן ב' הפכים כאש ומים ממש שא"א שיתחברו כלל כו'. אך הנה הענין הוא דזהו מ"ש כי על כבוד חופה פי' על כל א' מב' מיני כבוד עליון ותחתון הנ"ל יש חופה בפ"ע כו' ועי"ז הן מתחברין יחד אע"פ שהמה ב' הפכים כו'.

וביאור הדברים הנה יש להקדים תחלה ענין החופה דכבוד תחתון' למטה ומזה יובן חופה דבחי' המל' למעלה שנק' כלה עילאה כניל, דהנה ידוע שיש ב' מיני אהבה א' אהבה דכל נפשך שהוא האור המתיישב בכלי דוקא כמו ההתפעלות אהבה ותשוקה שנוולד בלב מחמת ההשגה וההתבוננות שבנפש האלקית כאשר משיג ומבין בגדולת הבורא לפ"ע כלי שכלו והשגתו דהיינו לפ"ע כח ושרש נשמתו בהשגה שבמוח בינה שמתיישב במוחו היטב בהבנה והשגה ממש כמו בהתבוננות דבחי' ממכ"ע שהוא הפועל האלקי

במ"א בענין אמת ואמונה: ראה לקו"ת ואתחנן ה. א. עקב טו, סע"ד ואילך. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשמ. ס. מאמרי אדהאמצ"צ כמדבר ח"א ע' ק"ג. ח"ב ע' תרא וע' תרכ"א.
 הוי' שבבריאה . . האלקי' שבאצ"י כמו בנעילה דיו"כ: ראה להלן ע' יג. ושי"ן.
 בזהר ע"פ אלקים אל דמי לך: תהלים פג, ב. ראה זח"ב קמ, רע"א. זח"א קעה, ב. עו, ב. ס. ב.
 צמאה לך נפשי . . נפשי אויתיך: תהלים סג, ב. ישעי' כו, ט.
 וכמ"ש בזהר בכמה [בכתי"ב: ובכמה] דוכתי ע"פ כאיל תערוג: תהלים מב, ב. ראה זח"ב רט, ב. זח"ג סח, א. וראה זח"ב קמ, א. ועוד.
 כידוע: בכתי"ב ב נוסח: והוא הדיעה ה' שמאין ליש כניל.
 תחתון: בכתי"ב ב נוסח: דכני'.

בעולמות מאיין ליש שמשגי זה היטב במוחו ונתקבל בכלי מוחו לפי המדריג' דנשמתו לפום שיעורא דילי' דכתיב תוכן לבות ה' ותוכן רוחות ה' שהרי יש שכל מתפעל כך ויש מתפעל בהשגה אחרת ובאופן אחר ועי"פ מוגבלת התפעלות זו שבשכלו והשגתו בכא"ר לפי מדרגתו בשרש נשמתו (מבחי' בינה שבמל' דאצי' מקור כל ההשגות דכללות הנשמות שנקראת אם הבנים, וכמו בגי' העליון שהנשמות נהניו מזיו כו' כא"ר לפי מדרגתו בהשגתו שמקבל מבחי' בינה שבמל' כו'), וזהו תוכן רוחות ה' ולפי' זה באה התפעלות ההשגה שבמוח בינה בלב גי' שנק' התפעלות האהבה שבלב בבחי' תשוקה ומורגשת דוקא כמו לבי ובשרי ירננו כו', וכן צמאה לך נפשי כמה לך בשרי כו' בצמאון שהוא יסוד האש שבלב כידוע, וזהו מ"ש ואהבת כו' בכל לבבך ובכל נפשך כו' לפי שרש הנפש במקורה כמל' דאצי' עד שמתיישב בכלי מוחו ולבבו שכמו שמתיישב התפעלות השכל במוחו כך ממש מתיישב התפעלות האוי"ר בלב לפי' ההשגה שבמוחו כו', וזהו נודע בשערים בעלה בכא"ר לפום שיעורא דילי' שבמוח ושיעור זה הוא המגביל אור האהבה שבלבו שהתפעלותו הוא שבא בלב בהגבלה ושיעור מוגבל דוקא והוא מה שמתיישב במוח ולב בבחי' אור פנימי שבא האור בהגבלה בכלי דוקא (וזהו דחילו ורחימו רחימו ודחילו הרי יש ב' רחימות א' בלב והב' באהבה שבשכל והשגה שבמוח שנק' רחימו עילאה והא בהא תלי' כנ"ל), ואצי"פ שאמר בכל לבבך ובכל נפשך דכל זה ריבוי הוא להורות על התפעלות ביתר מכפי המדה כו', הענין הוא דזהו בחי' התפעלות הרצון שבא מחמת ההשגה והטעם שבמוח שגובר על השכל והטעם כו', ועכ"ז הרי זה בא מחמת הטעם ודעת שבמוח ונקרא רצון הנוולד ומורכב בשכל וטעם כו', ועי"כ גם בהתפעלות רצון זה באהבה שבלב אינו רק לפי' הטעם והשכל שבמוח כנ"ל שיש בו גי' שיעור מוגבל מאחר שרצון זה מורכב הוא וגם נולד מחמת השכל כו' ועי"כ גם התפעלות רצון זה חולף ועובר מיד שייסח דעתו מן ההשגה וכן יבוטל מן הלב לאחר זמן מה כו' אצי"פ שנקרא רעותא דלבה כידוע דשרש אהבה הוא אבה שהוא הרצון כו' וכמ"ש במ"א בענין יפה את רעייתי כתרצה כו' (והוא בחי' מקיף דחי' שלמעלה מנר"ן והוא למי' דצלם כו'), אבל הנה בחי' אהבת ככל מאדך הוא אור האה"ר שבלתי מוגבלת ומתיישבת כלל וכלל במוח ולב והוא מה שאנו רואים שאחר ההתפעלות

תוכן לבות ה' ותוכן רוחות ה': משלי כא, כ. שם טו, ב. וראה תניא בהקדמה. סידור כב, ב. שנקראת אם הבנים: ראה זח"א ריט, א. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תשי"ט ע' 112. לבי ובשרי ירננו... צמאה לך נפשי: תהלים פד, ג. סג, ב. ואהבת: ואחתנו ג, ה.

נודע בשערים... לפום שיעורא דילי': משלי לא, כג. זח"א קג, ב. דחילו ורחימו רחימו ודחילו: ראה זח"א קכג, סע"א. סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקמו, וכהנסמן בהמ"מ לשם. כידוע דשרש אהבה הוא אבה... במ"א בענין יפה את רעייתי: ראה סה"מ תקס"ד ע' קלה. ומקבילת בלקיטת שה"ש יג, ד. וראה גם סה"מ תקס"ד שם ע' קמו ובהמ"מ לשם. בחי' מקיף דחי'... דצלם: ראה לקיטת תצא לך, סע"ג ואילך.

כמות ולב מחמת ההשגה וטעם יבא האדם לידי התפעלות גדולה ועצומה בעצמות הנפש ממש שנק' התפעלות הנפש מצד עצמה עד שלא יוכל להכילה כלל במוחו ולבו להיות שפנימיות ועצמיות הנפש תתפעל בכלתי הגבלה כלל גם לא חוגבל בהתפעלות הרצון שלמעלה מן השכל וכ"ש שלא תוכל להתיישב בכלי המוח והלב מפני שהוא בעצמות התענוג ורצון שבעצמות הנפש (שמשם נמשך מקור כל התפעלות רצון כו'), וע"כ אין לדמות התפעלות עצמיות זאת להתפעלות רצון שנק' רצון הנולד שיבוטל כי כל עצמיות אין לו ביטול והפסק כלל וכמו כל עצמותי תאמרנה כו' (ונק' מקיף דיחידה שבנפש והוא מ"ם דצלם והיינו מ"ם דמעמקים כו' דעומק הראשון הוא הרצון המורכב הנ"ל ומ"ם דמעמקים הוא עומקא דעומקא שהוא בחי' נקודה פנימית ועצמית הרצון שנק' פנימיות הלב כו' שא"א לכלי הלב להכילו כלל וגם בכלי המוח בהשגה וטעם לא יוגבל וייתיישב ויורכב כלל ואפי' בעומק המושג דפנימיות בינה ופנימיות חכמה כו' (והוא שיר פשוט שלמעלה משיר כפול דחוי"ב כמ"ש במ"א בפי' ממעמקים דב' עומקים דחוי"ב נכללים ובטלים לגמרי בעומק הרצון שנק' רצון ותענוג פשוט ועצמי והוא מ"ם דמעמקים כו' וד"ל).

והנה בחי' אה"ר הנ"ל שלא יכילנה כלי הלב והמוח כלל הוא הנק' בכל מאדך פי' מאד הוא בלי גבול כלל דהיינו למעלה מהגבלת הכלי דלב ומוח שלא יוכלו להכילה בתוכם, והנה מובן ממילא דמפני שלא יכילו הלב והמוח להתפעלות עצמות הנ"ל הנה תצא מן הלב והמוח מלמטה למעלה ותשאר ההתפעלות הזאת בהכרח למעלה מכלי הלב בבחי' מקיף בעולם חופף ושורה על הלב והוא הנק' בחי' מקיף דאו"ח הנא מלמטה למעלה שהוא אחר שיתפעל הלב תחלה ולא יוכל להכילו ודוחק ויוצא מכלי הלב למעלה להיות בעולם ולא בגילוי בלב (שנק' תעלומות הלב או נקודת הלב) וכמו המקיף דאו"ח שבשכל כאשר ישכיל אדם שכל עמוק ביותר מכפי שיוכל מוחו להכיל שאין כלי מוחו מקבל השכל העמוק ממנו שאז נשאר השכל העמוק למעלה מכלי מוחו בבחי' מקיף (וכמו ר"ע שלא יכול לסבול ולקבל רזין דאורייתא מר"א רבו שזלגו עיניו דמעות מפני דחיקת המוח כו' כמ"ש במ"א) וכן באה"ר הנ"ל שכלב שקצר מהכיל נשארים בבחי' מקיף חופף על הלב (ובזהר נק' דחיקו דרחימו כו' דאתעבדת נקודא חדא שהוא נקודת

כל עצמותי תאמרנה: תהלים לה, יו"ד.

שיר פשוט: ראה תקני זהר בהקדמה ג, א. זח"ג רכו, ב. סי' אשל אברהם (פיורדא תסי"א) בתחילתו. סי' מאמרי אדה"צ על מארוזיל ע' כה. סה"מ תקס"ח ח"א ע' תקנה. ועוד.
 במ"א בפי' ממעמקים: ראה סי' מאמרי אדה"א מצ' דברים ח"ג ע' תתקצד ואילך. עטרת ראש נה, ב.
 וכמו ר"ע... שזלגו עיניו דמעות... כמ"ש במ"א: זח"א צח, כ. וראה סה"מ תקס"ח ח"א ע' עט. ח"ב ע'
 תתנא. סה"מ תקס"ח ח"א ע' תקלה. תרי"ח וישלח מו, ב ואילך. דרך חיים ל, ד (ובהערות וציינים לשם נסמך גם לסי' אר"ח ספ"ח סקיב).
 ובזהר נק' דחיקו דרחימו: זח"ג קצא, א.

פנימיות הלב כנ"ל) ונמצא שבח' או"מ זה אינו נעשה מלמעלה אלא מלמטה למעלה דוקא בבח' או"ח שהאור דאה"ר חוזר לעלות ולצאת מן הלב והוא הנק' בח' חופה דכלה שהוא כלי המקבל דכניי כתשוקתם באה"ר דבכל מאדך לגבי המשפיע שהוא אא"ס ב"ה בבח' או"ח שלא יכילנו הלב שנעשה בבח' מקיף על הלב והמוח וכמו כלתה נפשי (וכנ"ל בענין ממעמקים כו') שהוא עומקא דלבא הפנימי' שבלתי מוגבל כלל בגילוי כלי הלב כו' ונקרא פנימיות נקודת הלב כמ"ש לך אמר לבי בקשו פני כו' שהוא בבח' יחידה שבנפשי עצמה כו').

והנהגה כתיב כמים הפנים אל פנים כן לב האדם לאדם פי' שכמו שכניי שנק' אדם תתאה שנק' כלה עולה בבח' אה"ר העצמית הנ"ל שאל אישה תשוקתה בבח' כלות הנפש כמו כלתה נפשי שא"א שיוגבל כלל בלב ומוח כנ"ל כך כמים הפא"פ נמשך אה"ר כזאת מן המשפיע אל המקבל שהוא אהבת החתן העליון שנקרא אדם העליון לכניי ג"כ מבח' פנימיות ועצמיות נקודת לבבו שבלתי מתיישב בכלי הלב כנ"ל. אמנם זה האור דאה"ר דמשפיע שהוא אהבת החתן לכלה הוא היורד ונמשך מלמעלה למטה דוקא דהיינו מלמעלה מאור אהבה המוגבלת בלבו הוא שנמשך למקבל כמו אה"ר אהבתנו או אה"ע אהבתיך וכו', וזהו הנקרא בח' מקיף דאור ישר דמשפיע שירור מלמעלה למטה עדי"מ המשפיע שכל שמה שלא יוכל להתקבל במקבל הוא נשאר עליו בבח' מקיף שזה מכחי' המשפיע כו' (משא"כ בח' מקיף דאו"ח הנ"ל שהוא מצד המקבל ששייג רק קצת השכל ולא יכול להשכיל לעומקו מצד קוצר המשיג ועומק המושג שנשאר עליו בהעלם ומקיף ה"ז שיוצא השכל מכלי מוחו למעלה וחוסף ע"ג המוח וכן באה"ר שכלב שיתפעל באהבה תחלה אך לא יכילנה כאשר תגבר ביותר שיצא מן הלב ויעלה למעלה ע"ג הלב אבל מקיף זה דאו"י הוא השכל ואהבה של המשפיע שהוא יורד מלמעלה למטה למקבל רק שלא נכנס בכלי המקבל רק אפס קצהו מה שיוכל לקבל והעיקר נשאר עליו בבח' מקיף ה"ז מקיף דאו"י שנק' חופה דחתן (כמשי"ת), וז"ש לך אמר לבי בקשו פני באתעדל'ת בבח' פנימיות הלב מלמטה למעלה באה"ר דכניי לגבי בעלה כמו למען יזמרך כבו"ד שהוא כבוד תחתון דכלה ע"ז נעשה אתערותא דלעילא דמשפיע שהוא בח' טוב"ע שנק' חתן ג"כ בבח' פנימיות נקודת לבבו שז"ש את פניך הוי' דוקא אכש וד"ל.

לך אמר לבי: תהלים כו. ת.

שבנפש עצמה: בכת"י ב: שבנפשו העצמי.

כמים הפונים: ע"פ משלי כו, יט.

אה"ר אהבתנו: . . . אה"ע אהבתיך: ברכות ק"ש [נוסח אשכנז], ידמ"ר לא, ב [וראה בהנסמן עוד בס' מאמרי

דהאמיצ' ויקרא ח"א ע"ת. דברים ח"א ע' דש].

מוח: בכת"י ב: מצד.

ונמצא מובן עכ"פ מכ"ז שיש ב' מיני חופה, א' בחי' חופה דחתן כמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו דוקא והב' חופה דכלה. ופי' ענין חופה דכלה הוא הבא מחמת בחי' אר"ח דוקא והיינו מחמת אה"ר דכל מאדך הנ"ל שבא מחמת שלא יכול כלי הלב להחזיק האור וגשאר על הלב בבחי' מקיף כנ"ל שנקרא מקיף דאר"ח והוא חופה דכלה שהוא מלמטה למעלה ועי"ז אתעדל"ע מן החתן הוא שבא ג"כ באה"ר אבל הוא בא בדרך ירידה והמשכה מלמעלה למטה לגבי הכלה (כמו לכה דודי לקראת כלה) וכמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כו' שז"ש כמשוש חתן על כלה בנקודת פנימיות לבבו שהיא בהעלם ולא יוכל לבא בגילוי כלל להיותה בלתי מוגבלת ומתיישבת בכלי זה בא מצד העלאה דאה"ר דכלה לחתן בבחי' בכל מאדך הנ"ל מתעורר החתן לכה ג"כ באה"ר בלתי מוגבלת מלמעלה למטה כמו אה"ר אהבתנו כו' כנ"ל וד"ל, וזהו כמים הפא"פ כו' דיש בזה ב"י מדרגות הא' כאשר אתעדל"ת באהבה דכנ"י מלמטה למעלה באה בהגבלה ושיעור דהשגה במוח ולב כנ"ל כן לב האדם העליון שנקרא חתן לאדם התחתון שנק' כלה מלמעלה למטה ג"כ בא בשיעור ומידה בבחי' אור בכלי דוקא כמו האהבה שמתיישבת בכלי הלב מצד שההשגה הוא בהגבלה בכלי המוח כנ"ל, והב' כאשר אתעדל"ת באה באה"ר בלתי מוגבלת כנ"ל כך לב האדם לאדם מלמעלה למטה בא בלתי מוגבלת כי זהו הכלל בכל מקום דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח לפ"ע ההעלאה דמקבל דוקא כן יהי' ערך ההמשכה דמשפיע כמ"ש אם ישים אליו לבו כו' וכמ"ש במ"א ע"פ יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך מלמטה למעלה וכן יעננו ביום קראינו לפ"ע הקריאה כן העני', וכתשובה לתלמיד ששואל שמשכין לו רק לפי אופן שאלתו כו' כך אתעדל"ע אינו מתעורר רק לפ"ע אתעדל"ת דהיינו כפי ערך התעוררות המקבל לא פחות ולא יותר כו' וד"ל.

אך הנה כ"ז לא יתכן רק בבחי' העלאה דמקבל באו"פי המוגבל בכלי שלפ"ע זה יומשך מן המשפיע ג"כ באותו אופן במדה מוגבלת כפי ערך התעוררות (המקבל לא פחות ולא יותר כו' וד"ל) המוגבלת דמקבל אבל ע"י העלאה דאה"ר שבלתי מוגבלת אז ודאי יהי' אתעדל"ע דמשפיע ג"כ בלי הגבלה כלל כנ"ל, וא"כ בזה אין חילוק מדרגות כלל שהי' תלוי אופן ירידת השפע לפ"ע עליית המקבל דבבחי' בלתי מוגבל אין לחלק בזה כלל לכאורה, ובאמת אין הענין כן דהנה אנו רואים שיש בזה ג"כ חילוק מדרגות זו

והוא כחתן . . . כמשוש חתן: תהלים יט, ו. ע"פ ישעי' סב, ה.
ב"י בבחי' ב: ג.

דרוח אייתי רוח . . . אם ישים אליו . . . כמ"א ע"פ יהי חסדך . . . יעננו ביום קראנו: ע"פ זמ"ב קסב, ריש ע"ב [חצי צט, ריש ע"ב. וראה אה"ת חנוכה ע' רסו]. איוב לד, יד. תהלים לג, כב. שם כ. וי"ד. וראה ס' מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"א ע' ד. ושי"נ.
באו"פ: בבחי' ב: באופן.

ו למעלה מוח: בבחי' ב: דזה לעומת זה.

למעלה מזו כמו שיש בבחי' או"פ בכלי שהוא בא בכא"א לפום שיעורא דילי' כמוחו ולבו כנ"ל. ויובן זה עד"מ שפע שכל שמשפיע הרב לתלמיד שלפ"ע כלי השגת הקטן לא יוכל להכיל רק אפס קצהו, ועומק השכל ההוא לא יכילנו וישאר עליו בבחי' מקיף. אך הנה בתלמיד הגדול ממנו בחכמה שכלי מוחו רחב ועמוק יותר ודאי מה שלא יכול הקטן להכיל בכלי מוחו זה הגדול ממנו יוכל להכילו בכלי מוחו בהשגה והבנה היטב וכך הוא בשכל זה שקיבל הגדול לגבי תלמיד הגדול ממנו שמה שנשאר עליו בבחי' מקיף שעמוק ממנו יוכל הגדול ממנו לקבלו בכלי מוחו שנמצא מה שבקטן בחי' מקיף נעשה בעליון בחי' או"פ שיוכל להכילו וכן הולך ועולה ממדרגה למדרגה עד הגדול שבכולם (ו"ש בע"ח דמקיף דתחתון אינו אלא פנימי בעליון בעליות העולמות ובירידות והמשכות מבחי' פנימי דעליון נעשה מקיף בתחתון (כמ"ש במ"א בענין ז' פעמים כי ה' הוא האלקים בנעילה דיו"כ וכה"ג) ובירידה מעליון לתחתון במ"ש אמת ואמונה כל זאת וקיים כו'), וכך יובן כפירוש בכל מאדך שאומר ל' יחיד מאד שלך לפי שבכא"א מישראל יש בחי' מקיף דאח"כ על לבבו שאינו אלא מקיף לפ"ע האהבה דאו"פ שבלבו אבל בגדול ממנו בהשגה אלקית מה שלא יוכל זה להכיל יוכל השני להכיל בכלי מוחו ולבו בבחי' או"פ וכן מזה לגדול הימנו מה שאצלו בחי' מקיף יהי' בגדול הימנו בבחי' פנימי וכן הולך ועולה ממדרגה למדרגה עד העליון ביותר שבחי' מקיף שלו גדול מכולם, וזהו מאדך מאוד שלך שלמעלה מאור פנימי המוגבל בלבו בלבד ובעליון הימנו אינו אלא או"פ ומאוד של זה נעשה או"פ בעליון הימנו לפי שאין אור המקיף רק לפ"ע הגבלה דאו"פ לבד, וכמו שיש חילוק מדרגות באו"פ זו למעלה מזו בכא"א לפי מדרגתו כך יש חילוק מדרגות אלה בבחי' מקיף דכא"א מתחתון לעליון כנ"ל עד מאוד העליון מכולם וד"ל.

והנה מובן מזה דכמו שיש חילוק מדרגות במקיף דאו"ח דמקבלים ובהעלאהי' מלמטה למעלה זו למעלה מזו כנ"ל בענין מאדך כך הוא ממש באתעדל"ע דמשפיע שנמשך מלמעלה למטה למקבל שנק' מקיף דאו"י שיש לו ג"כ חילוק מדרגות כאלהי' רק שהוא בא מלמעלה למטה בירידת המדרגות מאחר שאינו בא ונמשך מלמעלה רק לפ"ע התעוררות המקבל

בע"ח דמקיף דתחתון אינו אלא פנימי בעליון: ראה שער פנימיות וחיזונית דרוש ה'. ועוד. וראה סה"מ תשי"ד ע' 116 [נבנהנסמן שם].
 במ"א בענין ז' פ' כי ה' הוא האלקים: ראה ד"ה ידבר גי' יצוים תקס"ח (נדפס באוה"ת וארא ע' קנו וס"ע ריב). וראה גם לקיפת דרושי שבת שובה סה, סע"ג ואילך. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתקסו ואילך. ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' א"סח.
 במ"ש אמת ואמונה: ראה גם לעיל ע' ת. וש"נ.
 בכל מאדך . . . מאד שלך: ראה גם סה"מ תקס"ב ח"א ע' קצה ואילך. ח"א לט, ד. ועוד.
 ובהעלאהי' ב: בהעלות.
 כאלהי' בבחי' ב: בעליון.

ונמצא דמקיף דאוי דמשפיע בא ג"כ במדה מוגבלת בפ"ע. מקיף דאויח דמקבל לכאורא לפ"ע מאד שלו כמו שמבואר למעלה באופן ירידת שפע דאויפ שמוגבל בכלי שאינו יורד מלמעלה רק לפ"ע העלאה מוגבלת דמקבל דרוח אייתי רוח כו' דהכל א' מאחר שגם המקיף אינו אלא לפ"ע הפנימי מלמטה למעלה כך הוא מלמעלה למטה מטעם זה עצמו דרוח אייתי רוח כו', וויש יהי' חסדך ה' עלינו שיתפרש על בחי' חסד עליון דמקיף דאוי שבא רק לפ"ע מקיף דאויח שזוהו כאשר יחלנו לך כניל בבחי' או"פ דהכל א' וד"ל.

ומכ"ז יובן ג"כ למעלה בכללות נשיי שנק' כלה שחופה דכלה הוא הבאה בבחי' מקיף דאויח גורמת המשכה וירידה דחופה דחתן העליון בבחי' מקיף דאוי ככלל שאינו בא רק לפ"ע העלאה דחופה דכלה דאויח בכללות כמו שאינו בא בדרך פרט ג"כ רק לפ"ע המקיף דאויח הפרטי בבחי' מאדך כניל, ואיכ הרי מוכן דחופה דכלה גורם ירידת המקיף דאוי שנקרא חופה דחתן שהוא אה"ר דחתן לכלה שנמשך לפי אהבה רבה דכלה העולה באויח לגבי דחתן כו' עד שמתחברים יחד והיו לאחדים ממש בבחי' המקיף שלהם דוקא אפי"פ שהן ב' הפכים זה עולה בבחי' גבורה דאויח וזה יורד בבחי' חסדים דאוי אדרבה ע"י העלאה זו דכלה באה"ר גורם חיבור ויחוד דאה"ר דחתן שיחדיו ידבקו ויתייחדו יחד, וזהו כי על כל כבוד חופה לכבוד עליון דאוי חופה בפ"ע ולכבוד דחתן דאויח חופה בפ"ע, ואמנם ע"י החופה דכלה נמשך חופה דחתן (וזהו כמשל שני חצאי כדורים חצי כדור דחתן עולה ומתרחב מלמטה למעלה וחצי כדור העליון יורד ומתרחב מלמעלה למטה ובאמצעותם מתחברים במדה ושיעור א' ממש, וזהו למהוי אחד באחד ממש) לפי שגם מקיף דאוי יורד מן הצמצום אל ההתפשטות והרחבה כמו מקיף דאויח כמו סגול העליון נקודה א' למעלה ואח"כ ב' נקודות מלמעלה למטה כסגול דחתן שנקודה א' למטה וב' נקודות למעלה, וויש ישראל לסגולתו כו', וכמ"ש במ"א בכוונות דשופר שמן המצר כו' וכך ה' במ"ת כו' והוא בחי' נקודה פנימית של הלב במשפיע ואח"כ מתחלק לב' נקודות כמו שמן המקבל נקודה פנימית דחיקו דרחימו תחלה כו' וד"ל.

בפ"ע: בכת"י ב: כפי ערך.

דרוח אייתי רוח: נסמו לעיל ע' יב.

דאויח: בכת"י ב: דאר מקיף.

למהוי אחד באחד: זחיכ קלה, א.

סגול העליון . . . כסגול דחתן . . . ישראל לסגולתו: תהלים קלה, ד. ראה ס' מאמרי אדהאמיצ במדבר

ח"א ע' קנב ואילך (ובהמ"מ שם). תוי"ח וישלח נד, ב. ביאה"ז ל, ד. נא, ג. פ, א. דרך חיים צו, ב ואילך. סד, ב ואילך.

במ"א . . . שמן המצר כו' וכך ה' במ"ת: ראה ד"ה וכל העם רואים — בס' מאמרי אדהאמיצ במדבר ח"ב ס"ע תרצו ואילך. וראה בהנסמן עוד בהמ"מ לתחילת המאמר שם בע' תרפ"ה. דחיקו דרחימו תחלה: ראה זחיג קצא, א וביאה"ז לשם. ולעיל ע' ייד.

תקע"ח

כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך. הנה ידוע דתשביכ נק' חתן ותשבעיפ נק' כלה והראי' לזה מאשר אנו רואים שא"א לחדש דין בתשבעיפ בלתי ביאי ראי' אל זה מן המקרא דתשביכ כמו מנלן אמר קרא כו' ונק' תשביכ בשם פנים מאירות ותשבעיפ בשם פנים מסבירות ופנים מאירות שמאיר אור לתשבעיפ להיותו בחי' מקורי ועצמי מעצמות חייע ותשבעיפ נק' פנים מסבירות להיות שבתשבעיפ מתבאר כל מצוה ומצוה בטוב טעם בהרחבה שנק' הסבר כמו מ"ט דר' פלוני כו' והן הלכות בטעמיהן כו', ונק' ספר וסיפור כידוע, וכמו עדימ הולד בבטן אם שמתגדל ומתפשט ברמ"ח אברים והוא מכח האם דוקא ואמנם הטפה דאב יש בה בהעלם כל עיקר ותמצית ועכ"ז נק' פנים מאירות להיות כי משם מקור האור הבא לגילוי אורך ורוחב בכל פרטי המצות שנק' רמ"ח אברים דמלכא לכך נק' פנים מסבירות, וזהו יחוד או"א שנק' תרין ריעין שהוא כחי' ספר וסיפור דתשביכ ותשבעיפ כידוע.

והנה ידוע דג' קשרין הן ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקובי"ה, ולפי"ז ב' מדריגות הניל דתשביכ ותשבעיפ יש בישראל וקובי"ה, והענין הוא כידוע בפ"י זה ספר תולדות אדם שכל ס"ר נשיי קשרים ואחרים בס"ר אותיות התורה דתשביכ שנק' ספר כניל, וזהו זה ספר תולדות אדם כל נשמות דאדם בציור קומה היינו כל הנשמות שכלולים באדה"ר

כמשוש חתן: המאמר מיוסד על ד"ה זה בס' מאמרי אדה"ר נביאים ע' קפה וע' קפט. ונרא' בס' מאמרי אדה"ר, הנחות הר"פ ע' סג [וראה אודות המאמר, בהוספות בסה"מ תקס"ח ח"ב ס"ע תתקכו ואילך. ושם שנאמר מאדה"ר בס' וישלח תקס"ח חתונה של ר' ברוך נכד אדה"ר], ובתוס' הגהות, באוה"ת סידור [דרושי חתונה] ע' רכז. וכאן בהרחבת הביאור כו'.

אודות זמן אמירת המאמר שלפנינו — ראה להלן בהוספות ברשימת מקורות הכתבי"ד. כמשוש חתן . . . אלקיך: ע"פ ישע"י סב, ה: ומשוש חתן גר'. ובפירוט לכה דודי: ישיש כי כמשוש חתן כו'. דתשביכ נק' חתן ותשבעיפ נק' כלה: ב"ה זה באוה"ת (שם) מצ"ן ע"ז: . כמבואר בספרי הקבלה ושאר ספרים וכה' מבואר במאמר דאלהיו (ת"ז בהקדמה) מלכות פה ותשבעיפ קרינו לה וידוע דמלת מל' נק' כלה. וראה גם להלן ע' קסח.

פנים מאירות . . . פנים מסבירות: ראה פסיקתא רבתי פ' עשה"ד. וראה גם ס' פירוש המלות לאדה"אמצ פקס"ג (ק"א, א). תר"ח ויקהל תרל"ה, א. ס' מאמרי אדה"אמצ במדבר ח"א ע' רנב ואילך. דברים ח"ג ע' תשפו. ח"ד ע' אר"ד. וש"נ. להלן ד"ה לסוסתי ס"ד וסכ"א. ועוד.

ונק' ספר וסיפור כידוע: ראה ס' יצירה בתחילתו. וראה תר"א נב, ב. לקרי"ת סוכות פ, ב. שה"ש ז, א, מ, ג. ביאוה"ז קיג, ג ואילך. תר"ח שמות יז, א ואילך. סה"מ תשי"ח ע' 273, ובהנסמן שם.

שנק' רמ"ח אברים דמלכא: ראה תקוני זהר תיל (עד, ס"ע"א), וח"א קע, ב. וח"ב קח, א. וח"ג קכב, ב. ידוע דג' קשרין הן: ח"ג עג, א. וראה סה"מ תרג"ז ס"ע כח. ובהמ"מ בס' מאמרי אדה"אמצ ויקרא ח"א ס' עט ואילך.

כידוע בפ"י זה ספר תולדות אדם: בראשית ה, א. ראה דרך חיים כח, ג. שער האמונה פס"ב. ס' מאמרי אדה"אמצ ויקרא ח"ב ע' תערה.

מדור אחר דור עד נשמות דעכשיו שנק' עקבות משיחא הכל כלולים בס"ר אותיות השרשים שנתשבי"כ, והיינו ע"ד הנ"ל ב' מדריגות דתשבי"כ ותשבע"פ כך שרש כל נשמה שבאה למטה הרי הוא למעלה באות א' מס"ר אותיות התורה דספר תשבי"כ והרי השרש שלה הוא כהעלם ותמצית כנ"ל וענפים המתפשטים מן השרשים הללו למטה דור אחר דור נק' תולדות אדם בציור קומה (כמשל הנ"ל בגידול הולד בבטן אמו שמתפשט כו'), כך בחי' ישראל דלעילא שהוא ז"א כו' שנק' קוב"ה ששרשו כאור אבא שנק' א"ק ובחי' גילוי גדלות המוחין ומדות שהן רמ"ח אברים דז"א נק' תולדות אדם ע"י בחי' בינה אם הבנים כו', וז"ש דכמו שקוב"ה סתים וגליא כך אורייתא סתים וגליא וכך כנ"י סתים וגליא מאחר דג' קשרין הללו קשר א' הן כו' וד"ל.

וביאור הדברים יובן עפ"י הנ"ל בתשבי"כ ותשבע"פ שזהו כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ג"ג סדרים דאורייתא שהוא תשבע"פ שמקבל מתשבי"כ ע"י הנהר שיוצא מעדן להשקות כו' וכנ"ל בענין פנים מאירות ופנים מסבירות כך הוא בענין העונג שבעדן שהוא ח"ע שם העונג הנעלם ומשם מקור מוצא גילוי העונג שבכינה שנק' נהר כנהר שיצא מן המעיין הנעלם כך בחי' ההשגה דכינה יוצא ממעיין הח"ע הנעלם להביא לאור וגילוי כל פרט ופרט כנ"ל, וזהו להשקות את הג"ן סדרים דתשבע"פ כמ"ש ומשם יפרד לד' כו' משום דנהר זה מתחלק להשקות ג"ן כו' וזהו משם דוקא יפרד לריבוי מדריגות כו', אבל בעדן עצמו אין שום ריבוי התחלקות כלל, וזהו ג"כ הענין אורייתא סתים בבחי' עדן כמו שנת' דתשבי"כ שטעמים ונגינות בבחי' עונג שבהעלם וכו', וכן נקודות ותגין כו', וגליא כשמאיר להשקות הג"ן סדרים דתשבע"פ, אך באמת נהר זה פנימיות בינה שיוצא מח"ע להשקות והן אותיות דתשבי"כ כאשר באין לידי דרש בתשבע"פ להיות למקור כמו מגלן אמר קרא וכן יש אם למסורת כו' אבל הטעמים ונגינות שאין באין לידי דרש למעלה מבחי' נהר זה כו' והיינו בבחי' עדן ונק' טעמי תורה וכמ"ש ויהי שירו כו' רינה דאורייתא כו', וכמ"כ ישראל דמתקשראן באורייתא שכל א' יש לו את מיוחד בתשבי"כ דוקא ויוצאין משם לגילוי למטה כו', וזהו ג"כ כמ"ש שנהר יוצא מעדן להשקות ג"ן סדרים

ע"י: בכתיב ב: כו'.

בינה אם הבנים: ראה זח"א ר"ט, א. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א כשהיה תשי"ט ע' 112. דכמו שקוב"ה סתים וגליא: ע"פ זח"ג שם.

ונהר יוצא מעדן... ג"ן סדרים דאורייתא... ומשם יפרד: בראשית ב, וי"ד. ראה זח"א קד, ב. תלוי זהו ת"ש (כט, ב), תכ"א (סכ, א), ועוד. וראה לקוטי שיחות ח"ג ע' 933. חט"ו ע' 425.

סתים: בכתיב ב: סתים וגליא.

יש אם למסורת: סנהדרין ד, א ואילך. ועוד.

יהי שירו... רינה דאורייתא: מלבי"ם א, יב. ראה זח"א ח, א. וראה מאמרי אדה"צ עה"ת ח"ב ע' תקעא. תקפא. סה"מ חט"ו ע' שש. מאמרי אדה"מ"צ ויקרא ח"ב ע' תרסד. ועוד.

וזהו: בכתיב ב: זהו.

דהיינו שרש של כל הנשמות האלקי למעלה ממקור חוצבה הראשון הוא בבחי' עין הנ"ל דתשבי"כ וכל אות דתושבי"כ הוא הבא ומאיר למטה והוא ע"י בחי' נהר זה שיוצא להשקות כו' הוא שיוצא להאיר לכל ס"ר נש"י לכל פרט ופרט שבכל נשמות הדורות המסתעפים כנ"ל, וזהו משום דמשם יפרד כו' דנהרות יוצאים להתחלק לנשמות עד שיש לכ"א עונג האלקי מיוחד בפרט והוא כמו תענוג הנשמות מג"ע שנהנין מזיו השכינה שבא ונמשך האור דעונג האלקי לכאור"א כפי מדריגתו כאור וכלי השגתו המצומצם כו' שהוא מוגבל ויש מי שמשגיג ומתפעל בעונג מיוחד רק לפי מדריגתו לבד, וזהו מצד בחי' הפירוד וההתחלקות של הנהרות שיוצא מעדן אבל שרש הראשון הנעלם הכוללם יחד היינו בעדן עצמו שהוא בחי' אור ח"ע בחי' אבא דאצי' יסד ברתא וכמ"ש כי אתה אבינו כו' שמשם שרש מחצב תולדות ס"ר נש"י וכמ"ש הביטו אל צור חוצבתם כו' שהן האבות וא' בזהר ע"פ בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעבר דהוא נהר דאשתמודע כו' שהוא נהר שיצא מעדן ומעבר לנהר היינו בעדן עילאה שלמעלה מהמשכה עדיין להתחלקות גילוי אור העונג כו' כנ"ל ונק' מקור כל התענוגים שבאים בגילוי ע"י הנהר שיוצא להשקות כו', וכמו שיוצא הנהר להשקות ג"ן סדרים דתשבע"פ כנ"ל כך ממש יוצא להאיר לס"ר נש"י ולכל פרטי הסתעפות הנשמות שיוצאים למטה מבחי' יחוד דז"רנ כידוע, וזהו ונשמת שדי תבינם דשרש השגה דנשמה מבחי' בינה כו' וזהו בינה בן י"ה דאור"א כו', וכמו שיוצא הנהר להשקות כו' כך חוזר אל המקור הראשון שהוא העדן כו' דכתיב אל מקום שהנחלים הולכים שם כו' דד' נהרות חוזרים לעלות אל מקורם בעדן כו'.

והענין יובן בנשמות שבגופים שבכל ו' אלפי שנין שיוצא מנהר שיוצא מעדן דמשם יפרד כנ"ל הרי בעוה"ב חוזרים למקורם הראשון שהוא העדן עילאה כנ"ל שהרי העוה"ב נברא ביו"ד שהוא ח"ע דעדן שנאמר בו עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו והוא מ"ש להנחיל אוהבי יש וא"א לומר יש דנהר דבינה שיוצא מעדן בהתחלקות להגבלות נשמות שזהו הג"ע דעכשיו שהוא בבחי' בינה שבמל' כו' ומה יתרון המעלה בעוה"ב אלא יש זה היינו בבחי' יש האמיתי שהוא העונג העליון שבעדן עצמו שהוא בלתי מוגבל כלל והוא עצמו יבא לגילוי כמו שהוא ממש בלי צמצום והתחלקות כו' וה"ז

אבא . . יסד ברתא . . כי אתה אבינו: זחיג רמת, א. רנו, ב. רנח, א. הקוני זור תכ"א (סא, ב). תסי"ט (קה, כ). ישע"י סג, טז.
 הביטו אל צור . . בזהר ע"פ בעבר הנהר: ישע"י נא, א. יהושע כד, ב. זחיג צט, א.
 ונשמת שדי תבינס: איוב לב, ח.
 בינה בו י"ה דאור"א: ראה זחיג קכג, סע"א. רטו, ב ואל"ך.
 אל מקום שהנחלים: קהלת א, ג.
 עין לא ראתה . . להנחיל אוהבי יש: ישע"י סד, ג (וראה ברכות לד, ב: לעוה"ב עין לא ראתה כו'). משלי ח, כא.

כמו שנהר זה שיוצא מעדן חוזר למקורו בעצם העונג כו' וחוזר ונמשך כמו שהוא וכמ"ש במ"א ע"פ ומעיין מבית ה' יצא והשקה כו' שהוא מעיין בחי' כח מ"ה מח"ע שיהי' נמשך כמו בבחי' בינה דעכשיו ובחי' בינה יהי' בבחי' החכמה וכמ"ש ונהרותם כשמן אוליך כו' (וזהו בחי' סתים וגליא דכנ"י דמתקשראן באורייתא וכך קוב"ה עצמו סתים וגליא והוא בחי' גילוי עצמות אא"ס שהוא בח"ע בהעלם וכשבא לגילוי לנשמות וכן בתשב"כ ותשב"ע"פ היינו ע"י הנהר שיוצא מעדן הנ"ל, ונמצא דג' קשרין הנ"ל הכל א' ממש בבחי' סתים וגליא שבהם ועכשיו אמר הנסתרות לה' כו' והנגלות לנו כו', ולעיל יתגלה בחי' סתים דוקא וכמו טעמי תורה שבבחי' עדן הנעלם יבא לגילוי וכן בס"ר נשי' יתגלה שרשם הנעלם בעדן כו' בחי' ח"ע כו' משום דס"ר נשי' עצמי יבא לגילוי וד"ל.

והנה מובן עכ"פ מכל הנ"ל דתשב"כ נק' חתן שמשפיע לב' מיני מקבלים א' לתשב"ע"פ כמ"ש להשקות את הגין גין סדרים כו' והב' לס"ר נשי' דכל אות שרש לכל נשמה וכו' וע"כ נק' תשב"ע"פ כלה כמ"ש משה תורה צויה לנו משה מאורסה שצויה לנו משה הוא תשב"ע"פ שנמסר בע"פ בהלכה למשה מסיני ואשר נדרש מתשב"כ כו' וגם כנ"י נק' כלה כמו לבבתי אחותי כלה כו' ופ"י כלה לשון כליון וגם לשון כלי היינו שתשוקתם לקבל בכלות הנפש וכמו כלתה נפשי וכמו ג' אהבים דבכל לבבך ובכל נפשך ומאדך וכמו כלה שארי כו', וא"כ לפ"ז כנ"י ותשב"ע"פ הכל א' שמקבלים ממקור משפיע א' והוא תשב"כ וכמ"כ תשב"כ נק' בחי' מקבל מקוב"ה דאורייתא מתקשרת בקוב"ה וכמאמר דוד ה' מקשר תורה שלמעלה בקוב"ה כו', ויש להבין כנ"י דא"כ בחי' מקבל נעשה משפיע דאורייתא שהוא תשב"כ בחי' מקבל ביום חתונתו היינו הקב"ה שנק' חתן והתורה נק' כלה וכמ"ש במ"א ע"פ והוא כחתן יוצא מחופתו כו' וכחתן יכהן פאר כו', וקוב"ה נעשה בחי' משפיע לתשב"ע"פ ולכנ"י הנ"ל ואיך יכול להיות שבחי' מקבל יהי'

ומעיין מבית ה' יצא: ויאל ד, יח.

ונהרותם כשמן אוליך: יחזקאל לב, יד.

הנסתרות לה': נצבים כט, כח.

תורה צוה . . מאורסה: ברכה לג, ד. ברכות נו, א.

לבבתי אחותי כלה . . לשון כליון . . כלתה נפשי . . כלה שארי: שה"ש ד, ט [וראה לקרית שה"ש א, א.

ושיגן, תהלים פד, ג, עג, כו.

אהבים: כ"ה כהכתב"יד, ואוצ"ל: אהבות. [וראה מאמר זה באה"ת סידור ע' רכז: בכל לבבך בכל לשון

כליון כו'].

דוד ה' מקשר . . בקוב"ה: חגי רכב, ב. ספר הבהיר סקצ"ו. וראה מאמרי אדהאמיצ במדבר ח"ב ע' חתסו, ושיגן.

וביום חתונתו: שה"ש ג, יא, ראה תענית כו, ב. לקרית ברכה צד, א.

במ"א ע"פ והוא כחתן . . וכחתן יכהן: תהלים יט, ו. ישעי' סא, יו"ד. וראה להלן ע' נא. ס' מאמרי

אדהאמיצ דברים ח"ג ע' תתנו.

משפיע שהוא ידוע דבחי' מקבל הוא בבחי' או"ח למעלה היפך הירידה למטה ובחי' משפיע הוא בבחי' או"י שטבעו לירד למטה ולא לעלות וא"י יתהפך בחי' או"ח להיות בבחי' או"י כו' שזהו כמו שמן הנמנע שמן טבע האש שעולה למעלה יתהפך טבעו כטבע מים לירד מגבוה לנמוך כו', וכמ"כ י"ל בכנ"י שנק' כלה לקבל מאותיות דתשבי"כ ונעשה בחי' משפיע כמו שידוע ומבואר במ"א ע"פ ובתורתו יהגה כו' דמעיקרא אדעתא דנפשי' לחיות נשמתו שהוא בבחי' מקבל ואח"כ נעשה בחי' משפיע לתורה ונק' עוסק בתורה לשמה לשם התורה ולהמשיך אא"ס כו', וזהו ובתורתו יהגה כו' ונק' חתן לקבי"ה כו'. אך הגה הענין הוא דהתורה נק' בחי' ממוצע בין קובי"ה לכנ"י מאחר דישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקובי"ה ממילא מובן דאורייתא ממוצע לקשר ולחבר כנ"י בקבי"ה.

ו'יובן זה מענין עיקר מצות ת"ת שהוא בהבל הדיבור דוקא כמ"ש ודברת בם ואשים דברי כפיך כו' והבל הדיבור ממוצע ומורכב מאש ומים וסובלם יחד מפני שיש ברוח הרכבה מבחי' עלי' דאש העולה ומבחי' הירידה דמים כו' שהן בחי' או"י ואו"ח הנ"ל. ותחלה י"ל בענין או"י ואו"ח שהן כנ"י וקובי"ה שנק' יחוד קובי"ה ושכינתו' דכנ"י אל אשה תשוקתה מבחי' או"ח דוקא וכמ"ש למען יזמך כבוד ולא ידום וכתיב אש תמיד תוקד על המזבח כו', דהנה מה שכנ"י נק' כלה בבחי' כליון כו' היינו מה שיש בכל ניצוץ בחי' הביטול במציאות האלקותי' שהוא בחי' הביטול לאין האלקי בטבע מצד בחי' כח מ"ה בעצם שכנפש האלקי המלוכש בנר"נ שבגוף, וזהו למען יזמך כבוד הם כללות נשיי שעולין בשיר וזמרה לשרש מקור חוצבם וכמ"ש אש תמיד תוקד כו' ונק' אשה אש היא דנוק' שעולה למעלה מעלה עד שרש מקור חוצבם והוא באורייתא דתשבי"כ שהמה מקור לס"ר נשיי כנ"ל והוא בחי' או"ח דנשיי בעסקם בתורה שעולה נשמתם לשרש חוצבה כתשוקה נפלאה וכמ"א ר"ש חדאי נפשאי לך קראי בשבילך להחיותה ממקור חוצבה באות א' שיש לה באור ח"ע כו' כנ"ל. וזהו כלה כלתה נפשי כנ"ל והוא ע"י דחילו ורחימו שבק"ש באהבה דככל לבכך וכלא דו"ר לא פרתא לעילא כו' וזהו ולא ידום משום דאין סוף ושיעור לעליות למקורם ע"י אותיות התורה שרשם כי באתדל"ת בנשמות שבגופים בעסקם באותיות הנגלות בתורה נעשה

במ"א ע"פ ובתורתו יהגה . . . דמעיקרא אדעתא דנפשי' תהלים א. ב. פסחים סח. ב. ראה סידור קצת. א. ומקבילו להלן כד"ה לה"ע ברכת חתנים כו' וצר האדם' פכ"ב. ת"ת ויקהל תרכז. א. מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"ב ע' תרי"ט. דרך חיים פע"ד ואל"ך (פא. ג ואל"ך).
 ודברת בם ואשים דברי: ואתחנן ה. ו. יעשי' נא. טז.
 למען יזמך כבוד . . . אש תמיד: תהלים ל. יט. צו. ו. ו.
 לאלקות: בבחי' ב: לאצילות [וכנראה הוא טעות המעתיק שם].
 אשה אש היא: ותי"א מת, ב.
 וכמ"א ר"ש [רב ששת] חדאי נפשאי: פסחים שם.
 ובלא דו"ר לא פרתא לעילא: תקוני זהר תיקון י' (כה, ב). ראה תניא פליט.

אתדל"ע בנשמות עליונים שמקבלים מאותיות תשב"כ למעלה בבחי' ח"ע, ובודאי בחי' ביטול והתכללות דנשמות שבגופים באותיות דתורה שלמטה הגם שמעוררים למעלה הוא בערך נבדל ומרומם והולך ועולה בלי שיעור למעלה ויהינו שגם אותיות התשב"כ שלמעלה עולים ומתכללים בבחי' פנימיות ח"ע שנק' עדן עילאה כנ"ל ששם למעלה בבחי' התחלקות אותיות עדיין כנ"ל בפ"י ונהר יוצא מעדן כו' ששם התלבשות אר"א ממש (כמו שיהי' לעיל בעוה"ב כנ"ל) וכידוע שאין התלבשות פנימיות אר"א אלא בפנימיות אבא שהוא הנק' עדן עילאה והוא מ"ש בעדן דוקא עין לא ראתה אלקים וזלתיך יעשה למחכה לו שהוא העוה"ב כנ"ל וד"ל, ומפני שבוה שורה בחי' פנימיות דאר"א ע"כ אמר למען יזמרך כבוד ולא ידום לעולם מפני שאין קץ ושיעור לעילוי אחר עילוי בעצמות אר"א ואם הי' העילוי דנשמות רק עד ח"ע לבד הי' קץ ושיעור אבל לבחי' אר"א שבח"ע אין שיעור דהיינו הנק' עומק רום ובשעה זה הרי גם התורה שלמעלה בבחי' אר"א וכמ"ש ארוכה מארץ מדה כו' וזהו ולא ידום שאין לו הפסק כי הוא נצחי בבחי' נצחיות דאר"א, וכן מ"ש אש תמיד כו' ונק' עולת תמיד בלי הפסק שזהו מצד שרש הנשמות שעליותן באמצעות הס"ר אותיות דתשב"כ למעלה מעלה בעצמיות עד אין שיעור והפסק כלל וכמ"ש וקדושים בכל יום יהללוך סלה וכמ"ש סלה אין לו הפסק ונשמות שנק' קדושים הן הנה שרשי הנשמות כמו שהן למעלה בבחי' אצ"י וקשורין באותיות דתשב"כ שלמעלה שיהללו לבחי' גילוי אר"א שבפנימיות ח"ע לאין שיעור וקץ וזהו סלה (וכמו נשמות האבות ומשה וכה"ג שגם עתה הליכתם ועלייתם ביחוד עליון כלי הפסק בעילוי אחר עילוי הרבה ביתר שאת מכפי ערך עבודתם בהיותם בגופים בעוה"ז וכמ"ש במ"א).

והנה באמת י"ל כזה דבשלמא נשמות עליונות דאצ"י ששרשן למעלה בבחי' התכללותן באותיות דתשב"כ עד אין קץ מטעם הנ"ל אבל נשמות שלמטה שבגופים שנק' כנ"י דלמטה למה אומרים ע"ז למען יזמרך כבוד ולא ידום כלי הפסק, וכן אש תמיד עולת תמיד כנ"ל מאחר שהן בבחי' בריאה יש מאין כמו אתה כראת יצרת כו' ואיך יהי' בהן הביטול לאין שהוא בבחי' אר"א

עין לא ראתה . . . שהוא העוה"ב כנ"ל: [בכתי"ב כו']. ראה לעיל ע' יז.

הנק' עומק רום: ראה ספר יצירה פ"א מ"ה.

ארוכה מארץ מדה: איוב י"א, ט.

ונק' עולת תמיד: פינחס כ"ה, ו. וראה זחיג רנ"ו, ב. אהיה פינחס ע' אקכ"א.

וקדושים בכל יום . . . סלה אין לו הפסק: ברכת, אתה קדושי, עירובין נד, א.

וכמו נשמות האבות ומשה . . . כמ"ש במ"א: ראה ספרי מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"א ע' מה. רלה. ח"ב ע' תרע"ג. תשע. תתכ"ב. תתע"ב. תתפ"ג. במדבר ח"א ע' ק. דברים ח"א ע' צ"א. ח"ג ע' תשט"ו. ובנוסחן בהמ"מ שם. אחה בראת יצרת: ע"פ ברכת, אלקי נשמה. [וראה ב, במילואים להמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' ארע"ז].

ממש כנ"ל, ובזהר מבואר דאש תמיד כו' היינו אש דגוף שעולה בבחי' אורח מנשמות שבגופים דוקא. אך הנה יש להקדים תחלה ביאור דלמען יזמרח כבוד, כבוד זה הרי הוא בחי' כבוד התחתון שנק' כבוד נכרא והוא בחי' חכ' בסוף דהיינו חכמה שבמל' שהוא הנק' מוחין דנוק' שמתחלק האור האלקי כס"ר דיעות והשגות נשמות וכן במלאכים כו' וע"ז יזמרח כבוד להעלותו כשיר ותשוקה ליכלל למעלה וכמ"ש אלקים אל דמי לך דנהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך לעלמין שוהו בחי' הביטול שאין לו הפסק כלל, וזה לכאורה לא ימצא גם בבחי' כח אלקי שבנשמות בע"ז ותכלית כנ"ל והכתוב גוזר ואומר אש על המזבח תמיד תוקד לא תכבה לעולם כו', אלא צ"ל בזה ב' טעמים א' מפני שנעוץ תחילתו בסופן דוקא והב' בבחי' אורח שעולה מלמטה למעלה ע"כ בא כח בלתי מוגבל שלמעלה באש התחתון שעולה בכניי נשמות שבגופים בשלהובא דרחימותא כמ"ש רשפי' רשפי' אש שלהבת י"ה כו', הרי מבואר דרשפי' רשפי' אש התשוקה דנשמות בגופים הוא כמו שלהבת י"ה העליון ממש שנק' אש הוי' וזהו כראשית בריית א"ש כרית כרותה בין אש התחתון נהורא אוכמא עם אש העליון שנקרא נהורא חיורא שהוא יריד דאיש כמ"ש כי מאיש לוקחה זאת כו' ע"כ נקראת אשה אש ה"א כידוע וד"ל (וכמו שיעלה אש התחתון ויוכלל באש העליון והיינו בבחי' אורח דוקא). ומעתה יובן ענין למען יזמרח כבוד דגם שהוא בחי' כבוד התחתון דבחי' המל' עושה אתדל"ע בבחי' כבוד העליון דאור ח"ע שיתעלה גם הוא והוא בעצמות אא"ס שבפנימית ח"ע עד אין שיעור למעלה כנ"ל דהא באה תלי' והיו לאחדים מטעם הנ"ל וד"ל.

ובזה יובן סיום הפסוק הזה דלמען יזמרח כו' ה' אלקי לעולם אורך, דלכאורה מיותר הוא דמאחר שכבוד יזמרח ולא ידום מהו מה שחזר ואמר לעולם אורך. אך הנה יש בזה ב' אופנים ושניהם אמת והא בהא תלי', הא' דלאחר יזמרח כבוד התחתון שהוא בחי' המל' ולא ידום לעולם מצד שנעוץ כו' וכנ"ל ה"ז למעלה מעלה בא יבא בבחי' הביטולי וההתכללות לאין

ובזהר מבואר דאש תמיד כו' היינו אש דגוף: ראה עה"פ אש תמיד: זחיג כו' א ואילך. כה, ב ואילך. לג, ב. וראה שם ערך, ב.

כבוד התחתון שנק' כבוד נכרא: ראה לעיל ע' א, ובהנשמן שם.

חכ' בסוף: ראה זחיג כו'. ב, ובהנשמן עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תצה.

אלקים אל דמי לך דנהורא קארי: תהלים פג, ב. ראה זחיג קמ, רע"א. זחיג קעה, ב, עה, ב, פו, ב. שנועץ תחילתו בסופן: ס' יצירה פ"א מ"ו.

בשלהובא דרחימותא: . רשפי' רשפי' אש: שה"ש ח, ה. ראה זחיג לג, ב, פד, א [עה"פ הסבי ענין]. וראה גם סה"מ תקס"ד ט"ע רמד.

בראשית בריית אש: תקוני זור בהקדמה (י, ב). תיג (יה, ב). ועוד.

יריד דאיש: . כי מאיש לוקחה זאת: בראשית ב, כג. וראה סידור פ, א. ומקבילו בלוקית שלח מד, ג ואילך. ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קו.

הביטול וההתכללות: בבחי' ב: ביטול והסתלקות.

האמיתי באין קץ כו' דא"ס למעלה מעלה עד אין קץ וממילא יומשך שיגיע מעומק רום זה לעומק תחת והוא אשר נמשך בחי' הביטול לאין זה מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין היינו עד מדריגות התחתונות דעשי' עד שימצא גם שם בחי' הביטול לאין האלקי עד ע' שרים דעשי' כמו מי לא יראך מלך הגויים כו'. וזהו כל עיקר ושרש הכח לשירות ותשבחות דמלאכים שבכל עולם כו' רק מאשר יזמרך כבוד דהיינו מבחי' המל' שמתלבשת בנבראים לעולם אורך ג"כ בכיטול והודאה נצחית דא"ס ממש מטעם דיומרך כבוד כו'. והפי' ה' להיפוך דיומרך כבוד ולא ידום למעלה בא מסיבת ההודאה והביטול של הנבראים שמודים ומשתחוים כו' בבחי' ביטול היש לאין מעורר אתעדלית אתעדליע להיות יזמרך כבוד ולא ידום כו' ויהי איך שיהי' כל מה שאמר ענין נצחית בזה כמו ולא ידום לעולם אורך היינו מצד בחי' הכח דא"ס שיש בזה כניל ודל'.

ובכ"ז יובן מ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה לעבדה רמ"ח מ"ע, כניל דג"ע הוא זיו השכינה דבחי' כבוד התחתון הניל והבירור והתיקון דג"ע הוה היינו ע"י תשובה ומע"ט כעוה"ז שמהפך חשוכא לנהורא בסור מרע ועשה טוב, וזהו לעבדה ולשמרה כו' וכתוב ביה' ה' צור עולמים בירוד נברא העוה"ב בה"א נברא העוה"ז היינו בחי' ה"א דמל' שנברא בו כל בחי' עלמין דאתגליין כו' בה"א מוצאות הפה וכמ"ש בס"י וקבען כפה וגם הג"ע נברא מזה כמ"ש ויברא ה' גן בעדן כו', ואמנם ע"י התיקון ובירור זה דג"ע בסו"מ כו' שהן בירורין דרפ"ח ניצוצין שנפלו כו' יהי' מזה כל חיות העוה"ב שנברא בירוד שהוא בחי' כבוד עליון דפנימית ח"ע ששם פנימית אא"ס כניל, והא בהא תליא דנעוץ סופן כו' כניל בנשמות ותשבע"פ דנהר יוצא מעדן כו' ודל' וגם בזה יש ב' אופני' הניל, וז"ש לעבדה להמשך בה תוס' אור ע"י בחי' ביטול והתכללות דכבוד עליון שיוכלל בבחי' עדן עילאה שהוא העוה"ב דירוד ואז ממילא יומשך בה תוס' אור בכיטול והודאה דכבוד תחתון שבא מצד ביטול דכבוד עליון או להיפך שמצד ביטול דכ"ת שהוא ג"ע יתעורר למעלה ביטול דמ"ה דירוד דח"ע שהוא העוה"ב שנק' עדן כו' ודל'.

וזהו כי על כל כבוד חופה ב' מיני כבוד כ"ת וכ"ע כמ"ש למעלה באריכות וחופה הוא בחי' אור המקיף דכ"ת וכ"ע יחד והוא בא מעצמות אא"ס

דא"ס למעלה מעלה עד אין קץ: ראה וזר חדש יתרו לר. ג. סה"מ תקס"ב ח"ב ע' ש"ע [ובהמ"מ לשם].
 סה"מ תרס"ז ע' קס"ה.
 מי לא יראך: ירמ"ג, ג.
 ויניחהו בג"ע: . . . רמ"ח מ"ע: בראשית ב, טו. ראה וז"א כו, א. וז"ב קס"ה, ב. ס' מאמרי אדהאמצ' ויקרא
 ח"א ע' תל' ושי"ב. במדבר ח"ד ע' איתקט. ושי"ג. דברים ח"ב ע' שצ"ט. ושי"ג.
 ביה' ה' צור עולמים בירוד נברא העוה"ב: ישעי' נו, ד. מנחות כט, ב.
 בס"י וקבען כפה: ס' יצירה פ"ב מ"ג.
 ויברא ה' גן בעדן: ע"פ בראשית ב, ח.
 כי על כל כבוד חופה: . . . כמ"ש למעלה באריכות: ישעי' ד, ה. ראה לעיל ד"ה כי על כל כבוד [אמנם צ"ע

שלמעלה מבחי' אוי' דכ"ע ואוי"ח דכ"ת שעושה חופה על כ"א בפ"ע וכוללם יחד בחופה אחת והוא ע"י בחי' הממוצע הנ"ל דהיינו אור התורה שמחבר ומקשר כניי' לקובי"ה דאחר שנעשה מקבל בחי' אוי"ח לקבל מקובי"ה וכמ"ש ואהי' אצלו אמון חוזר להיות משפיע לכניי' כנ"ל משום שהרוח שנעשה ממוצע מאש העולה דכניי' שנק' אש תמיד תוקד על המזבח כו' יזמך כבוד כו' ובין מים שיורדים שהן מי החסדים עליונים שנמשך מאא"ס מלמעלה למטה כו' וכוללם יחד ממש, והראי' לזה ממש' בזהר דאורייתא היכלא עילאה דקובי"ה כמו עדי"מ שנים שיושבים בהיכל א' ועוסקים בתורה כך הרי הקבי"ה יושב ושונה כנגד כל איש כו' והחופה הוא אור מקיף דאור תורה שמקיף לשניהם כו', וזהו על כל כבוד עליון ותחתון חופה א' כו' וכלול מאש ומים והוא הבל הדיבור דד"ת כנ"ל וד"ל. וזהו שרש ענין שמחת חו"כ בחופתם דאין שמחה אלא בחופה דוקא כידוע, דהנה ידוע במהות השמחה שמביא לבחי' ההתגלות של הפנימיות דוקא דהיינו בחי' העלם העצמי שבנפש שלא נגלה לשום אדם וגם עצמו. הי' הדבר בהעלם גדול בבחי' אין שביחידה כו', אך ע"י השמחה יוצא לגילוי כו' וכמו ע"י שמחה שבלב המתפעל בשכל והשגה אלקית שיבא גם בחי' ההעלם שבנפשו שנק' תעלומות הלב בחי' נקודת הלב כו' כנ"ל.

ו'ובן זה ממה שאנו רואים בשמחת המלך כשעושה משה לבנו או בנצחון המלחמה יגלה עצמו לכל העם ברחוב העיר לגדול וקטן בפנים של שמחה באור פני מלך פנים מאירות וצהובות לכל, ולכאורה אין זה רק בחי' חיצונית לבד ובאמת גילוי זה הוא כל בחי' פנימיות עצמיות. רוממות שלו ע"כ מקרב לקטן כגדול בשוה ממש כי אין הפרש לפניו ביניהם וכל אפיו שוין כו' לגבי עצם רוממותו ופנימיות עצמותו אחר שאין ערוך אל גדלות עצמותו כלל, משא"כ כשאינו מגלה כל פנימיות שלו כמו בעת שאינו שמח בשמחה יש הפרש בין גדול לקטן הערד, לפי ערך כל איש יקרב לא יהי' כל אפיו שוין וכל א' מקבל רק כפי ערך מעלתו. הרי מוכרח מזה דבשמחה בא גילוי הפנימיות והעצמיות דוקא שנק' גילוי ההעלם דיחוד כנ"ל. וכך יובן בשמחת חו"כ העליונים דאין נק' שמחה אלא בחופה כי גילוי ההעלם דעצמיות המאציל שנק' קובי"ה והוא בחי' חתן העליון הוא גילוי המקיף

אם כאן כוונתו למאמר שהוא — כי שני מאמרים אלו (די"ה כי על כל כבוד ודי"ה כמשוש חתן) נדפסו כאן מכתבי-יד נפרדים, ובהנסמן לעיל בהמ"מ לר"ה כי על כל כבוד.

ואהי' אצלו אמון: משלי ח, ל.

בזהר דאורייתא היכלא עילאה דקובי"ה: חז"ב ר, א.

הקבי"ה יושב ושונה כנגד כל איש: ע"פ תדאר יוש מי"ה.

דאין שמחה אלא בחופה: סוכה כה, ב.

עצמו: בכת"י א: עצמי. ואוצ"ל: לעצמו.

עצמות: בכת"י ב: עצמותו.

העליון שנק' חופה שבה הגילוי ע"י שמחה שבחופה דוקא וכמו כחתן יוצא מחופתו שיוצא פנימיות שלו בגילוי מצד השמחה שבחופה כמ"ש קול מצהלות חתנים מחופתו כו' וכמו"כ שמחת כלה העליונה הוא כנ"י יוצא בחי' פנימיות תלומות שבה הנק' מקיף דיחידה ע"י השמחה שבחופה כו', וכמו במ"ת שעל כל דיבור כו' וכמ"ש ביום חתונתו וביום שמחת לבו והוא מ"ש משמח חתן וכלה העליונה כו' וכך הוא בחו"כ שלמטה בחופתם וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך, דהנה לכאורה י"ל בזה שהרי משמע בפסוק זה דהעיקר הוא הכלה וכל שמחת החתן באה מן הכלה והוא מ"ש כמשוש חתן על כלה פי' על כלה בעבור הכלה שממנה ובעבורה ישיש וישמח הרי שמחת כלה העיקר עד שממנה יושפע לו שמחה וששון וכמ"ש בברכת אשר ברא משמח חתן עם הכלה כידוע, והוא לכאורה היפך הפשט משמח חו"כ שמחת חתן קודם ואח"כ שמחת כלה דאשה בעלה משמחה כו' והתירוץ ידוע דמשמח עם הכלה מדבר לעיל ומשמח חו"כ מדבר עכשיו כידוע שיש הפרש גדול בין עכשיו לעיל, ועתה המל' שנק' כלה מקבלת מו"א שנק' חתן אבל לעיל כתיב אשת חיל עטרת בעלה נקבה תסובב גבר פי' תסובב לבעלה בבחי' מקיף ועטרת מפני דעליית המל' יהי' כתר דע"י כו' וכמ"ש היתה לראש פינה כו', ע"כ א' לעיל כמשוש חתן על כלה בעבור הכלה דוקא ישיש החתן משום שהיא למעלה הימנו ומקבל ממנה עטרת ומקיף ועטרה זו יותר עליון ממה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת מה טעם? שעליות המל' לעיל בפנימיות הכתר שלמעלה ממקיף פנימי דבינה כו' וד"ל, והוא כמשוש כו' ישיש עליך אלקיך שהוא שהן כנ"י שהם בחי' חו"כ למעלה וישיש עליך בעבורך כנ"ל כי הכלה עיקר כנ"ל וד"ל (משא"כ עתה נהפוך הוא דאשה בעלה משמחה דהשמחה באה לחתן תחלה ואח"כ משמח לכלה וכמ"ש משמח חו"כ כנ"ל משום דמקיף דאו"י קודם למקיף דאו"ח דעכשיו ולכך השמחה שבחופה העיקר בשביל החתן כי הוא עיקר והכלה טפל אליו שהרי מביאין הכלה אל החתן שכבר עומד בחופתו ונק' החופה על שמו דוקא ולא על שם הכלה וכמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו דוקא, משא"כ לעיל נהפוך הוא דעיקר החופה ע"ש הכלה יהי' ועיקר השמחה ממנה יהי' כמ"ש כמשוש כו' ישיש עליך אלקיך)

כחתן יוצא . . קול מצהלות: תהלים יט, ו. גוסס ברכות נשואין.

במ"ת שעל כל דיבור . . כיום חתונתו: שבת פח, ב. שה"ש ג, יא. ובתענית כו, כ: ביום חתונתו זה מ"ת.

ב.

דהתירוץ ידוע דמשמח עם הכלה מדבר לעיל: ראה תר"א מה, א. לקר"ת צו ט, סע"א. שה"ש מה, ב. סידור קלב, סע"א ואילך. קלה, ג ואילך. סה"מ תקס"ג חיב ע' חשמל. ועוד. וראה אורח"ת סידור (דרושי חתונה) ס"ע רכב ואילך. ע' רצה. ובארוכה להלן בכמה דרושים.

אשת חיל . . נקבה תסובב גבר . . היחה לראש פינה: משלי יב, ד. ירמ' לא, כא. תהלים קיח, כב. מה טעם: כ"ה בהכתב"יד. ואולי צריך להיות בחיבה אחת: מהטעם.

(ובלשון הגמרא עתיד הקב"ה לעשות חופה לכל צדיק כו' וכן צדיקים יושבין ועטרותיהן כו' ודיל').

אך הנה עדיין י"ל בעיקר הענין דשמחת חו"כ כו', דבשלמא לשמח את החתן יתכן שצריך לשמחו כי הוא עוב אביו ואמו ודבק באשתו וזהו בחי' ירידה לירד ממקומו ולהשפיע לה שארה כסותה ועונתה כו', שלזה צריך חזוק גדול ע"י שמחה שישמחו אהביו כו' הנס' שושביניו, והנה הכלה יש לה על"י גדולה אשר תעלה משפלותה בכית אבי' בנערותה ולית לה מגרמה כלום ועולה להתייחד בחתן ותהי' עקרת הבית מושלת בכל אשר לו כו' בכל הון יקר כו' ואינה צריכה לזה חזוק לשמחה דודאי תשמח מעצמה כי אין שמחה גדולה מזו לעלות משפלות לגדולה כו', ולמעלה הוא ענין ההפרש בין או"י לאוי"ח דבחי' או"י הולך ויורד וירדה אחר ירידה ומתצמצם ממדריגה למדריגה שזהו בחי' חתן נחות דרגא כי צריך לחזוק לשמח כו' שהי' לו רצון לזה וכמ"ש כמ"א על מאמר הנהגה מסעודה של חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות הרי עיקר סעודת חתן לשמחו וכל שאינו משמחו כו', אבל בחי' או"ח דכלה שהולך ועולה בעילוי אחר עילוי למעלה מעלה משפלות למדריגה גדולה כ"כ למה צריכה שישמחו לה, ומה זה הריקוד לפני הכלה דוקא כו'.

אך הנה יובן בהקדים לזה משל א' והוא כמו עבד נאמן למלך שעבודתו תמה בכל לבו ונפשו יום ולילה לא ישבות מן העבודה וכו', ואמנם כל ישעו וכל חפצו בעבודתו התמה הוא שלזה הוא נושא את נפשו בעבודתו התמה שיוכל לבא וליכנס בהיכל המלך פנימה לראות את המלך אדונו ויערב לו זה כראות פני אלקים וחפצו ותשוקתו זה בכ"י הוא שרוצה ליכנס לקבל בקרבת אור פני מלך כו', ולזה הוא נושא את נפשו בעבודתו מלב ונפש כו', אך מצד בחי' רוממות המלך והתנשאותו לא יתפוס מקום עבודתו כלל ולא בכל עת יוכל להתקרב לבא להיכל המלך כו' כי יצטרך להשיג רשיון מהמלך ואשר יבא אל המלך שלא כדת כו' ע"כ ימשך זמן רב שלא יוכל העבד נאמן להשיג למחוז חפצו אשר מצפה בכל עבודתו כו' רק בעת מן העיתים בפרקים רחוקים כו', אך כאשר ישמח המלך בעת שמחת לבו שהמלך שמח

ובלשון הגמרא עתיד הקב"ה . . חופה לכל צדיק . . צדיקים יושבין ועטרותיהן: ראה בי"ב עה, א: עתיד הקב"ה לעשות סעודת חופות לכל צדיק כו' כי על כל כבוד חופה מלמד שכא"י עושה לו הקב"ה חופה כו' ברכיה יו, א.

חתן נחות דרגא: ראה יבמות טג, א.

בחי' על מאמר הנהגה מסעודה של חתן: ברכות ו, ב. וראה סי' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' תחבך ואילך. להלן ריש ד"ה כל המשמח, ובהנסמן שם ע"ד הגירסאות בזה.

הריקוד לפני הכלה דוקא: ראה כתובות טז, סע"ב ואילך.

בכ"י = בכל יום. כמתי"ב: בכ"ז (= בכל זה. או בכל זמן).

ואשר יבא אל המלך שלא כדת: ע"פ אסתר ד, יא: אשר יבוא גי' אחת דתו להמית. וראה שם טו.

וטוב לב שאז הכל נכנסין לפניו כי קטן וגדול שוין הכל מתקבלים לרצון לפניו אז יוכל העבד נאמן הזה לקבל קרבתו והגם שנכלל בתוך הבאים הנה יאיר אור פני המלך אליו בהעלם להיותו יודע ומכיר בטוב לב עבודתו ואשר מצפה לראותו, ואם לב המלך טוב להשפיל א"ע בעת שמחתו לשמוח עם כלם קטן וגדול ממש שוין כי רוצה שישמחו כולם בשמחתו בלתי הבדל בין קטן וגדול מ"מ בהעלם בתוך השמחה יש חילוק מדריגה שיאיר אור שמחה בלב עבדו ואוהבו הנאמן יותר מזולתו כו', ויש בזה ב' דברים הא' מה שחפץ המלך שישמחו הכל מעורר המלך שמחה בלב כל שריו ועבדיו והב' מפני שרואה שמחת המלך יתעוררו ביותר לשמחה לשמח את המלך, ונמצא דתחלה הי' המלך שמח ומפני שרואה שהמלך שמח ישמחו הכל ואח"כ יוסיפו שמחה בלב המלך כו', והנה העבד הזה בא בתוך הבאים ורואים שמחת המלך ישמח גם הוא להוסיף שמחה בלב המלך הרי ודאי יש לו יתרון מעלה בכל דבריו הללו א' שמצד עבודתו ואהבתו הנאמנה יתפעל יותר מכולם בראותו שמחת המלך והכל בהוספת שמחה בלב המלך ע"י שמחתו יעשה תוס' מרובה יותר מכולם.

והנמשל מכ"ז יובן למעלה בבחי' שמחת המלך למעלה שנק' שמחת חתן העליון שאז הכל נכנסין לפניו כי משפיל א"ע לשמוח עם כולם קטן וגדול שוין כו' מפני שהוא עת רצון וחדות הי' למעלה כמו עוז וחדוה במקומו וגם היותר אחרון בהשתלשלות יוכל לעלות לרצון עד שיקבל גם החוטא וגם האוהב כו' כי חפץ שישמחו כולם בשמחתו כו', וזה הי' במ"ת דכתיב ב' ביום שמחת לבו כו' שהוא בחי' שמחה עליונה בכל העולמות עליונים ותחתונים כו' וכמבואר כמשל הנ"ל ב' דברים הנ"ל, ואמנם לגבי אוהבי המלך ושרי הפרתמים יש יתרון אור פני מלך ברוב עוז וחדוה כו' אך שהוא בהעלם ולא בגילוי וכך הוא בכנ"י שנק' עם סגולתו שזהו כמו העבד הנ"ל וגם נק' בנים ולפעמים נק' אחים וריעים כידוע מאיר הוי' עליהם בעת שמחת לבו בפנימיות עוז וחדוה שלו כו' והוא בהגלות נגלות האור הפנימי כו', הגם ששם הוא משהו קטן וגדול כו' ויכולים הכל לעלות כנ"ל מ"מ אדרבא היא הנותנת שיכולים כנ"י להתקרב בכל עוז לפי שהוא שעת רצון וחדוה לכל כו', ועוד מפני שהכל משמחין את המלך ושמחה שכנ"י מוסיפין עולה על כולנה כמ"ש ישיש עליך אלקיך עד שמה שנמשך שמחה העליונה בכל הנבראים עד קטן הערך מאד הכל ע"י השמחת חתן העליון עם הכלה שהיא כנ"י וד"ל.

ומעטה י"ל בענין שמחת הכלה שהיא כנ"י מה היא, והנה יש בזה ב' מדריגות והוא כפי המוכן ממשל הנ"ל בעבד הנאמן למלך דמ"ש

ואל אישך תשוקתך היינו תשוקת כנ"י בג' מיני אהבות דבכל לבנך ובכל נפשך ובכל מארך שתשוקה זאת תמידית היא בכנ"י וכ"א מישראל שחפץ בקרבת אלקים בכל לבו אך אין בתשוקה זאת שום ענין שמחה כלל הגם שישמח בהשגות אלקות ובהתפעלות הלב עדיין מרחוק הוי' נראה לו וידוע שעומד מרחוק ולא נכנס עדיין בהיכל המלך בפנימיות כלל להתעלס באהבים אהבת דודים לשמוח בחתן העליון כו' אך שתשוקתם ליכנס ולשמוח כו', והמדריגה הב' הוא כאשר כבר נכנסה הכלה בהיכל החתן הפנימית ומתייחדת עמו ברוב עוז אה"ר וחיבה יתירה כו' עד שיתדבקו בחיבוק כו' אז הוא עיקר שמחת הכלה שלזאת ה' תשוקתה בתמידות להתעלס באהבה ולא השיגה ועתה מצאה שאהבה נפשה ואין שמחה גדולה מזו כו' שהוא עצם פנימיות* התענוג והשמחה אל אמיתתה שמשיב את נפשה כו', וכמ"כ ממשל העבד שכאשר נכנס להיכל המלך ומתקרב בימין זהו כל חפצו שלזה נשא את נפשו בעבודתו והי' משתוקק בכל יום לזה כו' וגם כשנכנס בתוך הבאים יש בו יתרון כי דבחי"י הנ"ל ויש בו ב' מדריגות ג"כ א' שלא בעת שמחת המלך שאינו אלא חפץ ומשתוקק ליכנס שאין בזה שמחה כו' והב' כאשר כבר נכנס בעת שמחת המלך ישמח ממש וכך הוא הענין בכנ"י דמ"ש ואל אישך תשוקתך זהו כמ"ש למען יזמרך כבוד כו' דזמירות הללו הוא משיר ותשוקה לעלות ולא שנכנס אלא מרחוק מזמר בשיר ושבח כו' והוא בתמידות כמ"ש ולא ידום וכן אש תמיד תוקד כו' והוא נקודת ההתקשרות שנמשך לב כל א' מישראל לה' א' בהתעוררות תשובה מעומק הלב תמיד כו' אבל לאחר שעלתה כנ"י למעלה להתייחד בחתן כו' שהוא הקב"ה בחי' סוכ"ע זהו כמ"ש שמאלו כו' וימינו תחבקני דאו"יב' בין תרין דרועין כו' אז עיקר השמחה דכנ"י שלזאת הייתה תשוקתה בשיר וזמרה בעבודה שבלב ומוח מרחוק כו', ע"ז אמרו כמשוש חתן על כלה ישש עליך אלקיך שהוא בגוף היחוד וד"ל (וזהו כמ"ש בע"ח דבחי' המל' דקודם כניסתה להתייחד פ"ב כו"א היתה רק נקודה אחת תחת היסוד וכמו ותבך ותפול לפני רגליו כו' דאזעירת גרמה והוא מ"ש שחורה אני כו' כמ"ש בזהר ובניצוץ האלקי הוא בחי' השפלות וביטול העצמות דנקודה בלי התפשטות שכל מדות כמו צלותא בלחש אין מלה בלשוני כו' וכה"ג). ואח"כ דוקא עולה באצ"י ונבנית בפרצוף שלם וכמ"ש שם ה"א כמלקדמין להתייחד יחוד גמור פ"ב כו'.

ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

פנימיות התענוג: בכתי"ב: הפנימיות והתענוג. כי"כ דבחי": כיה בהכתי"ב. ואוצ"ל: בב' דברים.

שמאלו... דאו"יב' בין תרין דרועין: שה"ש ב, ה. זח"א קלג, רע"א: שאתידיבת כו' בין תרין דרועין כו'. בע"ח... נקודה תחת היסוד... ותבך ותפול... שחורה... בזהר: ראה זח"ג קצא, א ונהגות הרחיזי שם. אסתר ת, ג [כשינוי וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"כ ע' תקצב. במדבר ח"א ע' י"ד. ושינן, שה"ש א, ה. אין מלה בלשוני: תהלים קלט, ד.

וכה"ג: סיום המוסגר אוצ"ל בסיום הפיסקא.

ובזה יובן ג"כ ענין הריקוד לפני הכלה ולא לפני החתן ויתורץ הקושיא דלעיל מה צריך לשמח הכלה מאחר שעולה משפלות לגדולה כו' אדרבא היא הנותנת משום דאזעירת גרמה בתכלית רק כנקודה וכדי שתוכל להבנות מנקודה א' להיות בפרצוף שלם צריכה לעזר גדול לחזקה ולשמוח לפני שתוכל לעלות כ"כ ואם לא הי' בשפלות כ"כ לא הי' נצרך לשמחה. אך מצד שהיא בשפלות גדולה רק נקודה א' איך יוכל להיות שתעלה מעצמה אם לא שירקדו לפני' מגדולי ישראל ויעוררו בה שמחה והגבהה שתעלה למעלה באצ"י להתייחד בבחי' פנ"פ בלתי בושה כלל אדרבא באהבה בתענוגים נגלי' וכמו וימינו תחבקני היפוך הבושה שהי' לה תחלה דאזעירת גרמה כו' שהוא מ"ש הכלה הופכת פני' כו' ומשום דדרך המקבל טרם כואו לבחי' יחוד גמור במשפיע שיתבייש להסתכל בפנים והופך פניו וכמו רבקה שנפלה מעל הגמל בראותה ליצחק משא"כ אחר היחוד שמח תשמח בבעלה בהתגלות עוז וחדוה לעין כל ואינה צריכה לחזקה בריקוד ושמחה כלל וד"ל.

בעזרייה
חתונת ר' מענדיל

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעייתי כו'. הנה ידוע בפי רעייתי שהוא ל' רועה וזן כו' דהיינו פרנסתי שמפרנסין לאביהם שבשמים ולפי' לא יובן המשך וחבור הפסוק הזה לסוסתי כו' מה ענין ושייכות הדמיון הזה שמדמה רעייתי פרנסתי כו' לסוסתי ברכבי כו'. והנה כתיב והוא כחתן יוצא מחופתו כו' וקאי אדסמיד ל' דכתיב לשמש שם אהל בהם שזוהו תורה שבכתב שנק' שמש ותושבעי' נק' ירח וטעם הדבר להיות ידוע דהירח מקבל מן השמש ואין לירח אור עצמי להאיר למטה כ"א מה שמקבלת אור השמש לבד הוא האור המתפשט מן הירח וכמ"ש בוהר דסיהרא לית לה מגרמה כלום (ועוד מבואר במ"א דלית לה מגרמה כלום היינו לענין השפעה ותולדה לבד אבל יש לה אור עצמי רק שאין בכוחו להאיר למטה רק כשמקבלת תחלה מאור השמש וא"כ אור המתפשט מן הירח הוא מאורה העצמי רק שאינו מאיר כ"א ע"י קבלת אור השמש בעצמה תחלה וזהו כדמיון אשה כי תזרע וילדה כו' שזוהו מזרע עצמה כמו האודם כו' אך א"א לה להוליד כ"א בקבלת זרע האיש במ"ן שלה תחלה כו' וד"ל). וכמו"כ בענין תשבעי' לגבי תשבי"כ כמו הירח שמקבל מן השמש כך תשבעי' מקבל הכל מתשבי"כ כו'. דהנה אנו רואים בכל דיני ההלכות שבתושבעי' הן למידיון רק מתשבי"כ וכל דין והלכה שאין לו ראייה מן המקרא אינו הלכה כלל כידוע בכל הש"ס שאו' מ"ט דר' פלוני אמר קרא כו' וכן מנ"ל אמר קרא כו' הרי זה כמו כל מקבל

חתונת ר' מענדיל: בגוכי"ק רשום. חתונת ר' מענדיל משנת... והמשך התאריך קרוע (ראה צילום מדף זה בהוספות בטה"מ תקס"ד ע' שנה). ונראה דקאי על חתונת אדמו"ר הצי"צ (שאו נאמר דיה לסוסתי מאדמו"ר הוקן - נדפס בטה"מ תקס"ד ע' ג - שעליו מיוסד המאמר כאן). ראה בכל זה בהוספות בטה"מ תקס"ד ע' ש.מ.

לסוסתי: המאמר מיוסד על ד"ה זה בטה"מ תקס"ד ע' ג. ובשינויים בלקירת שה"ש יא, ד. המאמר דבאו נדפס ג"כ בהוספות בטה"מ תקס"ד ע' רמט ואילך.

לסוסתי... דימיתך רעייתי כו': שה"ש א, ט. (תיבת כו' מופיעה כאן בהכתי"י, אף שהוא סיומ הפסוק ולהלן בהמאמר לא נתבאר הפסוק שלאחריו (פסוק יר"ד); נאוו לחיך בתורים גו, ובטה"מ תקס"ד (שעליו מיוסד המאמר כאן) לאחר מאמר זה (בע"ז) נתבאר ג"כ פסוק נאוו לחיך, ואולי גם כאן ה"י הכונה לבאר אח"כ פסוק זה).

בפי רעייתי... פרנסתי שמפרנסין לאביהם שבשמים: ראה שהש"ר עה"פ [פיסקא ואין]: מהו רעייתי אמר ר"י מפרנסתי כו' בשני תמידיון כו'. ובוח"ג ז, ב: ישראל מפרנסי לאביהם שבשמים תנינן. ועד"ז בילקוט שמעוני פקודי רמו תי"ח.

והוא כחתן... לשמש: תהלים יט, ה"ה.

תושבי"כ שנק' שמש ותושבעי' נק' ירח: ראה גם של"ה טז, סע"א. קצא, רע"א. וראה לקו"ט שיחות פ' בראשית תש"ט, ס"ד ואילך. ובהמבוא בספר הערכים-חביד כרך ג' ע' שכ"ב. כרך ד' ע' ל"ט.

בוהר דסיהרא לית לה מגרמה... מבואר במ"א... היינו לענין השפעה: ראה זח"א רמ"ט, ב. זח"ב רטו, א. ועוד. סידור עם דא"ת קפ"ב, ד ואילך. פיה"מ לכ"ק אדוואמי"צ פמ"ת (בשם חכמי התלונה וכשם ס' נחמד ונע"מ). ס' מאמרי אדוואמי"צ במדבר היא ע' קכ. וש"נ.

אשה כי תזרע... האודם כו': תזרע יב, ב. נדה לא, א.

ומשפיע שאין למקבל מצד עצמו כלום כ"א מה שמקבל מן המשפיע בלבד והיינו כמו דסיהרא לית לה מגרמה כלום כו', אך איכ' שתשבע'פ ותשב'כ הוא רק כדוגמת עילה ועלול מקבל ומשפיע או כשמש וירח לא הי' מהראוי שימצא שום דין והלכה בש"ס כ"א מה שלמדין מתשב'כ בלבד, ואנו רואים שיש הרבה דינין והלכות בתשבע'פ שחידשו הם עצמם וכמו כל הלכה למשה מסיני וגם כמה פרטי דינים הרבה שמחדשים שאין להן רמז כלל בתשב'כ כמו במצות תפילין רצוע' שחורות וקשר של תפילין וכה"ג וכן ד' בתים אצי"פ שא' טפס'ט טט בכתפי שמים כו' אין זה רמז כלל וגם כל פרטי חידושי הלכו' תפילין הרבה מהן שמחודשי' מחכמי ישראל בלא טעם וראי' מן המקרא כלל כידוע למעיין וכן בה' ציצית בכל ריבוי פרטי ה' ציצית וכן בה' סוכה ולולב וה' שבת וכך בכל פרטי דיני רמ"ח מ"ע ופרטי רבי' שבמצות ל"ח כו', ולפי משל שמש וירח ועילה ועלול הרי כל אור שמתפשט מן המקבל העלול אין זה של עצמו רק של המשפיע לבד כניל בענין סיהרא לית לה מגרמה כלום וכן התלמיד המקבל כו'.

[ב] אך' הנה באמת אין זה הדמיון דעו"ע דמיון אמיתי לתשב'כ ותשבע'פ אלא הדמיון האמיתי יותר הוא כמו ענין כלל ופרט שזהו ענין העלם וגילוי כידוע ביאור הדבר כמו הכלל שכולל כל ריבוי הפרטים שגם אחר שבא הכלל להתחלקות כמה פרטים אין כל פרט ופרט ענין דבר נוסף על הכלל בבחי' התחדשי' מצד עצמו שהרי אין כפרט אלא מה שהי' בכלל תחלה וממנו לוקח ואין כל חדש בכל פרט כלל רק שיתכן לומר שפרט זה יצא מן ההעלם לגילוי בלבד דהיינו שבכלל היו כל הפרטי' בהעלם והתכללו' מבלתי ניכר ונגלה שום פרט עדיין ואח"כ יצא לידי גילוי כל פרט בפ"ע (כמו מחשבה כללית שמתחלקת לפרטי' רבים) וכמו שאדם או' דיבור או' כללי שיצטרך לפרשו ולבארו לזולתו בהתחלקות דיבורים פרטיים הרבה מאד שאין כל חדש בעצם פרטים הללו כי אינו רק פירוש וביאור לבד ונכללים כולם באותו הדיבור כללי רק שהי' הכל בהעלם כדיבור כללי זה, ובהתחלקות פרטי הביאור והפ"י בא הכל לידי גילוי איך הוא ומה הוא בכל פרטי אופניו כו', וכך הוא ממש בתשב'כ ותשבע'פ שתשבע'פ הרי אינו אלא פירוש וביאור הלכות מ"ע ול"ח שבתושב'כ שכתובה בבחי' כלל בבחי' העלם לבד שלא נודע עדיין שום פרט ודבר מה איך ומה אבל בתשבע'פ בא כלל זה להתחלקות פרטי דינין הרבה בבחי' גילוי איך ומה בכל אופניו איך לעשות בפ"ע ואין כל חדש בהם כי כולם נכללו' בכלל בהעלם שבתשב'כ ואין הש"ס רק כמו פ"י לגלות את כל בחי' ההעלם שבתשב'כ (וכמו רע"ק הי' דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות הרי כל ריבוי תלים של

טפס'ט טט בכתפי שמים: ואתחנן ו' ת. מנחת לד, ריש ע"ב.

רע"ק הי' דורש: מנחת כט, ב.

(1) חיבת זו אינה ברורה בנוכח"ק.

הלכות נכללו בעולם בקוץ זה וכה"ג בכל דרשות רז"ל מן הכתובים), ולפי זה הדמיון הרי אין בתשבע"פ רק מתשבי"כ כמו מנלן א' קרא כו' אך מה שנמצא ריבוי הלכות פרטיים ביותר הן כפרט יוצא מן הכלל מן ההעלם לגילוי ולא כדמיון עו"פ שלא יש בעלול רק כמו שקיבל מן המשפיע בלבד לא יוסיף מאומה כו' וד"ל.

[ג] ואמנם הנה עדיין לא יתורץ גם לפי דמיון זה מה שאנו מוצאים כמה ריבוי דינין והלכות רבות שחדשים המה בעצם מבלתי יש להם מקור ושרש בכלל שכתשבי"כ כמו הכלל דמצות תפילין וציצית שנא' וקשרתם לאות כו' ועשו להם ציצית כו', דגם שפירשו וביארו דרך פרט איך ומה לעשות התפילין בד' בתים וד' פרשיות כו' וכן ה' קשרים וח' חוטים בציצית וכה"ג מ"מ אין לכל פרטי הדינין שרש בכלל זה רק מעט מזער שלמדו מן המקרא אבל רובא דרובא המה הלכות פרטיות מחודשים או מקובלים עד הלכה למשה מסיני בלתי יש רמז כלל בתשבי"כ וכידוע דגם משה שקיבל תשבי"כ מסיני קיבל ג"כ תשבע"פ וכמו הלכה למשה מסיני, ומ"ש תורה צוה לנו משה תשבע"פ שמה הוא המשפיע תשבע"פ לבני משא"כ בתשבי"כ נא' ויאמר ה' אל משה כמ"ש במ"א וא"כ הדרא קושיא לדוכתה דאע"פ שתשבע"פ נק' פרט לגבי כלל הרי אין בפרט רק מה שנכלל ומהיכן יש בכחם לחדש הלכות ודינין מעצמם, ועוד יותר יפלא מה שאנו מוצאים בענין קביעת המועדים דכתיב אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם ודרשו רז"ל א"ת כו' אלא אתם אתם אפי' שוגגין ומוטעין כו' ונמצא שחכמי ישראל עושים למקרא קדש דפסח לענין חמץ בכרת ביום שקובעים גם אם טעו ואיחרו או הקדימו שנמצאו אכלו חמץ בפסח כו' וכן ביו"כ כו' וכן מ"ש אל השופט אשר יהי' בימים ההם כו' אפי' או' לך על ימין שמאל כו' וד"ל.

[ד] אך הנה באמת הדמיון היותר אמיתי לתשבי"כ ותשבע"פ הוא כדוגמת משפיע ומקבל דדכר ונוק' שהרי תשבע"פ מל' קרינו לה מתניתין מלכתא כו' כידוע בענין חכמות בחוץ תרונה ח"ע דתשבי"כ וח"ת דתשבע"פ כו' שהוא בח"י חכמה שבמל' דאצ"י שמאיר ומלוכש בחכמה דחכמי ישראל הסנהדרין כידוע ונק' תשבע"פ אשה יראת ה' כו' כי מאיש לוקחה זאת שהיא

וקשרתם לאות: ראתהו ה, ת.

תורה צוה: ברכה לג, ד.

אלה מועדי . . . א"ת . . . אפי' שוגגין: ע"פ אמור כג, ב. ועוד. ר"ה כה, א.

אל השופט . . . על ימין שמאל: שופטים י, ט ואילך. ספרי ופרשי שם.

תשבע"פ מל' קרינו לה מתניתין מלכתא: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ביצה כה, ב [וראה כתובות סא,

ב. מכות כא, ב].

כידוע בענין חכמות בחוץ . . . ח"ע . . . ודחת: משלי א, כ. ראה חז"א קטא, ב. ס' מאמרי אדהאמצ"ב דברים

ח"א ע' כא. וש"י.

ונק' תשבע"פ אשה יראת ה': משלי לא, ל. וראה אגה"ק סכ"ט. אה"ת נ"ך (כרך א) ס"ע תרטו. וש"י.

כי מאיש לוקחה זאת . . . בינה יתירה: בראשית ב, כג. נדה מה, ב.

תשבי"כ, וע"כ אמרו"ל בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאי"ש כו' שהו פי' וביאור פרטי הדינין שכתשבע"פ שמגלה כל בחי' ההעלם דתשבי"כ ונק' בינה יתירה כלומר יתירה מן החכמה שבאי"ש, וזה פלא לכאורה איך המקבל יש לו בינה יתירה מן המשפיע לפי ב' דמיונו' הנ"ל בעו"ע או כלל ופרט, וכן אנו מוצאים שתשבי"כ נק' פנים מאירות ותשבע"פ נק' פנים מסבירות שההסבר עמוק ורחב יותר כו', אבל הענין הוא דבאמת יש בינה יתירה בתשבע"פ והו' כל פרטי ריבוי דינין והלכות שמחדשים או מולידים דבר מתוך דבר שיתירה מתשבי"כ כו', והטעם הוא לפי שנמשל לאיש ואשה שהאשה כי תזריע כו' הרי כל הולד בבשר כו' הכל מן האדם וכידוע במ"ן דנוק' שממנו עיקר התחלקות כל פרטי האברים וגידולן והתפשטותן בט"ח רק שא"א למ"ן זה להוליד ולד כ"א ע"י הקדמת מ"ד בתחלה ואע"פ שהמ"ד הוא כמו חומר היולי שכולל כל פרטי התחלקות האברים כשנגדלים ומתפשטים בט"ח מן המ"ן כדמיון כלל ופרט העלם וגילוי כנ"ל מ"מ בבוא המ"ד במ"ן ניתוסף כח במ"ן להגדיל ולהתפשט מצד עצמו דוקא הרבה יותר מקבלתו מן המ"ד, וכל מה שמגדל ומחלק הולד אין זה רק כח המ"ן עצמו כמ"ש כי תזריע וילדה כו', וכמו הגשם מן השמים שמרוה הארץ והולידה והצמיחה שצמיחה זו מכח הארץ עצמה באה רק שא"א לה להוליד ולהצמיח ריבוי תבואות וזרע' כ"א ע"י הורדת הגשמים בכללות הארץ ואח"ו תוציא צמחה מכח עצמה בריבוי פריטים מחודשים בעצם כו', וכך דבר"י אשר יצא מפ"י כו' שהוא השפעת תשבי"כ לתשבע"פ כו' דאע"פ שמקור השפע נמשך מפנים מאירות² דתשבי"כ בתשבע"פ אבל אחר השפעה כללית זאת אז נמצא כח בתשבע"פ מצד עצמה להוליד ולהצמיח כל פרטי דינין והלכות שהמה ס' רבוא מסכתות דהיינו ס"ר פירושים לס"ר ונק' פנים מסבירות ובינה יתירה שלא נמצא בתשבי"כ בכלל כמ"ש אי"ח עט"ב נקבה תסובב גבר כו', וכמו כן סיהרא דלית לה מגרמה כלום היינו רק לענין תולדה והארה למטה כו"י ממנה הוא אור עצמותה דוקא כנ"ל ואדרכא הרי אמרו דאין נותנין לאדם פרנסה רק בשביל אשתו שנא' להניח אל ביתך כך כל עיקר הארת אא"ס בח"ע דתשבי"כ ח"ת

שחשבי"כ נק' פנים מאירות ותשבע"פ נק' פנים מסבירות: ראה לעיל ע' סו. וש"נ.
 כבשר . . . מן האדם: נגדה לא, א: אמו מזרעת אידם שממנו עור ובשר כו'.
 בטי"ח: = בט' חדשים.

כי תזריע וילדה . . . שמרוה הארץ: תזריע יב, ב. ישעי' נה, י.

אשת חיל עסרת בעלה נקמה חסובב גבר: משלי יב, ד. ירמי' לא, כא.

דאין . . . פרנסה רק בשביל אשתו . . . להניח ברכה: [יחזקאל מד, ל]. כלשון הזה מובא בכ"מ בדא"ח [לקי"ת ברכה ק, ב. מאה שערים לב, א וע"ש בצינונים. סה"מ תקס"ד ע' קכג. ועוד]. וראה כ"מ נט, סע"א: שאין ברכה מצוי' בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר ולאברהם הטיב בעבורה. וביבמות סב, ב: כל אדם שאין לו אשה כו' בלא ברכה דכתיב להניח ברכה אל ביתך. וז"ל נב, א: ממנוא באיתתי זכי ליי. וראה גם תקוני זהר תט"ו (ל, ב). ת"ע (קכו, ב).

2) כגון נחתך מהגליון וחסר חיבת אחת או כמה חיבות.

דתשבעי'פ משום דנעוץ תחלתן בסופן סוף מעשה עלה כידוע, וזהו הטעם לקביעת המועדים עפ"י סנהדרין דוקא אפילו מוטעים ואיחרו או הקדימו? אין זה אוכל חמץ בפסח כלל דישראל דקדשינהו לזמנים כו' וכמ"ש עשה יריח למועדי'ם שזהו מועדי הוי' דתשב"כ שתלויים* הסנהדרין שנמשל לירח דחושבנא בירח תליא כו' וכך יובן ענין ספ"ר וסיפ"ר דתשבעי'פ נק' דברי סופרים שערכים יותר מיינה שתי' טובים דודיך? והכל מטעם הנ"ל וד"ל.

[ה] והנה כתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה, ויש להבין למה אמר יבנה ל' הוה ולא נבנה כו', אך הנה מ"ש יבנה ל' הוה לפי שמחדש בכל יום מע"ב וכן מ"ש בחכמה יבנה בית בית דבראשית להיות ידוע שהחכמה נק' ראשית כמ"ש ראשית חכמה כו' וכת"א בראשית בחוכמתא כו' וכאשר א' מחדש בכל יום מע"ב היינו שמתחדש בכל יום בחי' הראשית דחכמה ממקורה שהוא בחי' עצמות אא"ס שלמעלה מן החכמה וכמ"ש והחכמה מאין תמצא מבחי' אין דאוא"ס כו' דלית מחשבה דחכמה תפיסא ב"י (והתהוה) החכמה הוא רק ע"י צמצום ודילוג גדול מבחי' מזל ונוצר חסד כידוע דאור אבא יונק ממזל הח' כו' והכל תלוי במזל אפי' ס"ת בהיכל כו') וכידוע ענין המאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו' עד ולא מכל אינון מדות כלל להיות שבתח' עצמות אא"ס הוא בתכלית האח"פ מובדל בערך מהיות גם בחי' מקור למקור לע"ס דאצי' וכמ"ש דלאו מכל אינון מדות כלל ומה שצמצם א"ע בירידה גדולה כזאת להיות לו רצון פשוט בעצמות אחה"פ להאציל הע"ס כו' אינו רק בשביל לאחזאה כו' לאתנהגא בהון עלמינן כו', הרי סוף מעשה שהוא עולמות הנבראים הוא שעלה ברצונו הפשוט תחילה דהיינו שמחמת זה עלה לו הרצון והוא מפני שהוא חפץ חסד וכמ"ש בע"ת ובחי'

דישראל דקדשינהו לזמנים . . עשה ירח למועדים: ברכות מט, א. תהלים קד, יט.

שתלויים: חסר כאן תיבה אחת. ואוצ"ל: בקביעת.

דחושבנא בירח תליא: ראה יומא ת, ב: בקביעא דירחא תליא מילתא. ובריה ז, א: דשתא מעברתא כחושבנא תליא מילתא.

שערכים יותר מיינה של תורה . . טובים דודיך: ע"ז לה, א. שה"ש א, ב.

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

בחכמה יבנה בית דבראשית: ע"פ משלי כד, ג. ראה גם סה"מ תקס"ח ח"א ע' שמה. וכמ"כ.

ראשית חכמה כו' וכת"א בראשית בחוכמתא: תהלים קיא, יר"ד. תרגום ירושלמי ר"פ בראשית (וע"ד הלשון ח"א — ראה ס' מאמרי אדמו"ר דברים ח"א ע' ערד. בהמ"מ שט).

והחכמה מאין: איוב כח, יב.

כידוע דאור אבא יונק ממזל הח': זח"ג רסט, ב. ע"ה שער הכללים פ"ה. שער א"א (שי"ג) ספ"ט. שער

א"א (שי"ד) פ"ג. שער הזיווגים (שט"ז) ספ"ב. שער הולדת או"א וזו"ג (שט"ז) פ"ז. שער העיבורים (שכ"ח)

פ"ב. שער הנסירה (שכ"ט) ספ"ג. אגה"ק שכ"ח.

והכל תלוי במזל: זח"ג קלד, א. וראה ס' מאמרי אדה"ו ע"ה"ת ח"א ע' קכו [ובהמ"מ לשם]. מאמרי

אדמו"ר דברים ח"א ע' רכט [ובהמ"מ לשם].

אנת חכים . . ולאו מכל אינון מדות: תקוני ותר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

מפני שהוא חפץ חסד וכמ"ש בע"ת: ראה ע"ה שער דרושי הנקודות (ש"ח) ספ"ו.

חפץ חסד זה אינו בחי' מדה כשאר המדות דאצי' גם לא כבחי' רב חסד שבכתר שהוא הרצון גם לא כחסד שברצון הנעלם והפשוט מאחר שכל עיקר הרצון הפשוט הוא שעלה רק מכחו ומחמתו של בחי' חפץ חסד זה הרי בהכרח שהוא למעלה גם מהעצמות של רצון פשוט זה, אלא מוכרח לומר שהחפץ חסד הזה הוא בבחי' עצמות אא"ס אחה"פ ממש דהיינו רק בחי' ירידה מעצמותו ממש כדי להיות לו רצון להאציל כו' הוא הנקי בחי' גדולה וחסד שבעצמותו ממש שמחמתו יחפץ וירצה בחסד שבירידה זאת מעצמותו הוא הנקי חסד העצמות ממש שיורד מגבוה לנמוך כו' והיינו רק כדי לאחזקה כו' בשביל סוף מעשה דבי"ע שזהו סוף ותכלית ענין החסד הזה העצמי ועיקר שלימותו נשלם שם משאיכ בע"ס דאצי' שאין זה תכלית ירידת החסד העצמי מאחר דמצד עצמו לאו מכל אינון מדות כלל ולא עלה ברצונו הפשוט להאצילם רק בשביל לאחזקה כו' וד"ל. וזהו שאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה ל' הוה פי' עולם הוא הנאצל בע"ס כדי לאחזקה כו', ושרש ומקור לאצילותו הוא בחי' החסד העצמי שבעצמות אא"ס וזהו יבניה מחדש תמיד כל בנין הע"ס דאבי"ע וכמ"ש מחדש בכל יום מע"ב וכן בחכמה יבנה בית דבראשית יבנה זה ל' הוה מפני שמצד עצמו מובדל גם מבחי' רצון להאציל ומה שמצמצם ומוריד א"ע לזה הוא מחדש בכל יום רק מכחו של חסד שבעצמות כניל, ולזה אמר יבנה ל' הוה ולא נבנה כבר מאחר שמצד עצמו הוא אח"פ לגמרי צריך לחדש ולהוות כללות כל ההשתלשלות דאבי"ע תמיד בכל יום וז"ש עולם חסד יבניה וד"ל. אך עדיין יש להבין מ"ש לשון כי אמרתי עולם כו' אמירה זאת מה היא דלכאורה משמע מזה דגם בחי' החסד העצמי הנ"ל הוא נמשך ובא ע"י אמירה דוקא, וז"ש כי אמרתי עולם חסד כו' דהיינו ע"י אמירה שאמרתי וצויתי לחסד זה שיבנה את העולמים הנאצל והנברא כו' ויש להבין איך ע"י אמירה דוקא הוא חפץ בחסד העצמי הנ"ל.

[ו] ויש להקדים לזה ענין מ"ש את ה' האמרת היום כו' וארז"ל כניא עשונאי חטיבה א' כי פי' האמרת פועל יוצא שהמשיך מקור לבחי' אמירה שבשם הוי' והיינו את ה' האמרת היום כו' ופי' אמ"ר מבואר בוורה ע"פ יום ליום יביע אמ"ר כו' שהוא בחי' ג' מוחין דחב"ד איש מי"ם רוי"ח ר"ת דאמ"ר כידוע דמות החכמה קר ולח כמים ומוח הבינה חם ויבש כאש והדעת ממוצע מאש וממים והוא בחי' רוח כו' ומוחין דחוי"ב מתפשטים עד חוזה הלב שהוא ב' חללים דלב חלל הימני מקבל מוח החכמה וחלל השמאלי של דם מקבל מוח הבינה כו', ועי"ז יש קשר וחבור תמיד מן

את ה' האמרת . . חטיבה א' ע"פ תבוא כו', י. ברכות ו, סע"א.
 מבואר בוורה . . אמ"ר . . אש מי"ם רוח: [תהלים יט, ג]. מובא בכ"מ בשם הוזהר — וראה חז"ל קס"א.
 קל"ב. ובמאורי אור את א' סע"ז. אה"ת חיי שרה כרך ד תשפת, ב. וראה עוד: סידור קפ"א, ב. רס"ד, ד.
 פיה"מ לאדהאמצ" פ"ל. ס' מאמרי אדהאמצ" ויקרא ח"ב ע' תעב [ושי"ב בארוכה].

המוח אל הלב עד שאנו רואים שערך גידול והתפשטות המדות אם רב או מעט אינו אלא לפי ערך גידול המוחין אם רב או מעט וכמ"ש במ"א ע"פ לפי שכלו יהולל איש שהמדות הנקראות איש בחי' הגדלות והקטנות שלהם תלוי בגדלות וקטנות השכל, שבאדם הגדול ששכלו גדול גם מדותיו המה בבחי' הגדלות כמו אהבות בענינים גדולים כממון וכבוד וכה"ג והקטן ששכלו קטן מדותיו קטנים בקטנות הענינים כו' וכל שיגדל התינוק בשכל מעט מעט כן לפי ערך ממש יגדלו המדות מקטנות לגדלות מעט מעט כמו עדימ' הקליפה הגדילה באילן או פרי שלפי ערך גידול גופו של אילן או פרי וחסה כך יגדלו עמהם קליפתם כו', דהנה מוחין דחוי"ב נק' אב ואם והמדות נק' בניס ותולדותיהם כיוצא בהם אם המוחין בהרחבת וגדלות גם הבנים שהן המדות שגולדים בלב מחמתם כיוצא בהם בבחי' הרחבה וגדלות ההתפשטות ואם המוחין דחוי"ב בצמצום וקטנות בעצמם גם הגולדים מהם בבחי' הקטנות והצמצום כיוצא בהם וד"ל. והנה סיבת אחיות וחיבור המדות שבחזה הלב באו"ר גשמית במוחין שבראש הוא ע"י בחי' המשכת והתפשטות המוחין דחוי"ב שנק' אמ"ר בלב והוא הנק' בחי' אמירה שבלב שנמשך ומקבל מבחי' אמירה שבמחשבה שבמוחין דחוי"ב כי יש אמירה במחשבה שהן המוחין שבראש כהעלם ויש אמירה בלב שנמשך משם כי המוחין דחוי"ב מתפשטים עד החזה שבלב כנראה בחוש שנמשך אמירה דבמחשבה בלב ואז נק' אמירה בלב וזהו בחי' מחשבה שבלב כמו שהוא אמ"ר ולא יעשה כו' שאין זה אמירה בדבור אלא אמירה בלב שהוא מחשבה שחושב האדם בלבו כמ"ש רבות מחשבות בל"ב איש כו', הרי יש מחשבה בלב שנמשך ממחשבה שבמוח הבינה שבראש כו' ומחשבה זו נק' רצון ג"כ ובזוהר נק' רעותא דלכא ושרשה מרצון ומחשבה שבמוח ופי' הוא אמר ברצון ומחשבה שבמוח ולב ולא יעשה ע"י הדיבור כו', וכך הוא פי' האמ"ר בבחי' אמ"ר דחוי"ב שנמשך מזה אמיר"ה בלב ג"כ והאמ"ר פועל יוצ"א היינו בחי' השרש והמקור לרצון ומחשבה הפשוטה שבעצמות א"ס ממש, דהנה הגם שאמר חכים ולא בחכמה ידיעא כו' עד ולא מכל אינו"ן מדות כלל דקדק לומר אינו"ן כלומר לא כאותן אורות ומדות דע"ס דאצי' שהן בבחי' הגילוי אור הבא אחר צמצום העצמות להיות מקור למקור כו' ע"י בחי' הקו והחוט שנמשך אחר הצמצום הראשון הנק' מק"פ כו', אבל מ"מ הרי גם בעצמות האח"פ כלול כהעלם עצמותו ע"ס פרטיים כמו חכמה שבא"ס שנא' לתבונתו אין חקר כלל וכן חסד שבא"ס שנא' כי לא תמו חסדיו כו' וכן הרצון הפשוט ואע"פ שכולם בבחי' א"ס ממש מ"מ יש חילוק דבר מה בפרט חסד דא"ס וחכמה או רצון

במ"א ע"פ לפי שכלו יהולל איש: משלי יב. ת. ראה תריח שמות קטנ, א ואלך. ובכ"מ.

הנק' בחי' אמירה שבלב: ראה זחי"ב יו. א. כה. ב. ועוד.

הוא אמר ולא יעשה. . רבות מחשבות: בלק כג. יט. משלי יט. כא.

בזוהר נק' רעותא דלכא: זחי"א ק. א. ועוד.

לתבונתו אין חקר. . כי לא תמו חסדיו: ע"פ ישע"י מ. כה. איכה ג. כב. ועוד.

דא"ס כו' רק שנק' רצון פשוט באח"פ וחכמה וחסד פשוטים בכח' אחדות הפשוטה כו' עד בחי' מל' דא"ס שעלה ברצונו ומחשבתו הפשוטה אנה אמלוך כו' כמ"ש במ"א.

[ז] ולפי זה יובן דכמו שלמטה בע"ס דאצי' הגלויות יש בחי' אמירה ברצון ומחשבה שבראש ובלב כמ"כ למעלה ברצון ומחשבה הפשוטה נק' אמיר"ה והאמיר"ת פועל יוצא להמשיך מקור לאמירה דרצון ומחשבה פשוטה ואח"כ נמשך בחי' אמיר"ה זאת במדות העליונות חגית כו' שבעצמות ונק' אמיר"ה בלב בבחי' העצמות, וכמו שלמטה כל העיקר החס"ד שבלב מקבל מאמיר"ה זאת שבל"ב (שזהו עיקר ומקור המוחין שבמדות שבחזה הלב מפני שנמשך מן המחשבה שבמוחין דחוי"ב כנ"ל) כך למעלה במדות עצמות אא"ס כמו חסד דא"ס הנה פי' חפץ חסד בעצמות הרי יש חפץ ורצון ומחשבה בחסד דא"ס זה להיות לו למקור ושרש והוא הנק' חפץ חסד שחפץ ורוצה בחסד, וכמו שלמטה נא' לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה שנק' חסד דאצי' בטל לגבי עצמות המאציל דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כנ"ל רק ע"י בחי' האמירה שברצון המוח ולב נמשך מוחין למדת החסד הזה הנק' גדולה כו' כך למעלה בעצמות הא"ס ממש ג"כ הגם שנא' בגדולה וחסד דא"ס לגדולתיו אין חקר שהיא בבחי' א"ס מ"מ גם ע"ז נא' לך ה' הגדולה כו' משום דלגבי העצמו' ממש בטל ונכלל גם בחי' החסד דא"ס הכלול בו משום דע"ס הכלולות וגנוזות בעצמות דרך פרט היינו כמ"ש בע"ח ששיער בעצמו בכח מה שתתיד להאציל בפועל עדי"מ החושב מה שיצייר בפועל כו' דהרי זה נכלל ובטל לגבי העצמות ממש כמו שהוא ושמנו בלבד קודם הצמצום הראשון הנק' מק"פ כו' קודם ששיער בעצמו בכח כו' וכמ"ש במ"א בביאור המאמר בריש הורמנא כו' גליף גליפו בטהירו עילאה בחי' עצמות אא"ס שלפני צמצום הראשון כו' וד"ל.

וזהו את את ה' האמרת היום כו' דכנ"י באתעדל"ת באמירה ורעותא דלבא שלהם מעוררים למעלה ג"כ בעצמות אא"ס ממש להיות נמשך מקור לבחי' אמירה שבלב בעצמות הנ"ל והוא מה שנק' חפץ חסד שיהי' חפץ ורוצה בחסד דא"ס שלגדולתו אין חקר וחפץ ורצון זה בחסד זה הוא בחי' אמירה דמחשבה ורצון שנמשך ללב ונק' אמירה בלב שהוא המקור להתפשטות החסד שבלב כנ"ל והאמיר"ת קאי גם לאמיר"ה דחפץ חסד הזה

אנא אמלון כו' אדיר — והבא בדרימ' קע, סע"ב. וראה לקרית נשא כא, ד ובהמ"מ לשם [בהוצאת קה"ת, התשד"מ].

לן ה' הגדולה דהיא כט, יא.

כמ"ש בע"ח ששיער בעצמו בכח . . . בנ"יא בביאור המאמר בריש הורמנא: ראה ח"א ט, א ומק"מ שם. שער היחוד לאדוהאמיצ פי' ואילך. ס' מאמרי אדוהאמיצ דברים ח"א ע' כה. ושי"נ. סה"מ תשי"ט ס' ע' 38 (השני) ואילך. ושי"נ. ספר הערכים חביד כרך ג' ע' ער ואילך.

והוא להמשיך מבעל הרצון שהוא בחי' עצמות א"ס ממש שלפני הצמצום כנ"ל שלמעלה גם מבחי' רצון וחפץ פשוט עד דלאו מכל אינון מדות כלל אפי' בהעלם ובכח כו' כנ"ל שיחפץ בחדס זה כו' וד"ל.

[ח] וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה פי' כי אמרתי קאי על בחי' אמירה שבבעצמות א"ס ממש כנ"ל והיינו כי אמרתי בעצמי ממש דהיינו מעצמי ממש הוא שעלה בחי' אמירה ברצון הפשוט ונמשך מן העצמות לחפוף ברצון לחסיד דא"ס זה העצמי שהוא לירד מעצמותו להיות רצון להאציל ע"ס דאצי' כנ"ל ואז מיד נעשה אמירה זאת שאמרתי בעצמי מקור לחסד זה העצמי להיות עולם דע"ס דאצי' יבנה תמיד ממנו לחדש מע"ב בכל יום כנ"ל ונמצא שגם בחי' חסד העצמי שבע"ס העצמות דא"ס נמשך ע"י אמירה ברצון ולב דעצמות כו' (וחסד זה העצמי גורם להיות הרצון להאציל כו', ונמצא מוכן סדר ירידת המדרגות מן העצמות כך הוא מתחילה מתעורר חסד עצמי בכללות העצמות שיחפץ מחמתו בבחי' חסד זה דחג"ת דא"ס שהוא לירד מגבוה לנמוך להיות לו רצון להאציל כו', ונמצא אית חסד וזטא שלמטה מן הרצון וחפץ ורב חסד שבעצמות ממש שמחתו וכח"ו חפץ בחדס, וז"ש האמרת כנ"ל וה' ירידות המדרגות יש כאן מן העצמות החסד הכללי שבעצמות ממש והחפץ חסד והחסיד שאחר החפץ והרצון פשוט להאציל וע"ס דאצי').

אך הגה מ"ש כי אמרתי שאמר מעצמו כי חפץ חסד הוא כמו טבע הטוב להטיב מצד עצמו בלי שאלה ובקשה התעוררות מזולתו כו' היינו כמ"ש בע"ה דבתחלת ההשתלשלות לא ה' בחי' העלאת מ"ן כלל רק מצד עצמו והחסד שבעצמותו ממש כו', ואחר ההשתלשלות תלוי הארת מקור חפץ חסד הזה מן העצמות ממש ע"י מעשה התחוננים דוקא שהוא בחי' העלאת מ"ן כו"י נא' את ה' האמרת היום בכל יום כו' ע"י העלא' מ"ן דכנ"י בתורה ותפלה ותשובה ומע"ט כו' אבל על ההתחלה הא' כי אמרתי עולם אמרתי מעצמי בלי העלא' מ"ן כללי נמלך בנשמתן של צדיקים כו' כמ"ש במ"א דהיינו שנמלך אם להיות חפץ בחסיד הנ"ל לאחזקהו כו' וד"ל).

[ט] וזהו כי כל בשמים ובארץ פי' כ"ל הוא בחי' נ' שערי בינה כידוע במ"י בכל לבי דרשתיך בחי' כ"ל שבלבי שהוא ענין בינה לבא הלב

טבע הטוב להטיב: עמק המלך שי"א רפ"א. שעהיהיא פי"ד. ובהנסמן בהערת כ"ק אדמיר שליט"א בדיה אתה אחד לאדהאמיצ' (קהית, תשכ"ה) ע' 4.

כמיש בע"ה דבתחלת ההשתלשלות לא ה' בחי' העלאת מ"ן: ראה ע"ה שער דרושי הנקודות (ש"ח) ספ"ז. נמלך בנשמתן . . . במ"א: ב"ר פי"ה, ז. ראה ס' מאמרי אדהאמיצ' דברים ח"ב ע' שע. וש"נ. ח"ג ע' תשסג. וש"נ.

בכל לבי . . . בינה לבא הלב חב"ן: תהלים קיט, י"ד. ת"ו בהקדמה ד"ה פתח אליהו. קהיר א, טו. ועוד.

מבין כו' דהיינו בחי' אמירה שבלב הנ"ל שהוא בחי' המשכת מוחין דחוי"ב
 בחזה הלב אם בצמצום או בהרחבה כני"ל ועיקר זה הוא כבחי' מוחין דאימא
 אם הבנים שהן נשיב ונק' שערים שנפתחים מן המוח ללב להיות הלב מבין
 אם בהרחבה כו' והן זית דבינה בחי' מדות שבשכל שכל א' כלול מז' הן מ"ט
 ש"ב ולהיותו כלול מחוי"ג שלוה נק' אמיר' אש מים רוח כני"ל ע"כ גם באור
 שפע הבינה במדות נק' שמי"ם א"ש ומי"ם מעורבים כו' והעיקר הוא החסדים
 והגבורות נכללים בו ע"כ נק' שמי"ם מים עיקר (כידוע דז"א רובו חסדים
 כמ"ש כי זכיר חסדיו והנוקבא רובה גבורות כו'). וזהו כי כל בשמי"ם
 ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא והיינו ה"ח וה"ג שביסוד דאימא שכללותם
 נש"ב שנק' כ"ל שמוה עיקר המשכות מוחין לזו"ג שנק' שמים וארץ כידוע
 ולהיות כי כלול מחוי"ג ע"כ כלול לזו"ג, וזהו דאחיד בשמיא כו' כמו ענין
 קונה שמים וארץ וכענין א"ת השמיים וא"ת הארץ רית א"ה ויה גי' טוב
 שהוא בחי' יסוד כמ"ש במ"א וד"ל. והנה כנ"י נק' כלה כ"ל היא ע"ש בחי'
 קבלת כ"ל דנש"ב הנ"ל והטעם הוא כידוע דאימא אויפת מאנהא לברתא
 שהן ה"ג מנפ"ד דאימא כו' שבאין בה"א מוצאות הפה דבור שנק' ברתא,
 וז"ש כאמ"ה בת"ה וזהו ענין ב' ההי"ן דשם הוי' היא עלא' והיא תתא' שם
 הגדולה לא"ה בחי' מחשבה דבינה שבמות ושם הקטנה רחל אמירה שבלב
 שיוצא להבל הפה בדבור, וזהו ג"כ שם האחת שפר"ה שמשפרת הולד שהן
 המדות ושם השנית פוע"ה ל' פעיא עולם הדבור כידוע ולזה הטעם נק'
 המלכות כלה כל ה' בחי' נשיב דה"א עלאה דבינה במל' ע"י ה"ג מנפ"ד
 כו'.

אך לכאורה הנה מבואר למעלה דהמשכת כ"ל דנשיב הוא בלב עדיין ונק'
 אמירה שבלב דוקא שעדיין לא בא בדיבור, וכנ"י נק' כלה ע"ש בחי'
 הדיבור שמאיר שם ה"ג דאימא המחלקו' כו' ואם מפני שנאמר את ה'
 האמרת כו' שכנ"י ממשיכים לבחי' אמירה שבלב העליון כני"ל והיינו ע"י
 בחי' אתדל"ת דכנ"י ברעותא דלבא מלמטה למעלה כני"ל הרי אין זה רק ע"י
 אתדל"ת בלב בלבד שנק' אמירה שבלב דכנ"י ברעותא דלבא ולא בדבור כו'.

כי זכר חסדיו: תהלים צח, ג (שם בלא חיכת כ"י, אבל הוא לשון המובא בכ"מ — ראה הנספח ע"ז בס'
 מאמרי אדהאמיצ במדבר היא ס"ע שג).

כי כל . . . ותרגומו דאחיד בשמיא וארעא: דברי הימים א' כט, יא. וז"א לא, סע"א. וחיג רנו, סע"א. וזה
 חדש קג, ב (ובהנסמו כנצוצי וזה לשם). לקי"ת עקב יו. ב (ובהמי"ם לשם — בהוצאת קה"ת התשד"מ). ס'
 מאמרי אדהאמיצ ויקרא חיב ע' תשמ"ב (ובהמי"ם לשם).

קונה שמים וארץ: לך לך ד', יט. כב.

את השמים . . . רית א"ה ויה גי' טוב . . . כמ"ש במ"א: בראשית א', א. ראה וז"א רנא, א. וראה ביאורו ל',

ב. אמיב פוחה השער פ"ז (ג, סע"ד ואל"ך). שערי אורה פה, ב.

דאימא אויפת מאנהא לברתא: ראה וז"א ב, א.

כאמה בתה . . . שם הגדולה לאה: יחזקאל טו, מד. ויצא כט, טז.

שם האחת שפר"ה: שמות א, טו.

אבל הענין הוא כידוע שיש ב' מדריגות דבור ואמירה כמו דבר אל בני ואמר' אליהם כו' ואמירה בלב ודבור בפה ואע"פ שלכאורה הדבור בפה חיצוני הוא כי יכול לדבר א' בפה כו' והאמירה בלב פנימי הוא מ"מ יש יתרון מעלה בדבור מן האמירה שבלב עד שהדבור גורם תוס' אור ההמשכה כאמירה שבלב, וראי' לדבר ממה שאנו רואים דקול מעורר הכונה שבלב הרי קול הדבור בחיצוניות בכחו לעורר בתוס' אור לכונ"ה שבלב שהוא המשכת מוחין דבינה בלב שנק' אמירה שבלב כניל. מוכרח מזה לומר ששרש הדבור למעלה מן האמירה ולכך אמר תחלה דבר אל בני ואח"כ ואמר' כו' וע"ז אמרו ז"ל בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש פ"י אשה הוא בחי' הדבור שמקבל מחזה הלב כמו שא' נשים דברניו' הן כו', וכנראה בחוש שע"י הדבור יתוסף בינה יתירה באותו שכל וכינה שכבר משיג במוח הבינה ויתרון זה בא מצד שרש הדבור בחכמה מקור הבינה כידוע מהחכמה נק' אי"ן ובינה נק' י"ש כו' משום דאבא יסד ברתא וחסדים דאבא למעלה מבחי' הגבורות דאמא, וז"ש ה' בחכמה יסד ארץ שהוא הדבור כונ"ן שמים בחי' המדות בתכונה בחי' כ"ל דאחי"ד בשמי"א כניל, וזהו שבינה יתירה ניתנה באשה שהוא הדבור מצד כח החכמה אך דוקא ע"י ה"ג דאימא שמחלקות בה' מוצאות דאבא יס"ד ברתא כח המצרף להתחלקות זאת אז נמצא בינה יתירה משא"כ באיש שהן המדות שלפי שכלו דבינה במ"ט שערי בינה יהולל כו' אם בגדלות או בקטנות כניל שזהו רק בז"ת דבינה כניל ולא בג"ר שבה שנק' בינה יתירה מצד הארת והתכללות החכמה בכינה ע"י אמצעות שער הני' דבינה, וכמאמר הבן בחכמה ס"ג דע"ב וחכם בכינה ע"ב דס"ג בהתכללותם נק' בינה יתירה וד"ל (וכמ"ש במ"א בענין רואים את הנשמע ושומעים את הנראה כו'). וזהו ג"כ הטעם שהקול שבדבור מעורר הכונה שבלב להיות בינה יתירה בתוס' אור בלב כניל וד"ל, וזהו שכני"ן נק' כליה כ"ל היא בתוס' בינה יתירה ע"ש הדבור דוקא כמו ע"י הדבור בתפלה הוא שגורמים באתדלית המשכת בחי' כ"ל זה בתוס' אור מרובה על העיקר כמ"ש את ה' האמר'ת שהוא פועל יוצא להמשיך תוס' אור באמירה שבלב העליון ממקורו שהוא בחי' החכמה שבה ראשית גילוי עצמות אא"ס כמ"ש ה' בחכמה וכידוע וע"כ יש בכחו לקשר ולחבר ג"כ המוחין דחו"ב במדות שנק' אמירה בלב מפני שאת הוי' בחו"ב עצמו האמר'ת ממקור הראשון דבחי' העצמות

דבר אל בני ואמרת אליהם: ויקרא א, ב. ועוד.

דקול מעורר הכונה שבלב: ראה שליה פנ, כ. שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ה. סק"א ס"ג. ס' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקלת.

בינה יתירה ניתנה באשה . . . נשים דברניו' הן: נדה מה, ב (וראה לעיל ע' לב). ברכות מה, ב. דאבא יסד ברתא: זח"ג רמא, א. רנ"ג. ב. רנ"ה. א. תקוני ותר תכ"א (סא, ב). תס"ט (קה, ב).

ה' בחכמה יסד ארץ: משלי ג, יט.

הבן בחכמה ס"ג דע"ב: ס' יצירה פ"א מ"ד. ראה גם שערי אורה ע' 148. שער היחוד פכ"ז. ס' מאמרי אדה"אמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרפח. דברים ח"א ע' קמו. ובהנשמו להלן בסמוך. וכמ"ש במ"א בענין רואין את הנשמע: ראה אמרי בינה שער הק"ש פ"ס.

שלמעלה מן הרצון והחכמה כנ"ל, וכל זה מפני שנעוץ תחלתן שהוא חכמה בראש בסופו חכמה בסוף חכמה שבדבור דוקא דאבא יסד ברתא ולזה בינה יתירה ניתנה באשיה כנ"ל וד"ל.

[ו] והנה יש ב' מיני דבור א' בקול רם שקול הדבור מעורר הכונה שבלב כנ"ל והב' בחי' קול לחש של הדבור בתפלה צלוחת בלחש שהוא פנימי יותר שזה בא מצד בחי' הביטול במציאות דח"ע כמו בחנה שנא' מדברת על לבה בבחי' מקיף וקול"ה לא ישמע, וזהו הוראה על בחי' מס"נ יותר מצעקה בקול רם שמעורר הכונה שבלב אע"פ שהוא ג"כ מצד התגברות התפעלות יתירה בבחינה שבלב עד שלא יכילנו כלי הלב ויצעק בקול רם כידוע, אבל זהו מצד בחי' תוס' ההמשכה בלב ממוחין דחוב"ב עד שבוקע החזה כהבל הדבור כנראה בחוש שכל מי שבא בהתפעלות המוח שבלב ביותר מכפי המדה לא יוכל להתאפק ולעמוד על נפשו מלצעק בקול רם כו' משא"כ בצלוחת דלחש שזה בא מצד בחי' ביטול במציאות עד שאין מלה בלשוני כו' כמ"ש במ"א בענין אד' שפת"י תפתח כו' ה"ז מורה בחי' הסתלקות וביטול עצמי וכל שהוא הסתלקות וכלות הנפש יותר למעלה מכלות הנפש בהתפעלות שבלב הבא בקול רם אך שניהם הוא עכ"פ בבחי' ומדריגה דכלות הנפש, וזהו שנק' כליה מל' כלת"ה נפשי' כידוע ע"י בחי' הדבור דוקא מטעם בינה יתירה ששרשה בפנימי' ח"ע כנ"ל ולא ע"י צעק לבם באמירה שבלב בלא דבור שאינו בא אלא במדה דמ"ט ש"ב ולא בינה יתירה כו' וד"ל.

ובכל זה יובן מארז"ל הידוע דמט"ט וסנ"ד יושב וקושר כתר"ם לקונו מתפלתייהם של ישראל כו', וידוע דזה קאי דוקא על בחי' אותיו' הדבור דתפלה שיוצאי' מנקודת הלב בכלות הנפש כנ"ל בב' מיני דבור, והענין הוא כידוע דאותיות נק' אבנים טובות ומאירות כשיש בהן אור גדול מבחי' בינה יתירה הנ"ל ואז קושר מהן בחי' כתר"ם ע"ג הראש שהוא כתר' מל' להיות רצון העליון מתחדש מבעל הרצון כנ"ל בפ"י את ה' האמרת' כו' והוה מתפללות ישראל שע"י הדבור דוקא כנ"ל וד"ל.

שנעוץ תחלתו . . חכמה בראש . . חכמה בסוף: סי' יצירה פ"א מ"ז. זח"א כו. ב. ראה סי' מאמרי אדהאמיצ' ויקרא ח"ב ע' תצה. במדבר ח"א ע' רכד. ושינ.
מדברת על לבה: שמואל"א א. יג.
שארן מלה בלשוני: ע"פ תהלים קלט. ד.
בחי' בענין אד' שפת"י תפתח: ראה פיה"מ לאדהאמיצ' ספ"ג (נג, א). סי' מאמרי אדהאמיצ' ויקרא ח"ב ע' חרנט וע' תחסד.
כלה מל' כלתה נפשי: תהלים פד. ג. ראה לקרית שה"ש בתחילתו.
דמט"ט וסנ"ד יושב וקושר כתר"ם: ראה זח"א לו. ב. ובהנסמן בארוכה בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
בסרי"מ תשי"ב ע' 202.

[יא] והנה יש עוד מדריגה למעלה מבחי' דבור דתפלה והוא בחי' דבור תורה וכידוע דהתפלה נק' חיי שעה שהוא בחי' שם אלקים ממלא כ"ע ונק' דבר האלקים כו', אבל התורה נק' חיי עולם בבחי' שם הוי' ונק' דבר הוי' וכמ"ש ודבריי אשר שמתי כו', ומאחר שמאותיות התפלה נעשה כתיר מל' כניל הנה מוכרח שאותיות דבר ה' שבתורה למעלה גם מבחי' כתיר זה שהוא שרש הכתיר מל' והיינו מ"ש על תורה בי מלכיים ימלוכו כו' פי' בי יכתרין המלכים בכתיר מל' והיינו בחי' כתר דמלכא עלא' בחי' א"א דאצי' ומלכא תתא' ז"ל כו' הכל ע"י אותיות דברי התורה. והענין הוא כידוע ומבואר במ"א שבחי' ה' הדברות שרש ה' מאמרות דהיינו שלי"ב ויאמר דמע"ב מקבלים תמיד מ' הדברות ולזה א' אם לא בריתי כו' וכן מ"ש ואשים דבריי בפיו כו' לנטוע שמים כו' דאסתכל באורייתא וברא עלמא מאין ליש ב' מאמרות ומ"ש בדבר ה' שמים נעשו היינו בדבר ה' שבתורה דוקא כי התורה קדמה לעולם כמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' ולכך נא' בחי' דבור בהתחלת ה' דברות כמ"ש וידבר אלקים כו' כי הדבור שרשו למעלה מן האמירה כני"ל ע"כ בכח הדבור דד"ת להמשיך ל' מאמרות בכל יום וכמארז"ל א"ת בנייך אלא בונייך שעוסקים בבנינו של עולם כו', וע"ז דוקא נא' את ה' האמרת' כו' שע"י הדבור בד"ת כו' נמשך מקור לאמירה שבמות ולב בלי"ב ויאמר אלקים דבינה שהו' לי"ב שביליו כו', ולפי שרש הדבור דד"ת נעוץ בתחלתו במקור החכמה שבתורה ח"ע העצמי' ע"כ הוא שרש הכתיר מל' שהו' בחי' המדות דעצמות שיהי' נמשך בהן החפץ והרצון להיות חפץ חסד להאציל שממנו נמשך בחי' כתר דא"א כו' עד כתיר דז"א, וז"ש ואהי' אצלו אמון כו' בי מלכים כו' כני"ל וכן מ"ש כי אמרת' עולם חסד כו' כי אמרת' זה להיות אמירה ברצון וחפץ חסד הנ"ל היינו ע"י התורה דוקא (ודוקא ע"י תשבע"פ מל' קרינן לה בחי' אשה שניתנה בה בינה יתרה מבאישי תשביכ משום דא"ח עט"ב כני"ל באריכות).

וכידוע דהתפלה נק' חיי שעה . . . התורה נק' חיי עולם: שבת י, א: מניחו חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. ראה סידור עה, א. ס' מאמרי אדהאמיצ במדבר חיד ע' אמתכו. ושי"ב.
 ודברי אשרי שמתי: ישע"י נט, כא.
 בי מלכים ימלוכו: משלי ת, טו.
 כידוע ומבואר במ"א שבחי' ה' הדברות שרש ה' מאמרות: ראה זחי"ג יא, ב. שהי"מ אתהלך לאוניא ע' קד וע' קפכ. ובכ"מ.
 שלי"ב ויאמר דמע"ב: ראה בעמון לי"ב אלקים שנוכרו במע"ב: זחי"ג פא, ב (ברע"מ). תקוני זהר חדש צד, ד.
 צו, ב. ונפרט שם קיב, ג"ד. פרדס שייב פי"ב. לקי"ת אמור לג, ד. תצא לט, רע"ג. שהי"ש לא, ריש ע"ד. ל"ב, ד.
 [ובסי' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"ב ע' תריכה, במדבר חיד ע' אישפו — הלשון גיכ: לי"ב ויאמר דמע"ב].
 אם לא בריתי . . . ואשים דבריי . . . דאסתכל באורייתא . . . בדבר ה': ירמי' לג, כה. ישע"י נא, טו. זחי"ב קסא, א"ב. תהלים לג, ה.
 התורה קדמה . . . ואהי' אצלו אמון . . . וידבר אלקים: פסחים נד, א. ועוד. משלי ת, ל' יתרו כ, א.
 א"ת בנייך . . . שעוסקים בבנינו: ברכות סז, א. שבת קיד, א.

[יב] ובכל זה יובן מ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים פי' נצב לשון נציב מלך כו' להיות כי פי' מלך הוא בחי' כתיב מל' הנ"ל שהוא הרצון והחפץ למלוכה מצד כי חפץ חסד הוא וצריך להמשיך בחי' מקור ושרש להמשכת רצון וחפץ זה למלוכה והוא הנק' נציב מלך שהוא מעמיד נציב למלוכה בחי' מקור ושרש כללי אל כל בחי' רצון למלוכה כמו המקום שבו מכתירים כל מלך מדור לדור נק' נציב מלך כידוע והנציב הזה הוא דבר"ך דוקא שהוא דבר הוי' שבתורה שנא' בה כי מלכים ימלוכו כו' מטעם הנ"ל דדבור תורה שרש ומקור לכת"ר מל' דתפלה שע"י מט"ט כו' משום דא"ה ע"ט"ב נעוץ סופן בתחלתו כו', וזהו מ"ש לעולם ה' פי' לעולם בבחי' נציב דעולם הא"ס עצמו שהוא בבחי' הוי' טובב כ"ע דברך העצמי נציב בשמים להיות דבר"ך בחי' נציב מלך שנק' שמיים אש ומים בחי' מדות דמלך במשפט יעמיד ארץ להיות החפץ ורצון בזה כו', ואם בחי' דבר"ך דח"ע העצמית שבתורה שקדמה כו' לא ה"י נציב בשמיים כבחי' נציב מלך לא ה"י קיום כלל לשמים עליונים שהוא המחשבה והרצון דאנא אמלך שנק' כתיב מל' כו' ואע"פ שנא' כי כל בשמים דאחיד כו', אבל ע"י דבר"ך תורה יש בינה יתירה שהוא מקור ושרש בתוס' תמיד למדות עליונות שנק' שמיים כו' (ומ"ש בשמיים לפי שהדבור שבע"פ נמשך מן המדות וכמ"ש בע"ח בפ"י זה הפסוק דלעולם דברך דקאי על בחי' כתיב דנוק' דז"א שדבוק בשמיים בחזה דז"א כו' ואעפ"כ בינה יתירה ניתנה באשה כו' כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כמ"ש במ"א).

[יג] והנה כמו שמבואר למעלה שע"י הדבור דתפלה ודבור תורה נמשך בחי' אמירה בלב העליון כמ"ש את ה' האמרת היום כו' כך ע"י המצות נמשך אמירה זו כו', דהנה ידוע דרמ"ח מ"ע נק' רמ"ח אברים דמלכא כו' ועדי"מ אברי האדם התחתון הנה ידוע שגידי המוח מתפשטים בכל האברים בכל אבר ואבר כפרט ומזה עיקר כח התפשטותם וגידולם כי גם שהדם הוא הנפש המחיה כל אבר אבל עיקר מקור התפשטות וגידול כל אבר

לעולם ה' דברך נצב . . . נצב מלך: תהלים קיט, פט. מלכ"א כב, נח [וראה ס' מאמרי אדהאמצ' דברים ח"ג ע' תשמה כהערה].

בי מלכ"י ימלוכו: משלי ח, טו.

שמים אש ומים . . . דמלך במשפט יעמיד ארץ: חגיגה יב, א. משלי כט, ד.

כי כל בשמים דאחיד: ראה לעיל ס"ט, ושי"ג.

כמ"ש בע"ח . . . דלעולם דברך: תהלים קיט, פט. פ"ח ע"י תיקון חצות. ובהנסמו באורך ב.מילואים להמ"מ נס' מאמרי אדהאמצ' במדבר ח"א ע' שג.

ויבן ה' אלקים את הצלע כמ"ש במ"א: בראשית ב, כב. ראה סה"מ תקס"ב ע' נח. דרך חיים סו, ג ואל"ך. ובכ"מ.

את ה' האמרת היום: תבוא כו, יג.

דרמ"ח מ"ע נק' רמ"ח אברי דמלכא: ראה תקוני זר תל (עד, סע"א). זח"א קל, ב. זח"ב קיח, א. זח"ג כד, ב.

בכמותו ואיכותו בכללי ובפרטי כל חלקיו הוא רק גידי המוח שבו (הנק' נערוי"ן בל"א) וכידוע בספרי הרפואה שאם יקולקל אבר א' בגידי המוח שמתפשטים בו יופסד חיותו מיד ואין לו גידול והתפשטות גם לא בתנועה והרגש אלא יהי' כאבן דומם בלא חיות כמת כו', והטעם לזה ידוע לפי שעיקר חיות הנפש משכנה במוח דוקא ומשם נמשכת ומתלבש בדם שבלב כו' ובגידי המוח מתחלקת חלקי הארות אור שפעה הרוחני ושולח לכל אבר כפי מזגו ותכונתו להיות מתגדל ומתפשט בטבע בריאותו וכאשר יהי' העדר ההתפשטות של גידי המוח באברים אזי יהי' העדר גידול והתפשטות האברים והעדר התפשטות זו נק' כיווץ שמתכווצים גידי המוח בעצם בלתי מתפשטים במוח וממילא מתכווצים כל גידי המוח שבכל אבר ומזה יבא סיבת חולי הרוי"ן (הנק' דער ויש רוז"ן בבשר ויש רוז"ן בעצמות לפי שיש גידי המוח בעצמות במוח שבעצמות ויש גידי" שבבשר כו'), והנה סיבת הכיווץ או ההתפשטות בגידי המוח הוא בא מבחי' התענוג או הצער כי הנה ידוע שבמוח שם משכן כח התענוג ההיולי שהוא מקור אור החכמה שבמות שממנו עיקר ומקור כל חיות הרוחני המתפשט באברי הגוף ובגידי המוח הוא שמתפשט ומתלבש אפס קצהו לבד ועיקרו ושרשו העצמי שורה בבחי' מקיף על המוחין ונק' בחי' יחידה שכנפש (כמ"ש במ"א בענין טפה רוחניות שבמוח שממנו נוצר הולד שרשו בכח התענוג ההיולי הזה כו' ע"כ כח המוליד יוליד בדומה לנפשו גם בשכל ומדות אבל לא באברים שגם סומא ותגר מוליד ולד שלם וכן להיפך לפי שהאברים אינם מקבלים רק הארתו בהתלבשות בכלים שאינו מן בחי' העצמות כלל כו'), והנה כאשר נמשך אומר מבחי' התענוג ההיולי הזה בגידי המוח בבחי' התפשטות והרחבה אזי ממילא נמשך מגידי המוח לגידים שבאברים ונעשה מזה בחי' התפשטות והתרחבות גידול האברים בתוס' אור וחיות רוחני והוא סיבת הגדלת והרחבת התפשטות האברים היפך הרוזן והוא הנק' דשן ושמן כמו שמנת עבית כו' (וכן תדשן עצם כי יש גידי עצמות ששם התפשטות אור התענוג הנ"ל ויש גידי בשר שמתפשט שם אור התענוג מהמוח הנ"ל ובגידי בשר ג"כ יש ב' מדריגות חלב ודם כשמתפשט בגידים שבחלב הוא איש שמן בגידול עובי הבשר ובגידי הדם הוא התפשטות חיות הנפש שבדם בכח וגבורה הרבה כו') וראי' מריב"ז כשהודיעו לו בשורה טובה שנתענג מזה נתגדל רגלו ולא יכול ללבוש נעלו כו' ולהיפך מבחי' הצער המנגד לאור התענוג נעשה מזה בחי' הכיווץ שהוא העדר ההתפשטות התענוג לגמרי ואדרבה יעשה גרעון וקלקול בדם וחלב למעטם מיעוט אחר מיעוט מפני שנכווץ גידי המוח שבאברים

כמ"ש במ"א בענין טפה רוחניו: ראה פיה"מ לאדהאמי"ז י, ד ואילך. יו, ג. אמ"ב שער הק"ש כ, ד, כג, ג ואילך. ביאה"ז ב, ב. ועוד.
 שמנת עבית . . . תדשן עצם: האזינו לב, טו. משלי טו, ל.
 וראי' מריב"ז כשהודיעו לו: לכאזי צ"ל: מריב"ז ואספינוס. ראה גיטין נו, ב. וראה תורה וישראל מו, ג: בבשורה טובה דאספינוס שאמר לו ריב"ז שמועה טובה תדשן כר. וראה גם ת"א שם כו, א.

ויתקצר ויתצמצם אור וחיות שבאברים בתכלית הקטנות עד שמסיבת זה נעשה כיווץ גדול גם בגוף האברים והוא הנק' רזו"ן כמ"ש בספרי הרפוא' ונמצא מובן שסיבת הכיווץ או ההתפשטות בגידי המוח תלוי בכיווץ או התפשטות התענוג ההיולי ששורה בגידי המוח אפס קצהו כנ"ל שהוא העונג או הצער וכידוע דכל רוזן בכשר ועצמות בא מגודל הצער ועגמ"ג וכל התפשטות גידול בכשר ועצמות בא מריכוז המשכת התענוגים כו' וד"ל.

[יד] והנמשל מכל זה יובן למשכיל למעלה בכח' אד"ם העליון דהנה כתיב כי עמך מקור חיים כו' פי' מקור חיים מקור התענוגים כו' שהוא בחי' עצמות א"ס ב"ה שנק' מקור כל התענוגים העליונים שלפני האצ"י והוא הנקרא שעשועים העצמיים שבעצמות א"ס שעשועי המלך בעצמותו שמשם נמשך מקור לכל תענוג עליון הבא בהשתלשלות דאבי"ע עד שגם העונג העליון שבעוה"ב וג"ע שהנשמות נהנין מזיו כו' זי"ו זה אינו רק כח' ומדריגה היותר אחרונה ומצומצמת ממקור התענוגים הנ"ל, וזהו שאמרו בי"ד נברא העוה"ב כי העוה"ב הוא עולם התענוג לנשמות לא נברא רק בנקודה מצומצמת דיו"ד שהוא רק אפס קצהו מאור התענוג העצמי שבשעשועים העצמיים שבא"ס הנ"ל, וה"ז כמשל הנ"ל באור התענוג ההיולי שבאדם שנמשך אפס קצהו בלבד להאיר כמוח האדם כו', וז"ש כי עמך מקור חיים כו' מקור התענוג שבעוה"ב שנברא ביו"ד כו' כי גם מקור התענוג שבנקודת יו"ד שהוא עד"ן עילא' דח"ע עמ"ך נכלל טפל ובטל לגבי שעשועים העצמיים שבעצמות א"ס ממש דכמו שהוא בעצם בחי' א"ס כך התענוג הכלול בו בכח' א"ס ממש מאחר שנק' שעשועי המלך בעצמותו כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

[טו] והנה מבואר למעלה שכאשר מאיר מאור התענוג ההיולי שבעצמות יחידה שנפש כמוח מתפשט ממילא ברמ"ח אברים בגידי המוח שבהם בהתפשטות והרחבה אע"פ שרק אפס קצהו כו' מאיר כמוח כו', וכך יובן בנמשל למעלה שכאשר מאיר ממקור כל התענוגים שבעצמות השעשועים הנ"ל בח"ע דעדן ממילא נמשך משם ברמ"ח אברים דמלכא עילאה כו' בכח' התפשטות והרחבה כו'. וזהו שרש ענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא שיש בהן בחי' המשכות עליונות ממקור כל התענוגים העצמיים לפי שהמצות שרשם הן בחי' פנימי' הרצון ופנימי' התענוג הפשוט שבעצמות ממש (וכמ"ש במ"א בענין י"ג חזרת' דגולגלתא כו') לכך אומר

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.

שהנשמה נהנין . . . ביו"ד נברא העוה"ב: ברכות יז, א. מנחות כט, ב.
שעשועי המלך בעצמו' כו' כמ"ש במ"א: ראה ס' מאמרי אדמו"ר ענינים ע' תיא, ובהנמשך בהמ"מ לשם (ע' תלח טוף טור א).
במ"א בענין י"ג חזרת' דגולגלתא: ע"פ זח"ג קכח, ב. ראה סה"מ אהלך לאוניא ע' פכ. סה"מ תקס"ח ע' שמא. ס' מאמרי אדמו"ר דברים ח"ג ע' תתנ. ח"ד ע' אישפא ואל"ך.

אשר קדשנו במצותיו בקבלת מלכות שמים העצמות שנא' בו אין קדוש כה' למעלה מכל קדושת העליונות דחכמה וכת"ר כו' (ואע"פ שאמר קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם וקדושים תהיו הוא ע"י המצות שקדשנו במצותיו כו' היינו מפני שקדושת המצות דכנ"י אינו מגיעים לקדושת עצמותו ע"י מצותיו כמו כשהקדב"ה מניח תפילין כו', וזהו קדושת"י מה שאני נק' קדוש ע"י מצותי למעלה מקדושתכם ע"י מצות שלכם לפי שרמ"ח אברים דמלכא איהו וגרמוהי חד בבחי' א"ס ממש, ולכך נא' אין קדוש כה' דגם דאורייתא קדישא וישראל קדישין אין קדוש כה' כו' אע"ג דתלת קשרין הן ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקדושה מ"מ אין ערוך לקדושת עצמותו ממש שהוא בבחי' א"ס ממש), והו' מארז"ל כאלו עשאונ"י פי' בבחי' הגדלת והרחבת התפשטות רמ"ח אברים דמלכא ע"י רמ"ח מ"ע מצד המשכות עליונות דמקור כל התענוגים בהם, וז"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וכה"א ידוע האד"ם דלעילא וחי' בהם וכידוע דהמצות שלמטה כמו שהן למעלה באד"ם העליון שעל הכסא כו' נק' מצות וכן קדשנו במצותיו דוקא, וכמו שאמר דהקדב"ה מניח תפילין ומתעטף בציצית ומתפלל כו', וא"כ ע"י מצותיו שעושה למעלה ניתוסף ונמשך ממקור השעשועים העליונים וחי' בהם בתוס' אור מחי' כל החיים העליונים שהוא בחי' עצמות אא"ס כמ"ש כי עמך מקור חיים כו', וזהו אשר יעשה אותם האד"ם דלעילא וחי' בהם בתוס' ברכה מאור הזרוע לצדיק חי' כל עלמין כו' וד"ל, ומאחר שהמצות גורמים תוס' אור מחי' כל עלמין בחי' העצמות בהכרח שיש להם בחי' שרש ואחיה שם והיינו מפני שחי' פנימיות רצונו ופנימיות התענוג הפשוט שבעצמות כו' כנ"ל, ולפי' גדול מעלת מעשה המצות מקבול שכרם בעוה"ב וכמ"ש שכר מצוה מצוה עצמה כמ"ש ז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם והמעשה היום גדול מן השכר שהשכר הוא רק ביו"ד שנברא בו העוה"ב כנ"ל והמצוה עצמה שרשה בעצמות מקור כל התענוגים שנתצמצם משם יו"ד זה כו' וד"ל.

קדושים תהיו יכול כמוני: קדושים יט, ב. ויקר פכ"ד, ט.

כשהקדב"ה מניח תפילין: ברכות ו, א.

דאורי' קדישא . . . אין קדוש כה': ראה זחיג מד, א. שמואל"א ב, ב. וראה סי' מאמרי אדהאמי"צ ויקרא ח"א ע' שסד, ושי"ג.

דתלת קשרין הן: ראה זחיג עג, א. וראה סה"מ תרנין סי' כח.

כאלו עשאונ"י: ראה זחיג קיג, א. ובהנשמך בהגהיה בלקי"ת בחוקותי מה, סע"ג. ובסי' מאמרי אדה"י ענינים ע' רלא מובא בשם הרע"מ ותקונים.

אלה המצות . . . וחי' בהם: ע"ס אחרי יח, ה. וראה בהנשמך ע"ז כמילואים להמ"מ בסי' מאמרי אדהאמי"צ במדבר ח"א ריש ע' שח.

ומתעטף בציצית ומתפלל: ראה ר"ה יז, ב. ברכות ז, א.

שכר מצוה מצוה עצמה: ע"ס אבות פי"ד מ"ב. ראה תניא ריש מ"ז. פלי"ט (נב, ב). דרמ"צ כ, ב (בהגה"ה). לוח "היום יום" כ"ה איר. ובכ"מ.

היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואתחנן ז, יא. עירובין כב, א.

[טז] ובכל זה יובן דכמו שמבואר למעלה בענין את ה' האמרת כו' ע"י תפלה ותורה כך נא' את ה' האמרת ע"י המצות מעשיות כמו ע"י מעשה הצדקה וחסד למטה הנה כמ"כ למעלה בכח" מצות צדקה וחסד שהקדב"ה עושה כמו שהוא מניח תפילין ומתעטף בציצית וכה"ג הרי זהו בחי' אור שפע חסד עליון דז"א דאצי' מחסד דרועא ימינא דקדוב"ה למטה בב"ע כידוע וע"י מצוה זו שעושה האדם דלעילא נא' וחי' בהם שנמשך ממקור כל התענוגים שבעצמות וחי' כזה באותו אבר שעשו בו המצוה כמו בחסד דרועא ימינא כו' נמשך בדרועא ימינא בחי' אור א"ס מעצמות התענוג להגדיל ולהרחיב בהתפשטות, כמשל הנ"ל באור התענוג ההיולי שבנפש שנמשך בכל אבר בפרט ע"י אמצעות התלבשותו בגידי המוח כו', וכך הוא בכל רמ"ח אברים דמלכא בכל פרטיהם וד"ל. וזהו שא' כע"ח דמתחלה ה' הפץ חסד ואח"כ תלוי במעשה התחתונים במעשה המצות דוקא אם מעשה המצות בצמצום גם מלמעלה נמשך ברמ"ח אברים דמלכא בבחי' צמצום לפי שאינם מעוררים למעלה בעצמות התענוג רק בצמצום ואם מעשה המצות בהתפשטות דהיינו בריבוי המשכת התענוג העצמי מה שאמר ונעשה רצונו כו' מעוררים גם למעלה במצות עליונות דרמ"ח אברים דמלכא ממקור התענוג שבעצמות ריבוי המשכת התענוג להיות התפשטות האור בריבוי והרחב"ה כו' וד"ל, וזהו את ה' האמרת פועל יוצא להמשיך אמירה ברצון שבמות ולב אם בהגדלה או צמצום הכל לפי אופן מעשה התחתונים אם בהגדלה או בצמצום כו' וד"ל.

[יז] אך הנה בכל זה לא מתיישב עדיין פשט הפסוק הזה דאת ה' האמרת כו' דמשמע שכנ"י גורמים שיהי' אמירה להוי' בדבור בפה כמו ויאמר ה' אל משה וכה"ג, וזה לא שייך כלל במצות מעשיות וגם לא ע"י דיבור דתפלה שיקר ענינו הוא בחי' העלאה במס"נ למעלה ופי' דהאמרת הוא בבחי' המשכה מלמעלה למטה כו', אך הנה הפי' האמיתי יותר באת ה' האמרת שכולל הכל הוא ע"י מצות דבור דתורה דוקא וע"ד שארז"ל כל היושב ושונה הקדב"ה יושב ושונה כנגדו דהיינו ענין ובחי' מצות ת"ת שלמעלה דאדם דלעילא יושב ושונה בתורה בדבור דוקא ונק' דברי אשר יצא מפ"י כו', וכמאמר ג"ש יושב ועוסק בתורה כו' ויש כאן ב' דברים א' בחי' גופו של לימוד זה שהקדב"ה לומד שנמשך א"ס שלמעלה מן החכמה מעצמותו ממש בחכמה שבתורה שלומד הקדב"ה כו' והבי' ענין ובחי' המצוה שעושה בלימוד זה שנק' מצות ת"ת ששרשה המצוה בעצמות התענוג הפשוט

בע"ח דמתחלה ה' הפץ חסד: ראה לעיל ע' לו. ושי"ב.

שאמר ונעשה רצונו: ע"פ ספרי פינחס כה, ה: נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצונו.

כל היושב ושונה: . . כנגדו: תדאיר רפ"ח.

דברי אשר יצא מפ"י: . . ג"ש יושב ועוסק בתורה: ישעי' נה, יא. ע"ז ג. ב.

כניל, ובפרט מצות תית ששקולה כנגד כל המצות להיותה במוחין שבחכמה בראש המתפשטים בכל רמ"ח אברים דמלכא ע"כ תית כנגד כולם ותלמוד גדול מפני שמביא וממשיך לכל עשה פרטית דרמ"ח אברים כו' להיותו כוללם יחד כידוע, וזהו שיושב ושונה כנגדו הרי מצות תית זו בדבור ממשיך ממקור התענוג העצמי הנ"ל בחכמה שבתורה ונמשך לדבור וכולל כל המצות וגם כולל: כל ענין התפלה שבדרך העלאה כי יש בכלל מאתים כו' כמ"ש במ"א בענין מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה כו' ונמצא מ"ש את ה' האמרת היינו מה שיושב ושונה כנגד האומר וקורא בתורה: בחי' ירידה והמשכה מלמעלה והיינו האמרת והוא פועל יוצא להמשיך מקור לאמירה זו ושונה הקדב"ה בחי' ז"א לפי שמעורר בעצמות הא"ס שהוא עצמו יסוק בתורה עילאה שבעצמותו ממש מ"ש ואה"י אצלו ממש והוא בחי' חכמתו העצמי' שהתענוג שבה נק' שעשועי' עצמי' כמ"ש שעשועי' יום יום וכן משחקית לפניו לפניו ממש וד"ל.

[חי] וז"ל והוא כחתן יוצא מחופתו וקאי אדסמיך לי' לשמש שם אהל בהם? ותשבעים נמשל לירח והוא בחי' הדבור דתורה ע"ז אמר את ה' האמרת? הנה תחלה יש להבין המשך סדר פ' זו דבתחלה אמר יום ליום יביע אמיר ואח"כ א' אין אמיר כו' בכל הארץ יצא קום כו' לשמש שם אהל כו' והוא כחתן יוצא כו' דהנה למעלה כפי' אמיר רית אש מים רוח כו' והיינו ענין ג' דברים שהעולם דאצי' עומד עליהם תורה ועבודה וגמ"ח שהן ג' קוין קו ימין גמ"ח וקו שמאל עבודה וקו האמצעי תורה לפי שכל המצות ג' קוין הללו בחי' העלאה ונח"י המשכה ונח"י הממוצע משניהם יחד, וכמו העבודה שהיא בקו השמאל כנח"י העלאה היינו כמו כל מצות הקרבנות שהן רק בנח"י העלאה רק שגורם ההמשכה של מעלה שאוכל הקרבן אבל גוף המצוה הוא בנח"י העלאה להעלות ולהקטיר חלב ודם הבהמה הגשמי ע"ג אש המזבח אש של מטה כו', ועיקר הקרבן הוא הקטרת החלב של הבהמה לה' כו' ולא הדם כי הזריקה של הדם אינו אלא המכפר על העון כו'. והענין הוא מפני שהחלב הוא המתהווה מן ריבוי התענוג הנ"ל בהגדלת האברים שבא מן התענוג המתפשט באברים? עולה לריח ניחוח לה' דהיינו להמשיך ולעורר לבחי' תענוג העליון מלמעלה למטה, וזהו ניחוח' לה' ל' נחית דרגא כמ"ש במ"א והזריקה של הדם הוא כפרת החטא שמתהווה מכח חימום התאוה שבהם כו', אבל עכ"פ כל זה הוא רק בחי' העלאה מלמטה למעלה

מצות תית ששקולה כנגד כל המצות: ראה פאה פ"א מ"א.

כמ"ש במ"א בענין מי שתורתו אומנתו פטור מן התפלה: ע"פ שבת י"א, א. ראה סידור ע"ה, א ואילך. ס

מאמרי ארמו"ר על מארזיל ע' נ.

ואה"י אצלו: משלי ת, ל.

כחתן יוצא מחופתו: תהלים יט, ה.

בבחי' קו השמאל בגי'ה כו', וכך יובן בתפלה שבמקום קרבנות עתה כידוע שהוא ג"כ ענין הקרבת נפש הבהמיות שמלוכשת בחלב ודם גשמי שבגופו הזומרי הבהמיות, והנה בהיפוך כל רצון ותאוה זרה שבא מחימום התאוה רעה שבד"ם הוא הנפש החיונית הטבעית כו' והו כנגד זריקת דם ע"ג המזבח שפי' מזבח שזוכה את יצרו כו', וענין הקטרת החלב שבגופו בתפלה שזהו עיקר קרבן שעולה לריח ניחוח לה' בתפלה שבמקום קרבן היינו ענין היפוך כל תענוג זר להעלותו לבחי' תענוג העליון האלקי להתענג על ה' בכלות הנפש כמ"ש נכספה וגם כלתיה נפשי כו', ונמצא עולה הקטר תענוג הנפש הבהמיות לריח כו' בבחי' מקור כל התענוגים העליונים בהתענגו על ה' כו' במקור כל התענוגים ונמשך משם ניחוח' לה' בחי' המשכת התענוג העצמי הנ"ל וד"ל.

וכל זה בבחי' קו השמאל שהו הקרבנות באש שלמטה עולים מלמטה למעלה ומעוררים למעלה בעצמות מקור כל התענוגים בחי' ריח ניחוח לה' וכן ע"י אש התלהבות שבתפלה שמעלה לנפש הבהמיות כו', אבל בענין קו הימין הוא רק בחי' ההמשכה מלמעלה למטה והו הרבה מצות שעיקרו מבחי' ההמשכה מלמעלה כמו מצות תפילין וציצית וסוכה ולולב וכה"ג, וכלותם הוא הוא בחי' מצות הצדקה שעיקרה בחי' חסד שנמשל למים שיורד מגבוה לנמוך להחיות רוח שפלים כו' להיות משכיל אל דל דלית לי' מגרמי' כלום כידוע, וכך יובן למעלה בחסד וצדקה עליונה שהוא בחי' חסדים דז"א שנמשכים לבחי' המל' שנק' ד"ל כמ"ש בווהר ע"פ אשרי משכיל אל דל דא שכינתא כו' דלית לה מגרמה כלום וכן השפעת המל' בבי"ע להחיות רוח שפלים' ויורדת עוד ומסתתרת בבחי' נוג'ה דע' שרים בלילה בזמן הגלות כמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טר"ף כו' וזהו שנאמר אשריכם זורעי על כל מים שמדבר בצדקה שנמשל למים שיורד מגבוה לנמוך שהיא יסוד כל כללות המצות שנק' רמ"ח אברים וכמ"ש בצדקה תכונני כו', ועי"ז נמשך מלמעלה בקו הימין שבאצי' החי' מעצמות המאציל דהיינו מבחי' עצמות התענוג הנ"ל בחסד עליון שבקו הימין כו' וד"ל.

וענין קו האמצעי שהוא בחי' ממוצע משניהם העלאה והמשכה יחד הוא מצות ת"ת בדבור שהוא קריאת הבל הדבור ברוח שבפה הכלול מאש ומים חוי' כידוע ועי"כ דבור דד"ת כולל כל המצות שנחלקין בבחי' העלאה

בתפלה שבמקום קרבנות: ברכות כו, איב.

נכספה וגם כלתיה נפשי: תהלים פד, ג.

כמ"ש בווהר ע"פ אשרי משכיל אל דל דא שכינתא: תהלים מא, כ (ולע"ז לי"מ מקומו בווהר). וראה גם ס'

מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"ב ע' תקסט, ובהמ"מ שם.

ותקם בעוד לילה... אשריכם זורעי: משלי לא, טו. ישעי' לב, כ.

בצדקה תכונני: ישעי' נד, יד.

ובחי' המשכה מאחר שההכל כלול מאש ומים יחד והיינו לפי שבקריאת התורה כלול מבחי' העלאה והמשכה יחד כי הכל הדבור עולה הוא בבחי' העלאה למעלה וכמ"ש בזוהר דכל קלא והבל בקע וסליק למעלה כו', ובדבור זהי' בחי' ההמשכה ממקור החכמה שבתורה בצרופי אותיות דבור הללו וכמארז"ל שהקד"בה יושיב ושונה כנגדו שהוא בחי' המשכה ממקור כל התענוגים הנ"ל בקו האמצעי דתורה כשיושב ושונה בדבור דוקא: נמצא מובן מכל זה שיש ג' אופנים שנעשים מהם ג' קוין שמעוררים וממשיכים כל רמ"ח המשכות עליונות ממקור התענוגים הנ"ל מלמעלה למטה ברמ"ח מ"ע הא' בחי' הצדקה וגמ"ח שמעורר בעצמות מקור כל התענוגים להמשיך ירידה והמשכה כקו הימין החי' כו', והב' העבודה דקרבות מלמטה למעלה בבחי' העלאה גורם התעוררות ריח גיחוח לה' בבחי' קו השמאל בגיה' כני"ל, והג' עיי' התורה בדבור בפה שממשיך ומעורר בעצמות הנ"ל בקו האמצעי דחי' שהוא התורה שכלולה מחוי"ג כמ"ש בה מימינו אש דת כו' וכל התורה אינו רק לאכללא ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא כמ"ש בזוהר ועי"כ נק' אמ"ת כידוע, וזהו הנה אלקינו זה קוינו לו שנמשך העצמות בבחי' ג' קוין בנאצלים שהן תורה ועבודה וגמ"ח שעולם הנאצל עומד עליהם וכני"ל בענין אלה המצות אשר יעשה כו' וחי' בהם כי הרמ"ח מצות כלולים מג' דברים הללו כני"ל וד"ל.

[יט] וזהו יום ליום יביע אמ"ר א"ש מי"ם רוח ג' קוין הללו חגי' דאמ"ר ואש הוא אש הקרבנו' מלמעלה למטה ומים הוא זריעת הצדקה על כל מים מבחי' החסד שיורד מגבוה לנמוך כמים כני"ל ורוח הוא רוח הבל הדבור דת"ת שכלול משניהם יחד כני"ל פי' יום ליום יביע אמ"ר יביע זה לשון המשכה הוא שיום ליום יביע וימשיך בחי' אמ"ר שהוא ג' קוין הנ"ל מעצמות מקור כל התענוגים הנ"ל בע"ס דאצי' מלמעלה למטה עיי' אתדל"ת מלמטה למעלה בג' דברים הנ"ל תורה ועבודה וגמ"ח שהן בחי' א"ש רוח מי"ם כני"ל, וזהו את ה' האמ"ת להמשיך בחי' אמ"ר הנ"ל שזהו עיי' ישראל שהמה גורמים להיות האמ"ת מדי יום ליום עיי' אתדל"ת שלהם וכני"ל דתלוי במעשה התחתונים וכן מ"ש כי אמרת"י עולם כו' להמשיך? בכל יום עיי'

בזוהר דכל קלא והבל בקע וסליק למעלה: ראה זחיג קסת. ב.

מימינו אש דת: בריכה לג. ב.

לאכללא ימינא בשמאלא . . . כמ"ש בזוהר: ראה לקו"ת מטות פ"ג, ב — ע"פ זחיג קע"א [וראה שם קעת.

א"ב]. שם ואתחנו ז, טע"ד [ע"ש בהמ"מ בהוספות הלקו"ת — הוצאת קה"ת החש"ד"מ ואל"ך. ובהנסמו עוד

בהמ"מ ב"י מאמרי אדמו"ר במדבר חיד' ע' א"שח].

הנה אלקינו זה קוינו לנו ישעי' בה. ט.

וכני"ל בענין אלה המצות: ראה לעיל ע' מה.

אמר אש מים רוח: ראה לעיל ע' לד. ושי"ג.

אמריה שאמרתיו עולם כו' הכל עיי ישראל מטעם הנ"ל, וזהו בראשית
בשביל ישראל שנק' ראשית ובשביל התורה שנק' ראשית כו' כמ"ש אם לא
ברית יום ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתו פי' יום ולילה היינו מדת יום
ומדת לילה שהן בחי' חויג' דב' קוין דאש ומים עבודה וגמית וברית"י זהו
התורה שנק' ברית כמ"ש אלה דברי הברית כו' שהוא בחי' רוח הכל הדבור
דדית שכוללם יחד כנ"ל, וע"כ אם לא ברית"י שכולל מיום ולילה חוקות כו'
שהן " המאמרות וכמ"ש את ה' האמרת וכן כי אמרת"י כנ"ל, וזהו יום ליום
מדת יום בחי' חסד אל כל היום שבקו הימין עיי גמ"ח ולילה ללילה עיי
בחי' גבורות דאש הקרבנות והתפלה מדת לילה כל א' כלול מאמיר לפי
שהתורה כוללם יחד לאכללא שמאלא בימינא כו' שזהו עיקר בחי' התיקון
כמ"ש במ"א (או פי' יו"ם ליו"ם בדרגין עילאין דז"א דאצי' כמ"ש ז"ל יב"ש
הוי היום כו' ולילה ללילה דרגין תתאין דמל' שנק' לילה כמ"ש בוהור והכל
ענין א' ועיין מ"ש במ"א בפ"י המאמר מיום ליום מעוקא לעוקא כו'), וז"ש
אשר אנכי מצוך היום בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כמ"ש ליום יביע
מחדש לבחי' אמיר וכמ"ש האמרת היום כו' וד"ל).

[כ] אין אמיר ואין דברים כו' חוזר לפרש דאצי' שיביע ומשיך מבחי'
העולם העצמות דאיס לאמיר דהיינו ג' קוין הנ"ל מ"מ מצד עצמותו
ממש אי"ן אמיר כו' כמ"ש לאו מכל אינון מדות'ת כלל כי לא אד"ם הוא כו'
רק לאחזאם כו' לאתנהגא בהון עלמין לבד וכמ"ש ואשים דכר"י בפ"ך כו'
לנטוע שמים בלבד כו', וזהו בכל הארץ יצא קו"ם בלבד כדי להיות התהוות
בע"ג מאין ליש מכיל הארץ שזהו בחי' יסוד דנוק' שנק' כל הארץ כמ"ש
השופט כל הארץ' דנוק' שנק' אדון דכר"י מ"ש כי כל בשמים דאחי"ד כו'
בחי' יסוד ז"א ובקצה תבל עד סוף השתלשלות דבחי' מל' שנק' תכ"ל ג'

בראשית בשביל ישראל . . . ובשביל החורה . . . אם לא בריח: ראה רש"י ר"פ בראשית (ובתנמן בלקוט'
שיחות חגי ע' 755 וע' 820). ירמי לג, כה.
אלה דברי הברית: תבוא כה, טו.
יב"ש (י"ב שעות) הוי היום: ע"ז ג, ב.
ולילה ללילה דרגין תתאין . . . כמ"ש בנומר: ראה זח"ב קלו, רע"א: רתיכא עילאא אתקרי ימים יום ליום
רתיכא תתאא אקרי לילות לילה ללילה.
במ"א בפ"י המאמר מיום ליום מעוקא לעוקא: זח"ב קלו, ב, וראה על זוהר זה: סידור ק"פ, ב, ואלך. פיה"מ
לאדהאמ"צ פכ"ט, ועוד.
אשר אנכי מצוך . . . בעיניך כחדשים: ואתחנן ו, ה, ראה לקח טוב שם, ובפירש"י: ואתחנן שם, יתרו יט, א.
עקב יא, ג, תבוא כו', טו, וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רטו.
לאו מכל אינון מדות כלל כי לא אד"ם: תקוני זרר בהקדמה ד"ה פתח אליהו, שמואל"א טו, כט.
ואשים דברי בפ"ך: ישע"י גא, טו.
השופט כל הארץ: וירא יח, כה.
כי כל . . . דאודד: ראה לעיל ע' לח, וש"נ.
תבל ג"י כ"פ אר"י . . . בתכל ארצו: משלי ח, לב, וראה לקו"ת במדבר יח, ד, אהיה שמות ע' צח.

כ"פ אר"י וכמ"ש משחקת לפניו בתביל ארצו כי סוף מעשה עלה כו' ונעוץ תחלתו בסופו, וזהו בקו האמצעי דתורה דוקא שמברית מקצה העליון שבפנימי' הכת"ר שהוא סוף עולם הא"ס עד קצה האחרון דתביל כו', וזהו בחי' תורה שב"ע מל' קרינן לה שירוד למטה מטה עד התלכשותה לברר נוגיה דע"ש בשיתא סדרי משנה זרעים חסד כו' ודיל.

[כא] לשמש שם אהל בהם פי' חוזר תחלת דבריו שא' יום ליום יביע אמ"ר שהוא מקור תשבי"כ ושבע"פ שהרי תשבי"כ הוא מדת יום כשמש שמאיר ביום בבחי' שם הוי' פנים מאירות כנ"ל באריכות ומשם נמשך לתשבע"פ מדת לילה מל' קרינן לה, וז"ש ולילה ללילה יחיה דע"ת שהוא פנים מסבירות כמו מ"ט דר' פלוני כו' והיינו להמשיך דע"ת לנוק' כמו מנלן א' קרא כו' והיינו לשמש שם אה"ל שם שהשמש בחי' תשבי"כ בחי' אה"ל ומקיף על כל האר"י הג' קוין שבתורה שבע"פ שירדו למטה עד קצה תביל ואם לאו אין להם קיום כלל וכנ"ל. ולפי שמבואר למעלה דבינה יתירה ניתנה באשה בחי' דבור דתשבע"פ יותר מבאיש בחי' תשבי"כ ורא"י מקביעת המועדים כו' ומריבוי דינן והלכות שמחדשים כו' ואע"פ שמא"ש לוקחה זאת אבל מפני שנעוץ תחלתו בסוף מעשה דוקא הרי כל עיקר הארת עצמות אא"ס בחי' דתשבי"כ רק בשביל ח"ת דתשבע"פ כנ"ל באריכות, הנה לזאת אמר והוא כחתן יוצא מחופתו כו' פי' והוא כחתן קאי על בחי' גילוי עצמות אא"ס בחי' בתשבי"כ כמו במ"ת שנא' וידבר אלקים כו' אנכי כו' וכמ"ש ז"ל ביום חתונתו זה מ"ת כו' שנק' חתן חו"ת דרגא ונסוב איתא זוהי תשבע"פ בבחי' דבור שיש בה בינה יתירה מטעם דאיח עטיב נקביה תסובב גבר כו', ע"כ הוא יוצא מחופתו שהוא בחי' המקיף של תשבי"כ ותשבע"פ שהוא יוצא להתייחד עם הכלה ביחוד פנימי באהל שלה דוקא דהיינו באה"ל דתשבע"פ מל' קרינן לה כידוע בענין אהל רחל ואהל לאה וכן מ"ש האהליה שרה כו' דביתו זו אשתו כמ"ש להניח ברכה אל ביתך וכמ"ש בזוהר ע"פ אדם כי ימות באה"ל כו' שבתשבי"כ לא נשאר כ"א גוייתו גוף

סוף מעשה . . . ונעוץ תחלתו בסופו: פיט. לכה דור"י. סי' יצירה פ"א מ"ז.
 תורה שבע"פ מל' קרינן לה: ראה תקיני זהר שם.
 זרעים חסד: ראה שער המצות להאריז"ל פי' ואתחנן [ד"ה: אח"כ יקרא]. טעמי המצות שם [סדר קביעות התורה בכל יום]. פ"ח שער הנהגת הלימוד [ד"ה משנה].
 וידבר . . . אנכי יתרו כ. א"ב.
 ביום חתונתו זה מ"ת: שה"ש ג. יא. תענית כו. ב.
 חתן חזת דרגא ונסוב איתתא: ראה יבמות סג. א.
 דאיח עטיב נקבה תסובב גברי: משלי יב, ד. ירמי' לא. כא.
 האהלה שרה . . . דביתו זו אשתו . . . להניח ברכה: חיי שרה כד. סג. יומא ב. א. יחזקאל מד, ל.
 בזוהר ע"פ אדם כי ימות: חוקת יס. יד. ראה זח"ב קנה, ב: מאי כי ימות כו' אין התורה מתקיימת אלא כו'.
 וכן בזה"ג רע"ט. א. ועוד.

האותיו וכל אשר לא"ש נתן לתשבע"פ שנק' נפשו וכמו באהבת דוד ויהונתן שנאמר ויתפשט המעיל עד חגורו כו', וראי' ממארוזל דד"א של הלכ"ה דוקא במקום היכל ק"ק שהוא בבחי' אה"ל כמ"ש התהלכתי מאה"ל לאה"ל כו' וד"ל. ולפי' יתפרש כפשוטו לשמש שהוא בחי' דכר שם הוי' דתשבי"כ שם לו אהל בהם בג' קוין שבתשבע"פ דוקא שבה"ם דוקא נעשה לשמש דתשבי"כ בחי' אה"ל וקאי אדסמ"ך ל"י בקצה תב"ל כו' ולכך יוצא מחופתיו העצמי שבעצמו' לאהל דנוק' תשבע"פ דוקא משום דנעוץ תחלתו בסופו דוקא וכמ"ש א"ח עטר"ת בעלה נקב"ה תסוב"ב גבר כנ"ל באריכות וד"ל.

[כב] ישי"ש כגבור לרוץ אורח. פי' מפרש לטעם יציאתו מחופתיו דשעשועיים העצמי' דאה"י אצלו שעשועי' כו' למטה כי"כ כתשבע"פ שבקצה תב"ל להשתעשע באהל שלה בדיני המצוה המלוכשים בגשמיות דנוג"ה כו' משום דישיש ויגיל בזה ביותר בבחי' גבורות רשפי אש התשוקה בעוצם המהירות והמרוצה להשפיע לנוק' תשבע"פ לסוף מעשה ידקא לברר בירווי נוג"ה שהו מקבלין מבחי' פסולת דם נדה כמ"ש במ"א בענין נאלמתי' דומי"ה החשיתי מטוב ר"ת נדה שאז יונקי' החיצונים מה' דמים טמאים כו' וכל עיקר תשבי"כ להבדיל בין ד"ם לד"ם בין טמא לטהור כו' וזהו לברר לכל בחי' גבורות קשות דמל', וזהו לרוץ אורח אור"ח נשים וכמ"ש רח"ל שהוא בחי' המל' עקרת הבית ללבן כי דר"ך נשים לי וזהו דר"ך המשכה לחיצוני' דע' שרים שנמשך מפסולת דם נדה כשירדת המל' בהיכלות דנוג"ה כלילה כו' והיינו אור"ח כנשים כו', אבל באברהם ושרה נאמר שהם זקנים כאים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים כי בחי' הזקנה הוא בבחי' מוחין דגדלות היינו בגדלות המוחין דאור"ח וזהו בחי' תשבי"כ ותשבע"פ כמו שהו בבחי' אור"ח עילאין ספר וסיפור שאין שם יניקה לחיצוני' כלל וכלל וכמ"ש ימותו ולא בחכמיה שהשבירה לא הי' רק במדות כו' כידוע וזהו מפני שהו זקנים חדל להיות לשר"ה אור"ח נשים, משא"כ תשבי"כ ותשבע"פ כמו שהו בבחי' זוי"ג הרי בחי' המל' יורדת עד למטה מטה בבחי'

וכל אשר לא"ש: איוב ב. ד.

ויתפשט המעיל: ע"פ שמואל"א יח. ד.

דד"א של הלכה... התהלכתי מאהל לאהל: ע"פ ברכות ה. א. שמ"ב ז. ו וד"ה יז. ה.

כמ"ש בחי' בענין נאלמתי... ר"ת נדה: ר"ח שער הקדושה פ"ז (ד"ה ובענין מה נקרא) כשם מצאתי

כתובי. ראה סה"מ תקס"ח ע' שנו. ועוד.

מה דמים טמאי: נדה יט. א.

כי דרך נשים לי: ויצא לא. לה.

זקנים... חדל להיות לשרה: וירא יח. יא.

ימוחו ולא בחכמה: איוב ד. כא. ראה ע"פ שער שבה"כ (ש"ס) פ"ב ואילך. סי' מאמרי אדהאמצעי במדבר

חג ע' איכב ושי"ג.

נוגה בבחי' ריחוק דדם נדות ומתקדשת מטומאתה ב' נקיים ותטהר במי מקוה ד' יודיין דמ' סאה כו' וחוזרת ומתייחדת בבעלה וזהו לרויץ אוריח וד"ל.

[כג] וזהו לסוסי ברכבי פרעה דימיתך רעייתי כי הנה נקבה ולמה לא אמר לשון זכר וגם מהו הדמיון מסוסתי דרכבי פרעה, הנה מבואר למעלה בפ' את ה' האמרת כו' שהוא בחי' אמ"ר בחי' ג' קוין בכלל שנמשך מבחי' מקור כל התענוגים שבעצמות לע"ס דבייע בתשבי"כ ותשבע"פ כמ"ש יום ליום יביע אמ"ר ולילה לילה כו' וידוע שעיקר היופי וההידור אינו אלא בהתכללות מג' גוונים חוור וסומק וירוק שהן בחי' הגית דאמ"ר אש רוח מ"ם הנ"ל בכמה אופנים שונים: כולה שבכתב ושבע"פ שכל דין והלכה כלול מאמ"ר הנ"ל, וזהו כחתיץ יכהן פא"ר זהו התורה שנקראת תפארת כו' בהיות שכל התורה היא לאכללא שמאלא בימינא כו' כידוע: אותיות נקראות אבנים כמ"ש בס"י ה' אבנים בונות כו' וכך בחי' אותיות התורה אע"פ שהן בחי' דומם בדיו ע"ג קלף מ"מ יש בהם תפארת והידור גדול להיותן כלולים מג' קוין הנ"ל: ציורים שונים לכבוד ולתפארת וכידוע שהתורה נק' לבוש כמו עוטה אור כשלמה כו' והאותיות שבה הן כמו אבנים טובות ומרגליות החקוקים בלבוש מרוקם בכל מיני רוקם וציורים נאים בהתכללות ג' גוונים דאמ"ר הנ"ל עד שמתענג הרואה ומשתעשע בזה ביותר והיינו בחי' המשכות עליונות שמבחי' עצמות אי"ס מקור כל התענוגים שנמשך בג' קוין אמ"ר כנ"ל בפ' האמרת כו' באותיות התורה, והנה יש ב' מיני אותיות, אותיות דכורא והן בחי' אותיות דתשבי"כ שהמה בחי' משפיעים לתשבע"פ כמו ר"ע ה' דורש על כל קוץ כו' וכל אות כלול מד' מדרגות שנתיא כו', ובחי' אותיות דנוקבא שהוא בחי' תשבע"פ מל' קרינן לה דוקא בפה ולא בכתב שמקבלין מאותיות דתשבי"כ כמו מנלן א' קרא כנ"ל באריכות, וידוע דס"ר אותיות דתשבי"כ הן בחי' מקור לס"ר נשמות ישראל וכל א' מישראל מקבל מאות המיוחדת לנשמתו בתשבי"כ כו' והרי הן ג"כ בבחי' אותיות דנוק' כמו תשבע"פ כי כנ"י נק' ג"כ אשה יראת ה' כו' כידוע וד"ל.

במי מקוה ד' יודיין דמ' סאה: ראה פעי"ח שער השבת פי"ג. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) סיב (ב), ג) ובכ"מ.

וד"ל: בצד הגליון רשום (ואינו ברור היכן זה שייך): כמ"ש נאלמתי כו' החשיתי מטוב זה בחי' יסוד כידוע וד"ל [וראה ב'ארה"ז לאדהאמי"צ לא, טע"א].

לאכללא שמאלא בימינא: ראה לעיל סוסי"ח. ושי"ב.

ה' אבנים בונות: ספר יצירה פ"ד מט"ז.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

רע ה' דורש על כל קוץ: מנחות כט, ב.

אשה יראת ה': משלי לא, ל.

[כד] וזהו לסוסי ברכבי פרעה לסוסיי בחי' נוקבא דוקא להיות ידוע שהאותיות נקראות ג"כ סוסים כמ"ש במ"א בענין כי תרכב על סוסייך מרכבותיך ישועה שהן בחי' האותיות שהארת אור הח"ע בתורה מלוכש בהם כמו עדי"מ שאור השכל שבאדם מלוכש באותיות הדבור שאותיות הדבור דבר נבדל מן השכל רק שנגרר ובטל לגבי השכל לילך באופן צירופיו כפי הטיית אור השכל לכד וה"ז ממש כמו הרוכב על הסוס שהסוס בחי' נבדל הימנו אבל הרוכב מטהו לכל צד שירצה כו' וזהו כי תרכב על סוסייך כו'. והנה עדי"מ המלך הרוכב על הסוס כמו וסו"ס אשר רכב עליו המלך הנה מלבישו לסוס בלוש מרוקם באבנים טובות ומרגליות בכמה מיני ציורים שונים להיות לכבוד ולתפארת לרוכבו שהוא המלך כו', וכך יובן בענין קבלת התורה שנאמר והוא כחתן יוצא כו' אז נאמר כי תרכב על סוסייך כו' היינו ס"ר נשמות ישראל אע"פ שהן בחי' בריאה יש מאין בחי' נבדל אבל על כל דבור ודבור פרוחה נשמתו בבחי' ביטול כמו ביטול הסוס לגבי רוכבו כו' וכללות נשמות ישראל נתלבשו אז בלוש דתשבי"כ בס"ר אותיות מצויירים ומרוקמים בכל מיני הידור ויופי העליון שמאיר בהן מבחי' מקור כל התענוגים העליונים שבעצמות כמו המלך שמלביש לסוס בכל מיני רקמות של אבנים טובות ומרגליות לכבוד ולתפארת כו', וכמו שהסוס אינו מכיר ומשיג ביופי והידור האבנים טובות ומרגליות שמלבישים אותו רק הרוכב עליו הוא המשיג ומכיר בטוב מעלת יוקרם כי הוא המצייירם לפי כבוד גדלו כי המלך כו', כך כניי אינם מכירים ומשיגים בכל הארוי אורות עליונים המלוכשים בעצמות התענוגים בטנת"א שבתשבי"כ רק מ"מ כל ס"ר אותיות דתשבי"כ מקב"ל כל א' על נשמתו כמו הסוס שמקבל את כל הלוכשים וצוירים עליו והרוכב עליו שהוא עצמות אא"ס יודע מה הן כו' בעוצם מעלת תפארתם, וזהו ישראל אשר בך אתפאיר כו' לפי שעי מצות מעשיות שלהם כאתדלית מלמטה בדברי תורה ועבודה וגמ"ח ממשיכים לכל בחי' התפארת דאמ"ר ג' קוין שבלבושים דאותיות התורה כגיל דרמיח מ"ע כלולים מבחי' אמ"ר כו' וד"ל.

והנה מבואר למעלה דכינה יתירה ניתנה באשה תשבע"פ יותר מבאיש תשבי"כ כו' וכניי הוא בחי' המל' בבחי' נוק' בחי' תשבע"פ דוקא כניל בענין אלה מועדי הוי' אשר תקראו את"ם דוקא כו' הנה לזאת אמר לסוסיי ברכבי כו' בחי' נוקבא דוקא כמ"ש למעלה דאותיות דתשבע"פ הן בחי' אותיות דנוק' שמקבלים מאותיות דכורא דתשבי"כ וזהו לסוסיי דוקא בחי'

במ"א בענין כי תרכב על סוסייך: חקוק ג. ה. ראה תריא צו, ד. ככ. ב.
 וסוס אשר רכב עליו המלך: אסתר ג. ה.
 על כל דבור ודבור פרוחה נשמתו; שבת פח, ב.
 ישראל אשר בך אתפאיר: ישעי' מט, ג.

וסו"רו"ן נוקבן כו' דימיתוך רעייתו שהו כנ"י כמו שהו בבחי' קבלת תשבע"פ דוקא שמאיר עליהם מבחי' אבנים טובות אותיות דתשב"כ מכל מיני גוונים הנ"ל שהו ב"ו ההמשכות דמקור כל התענוגים הנ"ל, והיינו ברכביי פרעה דוקא שהוא בחי' נוק' דקליפה שמתברר מבחי' מל' דקדושה כמו זכרי' שראה המרכבה בבחי' סוסי"ם שחורים ואדומים ולבנים כו' וכמ"ש במ"א והיינו ענין בחי' הברורים דקליפת נוג'ה טמא פסול כו' ע"י תשבע"פ דוקא משום דבינה יתירה ניתנה באשה כו' וכמ"ש אשת ח"יל מי ימצא כו' בטח בה לב בעלה כו' גמלתהו טו"ב ולא ר"ע כו' בחי' בירור דעה"ד טו"ר שבחכמה תתאה דתשבע"פ דוקא אתברירו כו' (כמ"ש אל השופט אשר יהי' בימים ההם כו' אפי' אומר על שמאל ימין כו' כנ"ל), אך הנה הגם שאין כנ"י משיגים בבחי' גילוי א"פ בנפשם מכל ההמשכות עליונות שבאבנים טובות המצוייירים מבחי' העונג העליון כמו עד"מ הסוס הגשמי שאינו מכיר ומרגיש כלל; מרוקמים מאבני חפץ שעליו רק הרוכב מכירם כו' וכך אין ביכולת כנ"י לקבל ולהכיל בנפשם כו"י מאירי' עליהם וכמ"ש לטו"ת"י ברכבי כו' (כמארז"ל ע"פ ביום ההוא יהי' מצלות הסוס קדש לה' כל מה שהסוס רץ ומיצל כו'), אבל על עולמות עליונים גם בבחי' מרכבה דפני ארי' ופני שור כו' אע"פ שהו ג"כ כמרכבה לגבי רוכב אבל אין ההארה עליהם מאור מקור כל התענוגים שבאבנים טובות דתשב"כ כו' כי לא יוכלו לקבל גם בבחי' מקיף כלבוש שע"ג הסוס כו' להיות שישראל מקיימין המצות למטה ע"כ על ידן נמשך אור מקור התענוג שבמצות למעלה בבחי' מקיף עליהם כענין עושין רצונו"ו ש"מ כו' משא"כ המלאכים שלא ניתנה תורה להם כו' (וגם במ"ת שעל כל דבור פרוחה נשמתו כו' היינו מפני שאמרו תחלה נעשה ונשמע וקשרו לכל א' ב' כתרים א' כנגד נעשה כו' וזהו בחי' העדי והתכשיט שקבלו במ"ת כמ"ש ויתנצלו בניי את עדיי"ם מהר חורב כו' וכמ"ש במ"א בענין וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר ניתן כתיר מל' בראשיו כו' וד"ל).

וזהו שאמרו בפ"י רעייתו פרנסתי שמפרנסין לאביהם שבשמים דהנה מבואר למעלה דתשב"כ נק' איש ותשבע"פ נק' אשה כו' והנה בחי' ח"ע

101011 נוקבין: ראה זחיב מז, א. ת"יא סג, ד.

זכרי' שראה המרכבה . . . וכמ"ש במ"א: זכרי' ג, ב ואילך. ראה סה"מ תקס"ד ע' כג, ומקבילו בלקרית

שה"ש יא, ג.

אשת ח"יל . . . ולא רע: משלי לא, י ואילך.

אל השופט כנ"ל: לעיל ע' לא, ושי"נ.

כמארז"ל . . . מצילות הסוס . . . רץ ומיצל: זכרי' יד, כ. פסחים ג, א: כל ביהו שבחזון ישראל עד שעה

שהסוס רץ ומיצל יהי' קדש לה'. ונת' גם בטה"מ תקס"ח ח"א ע' צא, תקס"ט ע' י. סידור כו, ד. שערי תשובה

ח"א ל, א"ב. ת"ח שמות עג, א, רנט, ב. שערי אורה עג, א, ועוד. וראה גם ד"ה ותי' כיום הוא יהי' על

מצילות הסוס — בטה"מ תרל"ב.

על כל דבור פרוחה נשמתו: ראה שבת פח, ב.

נעשה ונשמע . . . ויתנצלו בניי: שם פח, א. תשא לג, ו.

במ"א בענין וסוס אשר רכב: אסתר ג, ח. וראה ת"יא צ, א ואילך. שערי אורה נד, א ואילך.

דתשבי"כ נקי אביהם שבשמי"ם בחי' אור אבא שבז"א כו' וכניי שהם בבחי' תשבעי"פ בחי' נוקי' הן מפרנסין לאביה"ם כו' לתשבי"כ כמו עדימ' אשה עקרת הבית שנושאת ונותנת במו"מ וכל מיני פרנסה לפרנס לבעלה כמ"ש אשת חיל כו' בטי"ח ביה כו' ואין נותנין לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו כנ"ל משום דנעוק תחלתו בסופן דוקא כנ"ל, וכך בחי' תשבעי"פ שמבררת בירורי נוגה בריבוי דינין והלכות מחודשים ס"ר מסכתות כו' כנ"ל, והו' רעיית' פרנסתי כמו ענין הפרנסה שמן המועט יעשה המרובה בכפלי כפלים כו', ועוד פי' רעיית' פרנסתי' כמו הלחם שמחי' לאדם כי מתעכל בקיבה ומתברר ועולה למוח ומחזקו כו' כך כללות כ"ב אתוון דאורייתא נקי חטי"ה ואשה עקרת הבית טוחנת ומרקדת ואופה ומבשלת כו' עד שיהי' למזון לבעלה כו' וד"ל, והיינו המשך הפסוק לסוסתי' ברכבי' פרעה ע"י בחי' הברורים דנוגה שע"י תשבעי"פ שזהו כמו סוסתי' ברכבי' פרעה' בחי' נוקי' דמית"ך רעיית' למעלה להיות פרנסתי' למעלה לפרנסי' לאביה"ם שבשמי"ם כו' (והפשוט הוא כמ"ש בוהר דפרעה נטל סוסוון נוקבן שילכו תחלה וסוסים זכרים נמשכים והולכים אחריהם כו' כך דמית"ך רעיית' שהרי בתשבי"כ נאמר יוציא מחופתי' לרוץ אר"ח אחר תשבעי"פ בחי' נוקי' כי דרכו של איש לחזור אשה' כו' וד"ל).

[כה] ובכל הנ"ל יובן בתוס' ביאור ענין והוא כחתו יוצא מחופתו כו', דהנה כתיב אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון כו' מלך שלמה מלך שהשלוט שלו שהוא תשבי"כ שעושה שלום בפמליא ש"מ כו' ונמשך גן שלום זה בפמליא שמ"ט וכמ"ש וידעת כי שלום אהליך אהל דנוקי' כו', וכן ארו"ל ת"ח מרבים שלום בעולם וכמ"ש ורב שלום בנייך א"ת בנייך כו' ומ"ש והוא כחתו יוצא מחופתו קאי בתשבי"כ שנקי' חתין חות דרגא ונסיב איתתא זו תשבעי"פ כנ"ל וחופתו' לי' יחוד קאי על בחי' אפריון זה שעשה לו מל"ך שלמה זה שהשלוט שלו כו', ופי' אפריון זה הוא בחי' מקיף דירה נאה מצוייר בכל מיני רקמה מאבנים טובות ומרגליות והוא ב"ת חופתו' כו' והיינו בחי' שרש תשבי"כ כמו שהיא למעלה בעצמותו שנאמר ואהי' אצלו אמון שעשועים העצמיים כמ"ש בוהר אורייתא היכלא עילאה דקודבי"ה עצמות המאציל וההיכל מרוקם כו' וגוף ההיכל עשוי מעצי

ואין נותנין . . . אלא בשביל אשתו כנ"ל: סוף ס"ד (ע' לב) ושי"ן.

כ"ב אתוון דאורייתא נקי' חטי"ה: חז"ל קפת, כ: חטה כללא דכ"ב אתוון. ועדי' בתקוני ויהי חטי"ס קיד, ב. בוהר דפרעה נטל סוסוון נוקבן: חז"ל מו, סעיב ואילך.

דרכו של איש לחזור אשה: אצ"ל: לחזור על אשה. קידושין ב, ב.

אפריון . . . מלך שלמה מלך שהשלוט שלו: שה"ש ג, ט. ראה שבעות לה, כ. במדבר פי"ב, ד. ועוד. שטושה שלום בפמליא של מעלה . . . וידעת כי שלום אהלך אהל דנוקי': ראה סנהדרין צט, ב. איוב ה, כד.

וואהי' אצלו אמון, ב ובפרשי' שם: ואין אהלך אלא אשתו.

ואהי' אצלו אמון . . . בוהר אורייתא היכלא עילאה: משלי ה, ל. חז"ל ר, א.

הלבנון בחי' לובן העליון שבעצמות דגליף גליפו בטהירו' כו' וכתוב עוטה אור כשלמה שנתלבש באור תורה בבחי' מקיף כחופה ממש וענין החופה הוא להיות צל ולמחסה והיינו שנתלבשו בחי' שעשועים העצמיים בבחי' מקיף בבחי' צל דחופה כמשל הצל שגם שחולף ועובר בתנועה כפי תנועת האדם שממנו הצל מ"מ אין כצל זה ממש רק הוראת דבר מה אבל אינו בבחי' מהות דבר מה כלל מפני שאינו רק כמו דמיון למהות הדבר שממנו הצל כו', כך כתיב ה' צילך כו' שהוא בחי' ציל דחופה על היות שבחי' העצמות ממש י"א לבא לגילוי כ"א אחרי בחי' צמצום והעלם דוקא שנקרא חושך כמ"ש ישות חושך סתר'ו וכתוב מגלה עמוקות מני חושך ואמנם אין זה רק בבחי' צל בלבד עדי"מ דבר המסתיר כמו החופה וכה"ג עשושה צל לבד כו' ודל"ל. וזהו כי על כל כבוד חופה פי' כבוד הוא התורה כבודי' ל"ב נ"ח והחופה לצל הוא בחי' מקיף דתשבי"כ וגם יש חופה לתשבע"פ וז"ש כי על כל כבודי' חופה כו' ומ"ש כחתין יוצא מחופתי קאי כחופה דתשבי"כ שיוצא מחופתי' להתייחד עם הכלה תשבע"פ כו' כי נעוץ תחלתן בסופן כי סוף מעשה כו' ע"כ חתין חות דרגא ונסיב כו' מטעם כל הנ"ל ודל"ל.

[כו] וזהו כל הנקרא בשמ"י ולכבודי בראתיו יצרתיו כו' פי' כל הנקרא בשמ"י הוא שם הוי"ו בחי' תשבי"כ שכל תשבי"כ שמותי'ו של הקדבי"ה בבחי' שם הוי"ו כמ"ש בכל פי' ויאמר הוי"ו אל משה כו' וכמ"ש ושמי הוי"ו לא נודעתי להם כו' שזהו התורה שנק' תורת הוי"ו דוקא וכל הנקרא בשמי שם הוי"ו היינו כמו שאמרו לא כשהוא נכתב הוא נקרא נכתב בשם הוי"ו שזהו תשבי"כ ונקרא בקריאה שם אד' וידוע דכתיב וקרי שבתשבי"כ הוא בחי' יחוד דתשבי"כ ושבע"פ כמ"ש ז"ל יש אם למקרא ויש אם למסורת כו' והוא בחי' השפעת תשבי"כ לתשבע"פ מל' קרינון לה ולכך נק' החכמים סופרי"ו

דגליף גליפו בטהירו': ראה לעיל ע' לו. ושי"נ.
 עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.
 ה' צילך: תהלים קכא, ה.
 ישות חושך סתר'ו: מגלה עמוקות מני חושך: תהלים יח, יב. איוב יב, כב.
 כי על כל כבודי' חופה: התורה... ל"ב נ"ח [נתיבות חכמה]: ישעי' ד, ה. אבות פ"ו מ"ג. וראה זח"ג לג.
 א. לקרית ראה לג, ב. ובכ"מ.
 נעוץ תחלתן... סוף מעשה: ס' יצירה פ"א מ"ז. מיט לכה דודי: סוף מעשה במחשבה תחילה.
 כל הנקרא בשמ"י: ישעי' מג, ז.
 שכל תשבי"כ שמותי'ו של הקדבי"ה: ראה זח"ב פ"ו, א. פתיחת הרמב"ן עה"ת. עבודת הקודש היא פכ"א.
 לקרית פתחם ע"ו, ב [ובהמ"מ שם — בהוצאת קה"ת, התשרי' ואילך]. ס' מאמרי אדהמ"צ ויקרא ח"א ע' נב [ובהמ"מ שם].
 ושמי הוי"ו לא נודעתי להם: וראו ג, ג.
 לא כשהוא נכתב הוא נקרא: פסחים נ, א.
 יש אם למקרא... למסורת: סנהדרין ד, א ואילך. ועוד.
 נק' החכמים סופרים... אי' סופר: ע"פ קדושי'ו ל, א. ישעי' לג, יח.

שסופרים כל אותיות שבתשכ"כ כמ"ש אי' סופ"ר ומעלת הסופר יותר מן הספר עצמו שבידו להוסיף ולגרוע כו' והיינו משום דבינה יתירה כו' דנעוץ תחלתן בסופן כנ"ל, וזהו כל הנק' בשמי' בבחי' קריאה בע"פ לשמ"י הוי' שבתשכ"כ שהוא בחי' תשבע"פ דוקא ולכבודי' שיש ב' מיני כבוד כבודי' עליון וכבודי' תחתון ח"ע ח"ת שהוא כבוד נאצל וכבוד נברא שע"ז נאמר כי על כל כבודי' חופה כו' אך משום דנעוץ תחלתן בסופן בכבוד תחתון ח"ת דתשבע"פ ע"כ אמר ולכבודי' שזהו שעלה במחית שנק' כבודי' ממש שלמעלה מח"ע כנ"ל שלזה דוקא בראתיו יצרתיו יש מאין כו' כדי לעורר למעלה בעצמות המאציל ירדת השפע מהעולם לגילוי וכמ"ש בע"ח דמתחלה הי' חפץ חסד מעצמו ואח"כ תלוי במעשה התחתונים שהוא בחי' בירור דעה"ד טו"ר שע"י תשבע"פ בעוה"ז החומרי דוקא שלזה החת"ן יוצא מחופת"ו העצמי בעצמות המאציל וכמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקי"י ירא כו' כי זה כל האדם העליון דתשכ"כ כו' משום דנעוץ תחלתן בסופן בבחי' סו"ף דב"ר שהוא תשבע"פ מל' קרינן לה כנ"ל וד"ל.

תורת אדמו"ר של חתונה
(חקני"ט)

מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב כמ"ש נדיבי עמים נאספו כו'. כתי' עוז והדר לבושה ותשחק ליום כו'. הנה פסוק זה דמה יפו פעמך בנעלים מדבר בכני' בשעה שעולין לרגל ג' פעמים בשנה שמשבח הילוך זה שהולכים ברגל בנעלים ואמר ע"ז מה יפו פעמך בנעלים, ויש להבין דאם הילוך זה מצד עצמו טוב הוא לפי שעולין לקבל פני שכינה כמ"ש ג' פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' ממש כו' אבל מה שייך השבח הזה ביופי הנעלים שאמר פעמך בנעלים דוקא כו'. אך הנה תחלה יש להקדים בענין ציור קומת אדם דכני' מראש עד רגל עד שאמר כאן כשבח הילוך הרגל דמה יפו פעמך כו'. דהנה ידוע בענין של קומת אדם בנשמה הפרטית דהנשמה ממלא כל הגוף מראש עד רגל כו' להיות שעיקר ענין הנשמה הוא כחי' כח אלקי ממש כמ"ש נר ה' נשמת אדם אך שמתלבשת בבחי' החיות גשמי דנפש הטבעי' בדם הוא הנפש בכל חלקי האיברי' פנימי' וחיצוני' מראש עד רגל כמו הדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו הרי מלובשת באף גשמי וזהו קודם שמתפלל ואחר התפלה מתפשטת בלב וכל האברים, כי עיקר משכן הנשמי' במוח שבראש תחלה והוא ענין חוש ההכרה שמכיר ומבין באלקות במוחו עד שמתפעל גם בשכל האנושי שבמוחו שמשגי גם ההגשמה כו' ובאמת נבדל ערך השכל הגשמי בירידת המדרגה מאד לגבי אור שכל האלקי כידוע ועכ"ז מיד שיאיר אור הנשמה שבמוח האלקי' נמשך אור אלקי זה בכלי המוח הגשמי עד שיתפעל במוח בחוש טבעי' כטבע חוש התפעלות השכל בעניני גופו הגשמי', ונק' חומר לצורה כחומר המוח לגבי השכל הרוחני כו' וזהו כמו אור וכלי שמתאחד הכלי באור כדיקות החומר בצורה כו' וכך הוא בהתפעלות אלקות במדות שבלב שמתלבש בהתפעלות בחוש טבעיות כהתפעלות מדות שבלב בעינים גשמיים וכן שאר האיברים שכולם כלולים מחומר וצורה היינו אור וחי' רוחני' דנפש הטבעית וחומר הכלי שלהם הנה כמו שחומר שלהם נדבק אל הצורה הרוחני' דנה"ט כך ממש חיות רוחני דנה"ט בפרט שבכל אבר ואבר נדבק כחומר אל הצורה

מה יפוי המאמר מיוסד על דיה זה בסה"מ תקס"ג ח"א ע' רמח ואילך [בין דרושי חתונה]. ועם הגהות באוה"ת שה"ש כרך ב ע' תקע"ח ואילך [ונדפס גם בדרי"צ קעה, ב] וע' תקצב ואילך. קיצור נדפס גם באוה"ת סידור [דרושי חתונה] ע' רלו. וראה גם סה"מ תר"ל ע' זו ואילך. ובנסמן להלן לתחילת פ"ב (ע' עז). וראה להלן בהוספות רשימת מקורות הכתי'.

מה יפו . . . בתו של אברהם . . . נדיבי עמי: שה"ש ז. ב. חגיגה ג, א: מה יפו ג' כמה נאין רגליהו של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אי"א כו' נדיבי עמים כו'. תהלים מז, יוד.

עוז והדר לבושה: משלי לא, כה.

ג' פעמים בשנה יראה: משפטים כג, יז. ועוד.

נר ה' נשמת אדם . . . בדם הוא הנפש: משלי כ, כז. דברים יב, כג.

ודלו לכם . . . קודם שמתפלל: ישעי' כ, כג. ראה ברכות י, ב, יד, א.

לגבי אור האלקי דנשמה האלקית שמתפשטת בכל איברי הגוף בין באיברים הפנימיים כמו ולב וכה"ג בין באברים החיצונים הכל בענין א' כמו דביקות חומר לצורה בדם הוא הנפש הטבעית בכלל ובפרט עד רגלי הגוף כו' (וראי' לזה מן הפגם וחסרון נפש החוטאת שהוא בא מן הדם הוא הנפש הגשמי' באיזה תאוה רעה פוגם מיד בנפש האלקית באותו אבר ממש שחטא בו כידוע כמו ובפרשכם כפיכם כו' ידיכם דמים מלאו הרי נפגם היד שעשה שפכות דמים בפועל גשמי לא יעלה תפלתו בפרישת כפיו למעלה כו', וכך הפגם בכל אברים חיצונים עד הילוך הרגל לרע יפגום באבר הרגל דנשמה כו', ומזה יוכן דהמשכת הקדושה האלקית דנשמה מתפשטת בכל האיברים גשמיים ממש מראש עד רגל שע"כ שייך בזה פגם). ובכל דוגמא זאת דנשמה המלובשת בגוף פרטי יוכן בנשמה הכללית מראש עד רגל דיש הרבה נשמות שנק' ראשי אלפי כו' שאור האלקי המאיר בכלל דכני' המה נקראים בחי' ראשים בבחי' אור המוחין דחו"ב כו' ויש הרבה נשמות שהן בחי' לב בהתפעלות המדות עד נשמות שנק' עקביים שאור האלקי מאיר בכלל נשמות אלה רק בבחי' ההילוך שהוא הביטול לאי"ן אלקי בפועל ממש לבד (ואעי"פ שגם הם כלולים ממוחין ומדות אך הכל למעשה לבד כידוע, וגם נשמות שנק' מוחין שבראש כלולים בבחי' רגל כו' אך בחי' המוח עיקר כו' וכללותם יחד מתכללים יחד כאיש א' בלבד, כמו במ"ת שהי' ס' ריבוא דיעות וכל א' נשמחו מובדל מזולתו בהתחלקות האיברים ראש וידיים ורגלים בחיצוניות והמוח ולב וכה"ג בפנימיות מ"מ כאיש א' ממש נחשבו כמ"ש ויחן ישראל ל' יחיד וכן א' ברכנו כולנו כא' לפי שציוור קומה כלולים כל האברים יחד בלי ימצא ראש וסוף שהראש מתאחד ברגל ורגל בראש כמ"ש במ"א עד שהרגל מעמיד הראש כו').

[ב] והנה בכללות כל הנשמות שמאדה"ר עד דור האחרון נק' קומת אדם א' לבד ובכל דור נמשך אלפים ורבעות נשמות המיוחדים בכלל לאבר א' לבד כמו דורו של משה היו כולם בבחי' מוחין שבראש וכן דור אחר דור יורדים נשמות לאלפים ורבעות שמיוחדים רק לאברים מיוחדים עד דור האחרון שנק' נשמות שבבחי' רגל לבד ונק' בשם עקבות משיחא בחי' עקביים לבד (ועכ"ז כלולים גם ממוחין שבראש ומתאחדים יחד כנ"ל שיש ברגל מה שאין בראש שהרי קיום כל הקומה על הרגלים והיינו מבלי שימצא כו'). ולפי הניל כל הנשמות שבאו בגופים בעוה"ז דור אחר דור אם בבחי' המוחין ולב כו' או בבחי' אברים חיצונים הכל הוא בהתאחדות גמור כדביקות חומר וצורה גשמית כנ"ל כמו שהכלי מתאחד באור (רק שא"א

ובפרשכם כפיכם . . ידיכם דמים: ישעי' א, טו.

ויחן ישראל ל' יחיד: יתרו יט, ב. ראה מכלתא ופרשיי שם.

ברכנו כולנו כא' . . בלי ימצא ראש וסוף . . כמ"ש במ"א: ע"פ ברכת שים שלום. ראה לקריח נצבים מד,

א. סידור רלא, א. ס' מאמרי אדהאמצע דברים ח"ג ע' תשמת. ובכ"מ.

שבצאת הנשמה ילך אחריה כל גשם עבודתה בעוה"ז גם בהתפעלות אלקות שהי' בחומר אברי הנפש הטבעית רק אחר הבירור והנקיון בנהר דינור וכה"ג, וכמו והלך לפניך צדקך צדקה גשמית שעשה בפועל ידו ילך לפני הנשמה בעלותה בגי'ע וכה"ג אין זה רק אחר בירור דבחי' רפיח מנוגה' דעשי' גשמי' זאת כו', וכן בתפילין שהניח בראשו וציצית בנגדו וכל המצות שבפ"מ, וגם עבודה שבמוח ולב הגשמי בתפלה כו', אבל בתחיית המתים בא כל אור נשמה בגופו כמו שהוא בלי בירור כלל לפי שהגופים יהיו טהורים מושללים מכל תערובת רע כי יחיו מטל העליון כמו שקרם עליהם עור ובשר בעצמות שהחי' יחזקאל ובא רוח האלקי בהם שאין בגוף כזה גשם תאוה ולא חומר' כו').

והנה עפי' דוגמא זאת בנשמה פרטית ונשמה כללית באברי הגוף יובן למעלה באלקים חיים שמחי' את כל העולמות מאין ליש שהוא בחי' ממלא כי'ע כידוע מאמר רז"ל שנדמה לנשמה שממלא הגוף כו', וכמ"ש בזוהר דמ"ש בכתובים כינויי תוארי אדם בגוף אף שאין לו דמות הגוף וכמ"ש כי לא ראייתם כל תמונה כו' וכמו עיני ה' אזני כו' וישב ה' כו' או ויתעצב אל לבו כו' הכל הוא מצד בחי' התלבשותו בעולמות בבחי' אור וכלי שנשמה בגוף, והמה המלאכים שנק' אברים דשכינתא שהמה כחומר לצורה כאברים לגבי הנשמה כנ"ל, ויש אברים פנימים כמוח שבראש והן מלאכים דעולם הבריאה, ויש מלאכים שנק' עיני ה' מארי דאשגחזתא שמשוטטות בכל הארץ שזהו בחי' ההשגחה האלקית כמ"ש עיניך פקוחות כו' עיי' מלאכים ממוצעים רבים וכמ"ש היוצר עין כו' וכמ"ש במ"א, וכן יש מלאכים שנק' ידים כמו אף ידי כו', ויש מלאכים שהן בבחי' אברים פנימים כלב ואצטומכא וזישש וכל קרביי כו' כמ"ש בזוהר שהמה המשלחים אור

והלך לפניך צדקך: ישעי' נח, ח.

בעצמות שהחי' יחזקאל: יחזקאל לו.

תאמר רז"ל שנדמה לנשמה שממלא הגוף: בברכות י, א: מה הקביה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף, ובמדרש תהלים עה"פ ברכי נפשי (קג, א): מה הנפש ממלאה את הגוף כך הקביה ממלא את העולם. בזוהר דמ"ש בכתובים כינויי תוארי אדם: ראה תקוני זהר בהקדמה (סודיה פתח אליהו): וכד אנת תסתכל כר כנפשא בלא נשמתא כו' כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו כו' מכל אליו מדות כלל. וראה עוד בלקיט' שה"ש ז, ד, ושי"ג.

כי לא ראייתם... עיני... אזני... וישב... ויתעצב: ואתתנו ד, טו, עקב יא, יב [זכרי' ד, י, ועוד]. בהעלותך יא, יח [ועוד]. תהלים כט, ייד. בראשית ו, ו.

המלאכים שנק' אברים דשכינתא: ראה זח"א קע, ב, מדרם שכ"ד פ"א, ובכ"מ.

מלאכים שנק' עיני ה' מארי דאשגחזתא שמשוטטות: ראה זכרי' ד, י [ודהיב טו, ט]. זח"ג רצג, ב, ועוד. וראה אהיית וירא (בכר ד) תשל, א"ב.

עיניך פקוחות... היוצר עין כו' וכמ"ש במ"א: ירמי' לב, יט. תהלים צד, טו [אם יוצר הלא ביטס]. וראה ס' מאמרי אדהאמצעי ויקרא חיב עי' תשצח, ושי"ג.

אף ידי... וכל קרבי כו' כמ"ש בזהר: ישעי' מח, יג. תהלים קג, א, זח"א פז, סע"א. זח"ג רלד, ב, ואילך. [וראה סה"מ, אתהלך לאזנאי' עי' קיב ואילך. סה"מ תקס"ה עי' ה ואילך, ובכ"מ].

השפע דלב כאברים חיצוני' כו', עד מלאכים דעשי' שנק' רגיל' ונק' רגלי' השכינה וכמו שאמר כאילו דוחק רגלי השכינה וכה"ג אמר הנה ה' עומד כו' עמידה ברגל וכמו עמדת' להם בעת צרתם כו' וכן ישיבה והילוך וכה"ג אעי"פ שאין לו גוף ולא דמות כו'. וכמו שמבואר למעלה בענין הנשמו' בצירוף קומה בכלל ובפרט כך יש נשמות דבריאה והן מבחי' המוחין דחביד דעי"ס דבריאה ונשמות דיצי' מבחי' חגית' עד נשמות דעשי' שנק' עקביים (רק שהמלאכים שרשם בחיצוניות הכלים דעי"ס דבייע והנשמות מבחי' פנימי' הכלים שזוהו כפנימי' חיות הרגל שנק' כח ההילוך והן הנק' נשמות דעקביים עקבות משיחא והמלאכים הן כמו גוף הרגל ונק' חיצוניות הכלים גם נשמות דמל' דעשי' שנק' נפש דנפש דעשי' וכמי"ש במ"א באורך).

[ג] והנה כתיב הארץ הדום רגלי שאינו רק בחי' כלי ולבוש להדום רגליו לבד כו'. כי הנה יש ב' מדרגות, א' בחי' הכלים לאורות שהן כמו האברים שמתאחדים באור וחיות הנפש כתומר וצורה כניל, והוא הנק' פנימי' העולמות הקרוינים אל אור פני מלך חיים דמלכות דאצי' שמתלבש בבייע כדוגמת כל אבר גשמי שנדבק אחר חיותו הרוחני (וכמי"ש במ"א על מ"ש המלאך עתה ידעתי וכן נשאתי פניך בל' עצמו אעי"פ שאינו רק שליח כי היא הנותנת משום שנחשב רק כאבר הגוף הוא בתכלית הביטול לאור וחיות וכמו שאדם אומר בל' עצמו על א' מאבריו כשהלך ברגל הלכתי כו'), ומדרגה הב' שנק' בשם לבושים לבד כמו לבוש האדם שנפרד מאברי הגוף רק שמכסה על האברים ולא נראה גוף האבר כלל כו', וכך יש בכל עולם מג' עולמות בייע בחי' לבושים והיכלות כו' עד בחי' לבושים והיכלות דעי"ס דמל' דמל' דעשי' המהווה עולם השפל הזה כו' נק' ארץ הדום רגלי כו' וכה"ג ודיל'.

והנה לבוש המנעל לרגל האדם הוא לבוש היותר תחתון מכל לבושי אברי האדם כי הוא נעשה מן העור הגס שמכסה לגמרי את הרגל משאי"כ לבושי צמר ופשתן שעל הגוף ועל ידיו יחזה כל גופו המה לבושים דקים הרבה יותר כי הרגל פעולתו רק בהילוך על הארץ צריך שיהי' מן העור הגס כידוע, ועכ"ז המנעל של עור זה דבוק לפי מדתו של הרגל כדי שיוכל לילך

כאילו דוחק . . . הנה ה' עומד . . . עמדת להם . . . אין לו גוף ולא דמות: ברכות מג, סעי"ב [וחגיגה טו, א. ועוד]. יחוסאל ג. כב: והנה שם כבוד ה' עומד. נוטח, ועל הנסים' דחנוכה. פיטו יגדל: אין לו דמות הגוף ואינו גוף.

שהמלאכים שרשם בחיצוניות . . . והנשמות מבחי' פנימיות: ראה ע"פ שער העיבורים (שכ"ח) פ"א. שער פנימיות וחיצוניות (ש"מ) דרושי י. פעי"ח הקדמה לשער השבת פ"ה. שער השבת פ"י. ובד"אית: אנה"ת פ"ד. ספרי מאמרי אדהאמי: ויקרא ח"א ע' צט. כמדבר ח"ב ע' תתמו [ושי"ג לביאורו ועוד]. דברים ח"ב ע' תנו. ח"ג ע' תשסח.

הארץ הדום רגלי: ישעי' טו, א.

במ"א על מ"ש המלאך עתה ידעתי . . . נשאתי פניך: וירא כב, יב, יט, כא. ס' מאמרי אדהאמי: כמדבר ח"ב ע' תט וע' תתמא. ושי"ג [ובהנ"מ בתחילת המאמר שם בע' שצן]. וראה אנה"ק סוסכ"ה.

בו להטותו כפי שירצה משא"כ אם רחב ביותר ישמט מן הרגל ולא יתנענע באופן תנועת הילוך הרגל לכל צד כו'. וכך יובן בדוגמא למעלה בכחי' נעל דרגלי השכינה שאמר בזוהר דזהו מט"ט שרו של עולם העשי' שנק' נעלא דשכינתא כו' וכה"ג הרי העיקר הוא פנימי' החיות האלקי שבכחי' אברי הרגל שהולך כרצונו וע"י הנעל מתגלה אופן התנועה לבד הגם שזהו ע"י בחי' הסתר לבוש גם אבל הרי אין הנעל תופס מקום כלל וכלל כי נגרר אחר הרגל מיד ועכ"ז מוסתר הרגל בו כו', כך כל הנהגות חיצוניות עולם השפל הזה כמו בסדר הילוך המזלות ברקיע להשפיע על הארץ ועל מלכי האדמה כו' הכל עפ"י הילוך בחי' רגל השכינה שהארץ נק' הדום רגליו, ואמנם מוסתר ונעלם הוא מאד בלבוש הנעל שזהו בחי' שרו של עולם כו' עד שבא בלבושי הטבע דד' יסודות גשמיים כידוע, וכל זה לפי שהנעל הזה הוא של עור גס שמכסה בכיסוי גמור, וכמ"כ כתיב אתה אל מסתתיר ע"י ממוצעים החיצונים שנק' בשם לבושים גסים דנוג"ה דעשי' עד שמוסתר בהם אור האלקי ביותר ונראים כנפרדים לגמרי וכאמת כח ואור האלקי שבכחי' רגל הוא עיקר ומקור המנהיג הכל כו' וכמו אלביש שמים קדרות וש"ק אשים כסותם שק של עור דוקא שא"א לראות אור האלקי שמוסתר שם כלל בעור המכסה לגמרי, משא"כ לבושי צמר ופשתן וכה"ג שהמה ארוגים בדקות יכולים להביט קצת אור מהם כו' וד"ל.

וזהו הטעם שבדורות הראשונים ה' רגיל להיות ניסים ונפלאות הרבה וכל הניסים שהיו לא ה' בדרך התלבשות כלל בלבוש הטבע המסתיר רק ה' נגלה גילוי אור האלקי לעין כל כי מעשה ה' המה ונפלאותיו כניסים דדניאל ותביריו גם בכלל דורות הנביאים עד שנגלה לעין כל וגם נבוכדנצר הודה ואמר כמצב"י עבד בחיל שמיא כו', ועכשיו כתי' אותותינו לא ראינו כו' שאין האות והנס בא בגילוי אור מופשט לגמרי מהתלבשות בטבע האנושי' אלא עפ"י רוב הכל מסתתר האות בלבוש גס דדרכי הטבע ואינו מצוי כ"כ שיהי' הנס נפלא בהיפוך הטבע לגמרי רק מוסתר בסיבות שונות באופני הנהגות העולם אע"פ שהוא נס גמור כמו ניסים הראשונים כנס דמרדכי ואסתר שהי' נס גמור ונתלבש בדרך הטבע דאחשוורוש ואסתר וכן נס דחנוכה בימי חשמונאי שנצחו במלחמה אע"פ שהי' נס גמור כניסים הראשונים ממש רק שאותותינו לא ראינו כמו שהוא בלי לבוש אלא ע"י לבושים דבחי' נוג"ה דעשי' דוקא וכן בכל דור ודור נעשו ניסים גדולים

שא' בזוהר . . . מט"ט . . . נעלא דשכינתא: ראה תקוני זתר תכ"א (סא, א). מרדס שטיז פ"ד. רמ"ז לח"ג קפ, א.

אתה אל מסתתיר: ישעי' מה, טו.
אלביש שמים קדרות: ישעי' נ, ג.
כמצב"י עבד: ראה דניאל ד, לב.
אחותינו לא ראינו: תהלים עד, ט.

לישראל והכל ע"י לבושים המסתירים מאד עד שאין בעל הנס מכיר בנינו כלל (וכמו שלא אחד עמד עלינו כו' אלא בכל דור מתחדשים גזירות ומתבטלים ע"י ניסים ונפלאות ה' רק שמוסתרים מאד וד"ל). והענין הוא לפי שנשמות שבדורות הראשונים ה"י הכל מבחי' אור האלקי שבציור קומת אדם שבבחי' הכלים דמוחין ומדות וגם בחי' גופא עד הרגלים קרובים הם אל אור האלקי הפנימי כו', וגם בחי' הלבושים שע"ג גופא עד הרגלים אינם לבושים גסים המסתירים כיכ כלבוש צמר דק או פשתן וכה"ג שיכולים להביט מהם קצת אור כו' כנ"ל, כך בחי' לבושים דנשמות שבדורות הראשונים היו דקים מבלי יסתירו האור האלקי שבכלים (שהן אברים דשכינתא פנימי' וחיצוני' כנ"ל) ע"כ בא אליהם הנס מעלמא דאתכסיא שהוא שם הוי' בלתי הסתר דשם אלקיים גימט' הטבע כיכ עד שלפרקים היו יכולים לראות האור בגילוי קצת (כמו באריגת הבגד שיאיר אור שם כו') מתוך דקות הלבוש (דנוגה דיצי' או בריא'), וזה ה"י ענין גילוי אלקות בניסים ונפלאות הוי' בגילוי שהי' אז. אמנם עכשיו כל הנשמות הן רק מבחי' העקביים כנ"ל שהלבוש דרגל הוא המנעל של עור גס (שהוא לבוש גס דנוג"ה דעשי') ע"כ מסתתר הנס בלבוש גס דדרכי הטבע (במ"ח צירופי' האחרונים דשם אלקים שמקבלים משם בחי' נוג"ה דעשי' שנק' אדמת בני ח"ם כו' והוא שרש התהוות הטב"ע כידוע) ואינו מצוי כיכ שיהי' הנס בדרך נפלא כיכ אע"פ שהוא נס גדול כמו שהי' בדורות הראשונים (והוא מצד בחי' גלות השכינה בלבוש ש"ק דנוג"ה כנ"ל) וזהו הנק' נעל בכלל וד"ל.

[ד] אך הנה כל זה בזמן הגלות נא' דאותותינו לא ראינו כו' לפי שבחי' המל' ירדה למטה מטה בסתר המדרגות מאד עד שמתלבשת בלבושים גסים דנוג"ה דעשי', אבל בזמן בהמ"ק שהי' עלי' המל' ככל בנין קומתה באוי"כ וגם בבחי' לבושים והיכלות כמ"ש בזהר דבימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא כמילוי הלבנה שמקבלת כל האור דמשמש במילואה כו' כך שמש ומגן ה' אלקי' ששם אלקי' מגן ונרתק להסתיר לשם הוי' אבל ה"י מאיר שם הוי' באלקים שזהו כמו באור הלבנה ולא ה"י בחי' הסתר כלל בשם אלקיים (גם לא בצרופים האחרונים שלא ה"י יניקה כלל לע' שרים דנוג"ה משם אלקים להסתיר על שם הוי', וראי' ממה שהיו כל אוה"ע נכנעים

שאין בעל הנס מכיר בנינו: נדה לא, א.

דשם אלקים גימט' הטבע: פרדס ש"יב פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו. של"ה פט, א. קסט, א. שת, כ. שער היחוד והאמונה ריש פ"ו.

במ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים: ראה ספר הליקוטין להאריז"ל ר"פ בא. פתיח שער תהמיצ' פ"ה. שער הכוונות ענין פסח דרוש א. תרא קט, ד. ועוד.

בזהר דבימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא: זח"א קנ, א. וראה בהנסמן עוד — במילואים להמ"מ כס מאמרי אדהמ"צ במדבר ח"ג ע' א"פא.

שמש ומגן ה' אלקים: תהלים פד, יב.

לשלמה כדוגמא דלעיל דכתיב אז אהפוך אל עמים שפה ברורה כו' ולעיל יהי הגילוי דשם הוי' בלא מגן דשם אלקי' כענין שאמר שיוציא חמה מנרתקה כו'), ובפרט בשעה שהיו עולין ישראל לרגל ג'פ בשנה שג' זמנים אלה נק' מועדי הוי' כו' והיו באים בכל רגל לעזרה להשתחוות שם בבחי' ראי' פא"פ כמש' יראה כל זכורך את פני ה' ממש שכשם שבא לראות כו', שזוהו בחי' עליי' דנשיי בשרשם העליון בבחי' האצ" דשם הוי' בפנימיותו כמש"ש את פני הוי' אלקיך כו' שלמעלה מעלה מבחי' הצמצום דשם אלקי' בבי"ע דכתיב אני הוי' לא שניתי כידוע שזוהו בלי הסתר ולבוש כלל וכלל היפך הגלות דכניי דשם אלקים הוא שמתלבש ומוסתר מאד בנוגע דבי"ע כני"ל (והיינו כמו עליות הנשמות דבי"ע בכל שבת וחדש לאצ" כמש"ש והי' מדי חדש ושבת יבא כל בשר להשתחוות לפני ה' ממש כו'), שזוהו ענין עליי' המל' שעולה למעלה בכלל להתייחד עם בעלה בחי' ז"א פב"פ ממש לפי שעלייתה בתכלית העילוי, ע"כ אמר ע"ז מה יפו פעמיך בנעלים כו' שגם בחי' לבוש דנעלים שברגל יפה מאד מבלי תערובות טו"ר דנוג"ה כו' אע"פ שהנעל של עור גם שהוא לבוש יותר תחתון מכל הלבושים שעל הגוף כני"ל, לפי שבשעה שעולה כניי להתייחד בשם הוי' שבבמה"ק בבחי' ראי' כמש"ש יראה כל זכורך כו' בעילוי גדול באו"כ ולבושים כו' או גם בחי' הלבוש דמנעל מחיפה ולא יהי' בו שום בחי' גסות מכלוך תערובת רע דנוג"ה דעשי' כלל וכלל, וכמו עד"מ כלה שהולכת להיכל המלך להתייחד שתתייפה או בלבושים נאים מאד כמו ותלבש אסתר מלכות כו' בגדי יקר ותפארת בגדי מלכות ואו גם המנעלים שברגליה יפים ומהודרים עד שיפו פעמיה מאד בהילוכה בנעלים כו' כי נעשית מעור יפה המעובד ורחצה אותו מכל לכלוך טיט כו' כי קודם כניסתה רוחצת עצמה להתייפות וגם הרגלים רחצה כמו רחצתי את רגלי איככה אטנפם כו', שזוהו דוקא קודם היחוד משא"כ כאשר יורדת לשוק למלאכתה מנעלים שלה מלוכלכים בטיט וכו', וזהו דמיון לענין גלות השכינה בנוג"ה דעשי' שנק' חוץ כידוע וד"ל, אבל כשעולה לפנימי' ההיכל להתייחד אז כתיב מה יפו פעמיך בנעלים כו' כי רחצה אותם מכל לכלוך יניקות החיצונים שנאחזים בנעל דקדושה וכידוע בענין של נעלך מעל רגלך כו' (ודוקא ביו"כ שאו עליית המל' בפנימי' עת"י אסור בנעילת הסנדל כידוע אבל בעליי' לרגל אדרבה אמר יפו פעמיך בנעלים שעולין

או אהפוך אל עמים: צפני ג, ט.

יראה כל זכורך . . . שכשם שבא לראות: משפטים כג, יו. ראה חגיגה ב, א.

אני הוי' לא שניתי: מלאכי ג, ו.

עליות הנשמות . . . והי' מדי חודש: ישעי' סו, כג. ראה לקי"ת ואתחנו ט, סע"א (ושם בהגה"ה נסמן לכי"מ

ביוה"ק) לקי"ת בשלח כ, א. ברכה צה, א. סידור קמו, סע"א. ערה, ב. ביאוה"ז עא, רע"א. וככ"מ.

ותלבש אסתר מלכות: אסתר ה, א.

רחצתי את רגלי: שה"ש ה, ג.

של נעלך: שמות ג, ה.

בנעלים דוקא לפי שגם לבוש דמנעל מתייפה אז בהילוך זה, וכמו לעיל דכתיב והדרייך בנעלים).

אמנם הנה עדיין יש להבין איך יתכן שגופו של לבוש ש"ק דנוג'ה יהי' יפה שיעלה בו לרגל כו'. הענין הוא כידוע בענין ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם ובתורתו של ר"מ כתוב אור' באלף' שזהו בחי' לבוש גס דנוג'ה שנפל בשבירה משם ב"ן דתוהו שהי' בתכלית העילוי לפני השבירה, וכידוע בענין בגדי עשו החמודות דכתיב וירח ריח בגדיו דוקא ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה כו', ע"כ בעל"י המל' דכני' ליראות את פני ה' עולה לשרשו שבו' מלכין דתוהו שהוא במדרגה היותר נעלה מבחי' התיקון כו' ועושי' הנעלים של עור דוקא יפוי גדול מצד שרשם העליון ביותר, וכמו כתנות אור' באלף' לאחר הבירור דטו"ר דנוג'ה שנק' בחי' זיהרא עילא' כלבוש של אור מבהיק כו' ודיל'. וזהו מה יפו פעמיק בנעלים בעלותן לרגל דוקא ולא בזמן אחר וולתו.

[ה] אַךְ יש להבין הטעם שא' ע"ז דמה יפו כו' לפי שהיא בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב כו'. דהנה יש להבין מה שמשבחים את הכלה כאשר מרקדין לפניה אומרים כלה נאה וחסודה מהו ענין חסודה ליופי כו'. אך הנה ידוע דרש' סיבת עוצם ירידת אור חסד עליון הנשפע למטה מטה גם לחיצוניות העולמות עד ע' שרים דעשי' היינו מצד בחי' תגבורת חסד עליון שירוד למטה מטה עד שזו ומפרנס לכל גם למי שאינו ראוי כראוי כו' (וכמו דורו של אנוש אע"פ שהיו עובדי ע"ז ניזונין היו בחסדו של הקדביה כו') והיינו נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו והיינו רק מצד בחי' תגבורת רב חסד העליון. וכדוגמא זו למטה הי' אברהם איש החסד שהי' מטיב חסדו לכל לרעים כמו לטובים כמ"ש בזהר דעביד טיבו יתירא עם ברייתא יהי' מי שיהי' וגם לערביים הי' מאכיל ומשקה כו', וזהו הנק' נדיב שהנדיבות הוא בא ביתר מכפי המדה של חסד והוא ענין הפיזור הנק' פזון ונדבן שמפזר כל אשר לו לכל הפושט יד כו' גם לנבזים ושפלים ביותר כמו לגדולי הערך בשוה ממש (וזהו ההפרש בין חסדן לנדבן כמ"ש כל נדיב לב כו' ונדיב על

והדריין בנעלים: ישע"י יא, טו.

ויעש ה' . . . כתנות עור . . . אור באקף: בראשית ג, כא. ראה ביר פ"כ, יב. זח"א לו, ב. שליה כא, ב. לו, א. קסד, ב. שמא, א. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ס"ע מה. ע' זינא. אה"ת בראשית תלח, א. תולדות קמת, ב. נד' ע' קו. ועוד.

וכידוע בענין בגדי עשו החמודות . . . ירחו ריח בגדיו: תולדות כו, טו. כו. ראה הלח' ע' ז, ושינ'. כלה נאה חסודה: כתובות יז, א.

דורו של אנוש . . . בחסדו של הקדביה: ראה שבת קיח, ב. פסחים קיח, א. ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רח. ושינ'.

בזהר דעביד טיבו יתירא: ראה זח"ג רסב, ב.

כל נדיב לב . . . ונדיב על נדיבות: וקהל לה, כב. ישע"י לב, ח [שם: ונדיב נדיבות יעז והוא על נדיבות יקום].

נדיבו' כו' שאינו חושש למי הוא נותן כי טבעו לפזר ולהתנדב גם לשאינו ראוי, משא"כ החסד שהוא חפץ לעשות טובה למי שראוי אליה שיש בזה דקדוקי' ומוגבל במדה וגבול שפע החסד. וזהו שאמר לו ישמעאל יחי' לפניך שגם שחסד דבחי' ישמעאל הוא בחי' מותרו' חסד עליון דקדושה ביקש שיחי' לפניך ממש כי בשרשו בא מתגבורת חסד עליון דקדושה עליונה. וזהו ענין כלה נאה וחסודה בווי' ל' נפעל שאור החסד עליון דאצי' כאשר בא בבחי' כלה עליונה נק' חסודה' כאסתר שהי' חוט של חסיד משוך עלי' ובוה דוקא עיקר עליי' המל' למעלה לחבבה על בעלה כו' וכמו ותשא חן וחסיד בעיני כל רואי' כו', וזהו כשמרקדיו לפני הכלה שרוצים לחבבה על בעלה משבחים שהיא נאה וחסודה' בחן של חסד דוקא כי בזאת עליי' שלה דוקא (כי נעוץ תחלתו בסופן וכאשר עלה ברצונו להאציל הי' רק מצד כי חפץ חסיד כמיש כי אמרת' עולם חסיד יבניה עיב בחסדים דמל' דעשי' להחיות גם רוח היותר שפלים דוקא שהוא מה שמחי' את הכל וזו ומפרנס בחן וחסד גם למי שאינו ראוי כראוי כו' שנק' חסודה' שעושה חסידות ונדיבות יתירה בזה עולה למעלה מעלה ודיל). וזהו שא' בת נדיב דוקא שהוא אברהם שנק' נדיב כמיש נדיבי' עמים נאספו עם אלקי אברהם ונק' אב המון גוים לפי שעיקר יניקתם ממותרי' החסדים דח'ע דאברהם כו' שהי' מרכבה לח'ע דאצי' עי מעשים של חסד עם כל הבריות כניל, ולכך נק' כניי' בת נדיב בתו של אברהם כו' והיינו בעלותה לרגל שיראה כל זכורך כו' בעלי' פניפ שבזאת דוקא עיקר עליי' המל' בבחי' החסד ונדיבות יתירה שבפ"מ אציפ שהוא רק מצד בחי' המותרי' שפע כענין מדת פורנות הנ"ל אך נעוץ תחלתו בסופן דוקא וכמו שאמר כלה נאה וחסודה' דוקא. וזהו ענין היופי בהילוך הנעלים שבדגל כי בחי' הרגל הוא סוף הכל כמו הארץ הדום רגלי כניל וכחי' מותרי' החסדים ונדיבות שבפ"מ נק' נעל הרגל אבל הוא יפה ומייפה מאד את הכלה בעלותה להתייחד כו' יותר מכל יפוי הלבושים העליונים מטעם הנ"ל. וזהו שאמר הטעם דמה יפו פעמיך בנעליים בעולי רגל דוקא לפי שהיא בת נדיב דוקא ודיל.

[ו] **ומעתה יש להבין מ"ש מה יפו פעמיך בנעלים דמשמע מזה שמשבח**
בב' דברים א' ביופי ההילוך מצד עצמו לבד הנעלים שז"ש מה
יפו פעמיך כו' והבי' מה שהילוך זה הוא יפה בנעלים דוקא כו'. והנה יש
להקדים תחלה ביאור ענין הפסוק דעזו והדר לבושה ותשחק ליום אחרון,

לו ישמעאל: לך לך יו, יח.

כאסתר הי' חוט של חסד . . . ותשא חן וחסד: מגילה יג, א. עיפ אסתר ב, טו, יח.

נעוץ תחלתו בסופן: סי' יצירה פ"א מ"ז.

כי חפץ חסד . . . כי אמרתי עולמ: מיכה ז, יח. תהלים פט, ג.

אב המון גוים: לך לך יח, ה.

שבפ"מ: = שבפועל ממש.

דעזו והדר לבושה: ראה לעיל בריש המאמר.

ויש להבין בעיקר ענין הלבושי' כמה שאנו רואי' בחוש שיש כח בלבושי' גשמי' של צומח דצמר ופשתן לייפות הגוף של אדם וגם לנפשו להעלותו בעילוי גדול ביתר מכפי ערכו בעצם הרבה וכמו ר"י דקארי למאני' מכבודותי' כו'. דהנה ודאי הלבוש של צמר ופשתים נפרד ממהות גופו של אדם וכי' שרהוקי' מאד מערך רוחני' חיות נפשו באור שכל ומדו' ואיך יעשו לו מעלה יתירה שיהי' עי"ז מכובד מאד בעיני הכל גם הנבזה ושלפ' במאד גם בחכמה ומדות ישובח שלא הי' מוצא מעלה זו מצד עצמו כלל. אך הענין הוא כידוע שיש בכח התפארת להעלות הדבר למעלה מערכו בעצם, והוא דבר פלא לכאורה איך יכול להיות במראה הגוונים לבן וירוק ואדום שהן רק חיצוניות הדבר למראית עין לכד להגביה עצם מהות הדבר משפלות לעילוי גדול אחר שהגוונים אינו מהוו' ועצם הדבר כלל. אך הענין הוא שיש בגוונים שרש עליון מבחי' אין דמקיף שנק' כתר' כידוע שעי"ז ביכולתם להרים ולהעלות עצם הדבר משפלות לעלי' וזהו שהתח' עולה עד הכתר' כו'. וזהו שאו' כלה נאה וחסודה נאה כיופי' ופאר שהתפארת מעלה אותה בבחי' התנשאות והגבהה יתירה שלמעלה מכפי המדה מטעם הנל' שהתח' שרשו בבחי' אי"ן דכתר' (רק שבחי' אין דכתר הוא בבחי' מקיף בהעלם והיינו בחי' האי"ן כמו שהוא ובתפארת בא בגילוי להיותו כלול ומזוג מכמה הפכים יחד כמי"ש במ"א הטעם באריכות).

והנה יש בחי' תפארת שבגוף בפנים ואברים וזהו בא במדה וערך לפי אופן הוד התואר ויופי' המראה וזהו תפארת שבבחי' או"פ אור וכלי כו', והתפארת הב' היינו בבחי' אור המקיף שאינו בא במדה כנ"ל הוא התפארת שבלבושים כמו עוז והדר לבושה כו', ואנו רואי' בחוש שיופי' הלבושים דוקא מעלה ומגביה ביקר תפארת לאדם ביתר מכפי הערך והמדה כנ"ל, וראי' לזה שהרי גם איש שאין לו תואר והדר כלל אדרבה נבזה כו' כאשר ילבש בגדי יקר ותפארת מתייפה ביותר ויתכבד כאילו הוא יפה בתואר ונהפך לאיש אחר שלא יכירוהו כלל, וכן תכשיטי' אשה גם שמכוערת בפנים ואיברים ייפיה ביותר, כמו נאוו לחייך בתורים וצוארך בחרוזים שהן קישוטי' כסף וזהב ומרגליות שבפנים וצואר ולבושי' יקר שעל גופה יעלוה ליופי' גדול עד שיכסה גם על המומין הגלויין כי גם שהיא חגרת או סומא או' כלה נאה וחסודה ונאיה בגופה היינו עי' היופי' בלבושי' וחסודה' בסועל החסד שהוא רק לבוש, ועיקר הטעם הוא לפי שבחי' המקיפי' שורין על הלבושים ועי"כ היופי' שבלבושי' יותר יעלוה בהתנשאות והגבהה יתירה שלמעלה מיופי' הגוף שהוא בבחי' אור פנימי וד"ל. וכן להיפך לבושים גרוועים ומכוערים ביותר שפילו האדם מעלי' לירידה גדולה גם שהוא איש חשוב במעלה ויפה בתואר

ר"י דקארי למאני' תכבודותי': שבת קיג, א.
שהתח' עולה עד הכתר: ראה לקו"ת מסעי צו, ב.
נאוו למי"ן בתורים: שהי"ש א, י"ד.

יושפל מאד ונחשב כאחד הריקים הנבזים כידוע וגם שפלות זה למעלה מכפי המדה, ואין זה רק מפני שבחי' אור מקיף שעל הלבושי' יש בהן הכח הגדול להעלות משפלות ביותר או להשפיל ביותר כו' וכמ"ש שחורה אני כו' והיינו ע"י לבושים שחורים דבחי' נוגיה' כמ"ש אל תראוני שאני שחרחרת ששופתני השמש בתגבורת הדינין קשין שזהו ענין גלו' השכינה בברורי' דנוגיה' בע' שרים, וכידוע בענין מי זה בא מאדום חמוץ בגדים כו' וכל מלבושי' אגאלתי כו', וכענין בגדים שמבשל קדרה לרבו או שעושה מלאכת בורסקי שמלוכש כבגדים פחותים מאד שמשפילים יותר או כמשל ההולך בשבי' שלובש בגדים שחורים וגרועים וקרועים כו', משא"כ כשהולך להיכל המלך שמתלבש בגדי יקר להעלותו לישא חן וחסד ביתר ממדתו כנ"ל וד"ל.

[ז] והנמשל יובן למעלה בבחי' מל' דאצי' כאשר יורדת בהיכלות דנוגיה' מתלבש בלבוש ש"ק דנוגיה' וכמ"ש וש"ק כו' (וכמו אהלי קדר שנשחרר' מהשמש), אבל עולי רגל היינו בעליית המל' בהיכל ק"ק להתייחד או נאמר עזו והדר לבושה כו' שמתעלה ע"י יופי הלבושים יותר מיופי דאו"פ בגוף.

(וענין' היופי בגוף היינו כמו שיש יופי תואר ומראה כרחל יפ"ת ויפ"מ בגשמיות כך למעלה בבנ"י ביופי הפנים במוחין ומדות, כמשל איש ששכלו בקו היושר מווג מחויג דבר והיפוכו לפי המדה נק' יפה תואר ויפה מראה בשכלו כמאמר כל שתפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם הרי יש תפארת במעשה היינו כאשר הילוכו בקו ממוצע ממוג מחויג באופן שהוא יפה מאד במעשיו ויש לו תפארת מכל אדם שיהללוהו ביופי מעשיו, וכך יש יופי בשכלו ומדותיו שממוזגין מדותיו בגוונין שונים כלולי' מחויג לא אכזרי ולא רחמני ביותר רק הכל מווג באופן שנק' איש יפה במדות וכאבשלום שהי' איש יפה להלל מראשו לרגלו כו', ואנו רואים שיופי הגוף כלול מחב"ד חג"ת נהי' ויופי שבמעשה דרגל בהילוכו בכל דבריו משכיל במזג נכון עיקר הכל כמאמר כל שתפארת לעושי' דוקא יותר מיופי בשכל ומדות אע"פ שהן פנימי' יותר אך העיקר הוא המעשה להיותו חיצוני יותר וסוף הכל שמקיים ומעמיד הגוף שהן המדות והשכל ונעוץ תחלתן בסופן דוקא, וכידוע בענין

שחורה אני . . . אל תראוני: שם א, ה"ו.

וכידוע בענין מי זה בא מאדום: ישע"י סג, א ואילך. ראה סה"מ תקס"ח ע' רט ואילך (ומקבילו באוה"ת

אמור ע' תקעז ואילך). תרח וישלח מב, ב. וככ"מ.

ושק . . . אהלי קדר: ישע"י נג ג (וראה לעיל ע' סג). שה"ש שם.

כרחל יפ"ת ויפ"מ: ויצא כט, יז.

כל שתפארת לעושי': ע"פ אבות ס"ב מ"א.

וכאבשלום . . . להלל מראשו לרגלו: שמאל"ב יד, כה; וכאבשלום לא ה"י איש יפה גר' להלל מאד מכף

רגלו ועד קדקדו גר'.

ראש תוך סוף דאמ"ת עיקרו בסוף דוקא וע"כ השקר אין לו רגליים רגלים דוקא וכמ"ש סוף דבר כו'. ומכל זה יובן ג"כ ביופי הלבושים שהוא בחי' תפארת שבמקיפים כנ"ל שיופי הנעלי' שברגל שזהו אור מקיף דלבוש היותר תחתון שהוא הרגל בעקביים דנעוץ תחלתו בסופן יותר גבוה מיופי הלבושי שעל הגוף וגם מקישוטי' שבפנים ולבוש יקר שבראש כצעיפי' ורדידי' מטעם שהעיקר הוא ביופי הלבוש שבסוף הכל שהוא בנעל דרגל שעולה על כל היופי שבלבושים דעון והדר לבושה, וע"כ עיקר השבח הכולל הכל הוא מ"ש מה יפו פעמיד בנעלים בהילוך דסוף מעשה הנ"ל היינו כסור מרע ועשה טוב כמ"ש סוף דבר כו' כשהוא בבחי' לבוש דמעשה בבחי' מקיף (שלמעלה מבחי' אויפ' שהוא הביטול לאי"ן הנכיר בפועל ההילוך בדרך הטוב בתנועה הפנימי' והלבוש דנעל הוא בחיצוני' הנראה לעין רק בחי' המעשה בלבוש בדבר שעושה כו'), שבזאת עיקר עליי' דכנ"י שיעלו ליראות את פני ה' בהיכל המלך כו' משום דנעוץ תחלתו בסופן דוקא כנ"ל, וראי' לדבר ממ"ש ויהי נועם ה' עלינו שזהו לחזות בנועם ה' בבחי' ראי' פנים אל פנים בבהמ"ק ע"י שמעשה ידינו כוננהו כו'. וזהו שאומר מה יפו פעמיד בנעלים שיופי ההילוך בנעלי' בזה יעלו שהוא עליי' המל' בתכלית יותר מיופי דכל הלבושי' דגוף כנ"ל וד"ל. וכך יובן בכללות ציור קומה דכנ"י דנשמות דעכשיו שהן בבחי' עקביים בכלל הקומה ענין ההילוך שלהם הוא רק ענין ההילוך ברגל בכלל ויופי הנעלי' היינו לבוש דמעשה הילוך זה בפ"מ וכמו בצדקה בפ"מ שנק' בת נדיב או חסוד"ה כנ"ל עולה על כל יופי שהי' לבנ"י בגוף ולבושי' דפנינים כו' וד"ל).

ובכל זה יתורץ הקושיא דלעיל איך יהופך לבוש גס דנעל להיו' בו יופי העליון עד שיתן תוס' יופי להעלותה יותר מכל הלבושי' וע"כ אמר מה יפו פעמיד בהילוך בנעלים דוקא.

[ח] ומעתה יש להבין יופי ההילוך מצד עצמו שאמר ע"ז יפו פעמיד רק שעיקר יופי ההילוך הוא בנעלים דוקא דהיינו שפעמיה יפים בהיותו בנעלים כו'. דהנה ידוע ומבואר במ"א בענין ורגלינו קלות כאילות שהקלות ברגל הוא שיכול להגביה כל הגוף, כמו בריקוד שהוא מגביה ראשו ג"כ כו', וכמ"כ עיקר הילוך האדם ממקום למקום עליון הימנו שנקרא בשם עוליה כמו ילכו מחיל אל חיל בגיע' שעוליו הנשמות מגיע' תחתון לגיע'

ראש תוך סוף דאמ"ת: ראה ביר פפ"א, ב. ועוד.

השקר אין לו רגליים . . . סוף דבר: ראה זח"ב קפ"ה, א. קהלת יב, יג.

ויהי נועם: תהלים צ, יז.

ידוע ומבואר במ"א בענין ורגלינו קלות כאילות: ראה פיה"מ לאדהאמ"צ פצ"ג (נט, ב).

ילכו מחיל: תהלים פד, ח.

שעיקר העליי' ע"י בחי' העלאת הרגל שנקרא הילוך כו' כמו וישא יעקב רגליו כו', וכך הוא עיקר עליית הנשמה בפרט ובכלל בכני' הוא בהילוך דרגל שמגביה ומניע כולה כו' (והיינו בחי' הביטול' לאיזן האלקי שבמעשה דוקא כניל הוא המעלה ומוליך לכל אור הנשמי שבמוחין ומדות הגבה למעלה כמו ילכיו כו').

והנה ידוע שבהילוך זה שנק' עליי' איא כיא שיהי' כלול מבחי' רצוא ושוב עלי' וירידה כו', כמו עוף הפורח ועולה ממקום למקום שמנדנד בכנפיו א' לאחוריו אחר שא' עולה כו', וכמו השט במים שיד א' חוזר לאחוריו ועיי' דוקא ישוט בידו הב', וכך עליי' השלהבת בירידה ועליי' שנק' בשם נענוע כידוע, וכן ההילוך בב' רגלים כשחפץ לילך עומד בא' והב' מניע וכן חוזר ועומד בב' והולך ברגל הא' וכך חוזר חלילה שא"א שילך בב' רגליו כא' כיא בדרך דילוג וקפיצה כידוע, איכ בהילוך יש עמידה בכל פסיעה ופסיעה, וזהו עיקר ההילוך והתנועה ממקום למקום כידוע, וכמו הנסיעה גיכ מוכרח שינוח ויחזור ויסע והמנוחה סיבה לנסיעה כמו ויסעו ויחנו כו', וכל זה דמיון להבין ענין העליי' שנק' הילוך אינו כיא מדבר להיפוכה כא' שהוא הנק' רצוא ושוב כנשימה שבאדם שהחיות רצוא וחזור ושב ובאופן זה יחי' האדם וכך עליי' הנשמות וגם במלאכים שנאמר ובשמים יעופף כידוע שזהו ענין שם מיב דאנא בכח כו' שצריך להיות קודם כל עליי' כעליי' דנשמה בקיש שעמהיט' וכעליית המל' שנק' כלה לפני קבלת שבת בואי כלה כו', וכן בענין עליי' דכני' ליראוי' בבהמ"ק הי' בדרך רצוא ושוב שזהו מיש מה יפו פעמיך שהוא יופי ההילוך מצד עצמו כניל בעליי' דנר ובפריחה דעוף שזהו בשחי' יעופף או כמו השט במים וכה"ג כי עיקר ההילוך הוא באופן זה דבר והיפוכו כא' וביזה יזו וינוע ממקום למקום עליוז, כמו כן עולי רגל שעולין למדרג' דראי' פני ה' כו' היינו עיי' הילוך שכלול מיריד' ועליי' רויש כו', וכמיש דוד אתהלך לפני ה' כאדם שתוזר לאחור וחוזר והולך נק' מתהלך כו', והוא בחי' השפלות בעצמו בחי' שמאל דחה לומר מי אנכי כו' בזה יוכל לעלות ואחר העליי' שהוא הקירוב בדביקות חוזר ומשפיל עצמו, וזהו כעמידה שעומד ברגל א' ואז ילך כשני ותוזר ועומד ואז יוכל לילך עוד כו', אך זהו ברשפי אש התשוק' שבלב נק' [רויש] כניל, וכדוגמא זאת בהילוך גשמי דמעשה שכלול מדבר והיפוכו והיינו הקירוב והעמידה והוא אור האהבה לאהוב מעשה הטוב שבוה יתקרב אל ה' שהן

וישא יעקב רגליו ויצא כט, א.

ויסעו ויחנו: מסעי לג. ה ואילך.

ובכשתים יעופף כידוע שזהו ענין שם מיב דאנא בכח: ישעי' ו, ב. ראה סידור האריזל במקומו. מפ"ח

שער הקרבנות פ"ה. שער הקיש פ"ה. שער קיש שעמהיט' פ"ב. ועוד.

אתהלך לפני ה': תהלים קטז, ט.

מי אנכי: ראה שמואל"א ית, יח.

רמ"ח מ"ע נק' עלי' וקירוב, ומה שיראת אלקי' בלבו למנוע מעשות כל רע המנגד כו' זהו בחי' עמידה כמו בחי' שוב שהיראה הוא העכבה ועמידה לעמוד בנפשו כגבור הכובש רוחו ועוצרו כך כובש יצרו כו', והיינו בחי' חויג שכלול בכלל בחי' המעשה, והוא הנק' הילוך אחרי ה' בסור מרע ועשה טוב כו' ולהיותו כלול מדבר והיפוכו כמזג יפה לא יסור ימין ושמאל נק' יופי ההילוך, כי תנועת ההילוך יש בו מדה לא במרוצה יותר ולא בכבידו' ועצלו' דהיינו שהילוכו במעשה מזוג בבחי' ריש דאוי"ר באופן שיפה הוא לכל רוא' כנייל בענין תפארת לעושי' דוקא כו' וכמו אל תצדק הרבה ואל כו' ודל'. וזהו ענין הריקוד לפני הכלה שמגביה א' ומניח א' וכנגד הכלה דוקא שזהו בחי' מטי ולא מטי דמשפיע שהוא מלמעלה למטה דוקא כידוע ומה יבא עליית הכלה בבחי' ריש מלמטה למעלה כמו ענין כוא"י כליה דקבלת שבת בבחי' או"ח דעלי" המל' וכמשי"ת ב"ה ודל'.

[ט] ולהבין זה כתוס' ביאור הנה יובן ממה שאנו רואי' בענין פסד"ז שסידרו אנשי כה"ג ג"כ באופן שהוא עלי' וירידה למעלה שהוא כמו בחי' רצוא ושוב כניל. דהנה אנו רואים בסדר השבחי' שבפסד"ז כלול מדבר והיפוכו בחי' חויג התנשאות ועלי' וירידה ושפלות וכל זה בדרך שבה דוקא כו', להיות שיש בשבחים דפסד"ז ב' עניני', א' ענין הפלאה והתנשאות איך שהוא ית' מרומם לבדו נבדל בערך מהיות בחי' מקור לעולמו' וכמו ארוממ"ך אלקי המלך בחי' מלך מרומם לבדו כקודם הכריא' שהי' הוא ושמו בלבד כו', ואח"כ מיד ענין הב' בהיפך מזה שהוא השפלו' והירידה מעצמותו להתצמצם עצמו במיעוט האור להיות מקור לעולמו' בירידת השפע עד למטה, והוא מ"ש ואברכ"ה שמך לעולם כו' ברכה היינו יריד' השפע, וכן פסוק שאחריו בכל יום אברכך ירידה ואהלה עלי', וכן גדול ה' ומהולל מאד למטה ולגדולתו העצמי למעלה אין חקר, וכן דור לדור ישבת מעשיך למטה וגבורותיך שבהעלם העצמו' גידו, ואח"כ הדיר כבוד הודך למטה ודברי נפלאותיך למעלה, וכה"ג כל הפסוקי' מדבר"י בב' עניני' הפכיים אלה איך שא"ס למעלה בעצמותו בעילוי אחר עילוי נפלא ומרומם לבדו כו' ואיך שבמקום גדולתו ימצא ענוותנותו וצמצום עצמו להשפיע למטה מטה משום דא"ס נמשך למטה מטה עד אין תכלית, וכמו עוזו נוראותיך כמו שהוא בעצמו נוריא' תהלו' וגדולתך בהתפשטו' למטה

דאוי"ר: דאהבה ויראה.

אל תצדק הרבה: ע"פ קהלת ז, טו: אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר גו' אל תרשע הרבה גו'.

מטי ולא מטי: זח"א טז, ב.

ארוממן אלקי המלך: ע"פ תהלים קמה, א ואילך.

שהי' הוא ושמו בלבד: פד"א פ"ג.

שבמקום גדולתו ימצא ענוותנותו: ראה מגילה א, א. והערת כ"ק אדמו"ר שליט"א כסה"מ הש"ת ע' 40.

ובלתי"ת ואחתנו ח, ד בה"מ.

אספרנה כו', וכך בכל מזמור הכל מדבר בבחי' עלי' וירידה כנ"ל, כמו הללו נפשי את ה' בחי' עלי' ואחיכ' א' עושה שמי' וארץ נתן לחם כו' עד ימלוך ה' כו', וכן במזמור כי טוב זמרה עלי' מיד א' בונה ירושלי' הרופא כו' מונה מספר גדול אדונינו כו' ענו לה' כו' עלי' המכסה שמי' נתן לבהמה לחמה כו' ירידה, וכן לא בגבורת עלי' רוצה ה' כו' ירידה, וכן שבחי' עלי' השם גבוך השולח הנותן שלג בחי' ירידה, לפני קרתו עלי' ישלח דברו מגיד דבריו כו' ירידה, וכן הללו ה' עלי' עד והמים יהללו כי הוא ציוה כו' ירידה, וכן הללו ה' מן הארץ כו' עד זקנים כו' יהללו כי נשגב שמו עלי' הודו על כו' ירידה האור עד ישראל עם קרובו כו', ועדיו בכל מזמור גם בהללו אל בקדשיו קדש דחכמה מובדל ברקיע עוזו בחי' בינה ירידה בגבורותיו עלי' כרוב גדלו יריד' כתקע שופר עלי' בנבל וכינור ירידה, וכך מברוך ה' ויברך דוד יריד' ואחיכ' לך ה' הגדולה עלי' כי כל ירידה לך ה' עלי', וכה"ג כל השבחי' זה מדבר בעלי' וזה ביריד', כמו אתה ה' לבדך אתה עשית כו', וגם בניצור אור עלי' ובורא חושך עלי' המאיר לארץ ובטובו מחדש מה רבו יריד' המלך המרום ומתנשא עלי' איך שמוגבה בעצמותו ואחיז' ירידה אלקי עולם ברחמיך כו' אל ברוך למטה גדול דעה למעלה הכין זהרי חמה למעלה טוב יצר למטה, וכן רוממי שדי למעלה תמיד מספרים כו' למטה יוצר משרתים למטה ואשר משרתיו למעלה כו', עד ומקדישים למעלה וממליכים למטה, וכן שם המלך הגדול וגבויר כו' ירידה ועלי' עד ואומרים ביראה קדוש והאופנים אומר ברוך וידוע דקדוש וברוך היינו כללות ענין עלי' וירידה הנ"ל, וכללות ב' ברכות אלה לאל ברוך כו' עד לבדו מרום עד נורא תהלות עלי' וברכה ב' ירידה אהבת עולם כו' ותן בלבנו כו' עד באהבה, וכן ב' פרשיות דק"ש שמע קבלת עומ"ש בחי' עלי' דשם מ"ב במ"ב תיבות והיה אם שמוע שם ע"ב ירידה בקבלת עול מצות, וכן שמע עלי' דיתיע בשכמליו בחי' ירידה דיתית וד"ל.

והנה כל בחי' עליות וירידות הללו היינו כמו בחי' רוי"ש הנ"ל (שהוא בחי' מטי ולא מטי דמשפיע), והטעם הוא כי גם בע"ס דאצי' דאיהו וחיזיה כו' כלול מחוי"ג דעלי' וירידה וכמא' אנת חכים ומבין כו' שהוא צמצום להיות חכים בחי' ירידה ומסיים לאו מכל אינון מדו' כלל כמו שהוא בעצמו מרום לבדו כו' כנ"ל דא"ס למעלה מעלה כו', וזהו עיקר השבחים בכלל שבמקום גדולתו העצמי ימצא ענוה להשפיל עצמו כו' להיות מהולל

שמע קבלת עומ"ש . . מ"ב והי' אם שמוע שם ע"ב . . מצות: ברכות יג, א. ראה תקוני זהר ת"ע (סלה, רע"א). פתיה ש"ז פ"ת. פכיה. סידור הארזי"ל במקומו. ועוד. ובדאי"ח — ראה סידור עג, ג. לקרית ואתחנני יב, ד. אמי"ב שער הקיש פמ"ה ואל"ך.
שמע עלי' דיתיע בשכמליו . . דיתית: ראה זח"א יח, ב. קלט, ריש ע"ב. זח"ב קסא, ב. וראה שעה"א פ"ז תרי"א גג, ג, סו, רע"ג. ועוד.
דאיהו וחיזיה . . אנת חכים: תקוני זהר בהקדמה ג, ב, יז, א.

בתשבות היינו ביח'ע בע"ס דאצ"י חכים כו' וביח'ת בבי"ע עד למטה להחיות רוח שפלים כו', וזהו עיקר היופי כשכלול מחויג כניל ודיל. והנה מבואר למעלה דיופי הלבושים למעלה מיופי הגוף כו', כך יובן בכללות ההשתלשלות דאבי"ע שכל ע"ס דאבי"ע נק' לבושים כמו בחי' נפרד ממהו ועצמו' דאחדות פשוטה שקודם הקו וחוט כו' כידוע ומבואר למעלה דיש עלי' והתנשאות מן יופי הלבושים לעצם הדבר כו', כך עד"מ כשמשובח ומפואר ומהולל בתשבות דע"ס דאבי"ע שנק' לבושים יש בזה בחי' עלי' והתנשאות בעצמות הרוממות, וע"כ סידרו אנשי כנסת הגדולה השבחים הללו דכנ"י מלמטה למעלה בדרך ירידה ועלי' שכל עלי' והתנשאות כלול מחויג כמו בחי' רו"ש דוקא (כדי שיהי' נמשך מלמעלה בבחי' מול"מ) ועי"ן יומשך ח"י ברכאן דשמו"ע בעלי' וירידה כאשר כורע בברוך כו' ודיל.

[יו"ד] ובכל זה יובן בתוס' ביאור דמה יפו פעמיך כו' יופי ההילוך בבחי' העלי' וירידה רו"ש כאשר הוא במזיגה יפה לא יוסיף ולא יגרע לא יוסיף בעלי' ולא יגרע בהמשכות רק כפי המדה במשקל יפה אז יפה הוא מאד, כמו עד"מ הריקוד שמרקדין בתנועות שונות מכוונות לפי אופן הניגון דוקא כי הניגון מורכב מתנועות הפכיים רו"ש שמחה ועוצב הגכה ושפלות כו' בהרמת קול וירידתו כו' יכוין בתנועת הריקוד לתנועת הניגון דוקא לא יוסיף ולא יגרע אפי' כמלא נימא (והוא הנק' טאק בל"א). כך יובן כשירות ותשבות דעלי' וירידה הכל באופן ממוג כמו מזג התפעלות אוייר רו"ש שבשבחים יש עלי' והתנשאות כלול מחויג כניל, וזהו כענין בחי' הריקוד לפני הכלה כניל בענין לכה דודי מלמעלה למטה לקראת כליה כו' שעולה מלמטה למעלה בבחי' רו"ש כו' ודיל.

וזהו שאמרו כיצד מרקדין לפני הכלה להעלותה בשבחים כניל דהשבחים הן בעלי' וירידה דחויג שבזה עיקר העלי' דוקא, ב"ש אומרים כלה כמו שהיא שהיא יפה בגופה באויר כך משבחים, וכך עולה ברו"ש לא יוסיף ולא יגרע כו', וביה אומרים כלה נאה וחסודה נאיה ביופי העצם בהתכללות דחויג כאויר שכליים שנק' יפ"ת ויפ"מ כניל וחסודה ביופי לבוש המעשה דהיינו בחי' יופי הלבושים בכלל שנכלל בחסד דלבוש במעשה הצדקה וכה"ג, והיינו בבחי' רגל שנעוץ תחלתן בסופן כרגל שמעמיד כל הגוף, ולבוש הרגל הוא יופי הנעלים לבד יופי ההילוך עצמו כידוע שבהילוך יש תנועה הפנימית שבכל אור וחיות הגוף במוח ולב הכל כא' כלול מרו"ש כו', והיינו תפארת העצם ויופי לבוש הנעלים שברגל הוא רק לבוש החיצוני

להחיות רוח שפלים: ישעי' נג, טו.

כורע בברוך: ברכות יב, א: כורע בברוך כו' וזקף בשם. ונתכאר כסידור רלת. סעיב. סה"מ. אתהלך-לאונאי' ע' קלו. עטרת ראש שער ר"ה פ"ד. ועוד.
א"ר"ב: -אהבה ויראה.

דמעשה מצד עצמה שהיא ברוש דאו"ר בסור מרע כו' כניל כמו שנעשה תפארת לעושי' יותר מיופי ותפארת הפנימי' שבהילוך שבא מן המוח ולב בכונה פנימית כו' (וע"כ גם שהיא חגרת כו' אומרים כלה נא"ה לפי שחסוד"ה בפ"מ דיופי הלבוש דרגל דוקא (כניל דיופי הלבוש מכסה על המומ' כו'), וביש וביה הן שבחי' דחויג כמו שהיא בעצם למעלה ונא"ה וחסוד"ה בירידתה למטה דאמרת' חס"ד יבני'ה, והיינו שאמרו ב"ה מי שלקח מקח כו' דחפץ חסד הוא ונתאוה להיות לו דירה למטה, וזהו ענוותנותו שמזה יבא לעלי' והתנשאות כניל). ולזה כולל כא' מה יפו פעמיך בהילוך כשהוא כניעלים יפ"ם תפארת הלבוש, וזהו נא"ה וחסוד"ה דוקא וד"ל.

וזהו עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון. כי הנה יום האחרון הוא באף הז' שיהי' עליית המל' שהוא עליות העולמות בכלל בתכלית העילוי יותר מכמו שהי' קודם חטא עה"ד כו'. דהנה קודם חטא אדה"ר הי' בגי'ע מושלל מבחי' תערוכ' רע לגמרי שהי' בבחי' עה"ת שכולו טוב ולא רע כלל, וע"כ נא' ויהיו האדם ואשתו שניהם ערומים בלי לבוש כלל ולא הי' בושה כיחוד העליון דנשמות בלא גופים, וכאשר חטא בעה"ד טו"ר נמשך בהם התאוה וע"כ ויתפרו עלי תאנה כו' ויעש ה' להם כתנות עו"ר וילבישם (ולמעלה בויז' דאצי' שהוא אדם ואשתו למעלה ג"כ הי' עדי' ויעש כתנות עו"ר הוא בחי' לבוש החשמ"ל כידוע) ובתורתו של ר"מ כתוב או"ר בא' שזהו לאחר הברור דעה"ד כו' שתעלה ע"י יופי הלבושים יותר מיופי העצם כניל, וזהו לא יכנף עוד בלבוש המסתיר אלא אדרבה ע"י הלבוש הודך לאחר הברור יראו יותר ביתרון אור מטעם ששרש הלבושים בבחי' אור מקיף כניל באופן שיהי' במדרגה עליונה יותר ע"י הלבושים הרבה יותר מקודם חטא עה"ד שהיו שניהם ערומים המשפיע והמקבל בלי לבוש כו' וד"ל. וזהו עוז והדר' לבושה בלבוש מלכות דמעשה המצות בעוה"ז ע"כ ותשחק ליום אחרון בעוה"ב בעילוי יותר מיום ראשון וד"ל.

יא) ובכל הניל יובן ענין ברכה דעל הנעלים הוא שעשה לי כל צרכי
כולל כל צרכי הגוף ולא דבר פרטי אע"פ שהנעלים הוא דבר פרטי לבד ואינו לבוש רק לרגלים לבד ולמה אין מברכין על הנעלים בלשון פרטי כמו אזור ישראל כו' על חגורת האזור ועוטר ישראל כו'. אך הנה ענין

דאמרת' חסד יבנה: ע"פ תהלים פט, ג.

שאמרו ב"ה מי שלקח מקח כו': בכחובות שט: מי שלקח מקח רע מן השוק כו' ישכחנו בעיני.

עוד והדר לבושה: ראה לעיל בריש המאמר (ע' נט). ויש אות וא"י (ע' ס).

יהיו האדם ואשתו שניהם ערומים: ע"פ בראשית ב, כה.

ויתפרו... כתנות עור... לבוש החשמ"ל... אור בא': בראשית ג, ז. כא. ראה לעיל ע' סו. וש"נ.

לא יכנף עוד: ישע"ל, ב.

שעשה לי כל צרכי: ברכות השחר.

לבוש דנעל לבד מעלתו להיותו על הרגל בחי' סוף כו' כנ"ל הנה יש בו עוד יתרון מעלה מכל הלבושים, כי כל הלבושים הן עכ"פ בדרך העלאה שמעלה הלבוש ולבושו על גופו מלמעלה למטה, אבל לבוש דנעל עיקר ענינו הוא שמכניס רגלו והעור שתחתיו הוא עיקר הנעל להחזיק הרגל שזהו לבוש שמתחת לרגליו והרי כל גופו עומד עליו דמה שמחזיק לרגל מתחת הוא שממילא מחזיק קיום ומעמד כל בנין הגוף בעמידתו ובהילוכו, ע"כ הנעלי' הוא לבוש כולל כל הצטרפות גופו ולבושיו הפרטיים שעולין על גופו כי הוא כולל להחזיק הכל כא' ודיל.

והדוגמא יובן בנשמה בגוף ולבושים הנה בחי' לבוש הילוך הרגל שנק' נעל כמ"ש יפו פעמך בנעלים כו' זהו לבוש שמחזיק כל לבושים וכלים דכל בחי' גרמי' דאדם מלמטה למעלה כו'. ולמעלה יובן הנמשל שזהו כמו בחי' מרכבה דשכינה שנושאים את הכסא ומטיט נק' נעל דשכינה כנ"ל, והנה ידוע שהמרכבה נושא את הרוכב למעלה ומוליכו ומחזיקו לבל יפול למטה כסוס לגבי הרוכב כמו הנעל שברגל שהולך בו כך רכיבתו על הסוס נק' הילוך כו', וכך מרכבה עליונה נושאים הכסא ונק' רוממי שדי כו' נק' הילוך השכינה כמו הילוך בנעלים כו'. ואמנם ידוע כמו שבארנו אמרו דנושאי' נשא כך נושאי הכסא הוא נושא אותם כמאמר נושאות ומנושאות כו' ואעפ"כ הרי נשאו את הארון בכתף רק שנושאי' נשא כו', וכך יובן במרכבה העליונה שנושאים את האדם שעל הכסא כו' שזהו כמו שהרגל בהיותו עומד בנעלו מחזיק כל הקומה ומוליכו כו', אבל נושאי' נשא שבאמת מנושאים כו' ואעפ"כ נושאים ומחזיקים הכסא עליהם כו'. ויובן זה ג"כ בבחי' טובב כ"ע הכללי' שאמר ע"ז ומתחת זרועות עולם הרי הוא עליון מכל וסובב את כל מלמטה למעלה, עד שאמר ומתחת זרועות' כו' שסומך העולם ע"ע כבי', וכל זה לפי שהוא בחי' טובב כע"גול שאין בו מעלה ומטה ע"כ למטה כמו למעלה וכך הוא עליון מכל וסובל כל כו' וכמא' איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ב"י וכן אמרו הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כו', ע"כ היא הנותנת דבשמים ממעל ועל הארץ מתחת הכל אין עוד לבדו כו' וזהו שסובל מלמטה למעלה כמו מלמעלה למטה בשוה להיותו למעלה מכל ההשתלשלו' שסובל מעלה ומטה כא' כו', והיינו מתחת' זרועות עולם ודיל. ובהו יובן ג"כ ענין הטעם דארון נושאי' נשא שהו ב'

ומטיט נק' נעל דשכינה כנ"ל: לעיל ע' סג.

רוממי שדי: נוסח. המאיר לארץ' בברכות ק"ש.

דנושאי' נשא . . . נושאות ומנושאות: ראה סוטה לה, א. פיוט. רחיות' בקדושת כתר במוסף דריה. פדריא

ספי. בחי' תרומה כה, י"ד.

ומתחת זרועות עולם: ברכה לג, כו.

וסובל כל כו': בפיוט מלך עליון בתפילת מוסף דריה: טובל הכל סב ומבלה כל סוקר הכל.

איהו תפיס . . . הוא מקומו של עולם: זחיג רכה, א [והר חדש יתרו לד, ד]. ב"ר פס"ח, ט.

הפכים ולבני בחי' טובב כ"ע אינם ב' הפכים כלל כמו שסובל כל שמחזיק הכל ע"ע אע"ג שעליון מכל וזהו כארון דנושאי נשא וד"ל. ובכל זה יובן בענין ברכת כל צרכי דנעל להיותו מחזיק הכל כנ"ל דגם בחי' נעל דשכינה היינו כמו ומתחת זרועות עולם דלע"ל יבא בגילוי למטה כמו למעלה ממש (וכמ"ש ועמדו רגלינו ביום ההוא כו') עד דמטי רגלין ברגלין כמשל הריקוד וכמאמר כשם שאני רוקד כנגדך כו', והיינו ענין דמה יפו פעמיך בנעלים דעכשיו יבא בחי' גילוי שם הוי' דסובב הכללי למטה בבחי' רגלינו כמו שהוא למעלה בעצמותו ממש מטעם כל הנ"ל, משא"כ ביוה"כ עכשיו שהוא רק עליוי המל' למעלה דוקא היפך הירידה למטה ע"כ אסור בנעילת הסנדל, אבל לע"ל שיהי' למטה כמו למעלה ע"כ אמר אז והדרייך בנעליים כו' (וד"ל).

(יב) והנה להבין בתוס' ביאור כל שרשי הדברים הנ"ל ע"פ מה יפו פעמיד כו', הנה יש להקדים תחלה בשרש ענין הלבושים ומהו הפרש בין בחי' כלים ללבושים. דהנה ידוע בע"ח שיש ד' מדרגות באצ"י אורות וכלים ולבושים והיכלות והאוי"כ הן בבחי' או"פ ושרש הלבושים מבחי' המקיפים וההיכלות נעשים משוירי אור המקיפים כו'. ותחלה יש להבין ביאור ענין האוי"כ וההפרש בין הכלים ללבושים אחר שהכל בבחי' האצ"י כו'. דהנה א' איהו וחיהי חד היינו בחי' האורות ואיהו וגרמוהי חד היינו בחי' הכלים, ומאחר שא' לשון חד היינו בחי' היחוד העצמי כמו באורות דע"ס דאיהו וחיהי חד ממש כידוע. וביאור הדברים הנה מבשרי אחזה כו' כידוע שהאדם בצלם אדם העליון דאצ"י, להיות ידוע דמה שנק' בל' המקובלים בשם אור וכלי היינו הנק' חומר וצורה שהחומר טובל הצורה ומתאחד בו

ועמדו רגלינו . . דמטי רגלין ברגלינו . . כשם שאני רוקד: זכר' ד', ד. זחיב רנח. א. נוסח קידוש לבנה. ע"כ אסור בנעילת הסנדל: ראה גם לקי"ת שה"ש מד, א. ס' מאמרי אדה"ו הקצרים ע' שלו. אה"ת דרושים לשי"ש (כרך ה) ע' בקכב. שם שה"ש (כרך ג) ע' תתקפא.

והדרייך בנעלים: ישע"י יא, טו.
הנה להבין בתוס' ביאור: מכאן ואילך מיוסד על ביאור ד"ה מה יפו — כשה"מ תקטיג ע' רסא ואילך [הנחת כ"ע אדהאמיצ]. וס"ע רמח ואילך — בשולי העמוד [הנחת ה"ר"מ בן אדה"ו]. ובתוס' הגהות באה"ת שה"ש כרך ג' ע' תתקעג ואילך.

בע"ח . . אודות וכלים ולבושים והיכלות: שמי"ב פ"א.ב. וראה גם אה"ת ח"י שרה קת. ב. המשך תעריכ ח"ב ע' תתמו ואילך.
וההיכלות נעשים משוירי אור המקיפי: ראה גם לקי"ת ואחתנו י, ד [נובה"מ"מ שם — הוצאת קה"ת התשד"מ]. ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"ב ס"ע תמד. אה"ת נ"ד ס"ע תצו. וראה להלן ע' פג.
איהו וחיהי חד: תקוני זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

ממש והיו לאחדים עד שאין אופן הצורה רק כפי מזג החומר והחומר נדבק ונגרר אחר הצורה, וגם הצורה בלתי נפרדת ממהות החומר שלה כלל, כחומר כלי העין שטובל בעצמו כח הראות הרוחני ודאי להיותו עצם ספירי יהי' חומר מוכן לקבל צורה דראי' הרוחניות ולפי מזג טבעי' כלי העין בשחור ולכן שבה כך יהי' אופן הראי' אם בבהירות או בעכרורית כזכוכית לבנה או אדומה שכך הוא גילוי הגוון כו', והוא רק ברוחניות דראי' שהיא גשמי' גי'כ שהרי בכל אדם ישנה בשהו, אך פקחת העין לדין או לחסד שנק' טוב עין או רע עין כו' גם זה תלוי במזיגת כלי העין אם מבחי' החסדים או מבחי' הגבורות שאיש החסד והטוב יביט בעין טוב ואיש הדין יביט בעין רע כו', הרי בחי' חוי'ג הרוחניים השכליים שבראי' תלויים במזיגת גשם חומר העין בטבעם כו', וכך הוא בכלי המוח שגם הוא חומר גשמי לגבי אור השכל שמשכיל בו תמיד דודאי לפי מזג טבע המוח כן יהי' צורה רוחני' דכל שכל שישכיל אם בקטנות השכל דקטנים מצד קטנות מוחם או בגדלות השכל בגדולים מצד גדלות כלי מוחם, ובכלי המוח יש בחי' הכנה זו להיות חומרה מוכן לקבל אור השכל ולא ככלי העין שגשם טבעו מוכן לראי' שאי' היו הכל חכמים אלא בבחי' רוחניות ודקות כלי המוח יש שמוכן לקבל חכמה רבה ועמוקה ויש שבלתי יוכל לקבל רק מעט וגם זה שלא לעומק כלל (ויש שמוכן חומר כלי מוחו לחכמה זו ולא לזולתה כחכמה הרפואה ולא לתכונה או למילי דעלמא ישכיל בכל עומק ובלאימוד התורה אין כלי מוחו מכיל כלום כו' גם שהוא חכם בעצם), ואי'כ תלוי אופן אור השכל רק לפי אופן דקות כלי המוח ומתאחד החומר בצורה וצורה בחומר, ולא בדרך פרט לבד אלא בבחי' הכלל דוקא, היינו כמו ענין חוי'ג לדין או לחסד שתלוי בכלי מוחו שישכיל להטות לפעמי' לדין וחיוב ולפעמי' לחסד וזכות שזהו דרך פרט, ויש ששכלו ישר בבחי' ממוצע מדין וחסד ולא ישכיל לחוב ביתר מכפי המדה כו', כל זה נק' דרך פרט באור שכל המסתעף מעצם כח טבע מהות שכלו, אבל דרך כלל היינו כל עצם טבע מהות כח שכלו נוטה תמיד למצוא כל אופני החוב בסברות עמוקות בכל העי'ת' לדין, כמו חכמי' המה רק להרע מפני שטבע כח חכמתם כך מבחי' הגבורות כו', ויש חכמים להטיב אשר בכל עת יטה שכלו להשכיל למצוא כל אופני זכות בסברות עמוקות מצד טבע כח שכלו מבחי' החסדים עי'כ שכלו מטה תמיד כלפי חסד (כבי'ה שמקילים ובי'ש מחמירים כידוע), ויש שטבע מהות שכלם נוטה בבחי' ממוצע ונק' מכריע להיותו מבחי' הת'ת' כו', ואי'כ ודאי שחוי'ג זה העצמי' בכח שכלם תלוי רק במהות טבעי' כלי המוח החומרי אם מהותו מוטבע בחסד' או בגבורה', ואי'כ זהו כמו התפעלות המדו' חסד ודין שבלב שתלוי רק במזג טבע הלב אם חסדו ורחמן או אכזרי כו' כך מעורר בלבו אם אהבה או שנאה כו' שחוי'ג שבמדות עם חוי'ג שבטבע הלב הכל א' כך בחי' חוי'ג שבשכל עם

ח'ו"ג שבטבע כלי המוח הכל א' והא בהא תליא והיו לאחדי' ממש כניל ודיל (ולפי' ג' אלה מתאחדים כא' דאיש חסד וטוב בטבע הלב ישכיל במוחו לטוב ויביט בעין טוב ולהיפך איש כו', ובאמת יש בזה חלוקי מדרגות הרבה ולא ראי זה כו' כמי'ש במיא באורך).

[יג] והנה הדוגמא מכל זה יובן למעלה בבחי' אורות וכלים דכמו דאיהו וחייה חד כך ממש איהו וגרמוהי חד כו' כמו התאחדות חומר וצורה בכלי המוח עם אור השכל כניל כך למעלה חכמה מוחא כו' שכלול מחו"ג וכן בעין רואה וחוי"ג שבלב אדם העליון לפעמים נוטה לדיו ולפעמים לחסד כידוע, אך אין זה מוכרח כטבע האדם למטה בחו"ג שבשכל ולב ועין כו' שהרי אנו אומרים יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך כו' וידוע בכמה מקומות בכתובי' שינחם ה' על הרעה ויתהפך מדין לחסד וכן בפקחת העין לטוב כו' לפי שלא מכל אינון מדות כלל כו' ודיל (ויובן זה בנשמ' בגוף מצד שאין ערך לחיות גשמי דנהיט עמה הגם שתלוי בחי' דויר שכליים דנשמה בחו"ג הטבעי' דנהיט במוח ולב כו' עכ"ז לפרקים יתהפך בעבודה שבלב ומוח היפך טבעו כידוע). וזהו ענין הפרש בין בחי' כלים לבחי' הלבושים למעלה, דהנה ידוע במהות הלבושים שהן בחי' נפרד מעצם ומהות הדבר ולא כחומר וצורה דכלי המוח וכלי העין והלב כניל, ואפי' בלבוש היותר פנימי שהוא דק בערך הרבה יותר מחומר כלי המוח כמו הלבוש דמחשבה בכלל שהיא דקה הרבה מחומר גשם המוח (גם מדקותו הרוחני שמוכן לצורה השכל), עכ"ז איננה מתאחדת בגוף האור השכל כחומר לצורה אלא היא בבחי' נפרד ממהות השכל וכמו לבוש הגשמי שפושטו ולבוש המחשבה גי'כ יכול לפושטו משא"כ כלי המוח כו', ואפי' פנימיות כח המחשבה שנק' אותיות השכל שהשכל נק' לבוש, כידוע שהמחשבה נחלקת לג' מדרגות מחשבה דמחשבה ודיבור שבמחשבה ומעשה שבמחשבה ואותיו' השכל הוא בחי' פנימי המחשב' בכלל כו'. דהנה ידוע שביאור ענין אותיו' השכל היינו אותו הענין ודבר מה שבו יתפס ויתלבש מהות אור השכל שהמציא אותו הענין שחושב בו את ההשכלה נק' בשם מחשבת שכל (ולא עיון שכלי שזהו גוף השכל) או אותיו' השכל שאינו מן מהות השכל כלל כי המצא' השכל הוא דבר חכמה שמתחכם בכח השכל ההיולי בכל ענין שיתחכם בו ומה שיתלבש בו המצא' שכלי' נחשב כחי' לבוש להלביש השכל ההוא ונק' אותיות השכל היינו בחי' גילוי השכל במה שהוא מתגלה לבד, וכמו אותיות המדות שהוא גילוי אור האהבה באיזה דבר מה שיאהוב כו' ונק' הרהור הלב כידוע והרי ישנו למציאות אותיות הללו שחושב השכלה זו

דאיש חסד . . ישכיל במוחו לטוב . . חלוקי מדרגות הרבה . . כמי'ש במיא באורך: דאה גם תריח וירא קא, א ואליל, אמיב ח'ג סקניה.
חכמה מוחא: תעני זהר בהקדמה דיה פתח אליהו.

גם טרם שישכיל השכלה פרטי, והוא כח המחשבה שישנה במציאות בכלי המוח לחשוב דברים פשוטים לגמרי רק שבהשכיל השכלה יחשוב בענין השכלה זו כו' (ויש אותיות השכל למעלה מזה והוא המתאחד בגוף אור עצם כח המשכיל כל שכל שמוציא גם בחי' אותיות שלו עמו, כמו שאנו רואים שינוי אופן גילוי אור השכלה באדם זה שמוציאו באותיות ולשון זה ובין גילוי אור השכל בזולתו שבא בגילוי בצירופים אחרים, וכשינוי ל' המפרשים בשכל א' כפרשיי ותוס' ורא"ש ורשב"א כו' וכמ"ש במ"א). והנה אע"פ שאותיות מחשבת ענין השכל הוא לבוש דק ופנימי הרבה יותר גם מדקות כלי המוח הגשמי כידוע, מ"מ אין אותיות מחשבה זו כמו חומר לצורה רק בחי' נפרד שהרי פושטה מיד כנ"ל, וגם אין בחי' החו"ג שבשכל תלויים באופן המחשבה רק אדרבה מיד שיטה השכל כלפי זכות באיזה סברא מיד יחשוב הענין באופן זה, אבל כלי המוח הם כחומר לצורה עד שבחי' חו"ג שבשכל תלוי במזג חו"ג שבמוח כנ"ל ואין מהות הטיית השכל לחוב או לזכות תלוי כלל באותיות גילוי השכל כמו שתלוי בטבעיו המוח כנ"ל (אבל אותיות עצמיים דכח השכל מיוחדים בו יותר כנ"ל).

[יד] והנה כמו שלבוש הפנימי דמחשבה הוא בחי' נפרד מן השכל, כך לבוש האמצעי שזהו דיבור שבמחשבה עד בחי' מעשה שבמחשבה, כידוע שיש כמה מדרגו' זה מלביש לזה בריבוי השתלשלות הלבושים מזה לזה עד לבוש גס היותר אחרון שהוא כח המדמה שבמחשבה (שיש לו חיבור בכלי המוח ממש אך זהו בגשם המוח עצמו דלזה ע"י כלכל גשם המוח ידמה דמיונות זרות מאד כשגעון וטירוף וכן הלבוש דדיבור שבמחשבה יקלקל בשגעון עד כח המחשבה עצמה, מזה מוכרח עכ"פ שיש למחשבה חיבור בכלי המוח כצורה לחומר רק לא כאור השכל שהוא נדקוהו כנ"ל). וביאור ענין ההשתלשלו' דלבושי' הללו הנה אנו רואי' כאשר ישכיל אדם איזה שכל וסברא שישפיע אותה לזולתו ודאי יצטרך לסדר אופן הצירופי' שבדיבור כמחשבתו בשינויי' מכמו שחשב הענין השכלי הזה לעצמו, ונק' השפלת השכל במחשבה זו כשביל הדיבור לזולתו, ונמצא ירד אור השכל באותיות המחשבה לעצמו תחלה וירידה ב' בצירופים שונים דמחשבה איך לדבר בדיבור כו' שנק' דיבור שבמחשבה כו', או כאשר יחשוב באותיות הדיבור שמדבר לו זולתו שמקבל דיבור זולתו במחשב' שמתהוו' צירופי' שונים כמחשבתו כפי אופן צירופי דיבור זולתו, אלא שזה מלמטה למעלה כשמקבל מזולתו הקטן הימנו או ששומע השכל מרבו שנחלק במחשבתו דיבור הרב זהו מלמעלה למטה שזהו התלבשות שכל שבדיבור

וכשינוי ל' המפרשים... כפרשיי ותוס' ורא"ש ורשב"א כו' וכמ"ש במ"א: ראה חו"א מג, סע"א. לקרית ראה כו', ד [וראה מקבילו בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תכו] ס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' קמד [ובהנמנו שם בתחילת המאמר כריש ע' תעד - למאמר אדהאמ"צ]. וראה גם אותיות שה"ש (כרך ב) ע' קצנב. ובהערת ביק אדמו"ר שליט"א כסה"מ תשי"ז ע' 36.

הרב באותיות מחשבה שחושב ושומע כו', והמדרגה הג' ביריד' התלבשות השכל והכל במחשבה עדיין, והוא בחי' המעשה דמחשבה כשחושב איך ומה לעשות כפי הוראת השכל בבנין וציור וכה"ג הרי מצוייר במחשבה אופן המעשה והציור, וזהו הנק' מעשה דמחשבה או שמדמה ומצייר אותיות הכתב במחשבתו (אבל ציור המחשבה לכתוב דבר שכל בא מאותיות המחשבה הפנימית לפי אופן צירופי אותיות השכל הנ"ל וד"ל), ונמצא הרי ירד אור השכל בכח הדמיון וציור המעשה שבמחשבה בתכלית הירידה, ועדיין גם זה הוא למעלה מירידת המחשבה בדיבור שהדיבור הוא יוצא לחוץ לגמרי ומורכב מאמ"ר גשמי. וגם הדיבור כלול מג' אלה, מחשבה שבדיבור הוא המחשבה שחושב בשעת הדיבור עצמו (שנמשך מדיבור שבמחשבה הנ"ל שחשב תחלה איך לדבר כו') ונק' עקבי לאה שנכנסים תוך ראש רח"ל כידוע שאם יופסק מחשבה זו שחושב בשעה שמדבר יופסק צירופי הדיבור, ודיבור שבדיבור הוא גילוי קול הבל הדיבור שמדבר לזולתו, ומעשה שבדיבור היינו שמצוה בדיבור איך לעשות, והג' אלה ירדות זא"ז בדיבור שיצא לגילוי מהעלם המחשבה ונק' מאמר סתום ומאמר פתוח, ואח"כ כשבא למעשה בפ"מ יש במחשבה שחושב איך לעשות בשעה שעושה (שנמשך ממחשבה שחשב במוח איך יהי' אופן המעשה וכך יצוה בדיבור שנק' מעשה שבדיבור), ודיבור דמעשה הוא בחי' אותיות כח הפועל שבא בגילוי, וכאשר בא בתוך הנפעל לאחר סילוק ידיו הימנו נק' עשי' דעשי' (וכמ"ש במ"א שיש בזה עוד חלוקה רביעית והוא כמו כח הנבדל מכח הפועל כזריקת אבן וכה"ג שזהו בחי' עשי' נבדלת לגמרי כו').

וכדוגמת כל זה יובן ביו"ד מאמרות שא' יהי רקיע תדשא הארץ וכה"ג כלול מג' מחשבו' ודיבור ומעשה שבדיבור ותחלה ה' מא' זה במחשבו' ונק' מאמר פתוח כלול מג' מדרגות דמחשבה הנ"ל וירד ונשתלשל ממאמר סתום דמחשבה למאמר פתוח דדיבור ומדיבור למעשה דכתי' ויהי כן עד הלבוש דמעשה דמעשה היותר אחרון שזהו כמו הפעולה שנפעלת מכח הפועל כו', ונמצא הרי ירד אור החכמה שבראש דבראשית בחוכמתא עד חכמה שבדיבור כמ"ש כולם בחכמ' עשית עד חכמה שבעשי' שנק' שכל שבעשי' איך לעשות עד בחי' עשי' הנ"ל וד"ל (וכמו ענין ריבוי ירידת השתלשלות הלבושים מזה לזה מאותיות השכל עד לבוש היותר תחתון שהוא עשי' דעשי' בגוף הנפעל וכל א' מלביש לעליון הימנו כנ"ל עד שלבוש

ונק' עקבי לאה שנכנסים תוך ראש רח"ל: ראה ע"פ שער לאה ורחל (שלי"ח) פ"ג. מאמר סתום ומאמר פתוח: ראה שבת קד, א. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"א ע' שצד. ח"ב ע' חשכ. במדבר ח"ב ע' שצג. דברים ח"א ע' רפד. ח"ב ע' ססז. ח"ג ע' תשצט. ועוד.
וכמ"ש במ"א . . . חלוקה רביעית . . . כזריקת אבן: ראה גם אמ"ב שער הק"ש ספכ"ז ואילך (לד, ג ואילך).
יהי רקיע תדשא הארץ: בראשית א, ו. יא.
דבראשית בחוכמתא . . . כולם בחכמה עשית: חרגום ירושלמי ר"פ בראשית. תהלים קד, כד.

האחרון דמעשה הוא בתכלית הפירוד במהות דבר בפ"ע, וכל זה לפי שהלבוש הוא בבחי' נפרד מעצם גם לבוש היותר עליון כאותיות השכל כנ"ל).

[טו] והנה הגם שמבואר למעלה שהלבוש הוא בבחי' נפרד יותר מן הכלי, ע"כ' אנו רואים בחוש שיש כח גדול בלבוש יותר מבכלי לפי שהלבוש' שרשן בבחי' מקיפים והכלים אינם רק לבחי' או"פ כנ"ל. וביאור הדבר הנה ידוע בבחי' אור פנימי ואור מקיף שישנו בכל דבר בפרט, כמו בשכל וחכמ' עומק השכל שא"א לכלי המוח לסובלו כמו לאו כל מוחא סביל דא כו' נקי' מקיף של אור השכל הנסבל ומושג בכלי המוח ומה שיגיעתו במוחו באיזה שכל לא יבא על עומקו לעולם זהו בחי' או"פ המוגבל בכלי. והנה אנו רואי' שגם אשר בכל יגיעת כלי המוח לא יבא על עומק השכל שנק' מקיף אך כיגיעת המחשבה כאשר יעמיק המחשבה ביותר יבא לעומק השכל ההוא גם שהוא ביתר מכלי מוחו, וזה פלא לכאורה דאם החומר לצורה שהוא המוח אין בערכו להגיע אך יגיע כח המחשבה ובפרט אותיות המחשבה שהן צירופים נבדלים מעצם השכל, אלא צריך לומר שיש כח גדול בלבוש דמחשבה שהוא בשרשו במקיף דחכמה יותר מכלי המוח שאינו רק כלי לאו"פ כו' ע"כ יגיע בעומק המחשבה לעומק השכל יותר מכפי יכולת כלי המוח מצד עצמו כו', וכמ"כ אנו רואים גם בלבוש החיצוני יותר שהוא כלי אותיות הדיבור בפה שיכול לבא לעומק השכל ולתוס' גדול ע"י הדיבור שמדבר את השכל לזולתו יותר ממה שמבין ומשיג במוחו (ובדיבור ימצא יותר עומק מן המחשבה, ובמעשה יותר מן הדיבור כמו אין חכם כמו בעל הנסיון וכמעשה הכתב כאשר כותב איזה שכל שיבא על העומק וחידוש רב אשר לא ה' מגיע לזה גם במחשבה ודיבור לעולם לפי שכל לבוש היותר חיצוני מאיר שם בבחי' מקיף היותר נעלה כו' וד"ל). וא"כ מובן שמקיפי' שורין על האותיות דמחשבה דיבור ומעשה לבושי הנפש כמו שבחי' או"פ דשכל שורה בכלי המוח רק ששורה עליהם בבחי' מקיף ולא כאור השכל שנכנס בכלי המוח (וכמו שהמקיפין שורין על הלבושים הגשמיים שלזה הלוכש ב' לבושים כאחד קשה לשכחה כו' ונק' שומר לגוף, כך האותיות דמוד"מ נקי' שומר לאו"כ דשכל שבמוח שלא יופסד כו' וד"ל) (וכמ"כ לבושים דמדות שבלב בחי' או"פ היינו התפעלות אור האהבה בכלי חומר הלב, ומקיף דאהבה זו הוא אשר בלתי יכילנו כלי הלב ושורה על הרהור הלב דוקא שהוא בחי' לבוש לבד וזהו שע"י הרהור הלב יבא לעומק האהבה

[א] חכם כמו בעל הנסיון; מובא בכ"מ בדא"ח [ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שיג. ח"ב ע' תפח. דברים ח"א ע' נו. ושיג]. והוא לשון העקידה פ' נח שייך [דיה הקדמה השלישית].
הלוכש ב' לבושים כאחד קשה לשכחה: פ"ח שער התפלה פ"ב. שער הכוונות ענין ברכות השחר. שריע אד"ז או"ח סיב ס"ג [במהדו"ת ובמהדו"ק]. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קיד.

שלא הי' הלב מכיל בבחי' או"פ, וכן יפול ביראה שלא יכיל הלב בכלי כידוע במעמיק בהרהורי לבו באיזה פחד או תשוקה כו').

והנמשל מכל זה יובן למעלה בטעם ההפרש בין הכלים ולבושים בבחי' האצ"י, שיש מעלה בכלים שמתאחדים בעצם כו' וע"כ לא יוכל להסתעף שום מקור לבחי' תערובת רע דנוגה מבחי' הכלים דאצ"י רק אחר הבדלת המסך שבין אצ"י לבריאה כו', אבל מבחי' לבושים דפנימי ואמצעי וחיצון בלבושי' דמחשב' דבור ומעשה למטה יוכל להסתעף להיות מקור ליניקות נוג'ה דבי"ע (והיינו מבחי' נוג'ה דאצ"י) דנמשך מבחי' הישות דקדושה האלקי, כמו דמיון ראית איש חכ"ם בעיניו כו', וכמ"ש במ"א בענין ופלגשו ושמה ראומ"ה כו' שזמה מקור לטו"ר דנוג'ה דבריאה), והמעלה שיש בלבושים הוא מה שבחי' המקיפ' שורין עליהם שע"ז יש כח רב בהם ועל ידם לבחי' או"פ שלמעלה גם מבחי' או"פ שמוגבל בכלים כנ"ל. ומזה יובן שאחר כידור הלבושים דנוג'ה דבי"ע יעלו לבחי' המקיפים שלמעלה מאו"כ כו' וכמשי"ת, וכמ"ש בתורתו של ר"מ כתנות או"ר באלף כו', וז"ש עוז והדר לבושה דוקא אז ותשח"ק כו' וד"ל.

[טז] **אך** הנה עדיין יש להבין ענין מדרגה הד' שהוא בחי' ההיכלות שנעשי' מבחי' שיו"ר אורות המקיפים כנ"ל שבודאי יש בהן כח גדול הנעלה גם ממקיף שעל הלבושי' הנ"ל. וכיאר הדבר הנה פי' ענין שיו"ר המקיפים משמע שזהו השיר הנשאר אחרון כלשון שיר בכל מקום כשיו"ר כוסות וכן משים עצמו כשיריים, אך היא הנותנת שנעשה מזה בחי' ההיכלות. דהנה יש יתרון מעלה במקיף זה דהיכלות יותר מן הלבושים דהלבוש אינו רק מקיף ומלביש על גופו אבל ההיכל הוא הסובב ומקיף גם למעלה מראשו הגבה למעלה ומקיף וסובבו מכל צד למטה מרגליו ולמעלה מראשו בשוה ואינו מקיף פרטי כמקיף דלבוש, וזהו מקיף הכללי שהוא אמיתית המקיף שהגבה למעלה מכל גופו של אדם מעל ראשו עד למטה מרגליו כא' כמו עיגול כו' וכמ"ש במ"א בענין מזון לבוש בית שהבית והיכל שרשו מבחי' מקיף למקיף ע"כ שורה בחיצוניות ההיכל שנפרד יותר כו'). והענין הוא כידוע שיש ב' מיני מקיפ' דחי' ויחידה כו' מקיף פרטי ומקיף כללי, מקיף פרטי היינו כמו מקיף דחכמ' שבמוח אינו רק מקיף על כלי המוח, והוא ענין עומק השכל שא"א להתקבל בכלי המוח שורה על הכלי בבחי' מקיף

ראית איש חכם בעיניו . . . במ"א בענין ופלגשו ושמה ראומה: משלי כו', יב. וירא כב, כד. ראה סה"מ אתהליך לאזני' ע' ח וע' רמט [ומקבילו בס' מאמרי אדהאמיצ דברים ח"ב ע' תרצא]. לקיט בהר מג, א [ובהמ"מ שם בהוצאת קה"ת התשד"מ]. ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"ב ע' תנד [ובהמ"מ שם]. בתורתו של ר"מ כתנות אור באלף: ראה לעיל ע' סו (וע' עה), ושינ'. משים עצמו כשיריים: ראה ר"ה י, א. וכמ"ש במ"א בענין מזון לבוש בית: ראה לקיט ברכה צח, ד ואילך. ומקבילו בסידור יט, ד ואילך.

והשראתו על כלי המוח לבד, וכן מקיף דמדות שבלב שא"א להאיר בלב נק' מקיף בפרט על כלי הלב, וכה"ג יש בחי' מקיפי' בפרטות לכל חלקי האיברי' שהן הכלים דבחי' או"פ כו' והוא השורה על הלבושים, שהלבוש מתחלק דרך פרט ג"כ כלבוש היד והחזה שעשוי במדה לפי מדת האבר, וכידוע בענין מקיפי' דלבושים דכה"ג מצנפת ואבנט כו', אבל בחי' מקיף הכללי הוא הסובב ומקיף למעלה על כל חלקי גופו מראשו לרגלו כא' שבלתי נמשך להאיר על הכלים דרך פרט נק' מקיף דיחידה שלמעלה מהתחלקות לגמרי כו' (והוא בחי' מ"ם דצלם כידוע שזהו מקור כל רצון כו', שזה שזה בכל אדם כדמיון ההיכל שמקיף לכללות אדם זה ולאדם זולתו, משא"כ מקיף בפרט ל' דצלם יש חלוקי מדרגות שמה שגבי אדם זה נק' עומק השכל יקרא בחי' או"פ בגדול הימנו כו', ובאמת גם בחי' יחידה דזה למעלה מזה כמ"ש אך בצל"ם יתהלך איש כל אי"ש לפי מדרגתו כו', והוא מקומו של כל אדם ד' אמות כו' וד"ל). וזהו ענין שיווי המקיפי', דגם שזהו מבחי' החיצונית דמקיף אשר נשאר שלא יוכל לירד למטה, אדרבה מזה הוראה שהוא למעלה ממקיף דפרט ע"כ ירידתו למטה רק בחיצוניות דחיצוניות שהוא בחי' ההיכלות שפרד יותר מן הלבוש שכל הגבוה יותר ירידתו למטה אינו אלא בחיצוניות יותר לפי שגם על הלבושים לא ישכון רק בהיכל, וזהו כדמיון העיגול כו' וד"ל (ודוגמא לזה כמו עיגולים דגלגלים ואופנים ששרשם מבחי' היכלות דט"ס דמל' דעשי' שאנו רואים ששרשם בבחי' מקיפים שסיבובם כא' בלי התחלקות בראש וסוף מעלה ומטה וע"כ נק' האופנים בשם אופני הקד"ש עצמו כמ"ש במ"א, ודוגמתו באדם היינו בחי' התפעלות כל העצמיות דבחי' יחידה שביטוליו בעצ"ם הוא בלתי התחלקות רצון שהוא המקיף בפרט אלא כולו כא' מראש לסוף כו'). וזהו השמים ושמי השמים לא יכלכלוך היינו בחי' אמיתית המקיפים שמפני רוממות ערך מעלתם ע"כ ירידתם בחיצוניות וחיצוניות דחיצוניות (כענני כבוד וכה"ג המשכן ובהמ"ק מאכנים כמ"ש במ"א), ונק' שמים ושמי השמים דנאצלים ונבראים ולגבי עצמות המאציל לא יכלכלוך לא יכילו להיות לו גם בבחי' היכל ובית כמ"ש איזה בית אשר תבנו לי כו' וכמא' אין העולים מקומי' כו' וד"ל (וכמו מקומו של אדם ד' אמות

והוא בחי' מ"ם דצלם כידוע: ראה גם לקרית תצא לו, ד. ס' מאמרי אדהאמיצ דברים ח"ב ע' תצח ואילך. במדבר חיד ע' ארצו (ובהמ"מ שס).

אך בצל"ם יתהלך איש: תהלים לט, ז.

מקומו של כל אדם ד' אמות: נסמן להלן בסמוך.

וע"כ נק' . . . אופני הקדש עצמו כמ"ש במ"א: ראה לקרית האינו עד, ב. ס' מאמרי אדהאמיצ דברים ח"ג ע' תתקנא.

השמים ושמי השמים לא יכלכלוך: מלכים"א ח, כו. ועוד.

ובהמ"ק מאכנים כמ"ש במ"א: ראה לקרית ברכה צט, ג ואילך. סידור כא, א ואילך.

איזה בית אשר תבנו לי . . . אין העולם מקומו: ישעי' סו, א. ב"ר פס"ה, ט.

מקומו של אדם ד' אמות . . . דיחידה . . . במ"א בענין אל יצא איש: ראה ד"ה אתה אחד מביני אדהאמיצ (קדית תשכ"ה) ע' 9. אמ"כ שער הקיש פמ"ב מג. שער הציצית פכ"א (ג, סעי"ב). תרוח בשלה רנה, א-ב ואילך.

שכד' אמות הללו מתפשט בחי' מקיף דיחידה כמ"ש במ"א בענין אל יצא איש ממקומו", והוא שנק' היכלו שבו נתפס, וע"ז אמר אין העולם מקומו והיכלו וכמ"ש ברוך כבוד ה' ממקומו הנה יוצא ממקומו כו', וצמצם עצמו בהיכל ק"ק שיהי' מקומו והיכלו, ועכשיו ד"א של הלכה במקום היכל ק"ק וכידוע דאורייתא נק' היכלא עילאה דקודב"ה ודיל'. ומה שיש כת גדול יותר בהיכלות מן הלבושים מצד שרשם במקיף למקיף שמצד ההיכל יומשך מקיף דפרט כמוחין ומדות ומעשה כו', והיינו כמו ע"י מצות ת"ת כמ"ש אחת שאלתי שבתי בבית ה' כו' וממלא יומשך כל אמית' המקיפים כמ"ש למעלה בענין הכל הדיבור שנעשה מקיף וכמ"ש בצל ידי כסיתך כו' שזהו כמו היכל לסכבו גם למעלה מראשו (וכידוע בהיכלות דנשמות בג"ע שכל עילוי השגות שלהם בא מן ההיכל דוקא כו' ודיל').

[יז] והנה מעתה יש להבין שרש ענין השתלשלות ריבוי הלבושים דנוג"ה דבי"ע מלבושים דאצי' וההפרש אשר ביניהן, דבלבושים דאצי' אין מהם מקור להסתעפות רע ח"ו כנ"ל ולבוש נוג"ה דבריאה רובו טוב כו' ולבוש הנוג"ה דיצי' מחצה טוב כו' עד לבוש נוג"ה דעשי' מיעוטו טוב כו'. ויש להקדים לזה ענין ג' מיני אותיות הנ"ל שהן ג' מיני לבושים פנימי אמצעי חיצון אותיות המחשבה אותיות הדיבור אותיות המעשה כאותיות הכתב כו', הנה כדוגמא זאת יש בעור ג' מיני עורות פנימי אמצעי חיצון והן זעג"ז דבוקים כא', והגם שהן ג' לבושים זעג"ז הי' ראוי שלבוש א' יכסה על השני עד שיהי' ג' מיני כיסוי זע"ז למען יתעבה העור יותר לעכב הדם לצאת וכה"ג, ואנו רואים שאינו כן אלא ג' מיני עור הללו כל יכסה הא' על חבירו כלל, וראי' ממה שאנו רואים שהעור הדבוק על הבשר מתאחד מאד בבשר והיו לאחדים עד שנק' בשם לבוש א' כמ"ש עור ובשר תלבישני כו' (אע"פ שבאמת ג' לבושים הן בכלל עור ובשר וגידיים ועצמות כו'), ולבוש העור אע"פ שמהות בפ"ע הוא נבדל ממהות הבשר מ"מ מתאחד בבשר ממש

ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ת"ב ע' תמד. דברים ת"ב ע' תצט. קונטרס. ענינה של תורת החסידות ס"ב (נדפס בס' הערכים הביד כרך א ע' תשעב). לקיש חט"ו ע' 229.

הנה יוצא ממקומו: ע"פ ישעי' כו. כא.

ד"א של הלכה... דאורייתא נק' היכלא עילאה דקודב"ה: ברכת ת, א. וח"ב ר, א.

אחת שאלתי... למעלה בענין הכל הדיבור... בצל ידי כסיתך: תהלים כו, ד. ראה לעיל סט"ז. ישעי' נא,

טז.

דבריאה וזכו טוב... דיצירה מחצה טוב: ראה ע"ח שער ציור עולמות (שמ"ג). שער סדר אבי"ע (שמ"ו)

פ"ד. הקדמה לדרוש שער הקליפות (שמ"ח) פ"ג.

ג' מיני עורות פנימי אמצעי חיצון: ראה ע"ח שער מריק הצלם (שכ"ד) פ"ב. שער החשמל (שמ"א) פ"ג.

לקראת תוריע כג, ב. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"א ע' ג. ח"ב ע' תקצה. תתיב. תורת לוי יצחק ע' חטו ואילך

[ומביא שם גם מגיטין כב, א: שלשה עורות הן כו'].

עור ובשר תלבישני: ארוב ג' יא.

וגידום: תיבה זו ניתוספה בגוכ"כ בין השיטין.

עד שלא יפרדו כלל וכלל שהרי כאשר ינקוב מחט בבשר החי יצא דם מיד מן העור ונלמה לא יתעכב הדם לצאת מחמת העור שיש בעור ג' מיני כיוסיים כנ"ל אלא מיד יצא הדם דרך נקבי העור ולא יעכב לצאת כלל, אי"כ ודאי שאין העור נבדל מן הבשר עד שגם העור כבשר יחשב ממש, וגם מזה אנו רואים שג' מיני עור הללו מתאחדים זע"ז כל יכסה הא' על חבירו כלל והיינו מפני שנקבי העור ככל ג' מיני העור מכווני' מזה לזה מפנימי לאמצעי ומאמצעי לחיצון עד שלא יעוכב כלל מזה לזה אע"פ שזה גם מזה כו' (וראי' מן הזיעה שיוצאת דרך נקבי העור כידוע באין מונע כלל וכידוע דבר זה בספרי הרפואה). וע"ז כל זה יובן בג' מיני אותיות הנ"ל, דהגם שהן ג' מיני לבושים זע"ז זה גם מזה אינו נעשים בכיוסי והעלם זה על זה אלא אדרבה מכוונים הצירופים מזה לזה עד שלא יעכב כלל אור שפע השכל לצאת מזה לזה לפי שכולם מתאחדים זע"ז להאיר את השכל דרך צירופי האותיות מפנימי' הלבוש דמחשבה ללבוש אמצעי דדיבור ומאותיות הדיבור לאותיות הכתב או דמיון שבמחשבה בלתי עיכוב כלל, וכמו שאנו רואים בחוש במי שמשכיל איזה שכל שמיד יחשוב אותו בצרופי אותיות דמחשבה וזהו לבוש דק הפנימי כנ"ל שנק' אותיות השכל וגילויו בלבוש שני הגם יותר היינו בדיבור שבמחשבה לצייר במחשבה איך לדבר אותו ומיד יבא אל לבוש הג' הגם יותר שהן אותיות הכתב או לציירו באופן המעשה, והשתלשלות זו מן השכל עצמו בא ממילא ומאליו בלתי עיכוב כלל מזה לזה כנראה בכל אדם שישכיל השכלה יביאנו במחשבה ודיבור וכתב בלי עיכוב כלל כמשל ג' מיני עור הנ"ל על הבשר כו' שאין מונע ועיכוב הדם לצא' דרך נקבי העור כלל כו' וד"ל (וגם בג' לבושים הנפרדים זה מזה כמחשבה שבאה באותיות הדיבור ממש ומן הדיבור אל המעשה או הכתב ג"כ אין עיכוב ומניעה מזה לזה כלל אדרבה מה שחושב במחשבה ידבר מיד ויצוה לעשות או לכתוב כו' בלא שינוי ועיכוב כלל וד"ל (וכמו ויאמר יהי אור ויהי אור כפ"מ כמו שחשב צירוף זה דיהי אור כמחשבת השכל כו' וד"ל).

[חי] ומעתה יובן כל זה בדוגמא למעלה באדם העליון דאצ"י אע"פ שאין לו דמות הגוף כו' דברה תורה כל' בנ"א לשכך האזן כו' דבחי' ג' לבושים דמחשבה דו"מ כנ"ל שבבחי' אדם דאצ"י הכל בבחי' אלקות ממש ומתאחדים בתכלית מן הפנימי עד לבוש היותר אחרון ועד"מ ג' מיני עור דאדם למטה שמתאחדים זע"ז מאד כו' וכמ"ש עור ובשר תלבישני כו', והיינו גם בבחי' לבושים דמדות עליונים דאצ"י כמו אור החסד אלקי שבלב אדם העליון כמא' חסד דרועא ימינא דקודב"ה כו' שמלוכב בג' לבושים דמחשבה דו"מ עדי"מ חסד שבלב האדם למטה שמהרהר בלבו עד שפושט ידו ליתן

ויאמר יהי אור ויהי אור: בראשית א, ג.
חסד דרועא ימינא: ע"פ תקוני זתר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

לעני כו' הכל מתאחד בעצמות אלקות דאדם דאצי' ואעי"ם שיש לזה החסד ג' מיני לבושים דאותיות הנ"ל וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שזהו ירידת החסד ע"י חסד דיד ימין כו' למטה מטה עד שזן את כל העולם בחסד ונותן לחם לכל בשר כל"ח כו' וגם למי שאינו ראוי כראוי כו' וד"ל, וכמו איש הנביא שיפור לכל גם לאיש זר כו' מפני שידו פשוטה לכל מצד הנדיבות כו' (והיינו כמו ענין חסד דאברהם דקדושה שיצא ממנו ישמעאל מן בחי' מותרת החסדים עליונים דצפרנים שביד כמ"ש במ"א בענין נטי' לסעודה, ואעי"ם שאין אחיזה לחיצונים מבחי' הכלים כנ"ל אבל מותרת השפע מן הצפרנים יכולים לקבל גם הם מצד בחי' המותרות כו').

אך הנה לפי"ז יש להבין מהיכן נמצא מציאת האור והשפע להיות בחי' נוג"ה דבי"ע עד שאמר את זה לעומת זה עשה האלקים ממש כו', דודאי מבחי' לבושים העליונים דאצי' א"א שיקבלו גם מבחי' הנופל בבחי' מותרות שזהו מן המקום הפנוי שבין צירוף לצירוף כמו דמיון נקבי העור כג' מיני עור הנ"ל שהרי בחי' גילוי האור היינו גם דרך הנקבים שבין הצירופים כמו היוצא מבין נקבי העור כו' וכמשל גילוי אור השכל דרך צרופי אותיו' המוד' שמתייחדים כא' כנ"ל וכתיו' וכבודיו' לאחר כו', אלא צריך לומר דאין התהוות השפע דנוג"ה באה כ"א אחר צמצום והעלם האור האלקי דקדושה דאצי' לגמרי מכל וכל גם לא דרך נקבי' כלל, וזהו ענין מ"ש ויעש לאדם ואשתיו כתנות עור וילבישם והיינו בחי' לבוש החשמ"ל דנוג"ה דאצי' שמלביש לזו"ג עד מתחת רגליהם שמה נעשה בחי' הפרסא שבין אצי' לכריאה כו', וביאור הדברים הנה יובן ע"ד הנ"ל בעור. אך הנה ידוע שיש הפרש גדול בין עור האדם לעור הבהמה מהיפור להיפור, דג' מיני עור שבעור האדם מתאחדים באין מונע ועיכוב הילוך האור וחיות הפנימי מזה לזה אדרבה עשויין להאיר פנימית האור וחיות על ידן כמו צרופי אותיות המחשבה ודומ' שיאיר אור השכל על ידן דוקא במהירות ובלי שינוי כלל כנ"ל, אך הנה בעור הבהמה להיפך הוא דג' מיני עור שבו המה עשויין לכיסוי ועזי' להתעבות יותר כדי שיתעכב עי"ז יציאת אור הפנימי, כמו שק של עור הבהמה עב וגס הוא ביותר שחלקיו דבוקין ומכוסין בגסות ועביות עד שיעכבו המים לצאת אפי' כל שהוא, משא"כ לבוש הצמר ופשתן הארוג באריג' יצאו המים משק של צמר ופשתן תיכף כי נקבים שבין החוטי' הגם

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

שיצא ממנו ישמעאל . . . מותרת החסדים . . . במ"א בענין נטי' לסעודה: ראה פסחים נ, א. ד"ה לה"ע נטי' — כשה"מ חס"ב ע' קד וא"ל [ונדפס ג"כ בסידור ק, ג].

אח זה לעומת זה עשה האלקים: קהלת ג, יד.

וכבודי לאחד: ישעי' מב, ח. מה, יא.

ויעש לאדם ואשתו . . . לבוש החשמל . . . שמלביש לזו"ג עד מתחת רגליהם: ע"פ בראשית ג, כא. ראה ע"ח

שער דרושי כללות אבי"ע (שמי"ב) מ"ג.

שמצומצמים יוכלו המים לצאת מהן מעט מעט כי אינו דיבוק עב וגם כ"כ כעור הבהמה כו'.

[ט] ויבין בדוגמא מהפרש זה שבין צמר ופשתן לעור הבהמה כהפרש שבין לבוש דמחזוי"מ הנ"ל בצירופים דג' מיני אותיות שמגלים האור לענין המשלים והחידות שמכסים את אור השכל לגמרי מכל וכל שזהו כדמיון עור הבהמה שמכסה על המים לבלי יצאו אפי' טפה א'. דהנה אנו רואי' בענין המשלים שנעשים בענינים זרים מאד שאינם מעין ודוגמת אור השכל והחכמ' כלל וכלל עד שלא יובן מהם כלל ממהות אור השכל לא מיני' ולא דוגמתו אפי' שמץ מיני' כלל כי לא יראה האדם בדברי המשלים רק דברים פשוטי' וזרים של דברי הכל שאין בהו שכל כלל כמשלי שנעלים כו', ועכ"ז גנוז ומוסתר בהם דברי חכמה עמוקה ומושכלות נפלאים מאד כמשלי שלמה, וכ"ש בחידות שמוסתר בהן יותר כחידת שמשון מעז יצא מתוק כו', וה"ז כעור השק ששוואבין בו המים שמכסה על המים לגמרי ולא יצא אפי' כ"ש כמ"כ נסתר ונעלם לגמרי כל עמקות החכמה בתוך דברי המשלים והחידות תכלית ההעלם עד שגם חכם מופלג לא יבא על אותו החכמה הגנוז במשל וחידה כידוע, משא"כ כשמדבר וכותב איזה שכל גם שהוא שכל עמוק ביותר יוכלו הכל להבין מתוך הדיבור והכתב כל עומק השכל כאילו השכילו בעצמו ממש להיות שאין לבוש הדיבור והכתב רק כמו בחי' ממוצע שיקבל על ידו שפע אור השכל והיינו שהוא כמו כלי מעביר בלבד שדרך בו יעבור אור השכל כמו שהוא מן הרב לתלמיד בלי הסתר ושינוי המהות כלל שהרי תלמיד קאים אדעתי' דרבי' גם מה שקיצר בלשונו כו', לפי שבאופני הצירופים של הדיבור והכתב יאיר כל השכל בשלימות כמו שהוא וד"ל (ובמ"א מבואר שא"א שיבא כל אור השפע כמו שהוא באותיות הדיבור גם שהוא בחי' מעביר לבד שא"א שיומשך כל עצמות השפע כמו שהוא גם במחשבה ואיך יומשך לדיבור, דמה שבא השכל לגילוי ע"י אותיות השכל אינו רק מעט מזעיר ממנו ולא עצם מהותו רק ע"י משלים וחידות הוא שיכול עצמיות השפע לבא לגילוי יותר מכמו שהוא במקורו כו') (ומה שמבואר למעלה שיש כח במעלה יתירה בלבושים דמחשבה ודיבור וכתב שיוסיף אור השכל מכמו שהוא בכלי המוח להיותו מבחי' המקיפים כו', גם זה אמת שע"י יגיעת המחשבה או ריבוי הדיבור וכש"כ בכתב יחודש אור רב יותר מעצם השפע והיינו עומק של אותו שכל לבד ולא ממקור השכל שנק' משכיל רק במשלים וחידות לבד כמש"ת וד"ל). ושרש הטעם הוא לפי שממשלים צריך להשפיל הדבר בענינים זרים ועושה צירופים זרים ביותר שמגשימים האור ועושים צמצום גדול להסתיר האור לגמרי.

כמשלי שוטלים . . . מעו יצא מחוק: סנהדרין לח. סעיב. שופטים יד. יד.
דהיינו: תיבה זו אינה ברורה בכו"כ.

ויובן ענין זה עדימ' אחר כמו כאשר צריך אדם להשכיל ולהסביר איזה שכל וסברא מלשון קדש הכתוב בספר ללשון אשכנז או שאר לשון שבדודאי צריך לשנות כל סדר הצירופי אותיות דלה"ק ולהשפילם ולהורידם באופן סדר צירופים הזרים דאותיות הלשון ההוא שיובן מזה מה שכתוב בלה"ק, שזהו השפלה גדולה ושינוי המהות, דאע"פ שיובן אותו הדבר לה"ק כשידבר בלשון הגוים כמא' דבראשית ברא אלקים כו' אבל אותיות לשון הזר יעתיקוהו לגמרי ממקומו בשינוי מכמו שהוא בעצם מהותו באותיות דבראשית כו', וכמו תינוק ואשה שמספרים בלשונם בקטנות מה ששמעו חכמה עמוקה הכתובה בספר שאע"פ שיוכלו להבין מדבריהם אור אותו השכל אבל נעתק ממהותו לגמרי כו'. ועכ"ז אע"פ שהורק אותו הדבר ללשון זר יוכלו להבינו עכ"פ, וכמשל וחיידה אין השכל מובן כלל כי הצירופים בענין זר שלא מענין דקות השכל כלל, ובאמת מצד המשל הוא בלה"ק רק שהצירופים נעשים בענינים זרים יש בהן מעלה יתירה שחכם גדול יכול לבא על עומק השכל שא"א להביאו בלשון וכתב כלל וכלל וכידוע שהרי המשל וחיידה הוא שעושה בעל החכמה שידוע מקורה שמשם א"א לגלות כדיבור וכתב כלל ע"כ מציא צירופים זרים דמשל שיוכלו להבין מקור שכל זה מתוך המשל אשר א"א להבינו כדיבור וכתב כלל א"כ ודאי ששרש אותיות המשל וחיידה למעלה מגופו של אור עומק השכל שבא בגילוי הדיבור וכתב וד"ל (ועוד ענין שינוי בצרופים זרים יש שהוא גס ועב להסתיר הדבר יותר מן המשל והעתק הלשון ללשון זר הנ"ל, והוא ענין החלומות שנעשים מצירופים מבובלים מאד מאותיות הדברים שהרהר ביום ונעשה מזה סיפור ענין זר לגמרי אע"פ שהן מהרהורי לבו כו', וכמ"ש במ"א שזהו ענין הגלות שהיינו כחולמי"ם וכי' ומחמת שההסתר עצום בחלומות הפתרון להביאו לגילוי בא ממקום עליון ביותר שהרי כל חכמי קדם לא עמדו על פתרון חלום פרעה וכו' בנבוכדנצר רק יוסף ודניאל וכה"ג וד"ל).

[כ] ובכל זה מובן עכ"פ ההפרש בין עור האדם לעור הבהמה שזהו מהיפוך ההיפוך ממש, דעור האדם הנקבים שבכל עור מכוונים מזה לזה כדי שיהי' עובר חיות הפנימי' דרך הנקבים (וגם הפסולת הזיעה יוצא מן הפנימי' המותרות כו') להיותן בדקות מאד (כנקבי אריגת הצמר בכגד כו') וזהו כאריגת צירופי אותיות דמחשבה דו"מ הנ"ל, אבל עור הבהמה מקובץ ונכוץ כל החלקים וע"ז באופן שלא יהי' שום נקב אפי' כ"ש ואין יציאת שפע פנימי' כלל כי כל הפנימי' הסתיר והעלים העור העב רק מתורת דמתורת יצא כו' (וזהו ההפרש בין שערות האדם שיש לכל שיערה

מהרהורי לבו . . . נמ"א שזהו עור הגלות שהיינו כחולמי"ם: ראה ברכות נה. ב. ת"א וישב כה. ג. סה"מ תקס"ה ח"א ע' קפד. ובארכה בתריח שמות נב, א ואילך.

גומא בבשר שיונקת שם מבחי' הפנימי' בפרט בשערות שכראש וזקן כו' ע"כ יש קדושה בהן דוקא, משא"כ שערות הבהמה שהן מבחי' המותרות גמור (כו').

ועם כל הנ"ל יובן בענין מ"ש כתנות עו"ר דאדם ואשתו שזהו בחי' עו"ר החשמ"ל כו' שזהו בחי' הסתר והעלם האור דאצי' לגמרי מכל וכל, כמו הסתר גמור דאור השכל במשל וחיידה כני"ל שנדמה כעו"ר הבהמה שמכסה על המים דוקא ומה שיצא אינו רק מותרות דמותרות כני"ל וכל הפנימי' מוסתר לגמרי כו', כך כל בחי' אור הפנימי' מוסתר בכתנות עו"ר שמלבישם לפי שנא' וכבודי' לאחיר לא אתן כו' ויוצא השפע מותרות דרך העו"ר הזה למטה, ומשם יומשך השפע לבחי' נוגיה' והיינו בחי' תערו"ב טו"ר שבבחי' נוגיה' דבריאי' שרובו טוב ומיעוטו רע בתערו"ב סיגי' ופסולת כו', וכן יורד ומשתלשל מבריאה ליצירה עד דנוגיה' דיצי' חציו רע ונוגיה' דעשי' רובו רע ומיעוטו טוב כו', וכל זה בא מצד ירידת המותרות דעו"ר בהמה שנק' כתנות עו"ר כני"ל להעלים הפנימי' לגמרי כני"ל ודיל' (אבל לאחר הבירור דטו"ר דנוגיה' דעשי' יבא לשרשו בבחי' חשמ"ל העליון שנק' כתנות א"ר בא', והוא כמו ענין גודל מעלת הפלאת האור הגנוז במשלי' וחיידות עד שא"א לבא לגילוי בכלים ולבושים דמחשבה ודבור כני"ל רק ע"י משלים בא לגילוי שזה בא ממקור השכל דעצמות המשפיע שהמציא המשלים כו', וזהו ענין בגדי' עשי' החמודות שלקח מאדה"ר שהן כתנות עו"ר שעשה ה' לאדם ואשתו בגי' דכתיב ע"ז וירח ריח בגדי' דוקא ויברכהו כו' שהוא כריח שדי' אשר ברכו ה' כו' ודיל' (וכל ענין התו"מ הכל בדברים גשמיים דנוגיה' דעשי' לברר לעה"ד טו"ר ששרשו בחי' חשמ"ל הנ"ל כמשי"ת).

[כא] ואחר כל הנ"ל יש להבין הנמשל מכל הנ"ל בענין התורה והמצות. ויש להקדים תחלה ביאור ענין עוטה אור כשלמה שזה מדבר על אור תורה שאור זה הוא כמעטה לבוש דוקא בבחי' מקיף, וכן מ"ש עוז והדר לבושיה קאי על התורה שנק' עוז כידוע, וכן מ"ש הוד והדר לבשת על התורה נאמר שנק' הוד כמו שאמרו המלאכים תנה הודיך כו'. ויש להבין דלפעמים א' שאור תורה הוא בבחי' או"פ כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור דאור זה כאור הנר שבא בכלי דוקא, והלבוש דשלמה הוא בחי' כלי לאור

ע"כ יש קדושה בהן: ע"פ נשא ה. ה. וראה סי' מאמרי אדהאמי' במדבר חיד סי' אשלו. ובכ"מ. בגדי עשו החמודות . . . שהן כתנות עור . . . וירח ריח בגדי: תולדות כו, טו. שם כו. פדריא פכ"ז. רשי' פסחים נד, ב. ראה סי' מאמרי אדהאמי' במדבר חיד ע' איתקנ. ושי"ב. וראה לעיל ע' טו. עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב. התורה שנק' עוז: ראה ספרי ברכה לג, ב. ויקי' פליא, ה. ובחיים קטז, א. תנאי פלי' (מו, א). ועוד. שאמרו המלאכים תנה הודיך: תהלים ת, ב. שבת פח, ב. מדרש תהלים ע"ה"פ. כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

המקיף דוקא כו', וגם יש להבין מ"ש בוהר דאורייתא מח"ע נפקת דמשמע שזהו מבחי' או"פ דח"ע שנק' אור סתם כמ"ש יהי אור כו', ועוד יש להבין מאמר הידוע בדברי רז"ל דנובלות חשי"מ תורה הרי התורה רק בחי' נובלות לבד מח"ע ובוהר א' דמח"ע נפקת ממש ובפי' א' ואהי' אצלו אמון שעשועים כו' ואיך יקרא רק בשם נובלות חכמה של מעלה לבד כו' וד"ל.

אך הנה כל זה אמת, ותחלה יש להבין הטעם שהתורה נק' בשם נובלות חשי"מ כו'. דהנה באמת שרש התורה מבחי' עצמות המקיפים עליונים וז"ש ואהי' אצלו ממש כו', וע"כ א' עוטה אור כשלמה דוקא שזהו בחי' מקיף הכללי דח"ע שבראש כו' ששורה על הלבוש דשלמה, ומ"ש בוהר דאורייתא מח"ע נפקת היינו שנמשך בבחי' או"פ בכלים ובבחי' או"מ דלבוש כשלמה וכה"ג, ומ"ש דנובלות חשי"מ תורה היינו מה שנובל מבחי' המקיפים העצמיים ושורה על הלבושים כמו מקיפים דאדם ששורה על הלבושים שלו כנ"ל ובפרט ביופי הלבושים כשכלול מכמה גווני' שונים שמאיר בו מבחי' ת"ת שבמקיף דוקא כו' וד"ל. וביאור כל זה הנה מבואר במ"א ע"פ ותמלא כד"ה ותעל שזהו כ"ד ספרים דאורייתא שנתמלא כד זה מן המים כו', וזהו כמו ששואבין בכד קטן מים הגדול דכלא ממש חשיב לגבי מים רבים שבים הגדול שאין להן גבול ושיעור כלל, כך הים הקדמוני היינו עצמות חכמה הקדומה כו' דכתיב בה ואהי' אצלו אמון כו' וירידת אור חכמתו ית' בכ"ד ספרים דאורייתא זהו ממש כשאיבה בכד קטן לכד מימא רבא כו' לפי שעצמות חכמתו בבחי' א"ס ממש כמ"ש לתבונתו אין מספר, ובחי' הנובלות שנובל משם הוא שנתצמצם בכ"ד ספרים דאורייתא, וע"כ נק' התורה נובלות חשי"מ פי' חשי"מ היינו בחי' חכמתו העצמי' שנמשך משם בחי' הנובלות לבד עד"מ עלה הנובל מן הפרי ע"י הרוח כו' שהוא רק חיצוניות דחיצוניות וכמו ועלהו לא יבול כו' (כשיחת ת"ח שמעצם חכמתו נופל נובלות בשיחתו שצריכה לימוד כך נק' שיחה כמו כל היום היא שיחתי כו' או נק' משל וחידה כמו כאשר יאמר משל הקדמוני כו' כמשי"ת), והיינו כל אותיות דתשב"כ וכל כ"ד ספרים שנק' ספר וכלול מטנ"א, ותושבע"פ נק' סיפור, ועד"מ הסופר שמגביל האותיות במספר קצוב ובתמונה ובתגין כו' שכולם רק רמזים שנעלם בהן אור חכמה הקדומה מעט מזעיר וגנוזים בטעמים ונקודות

דאורייתא מח"ע נפקת . . . יחי אור: זחיב סכ, א. מה, א. קכא, א. ועוד. כראשית א, ג.
 דנובלות חשי"מ [= חכמה של מעלה] . . . ואהי' אצלו אמון: כיר פי"ו, ה. משלי ת, ל.
 מבואר במ"א ע"פ ותמלא כדה ותעל: חיי שרה כד, טו. ראה תקוני זהר חכ"א (מו, ב). סה"מ תקס"ט ע' ב
 וא"ל. ת"ח חיי שרה קכח, א. קל"ד, ב. ס' מאמרי אדראמיצ' במדברי ח"ב ע' תרס"ו. דברים ח"א ע' רכ"ב.
 לתבונתו אין מספר: תהלים קמ"ו, ה.
 ועלהו לא יבול . . . כשיחת ת"ח . . . שצריכה לימוד: תהלים א, ג. ע"ז יט, ב.
 כל היום היא שיחתי . . . כאשר יאמר משל הקדמוני: תהלים קיט, צו. שמואל"א כד, יג וראה להלן ע' צו
 ובהנשמן שם.

ותגין ואותיות, וזהו כמו הלבושים דאותיות השכל שבא בספ"ר וסיפור
שבהן יתלבש מהות החכמה כנ"ל וד"ל.

אך היינו רק בחי' הנובלות דמקיפים העצמיים שהוא עצמות חכמתו
הקדומה ששורה בלבושים דאותיות שבתורה שנרמזים הכל בבחי' שנת"א
(וקצת ה"י נגלה לר"ע שדרש על כל קוץ ותג כו', והפנימי דח"ע שגנוז
בטעמים נגלה לשלמה שנא' ויהי שיר"ו כו' בחי' רננא דאורייתא בטעמים
שלמעלה מעלה מג' לבושים דאותיות דמחדו"מ אך באותיות הכתב דכ"ד
ספרי' כללותם יחד נכלל וע"כ נק' תורה שכתב וכמ"ש במ"א), וטעם הדבר
הנה יובן דמה שאנו רואים במצות הכתובות בתורה כמצות ציצית ותפילין
הוא בא באופן שאין טעם ושכל גלוי לדבר זה למה יהי' ד' פרשיות בתפילין
ובתמונתן בד' בתים ולא יהיו באופן אחר או ח' חוטי' דציצית שזורין ובאופן
מעשיהם כך וכך ולמה לא יהיו באופן אחר זולתו, וכך כל המצות כולן הן
למעלה מן השכל, ואף באותן שיש בהן טעם נגלה כמצות שבת כי בו שבת
כו' ומצות כיבוד אב ואם ובל"ת לאו דולא תגזול ולא תרצח וכה"ג, יש
בפרטי אופניהם טעם כמוס ונעלם מאד, וכל זה מפני ששרש התורה בחש"מ
שנק' חכמה הסתומה ונעלמה ונק' פלאות חכמה שהוא בבחי' סדכ"ס כו'
וחש"מ גורה שיהי' אופן מעשה המצוה כך וכך דוקא, ואותה החכמה עילאה
שגורה לעשות תפילין וציצית כך וכך נתלבש באותיות דפ' ועשו להם ציצית
וקשרתם לאות כו' בספ"ר וסיפור דתשב"ע"פ בכל פרטי דיניהן, וכך הוא בכל
המצות שבתורה כו'. וא"כ מוכן שאותה החכמה שגורה אופן המצות אינו
אלא רק ענף פרטי לבד מעצמות כח החכמה שלמעלה עד שאינו אלא כמו
כד א' כנ"ל, והיינו נוכלות חש"מ ששורה באותיות התורה שנק' לבוש כנ"ל.

כב) ומעטה יש להבין ענין התפארת שבלבושים דתורה דכתיב עזו והד"ר
לבוש' כו' דכלילא מכל גוונין חוור וסומק וירוק כו' בחי'
חג"ת כו' שעולה יותר מיופי העצם דאור תורה. דהנה אנו אומרים באור
פניך נתת לנו תורת חיים שזהו יופי התפארת שבפנים העליונים כמו חכמת
אדם תאיר פניו כו', והיופי הוא כשכלול מחו"ג במזג יפה כידוע, כי החכמה
שבתורה כלולה מחסד ודין ובכלל הן רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שהן הי"ג והי"ח
כלליים וכמ"ש מימינו א"ש דת' כו' וכמ"ש קול ה' על המים וקול ה' חוצב
וכו' וקול ה' בהד"ר כו', וג' קולות אלה הן בחי' חג"ת שבא בלבושים דקול

לר"ע שדרש על כל קוץ ותג . . . ויהי שיר"ו . . . רננא דאורייתא: ראה מנחות כט, ב. מלכ"א ה, יב. וחי"א

ח, א.

כי בו שבת: בראשית ב, ג.

עזו והדר לבושהו כו' דכלילא מכל גוונין: משלי לא, כה. וראה תקוני זהר תנין צא, א. ועוד.

באור פניך . . . חכמת אדם: ברכת שים שלום. קהלת ח, א.

מימינו . . . קול ה' על המים: ברכה לג, ב. תהלים כט, ג ואילך.

ודיבור וכתב שהו ג' מיני אותיות הנ"ל, ושרש הלבושים בבחי' מקיף דוקא כנ"ל, והד"ר זה שבקול קול דתורה אע"פ שהוא רק בבחי' לבוש גבוה יותר גם מבחי' אור דחכמה שבפנים דבחי' ב"י חכמת אדם תאיר פניו, אע"פ שגם הארת פנים דחכמה ג"כ בבחי' מקיף דחכמה אבל בא בפנים דרך פרט ונק' מקיף דחכמה שבפנים לבד והיינו ענין תפארת ויופי הפנים כנ"ל, אך יופי הלבושים כמו בקול ודיבור עד אותיות טנת"א בכתב למעלה גם מבחי' אור ויופי העצם כנ"ל.

וביאור זה הגה ידוע בענין חכמת אדם תאיר פניו שזהו ג"כ בחי' המקיף דהיינו בחי' העצמיות והפנימי' שמתגלה בפנים דוקא, וכמ"ש למעלה בענין תתן אמת ליעקב כו' שהארת הפנים באור חכמה שבתורה זהו בחי' תיקון הו' דואמ"ת בחי' אור תרין תפוחין כו' והיינו כי באור פניך נתת לנו כו' באור פניך ממש, וזהו עד"מ חכם גדול שממציא חכמה חדשה ועמוקה שחידש מקרוב שיאירו פניו מרוב אורה ושמחה שזהו כחכמת אדם תאיר פניו היינו שבא בפנים מעצמות אור חכמתו כמו שהוא טרם שנמשך במוח החכם' וע"כ יאירו פניו בגוונין שונים חוור וסומק כו' במזג יפה שנק' תפארת הפנים, וכמו כי קרן עור פניו בירידתו עם הלוחות כידוע וכן באור פניך נתת לנו בשעת מ"ת ב"י הדברות דחכמת אד"ם העליון תאיר פניו כו' ביופי הפנים בהתכללות מחו"ג במזג יפה, שזה יופי העצמות יותר מיופי השכל ומדות המתפשטים במוח ולב שנק' איש יפה בשכל כקו היושר כלול מחו"ג כנ"ל או יפה במדות חו"ג וכן במעשה כנ"ל בענין תפארת לעושי' כו' שזה הכל בבחי' או"כ בחי' או"פ לבד, אבל יופי הפנים המאירים למעלה מאור שפע חכם' במוח ולב רק הוא בחי' גילוי עצמות החכמה וגילוי רק בהתלבשות בפנים הגשמיים כנ"ל בפי' תתן אמת כו' ע"כ נק' מקיף דחוי"ב שבא בפנים המאירות (שע"כ חייב להקביל פני רבו ברגל כנ"ל). אך אע"פ שזהו תפארת עצם כח החכמה הניכר ומתגלה כמו שהוא בפנים אינו רק בדרך פרט בבחי' פנימי' החכמה שרשו בעונג העצמי שבחכמה שנק' שעשועים דאורייתא וכמ"ש ואהי' אצלו כו', אבל אנו רואים שע"י יופי הלבושים יתעלה ויתנשא האדם יותר משיתעלה ע"י יופי עצמו בפנים וגופו

וכמ"ש למעלה בענין תתן אמת ליעקב: [מיכה ז, כ]. ליתא לעיל במאמר זה, וכנראה קאי על מאמר אחר שנישם לפני מאמר זה [וראה גם להלן בסמוך]. וראה עוד בענין תתן אמת ליעקב ובענין תיקון הו' דואמת כד"ה ביהושע' בלקיטת שמע"צ סג, א ואילך [ומקבילו בסה"מ תקס"ג ס"ע תשע"ח ואילך. ע' תשצ. ס. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' אשיד ואילך. ד"ה ואלם בסה"מ תקס"ט ע' קפו ואילך] [ומקבילו בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אצח ואילך]. ד"ה אלה מסעי בלקיטת מסעי צב, ד ואילך [ומקבילו בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ה].

כי קרן עור פניו: תשא לד, כט ואילך.

כנ"ל בפי' תתן אמת . . . חייב אדם להקביל פני רבו ברגל כנ"ל: [רי"ה טו, ב]. ראה בהנשמן לעיל בסמוך. ובענין חייב אדם כו' ברגל — ראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קעח. דברים ח"ב ע' תקג. ואהי' אצלו: משלי ל, ת.

או שכל ומדות טובות וכה"ג, כך עדי"מ יש כח גדול ביופי ות"ת הלבושים דתורה בקול ודיבור וכתב שז"ש עוטה או"ר כשלמ"ה כו' להגביה ולהעלות לבחי' האדם יותר מתפארת חכמת אדם בפניו, וזהו כליל תפארת בראשו נתת לו שזהו תפארת הלבוש דכתר דאור תורה בראשו שלמעלה מקרן עור פניו כו' וד"ל.

ולפ"ז יובן דבחי' מקיפים העצמיים שלמעלה ממקיף דחו"ב ומדות שורה על הלבושים דוקא, וזהו מעלת ענין נובלות חש"מ דכ"ד ספרים דאורייתא הנ"ל אעי"פ שבא באותיות שרשם ממקיפים העצמיים כמ"ש למעלה (והיינו שעשועים העצמיים שנק' שעשועי המלך בעצמותו שבא להשתעשע בתורה כמ"ש ואה"י אצלו ממש שעשועים כו' שזה מלושב בטנת"א דוקא שבלתי יוכל לבא גם באור הפנים מטעם הנ"ל וד"ל). וזהו עוטה אור כשלמ"ה שמקפת כל העצמות למעלה מראשו כו' וכן עוז והד"ר לבו"ש. ואעי"פ שגא' ותורה אור בנר מצוה וכן מ"ש בזהר דאורייתא מח"ע נפקת, גם זה אמת דאור תורה בא בבחי' או"פ מוגבל בכלי המצוה ונק' תורת האד"ם ושרשה במקיפים דחו"ב באור הפנים, וזהו דמח"ע נפקת במקיף דחכמה לבד כנ"ל וד"ל.

[כג] ובכלל זה שנת' למעלה במעלת ומדרגת התורה כמו שהיא בבחי' לבוש יובן מ"ש כי לא על הלחם כו', דהתורה נק' לפעמים לחם כמוזן לנפש וכמ"ש ותורתך בתוך מעי כו' אך אמר לא על הלחם לבדו יחי' האדם להיותו רק בבחי' או"פ מוגבל בכלי ויש לו גבול והיינו רק לנר"ג שבאדם כמ"ש תורת האדם, אבל על מוצא פי ה' בקול ודיבור שהוא בחי' לבוש יותר יחי' האדם גם במקיפים שבו ח"י ויחידה כו' (ועי"כ הלבושים יקרים מן המוזן ומתקיים זמן רב כמ"ש במ"א) שהמקיפים שורין על הלבוש שיתעלה האדם הגבה למעלה ע"י תפארת הלבוש יותר מיופי החכמה ומדות כנ"ל, וז"ש כי אמרתך חייתני באמירה דוקא וד"ל. ובכלל זה יובן הטעם שניתנה התורה רק לישראל לבד ולא למלאכים כמ"ש שביקשו המלאכים תנה הודך על השמים כו' שהוא הודך דתורה ולא ניתן להם, הענין הוא מטעם הנ"ל דבחי' הודך

כליל תפארת בראשו: תפילת עמידה דשבת.

שעשועי המלך כעצמותו: עמה"מ בתחילתו. וראה ד"ה לה"ע שעשועי המלך — בס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' ת"א [ובהגסמו בהמ"מ שם].

כי לא על הלחם . . . דהתורה נק' לפעמים לחם . . . ותורתך בתוך מעי: עקב ה. ג. חגיגה י"ד, א [ועוד]. תהלים מ, ט.

תורת האדם: שמואל"ב ז, יט.

הלבושים יקרים מן המוזן כמ"ש במ"א: ראה לקו"ת ברכה צח, סעי'ד. סידור יט, ד ואילך. המשך מים רבים תרלי"ע ד [ובהמ"ג והגסמו שם].

כי אמרתך חייתני: תהלים קיט, ג.

שביקשו המלאכים תנה הודך: נסמו לעיל ע' צ.

דתורה לא יכלו המלאכים לקבל כלל שהיו מתבטלים במציאות לגמרי, ואע"פ ששרש התהוות המלאכים מבחי' קול ודיבור שהוא בחי' הלבושים דמדות וחכמה למעלה כידוע במ"ש בדבר ה' כו', אך בחי' הו"ד דלבוש דאור תו' שבא בקול ודיבור עליון הוא הגבה למעלה מהשגת המלאך בשרשו עד שהי' מתבטל ממציותו לגמרי, כענין הושיט אצבעו קטנה ושרפן שהוא יו"ד דחכמה ביתר מכפי הצמצום והמדה, שכל מלאך יש שיעור מצומצם באור השגתו כאלקות ולפי השיעור הזה עולה למעלה בשיר שלו וכאשר יוסיפו לו אור יתבטל לגמרי, ומכ"ש באור הו"ד דלבוש דתורה ששרשו במקיף העצמות כניל ודיל'. וע"כ לא ניתנה תורה רק לישראל לבד שהם יכולים לקבל הוד קול דתורה שהרי קיימו וקיבלו קול ה' ביו"ד הדברות, ואע"פ שעל כל דיבור כו' מ"מ טל תורה החי' אותם לפי שבשרש נשמתם עלו בעצמות השעשועים ממש וכמא' הידוע בענין ופי' דג' קשרין הן ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא וקודביה כולא חד וכמ"ש ואהי' אצלו כו'. וז"ש כי על מוצא פי ה' יחי' האדם דוקא שהן הנשמות דישראל דוקא ודיל'.

[כד] ומעתה הנה יש להבין הנמשל מכל ענין הנ"ל כג' מיני עור דאדם ובהמה כו'. דהנה מכוון למעלה דג' מיני אותיות דלבושים דמחשבה דבור ומעשה מכוונים הצירופים מזה לזה שבהן יעבור האור בלי עיכוב כלל כו', וכך הוא באותיות דתורה בקול ודיבור וכתב כניל שהיופי ותפארת דלבושים למעלה מיופי הפנים כו'. אך הנה זהו כמו שהתורה ירדה מלמעלה דכתיב עוטה אור כשלמה כו', אבל הנה ידוע שירדה עד למטה מטה מאד והיינו עד עולם השפל הזה שהוא הכל בדברים גשמיים דנוגיה דעשי' שמעורב טו"ר ממש כמו להבדיל בין הדברים האסורים לדברים המותרים במאכלות ולהבדיל בין דם לדם בין טמא לטהור כו', שכל זה בגק"ט לברר בין טו"ר בנוגיה דעשי' שמעורב טו"ר והיינו כשר פסול אסור ומותר טמא וטהור כו' שכל התורה מדבר בזה, וזהו תכלית ירידת אור

דכבר ה' תהלים לג, ה.

הושיט אצבעו קטנה: סגודרין לת, ב. וראה ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' קסא. ושי' שעל כל דיבור . . . טל תורה החי' אותם: שבת פס', ב [כל דיבור ודיבור כו' יצתה נשמתו של ישראל כו' הוריד טל כו' והחי' אותם כו']. ועד"ז בלקח טוב יתרו כ, ב. שמו"ר פכ"ט, ד. ובענין טל תורה — ראה תניא ספליז ובהנשמן בהמ"מ לשם.

וכמא' הידוע בענין ופי' דג' קשרין: [כ"ה בגוכ"ק. ואולי התיבות. בענין ופי' היתה הכוונה למוחקם]. ראה חז"ג עג, א. [ובענין הלשון ג' דרגין או ג' קשרין — ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע כח, ובהנשמן ב.מפתח ענינים' מכ"ק אדמו"ר שליט"א לשם].

ואורייתא וקודביה כולא חד: מובא בתניא פ"ד ופכ"ג — בשם הוה"ר, וראה הנשמן ע"ז בארכה בהמ"מ כ"ט מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' רפה.

כג' מיני עור: ראה לעיל ע' פה ואילך.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב. ראה לעיל ע' צ.

להבדיל בין דם לדם בין טמא לטהור: ע"פ שמיני יא, מז. שופטים יז, ה.

דתורה הנגלות לנו בדצח"ם דנוג"ה דעשי' כו', ואז נק' התורה בשם משל
 כמו כאשר יאמר משל הקדמוני, ע"ד הנ"ל בענין הסתר אור השכל במשל
 והידה בענינים וצירופים זרים כו' שמוסתר בתכלית כו' כמו עור השק שלא
 יצא ממנו אפי' כ"ש כו' כך מוסתר אור ה"ע דתורה שמדבר בדברים
 הגשמיים דדצ"ח דעשי' בעוה"ז השפל שנלקח מנוג"ה דעשי' שהוא כמו
 המתורת שפע שיוצא מבחי' עו"ר הבהמה שעב וגס מאד כנ"ל באריכות.

וביאור הענין הנה ידוע דהמשכת השפע לע' שרים דעשי' בא ע"י מסך
 מבדיל דעו"ר שמכסה לגמרי על אור האלקי, והוא ע"י צירופים
 זרים וגסים המסתירים לגמרי כמ"ש וש"ק אשים כו' ע"ד שאינו יוצא רק
 המתרות כנ"ל, וע"כ שרו של עולם אע"פ שלמעלה הוא מלאך אלקי שבטל
 לגבי הקדושה האלקית בתכלית אבל בירידה והשתלשלות עד ע' שרים של
 מטה בשפע גשמי' כל שר הוא מורכב מטו"ר, וכשרו של עשו שלמעלה אומר
 שירה ובטל לאלקות ולמטה יוכל להיות נבחי' גפרד ליש ודבר לגמרי מעורב
 טו"ר לחפוז להגביה עצמו בגסות כו', כמו אם תגביה כנשר שא' בשר של
 אדום ופרעו אמר לי יאורי כו', וגם עוד בירידת ההשתלשלות מעורב ברע
 יותר כמי במדות רעות דתאוה ורציחה כשר ישמעאל ואדום ונלחמים יחד
 לנצח ולזולתו לכבוש ולשלוט כל הון ועושר וכבוד בגשמיות כו', והגם שכל
 יניקתם מהקדושה כמ"ש מלך אלקים על גוים מי לא יראך מלך הגוים וכה"ג
 וקרו ל"י אלקא כו' שיודעים רבונם ומכוונין למרוד כו' ולפעמ"י בטל ונכנע
 לאלקי' כאדם למטה המורכב מטו"ר תכלית הערבוביא כו', וכל זה מצד
 שיניקתו מהקדושה ע"י מסך מבדיל בהסתר אור אלקי לגמרי כדוגמת צמצום
 מותרות השפע של עור השק כנ"ל והוא בחי' גסות דקי"ג דעשי' עד שרוב"ז
 ר"ע כנ"ל וד"ל.

[כה] ויבן זה בתוס' ביאור מענין הנ"ל בדילוג האור והשפע שנעתק
 מלה"ק ללשון זר כו'. דהנה אמרו שגבריאל לימד ליוסף ע'
 לשון כשנעשה מלך על הגוים כו', להיות שיוסף ה' מרכבה לצדיק עליון
 ובגלות נק' מלך הגוים כמו מי לא יראך מלך הגוים כו' וע"כ נעשה יוסף
 מלך על כל הגוים ואז בא גבריאל ולימדו ע' לשון דע' שרים כו'. כי הנה

נסי התורה . . . כאשר יאמר משל הקדמוני: שמואל'א כו', יג. ראה פרש"י: שמואל שם. משפטים כא, יג.
 מכות י, ב [ד"ה והאלקים]. וראה סי' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' שמו. ושי"ג.

וש"ק אשים: ישעי' ג, ג.

וכשרו של עשו שלמעלה אומר שירה: חולין צא, כ.

אט תגביה כנשר . . . לי יאורי: עובדי' א, ד. יחזקאל כט, ג.

מלך אלקים . . . מי לא יראך . . . וקרו ל"י אלקא: תהלים מז, ט. ירמ"י י, ז. סוף מנחות.

שיודעים רבונם ומכוונין למרוד כו': דאה רש"י נח י, ט. לך לך יג, יג. בחוקותי כו', ד.

שגבריאל לימד ליוסף ע' לשון: סוטה לג, א. ראה גם אוה"ת משפטים כרך ח ע' גמז. יהל אור סי' רפה.

שיוסף ה' מרכבה לצדיק עליון: ראה זח"ג קנ"ג, ב.

כמו ע"דמ הנ"ל בירידת האור ממקומו בלה"ק שנעתק בצירופים זרים דלשון הגויים למטה כך הוא למעלה דלה"ק למעלה היינו בחי' האותיות דקד"ש העליון דבחי' מל' דעשי' וע' שרים מקבלים מאור הנעתק מלה"ק דאותיות דקדושה האלקית שהו ע' לשון דע' שרים שהוא בחי' צירופים זרים מאד שמוסתר שם אור הקדושה דלה"ק מאד כמשל המאמר דבראשית שמדברו בלשון הגויים כנ"ל, אך כאשר הע' שרים צריכים לקבל מאור שפע דצדיק עליון שהוא בחי' יוסף הצדיק למטה ע"כ בא גבריאל ששרשו בגבורה שבחסד להוריד אור דלה"ק דיוסף צ"ע לצירופים זרים דע' לשון דע' שרים של מטה כדי שיוכלו גם הם לקבל שפע עליון מצדיק חי' עמין כו' והיינו שלימדו ע' לשון וד"ל. ועד"ז יובן ג"כ בירידת אור הקדושה דמל' דעשי' לע' שרים כמו דילוג השפע מלה"ק ללשון זר הנ"ל ביוסף עד שמצד עוצם ההסתר אלקות במסך מבדיל זה דצירופים אחרים הזרים יכול השר להיות בבחי' נפרד בגסות וחוצפה ומדות רעות כו' עד שרובו רע כנ"ל וד"ל.

אך הנה גם אור חי' דתורה ירדה למטה מטה כי"כ התלבש בלבוש שק דנוג"ה דעשי' בדברים שמעורבים טו"ר ממש שנלקחו משרים דעשי' שמקבלים ע"י מסך עו"ר כנ"ל וכל עיקר התו"מ הכל בא לברר עה"ד טו"ר דק"נ דוקא כנ"ל שלזה הטעם נק' משל שמוסתר השכל בו מאד כמים בעור השק כו'. אמנם הנה אדרבה היא הנותנת שיש בה יתרון מעלה מכל בחי' אור דתורה שבא בבחי' מקיף דחוי"ב ומקיף דלבושים דאותיות כו' שנא' ע"ז עוטה אור כשלמה מאחר שנק' בשם משל הקדמוני דוקא דמזה משמע דתורה שלנו כתורה שקדמה לעולם שבבחי' משל נקראת וזהו כאשר יאמר משל הקדמוני כידוע, והיינו כמו שהיא בבחי' חש"מ עצמה בקדמונו ש"ע שנא' בה ואהי' אצלו אמון כו' ע"כ נק' מש"ל הקדמוני וד"ל.

[כו] **ולהבין** זה יש להקדים ענין א', והוא דכמו שבהשתלשלות השפע בעולמות ירד האור אלקי בצמצום אחר צמצום עד שנמשך ע"י מסך של עור המבדיל לגמרי ככל עולם ועולם עד נוג"ה דעשי' כנ"ל, כך ירדה אור דתורה כסתר המדרגות להתלבש בכל עולם לפי מה שהוא דוקא. ויש בכלל ד' מדרגות שהן ד' עולמות אבי"ע באו"כ ולבושים והיכולות. והנה בחי' תורה דאצי' הוא באו"כ ולבושים דאותיות דאצי' לברר בחי' נוג"ה דאצי' אע"פ שאינו מעורב רע כלל (וכמו ענין לעבדה ולשמרה בג"ע שהי' אדה"ר עובד קודם החטא בעה"ד כו' וכהלכתא למשיחא לאחר בירור עה"ד כו' שאין זה רק בבחי' עבודה הרוחני' כעבודה דאבות שקיימו כל

בקדמונו של עולם: ראה ב"ר פליח, ז. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' עב. ושי"ב במדבר ח"א ע' צג. ח"ג ע' אשכ. איתנה. ועוד.
 לנבדה ולשמרה: בראשית ב, טו.
 וכו'לכנתא למשיחא: ראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קוד. ע' תרפו. ושי"ב.

התורה ברוחניות לפי שג' אלה טעמו מעין עוה"ב ממש כידוע ודיל), ותורה דבריאה בא נאוי"כ ולבושים דאותיות דבריאה לברר לבחי' נוג'ה דבריאה שמיעוטו רע, וכן תורה דיצי" לברר לנוג'ה דיצי", עד תורה דעשי' שלנו לברר לנוג'ה דעשי' להבדיל בין טו"ר ממש כמו כשר פסול טמא טהור, וכל עיקר הענין הוא להבדיל בין טמא דגקה"ט לגמרי לנוג'ה והיינו לברר לטו"ר דנוג'ה כו', וזהו הנסתרות לה' כו' והנגלות לנו כו', וסוף מעשה דבירור זה האחרון עלה במחשבה וחכמה הקדומה איך ובאיזה אופן יהי' הבירור דרפי"ח כו' שנפל בשבירה ויש בזה חכמה עמוקה הלא כמוס עמדו ובהתלבשות באותיות, ויש בזה ב' דברים הפכיים, דהצירופים של האותיות מורין על איזה ענין המובן עכ"פ וכמו כל סיפורי מעשיות דס' בראשית וכל ענינים של מצות גם הם בא סדר הצירופים באופן שהוא מובן הענין ע"ד פשוט כענין דמילי דעלמא בהבנת שכל אנושי, רק שהסיפורים שבתורה המה לכאורה דברים פשוטים ובלתי ניכר בהן כלל איזה חכמה עמוקה או דרך נסתרה רק סיפור פשוט או שיצוה לעשות כך וכך כו' וכן דברי תוכחה מוסר כאשר ייסר איש את בנו, רק באיזה מקומו נעלם מעין השכל האנושי איזה דברים על מה הן מרמזין כשירת האזינו וכשירת הים שלא יוכן ע"ד פשוט, וגם ענין הקרי וכתוב שבאותיות אינו מובן וכה"ג, שמזה יובן שאין הצירופים כסדרן מכוונין רק הפשוט אלא יש בהם חכמה נסתרה שהיא מעצמות חכמה הקדומה שלפני ההשתלשלות שירד בהתלבשות בצירופים הללו כהתלבשות והעלם אור שכל עמוק עמוק במשלים וחידות כניל, שלפי' הו' ראוי שהיה אופן הצירופים בענינים זרים כענין המשלים וחידות, ובאמת גם כפי הפשוט שבתורה יש חכמה וטעם לדבר המובן לשכל אנושי עפ"י פשוט דאין מקרא יוצא מידי פשוטו לעולם גם בסיפור המעשיות ולא כעניני המשלים וחידות שאין בהן הבנה פשוטה כלל רק כדברים ריקים כו', וזהו לכאורה כתרתי דסתרי, דאם התורה נק' משל הקדמוני למה באה בסדר וצירופים שמובן לקורא איך ומה כל דבר על בוריו וראי' שכל הדרשות מוצאין מן המקרא דוקא כו' כמו מ"ט דר' פלוני אמר קרא כו', אלא צריך לומר דשניהם אמת, דכמו שהתורה באה לנו בגילוי המעשה איך ומה אין מקרא יוצא מידי פשוטו ויש אם למקרא כפשוטו בהשגה והבנה ממש (וגם בתשבע"פ הכל בא בטעמים וסכרות בפנים מסבירות שמובן לשכל אנושי דוקא כמשנה דשנים אוחזין וכמו מ"ט דר' ובלא טעם אין הלכה כדבריו והטעם מובן כו'), אבל כמו שחכמה שבתורה זו עצמה למעלה מעלה הרי הוא מוסתר ונעלם מכל שכל והשגה לגמרי, שהרי גם למטה אינו מושג למה יעשו התפילין כך וכך דוקא וכן הציצית כניל, לפי שזהו מעצמות חכמתו הנסתרה שאינו בא בגילוי

טעמו מעין עוה"ב: ביב טו, מע"ב ואילך, וראה גם סה"פ תקפ"ט ע' ג וע' ע. לקו"ת שה"ש ג. טו
מאמרי אדמו"ר יקרא ח"א ס"ע שכה. דברים ח"א ע' מו. ושי"נ.
הנסתרות לה': נצבים כט, כח.

גם בתורה דאצי' כו', וכמו בגי' דבריאה ויצי' שלומדים אם בהרת קדמה כו' אע"פ שמדברים בבחי' הרוחניות וטוד הדברים כמו שמשגיגים עפ"י הסוד בענין הנגעים מ"מ עיקר ענין הנגעים הוא שכל וחכמה נעלמה מאד המוסתר ונעלם מכל רעיון עד שגם שלמה אמר אחכמה והיא רחוקה כו' שאינו מובן כלל וכלל רק לו לבדו בלבד ודיל, ומ"מ כמו שבא אופן ענין הנגעים למטה מובן לכל אדם הצירופים שבתורה בכל פרטי דיניהם רק גוף החכמה שבזה נעלם, והי' כמו התלכשות שכל עמוק מאד במשל באופן שצירופי אותיות המשל מובן ע"ד פשוט מאד עד שלא ניכר שהוא משל לאיזה ענין שכלי רק כמספר דבר פשוט לבד, כמשלי שלמה בן חכם ישמח אב שזהו כפשוטו ממש ונעלם בזה ענין עמוק מאד, א"כ זהו ודאי יותר הסתר והעלם להעלים אור הגנוז ע"ד דוגמא המכסה שע"ג התיבה שגנוז בה חפצי יקר שלא נראה לעין רק התיבה כו', וכל שפשוטו מובן יותר יותר נעלם שם האור הגנוז, משא"כ למי שמשגיג בה הפנימי' אין נעלם ממנו כ"כ, וכתורה דיצי' בגי' דיצי' ותורה דבריאה בגי' דבריאה ומכ"ש באצי', ובאמת נהפוך הוא דהיא הנותנת דמשום שירדה התורה בהשתלשלות מלבוש ללבוש בבי"ע עד תורה דעשי' שלנו שהן דברים כפשוטן שבזה העולם והסתר דעצמות ח"ע בתכלית להיות הפשוט מסתיר יותר, מזה מובן דעיקר עצמות ח"ע גנוז בתורה שלנו הנגלית דוקא ע"כ בא בלבוש היותר פשוט משום שכל הגבוה גבוה יותר בא בהתלכשות חיצונית יותר (וכדמיון בחי' הטבע דנוגי' שמסתיר כו'), וכמדות תפילין ע"ד הפשוט גנוז בהאותיות דוקשרתם לאות כו' כל עצמות ח"ע שבה אשר לא בא לבחי' התלכשות גם בתורה דאצי' בענין תפילין דאצי' (כעובדא דמקלות דיעקב שהוא בסוד התפילין), וכן פשט ההלכה דשנים אוזוין בתשבע"פ שמכניסין ע"ד הפשוט בשכל אנושי בטעם גשמי מלובש בזה יותר עמקות ח"ע מהלכה זו עצמה שלומדין בגי' בבחי' הסוד כו'. וזהו ההתורה שלנו דוקא נק' משל הקדמוני' כמו שהיא משל לקדמונו של עולם דכתיב בה ואהי' אצלו ממש כו' בלי שינוי כלל משום דנעוץ תחלתן בסופן דוקא ולא באמצעותו שהוא בתורה דאצי' ובריאה כו' מטעם הנ"ל ודיל. וכמ"כ המצות בפ"מ בהבדלה בין טו"ר עד הפשוט היינו תחלת המחשבה וחכמה הקדומה בעצמות ממש רק שבאה כמו שהיא דוקא בהתלכשות החיצונית ביותר מטעם הנ"ל, וזהו כמו שחכם גדול שאין שיעור לחכמתו יצוה לבנו דרכים ומעשים טובים ויזהירונו מדרכים רעים וזולתם אע"פ שבאו בדרך פשוט מאד שמובן טעמם ודאי יש בזה הפשוט דוקא כל

אם בהרת קדמה: בי"מ פה, א: קא מילגי במתיבתא דרקייעא אם בהרת קודמת כו'. [ונת' בס' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"ב בתחילתו. ושינ].
 אחכמה והיא רחוקה: קהלת ז, כג.
 כמשלי שלמה: . . . ישמח אב: משלי י"ד, א.
 כעובדא דמקלות: . . . התפילין: ראה זח"א קסב, א.
 שהתורה שלנו דוקא: תיבות אלו אינן ברורות בנוכח.

כח עצמות חכמתו כו' וד"ל. וזהו ראה נתתי לפניך החיים והטוב במ"ע כו' ואין מקרא יוצא [מיד] פשוטו ובו דוקא נעוץ תחלת הכל דעצמות ח"ע כו' וד"ל, וזהו שלבוש עויר דנוג"ה שבה מלוּבש התורה שלנו הנגלית שמסתיר לגמרי (גם עד שמוכן כפשוטו דוקא כנ"ל) יש בה יתרון מעלה מבחי' אור תורה עליונה שבמקיף דחו"ב וגם ממה שהיא במקיף דלבוש באותיות שנק' שלמה כנ"ל והיינו כאשר נק' בשם משל הקדמוני' כנ"ל וד"ל.

[כו] ואחר כל הנ"ל יובן שרש ענין הפסוק דמה יפו פעמיך בנעלים דוקא שזהו בענין התו"מ בדרך הפשוט דוקא הנגלות לנו בדברים גשמיים דטו"ר דעשי' כנ"ל. דהנה בהיות האדם עוסק בתורה שלנו הנגלית הרי הגם שנשמת האדם עלה במחשבה הקדומה בעצמות ממש אבל הנה גופו נלקח מבחי' שר דנוג"ה המורכב טו"ר ע"י תאוה גופנית דאב ואם שיש בו רע גמור, אך גם התורה ירדה למטה לדבר בדברים פשוטים שבענין הבירור דטו"ר דק"נ להבדיל בין טמא כו' כנ"ל שזהו בחי' לבוש דעו"ר דנוג"ה ג"כ כנ"ל, וכאשר האדם עוסק בתורה זו ומדבר אותיות התורה כהבל פיו שבא מן הדם הוא הנהיט הנ"ל אז מלוּבש בזה הדיבור דוקא מבחי' אור עצמות ח"ע כמו שהיא ממש בטרם שירדה מעצמותו כהשתלשלות דאבי"ע שנק' מש"ל הקדמוני' דוקא מטעם הנ"ל. וכמ"כ במעשה המצות בפ"מ בעשות האדם בגופו דוקא ענין מעשה המצוה בפ"מ בדברים גשמיים דדצי"ח דעשי' כמצות ציצית בצמר הבהמה וכן ד' פרשיות דתפילין בקלף גשמי וכה"ג במצות הצדקה בדומם הכסף וזהב ונחשת שנתן לעני להחיות נפשו אפי' פרוטה א' כו', הנה זהו בחי' לבוש דעו"ר דק"נ שבו מלוּבש תחלת המחשבה ורצון העצמות, כידוע דסוף מעשה דוקא בבירור רפי"ח כו' שמתברר בק"נ דעשי' דוקא הוא שעלה במחשבה תחילה לפני הקו"ח כו' וד"ל.

וזהו מה יפו פעמיך שהוא ההילוך בדרכי החיים וטוב במ"ע וסור מרע כו' כשהוא מלוּבש בלבוש דנע"ל של עו"ר דק"נ דעשי' דוקא, שיופי ההילוך זה דסוף הכל במעשה המצות בפ"מ ולימוד תורה הנגלית כהבל פיו הגשמי עולה על כל היופי שבלבושים עליונים דתו"מ למעלה שנק' מקיף כמו עוטה אור כשלמה הנ"ל, משום דיופי לבוש שיק דעו"ר דק"נ בנעליים יעלה יותר מת"ת דמקיף דלבוש דצו"פ] בכל מיני גווניו הנ"ל מטעם הנ"ל בענין מש"ל הקדמוני' כו' וד"ל. אך זהו כאשר עולין לרגל דוקא שזהו בחי' עליו המל' בג' רגלים שנא' בהן אלה מועדי הוי' דוקא כנ"ל להיות שאז

ראה נתתי נצבים ל, יד.

דצו"פ] חביה זו אינה ברורה בנוכחי. ולכאורה כו צ"ל [דצמר ופשתים]. וראה לעיל בהמאמר ע' סה.

פח. ועוד.

אלה מועדי הוי' . . . כנ"ל: אמור כג. ד. לז. ראה לעיל ע' נט וע' סה.

עולין כל הנשמות ליראות פני הוי', ועליי' זו בשרש נשמתם כמו שעלו במחשבה היינו ע"י הילוך בנעליים דוקא שהוא ע"י תו"מ שבבחי' בירור דק"נ דעשי' דוקא מטעם הנ"ל דנעוץ תחלתו בסופן דוקא, והיינו פעמי"ך בבחי' רו"ש שבא למטה מטה דוקא, והוא באוי"ר שנוגע רק למעשה במצות בהעלאות והמשכות דכלול מחו"ג במצות בפ"מ ובלימוד דתורה הנגלית דוקא שבהם דוקא יבאו לראות פני ה' בעליית הנשמה בשרשה באור פני מלך כו', שזה היופי עולה על כל היופי של לבוש הראש והגוף דתו"מ למעלה מעלה מטעם כל הנ"ל וד"ל.

[כת] ומעתה יש להבין מ"ש מה יפו פעמי"ך בנעלים בת נדיב דוקא שהיא בתיו של אברהם שנק' נדיב כנ"ל. דהנה הקושיא ידועה במ"ש באברהם כי אב המון גוי"ם נתתיך לאחר המילה דוקא כשכל א"ע, אדרבה קודם שמל ה"י אב לגוי"ם וע"י המילה נפרד מן הגוי"ם כי נכנס בכרית הקדושה להיות נבדל מן הגוי"ם ולמה נק' אז דוקא אב המון גוי"ם. ועוד יש להבין בטעם שנק' אברהם בשם נדיב מהו ענין הנדיבות שבו והלא עיקר ענין מדרגתו ה"י במדת החסד להתחסד עם כל הבריות ומה ענין הנדיבות לכאן. וגם יש להבין מה שכנ"י נק' בת נדיב בשעה שעולין לרגל דוקא, שהרי עולין ליראות את פני ה' בעזרה שמופשטים מלבוש שק דק"נ ואברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך שגם ישמעאל חסד דק"נ יחי' גם הוא לפניך, ואיך תקרא כנ"י בת נדיב בשעה שעולין לרגל שאז הם היפר הנדיבות לסור מכל תערוכות רע דק"נ היפר זה דלו ישמעאל כו'.

אך הנה תחלה יש להבין ההפרש בין נדיב לחסדן, שלכאורה ענין א' הוא נדיב לב הוא שעושה ריבוי פיזור צדקה והיינו מצד שמתנדב בלבו הרבה שזהו ענין חסדן שעושה רב חסד כו'. והנה עיקר ההפרש הוא הטיית הלב לטוב לבד שתמיד יטה לבבו רק לטוב שהוא להטיב לכל יהי' מי שיהי' לכל אחד כפי מה שהוא יפקח עינו ולבו עליו לטוב, וזהו הנק' איש טוב הלבב (בל"א איין גוטער מענש איין גוטע הארץ) וכמ"ש לב טוב הוא שכולל הכל כו' שמה בא סיבת הנדיבות בלב שנק' נדיב לב שלמעלה מאיש החסד כו', כי ענין הנדיבות לב אינו מצד הפיזור בעצם שמפזר ונותן לכל הפושט יד כו' שזה איש חסדן יקרא שטבעו לעשות חסד וטוב ליתן לכל הפושט יד ולא ימנע כלל, אלא ענין הנדיבות היינו הטיית לבו בכי טוב (שנק' טוב הלבב כנ"ל), והיינו מה שאנו רואין טבע חיבור ודיבוק שמתחבר ומתדבק

באוי"ר: = באהבה ויראה.

כי אב המון גוי"ם: לך לך י, ה.

לו ישמעאל יחי' לפניך: שם, יח.

לב טוב: אבות פי"ב מ"י.

כרוב עוז וחיבה לכל אדם יהי' מי שיהי' הוא נמשך בכל לבו אליו ומתדבק בו בקירוב גדול (בל"א ער קלעפט זיך צו אלע קענשין כו') שזהו רק מצד ענין הטיית לבנו בטוב לכל אדם ע"כ מתחבר ומתדבק עם כל כו', וחיבור ודיבוק זה גורם פיקוח עיניו ולבו בטובת זולתו כמו לעצמו ממש ולהיפך להרגיש בצער ודוחק זולתו כמו בצער עצמו ממש (בל"א ער דער הערט זייער צער חבירו כו'), ומזה יסתעף ריבוי הנדיבות יתירה בלבו אליו לפזר כל אשר לו עליו עד שרוך נעלו יתן הכל לזולתו ביתר מכפי מדת החסד שזה הנק' נדיב לב ע"ד הפשוט ובגופו יותר מבממונו כידוע וד"ל. אבל איש החסד שעושה רב חסד וטוב עם הבריות יכול להיות שיפור הון רב כי מתחסד עם הכל אבל אין זה רק עצם הפיזור מיגיע כפיו מצד שמעורר חסדו בלבו כו' אבל אין בזה ענין הטיית הלב בטובו הפשוט ע"כ אין בו התחברות ודיבוק המשכת הלב בקירוב לזה שמשפיע לו החסד הזה, והפיזור מעות בלתי התקרבות ודיבוק וקירוב לא יחשב לצדקה כי"כ כאיש טוב הלבב הנ"ל שנק' נדיב לב שיתדבק ויתחבר עם הכל שדברי קירוב וחיבה שמראה לעני זה יותר יחי' נפשו בזה מעצם הפיזור מעות שנותן לו כו', אך לפי"ז הי' ראוי שיקרא בשם איש טוב ולא איש נדיב שהנדיבות שבלב היינו ריבוי הפיזור בנדבות ביתר מכפי המדה כפי' הפשוט דכל נדיב לב שמתנדב בלבו הרבה כו'. ואמנם הענין הוא דהיינו הך, שמפני טוב לבו להתקרב לכל ימצא הנדיבות בלב והכל א' שלא ימצא זה בלא זה כלל, משום שהנדיבות בלב כנ"ל באה רק מבחי' התפשטות הלב שטבע טוב הלבב להתפשט חוץ מעצמותו בלי שיעור ומעצור כלל גם ביתר מכפי יכולתו עד שכל אשר לו יתן כנדיבות הלב, משא"כ מדת הכילי שלבו בכיוץ וקימוץ גדול מלשון כלי"א כו' שהוא המגיעה שנפשו מונע התפשטות לבו ליתן נק' כילי ל' כליון ולשון מניעה כיושב בבית הכל"א כידוע, ומזה יובן ענין הנדיבות שהוא היפוכו בבחי' ההתפשטות יתירה והפורנות באה ממילא בלי שיעור והיינו ענין סיבת התדבקותו והמשכותו לכל אדם כנ"ל שזה הכל בחי' התפשטות והמשכת טבע לבו לחוץ מעצמו (פון זיך ארויש כו'), אבל איש החסד כטבעו הגם שיכול לפזר הרבה אבל בלי המשכת לב לקרב ולדבק אל המקבל לא יקרא חסד וטוב פנימי' רק בבחי' החיצוניות, הגם שזה בא מפנימי' טבע לבו בחסד אבל הפיזור הוא חיצוניות לבד כשהוא בלא קירוב הלב כו' שהרי גם הכילי יכול לפזר לפעמים והחסדן יכול לקמץ לפעמים, משא"כ איש נדיב שעל נדיבותו יקום לעולם מטעם הנ"ל וד"ל.

[כט] והנה אברהם אבינו איש החסד להתחסד עם כל כו' ועבד סיבו יתירא עם הבריות וע"כ אמר גם ישמעאל יחי' לפניך, אך לא הי' זה מצד התחברות ודיבוק לכל כקטן כגדול כי הי' מובדל בעצמו

בקדושה האלקית על הכל בלתי התחברות כלל לשום אדם, וע"כ הי' נק' אבר"ם פ"י אב הוא בחי' החכמה כידוע ואב ר"ם היינו החכמה דרוממות העצמי' כמו שהיא בעצמות המאציל (שנק' שכל הנעלם מכל רעיון ולית מחשבה תפיסא ב"י כו') שמצד בחי' עוצם הרוממות בעצמות שאין ערוך אליו כלל הוא מרומם בעצמו לבלתי יוכל להשפיל אי"ע למטה להיות נמשך בעולמות לברר בחכמה ובחכמה אתברירו כו', והיינו מ"ש לאברם לך לך מארצך כו' שיבא מהעלם עצמות החכמה לגילוי למטה (אל הארץ דוקא דנעוץ כו') וכמ"ש ולא יקרא עוד שמך א"ב ר"ם בהתנשאות בעצמות אלא אברה"ם בה"א שהו הי"ח שיו"רד מגבוה לנמוך כו' כידוע וד"ל. והיינו ענין בחי' הנובלות חשי"מ תורה שירדה מעצם הרוממות למטה באותיות שנת"א באבי"ע עד התו' שלנו בהתלבשות בדברים גשמיים בהבדלה שבין טו"ר דק"נ והיינו רמ"ח [מ"ע] ושס"ה לית שקיבלו במ"ת, והיינו אברה"ם אבר מ"ה בחי' ביטול עצמות רוממתו להיות בכחי' שפלות דמ"ה דחכמה בירידה עצומה עד למטה מטה לברר בירורי ק"נ ע"י התורה שנק' נובלות דח"ע דבחי' אבר"ם הנ"ל וד"ל. וזהו שתחלה אמר לו ישמעאל יחי' לפניך ואין זה בחי' ירידה ושפלות גם לחסד דישמעאל דק"נ כי א"ב ר"ם מוגבה ומרומם בעצמו בלתי התחברות ודיבוק למטה והי' יודע מבחי' ק"נ דחסד דישמעאל אך זהו רק מצד התנשאות אבל לא מצד שחפץ בירידה זו רק היא הנותנת דמשום עוצם הרוממות גם ישמעאל יחי' לפניך כי כלא חשיב הכל כו', וכמו שהפיזור ימצא מצד עוצם הרוממות והתנשאות דוקא (והיינו חסד דישמעאל שאינו רק מצד ההתנשאות כידוע), אבל אין זה מצד הנדיבות לב שהנדיב הוא היפך זה ממש היינו היפוך ההתנשאות והבדלת ערך מכל אדם אדרבה ענין הירידה וההשפלה שמחמת טובו הוא מתחבר ומתדבק עם כל נמוכי רוח ושפלים דוקא כנ"ל. וזהו שלא נק' נדיב עד שמל אי"ע ואז נק' אברה"ם אבר מ"ה בבחי' ירידת העצמות להתחבר למטה עם הכל עד שנק' אב המון גוים כו' להיות אב לגוים להתחבר ולהתדבק בהם בבחי' ירידה ושפלות העצמות דוקא כנ"ל בה"א דאברה"ם כדי ש"ע"י התדבקות נשמתו הגבוה בהם נהפכו להטות לבבם אליו להתגיי"ר עמו, כי זהו בטבע טוב הלבב שיש לו חיבור ודבק טוב עם בנ"א שיוכל להטות לב כל א' אליו כו', וזהו שנק' אב המון כו' שיבורר מהם כל ניצוצות קדושות שנפלו בהם מכבר, ואם לא הי' יורד ומתחבר אליהם הי' כל הניצוצות קדושה נשארים בהם בלתי על"י לעולם

ואב ר"ם . . . שכל הנעלם מכל רעיון: ראה אה"ת לך לך (כרך ד) תרפ"ה, א. וב.מלאים להמ"מ בסו"ס מאמרי אדמו"ר במדבר ח"א ע' שי. ושי"ן.
 דבחכמה אתברירו: ראה זחי"ב רנד, ב. אנה"ק סכ"ח (קמ"ה, א) ובהנסמו לשם.
 לך לך . . . ננוק . . . ולא יקרא עוד: לך לך יב, א. ספר יצירה פ"א מ"ז [נעוץ סוסן בתחילתו ותחילתו בסופו]. לך לך יז, ה.
 הנובלות חכמה של מעלה תורה: ביר פ"ז, ה.
 אברה"ם אבר מ"ה: זחי"א ד, א.

(וכמשל שלהבת גדולה שמתקרבת לגבי ניצוצות קטנות שיומשכו כולם ונכללי' בה כו' וד"ל).

וזהו שנק' נדיב לפי שא' נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם, פי' נדיבי עמים היינו כל הניצוצות דקדושה שבועמים נאספו ונתדבקו אליו ונק' נדיביים כנדיב לב שמתדבק כו' ונק' עם אלקי אברהם שנתגיירו עמו, והיינו ג"כ מה שיבורר בק"נ לעתיד ע"י בניו בני' ע"י תו"מ שירדו למטה מטה כ"כ בגשמיות לברר ק"נ בין טו"ר בגשמיות, שכל זה מצד מיליה דאברה"ם שאז נק' נדיב דוקא וכנ"י נק' בת נדיבי' מטעם זה דוקא כנ"ל וד"ל. וזהו שא' בסמוך לזה בטעם נדיבי עמים נאספו כו' כי לאלקים מגיני ארץ, פי' למה ירד אור דקדושה דאברה"ם בעמים לבררם כנ"ל אע"פ ששרשם בק"נ שהם לבושים זרים מאד כעור השק וכמ"ש וש"ק אשים כו' ומוסתר שם אור הקדושה האלקי' בתכלית כו', ע"כ אמר דהיא הנותנת משום דלאחר הבירור דק"נ בצירופים דקדושה בשם אלקים הוא שם ב"ן כו' יעלו לשרשם בבחי' מקיפים העליונים דלמעלה גם ממקיף דחוי"ב שבראש כנ"ל באריכות. וזהו כי לאלקים דקדושה מגיני ארץ, בחי' מקיפים נק' מגיני ארץ וכאשר מלך אלקים על גוים לברר בקירוב זה כמו קירוב דאברהם בעמים שנדיבי עמים נאספו אליו להתגייר כנ"ל אזי מגיני ארץ הללו יעלו לשרש כל המקיפים העליונים הנ"ל שהוא מא"ד נעלה במעלה יתירה שהוא עליון על כל עליונים, ומרמז על בחי' המקיפים דכת"ר שבכת"ר שזהו מאד נעלה, וכמו ע"י תו"מ ותשובה שמתברר הרע דק"נ דוקא יעלה לשרש ומקור המקיפים כו', והיינו מ"ש במשיח ישכיל עבדי כו' עד וגבה מאד, והוא ענין מא"ד נעלה וד"ל.

וזהו מה יפו פעמיק בבירור דק"נ שמעור' דק"נ שנק' נעלים כאשר כנ"י נק' בת נדיב דוקא בתו של אברהם שנק' נדי"ב לאחר המילה שנק' אב המון גוים כנ"ל, ואין זה רק בשעה שעולין לרגל ליראות את פני הוי' דוקא שזהו בחי' עליי' המל' בחי' ב"ן ליכלל בשם מ"ה דפני הוי' אז נק' ב"ת נדי"ב בתו של אברה"ם בחי' אבר מ"ה כנ"ל וד"ל.

נדיבי עמים נאספו: תהלים מז, יו"ד. ראה לעיל בחתילת המאמר.
 ושק אשים: ישעי' נ, ג.
 ישכיל עבדי: ישעי' נב, יג.

כל המשמח חתן וכלה זוכה לתורה שניתנה בה' קולות. הנה יש להבין מ"ש בזוהר בעובדא דהאי ינוקא שהבין בר"י ורבי יהודה בריחא דלבושייהו שלא קראו ק"ש שחרית והשיבו לו לפי שעסקו במצות הכנסת כלה והעוסק במצוה פטור כו' איך השיג בריחא דלבושייהו ולמה כלבושים דוקא, ומה זה התירוץ שעסקו במצות הכנסת כלה דוקא ולמה מצוה זו גדולה משאר מצות שאינו פוטרין מק"ש כו'. וגם יש להבין לכאורה דהאי ריחא דלבושא הוא בח"י הריח דמצות שהן בבחי' לבושין כנודע ואם חסר מלבושייהו ריחא דק"ש מה הועיל שעסקו במצוה אחרת שהוא בח"י ריח אחר ואם משלים לריח דמצות ק"ש א"כ מה זה שהשיג שנחסר מלבושייהו ריח דמצות ק"ש כו'. אך הנה ידוע דמצות ק"ש הוא בבחי' יחוע דאו"א כמו שמבואר בכוונות דה' אלקיננו הוא בח"י או"א כו' ושאר כל המצות הוא בבחי' יחיות שהוא יחוד דזו"ג כו' וידוע דאו"א נק' תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין כו' ובחי' יחוד דזו"ג הוא רק לפרקים כו'. ויש להבין למה יש בח"י תולדות הנשמות מיחוד דזו"ג שהוא זיווג גופני כו' ובחי' יחוע דאו"א שהוא זיווג רוחני ועלין הרבה אין בח"י תולדה מיחודם כלל כידוע.

כל המשמח: המאמר מיוסד על ד"ה זה, בסה"מ תקס"ב ח"א ע' נו [נדפס ג"כ בסה"מ, אתהלך-לאנאי ע' רכט]. ובח"ס הגהות באוה"ת-סידור (דרושי חתונה) ע' רלט ואילך, רלד, רנו. וראה בהגמון עוד להלן בסמוך. ובריש ס"יא (ע' ככה).

וראה להלן בהוספות ברשימת מקורות הכתבי"ד.

כל המשמח חתן: בברכות ו, ב: כל הנהנה מסעודת חתן כו' משמחו זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות כו'. ובדק"ש שם מביא גירסא: חתן וכלה כו' משמחו כו'. וראה להלן ע' ק"ט: וזהו כל המשמח חתן וכלה [ובכתי"ב שם ליתא חיבת: וכלה]. ובס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר חי"ב ע' תתכב, שאמרו כל המשמח את החתן כו' ולא במשמח כללה בו, ובי"ה לעיל ע' כה: הנהנה מסעודה של חתן ואינו משמחו כו' ע"ש סעודת חתן לשמחו כו' אבל בח"י אר"ח דכלה כו'. ולהלן ע' ינא: דלפעמים אמר לשמח החתן דוקא. ולהלן בחי"ב ד"ה קול מצהלות סליא: הנהנה מסעודת חתן כו' ולא הזכיר כלל.

וראה עוד על מארזיל זה [בנוסף להגמון לעיל]: סה"מ תקס"ה ע' מג [ד"ה להבין מארזיל כל הנהנה מסעודת חתן], ומקבילו בארוכה להלן בד"ה, לה"ע ברכת חתנים מה שבברכת יוצר האדם? סיוו וי"ח [וע"ש עוד בסוסט"ז], ולהלן בחלק שני ד"ה, שמח תשמח כו' ומסיים משמח חו"כ? ס"ט ואילך [ושם בתחילתו מביא ג"כ עובדא דינוקא בוהר שנת' כאן]. ס' מאמרי אדה"ז על מארזיל ע' א [ד"ה כל הנהנה], ס' מאמרים הקצרים ע' ש [ד"ה כל הנהנה], וראה עוד בענין ה' קולות בתו"א יתרו עד, ג [ומקבילו בסה"מ תקס"ה חי"ב ע' תרלה]. לקרית בחוקותי מח, א [ומקבילו בסה"מ תקס"ו ע' קפז], ס' מאמרי אדה"ז כתובים חי"ב ע' ב, ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים חי"ב ע' תב [ובתגמון שם], ובלק"ש ח"ו ע' 108. וראה מלח הרמון שמות ע' רכ. בזוהר, דהאי ינוקא שהבין בר"י ורבי יהודה: זחיג קפו, א: רבי יצחק ורבי יהודה הוו אוילי כו'. [ובכתי"ב א כאן: בר"מ ור"י, וכן הוא בתריח תצוה תצב, א, ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תשמט, וכנראה הוא טעות המעתיק במקומות אלו, וכאן תוקן ע"פ כתי"ב]. וראה גם תריח שמות ס, ד, א, וכן להלן בד"ה, לה"ע ברכת חתנים כו' ע"ש החתן [נדפס מגוכי"ק] קרוב לתחילתו: עובדא דר"י ור"י כו'. [וראה בהגמון עוד בה"מ כ"ס מאמרי אדהאמ"צ שם].

והעוסק במצוה פטור: סוכה כו', א.

דמצות שתן בבחי' לבושין כנודע: ראה אה"ק סכ"ט, תרי"א ד, ב ואילך, מו, ב, פכ, א, סה"מ מליקט [מכ"ס אדמ"ר שליט"א] ע' רצ ואילך, ועוד.

בכוונות דה' אלקיננו, . . . או"א: ראה פ"ח שער הק"ש פ"א, ועוד.

דאו"א נק' תרין ריעין: זחיג ד, א, ועוד.

אך הנה ידוע שבחי' חו"ב הוא בחי' המשכות החכמה והשכל מאין ליש כמ"ש והחכמה מאין כו' והבינה הוא בחי' יש, וביאור ד"ז ידוע עד"מ מבשרי אחזה כו' שאנו רואים בכח השכל עצמו שמשכיל כל שכל וסברא בכל דבר חכמה שאינו מהות השגה שכלית כלל גם שהשגת השכל הוא מהות דבר רוחני ודק אבל כח השכל המשכיל אותו הוא למעלה מגדר וסוג השגת השכל כי אינו רק כח היוליו להשכיל איזה שכל שיהי' והשכל ההוא המתהווה מכח זה אינו נחשב כלל ממהות עצמות כח המשכיל רק הוא כמו דבר נפרד מן העצם (כמו כח התנועה להניע שהתנועה בפועל הוא רק בחי' התפשטות והארה מעצם כח המניע היוליו וא"א לומר בו מהות פעולה ותנועה גשמי' כך בחי' ההתחכמות בדבר פרטי שאינו רק בחי' התפשטות כח השכל וכן כח האהבה לאהוב כ"ד או כח הראי' לראות וכה"ג, ובזה יש ב' מדריגות הא' כח הפרטי אשר מתפשט ומתלבש כמו כח הפועל המלוכב שנפעל עם הנפעל עצמו שהנפעל מכח זה הוא נפרד לגמרי וכן האהבה בדבר הנאהב והראי' בדבר הנראה וכה"ג והב' אשר יש בכח לפעול כל פעולה שהוא ג"כ כח היוליו כמו עצם הכח כו', וכן בחי' כח ההתחכמות להתחכם בכ"ד חכמה גם שאינו רק כח מתפשט מעצם כח המשכיל כל דבר טרם שמתפשט כח ממנו להתחכם וכה"ג שיה' הוא לענין כח היוליו בבחי' התפשטות עכ"פ, משא"כ כח השכל המלוכב בדבר חכמה בפרט שהוא בחי' נפרד מן העצם, והוא מ"ש והחכמה מאין כו' אין זה הוא בחי' איין היוליו העצמי דכח המשכיל ומ"ש והחכמה מאין היינו בחי' ההתפשטות ההתחכמות בכל דבר חכמה ופי' תמצא בגילוי הוא הכח הפרטי המלוכב בפרט אותו הדבר שהמציא שבא מאין ליש ממש שהוא בחי' בינה ומקבלת מבחי' איין דחכמ"ה שהוא בחי' השפעת כח המשכיל בפרט שנמשך מכללות כח ההתפשטות המתלבש בדבר השגה זו ונפרד מן העצם כידועי' וגם אותו כח השכל השורה על המוח בתמידות להוציא אור איזה שכל וסברא חדשה אינו מהות השכלה והשגה שכלי' כלל רק מקורו המהווה אותו והוא בחי' כח נעלם שנק' שכל הנעלם מכל רעיון (ולמעלה הוא בחי' ח' חכמה שבחכמה או ח"ס מקור מוצא כל שכל וסברא בגילוי וכאשר בא מאין להיות בבחי' השגה דיבנה נק' טיפת יסוד דאבא כידוע ופי' והחכמה מאיין תמצא מדבר בב' אופנים הא' בבחי' חכמה שבחכמה שהוא כלליות כח ההתחכמות שנמשך מעצם כח המשכיל כתר שבחכמה כו' והב' בבחי' כח הנמשך בפרט שבא מאין ליש ממש בבינה כו' וד"ל), ואנו רואים דבר זה בחוש כאשר האדם

והחכמה מאין כו' והבינה הוא בחי' יש: איוב כח, יב [וראה תקוני זהר ריש תמי"ב. תנאי פייח ובלקוט פירושים ומ"מ' לשם ע' שכ"א]. זח"א רמב, ב: יש דא עלמא דאחי [ואור החמה שם].

מבשרי אחזה: איוב יט, כו.

כידוע: בבחי' ב: כניל.

שנק' שכל הנעלם מכל רעיון: הלשון הוא מפיט. א"ל מסתתר" לסעודה ג' בשבת. וראה אה"ת לר לך דכרך ד תרפ"ה, א. ובמילואים להמ"מ" בס' מאמרי אדהאמצ' במדבר ח"א ע' ש.

מייגע כח שכלו להבין ולהשיג איזה שכל וסברא אשר כבר כתובה בספר וכה"ג דודאי אותו דבר שכל הכתובה הוא בחי' נפרד ממהות כח השכל המעיין בו ואעפ"י שמלביש כח שכלו באותו השכל להשיגו בכי טוב ומכח זה הוא משיגו מ"מ אין זה הכרח לומר שיש ערך ויחס ביניהם רק שכח ההתחכמות שיש בטבע כח השכל מכבר שנק' כח ההיוליי הוא המתפשט באותו דבר שכל כשעוסק בו והוא רק בבחי' הלבשה כאדם שמלביש א"ע בלבוש נפרד ממגו כו', כך בחי' היולי הזה שמתלבש באותו דבר שכל והוא בא עכשיו בגילוי וכשאינו עוסק בלימוד הוא נשאר בהעלם שהרי אין הפרש כלל לגבי אותו כח השכל המתפשט בין דבר חכמה זו לדבר חכמה אחרת שהדבר חכמה הוא ענין דברים בלבד כמו לבוש בלבד וכמו אדם שפושט לבוש זה ולבוש אחר, כך יוכל כח השכל הזה לפשוט א"ע מענין החכמה ושכל זה ולהלביש א"ע בשכל אחר כמו לבוש תחליפם כו' שאם הי' כח השכל המתחכם בגדר מהות וסוג השכל הרי הי' מהראוי שגם בלא עסק בלימוד שכלי' שיהי' כח זה תמיד בהשגת שכלי' ולא יהי' פנוי מן השגות מושכלות ואפי' רגע ואנו רואים שאיננו כן רק בשעה שעוסק בשכל או יאיר כח הזה להשיג ההשגה אלא מוכרח לומר שכח זה הוא כח ההיולי רוחני הרבה יותר מרוחניות השגת המושכלות רק שפועל וממשיך כל שכל ע"כ יש בטבעו להשיג כל שכל מיד בעסקו בו ולהמציא בו חדשות מכח הנעלם שאיננו שורה על המוח כמו צורה לחומר (והוא בחי' חכמה שבחכמה או ח"ס כו' וד"ל), וכמ"א מבואר שהוא רק כמו בחי' צומח מכח המצמיח ע"כ יוליד שכל חדש דוקא ולא מדות כו'. והנה יש הפרש בין כשמשיג בכח השכל לשכל וסברא שכבר כתוב בספר וכה"ג בין כשממציא את השכל החדש אעפ"י שהשכל החדש הזה הוא ג"כ מהות שכל וסברא כמו אותו שכל וסברא שכבר כתוב בספר אבל בחי' המצאות השכל הוא נמצא מכח היולי של ההתחכמות בכללות גם שמתלבש בפרט הדבר חכמה ההוא והוא בא יותר מפנימיותו, משא"כ יגיעת כח השכל להשיג השגה שכלית שכבר כתוב בספר והגם שבחי' השפעה זו מכח השכל ג"כ איננו בא ממהות ועצם כח המשכיל רק מבחי' הארתו בלבד כני"ל, מ"מ הוא למעלה מבחי' כח המתלבש בשכל שכבר כתוב (ולמעלה זהו הפרש בין בחי' חו"ב שנק' תרין ריעין כו' שהוא אור החכמה המלוּבש כבר בבינה מאין ליש תמיד שזהו כמו אור כח השכל המלוּבש בהשגה שכבר כתוב ונק' ספר וסיפור כו' משא"כ הארת אור חדש מחכ' ובינה שהוא מפנימיות יסוד אבא שנמשך מפנימיות אור אבא שנק' חכמה שבחכמה כו' כני"ל וד"ל).

ב) והנה מובן מכ"ז שגם בחי' כח ומקור הראשון של התהוות השכל מכח המשכיל אינו בא רק בחי' התפשטותו ולא מבחי' עצמו ומהותו

היוליי: בכת"י ב נוסף כאן: (בבחי' התפשטות).
בלבוש תחליפם: תחליים קב, כז.

ממש כמו שהוא טרם שנתפשט כח זה ממש (גם בכללות כח ההתחכמות כנ"ל), אך הנה התהוות הטפה גשמי' במוח גם שנתהווה מגשם המוח אבל שרש רוחניות הטפה מתהווה מעצם ומהות כח המשכיל כמו שהוא בעצם קודם שיתפשט בבחי' התחכמות כו', וראי' לדבר זה ממה שאנו רואים בולד הנולד מן הטפה שבמוח שהוא נפש שכלית להשכיל כל דבר שכל כמו כח המשכיל של הברב בדומה למהות כח המשכיל של האב והרי זה כמו הגרעין שיצמיח בדומה לו פרי שלם גם שהגרעין אין בו טעם וממשות הפרי אך הוא בחי' העצמות שלו ע"כ יוליד ויצמיח פרי שלם משא"כ בשאר הפרי כשיזרע לא יצמיח כלום לפי שאינו רק בחי' התפשטות ולא בחי' עצם, וכך יובן ההפרש בין בחי' התפשטות דכח המשכיל כמו להשכיל שכלים כנ"ל שאיננו מוליד נפש שכלי' רק שכלי' בלבד אבל כח המשכיל בעצם יוליד נפש שלימה כמוהו והוא ענין הטפה שמתהווה ממנו גם שהוא גשמיות כמו הגרעין בתפוח וכה"ג, ועוד ראי' לדבר שבחי' התפשטות כח המשכיל רחוק הרבה מעצם כחו מקבלת שפע שכל שמקבל התלמיד מרבו שאין זה בא רק מבחי' התפשטות כח המשכיל של רבו שמתלבש בדבור, והרי אנו רואים שאין התלמיד משיג רק ע"פ אופן הנגלה אליו בדבור אבל לא קאים אדעתי' דרבי' ממש כמו שהוא בכח המשכיל שלו כלל וגם זה שמשגי יש לו מדה ושיעור וא"א להיות שמחמת קבלת השפע יהי' התלמיד במהות ברי' בפ"ע להשכיל כל שכל כמו עצם כח המשכיל של רבו שמשכיל כל שכל לפי שלא נמשך קבלתו מן העצם רק מבחי' ההתפשטות אין בו רק מה שנתפשט לו, משא"כ הברב שנמשך מטפת המוח האב הרי הוא ברי' בפ"ע בבחי' נפש המשכיל כל שכל בעצם כח המשכיל מאביו מפני שהטפה נמשכת מבחי' העצם כנ"ל וד"ל, וכ"ז מטעם הנ"ל שבחי' כח המשכיל מושלל לגמרי מגדר וסוג דשכל וכאשר נמשך מאתו השפעת שכל אינו מבחי' עצמותו כו' רק מבחי' התפשטותו בלבד אך עדיין יש להבין למה מבחי' אור העצם דכח המשכיל נתלבש בלבוש גשמי' ביותר שהוא גשם הטפה שמתהווה במוח ומבחי' התפשטותו מתלבש בלבוש רוחני ביותר והוא בחי' השכלת כל שכל וסברא שהוא מהות רוחני ודק כו'.

אמנם הטעם ידוע לפי שזהו הכלל בכל מקום שכל הגבוה גבוה יותר יותר א"א לו למצוא מקום לבוא בגילוי למטה כ"א כאשר בא בלבוש יותר חיצוני' וגם אבל בלבוש דק ורוחני א"א לבוא בגילוי וכל שאינו גבוה כ"כ יוכל להתלבש גם בלבוש רוחני' כמו שכל עמוק עמוק ביותר א"א שיבא בגילוי למקבלים רק בלבוש משל גם וחיצוני ביותר אבל שכל שאינו עמוק כ"כ א"צ לבוש משל כו', ועוד יש הרבה ראיות לזה כמו מזיו השמש שאיננו ניכר הארתו באויר השמים להיותו מאירי' באויר דק אלא באויר הארץ שהוא

גשמי יותר שם יוכר אור וזיו השמש יותר, וכן שרגא בטיהרא אינו ניכר רק באישון לילה ניכר יותר וכמ"ש במ"א, וכך יובן בענין הלבשת כח עצם המשכיל במהות גשמי דוקא כטפה שבמוח שהוא גם הרבה ולא יוכל לבוא בהתלבשות ברוחניות ממנו כמו בהמצאות שכל שאיננו נמשך מבחי' העצמות דכח המשכיל כלל כנ"ל אבל בחי' התפשטות של כח המשכיל להיותו נמוך ממנו מתלבש גם בשכל רוחני, ואמנם גם שהמוח ג"כ גם ונק' חומר לצורת השכל אין זה גשם כגשם הטפה שמתהווה במוח (וגם מצד גשם המוח יש בו יתרון מעלה שיש בו מפנימיות כח השכל יותר מבשכל עצמו וראי' ממה דלא קאים אדעת' דרבי' גם על מה שנתפס השכל מכלי' המוח דרבו אעפ"י שאור השכל נמשך כדיבור לתלמיד וקם עלי' כו', וזהו הטעם שבחי' עצם כח המשכיל א"א לו להתאחד בהתפשטות שכל הרוחני ולהיות עצם א' עמו כמו שמתאחד ונעשה כמו עצם אחד עם הטפה להיותו גשמי יותר עד שיוליד ע"י הטפה בחי' נפש המשכלת כמוה ממש כנ"ל וד"ל (ובאמת התהוות הטפה ברוחניות היינו מבחי' כח הלחלוחית במוח הסתום שלמעלה מן כח השכל שבמוח הגשמי שמשם מקור כל מוצא השכלי' כו' ובחי' הלחלוחית הזאת אינו גשמי רק רוחני מבחי' רוחניות דעצם הנפש והוא בחי' עצם התענוג שבנפש שנק' תענוג הפשוט והוא מקור למקור כל מוצא השכלי' דהיינו שמקור כל מוצא השכלים מתפשט משם וע"כ ירגיש תענוג גדול בכללות הנפש בכל כחות שלה בטפה זו והוא בחי' פנימיות התענוג שהוא מקור לפנימיות החכמה, ומ"ש בע"ח דפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק קאי בין על השפעת חכמה דמקור השכל מקבל מפנימיות התענוג ומתאחד שם בין בהשפעות הנשמות ע"י הטפה רק שהטפה היא יותר פנימי' בין באור אבא בין בבחי' ע"י דהיינו בבחי' עצמיות ולא בבחי' התפשטות הנשמות. וזהו עיקר ההפרש בין נשמות למלאכים שהמלאכים מזיווג א"א כו' וכמשי"ת בעז"ה).

ג) ומעתה יש להבין הנמשל מכל הנ"ל למעלה בבחי' יחודא עילאה דא"א שנק' תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין כנ"ל היינו עד"מ הנ"ל מכח השפעת שכל חדש מעצמות כח המשכיל בדבר חכמה פרטי או כשמישיג שכל שכבר כתוב בספר שזה נק' התפשטות דעצם כח המשכיל בלבד וא"א שיהי' בחי' הולדה מזה כלל כמו בטפה שמתהווה כו', וכמו תלמיד שמקבל

שרגא בטיהרא: ע"פ חולין ס. ב. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ס"ע קעה ואילך. ושינ' דלא קאים אדעת' דרבי' ע"ז ה. ב. מכלי' בכתי' ב: בכלי'.

בע"ח דפנימיות אבא הוא פנימיות עתיק: פ"ח שער הק"ש פט"ו. ומובא ג"כ בשם הע"ח — בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ב ע' תרצה [ושינ' לעוד מקומות בשם הע"ח]. וראה בהנסמן ע"ז בארוכה בהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ הח"ש ע' 49. הנשמות: בכתי' ב ליתא.

מרבנו כו' כניל וע"כ לא נו' בחי' הולדה כלל ביחוד עליון דחוי"ב דאצי' (רק במשל השפעת שכל חדש הוא ענין מוחין חדשים מפנימיות יסוד כו' ובמשל השגת כח השכל להשגת שכל הכתוב הוא אשר כבר נמשך בבחי' אין דחכמה בבינה כניל), והוה שנק' תרין רעיון דלא מתפרשין לפי שתמיד נמשך בחי' איין דחכמה שזוהו כמשל התפשטות כח המשכיל לבחי' השגה דבינה שנק' יש והשפעה זו מאין ליש הוא תמידי לצורך קיום העולמות וע"כ אמר בוורה דזיווגייהו תדיר ולא מתפרשין לעלמין כו' וד"ל.

אך הגה עדיין יש להבין למה נק' או"א תרין רעיון כחדא שריין כו' דמשמע שווין הן ממש במעלה ומדריגה, וגם כאשר או"א מלבישים הם לזרועות דא"א אבא מלביש לחסד דא"א ובינה לגבורה דא"א וז"ס אני בינה לי גבורה כמ"ש בע"ח משמע ג"כ שמלבישים בשוה ושניהם שוין תמיד בקומתן כו', ולכאורה בחי' אור אבא למעלה מבחי' אור אימא שהרי בחי' השפעות אור אבא הוא כמשל התפשטות כח השכל שנק' אין וכמ"ש והחכמה מאין כו' והוא הנק' משפיע השכל ובחי' בינה אינו רק השגת השכל כמו שבא לירי גילוי בבחי' יש והיש מקבל מבחי' אין תמיד כניל ואיך יהי' חוי"ב שוה ממש כו', אמנם הענין הוא דאצי"פ שזה אמת שבינה בחי' מקבל אבל הוא בחי' פרצוף בפ"ע כמו שהנקבה שהיא בריאה בפ"ע ולא שמתהווה מהותה מן הזכר רק שמקבלת שפע מן הזכר כך מוח הבינה הוא כח המשיג כל השגות והוא הנקרא מעיין והרי גם הוא נמשך מעצם כח המשכיל כו' שכן העין להשיג שכל שכבר כתוב הוא נמשך מהתפשטות כח המשכיל העצמי, ונמצא ב' כחות נמשכות ממנה הא' להשכיל ולהמציא שכל חדש שנקרא בחי' התחכמות, (ובלשון העולם הבנה) ונקרא בחי' אין בפרט שנמשך מכללות כח ההתחכמות כו' והב' כח המשיג כל השגה גלוי" מכלל העולם תפיסא והשגה) והוא בא בבחי' יש כאשר משיג ההשגה ונמצא כחות דחוי"ב כמו שהן יוצאין משרשן בעצם כח היולי דמשכיל הן שוין במעלה (ונק' חסם ונבון מבין דבר) אך כאשר יצא אין דחכמה בפרט הנק' שכל חדש אוי כח המשיג כל השגות שהוא מוח בינה קולטות/ אותו ומשיגו היטיב בהשגה ותפיסא והוא הנק' בחי' יסוד אמא בחי' בית קיבול לקלוט בחי' טיפת יסוד אבא כו' והוא יחוד או"א דזיווגייהו תדיר לצורך/ העולמות כניל. ויש בזה ב' מדריגות הא' כאשר היחוד שלהם הוא לצורך העולמות בלבד שזוהו כמשל הקליטה דבינה בהשגה ואור החכמה הנמשך בבחי' אין ליש ונק' תרין רעיון דלא מתפרשין בשביל קיום העולמות כו' והב' כאשר היחוד שלהם

כחדא שריין: ראה זחיג רצ. ב.

או"א מלבישים הם לזרועות דא"א . . . אני בינה לי גבורה כמ"ש בע"ח: משלי ה. יד. ע"ח שער או"א (שי"ד) פ"א ופ"ב [ישם ספי"ב ע"ח"ס אני בינה גו].

והחכמה מאין: איוב כח. יב.

מעין: מל' עיון. ובבחי' ב: הנק' עיון.

בעצמותם בשביל עצמם בלבד שזהו יחוד יותר פנימי והוא עדימ כאשר מוח הבינה הניל אינו עושה בחי' יש בהשגה גמורה לבחי' נקודה דחכמה אלא הוא מקבל בבחי' עומק המושג בתכלית תמצית בדקות גדול בהעלם עד שאינו בבחי' תפיסא ליש בהשגה כלל שאז הוא שוה בערך מעלת בחי' אין דחכמה שהוא השפעת אור השכל החדש מבחי' אין כי קרובה דקות עומק המושג לערך דקות האין דחכ' מצד שרשה שנמשך מעצם וכח אחד והוא כח המשכיל בעצם שמשם נמשך כח התחכמות להוליד שכל חדש שנק' כח מה, וגם משם נמשך כח המשיג כל השגות שנק' פנימיות ועומק בינה שמזה בא ענין בחי' עומק המושג בכל השגה נגליי' ונק' גיכ עיון וכמ"ש במ"א שזהו בחי' שער הנרין דבינה דבי' עייל אבא כו' והוא בחי' יחוד חו"ב בעצמותם כמו שהן מבלי שיומשך מזה שפע לעולמות (והיינו מ"י אותיות י"ם וזהו מצר מ"י כו' כמ"ש במ"א), וזהו שנק' תרין ריעין ממש בשוה גם להלביש לזרועות דא"א אור אבא מלביש לחסד דא"א שהוא הרצון המאיר בחכמה ובינה מלבשת לגבורה דא"א כמ"ש אני בינה כו' וגם כשמקבלים מן המלות דא"א אבא מקבל ממזל הח' ונוצר ואמא מקבל ממזל הי"ג ונקח כו' שוים הם רק לאחר קבלתם נעשה אור אבא בחי' משפיע לבינה בין בבחי' יחוד עצמי שנק' קדושים וכיון ביחודם לצורך העולמות שנק' צדיקים כו' לפי שבחי' פנימיות אור אבא בחי' פנימיות ע"י וא"א ע"כ בחיצוניות שלו הוא בחי' משפיע לבינה וד"ל.

ד) ומעתה יובן הטעם למה שמבחי' זיווג גופני דו"ג נעשו בחי' תולדות הנשמות מאין ליש בבחי' הולדה חדשה ומבחי' יחודי' א"א עצמם אין מזה בחי' הולדה כלל (רק המלאכים מתהווים מזיווג נשיקין שהוא בחי' הכלים דא"א כו') רק לצורך קיום העולמות כנ"ל, דהנה איתא בזוהר בענין בראשית ברא אלקים דאבא אמר לאמא שנק' אלקים עילאה כו' ופי' אמר הוא בחי' ההמשכה דחכמה בבחי' חיצוניות בלבד בשביל קיום העולמות כמ"ש כולם בחכמה עשית בבינה וכמו עושה בראשית ובראשית נמי מאמר הוא רק בבחי' אותיות שהוא כמו התפשטות כח השכל להשפיע שכל חדש כי הרי מחדש ככ"י מע"ב ע"י בחי' המשכות מוחין חדשים מחכמה לבינה, וזה צריך להיות בתמידות בלי הפסק כלל ואם לאו ה"י העולם חוזר למקורו כמוכן ממשל הנ"ל, וזה הנק' יח"ע דזיווגיהו תדיר כנ"ל אך בחי' הולדות

וכמ"ש במ"א שיהו בחי' שער הנרין דבינה דבי' עייל אבא כו' ע"ס זח"א יג, ב: כההוא שכל דקיק כו'. שם כט, סע"ב. זח"א רע"א, א. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ: בראשית ע' ד. במדבר ח"ב ע' שכו. דברים ח"ב ע' תמו (וש"י ועוד).

פנימיות אור אבא . . . פנימיות ע"י וא"א: נסמן לעיל ע' קט.
 בזוהר . . . דאבא אמר לאמא: ראה זח"א כב, א. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרכה. דברים ח"א ע' רפד. ח"ב ע' תרטו ואילך. ובכ"מ.
 כולם בחכמה . . . עושה בראשית . . . נמי מאמר הוא: תהלים קד, כד. נוסח. ברוך שאמר. ר"ה לב, א.

הנשמות שהוא כמשל התהוות הולד מטפה שבמוח האב כמ"ש כי אתה אבינו כו' הרי מבואר למעלה שזה א"א להיות רק מבחי' עצמיות דאור אבא ולא מבחי' התפשטות שלו בלבד, כמו משל הגרעין שמצמיח כו' וכנ"ל באריכות להיות שיוליד מהות שלם בפ"ע א"א רק מבחי' התלבשות המהות בעצמו דוקא אז יוליד בדומה לו נפש שלימה כו' כנ"ל, והוא למעלה ענין זיווג גופני דו"נ שמולידים נשמות שזהו ע"י המשכות מוחין דא"א מבחי' פנימיות ועצמיות דאור אבא דוקא שנק' טיפת אבא בחי' מקור למ"ד דו"א כו' וכמ"ש בע"ח דבחי' המשכות מוחין דא"א לצורך זיווג גופני דו"נ כשביל הולדת הנשמות הוא נמשך מבחי' פנימיות ועצמות דא"א כמו שהם מקבלים משרשם למעלה גם מבחי' יחודם בעצמם כי הכל הוא רק מבחי' התפשטות האור ולא מבחי' עצמות ומהות אור הכתר שבפנימיות אבא וכנ"ל ובזאת יתרון מעלת יחוד דו"נ שבא שם בחי' התלבשות המהות והעצמות דכתר שבחוי"ב כמו ענין עצמות כח המשכיל ועצמות כח התענוג כו' כמובן זה מתוך כל הנ"ל, וע"כ אין יחוד זה רק לפרקים כמו בכל שבת שהוא זמן היחוד דו"נ להוליד נשמות לפי שרש השבת ג"כ בבחי' פנימיות מוחין דאבא מפנימיות עתיק כי בחי' טפת אבא נמשך בשבת יותר מבחול שבחול אינו אלא יחוד חיצוניות דא"א כו"נ כשביל השפעת חיצוניות העולמות בלבד, ונמצא מובן שגם שהתהוות הנשמות הוא למטה ביותר והוא בחי' הגבול מאין ליש אבל שרש כח תולדה זו נמשך מצד בחי' עצמות המאציל שבחכ' כו', וזהו שכתוב כי אתה אבינו כו' להוליד בדומה לו כו' מה שאין כח זה גם בבחי' יחוד פנימי דא"א רק כאשר יחוד פנימי דא"א הוא בשביל תולדות הנשמות מו"נ שאז נמשך מבחי' פנימי ועצמיות אבא הנק' טפת אבא כמ"ש בכוונות דשים שלום כו' וד"ל.

ה) וזהו שבק"ש הוא בחי' יחוד דא"א שנק' תרין רעין כו' והוא באמרו הוי' אלקינו בחי' א"א כו' וכל נשמה ונשמה לפום שיעורא דילי' משגת ביחוד עליון דאוא"ס בא"א וגם יוכלו להשיג בפרצופים עליונים מאור' והוא בבחי' ע"י וא"א ולמעלה מעלה עד רום המעלות גם בבחי' א"ס שלפני הקו כו' כמבואר בע"ח ובוהר, אך כ"ז ההשגה אלקי' גם לנשמות בג"ע שנהנין מזיו כו' אין זה רק מצד שרש המשכה האלקית שבבחי' יחוד דא"א בבחי' חיצוניות כמו עד"מ השפעת שכל חדש מאין ליש בהשגה דבינה כו' וא"א המה שרשי כל האצ"י ע"כ מהארה זו דא"א נמשך בהשתלשלות באצ"י מעילה לעילה עד שמקבלים גם כל הנשמות שבעולם הבריאה

כי אתה אבינו: ע"פ ישעי' סג, טו.

וכמ"ש בע"ח דבחי' המשכות מוחין דא"א: ע"ח שער הזווגים פ"א ופ"ב, וראה גם ד"ה שמח תשמח תרנין ע" 6 [ושיני ע"ד].
כמ"ש בכוונות דשים שלום: ראה פת"ח שער העמידה פ"ב: וכבר ידעת כי בהתעוררות יסוד כו' מתעוררין המוחין כו', ס' שער הכוונות במקומו. ועוד.

שמשגיגים בהשגה מוגבלת כ"א לפי ערכו בג"ע העליון דבריהא וכך בכוונות היחודים העליונים שבק"ש כ"א לפי ערכו גם שיוכלו להשיג ככל הפרצופים אין עיקר שרש השגתם רק מבחי' בינה דאצי' שמקבלת מאור אבא ביחוד חיצוני כמובן ממשל הנ"ל וד"ל.

והנה גם כשהאדם מוסי' בא' בק"ש כאמרו בכל נפשך אין מסי' זה רק באחדות ה' שבא ומאיר בנשמתו לפי ערך השגתה באחדות הוי' שהוא רק מבחי' או"א כנ"ל אבל במהות ועצמות או"א"ס שבבחי' פנימיות אור אבא שמשם נמשך עצם הנשמות ביחוד פנימיות דאו"א כשביל יחוד זו"י להוליד נשמות ב"י' אין לנשמה זו השגה כלל מאחר שבבחי' מקור ושרש דבחי' השגות כל הנשמות אינו רק מבחי' חיצוניות ולבושיו דאור אבא רק בחי' עצם הנשמות מצד שרש התהוות עצמותם דוקא יכול להגיע לעצמות או"א"ס שבפנימיות אבא מטעם הנ"ל והוא ע"י מסי' בפומ' לכאורה, אך בע"ח מכואר דגם מסי' בפומ' כמו ר"ע וחביריו אין ההעלאות מ"נ רק לאו"א בלבד כו', אך הנה באמת יש הפרש בזה בין בחי' מסי' בפומ' לבחי' הסתלקות דחנוך ואלי' וכה"ג, דהנה כתיב ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו ויש להבין מהו ואיננו, אך הנה הענין הוא דאיננו זהו שנכלל בבחי' האין האמיתי שבפנימיות או"א"ס שבפנימיות אבא שמשם נמשך כל הנשמות, וא"כ לפי"ז לא יש יתרון מעלה בבחי' הסתלקות זו מהסתלקות ומסי' בפומ' כמו ר"ע שיצאה נשמתו ונדבק ונכלל נפשו ג"כ באחי'פ בחי' האין האמיתי כו', אמנם הענין הוא דבחי' הסתלקות דחנוך ואליהו וכה"ג הוא למעלה הרבה גם ממסי' בפומ' כמו ר"ע וכיוצא, לפי שבמסי' שר"ע וחביריו לא ה' רק בחי' ביטול והתכללות הנשמה בלבד בדביקה וחשיקה גדולה עד שיצא נשמתו כאחד ממש כמ"ש שהי' מאריך כאחד בהשגת נשמתו כו', ואע"פ ששורש נשמתו בפנימיות אבא מ"מ הרי ביחוד זו"י נמשך הולדות הנשמות בגופים כו' והרי גופו של ר"ע לא נכלל ונדבק למעלה להיות כמו עצם אחד כמו התכללות גופו דחנוך ואליהו שגם גופם עלה ונכלל באלקות ממש ונעשים שם עצם אחד עם אור האלקי כו' ואע"פ שר"ע מסר גם גופו בהריגה במסריקות של ברזל וקיבל באהבה ושמחה גדולה ובוודאי ה' מברך על הרעה ממש כמו שמברך על הטובה ואע"פ שהי' יסוריו קשין לגופו קבל בשמחה כאלו היא טובה ממש לגופו כמו שמברך על הטובה ממש כו', מ"מ אין זאת השמחה ממש רק לנשמה שמשגת באחדות פשוטה וגבר אור' להפוך גם חפץ ורצון נפש החיונית שתקבל ג"כ באהבה בעבור אהבת ה' כו', וא"כ

ב"י אין לנשמה זו השגה: בבתי' ב: כנ"ל לא שייך שם השגה.

בע"ח מכואר דגם מסי' . . . לאו"א נכבו: ראה פ"ח שער נפ"א פ"ד ופ"ו לקרות אמור לג, ב ואילך [ובתמי' לשם]. וראה ס' מאמרי אדהאמי'ז בראשית ע' שנו' וש"נ.

וחתוך חנוך: בראשית ה, כד.

שהי' מאריך . . . במסריקות של ברזל: ברכות סא, ב.

אין זה בחי' ביטול אמיתי והתכללות אמיתית רק התכללות דנשמה אמיתית, אבל הגוף לא עלה ונתבטל למעלה כי ה' לו עוצב ומרירות מן היסורים רק השמחה היתה לנשמה ואעפ"י שבדאי לא הסתיר עוצם יסורי הגוף לאור הנשמה כלל וכלל מ"מ הריגת הגוף אין זה ביטול מצד עצמו בביטול הנשמה כו' גם שמקבל ההריגה ברצון טוב כו', משא"כ בחי' ביטול ועליות הגוף דחנוך ואליהו הרי עלה ונדבק גופם למעלה בבחי' ביטול והתכללות אמיתי מצד עצמו כמו ביטול הנשמה ממש מפני שגם גופם נעשה מהות ועצם א' עם האלקות כהתכללות הנר באבוקה מפני שגם גופם הוא כמו נשמתם שנמשך מבחי' טיפת אור אבא כו', עדי"מ הטיפה שהוא שרש הולד והולד הוא מהות א' ממש עם הטיפה מאחר שממנו נמשך ונתפשט כו' וע"כ לא ה' הסתלקות גופו דחנוך בבחי' עצבות ויסורים לגוף כלל וכלל אלא אדרבה בשמחה רבה כמו שמחת הנפש ממש בהתכללותה במקורה באור האלקי לפי שנמשך עצם מהותה משם כו' וכך ה' בחי' הסתלקות דאליהו בסערה השמים כו', ובביטול גופם הזה שהוא כמו ביטול נשמתם ממש ה' לחנוך ואליהו יתרון מעלה גם על מדריגת משה ע"ה שהרי הגוף שלו ה' צריך קבורה ומיתתו דמשה גם שהי' עפ"י ה' בבחי' נשיקה מ"מ נאמר ויקבור אותו בגיא כו' שלא עלה גם גופו לה' אחד להיות מתאחד כמו עצם א' כמו העלאת ודביקות נשמתם בבחי' נשיקה כו' וד"ל, והיינו מפני שבחי' חנוך הוא בחי' נער מט"ט שנק' בן שגם גופו נמשך מעצמות מוח האב כו' והוא בחי' אליהו כו', משא"כ גופו דמשה ע"ה גם שמצד שרש נשמת משה ה' גבוה מבחי' חנוך נער מט"ט כו' שהרי יהושע ששרשו מבחי' נער מט"ט לא ימוש כו' ה' תלמידו דמשה ע"ה כידוע וד"ל.

וי"ו) ובזה יובן הטעם ג"כ לענין שמחת חתן וכלה שהיא מלוכשת בשמחה גופנית דוקא כמו בקולות תופים וכנורות גשמיים לעורר שמחה גופנית בריקוד וכה"ג דהיינו שהגוף החומרי יתפעל דוקא בשמחה גשמית מאוד והי' מהראוי שיהי' עיקר שמחת חתן וכלה בבחי' שמחה הרוחנית דנשמה האלקית בהשגת אלקות וכה"ג כדי שעי"ז יתעורר שמחה האלקית דבחי' חריב העליונים. אך הענין הוא דשמחת גופני זה שרשה יותר עליון מבחי' שמחה הרוחנית דנשמה כו' והוא לפי שמחה הרוחנית אין זה שמחת הנפש בהשגה שאינו רק לבחי' יתוד חיצונית דאוי"א שנק' תרין ריעין כו' שמשם שרש כל השגות אלקות לנשמות כנ"ל, אבל בחי' התפעלות הגוף בשמחה גופנית מעורר למעלה ג"כ שמחה גופנית דהיינו בחי' שמחה דו"ג בבחי' שמחה דיחוד ויווג גופני להוליד נשמות כו' שנק' בחי' שמחה גופנית

ומיתתו דמשה . . . עפ"י ה' בבחי' נשיקה . . . ויקבור אותו בגיא: ברכה לד', ה"ג מריק את, א. ובכ"מ. וראה גם סה"מ חק"ד ע' קמ"ד. סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרלו. במדבר ח"ג ע' אקצ"ד.
לא ימוש: תשא לג', יא.

למעלה באצי' ושרשה מגיע בבחי' פנימיות ועצמות אור אבא כו' שמשם מקור התהוות עצם הנשמות ביחוד גופני' דז'ו"נ כו', ע"כ עיקר המצוה גם למטה בשמחת חז"כ גשמיים בבחי' שמחה גופנית בהתפעלות הגוף דוקא שהוא לצורך יחוד גופני' להוליד כו', והוא בחי' שמחה יותר עליונה משמחה דתרי"ן ריעין כו' שהן נק' אח ואחות כמ"ש מי יתנך כאח לי כו' פ"ה שהרי אנו רואים בשמחת אחים וריעים האהובים שהוא בהעלם ולא בתגבורת התפעלות רק בקרירות לפי שאהבתם הוא בהעלם רק מפני שממקור אחד יצאו אבל הן נפרדים רק שיש אהבה ביניהם בהעלם כו', משא"כ אהבת חז"כ שהוא בגילוי ושמחתם ג"כ בגילוי ובתגבורת התפעלות גופנית כו' מפני שיחודם הוא גופני להוליד נשמות וביחוד דאח ואחות אין הולדה מהם רק כחדא שריין כו' כנ"ל דיחוד גופני למעלה מיחוד רוחני דאז"א כו', וע"כ צריך להיות שמחת חז"כ בשמחה גשמי' בתופים ובמחולות וכינורות ובריקוד הגוף דוקא וכה"ג וד"ל.

והנה ידוע שיש ג' מדריג' עולם שנה נפש פי' עולם הוא בחי' מהות כל הנבראים כע"ג וכללותם הוא ג' עולמות בי"ע בבחי' פנימיות שהן הנשמות וחיצוניות שהן המלאכים שכולם מתהווים מאין ליש מבחי' המל' כמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים, וזמן כללות התהוותם מבחי' המל' הוא ברי"ה זה היום תחלת מעשיך כו' שכולל סס"ה יום ומונין ללבנה שני"ד ימים והיינו שניה עם הכולל שהוא בחי' כללות החיות דמל' כבי"ע, ונפש הוא מקור החיות וזמן דשנה שבמל' מלך ימלוך (דזמן בנז"ק) והוא בחי' שנה ומקור התחלקות הזמן דשנה שבמל' מלך ימלוך (דזמן בנז"ק) והוא בחי' שנה ומקור הזמן בז"א והוא נפש כמו נפש המח' בבחי' רז"ש שזוהו בא התחלקות הזמן כמ"ש במ"א, ולפעמים נזכרו ג' מדריגות הללו עולם שנה נפש עולם הוא ג"כ ע"ד הנ"ל ונפש הוא חיות העולם ושנה הוא חיות הנפש והכל עולה לסגנון אחד. והנה יש הפרש בין עולם לשנה ושנה לנפש כי חיות העולמות מבחי' המל' שנק' שנה אינו עומד במדריגה אחת בכל העיתים כמ"ש בזוהר האי עת או סלקא או נחתא כו' לפעמים מאיר בנבראים בבחי' גילוי אור ולפעמים בבחי' צמצום והסתלקות בהסתר גדול כמ"ש ואתה אל מסתתר, אבל בחי' יחוד דשנה ונפש שמקבלין משרשן בבחי' המשכות מוחין דאז"א

מי יתנך כאח לי: שה"ש ח, א.

פ"ה: בבחי' ב ליתא.

מלכותך מלכות כל עולמים: תהלים קמה, יג.

רו"ש . . . התחלקות הזמן כמ"ש בנ"א: ראה ד"ה, להבין ההגה"ה בלקי"א עת רצו"ן — בס' מאמרי אדה"י.

ענינים ע' קב ואל"ך [ובתנסמן בהמ"מ לתחילת המאמר שם].

עולם לשנה ושנה לנפש: בבחי' ב: עולם ושנה לשנה ונפש.

האי עת או סלקא או נחתא: זחיב קנה, סע"ב.

ואתה אל מסתתר: ע"פ ישעי' מה, טו.

לז"א לצורך קיום העולמות כנ"ל הוא נמשך בתמידות בלי שינוי עיתים לעולם כי תמיד נמשך לזו"ג מוחין דא"א בלי הפסק וכמ"ש למעלה דנק' תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין כו' ע"כ גם בחי' המשכות האור לזו"ג ג"כ תמידי כו' וד"ל.

וביאור הדברים הנה ידוע שיש הפרש בין זמן הגלות לזמן בהמ"ק שבזמן הגלות אין יחוד לזו"ג כי המל' בגלות בע' שרים בבחי' ההסתר כו' וקוב"ה שהוא ז"א אסתלק לעילא לעילא כו' כמ"ש אלכה ואשובה אל מקומי כו' ואמנם זהו ביחוד זו"ג שנק' יח"ת אבל בבחי' יחודא עילאה דא"א גם בזמן הגלות כמו בזמן בהמ"ק בהשוואה אחת לצורך קיום העולמות רק ביחוד דזו"ג יש הפרש בזמן בהמ"ק שאז ה"י היחוד בהם בבחי' פ"פ"ה להיות שאז בחי' ביטול היש לאין בתכלית והוא ביטול העולם לגבי חיות האלקי המחי' אותם ואז אין שום הסתר כלל וכלל גם בע' שרים דנוגה כי נתבטלו ממציאיותם ממילא לעוצם הגילוי ואינם בבחי' יש נפרד כלל לומר כחי ועוצם ידי כו', וכמו כשהלכו ישראל במדבר העמים עם ארון ושכינה כו' שהי' אז בחי' הביטול גדול בכל הג' קליפות נחש שרף ועקרב שבמדבר העמים כידוע כהמס דונג כו', וכן בימי שלמה המלך שהיו כל הע' שרים שלמעלה ונכנעים תחתיו בתכלית הביטול ברצון וחפץ עצמם בלי נצרך' מלחמה כלל ע"כ כל העמים היו הולכים אליו לשמוע חכמתו ומשתחויו' לו במנחות זהב וכסף כו' לפי שאז ה"י הארת אור המל' בשלמותא בע"ס באר"פ בעולמות וכמ"ש בוהר דבימי שלמה קיימא סיהרא באשלימותא כו' וד"ל, אבל בזמן הגלות הוא בהיפוך שבחי' המל' הוא בתכלית ההסתר וההעלם עד שע"ש הם בבחי' פירוד כמו שר של מצרים שאמר לי יאורי כו' ידינו רמה כו' כי העולם מתנהג עפ"י בחי' אותות הטבע כמו בחי' ההצלחה עפ"י דרכי הטבע כמו שחכמת אדם עמדה לו או עשרו ע"י כחו ועוצם ידו עד שיוכל להסתיר על בחי' אור ושפע אלקי המשפיע העושר והחכמה כו' ואעפ"י שגם בחי' כח הטבע הזאת הוא נמשך משפע אלקי במזלות כמו מזל מחכים מזל מעשיר כו' וכיצא כי גם אין לך עשב שאין לו מזל מלמעלה כו' כידוע, מ"מ הנהגות עולם הוא עפ"י אותות הטבע ואור אלקי מוסתר בהם וזה אלקים בגימט' הטבע וגם אם נעשה גם מלובש בדרך הטבע כמו נס דאחשורוש וכה"ג.

וקוב"ה . . . לעילא לעילא . . . אלכה ואשובה אל מקומי: ראה זח"א ר"א. א. זח"ג כ. ב. הושע ה. טו [בשינוי].
 ראה ס' מאמרי אדהאמיצ וקרא ח"כ ע' תשפה. דברים ח"א ע' לב. ושי"ג.
 נצרך: ככת"י ב: נצחון.

בוהר דבימי שלמה קיימא סיהרא באשלימותא: ראה זח"א ק"ג. א. שמיר פט"ז. כו. ועוד. וראה בהמ"ק בס' מאמרי אדהאמיצ במדבר ח"ג ע' ארפא.
 לי יאורי . . . ידינו רמה: יחזקאל כט. ג. האינו לב. כו.
 אין לך עשבו: ביר פ"ה. ה. ועוד.
 אלקים בגימט' הטבע: פרדס שייב פי"ב. שליה פט. א. קפט. א. שער היחוד והאמונה רפ"ז.

וז"ש אותותינו לא ראינו וקאי בזמן הגלות כידוע שאותיות וצירופים האחרונים דשם אלקים המטביע דרכי הטבע הם המנהיגים כל הנהגות העולם ונראים ליש נפרד מבחי' אלקות והן מ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים כידוע ומבואר במ"א.

ז) אך כאשר נס ומופת בהיפוך דרכי הטבע אז הוא בחי' גילוי אור אלקי שבוקע את מסך המבדיל המסתיר שהן האותות הטבע, וזהו ונתתי מופתים בארץ חם דוקא והן מ"ח צירופים האחרונים שמקבלים משם אלקים האחרונים מבחי' אחוריים דשם אלקים והוא ענין המכות באלקי מצרים כמ"ש ותתן אותות ומופתים בפרעה אותיות עורף כו' בחי' אחוריים כו' וכמ"ש במ"א, וידוע שיש ג' מיני צמצומים והעלמות לנגד ג' עולמות ב"ע והן ג' מיני עור דנוק' שנק' לבוש המסתיר כמ"ש ויעש ה' לאדם ולאשתו כתנות עור כו', וזהו הניק' היתה אם כל חי אך בבחי' אחוריים דשם ב"ן הטיל הנחש וזהמא כו' ומשם יניקת החיצונים כו' והן ג' עורות ג' מיני אותיות ונק' ג' מדרגות בכלל מושכל מורגש מוטבע מושכל בבריאה מורגש ביצירה מוטבע בעשי' באותיות הטבע כנ"ל, וצירי' מושל ביראת אלקים להפוך צירופי אותיות הטבע, כמו רבי חנינא בן דוסא שאמר מי שאמר לשמן כו' כמ"ש במ"א וגם מקבלים החיצונים מפסולת ה' דמים טמאים כשבא נחש על חוה כו', וזה נאלמתי דומיה החשתי ר"ת נדה נ"ד ה' כידוע והוא ענין גלות השכינה בע"ש כמ"ש ערו עד היסוד בה באו גוים בנחלתך כו' ונק' נדה

אותותינו לא ראינו תהלים עד, ט.

מ"ח צירופים האחרונים דשם אלקים כידוע ומבואר במ"א: ראה ס' הליקוטים להאריזל ר"פ בא. פ"ח שער החמ"צ פ"ה. שער הכוונות ענין פסח דרוש א. ת"א קט, ד. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שכו. ח"ב ע' תרמו [וש"נ לכ"מ]. במדבר ח"א ע' מז. ח"ד ע' אישעז. דברים ח"ב ע' תרג. ח"ג ע' תשצח. ונתתי מופתים בארץ חם: ע"פ נוסח אמת ואמונה. ראה גם מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ובמדבר ח"א שס.

ותתן אותות ומופתים: נחמ" ט, י.

אותיות עורף: לקרית להאריזל וישב מ, א. ר"פ שמות. ובכ"מ.

ג' מיני עור . . . ויעש ה' לאדם: ראה לעיל ע' פה. וש"נ. בראשית ג, כא.

וחוה . . . אחוריים דשם ב"ן: ראה ע"ה שער התיקון (ש"י) פ"ג. שער רחל ולאה (שליח) פ"ב. וראה לקרית

ויקרא ג, סעיף — מזהר הרקיע לזחיב קעה. אי.ב. ובכ"מ.

ונק' . . . מושכל מורגש מוטבע: ראה פרדס ש"ה מכה. ש"יב נח"ב כ"ה. כ"ח. פירוש הרמב"ן והראב"ד לס'

יצירה פ"א מ"ה. דרך אמונה (לבעהמ"ס עבוה"ק) פ"ו קרוב לתחילתו [ובהנמסן בהמ"מ לשם — בהוצאת

קה"ח, תשמ"ח]. ת"א קח, א. סה"מ אחלהך-לאונא ע' קמד. פיה"מ לאדהאמ"צ א, ג ואילך. ועוד.

וצירי' [בכתי' ב: וצדיק] מושל ביראת אלקים: ע"פ שמואל"ב כג, ג.

רבי חנינא בן דוסא שאמר מי שאמר לשמן . . . במ"א: תענית כה, א. ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א

ע' שכה. ח"ב ע' תסה. תשצא. דברים ח"א ע' רעו. ח"ב ע' תשיט. ח"ג ע' תשצט. וש"נ.

כשבא נחש על חוה: שבת קמו, א. ראה סה"מ: תקס"ב ע' סו ר"ע ע' ואילך. תקס"ז ע' ר. תקס"ח ח"ב ס"ע

תרפו. אה"ת תולדות קמב, א. פינחס ע' איקעא. ובכ"מ.

נאלמתי . . . ר"ת נדה נ"ד ה' כידוע: ראה לעיל ד"ה לסוסי סכ"ב. וש"נ.

ערו ערו . . . באו גוים: תהלים קלו, ז. עט, א.

גלמודה מרוחקת מבעלה בחי' ז"א בתכלית הריחוק העצום כו', אך לפעמים הוא עליית המל' שמתקדשת מטומאתה וכמ"כ בזמן בהמ"ק שהמל' עולה להתייחד בבעלה בבחי' יחוד פב"פ שוין בקומתו כו', והיינו שבזמן בהמ"ק אז הוא להיפוך שכל העולמות הן בבחי' ביטול היש לאין בתכלית עד שלא היו אותות הטבע מסתירים כלל על הארת אור אלקי וראי' לדבר ממה שמצינו בדוד המלך שאמר כי ממך הכל ומידך נתנו לך הרי שלא הי' דרכי ההצלחה הטבעית מסתיר כלל כי הרי הי' להם השפעת כל טוב בעושר וכבוד מופלג מצד הצלחתם במלחמה וגבו' וכל ברכת טוב במעשה ידיהם אך לא חשבו כלל שזה כח דרכי הטבע לומר כוחי ועוצם ידי כו' רק מאת ה' היתה זאת להם ולא שלהם הוא כלל עד שאמר כי ממך הכל ומידך נתנו לך כו', וזהו שהתנדבו בשמחה גדולה מאחר שאינה שלהם כו' ודל', וכל זה לעוצם בחי' ביטול היש לאין עד שהיש שוה לאין עצמו להיות שניהם במדריגה אחת כמו בחי' תרין רעין הנ"ל ששם ביטול היש לאין בתמידות ע"כ אין להם הפסק גם בזמן הגלות כמו בזמן בהמ"ק וכה"ג כנ"ל וכל העיתים שוות, וז"ש ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד דלעתיד יהי' היחוד דו"ג ג"כ תמיד בלי שינוי לעיתים פעם בהסתר וירידה ופעם בגילוי ועלי' אלא תמיד יהי' בבחי' יחוד פב"פ כו', והיינו יהי' ב"פ י"ה כידוע ד"ה בחו"ב ובחי' ויה' בוז"ג וכמו שה' אחד בבחי' יחוי' כך שמו א' בחי' יחוי' דו"ג וזהו ג"כ ויעש דוד שם שהוקם בחי' מל' להיות נק' שם כשמות הגדולים כידוע דשם הגדולה לאה היא בינה ושם הקטנה רחל בחי' מל' והיינו ותעש לך שם כהיום הזה דהיינו יום דחוי"ב כמ"ש יחיינו מיומיים כו' והוא מפני שכרת ברית לאברהם לתת את ארץ הכנעני כו' לברר ז' מלכים ותקם את דברך להעלות לבחי' המל' שהוא בחי' שם ב"ן לאחר הבירור שנק' א"י כידוע ודל'.

ואחר שנתבאר דיחוד אר"א הוא תמידי ויחוד דו"ג לפרקים ובשינוי העיתים לפעמים כך כו' כנ"ל ע"כ נק' המל' רעיתי ולא אחותי כמארז"ל לא זו מחבבה עד שקראה אחותי כו' עד שקראה בתי כו', וההפרש ביניהם שכאשר היחוד בבחי' חו"ב נק' אחותי כמו אח ואחות שאהבתם בקירוב תמיד בלי שינוי העיתים כלל ותמיד עומד במדריגה אחת כו', אבל אהבת חו"ב באה לפרקים בשינוי העתים דהיינו לאחר הריחוק שנתפרדו אז נתקרבו, כמ"כ ביחוד דו"ג כשהמל' יורדת למטה מטה בע' שרים בתכלית הריחוק כו' אחי' עולה ומתקדשת להתייחד בוי"א כו' שזהו בחי' אהבה

כי ממך הכל: דברי הימים א' כט, יד.

ביום ההוא יהי' . . . ב"פ י"ה: זכרי' יד, ט. לקו"ת להארז"ל ע"פ. ובכ"מ.

ויעש דוד שם: שמואל"ב ת, יג.

דשם הגדולה לאה היא בינה . . . רחל בחי' מל': ויצא כט, טז. ראה ע"ח שלז"ז מ"ד. ובכ"מ.

ותעש לך שם . . . יחיינו מיומיים . . . שכרת . . . ותקם את דברך: נחמי' ט, ח. וא"לך. הושע ה, ב.

לא זו מחבבה: שהש"ר ספ"ג. ובכ"מ.

ושמחה בגילוי גדול ויש בזה שינוי שחזרת ויורדת וחזרת ועולה כידוע שגם בפרט כל יומין דחול בחי' המל' יורד לברר לנוגה ובשבת עולה כו', וכן בכל יום הרי כתיב ותקם בעוד לילה כו' ובצלוחת דשחרית הוא היחוד כו', וכך יש תמיד עלי' וירידה וע"כ נק' רעייתי והשמחה ג"כ בבחי' התגלות והתפעלות גופני' כמו מתופים ובמחולות' וכנורות ולא בבחי' רוחניות מטעם הנ"ל שהוא בשביל זיווג גופני להוליד כו', כי ע"י בחי' יחוד דו"ג נולדים נשמות ונוצרים מלאכים וכל שפע העולמות עד סוף העשי', וזהו כיצד מרקדין לפני הכלה בריקוד גופני וכן הוי עובדא כמו דמרקד אתלת וכה"ג להורות שהשמחה הוא להיות שהולדת הנשמות הוא בחי' מהות ועצמות אוא"ס שבפנימיות אבא שזהו דוקא כשנולדה ביחוד גופני וראי' מחנוך ואליהו כנ"ל וד"ל.

וזהו כל המשמח חתני וכלה וזכה לתורה שנתנה בה' קולות כו', ויש להבין למה יחס את הדבר בה' קולות דוקא אך הענין הוא כמבואר למעלה בענין שמחת חור"כ אעפ"י שהיא שמחה גופנית אבל זהו הוראה על היות יתרון מעלה בשמחה זו גם משמחה דתרין רעין כו' מפני שמתלבש מהות דגיר דאבא ביחוד גופני להוליד נשמות כו' וכמ"כ אמר דזוכה ע"י שמחת חתן וכלה לתורה שניתנה כו' כי גם נתינת התורה בה' קולות הוא ענין אחד עם שמחה זו דחור"כ כמ"ש ביום חתונתו זה מ"ת כו', וביאור הדברים הנה לכאורה יש להכין בענין יו"ד הדברות שנאמרו מפי הגבורה כהקדמת התגלות נוראות שירד הוי' באש וברעש כו', וכידוע שהי' בחי' התגלות עצמות אוא"ס שלפני הקו כו' כמ"ש אנכי מי שאנכי כו', ומה היו הדברים שדיבר ה' כמ"ש וירד ה' על הר סיני כו' וידבר אלקיים כו', הרי לכאורה המה דברים פשוטים כמו לא תרצח לא תגנוב ולא תנאף כו' ולמה הוצרך להקדים לזה רעש וגילוי אור גדול כ"כ בדברים שגם שכל אנושי מחייבם שלא לרצוח ולא לנאף כו'. אמנם הענין הוא דכל דיני התורה המה מלובשים בדברים פשוטים כמו די'מ בין ראובן לשמעון שזה טוען כך כו' שהמה דברים פשוטים, ודבר ה' זו הלכה לפסוק הדין בניהם הי' בחי' גילוי אור דעצמות אוא"ס כו' וכידוע וזה פלא גדול לכאורה. אך הענין הזה יובן מבחי' התולדה

ותקם בעוד לילה: משלי לא, טו.

ובמחולות: בכת"י ב ליתא.

כיצד מרקדין . . דמרקד אתלת: כתובות יז, א.

חתן וכלה: בכת"י ב: כל המשמח את החתן.

דגיר: = דג' ראשונות.

ביום חתונתו זה מ"ת: שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.

אנכי מי שאנכי: ראה זח"א קטו, ב. זח"ג יא, א. לקרית להאריזל תולדות כו, יט. אבו עזרא שם. לקרית

פינחס ב, פ. דברים לא, ד. סה"מ תקס"ב ח"א ע' יד.

וירד ה' . . וידבר אלקיים . . לא תרצח: יתרו יט, כ. כ, א. יג ואילך.

ודבר ה' זו הלכה: שבת קלח, ב.

שבטפה במוח כנ"ל שמפני שהוא גשם מתלבש בה יותר מבחי' עצמות כח המשכיל כו' משא"כ בהשפעת שכל חדש שהוא רוחני ולא מתלבש בו רק חיצוניות הכח כו', כמו"כ יובן למעלה שבחי' מהות חכמתו ית' העצמי שנק' חכים ולא בחכמה ידיעא הכלולה בעצמות אוא"ס ממש כמ"ש בחכמה יס"די שבתורה ואהי' אצלו אמוץ, הנה לא יבוא אור זה העצמי כהתלבשות בענינים הרוחניים גם לא באורות עליונים דאצי' ולא בעולמות הרוחניים דמלאכים כו' רק דוקא בענינים הגשמיים דנוגה דעשי' כמו לא תרצח כו' לפי שגם בחי' השפעת גילוי אור החכמה דאצי' באורות דאצי' לא יהי' גילוי מהות ועצמות דפנימיות אור אבא כפי המובן ממשל כח עצם השכל שבלתי מתלבש גם בהשפעת שכל חדש כך גם בבחי' חיצוניות דאור אבא המאיר בכל האצי' לא יתלבש מהות ועצמות אוא"ס שבפנימיות אבא כו' שנק' מהות ועצמות חכמתו ית' שבתורה רק בבחי' אותיות הטבע שכסוף עולם העשי' להיותו בתחתית המדריגות שאין עוד למטה הימנו כידוע, שמה דוקא יוכל לבא בהלבשה ובה דוקא יוכל להיות גילוי אור א"ס שבחכמה שבתורה וה"ז כמשל הנ"ל בזיו השמש שאינו ניכר באויר השמים רק באויר הסמוך לשתט הארץ ובשכל הארץ עצמו שם יוכר הזיו יותר כו' או כמו שרגא בטיהרא שאינו ניכר להיותו בטל באור בצהרים רק בחושך דוקא שם יוכר כנ"ל, וכך יובן בבחי' אור דתורה כמ"ש ותורה אור שהרי המלאכים ביקשו אור דתורה כמ"ש תנה הודך על השמים כו' ולא נתנה להם רק בארץ דוקא כמ"ש לא בשמים היא ולא בים היא כו' לפי שבעולם הרוחניות לא ניכר שם הארת אור עליון ביותר רק בעולם היותר גס כפי המובן ממשלים הנ"ל וד"ל.

(ח) וז"ל זוכה לתורה שניתנה בה' קולות ולא אמר שניתנה ביו"ד דברות ולמה הזכיר ענין ובחי' ה' קולות דוקא, אך הנה ידוע שיש הפרש בין קול לדיבור, כי הנה הקול הוא מורכב מאש וממים ורוח גשמיים היוצאים מהבל הלב והדיבור הרוחני' בא ונמשך מאותיות שבנפש הרוחנית כידוע, ואעפ"כ יש יתרון מעלה בקול הגשמי מדבור הרוחני' והוא במה שיוכל להיות תוס' אור השכל להמשיך ממקור השכל שכל חדש ע"י קול של הדיבור יותר מן הדיבור עצמו שהרי אנו רואים שבהשפעת שכל מרב לתלמיד שכל מה שיש בהשגת הרב נתפס בדבורו לתלמיד ואפשר להיות בחכמה הנגלית בדבור יותר מכמו שהוא בשכל הרב, אך ע"י קול של הדיבור

בחכמה יסוד: [משלי ג, יט: ה' בחכמה יסד ארץ]. בכתי' ב ליתא תיבת: יסוד, כ"א: כמ"ש בחכמה שבתורה ואהי' אצלו אמוץ. ואולי תיבה זו היא הוספת המעתיק כאן ומיותרת. ואהי' אצלו אמוץ: משלי ת, ל. ותורה אור . . . המלאכים ביקשו . . . תנה הודך . . . לא בשמים: משלי ו, כג. שבת פה. ב. תהלים ת, ב [ובמדרש תהלים ע"פ]. נצבים ל, יב ואילך. הקול הוא מורכב מאש וממים ורוח: ראה זחי"ב קפד, ב. מא"א מעי קול ס"ט. תרי"א כב, סע"ב. נד, א. סיודר נב, ד. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא חי"ב ע' תרנב, וש"נ לכרי"ב מקומות.

שהוא חומר הדבור יוכל להיות גילוי אור שכל חדש ואח"כ יאיר אור השכל לאמיתו מטעם כלל הנ"ל דכל אור יותר עליון יותר יבא בלבוש היותר גס כו' וד"ל. וככה יובן בבחי' קולות דתורה כמ"ש וכל העם רואים את הקולות כו' שבבחי' קול זה נגלה דוקא מבחי' עצמות אור א"ס שבפנימיות אבא שנק' מהות חכמתו ית' כנ"ל (ובחי' ה' קולות הן לנגד ה' פרצופים שירד אור א"ס מעילה לעילה כמ"ש במ"א באורך). והיינו שזוכה לתורה שניתנה מלמעלה למטה בירידת המהות דחכמתו ית' בה' קולות דוקא והוא הטעם שנתלבשה התורה בדברים פשוטים כמו לא תרצח כו' מפני שבהם ניכר הארת אמיתת המהות יותר מטעם הנ"ל וד"ל.

וזהו וכל העם רואים את הקולות פי' רא"י ע"ד שאמר דוד אביטה אורחותיך כו' שהשיג וראה לבחי' גילוי אור א"ס הנמשך והולך בהלכות שבתורה ונק' הליכות אלי כו' הליכות עולם לו כו' ונקרא ג"כ אורחות הוי' והן תרי"ג ארצין כו' שבכל מצוה ומצוה וכן במ"ת זכו וראו מהות אור חכמתו ית' העצמי איך שנמשך ומתלבש בקול דבריו של הקב"ה וע"כ על כל דבור ודבור פרוחה נשמתו כו' וד"ל. ומה שתלה טעם זכות זאת על ענין שמחת חו"כ דוקא הוא להיות ששמחת חו"כ הוא ג"כ במדריגות גילוי המהות בשביל תולדה והוא ענין שמחה הגשמי, וכך אמרו ביום חתונתו זה מ"ת כו', ולכך אמרו דכל המשמח חו"כ דוקא זוכה לתורה שנתנה בה"ק דהיינו שזוכה להשיג ולראות מהות חכמתו ית' שמלוכשת בדברים הפשוטין של דיני הלכות דתורה כמו שנים אוחזין כו' וכה"ג וכמ"ש דוד אביטה אורחותיך כנ"ל וד"ל.

ואחר כל הנ"ל יובן ע"פ ענין המאמר דלעיל בהאי עובדא דינוקא שהשיג וראה בריח דלבושיהו שלא קראו ק"ש כו', דהנה ידוע בבחי' הלבוש שהוא בחי' חיצונית דאור אבא כמ"ש עוטה אור כשלמה אור דתורה נתלבש בלבוש חיצוני והריח דלבושו' הוא בחי' המצוות שבתו' כמו וירח את ריח בגדיו כו' ומצוות ק"ש הוא בבחי' יחוד או"א בבחי' לבוש חיצוני לקיום העולמות ומשם מקור כל השגות אלקי' ליחד כל יחודים עליונים כנ"ל, וע"כ

ואח"כ בכתיי ב: ויותר.

וכל העם רואים . . . ובחי' ה' קולות הן לנגד ה' פרצופים . . . במ"א באורך: יתרו כ. ית. ראה ד"ה וכה"ע רא"ס — כ"ס מאמרי אדהאמיצ במדברי ח"ב ע' תשמ ואילך. תתה ואילך. תתכ ואילך.

אביטה אורחותיך: תהלים קיט, טו. וראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקלג.

הליכות אלי . . . הליכות עולם . . . אורחות הוי' . . . תרי"ג ארצין: תהלים סח. כה. חבקוק ג. ה. תהלים כה. י.

זח"ג קכט, א.

על כל דבור ודבור: שבת פת, ב.

ביום חתונתו זה מ"ת: שה"ש ג, יא. תענית כז, ב.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

וירח את ריח בגדיו: תולדות כז, כז.

השיג בריחא דלבושייהו שלא קראו ק"ש מפני שלא הריח ריח דיוחד עליון דאריא שע"י ק"ש, וזהו מושג בלבושייהו דוקא מטעם הנ"ל והם השיבו לו שעסקו בהכנסת כלה והעוסק במצוה כו' ודוקא בהכנסת כלה לפי שהכנסת כלה הוא בחי' יחוד גופני להוליד נשמות ולמעלה היינו בחי' יחוד דזו"ג להוליד נשמות כו' שהוא למעלה מבחי' יחוד עליון דאריא לצורך קיום העולמות כנ"ל באריכות מפני שבו מתלבש מהות ועצמות אור א"ס שבכתר כו' כמו עצם כח המשכיל כו' כנ"ל, וע"כ לא קראו ק"ש לפי שיש בכלל מאתיים מנה דיוחד חיצוני דאריא שבק"ש נכלל בכלל יחוד הפנימי דאריא לצורך תולדות הנשמות דיחיות דזו"ג כנ"ל, אבל מצוה אחרת וזאת הכנסת כלה אינה פוסרת מק"ש רק ע"י מצות הכנסת כלה דוקא אעפ"י שכל המצות הן ביחוד קוב"ה ושכנתי' שהוא יחוד זו"ג אבל מצות הכנסת כלה עולה על כולנה מפני שהוא בחי' היחוד גופני' להוליד נשמות כו' מטעם כל הנ"ל וד"ל.

ט) **ומעתה יש להבין בשרש ענין הריח בלבושייהו מהו, דהנה לכאורה יש להבין איך שייך בחי' ריח בלבושייהו דהלא ידוע שבחי' הלבושים שרשם בבחי' המקיפים והריח לא יתכן רק בבחי' או"פ כמו ריח התפוח שהוא ריח המאכל והאוכל הוא בחי' חכמה בטעם כו' אבל בלבוש איך שייך ריח כלל כו'. אך הנה ידוע שיש ב' מיני תענוגים הא' שמתענג הנפש למעלה למטה בבחי' ירידה וההמשכה והוא הנק' או"פ שבבחי' החסידים שיורד מגבוה לנמוך כמו כל תענוג שמקבל הנפש בתוך תוכה עד שנמשכת אחריו למעלה למטה כמו התענוג ממאכל או פרי שיש בו טעם מתוק לחיך ביותר שנכנס טעם המתיקות לתוך הנפש בחיך' פנימי' דוקא ומתקבל בו ונקרא או"פ המוגבל בכלי (ורא' מן החולה שכל אוכל תתעב נפשו וכיוצא לפי שאין הנפש שלימה בכוחתי' לקבל התענוגים וכל שהנפש בריאה יותר יותר מקבל תענוגים בתוכה כו' כמ"ש במ"א), אך זהו דוקא בטעם מתיקות שהנפש מקבלת אותו ונמשכת אחריו בירידת ההמשכה כו', אך בטעם העריבות הוא התענוג לנפש מלמטה למעלה ובבחי' מקיף כו' וד"ל.**

וביאור הדברים הנה להיות ידוע שהחמיצות והקיווא הוא היפוך העריבות והמתיקות ממש שהנפש קץ בו ועושה בה בחי' הסתלקות כלפי מעלה היפוך בחי' המשכה למטה כו' והוא הנקרא בחי' גבורות קשות שמבלבליים הנפש כו' היפוך התענוג, אך הנה הפרי שיש בה חמיצות וקיווא

בח"ך: ככת"י ב: בתוך.

ורא' מן החולה שכל אוכל תתעב נפשו... כמ"ש במ"א: ראה ד"ה שאו מרום עיניכם — בסה"מ תקס"ג ע' רסח וע' ערב [ומקבילו באמרי בינה — פתח השער ריש מכיב, ואוה"ת שה"ש ע' ריב, ועוד]. ד"ה רסאני ה' — בסה"מ תקס"ח ע' ריח [ומקבילו באוה"ת בחוקותי ט"ע תרצ"ד].
שחנכנלים: ככת"י ב: שמצמצם.

(שנקי' שארפקייט) והוא מתוק ג'יכ (בלאי' ויינענדיק) הוא הנקרא עריבות ולא מתיקות שהמתיקות אין בו חמיצות וקיוהא כלל אבל טעם העריבות מורכב מחמיצות ומתיקות יחד וע"כ נקרא העריבות שתערב לנפש ביותר (בלאי' עש קוויקט), וכמ"כ בקולות הכנור יש קול מתוק בטעם המתיקות לחיך כצוקער רובש וכה"ג ויש קול ערב המורכב מחדוה ומרירות יחד והוא אשר יערב לנפש שטעם העריבות יותר מורגש לנפש בהתפעלות מטעם המתיקות (וכמו וערבה לה' מנחת יהודה כו' כי קולך ערב כו'), והענין הוא שטעם העריבות לנפש אינו נכנס בתוך הנפש כטעם המתיקות כניל אלא דוקא מבחוץ מקיף וסובב תענוג מטעם העריבות (שנק' בליא' עש קוויקט) והוא למעלה מעלה דוקא וסיבת הדבר ההוא לפי שעיקר העריבות היא מפני שהחמיצות וקיוהא מורכב בטעם מתיקות וכאשר החמיצות וקיוהא מתהפך למתיקות אז נקראים גבורות ממותקות והוא ענין סיבת העריבות שתערב לנפשו והרי החמיצות וקיוהא לבדה ודאי הי' מנגד לנפש עד שיהי' קץ בו לעשות כה בחי' הסתלקות וצמצום כניל, ע"כ גם לאחר שנמתקה בטעם המתיקות יש בה עדיין כח זה שלא יכניס זה המעשה בפנימיות הנפש להתקבל בה כמו טעם המיתוק לבדו כניל, אך להיותו גם מתוק בטעמו ויש בו תענוג עריבות הנפש הוא עולה בבחי' העלאה מלמטה למעלה ושתקבל הנפש תענוג בבחי' מקיף בבחי' הסתלקות וכלות הנפש בתענוג זה היפור בחי' התענוג שבבחי' ירידה והמשכה למשוך אחריו למטה כו', וזה הוא בחי' גבורה שבתענוג כידוע שהתענוג כלול ג'יכ מחו"ג כמו בחי' הששועים שיש בה חו"ג וכמ"ש במ"א, אך אחר ההעלאה של התענוג בבחי' גבורה חוזר ומשיב את הנפש למטה בבחי' ירידה והמשכה כו', וזהו עיקר ענין העריבות (בלאי' עש קוויקט) שהוא בחי' השכת הנפש מצד הפלאות טעם העריבות להיותו כלול מחו"ג הסתלקות והתפשטות יחד כו' (כי כמו שהחמיצות נעשה מתוק כך המתיקות נעשה חמוץ בבחי' התכללות וע"כ יש בנתיקות זה שכלולה מן החמיצות בחי' תגבורת כח התענוג להשיב את הנפש יותר מן המתיקות לבדה, וכמו טעם המרקחת שכלול מחמיצות ומתיקות כידוע ולמעלה הוא התכללות חו"ג גבורה שבחסד וחסד שבגבורה כמ"ש במ"א), וזהו עיקר ענין הריח שהוא בחי' התענוג העולה לנפש בבחי' גבורה ממותקות הניל כמו העריבות וכה"ג שהוא מלמטה למעלה ובבחי' מקיף

שנקי' שארפקייט: בבתי"ב: שנקי' זאירקייט.

בלאי' ויינענדיק: בבתי"ב: בליא' וואינדיק.

וערבה לה' . . . כי קולך ערב: מלאכי ג, ד. שה"ש ב, יד.

המעשה: בבתי"ב: הטעם.

שהתענוג כלול ג'יכ מחו"ג . . . וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה בספר עמק המלך שער שעשועי המלך — בס'

מאמרי אדמו"ר על ענינים ע' היא ואילך [ועי' תיד' שם], ובהנסמך בהמ"ם שם בע' תקלה סוף טור א.

טעם המרקחת . . . התכללות חו"ג . . . כמ"ש במ"א: ראה ס' מאמרי אדמו"ר עה"ת ח"א ע' ז' ואילך. תרח"ח נח

ע, ד ואילך. ובכ"מ.

דוקא כו' וכמ"ש בזוהר גבי ריח נוחות תרין נייחין מלמטה למעלה תחילה ואח"כ נייחוח בחי' מלמעלה למטה שהוא כמו בחי' השבת הנפש שע"י טעם העריבות דוקא שעולה מלמטה למעלה תחילה כו', וכמו שאנו רואים בחוש הריח הדנה הריח הבושם או הריח התפוח וכה"ג עולה למעלה למוח דרך החוטם ועושה עריבות ופקוח לנפש (בל"א קוויקונג) כמו שבראש הוא שעושה התעוררות אור חיות מחדש בנפש מלמטה למעלה ואותו התעוררות הוא עושה בבחי' מקיף שבנפש דוקא שיאיר בגילוי בתוס' אור וחיות כמוח, ואחרי ההעלאה דריח בחוטם למוח מלמטה למעלה אח"כ מיד תשוב הריח שלי הנפש לחזור ולהמשיך חיות חדש כמוח ומן המוח נמשך אל הלב ונקרא נייחוח לשון נחות ונקרא נח"ר שזהו בחי' הירידה וההמשכה מלמעלה למטה כו', ונמצא שגם הריח הוא כמו טעם העריבות שעושה תענוג לנפש מלמטה למעלה תחילה ובבחי' מקיף דוקא, וכמ"כ למעלה כתיב ישימו קטורה באפ"ר וירח ה' את ריח הנייחוח שנאמר בקרבן נח שזהו להמתיק כל דין וקיסטרוג מטעם שמעורר לבחי' המקיף כו', וזהו שכתוב שמן וקטורת ישמח לב הוא בבחי' ירידה והמשכה למטה אח"כ שנקרא נייחוח כו' וד"ל.

י"ד) ואחר כל זה יתורץ הקושיא דלעיל איך שייך ריח בלבושים שהן בחי' מקיפים כו' להיות שיש ב' מיני תענוג, הא' בבחי' או"פ כמו ריח התפוח שיש בו מתקנות ועריבות לנפש בבחי' או"פ שנכנס תוך תוכה כנ"ל, וז"ש רפדוני בתפוחים וכן ריח אפ"ך כתפוחים כו' ואין בו רק בחי' ירידה והמשכת הנפש כנ"ל, אבל יש תענוג בריח שעולה מלמטה למעלה ובבחי' המקיף דוקא כמו ריח הקטורת והבשמים שאינו מאכל שעושה בחי' תענוג בנפש בבחי' הגבורה שהוא ההגבהה וההסתלקות אל העצמות וחוזר מיד ונחית מלמעלה למטה שזהו בחי' המקיף כנ"ל, וזהו בריח דלבושי"י שהן בבחי' המקיפים כמו וירח ריח בגדיו כו' והוא במעשה המצות שנק' לבושיו כידוע וד"ל. והנה הוא ינוקא הבין בריחא דלבושייהו שלא קראו ק"ש דשחרית והוא מפני שלא הי' מריח ריח העולה בבחי' לבוש דמצות ק"ש שהוא בחי' יח"ע או"א שהתענוג מלובש בבחי' ריח דלבוש בלבד והוא בחי' תענוג שבחכמה ובינה בבחי' התפשטות אור ולא בבחי' עצמות שלהן כנ"ל באריכות, וגם כמס"נ בפ"מ כמו ר"ע שיצאה נשמתו באחד לא עלה רק לריח דלבושייהו בלבד כו', וזהו שהשיבו לו שעסקו במצות הכנסת כלה שהוא יחוד גופני להוליד כו' שבחי' התענוג שביחוד זה הרי הוא נמשך

בוהר גבי ריח נייחוח תרין נייחין: ראה זח"א ע, א, ובהגות דרך אמת שם: פי' נייחוח תרי נייח משמע וראה גם זח"ג רצד, א: תייחוח בתרי סטרי חד נייחא כו', וראה גם זח"א נח, ב, זח"ב רלט, א, זח"ג קח, א, של הנפש: כתי"ב ב: שלו.

ישימו קטורה . . . וירח ה': ברבה לג, י, נח מ, כא.

שמן וקטורת ישמח לב: משלי כו, ט.

רפדוני בתפוחים . . . ריח אפ"ך כתפוחים: שה"ש ב, ה, ז, ט [וראה לקראת מסעי פט, ב].

פנימיות ועצמות התענוג ההיולי כמו שהוא ירד. להתלבש התענוג בריח דלבוש ומאכל וכה"ג שנקרא מקיף ופנימיות והוא התענוג העצמי שמשם נמשך רותניות הטפה להוליד כו' ומשם נמשך בחי' ניהוח מלמעלה למטה אחרי ההעלאת הריח לפי שהמשכה נמשך מבחי' עצמות התענוג דוקא וכמ"ש בזהר חד נוקבא דחוטמא חיין וכוונקבא הב' חיין דחיין, שבנקב הא' הוא העלאת הריח בבחי' חיין וכוונקבא הב' המשכות התענוג הוא מבחי' חיין דחיין מבחי' יחידה וכמ"ש במ"א באריכות וד"ל, וז"ש דכה המצוה עצמה גדול משכר המצוה וע"כ שכר מצוה מצוה עצמה כי שכר המצוה בעוה"ב הוא בבחי' ריח שבלבושין שנעשה מן המצוה אבל המצוה עצמה שרשה בבחי' עצם התענוג הפשוט שהוא בחי' י"ג חיוורתא דעתיק כו' וד"ל.

יא) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה כו' והריחו ביראת ה' לא למראה עיניו ישפוט וארז"ל דמורח ודאין כו', הנה צריך להקדים מ"ש בע"ח תמיד דבחי' חיצוניות שבמקיף גבוה מבחי' פנימיות שבא"פ כו', דהנה מבואר למעלה במשל הטיפה שמתהווה במוח שנמשך בה מבחי' המהות והעצם בכח התענוג וכח המשכיל כו' משאי"כ בבחי' המשכת שכל מכה המשכיל כו' ואור המשכה זו דשכל נקרא לבוש בלבד שמתלבש בו כח עצם השכל וכמ"ש באור דחכמה עוטה אור כשלמה. אמנם בחי' הלבוש הזה נקרא בחי' מקיף וע"כ מיחוד חו"ב כזה אין שום הולדה כי אין הולדה נעשה מבחי' מקיף אך בחי' המשכה דטיפת אבא גם שנמשך בבחי' או"פ

ירד להחלש: בכת"י ב: טרם שמתלבש.

וכמ"ש בזהר . . . וכוונקבא הב' חיין דחיין . . . וכמ"ש במ"א באריכות: זחיג קל, ריש ע"ב. וראה סה"מ תקסט"ז ע' רלד ואילך. עטרת ראש לד, ב. אמרי כינה חיג פקניא [בהוצאת המזת תשמ"ה] — דף קכד, א ואילך]. ובכ"מ.

שכר מצוה מצוה עצמה: אבות פ"ד מ"ב. ראה תניא ריש פל"ז. פליט (נב, ב). דרמ"צ כ, ב. (בהגהה). לוח היום יום" — כה אייר. ובכ"מ.

ונחה עליו: ישע"י יא, ב"ג. מכאן ואילך מיוסד על ד"ה והריחו ביראת ה' ונחה גו' (ביאור ד"ה כל המשמח) — בסה"מ תקסט"ב ח"א ע' סב ואילך. וחלק מהמאמר בתוס' הגהות מאדמ"ר הציצ: בסה"מ תקסט"ב ח"ב ע' תקצ"ו (וע"ש ע' תריח). וקיצור מהמאמר: באוה"ת-סידור [דרושי חתונה] ע' רלה.

דמורח ודאין: סנהדרין צג, ב. וראה עוד בענין זה: לקיטת מסעי פט, ב, צ, ד. סה"מ תקס"ח ח"א ע' שסו ואילך [ד"ה אלה מסעי — מקביל ללקיטת]. סה"מ תקסט"ז ע' קנט וע' רלד. סידור שער התמליון ט, ד. ביאור"ז וישב כג, ג. ס' מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"א ע' קיג. דברים ח"א ע' יו. ח"ב ע' תרכט. ח"ד ע' אח"ח. שיע"ת לאדהאמ"צ ח"ב ל, א. אוה"ת שלח ע' תמב.

בעיח תמיד דבחי' חיצוניות שבמקיף גבוה מבחי' פנימיות שבא"פ: ראה גם ד"ה שנייך כעדר: לקיטת שיע"ת לו, סע"א ואילך. ומקבילו בסה"מ תקס"ה ח"א ס"ע רצז ואילך. אוה"ת שה"ש (כרך ג') ע' תתקלב ואילך. ובד"ה והי' זה שלום באוה"ת נ"ד ע' תעט. עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

לזיווג גופני דוֹיֵן כְּנִיל מִ"מ מְלוּבֵשׁ בַּהּ בַּחִי הַמְהוּת וְעֵצָם עַד שְׁמוּלִיד
 בְּדוּמָה לֹו נִפְשׁ שְׁלִימָה כֹו כְּנִיל, וְאִי"כ הִרִי מִבַּחִי הַמְקִיף אִין הַהִשְׁפָּעָה מִבַּחִי
 הַמְהוּת בְּעֵצָמוּ וּבַבַּחִי אוֹי"פ כְּטִיפָה וְכַהֲיָג נִמְשָׁךְ הַשְּׁפָעוֹת הַמְהוּת בְּעֵצָמוּ כֹו,
 אֲךָ עֵצִיז יֵשׁ יִתְרוֹן מַעֲלָה בַּהִשְׁפָּעַת הַמְקִיף שֶׁנֶּקֶל לְבוֹשׁ שִׁיּוּכֵל לַהֲתַהוּת מִזֶּה
 הַשְּׁגָת שְׁכִלִיִים דְּקִים בִּיּוֹתֵר כְּמוֹ עֲדִי"מ הַשְּׁפָעַת שְׁכָל מֵרַב לְתַלְמִיד שִׁיעֲשֵׁנוּ
 חֲכָם מוֹפְלָג בְּעוֹמְקֵי הַמוֹשְׁכָלוֹת הַנִּפְלְאוֹת אַעֲפִי שְׁלֹא נִמְשָׁךְ רַק מַחֲצוֹנוּת
 וּלְבוֹשִׁים דְּכַח הַמְשְׁכִיל שֶׁל הֶרֶב מִשְׁאִי"כ הוֹלֵד הַנוֹלָד מִן הַטְּפָה אַעֲפִי
 שֶׁנִּמְשָׁךְ מִן הַמְהוּת דְּכַח הַמְשְׁכִיל הִרִי יוֹכֵל לִהְיוֹת הַבֵּן שׁוֹטֵה וְחֹסֵר דַּעַת
 לְגַמְרֵי אוֹ מְדוּתוֹ רַעִים כְּמוֹ הָאֲכוֹזֵי לִלְטֹסֵם אֶת הַכְּרִיּוֹת בְּרִצְיָהָ אוֹ זוּלָּל
 וְסוֹבָא וְכַהֲיָג, אֲךָ אַעֲפִי"כ בּוֹה יִתְרוֹן מַעֲלַת הַבֵּן יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִי בַתְּכִלִּית
 הַפְּחִיתוֹת הִרִי נִמְשָׁךְ מִן הַמְהוּת בְּעֵצָמוּ כֹו, וְכַכֵּה יוֹבֵן לְמַעֲלָה כְּדוֹגְמָא
 שֶׁמִּבַּחִי הַשְּׁפָעַת אוֹר אֲבָא בַּבַּחִי חֲצוֹנוּת וּלְבוֹשִׁים שֶׁנִּקְרָאִים חֲצוֹנוּת
 שֶׁמִּמְקִיף מִתְהוּוִים אוֹרוֹת הָעֲלִיוֹנִים כְּמוֹ לִי"ב נְתִיבוֹת חֲכָמָה וְנִי שְׁעָרֵי בֵינָה
 הַמְּסַתְּעָפִים מַחֲוִיב כֹו שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים וּמִתְחַלְקִים לְכַמְהָ רַבְבוֹת מְדַרְיָגוֹת בַּבַּחִי
 אוֹי"כ וְהִיכָלוֹת כֹו אֲבָל מִבַּחִי הַמְשַׁכֵּת טִיפַת אֲבָא בִּיחּוּד גּוֹפְנֵי דוֹיֵן נוֹלְדוֹת
 נִשְׁמוֹת וְיֵשׁ בָּהֶן מְדַרְיָגוֹת חֲלוּקוֹת עַד שִׁישׁ נִשְׁמָה שְׁפִילָה בְּמְדַרְיָגָה בִּיּוֹתֵר
 כְּמוֹ בַחִי נִפְשׁ דַּעִיָּה שֶׁהוּא נִמְשָׁךְ מִבַּחִי חֲצוֹנוּת דְּנַהֲיִי שְׁבַמְלֵי דַעֲשִׂי, אֲךָ
 מִ"מ שֶׁרְשׁוֹ בַּחֲצוֹנוּת הַכִּלִּים דְּזִיא שְׁהוֹלִידוֹ בְּדוּמָה לֹו מִמְהוּת וְעֵצָמוֹת גִּ'
 רַאשׁוֹנוֹת דֹּאבָא וְעִי"כ גַּם עִיָּה שֶׁאִין לֹו רַק נִפְשׁ דַּעֲשִׂי יוֹכֵל לֹוּמֵר כִּי אֲתָה
 אֲבִינוּ אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ כֹו וְכַהֲיָג, כִּי בְּזֹאת יִתְרוֹן מַעֲלַת הַנִּשְׁמוֹת גַּם שֶׁהֵן לְמַטָּה
 הִרְבָּה לִהְיוֹת מִבַּחִי הָעֵצָמוֹת כְּמִשַׁל הַבֵּן כְּנִיל וְדִיל, וְזִישׁ כַּעֲשָׂה דְּבַחִי
 חֲצוֹנוּת דְּמְקִיפִים גְּבוּהִים מִבַּחִי פְּנִימִיּוֹת שְׁבֹאוֹי"פ כְּמִשְׁנֵית לַעֲלֵל בַּבַּחִי
 יִתְרוֹן מַעֲלַת הַשְּׁפָעַת לְבוֹשׁ הַמְקִיף עַל הַמְשַׁכֵּת הַטִּיפָה וְעִי"ז יֵשׁ יִתְרוֹן מַעֲלָה
 בְּפְנִימִיּוֹת הַמְהוּת דֹּאוי"פ כְּמִשַׁל הַבֵּן כְּנִיל וְדִיל.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְדִים עוֹד עֲנִין א' וְהוּא בְּעֵינֵי אוֹתֵי תְמוֹנַת אֶלְיָף שֶׁהוּא יוֹי"ד
 בְּרֹאשׁוֹ וְקוּ בְּאִמְצָעִיתוֹ יוֹי"ד תַּחַת הַקוּ כְּסוּפוֹ, וְיֹדוּעַ דְּבַחִי הַיּוֹי"ד
 שְׁבֹרֵאשׁוֹ הוּא בַּחִי חֲכָמָה (וְקוּצוֹ שֶׁל יוֹי"ד בַּחִי כְּתֵר דֹּאבָא) וְהַקוּ הַאִמְצָעִי
 שְׁבוֹ הוּא בַּחִי ז' תַּחְתּוֹנוֹת דֹּאבָא וְיּוֹי"ד כְּסוּפוֹ הוּא בַּחִי יִסּוּד וְמֵל' עִי"כ הוּא
 כְּרִיבּוּעַ כְּדִלְיִית וְיּוֹי"ד לְפִי שֶׁמִּמֶּנּוּ הוּא שֶׁרֶשׁ בְּנֵין הַמֵּל' כִּידוּעַ דֹּאבָא יִסּוּד
 בְּרַתָּא כֹו, וְכִיאֹר הַדְּבָרִים הֵנָּה יְדוּעַ שְׁזֵהוּ עֲנִין נְקוּדָה קוּ שֶׁטַח, בַּחִי

כִּי אֲתָה אֲבִינוּ יִשְׁעִי טו, טז.

אוֹת תְּמוֹנָה (כִּיָּה בְּהַכְּתִיבֵי י. וְאוּצִיל: תְּמוֹנַת אוֹת) אֶלְיָף שֶׁהוּא יוֹי"ד בְּרֹאשׁוֹ וְקוּ בְּאִמְצָעִיתוֹ . . . יְדוּעַ
 דְּבַחִי הַיּוֹי"ד וְכִי: רֹאה זְחִיא כו, א.ב. פִּרְדַּס שְׁעָרֵי הָאוֹתוֹת [שְׁכִי"ז] פִּי"ד [וְטוֹב בַּהֲגַת הַצִּיץ בְּהַי"מ תְּקִס"ב
 חִי"ב רִשׁ ע' תְּקִצוּ]. וְכֹארוֹכָה: סְהִי"מ תְּקִס"ח חִיא ע' שִׁיג. אֲמַרִי בֵינָה שְׁעָרֵי הַקִּישׁ פְּסִיב וְאֵילֶךְ [נו, ד וְאֵילֶךְ.
 וְעִישׁ נו, ס עִי"ז]. ס' מֵאֲמָרִי אֹדְהָאֲמִיצ׳ בְּמִדְבַר חִי"ב ע' תַּמְנֵי. דְּבָרִים חִיא ע' רַכְד.
 דֹּאבָא יִסּוּד בְּרַתָּא: זְחִיא רַמַּח. א. רְנו, ב. רְנו, ג. רְנו, ד. חֲקוּנֵי זְהֵר תְּכִיא (סא, ב). תְּסִיס (קד, ב).
 שְׁזֵהוּ עֲנִין נְקוּדָה קוּ שֶׁטַח: רֹאה בְּעֵינֵי נְקוּדָה קוּ שֶׁטַח: בְּס' מֵאֲמָרִי אֹדְהִי עֵדִית חִי"ב ע' תְּקַעַ. שֶׁטַח

הנקודה היא עדיין למעלה מהיות ממנה בחי' המשכה למטה כלל וכלל רק בחי' ביטול וצמצום בעצמו דוקא בהעדר התפשטות לגמרי וזה מורה על ענין הנקודה שאינו במשך צורת הקו הנמשך רק נקודה בעלמא ואין שיעור לנקודה כלל להיות שאינה בבחי' מדה כלל כי המדה והשיעור אינה אלא בחי' משך שיש שיעור ומדה להמשכתו למטה ולצדדין כו', משאיכ הנקודה מאחר שאינה בבחי' התפשטות והמשכה כלל, וראי' לזה ממה שאנו רואים שגם שיחלקו הנקודה לרכוא רבבות חלקים אינה אלא נקודה אחת והוא היי"ד שגם שהוא מצומצם בתכלית נקרא יי"ד (אך כאשר יתברר כמה נקודות יחד זה עם זה יתהוו קו בין באורך בין ברוחב) וע"כ ממילא מובן שמו' הנקודה לא יתהווה בנין האותיות כלל והוא למעלה מבחי' אותיות לגמרי שהרי האות יש בו שטח בהמשכה לאורך ורוחב וא"א שיהי' זה כ"א מבחי' הקו שהוא בחי' ההמשכה שנמשך מלמעלה למטה עכ"פ ע"כ יוכל לבנות מן הקו כל מה שירצה באופני ההמשכה לאורך ורוחב בגדר שטח האותיות כמו אם יעמידו הקו לאורך ורוחב ומתחת שהו' ג' קוין בריבוע יהי' מזה אות ב' ואם ימשיכו לקו לאורך ורוחב בלבד יהי' ממנו אות ד' וכיוצא בזה בצירור תמונת שאר האותיות אם ימשיכו לקו בעיגול מג' צדדין יהי' כ' או פחות מזה יהי' רי"ש שע"גולו הוא רק באורך ורוחב כדלית בריבוע, וכך באות מ"ם בריבוע מכל צד ובסמ"ך בעיגול מכל צד ועד"ז בכל צירור אותיות מא' ועד תי"ו הכל גדרי שטח והכל נעשה רק מן הקו והיז' כמו אמת הבנין שבו בונין כל גדרי השטחים ונקרא קו המדה שממנו נמשך כל מדה ושיעור בגדרי השטח שכ"ז הוא רק פרטי אופני המשכות הקו בכמה אופנים שונים כו', ונמצא ג' מדרגות הללו הולכין כסדרן נקודה בתחילה ההעדר ההתפשטות לגמרי רק צמצום בעצם שלא נמשך ממנה כלום ולא יוכל להיות ממנה שום בנין שטח ואח"כ הקו נמשך מן הנקודה והוא כתמונת הוא"י שראשו יי"ד ומראשו נמשך הקו מלמעלה למטה ומן הקו הזה יבא בנין שטחי האותיות בפרטי האופנים שונים באורך ורוחב לכל צד כניל, וכל ג' אלה נכלל באות יי"ד במילואיו שהוא י' וי"ו דלית' שזהו נקודה קו שטח כי יש בכלל מאתיים מנה, וע"כ נכלל באות יי"ד וי"ו דלית' שהוא קו ושטח ודל".

ומעלתה הנה יובן גם בצירור תמונת אות האליף שהוא יי"ד בראשו בחי' נקודה דחכמה וקו האמצעי שבו הוא בחי' המדות שבחכמה שמהם נמשך שרש לבחי' ריבוי ההמשכות הקוין במדות דאצי" בפרטי פרטים אופנים שונים כמדה ושיעור לימין ושמאל לאורך ורוחב כו' שהן בחי' ריבוי האורות בכלים מכלים שונים בכמה רבבות אופנים שונים שהוא כמו גדר שטחי האותיות מן הקו ששרשם אינו רק קו אחת לבד רק שנמשך בריבוי אופנים שונים לאורך ורוחב כו' וכניל, וע"כ הקו האמצעי שבאות א' נקרא עמודא

כתובים ח"ב ע' רכז. ט' מאמרי אדמו"ר במדבר ח"ב ע' שלג וע' שלו ואילך. דברים ח"א ע' שמו. ועוד. וראה בהמובא בספר הערכים-חב"ד כרך ד' ע' נו הערה 116.

דאמצעיטא ונק' מלך עולם ובלשון הזוהר נק' מלכא עילאה דקאי במדות דאבא כי מלך סתם הוא כחי' מדות דז"א אבל שרש מדות דז"א בפרט הוא רק בחי' קו האלכסון שבאות א' דחכמה והוא שנקרא עמודא דאמצעיטא והטעם שנקרא אמצעי ענין ממוצע הוא לפי שבחי' המדות הם בחי' ממוצעים בין העצמות למקבלים והוא בין יו"ד בראשו שהוא צמצום העצמות ליו"ד בסופו שהוא בחי' השפעה למקבלים שנמשך מן המדות כו', ובכללות כל בחי' המדות דז"א הוא בחי' ממוצע בין העצמות המאציל שבחכמה ביו"ד כו' לצמצם השפע האלקי כנבראים בע"ג שמקבלין ע"י המדות דאצ"י הנמשכין ובאין בבחי' קוין בכלל ופרטי פרטיות כו', וכידוע דז"א ככלל הוא בחי' מקור לכל העולמות כמ"ש ששת ימים עשה ה' כו' בויו"י ימין עילאין כו' וד"ל, והנה בחי' היו"ד בסופו תחת הקו הזה האמצעי הוא מה שיש חיבור וקישור למקבלים המוגבלים לקבל מאור א"ס שבמדות דחכמה והוא ע"י היו"ד הזה שהוא שרש בנין המל' להיות מקור למקבלים בע"ג והוא הנקרא יסוד ומל' דאבא, כידוע דהמל' לית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת ממדות דז"א כלבנה שמקבלת מן השמש אך שרש ומקור זה הוא באור אבא עצמו והוא בחי' היו"ד שמתחת הקו שמקבל מן הקו שהוא בחי' המדות דאבא ומוה יוכל להיות שרש לבחי' המל' דאצ"י שתקבל ממדות דז"א בפרטי פרטיות כו', וזהו דאבא יסד ברתא בשרשה שהוא שרש המל' כמו שהיא בחכמה עצמה (שנקרא שם נפש חיים) וכמ"ש במ"א בענין המלאך הגואל כו' דאבא אמר לה זילי נטורי ביתך כו' והוא בחי' שרש הדיבור כמו שהוא בחכמה עצמה שנקרא שם נפש ח' רוח ממללא בחי' אותיות שבשכל ומשם נמשך אותיות בצירופים גשמיים כו' וד"ל.

(יב) וכ"ז דרך פרט באור אבא עצמו יו"ד שבראשו כולל ג"ר דאבא והקו שבו בחי' ו"ק דאבא ויו"ד שבסופו בחי' יסוד ומל' שבו כנ"ל אך דרך כלל כל ההשתלשלות הנה כל בחי' עולם הא"ס עד פרצופים ע"י וא"א שנקרא סוף עולם הא"ס בכלל נקרא יו"ד שבראש האל"ף ובחי' קו האמצעי שבו הוא בחי' ג"ר דאבא ולמטה שרש הקוין כו' כי גם בחי' ע"י וא"א נקראים מקיפים לגבי אבא וכידוע בענין אלף פלא כו' שפלא הוא בבחי'

ששת ימים . . . בויו"י ימין עילאין: תשא לא, יז, וז"א רמז, א, וראה סי' מאמרי אדהאמיצ' ויקרא חיב ע' חשמכ, ושי"ג.

דהמל' לית לה מגרמה כלום: ע"ח שער העקודים פ"ז.

במ"א בענין המלאך הגואל . . . זילי נטורי ביתך: זחיג קמו, א, ראה ביאורו' לאדהאמיצ' קמו, ג ואל"ך. קמו, ד [ומקבילו בסה"מ תקס"ה חיב ע' תרצב]. סה"מ תקס"ב חיב ס"ע תפה ואל"ך. סה"מ תקס"ז ס"ע רעא ואל"ך.

נפש ח' רוח ממללא: בראשית כ, ז, ותרגום אונקלוס שם.

ונידוע בענין אלף פלא כו': ראה תקוני זהר ח"ע (קלה, א), הקדמת הראב"ד לספר יצירה (נתיב הא), סי' מאמרי אדה"ו עז"ח ח"א ע' שנד, אמרי בינה שער הק"ש פניו, סי' מאמרי אדהאמיצ' דברים ח"א ע' רכז, ח"ג ע' תשפט, ועוד.

הכתר כו' ודל'. ובפרטיות יותר גם בבחי' חכמה דא"ק יש ג' מדריגות יו"ד בראשו בחי' ג"ר דא"ק כו' וכך עד רום המעלות גם בעצמות אוא"ס שנקרא אלופו של עולם והוא אליף דאחד יש ג' מדריגות הללו שהן בחי' נקודה קו שטח בחי' נקודה הוא בחי' צמצום נקודה שבעצמות אוא"ס קודם שנמשך בחי' הקו ואח"כ מן הקו נבנה כל בנין אורות עליונים כו' ודל'.

וזהו והריחו ביראת ה' וארוז'ל דמורה ודאין כו' כי הנה משה ע"ה אמר ונחנו מ"ה פי' בחי' ביטול במציאות ממש שהוא בחי' ג"ר דאבא בחי' יו"ד ברישא דאלף הנ"ל והאבות שהיו מרכבה לבחי' המדות דז"א ששרשם בקו האמצעי דאלף הוא למטה ממדריגת משה וז"ש ושמי הוי' לא נודעתי להם שהוא היו"ד שרש המדות ויש בכלל מאתים מנה כו' במילוי דיו"ד דיו"ד נכללו ביו"ד כו' כך בחי' המדות דאבות אהו"ר נכללו בבחי' ביטול במציאות דמשה ולפי שלא נגלה עליהם שרש ומקור הראשון של המדות שהוא היו"ד שהוא עיקר דשם הוי' ע"כ אמר ושמי הוי' כמו שהוא בחכמה לא נודעתי בגילוי עדיין לאבות שהן בחי' המדות רק שנכללו שם כו' ודל' (וכך עד רום המעלות כג' מדריגות דנקודה קו שטח בכלל ובפרט כנ"ל הרי בחי' קו שטח שהן יו"ד נכללו באות יו"ד שממנו מתהווה הקו כו', ודרך כלל כל בחי' הקו וחוט מקור כל האצ"י נכללו ביו"ד שבראשו שהוא בחי' צמצום העצמות שלא האיר רק בבחי' נקודה כו' כידוע ודל'). וכתיב הן יראת ה' היא חכמה דנקודה דחכמה בחי' הביטול במציאות הנ"ל הוא הנקרא יראת ה' דחילו עילאה וכידוע בסדר ד' המדריגות דחילו ורחימו ורחימו ודחילו כו' וע"כ בחי' יראת ה' דמשה שהוא בחי' ביטול למעלה מרחימו ודחילו דאברהם ויצחק כו' ודל'. אך הנה מדריגת משיח לעתיד יהי' גבוה גם ממדריגת משה בחי' ג"ר דאבא הנ"ל דהיינו שבחי' ג"ר דחכמה שבמשיח יהי' בחי' הריח שהוא בחי' עולם התענוג העליון שנקרא פנימיות ע"י סוף העולם הא"ס כו' שלמעלה הרבה מבחי' ג"ר דאבא דאצ"י (וגם שמלוּבש בו ג"כ תענוג הוא רק בחי' תענוג מצומצם בבחי' האצ"י בלבד, משא"כ בחי' הריח דחוטמא דע"י שהוא בבחי' א"ס מאחר שנק' סוף עולם הא"ס).

וזהו והריחו ביראת ה' פי' יראת ה' היא חכמה עצמה בחי' ג"ר דאבא הנ"ל שהוא בחי' ביטול במציאות אך בחי' הביטול במציאות דמשיח בבחי' ג"ר דאבא יהי' מעולם הריח שבפנימיות עתיק והוא בחי' ג"ר דע"י כו' ולא בבחי' ג"ר דאבא כו' ואעפ"י שגם במשה הי' בחי' הביטול במציאות וכמ"ש

ונחנו מה: בשלח טו, ז. ת.

ושמי הוי' לא נודעתי להם: וארא ה' ג.

הן יראת ה' היא חכמה: איוב כח, כח.

וכידוע . . . דחילו ורחימו ורחימו ודחילו: ראה זח"ג כגג, סע"א. ובסדר"מ תקטיב ח"ב בהמ"מ לע' תקמו.

וראה גם לעיל ד"ה כי על כל כבוד וזופה.

ונחנו מ"ה אין לבחי' ביטול זה ערך כלל לבחי' הביטול דמשיח שהוא בבחי' עצמות המאציל דהיינו עולם התענוג שנקרא שעשועי המלך בעצמותו שנקרא בחי' עולם הא"ס כניל וד"ל. וזהו שארז"ל דמורח ודאין כו' דהנה מה שמורח ודאין עפי' בחי' הריח שבג"ר דחכמה זהו הוראה ששרשו בבחי' ג"ר דעי' שמעולם התענוג כו', דהנה כתיב ונחה עליו רוח ה' רוח חוי"ב לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזנו כו' ידוע שמראה עיניו הוא בחי' החכ' בגילוי כמו עיני העדה שהן חכמי העדה כי החכם רואה את הנולד בעין השכל כו' ומשמע אזניו הוא בחי' בינה והיינו רוח חכמה ובינה כו', אך מקור החכמה ובינה כמו אאלפך חכמה כו' קנה חכמה הוא בבחי' חכמה ובינה דא"א ועי' והוא בבחי' התענוג מקור כל חכמה כניל, וזהו ונחה עליו רוח חכמה ובינה פי' רוח מקור דחכמה ובינה כו' וע"כ לא למראה עיניו בבחי' חוי"ב הנגלית ישפוט כו', כי הנה בחי' המשפט הוא בחי' המדות כמו מלך במשפט יעמיד ארץ בחוי"ג ממוג ע"פ חכמה ומלכא עילאה הן במדות שבחכמה עצמה כניל שהוא ענין הקו האמצעי שבאלף כו', וזה ה"י מדריגת משה שה"י רב ומלך לשפוט את העם במדות שבחכמה ובינה ועצם מדרגתו הוא בחי' ג"ר דאבא כו' אבל משיח לא ידיו וישפוט במדות שבחוי"ב ויש לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו כו' אלא דמורח ודאין כו' ודאין הם בחי' מדותיו כמדת המלך לשפוט את העם כו' לא ידיו עפי' בחי' חוי"ב דאצי' הגלוי' כמשה אלא דמורח ודאין שבחי' מדותיו לשפוט הוא נמשך בבחי' ג"ר דעי' שלמעלה מבחי' ג"ר דאבא, ולפי ערך בחי' ג"ר שבו כו' הוא ערך מעלת מידותיו המסתעפים להנהגות עולם וע"כ נקרא מלכא משיחא והוא למעלה מבחי' מלכא עילאה שהן בחי' המדות דאבא כו', ומה שלא למראה עיניו ישפוט כו' הוראה גמורה שבחי' ג"ר שבו הוא למעלה מבחי' ג"ר דאבא אלא שרשו מבחי' ג"ר דעי' וא"א וע"כ מדותיו הן מדות דעי' וא"א שלמעלה מבחי' חוי"ב דאצי' כידוע דא"א מלבישים לזרועות דא"א כו', וזהו דמורח ודאין עפי' בחי' הריח שבג"ר דעי' סוף עולם הא"ס וכניל בפ"י והריחו ביראת ה' שבחי' ג"ר שבו נקרא יראת ה' היא בחי' הריח וע"כ מורח ודאין ג"כ כניל וד"ל.

והנה מבורר למעלה בענין ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כו' שגם גופו דחנוך נכלל באין האמיתי כו', שכזה יש לו יתרון מעלה גם על משה

עיני העדה . . . החכם רואה את הנולד: שלח טו, כד [וראה ס' מאמרי אדואמי"צ דברים ח"א ע' קמה. ח"ב ע' תשב. ח"ג ע' תשמ. ושי"ג]. תמיד לב, א.
 אאלפך חכמה . . . קנה חכמה: איוב לג, לג. ראה שבת קד, א. א. [וראה ס' מאמרי אדואמי"צ ויקרא ח"א ע' טו. ושי"ג]. משלי ד, ה.
 משה שה"י רב ומלך: ראה גם לקוטי שיחות ח"ט ע' 170, ובהמ"מ שם. וראה אהיה ברכה ס"ע איתעך יאילך.

כידוע דא"א מלבישים לזרועות דא"א: ע"פ שער ארא (שי"ד) פ"א. ועד.
 למעלה בענין ויתהלך חנוך: לציל ע' קיג.

שמת בנשיקה כו' מפני שגם גופו ה' מבחי' מהות ועצמות דאור אבא כמשל הבן והוא בחי' נער מט"ט כו'. אמנם מדריגת משיח יהי' גבוה הרבה גם ממדריגת חנוך נער מט"ט גם בזה שמצד בחי' מעלת גופו, דהנה גם שהי' שרש חנוך מבחי' ג"ר דאבא כו' גם בחי' גופו מ"מ הרי נאמר בו ואינו שהוצרך להיות בחי' הסתלקות וביטול באין כו' כמו גופו של אליהו שעלה בסערה השמים ונעשה גופו כא' המלאכים העליונים אבל יש שינוי בין גופו כשהי' בארץ שהי' בערך הנשמה שהוצרך לאכילה ושתי' ולבושים גשמיים וכה"ג, אבל כשעלה גופו למרום נזדכך בחי' חומריות גופו ונעשה כמו גופות המלאכים שהם בגדר הרוחניות בתכלית מושלל מכל בחי' הגשמיות כו', שהרי הוצרך להיות בחי' שינוי עכ"פ דהיינו בחי' ביטול והזדככות חומר הגוף כו' אעפ"י שגם זה מעלה ומדריגה יתירה שלא הי' כגוף אחר גם כגופו של משה כשעלה להר שלא אכל מ' יום כו' והוא מפני שגם גופו דאליהו וחנוך הוא נמשך מבחי' אלקות כו'.

אמנם הנה במשיח נאמר בו והריחו ביראת ה' וארז"ל דמורח ודאין הרי לא נעשה שינוי הזדככות כלל בגופו אלא יהי' לו גוף חומרי כשאר ערך הגופנים דכל ישראל שבאותו הזמן עד שישב על הכסא לשפוט כמו שגוף גשמי שיושב על הכסא כו' (רק בעוה"ב שלאחריי ימות המשיח אמרו שאין בו אכילה ושתי' כו'), וכמ"ש הלכתא למשיחא דמשמע שכל בחי' גשם גידרי גופו באכילה ושתי' ולבושים וכל עניני הגשמי יהי' בזמן ימות המשיח רק שיהי' אז בחי' גילוי אלקות בתכלית המעלה כו', ומזה יש הוראה על יתרון מעלה ומדריגת המשיח גם על חנוך כי חנוך הוצרך להתפשט מחומר הגופני בעלותו למעלה, ומשיח יתקיים בגופו עם שרש נשמתו למטה כמו שהוא למעלה ממש בבחי' ג"ר דע"י דהיינו להיות כל הגבוה גבוה יותר ויכול לירד ולהתלבש למטה מטה ולא יחסר אורו כלל וכלל ושרש נשמת משיח הוא מעולם התענוג בבחי' ומדריגה היותר גבוה שבבחי' פנימיות יותר ע"כ יכול נשמתו להתקיים ולהתלבש בגוף פשוט ולהיות מורח ודאין עפ"י בחי' הריח דג"ר דע"י ששורה בו מלמעלה למטה כמ"ש והריחו ביראת ה' כו', משא"כ בחנוך דגם ששורש נשמתו ג"כ פנימיות אבא שהוא פנימיות ע"י כמשל הבן שנמשך מטפת המוח כו' כנ"ל מ"מ הי' צריך לזכך כביטול גופני כעלותו למעלה במקור תוצבה בבחי' ביטול והסתלקות ליכלל באין כו' ולא

גופו של אליהו שעלה בסערה השמים: מלכיס"ב ב, יא. וראה פרדס שכ"ד פי"ג ופי"ד. סי' מאמרי אדהאמיצ ויקרא חיב ריש ע' תתפב. ועוד.
 שגוף: בכת"י ב: שמלך.
 שלאחרי ימות: בכת"י ב: שלימות.
 שאין בו אכילה ושתי': ברכות יז, א. [וראה רמב"ן בסוף שער הגמול. רמב"ם הל' תשובה פ"ח ונו"כ שם.
 מאמרי אדהאמיצ ויקרא היא ע' מו [וישיג] וע' קלה ואל"ך. ובכ"מ].
 הלכתא למשיחא: ראה לעיל ע' צו.
 פנימיות אבא שהוא פנימיות ע"י: ראה לעיל ע' קט. ושיג.

הי' יכול להתקיים בגופו כמו שהוא למטה כו' והוא מפני שהוא מבחי' או"פ דג"ר דע"י שמלוכש בפנימיות אבא שנקרא עצם התענוג ועצם החכמה כו' כנ"ל ואעפ"י שהוא המשכות המהות ועצם החכמה כנ"ל מ"מ הוא למטה מבחי' המקיפים דג"ר דע"י שהוא בחי' שרש הריח כנ"ל בענין ריחא דלבושיהו כו' וכמ"ש בע"ח דבחי' היצוניות דמקיף הוא יותר גבוה גם מבחי' פנימי' שבאור פנימי' אעפ"י שנמשך בו בחי' המשכת המהות כנ"ל באריכות ממשל ההפרש בין הבן לתלמיד כו' וד"ל.

והנה להבין בתוס' ביאור עיקר ענין ההפרש בין חנוך למשיח צריך להבין תחילה שרש בחי' החוטם שנקרא שער המוחין כמו שהפה הוא פתח ושער ליציאת הבל הנפש כמו מהבל הלב והמוח כו' כך החוטם נקרא שער ופתח בבחי' המוחין שבראש ובו הנשימה של רוח חיים כמ"ש כל אשר נשמה באפו ויפח באפיו נשמת חיים והנשמה הוא במוח וע"כ נקרא נשמה לשון נשימה והוא בפתח ושער שהוא החוטם וע"כ החוטם הוא עיקר פרצוף הפני' לענין עדות אשה שאין מעידים על פרצוף פנים רק עם החוטם וע"כ פני הדור נקרא בעל החוטם כמו שאמרו בגמרא לבעל החוטם כו' לפי שהחוטם הוא נקרא שער המוחין כו' וכמוכז' בע"ח בענין אוזן חוטם פה דהבל החוטם למעלה מהבל הפה כו'.

(ג) **ולהבין** זה הנה יש להבין מ"ש וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו הוי', דמשמע שהריח שבגדיו הוא למטה במדרגה בבחי' ריח שדה אשר ברכו כו', ע"כ תולה שבה ריח בגדיו שיהי' כמו מעלת ריח שדה והוא הברכה שברכו הריח בגדיו כו', וכן כתיב וריח שמלותיך כריח לבנון משמע ג"כ דריח שבשמלותיך למטה במדרגה מריח לבנון אלא שיתעלה מדרגת ריח שמלותיך להיות כמו הריח לבנון ובחי' ריח הלבנון הוא בחי' ריח שבתענוג עליון שנקרא לוכן העליון כו', והוא מבואר למעלה דריח הלבושים הוא בחי' הריח שבמקיפים כנ"ל בענין ריחא דלבושיהו כו'.

אך הנה תחילה יש להבין בענין מקור הריח שהוא בחי' עצמיות התענוג הפשוט שיומשך מלמעלה למטה דוקא ובחי' הריח הוא שעולה מלמטה

וכמ"ש בע"ח דבחי' היצוניות דמקיף הוא יותר גבוה: ראה לעיל ע' קכה. ושי"ב.
כל אשר נשמה באפו ויפח באפיו . . . נשמה לשון נשימה: נוסח תפילת עמידה דריה ויהיכ"פ. כראשית ב,
ז. [וראה להלן סט"ז — אמצע פיסקא ומענה יש להבין]. ראה ב"ר פי"ד, ט: על כל נשימה ונשימה כו' כל
הנשמה תהלה ייה כל הנשימה כו' [וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תת. סה"מ תשי"ד ע' 254.
[שי"ב].

ש"אין מטי"ד . . . רק עם החוטם: יבמות קכ, א. וראה גם סה"מ תקט"ט ע' רלד [ובהמ"מ שם].
וכמוכז' בע"ח בענין אד"פ דהבל החוטם למעלה: ש"ד מ"א ואילך.
וירח את ריח בגדיו: תולדות כג. כו.
ורח שמלותיך: ע"פ שה"ש ד, יא.

למעלה לעורר לבחי' זה התענוג והעצמי שיומשך מלמעלה למטה ונקרא נידוח כו', והנה בחי' מקור התענוג הזה הוא בחי' הט"ל שנקרא טלא דבדולחא ונטיף טל זה מעי' לזיא, וז"ש שראשי נמלא טל וכמ"ש אהי' כטל לישראל כו' כי הנה ענין הפרש למטה בין טל לגשם ידוע בענין מוריד הטל שירידה זאת ירידת להגשמת הרוחניות מלמעלה למטה, אמנם הוא ירידת המהות בעצמו רק שהושפל לירד בהגשמה וכואת יתרון מעלת הטל על הגשם אעפ"י שהגשמי נקראת ברכה ושפע אבל אין שפע הגשם בחי' שפע עצמיות ומהות רק שתועלת ללכלך את העפר בלבד ע"י שנכנס תוך כל חלקיו ואז הוא רק סיבה שיתגלה כח הצומח שבארץ להצמיח כל צמח תבואתו כמ"ש בגשם והרוה את הארץ והולידה והצמיחה אבל גוף הצמיחה הוא מן הארץ רק שיעשה כח זה בארץ שתוציא צמחה וא"כ אין שפע הגשמים בחי' שפע עצמיות ומקור כו', אבל הטל מצד עצמו ממש מיד בנפלו לארץ עושה ברכה וריבוי ההתפשטות בתבואת ארץ שזהו מצד לחלוחית הטל עצמו כו' וד"ל.

וכדוגמא זו יוכן בתוס' ביאור במשל התהוות השכל וסברא חדשה מכח המשכיל שהוא כמו דמיון הגשם בלבד אבל התהוות הטפה במוח הוא כמו בחי' ירידת הטל, דהנה מבואר למעלה דבחי' עצם כח המשכיל שנקרא ג"ר דבאב שם הוא בחי' פנימיות ועצם התענוג מבחי' יחידה שנקרא פנימיות ע"י כו', ומה שנתהווה שכל חדש מכח המשכיל אין זה בחי' מהותו כלל רק בחי' התפשטות שלו בלבד, וכן בחי' התענוג שנמצא בשכל חדש אין זה מעצם כח התענוג כלל רק הארה דהארה שמקבל בנפש מבחי' עצם התענוג רק בחי' גילוי אור בלבד מהעלם עצמיות כח התענוג כו', וה"ז כמו התהוות הגשם מן העבים שאינו רק גילוי ההעלם מאין ליש בלבד שבתחילה הי' הגשם בהעלם בלחלוחית שבחלקי העבים ויוצאים לידי גילוי ממש והם גשם הגשם שירד בארץ אבל בחי' התהוות הטיפה במוח הנה התהוות טפה הרוחניות הוא מעצם כח התענוג שהוא בחי' מהות הלחלוחית רוחניות שמתהווה מעצם כח התענוג ועצם מהות כח המשכיל קודם שנתהווה טפה בהגשמה במוח גשמי, ע"כ טפה זו מוליד ולד מפני שהוא בחי' ירידת המהות והעצם רק שבא בהגשמה ממהות ועצם כו', משא"כ הארת והשפעת כח

טלא דבדולחא ונטיף . . . מעי' לזיא . . . שראשי נמלא . . . אהי' כטל: זחיג קכח, ב. רפה, ב. ועוד. שהיש ת, ב. הושע יד, ו.
הפרש למטה בין טל לגשם ידוע בענין מוריד הטל: ראה לקי"ת האיזו עא, ג ועג, א ואילך [ומקבילו במה"מ חקסי"ג חזב ע' תשנו. תשס"ב. תשס"ו. ס' מאמרי אדהאמי"צ דברים חיד ע' אקטג. אקצו ואילך].
לקי"ת שם עד, ב. עת, ד. עטרת ראש מד, א. פיה"מ י, ג.
לכלכלך: כ"ה בהכתי"י. ונראה דצ"ל: ללחלת.
והרוה את הארץ: ע"פ ישעי' נה, י. וראה ס' מאמרי אדהאמי"צ ויקרא ח"א ע' קנד [וכהמ"מ שם].
ג"ר: = ג' ראשונות. בכתי"י בו: ז"ק [= ג' קצוות].

המשכיל להמציא שכל איז זה ירידת מהותו כלל כניל, ע"כ לא נולד ולד ממנו רק שכל וחכמה רוחניות וא"כ הרי מוכן שבח' התהוות הטיפה הוא כמו בחי' ירידת הטל שהוא בחי' ירידת והגשמת המהות ממש וכך הטפה במוח נמשך מהות התענוג בהגשמה כמו ירידת הטל כו' ודל. אך עדיין יש להבין דאי"כ למה נקרא בחי' מ"ד בשם גשם כידוע בענין מוריד הגשם שבש"ע כו' לפי שהם מגדילים הולד כו' וכן מ"ש והרהור את הארץ כו' כך הוא ביחוד מ"ז ומ"ד דכתיב כי יבעל בחור בתולה כו' כמ"ש בגמרא ריש מס' תענית, אך הענין הוא דגם זה אמת שבח' מ"ד נקרא בשם גשם רק זהו דוק לאחר שירדה הטיפה מן המוח דרך חוט השדרה ונתגשמה והי' למים בכלי הזרע שהן הכליות המבשלות כו' עד כשמצטייר במעי הנוק' הן נק' כמו גשמים שמגדילים כו' כך בחי' המ"ד מגדילים ועושה ריבוי והתפשטות בוולד כרמ"ח אברים כו' ובחי' כח הגדלה והריבוי הזה נעשה בכח הטפה לאחר שנצטיירה במין דנוק' דוקא בבחי' קליטה אבל קודם שנמשכה בחוט השדרה ומכ"ש טרם ירידתה במוח גשמי היא רק כדמיון ירידת הטל דוקא שהוא בחי' ירידת המהות והוא בחי' כח התולדה שיש בטיפה גשמית ג"כ מלבד כח ההגדלה וריבוי הניל ודיל.

יד) והנה ארוז"ל ע"פ כל הנשמה תהלל כו' זה הריח שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף כו', והענין הוא כי הגוף הוא בחי' המדות וכמו הולד שנולד מן הטיפה הרי אז הטיפה היא גשמית מאוד וכבר נתעלם בה בחי' עונג הרוחניות שברוחניות המוח לגמרי אבל בעוד שהיתה הטיפה במוח האב ומכ"ש בבחי' הרוחניות כמו שהוא רוחניות בעצם כח השכל ועצם התענוג ע"ז אמרו שהנשמה נהנית מן הריח, פ"י כח השכל בעצם נקרא ג"ר דאבא והוא הנקרא נשמה ובחי' הריח היינו כאשר יורד המהות של העונג העצמי בבחי' ירידת והגשמת המהות כמו ירידת והגשמת הטל כניל וא"כ בחי' הטל שהוא בחי' תחילת ירידת הגשמת המהות של התענוג העצמי הוא מקור למציאות הריח שהנשמה בחי' ג"ר דאבא נהנית ממנו (ולא הגוף שכבר נתעלם בה הארת אור התענוג הרוחני כניל), וגם כאשר בא לכלל בחי' ריח הי' כמו ריח הבושם שכלול בו כל מיני ריח בהרגשות שונות דהיינו שיש בו

נקרא בחי' מ"ד בשם גשם . . . כי יבעל בחור בתולה כו' כמ"ש בגמרא ריש חסי' תענית: [ישע"י סב, ה].
 ראה תענית ה' ב: מיטרא בעלא דארעא הוא שנאמר כי כאשר ירד הגשם כו' והולידה והצמיחה. ושם (ו),
 (ס"ב): מאימתי מברכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה [ובערוך ערך חתן מפרשו: פ"י כשתרד טיפה
 כו' שהגשמים נקראין חתן כו']. ובתענית שם ב, סע"א: מפתח של גשמים מפתח של חיה כו'. ובמ"ק ב, א: בית
 הבעל לישנא דמיתבתא היא דכתיב כי יבעל בחור בתולה כו'. וראה בכ"ז לקרית ברכה צה, סע"ד ואילך.
 אמרי בינה שער הק"ש לא, ב [וז"ל: דדוגמא דדבר ונוקבא הו"ע גשמים בארץ כי ע"י השקאת מים נק' בית
 הבעל כמו כי יבעל בחור כו' כמ"ש בריש מס' מ"ק]. סי' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"ב ע' תצט [בשם הגמ'
 דמו"ק, וע"ש בהגמ"ל]. אה"ת בחוקותי ס"ע קצד [ושם: כי בית הבעל זהו כי מטרא בעלא דארעא הוא]. עקב
 ע' תריב וס"ע תרי"ח. תהלים (יחל אור) ריש ע' שטט.
 ארוז"ל ע"פ כל הנשמה . . . זה הריח: תהלים קנ"ו, ב. כרכות מג, ב.

בהעלם כל ריחות שירגישו ממנו כו' כך בחי' ירידות הטל הוא בחי' כח היולי עדיין שכלול בו כל מיני עונג הנק' ריח, אך צריך שיוציאו מן ההעלם זה לידי גילוי שהוא ע"י שיוירד ונשפל ממהותו העצמי זהו הנקרא טלא דנטיף כו' והוא ג"כ בחי' טיפה הרוחניות שהוא בחי' הרגשת תענוג פרטי שנמשך ויורד ממהות ועצמות התענוג היולי כמו הריח שהוא ג"כ עונג מורגש כפרט שיוירד ונמשך מעצם התענוג הפשוט היולי שהנשמה הוא בחי' ג"ר דאבא נהנית ממנו, וב' התענוגים הללו דריח והגשמת ירידת העונג הרוחני' בטיפה הרוחנית טרם בואה במוח גשמי נקרא בחי' גבורות שבתענוג הבא בבחי' התחלקות ופירוד השפע והוא התחלקות הטיפה בגשמיות כידוע וד"ל. רק שהריח בא מלמטה למעלה לעורר בחי' העלאת מ"נ עד שיעורר להיות נמשך מהות התענוג במורגש כניל כמו ירידת הטל כניל, והוא ענין מה שהנשמה נהנית מן הריח פי' מפני שהריח עולה מלמטה למעלה ויערב לעצמיות הנפש ויפקח אותה עד שהנשמה בחי' ג"ר דאבא נהנית מבחי' העונג העצמי שבנפש שנמשך מלמעלה למטה ע"י העלאת זאת וכנראה בחוש הטבע שריח טוב יערב לנפש המריח בו עד שיומשך עונג נפלא מן הנפש במוח ויהי' כמו פיקוח למוח ששם משכן הנשמה והיינו מ"ש שהנשמה נהנית כניל וד"ל. וכך הוא ג"כ בסיבת ירידות הגשמות מהות העונג העצמי בטיפה הרוחניות שהוא ג"כ מבחי' גבורות כניל שהוא ע"י העלאת בתחילה לעורר כח התענוג שיומשך ממנו העונג במורגש בטיפה הרוחניות כו' וההעלאת בתחילה הוא כמוי' ע"י ההרהור בתאוה שאין קישוי אלא לדעת כו' שע"ז מעורר לעצם התענוג כו' ואם לאו אינו נמשך כלל טיפה רוחניות כידוע וד"ל.

וככל הנ"ל בגשמיות יובן למשכיל למעלה בבחי' טל העליון שהוא בחי' ראשית ירידות הגשמה ממהות התענוג הפשוט העליון כניל ובחי' ההעלאת שיעורר זה הוא בחי' הריח שעולה מלמטה למעלה דוקא כמו ריח הקטורת דכתיב ישימו קטורה כאפיך או ריח הקרבנות וכה"ג בריח דלבושים בחי' המקיפים כמו וירח את ריח בגדיו כו' כמובן ממשל הריח בגשמיות שיערב לנפש כניל, ובחי' ג"ר דאבא שנקרא נשמה למעלה שנהנית מן הריח שנקרא ניחוח כניל ובחי' גילוי ההעלם הוא כאשר בא ונמשך מעונג העליון שנקרא טפת אבא או בחי' ריח למטה מטה ובכלל נקרא ירידת הטל העליון, וז"ש אהי' כטל לישראל וכן ראשי נמלא טל מטלא דנטיף כו' כמ"ש בוהר והוא מקור הריח כניל וד"ל.

כמו: בבחי' ב' ליתא.

שארין קישוי אלא לדעת: יבמות נג, ב.

ישימו קטורה באפיך: ברכה לג, י.

אהי' כטל . . . ראשי נמלא . . . כמ"ש בוהר: ראה לעיל ריש סיג. ושיג.

ומעתה הנה יש להבין בענין החוטם שנקרא שער המוחין והוא בחי' הכלי להרגשת הריח בין מלמטה למעלה שהריח עולה דרך החוטם לנשמה שבמות ונהנית ממנו בבחי' העלאה זו ובין מלמעלה למטה כאשר נמשך עונג נפלא במוח אחר העלאה זו שנמשך בחוטם דרך ירידה ונקרא ניחוח ונמצא בחי' כלי החוטם הוא כמו השער ופתח שבו נכנסים ויוצאים שאין השער עיקר רק שעי' יוכל לכונוס להיכל וא"כ עיקר הכניסה הוא להיכל ולא לשער, אך מ"מ א"א לכונוס תחילה להיכל כי אם שיכנס תחילה בשער וכן היציאה עיקר היציאה מן ההיכל לחוץ הוא ולא לצאת לשער רק שא"א לו לצאת רק דרך השער ולא במקום אחר זולת השער כו', וא"כ השער עצמו אינו כלום רק שמשמשת כניסה ויציאה לגבי ההיכל ונחשב אליו כטפל לגבי העיקר כו', וכך יובן בחוטם שנקרא שער לבד שא"א לעבור רק דרך החוטם בין בכניסת הריח אל הנשמה שבמות מלמטה למעלה ובין ביציאת העונג העצמי מלמעלה למטה שנקרא ניחוח הוא נמשך בחוטם, וז"ש ישימו קטורה באפיך כנ"ל וד"ל.

(טו) **ולהבין** היטיב ענין החוטם איך שהוא שער המוחין וגם הלא לכאורה אין לו שייכות למוחין רק לריח שבמוח כנ"ל, הנה יובן מזה שהפה נקרא ג"כ שער ופתח לבחי' ההבלים והוא לבחי' ההבל הפנימי שלא יצא רק דרך הפה דוקא כמו כח הדיבור חיצוניות שמבחוץ לא יכנס רק דרך הפה, והנה כל הכחות שנמצאו מן הנפש כולם יוצאים ונגלים דרך הפה דוקא כמו כח הדיבור עם אותיות המחשבה המלוּבש בדיבור זה וגם מה שהמדות אהבה או שנאה מלוּבש במחשבה ודיבור זה ובמדות מלוּבש הארת חו"ב של המדות וגם מקור דחו"ב זה מעצם כח השכל ועצם כח התענוג כו' הכל נמשך ונגלה דרך הפה דוקא כמו דברי אהבה היוצאים מן הלב בדיבור בפה שגם ראשית המקור דאור אהבה זו מעצם כח התענוג והשכל עד סוף מדריגות שבה הכל נמשך ונגלה בפה, ע"כ נקרא הפה שער ופתח שמשמש כניסה ויציאה יציאת כל האורות וכוחות מריש כל דרגין עד סוף כנ"ל, וגם כניסה מבחוץ הוא מה שאנו רואים שהפה מדבר דבר שכל חדש ורצון חדש או תענוג חדש הרי שואף ההבל מבחוץ ונעשה מזה אותיות מחשבה ומדות ושכל עד מקור השכל העצמי שנקרא בשם כניסה שזה ג"כ דרך הפה כמ"ש פי פערתי ואשאפה וכן מ"ש בד"ת הוא דכתיב הרחב פיך כו' וד"ל.

ומעתה יש להבין למה אמרו שהנשמה נהנית מן הריח כו' שהוא דרך החוטם דוקא שנקרא שער ולא דרך הפה שהרי גם בשכל חדש שמדבר בפה יש בו עונג נפלא ומדוע יגרע מן הריח שאינו עולה רק דרך

דוקא כמו כח הדיבור חיצוניות שמבחוץ: בכת"י ב: דוקא וכן כניסת ההבל חיצוני שמבחוץ. פי פערתי... בד"ת הוא דכתיב הרחב פיך: תהלים קט, קלא. פא, יא. ברכות ג, א.

החוטם כו', אך הענין הוא דגם שבהמצאות שכל חדש כאשר נגלה בפה יש בו עונג אבל הוא רק בחי' התפשטות כח עצם המשכיל ועצם התענוג ולא יש בו ירידת מהותו כלל אעפ"י שהוא שכל נפלא ביותר ע"כ הכלי להרגשת עצם התענוג אינו רק החוטם ולא הפה כי בדיבור לא יבא רק גילוי התפשטות ולא בחי' העצמיות אבל בחוטם יבא ירידת מהות העונג ממש כמוי שהוא השער והפתח דוקא ליציאת מהות התענוג שבמוח שהוא עצם כח השכל ולא יעבור לעולם רק דרך החוטם דוקא, וע"כ אין הנשמה שהוא בחי' ג"ר דאבא נהנית מן הריח אלא דוקא ע"י החוטם ולא דרך הפה כו', וז"ש כל אשר נשמת רוח חיים באפיו ויפח באפיו נשמת חיים וכיוצא לפי שחללי נקבי החוטם הסמוכים למים בהם דוקא יעבור אור התענוג העצמי שמתאחד בעצם כח השכל וכל פרטי המשכת העונג העצמי שכלול מחב"ד וחוי"ג וענפיהן כו' כולם יעברו דרך החוטם בין ביציאה ובין בכניסה דכמו שהפה הוא מקום שיעבור בו כל פרטי' שבפרצופים חוי"ב וזו"ג עד מקום חוצב דחוי"ב בעצם התענוג והשכל כנ"ל וד"ל כך בחי' החוטם הוא השער שבו יעבור כל פרטי' שבפרצופים ע"י וא"א דהיינו בחי' פנימיות ועצם התענוג והרצון שזהו בחי' יחידה ששורה בהעלם ככח המשכיל שהוא מוח סתום למעלה ממוח הגשמי שהוא גילוי השכל כו' הרי השער שלהם הוא החוטם שמשמש להם כניסה ויציאה וע"כ נאמר ויפח באפיו נשמת חיים בחי' חי' יחידה כו' וד"ל, וזהו שהחוטם נקרא שער המוחין דוקא ואין הכוונה שהוא שער לבחי' המוחין דלאויא כו' שהרי מבואר למעלה שהפה דוקא נקרא שער לפרצוף או"א זו"ג כמו שהשכל מתגלה בפה וגם שמתחדש השכל מן הדבור כו' כנ"ל, אלא הכוונה שהוא שער להמשכת החיות והשפע אל המוחין דחוי"ב ממקורם הראשון שהוא בחי' עצם כח התענוג כנ"ל ששורה בהעלם שנשמה נהנית ממנו כנ"ל והוא ע"י הריח שעולה בחוטם שמשמש כניסה מלמטה למעלה להיות הנשמה נהנית מריח זה ולקבל תוס' אור מעצם כח התענוג בבחי' ירידה והמשכה שנקרא ניחוח כנ"ל וה"ז כמו השער אל המוחין כמו שהפה שער לגבי המוחין והמדות כנ"ל, וזהו שבע"ח בענין אחר' אמר שהכל החוטם הגבה למעלה מהבל הפה להיות שער למקור התענוג בין בהעלאה בין בהמשכה כו' וד"ל.

וזהו ותהילתי אחטם לך וכו' מ"ש בגמרא לבעל החוטם אני מבקש או מתפלל כו', דהנה מבואר למעלה שבחי' החוטם הוא השער לכניסה

כמו שהוא: בכת"י ב: כ"ש שהוא.

כל אשר נשמת . . . ויפח באפיו: נח ז, ככ. בראשית נ, ז. וראה לעיל סוסי"ב.

שבע"ח בענין אחר' אמר שהכל החוטם הגבה למעלה מהבל הפה: ראה לעיל סוסי"ב. ושי"ג.

וההילתי אחטם לך . . . לבעל החוטם אני מבקש או מתפלל: [בכת"י ב: מבקש ומתפלל]. ישעי' מה, ט. וחי"ג קל, ב: כד הוה רב המנוגה סבא בעי לצלוא צליתי' אמר לבעל החוטם אני מתפלל לבעל החוטם אני מתחנו וחינו דכתיב ותהילתי אחטם לך האי קרא לעתיק יומין אמרו. וראה תענית כט, א: בעל החוטם מבקש. וראה גם סידור ט, ד. לקוית שלח נא, ג. תבוא מג, ג. סה"מ תקס"ח ח"א ע' שס. תקס"ט ע' רלד.

ויציאה לבחי" מקור התענוג כמו וירח את ריח הניחוח דבחי" חוטמא דעי" הוא בחי" השער לכנוס בו בחי" הריח דקרבו מלמטה למעלה בבחי" העלאת מ"נ, וזהו וירח מלמטה למעלה ע"י בחי" החוטם וכך נמשך אח"כ ממקור התענוג שנקרא ניחוח מלמעלה למטה ג"כ דרך החוטם דוקא כו' כנ"ל, וזהו ותהילתי שבעצמות התענוג העליון הפשוט דלא ידע ל"י בר איהו כו' ונקי בחי" נורא תהילות כו' אחטם לך ממשיך לבחי" החוטם שהוא בחי" השער המגלה כל בחי" העלם עונג העליון הנמשך מלמעלה למטה ע"י בחי" העלאת מ"נ של המתפלל שמעורר עונג העליון מלמטה למעלה כמו בבחי" העלאת ריח דקרבו דתפילה במקום קרבו תיקנו כידוע, וזהו לבעל החוטם אני מתפלל מלמטה למעלה כו' כדי שיומשך בו מלמעלה למטה ממקור התענוג שנקרא ניחוח דרך החוטם דוקא וע"כ לבעל החוטם דוקא אני מתפלל כו' וד"ל.

טז) **ובכלל** זה יובן ג"כ שרש ענין ההפרש בין חנוך למשיח, דהנה מבואר למעלה בשרש בחי" חנוך שהוא מבחי" פנימיות אבא בחי" ג"ר שבו שורה פנימיות ע"י שנקרא עצם התענוג, אמנם מה שהי' גופו צריך ביטול והסתלקות ולא נשאר למטה כמו משיח כנ"ל הענין הוא דגם שהי' חנוך ממהות ועצם ג"ר דאבא אך עכ"ז בחי" עצם התענוג שבג"ר דאבא הוא בהעלם שם קודם שיצא בשער שהוא החוטם שאז נגלה עצם התענוג ונקרא ניחוח כנ"ל, אך קודם שיצא מן ההעלם הרי מקור התענוג הזה שנקרא פנימיות ע"י בהעלם בעצם כח השכל כו'. והנה שרש הדבר הוא לפי שבחי" חנוך דכתיב ב"י ויתהלך חנוך את האלקים כו' היינו כמו בחי" התפילה שנקרא עלי' והילוך בעילוי אחר עילוי כו' עד שנכלל באלקים ואיננו בבחי" אין האמיתי שהוא פנימיות ע"י סוף עולם האי"ט ששורה בהעלם בג"ר דאבא וג"ר דאבא הוא שרש נשמת חנוך כטפה במוח האב כנ"ל, והיינו בחי" העלאת ריח שעולה מלמטה למעלה כריח הקרבן שהרי התפילה והקרבו א' לענין העלאת ריח וכך נשמת חנוך עלה בבחי" ריח העליון בעצמות התענוג שבהעלם בג"ר דאבא, אך נתבטל חנוך בעונג הנעלם הזה ולא יוכל לירד למטה כלל כמו טבע הריח שהוא רק עולה בבחי" גבורות דא"ח להיות עולה רק מלמטה למעלה כו' כמשל ריח גשמי שעולה ומסתלק בעצמות הנפש כנ"ל, וע"כ לא הי' יכול להיות בגופו למטה בארץ אלא עלה עם גופו למעלה בעצם תגבורות העלאת נשמתו בבחי" ריח כו' (וכמ"כ בכל הסתלקות נשמה גבוה נקרא ריח העולה כמ"ש בזההו בההוא ינוקא דקב"ה ארח ב"י כו'), אבל במשיח הרי כתיב והריחו לשון מפעיל הריח מפני ששרשו נמשך ממקור

דלא ידע ל"י בר איהו: ראה זח"ג קכט, ב. קמ, ב.

דתפילה במקום קרבו תיקנו כידוע: ברכות כו, א.ב. וככ"ג.

בזההו בההוא ינוקא דקב"ה ארח ב"י: ראה זח"ג קצב, רע"א. [וראה גם בדי"ה ונחה כה"מ תקס"ב ח"א

התענוג הניל שיורד בבחי' גילוי הריח בבחי' ירידת הטל העליון מקור הריח בשער החוטם, וע"כ הוא מורח ודאין דהיינו בחי' ירידת הריח למעלה למטה דרך שער החוטם והוא בחי' חוטמא דע"י שבו יורד מקור כל ריח העולה כני"ל, וע"כ נשאר משהי' בגופו למטה דוקא כדי שיהא גם הוא בדוגמא לבחי' בעל החוטם העליון והוא שיהי' מורח ודאין למטה לפי אופן שמריח כך יומשךי' אור מדותיו לשפוט ולא למראה עיניו ישפוט כו', וזהו והריחו ביראת ה' מלמעלה למטה היפך בחי' חנוך כו' וד"ל.

למעלה הנה יובן ג"כ ענין וירח ריח בגדיו ויברכהו כו' וכן מ"ש וריח שלמותיך כריח הלבנון כו', דהנה מבואר למעלה בענין ריחא דלבושיהו כו' שיש ב' מיני תענוגים הא' בחי' או"פ כריח המאכל כו' והב' ריח דלבושים שהוא בחי' הריח העולה מלמטה למעלה בבחי' מקיף דהיינו כמו עריבות הטעם שעושה פיקוח לנפש מלמטה למעלה כו' כך ריח דבחי' מעשה המצות שנקראים לבושי' עושה בחי' פיקוח (בל"א קוויקט) מלמטה למעלה ועולה בבחי' חוטמא דע"י עד עצמות התענוג הפשוט כו' כני"ל, וכידוע דהמצות נותנין ריח בהעלאה מלמטה למעלה כמו ריח הקרבן וכה"ג, וזהו וירח את ריח בגדיו ממעשה המצות שעולין מלמטה למעלה כו' ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו הוי' שהוא בחי' ריח העליון שיורד מלמעלה למטה שנקרא ניחוח שהוא בחי' ירידת הטל העליון מקור הריח כני"ל בענין הריח שהנשמה נהנית מלמעלה למטה כו' ובענין והריחו ביראת ה' דמשיח כני"ל באריכות, וזהו הברכה שיהי' ריח העולה כריח השדה בחי' חקל תפוחין דנעוץ שם טלא דע"י בבחי' הורדת התענוג העליון מלמעלה כו' והיינו אשר ברכו הוי' בבחי' המשכה מלמעלה למטה וד"ל, וזהו ג"כ מ"ש וריח שלמותיך כריח לבנון דהנה ידוע בענין נהרא אפרסמוןא דכ"א שהוא בחי' התענוג שבחכמה כי השמן הוא בחי' חכמה ושמן אפרסמון שיש בו ריח טוב הוא מבחי' התענוג שיורד בחכמה וממנו עיקר קבלת העונג לנשמות בג"ע שנהנין מזיו כו' ושמן אפרסמון הי' גדל בעיר יריחו ע"כ נקראת יריחו ע"ש הריח כידוע. והנה בחי' הריח הזה אינו כמו בחי' ריח העולה מלמטה למעלה אלא הוא בחי' הריח היורד מלמעלה למטה והוא שיורד מבחי' טל העליון דנטף לחקל כו' שממשיך כל מיני ריח עד"מ ריח הבושם שיש בו בהעלם כל מיני ריח שירגישו ממנו כשיריח בו כו', כך

משה: בכתי' ב: משוח.

יומטן: בכתי' ב: ימשך.

נהרא אפרסמוןא דכ"א: ראה תענית כה, א. ביר פס"ב, ב. זח"א קעו, א. זח"ב קכו, א (ואור החמה שם) ועוד. ובדאית: תרא, פא, רע"א. לקי"ת שה"ש ב, ד. ביאה"ז קיח, ב. סה"מ תקס"ט ע' ו. ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' איתנת. דברים ח"א ע' יו. ח"ב ע' שצג. ועוד.

ושמן אפרסמון הי' גדל בעיר יריחו... יריחו ע"ש הריח: ראה ברכת מג, א: משתא דאפרסמא מאי מברכין כו' בורא שמן ארצינו, וכפרשי: שהי' גדל ביריחו וע"ש הריח היתה נקראת יריחו כו'. וכן הוא בפרשי מלכ"מ ב, י"ג. ויחזקאל כו, יו.

נמשך בחי' מקור כל ריח שכאשר יומשך למטה יהי' ריח ערב לנפש וזהו עיקר ענין שדה אשר ברכו ה' בכמה מיני ריח טוב וערב מאוד כו' ואשר ברכו היינו עיי' בחי' המשכה מלמעלה בא בחי' הריחות הללו למטה (משא"כ בחי' ריח העולה מלמעלה למטה העושה פיקוח לנפש כמו ריח הבושם וריח הקרבן וכה"ג בעלי' חנוך כנ"ל) כמ"ש למעלה דהטל הוא מקור הריח כנ"ל ובחי' ריח זה שירד מלמעלה למטה הוא שמתלבש בחכמה ונקרא שמן אפרסמון שהי' גדל ביריחו דוקא, אך אינו אלא בחי' ריח התענוג שכבר ירד והושפל למטה כמו ריח חקל תפוחין שירד מטלא עילאה וכיוצא וכן טל שעתיד להחיות המתים שהוא ג"כ בחי' טלא דנטיף למטה בבחי' שינוי המהות מכמו שהוא למעלה בבחי' פנימיות עיי' כו' וד"ל.

והנה יהושע קילל את יריחו כו' והענין הוא כי הנה יריחו בחי' יסוד שבמל' כמ"ש ויריחו סוגרת ומסוגרת חותם תוך חותם כו' גן נעול כו' ונקרא מנעולה של ארץ ישראל כידוע וקיללה יהושע שלא תבנה עוד לפי שעכשיו בחי' יסוד דנוק' יקבל רק מטיפת אבא שבז"א ולא מבחי' התענוג העצמי כמו שהוא טרם ירידתו בטיפת אבא כו', וזהו ויריחו סוגרת ומסוגרת העלם בתוך העלם ואין יוצא ואין בא דרך שער החוטם בגילוי התענוג העצמי, אבל לע"ל כתיב והריחו ביראת ה' דמורח כו' בחי' גילוי עצמות התענוג דשער החוטם והוא לפי שבחי' מלכא משיחא בחי' מל' שבו הוא למעלה מבחי' מל' דעכשיו שאין עולה רק באבא אבל בחי' מל' דמשיח יעלה לבחי' ריח העליון כמו שהוא בעצם התענוג בבחי' הטל העליון כמשל ריח הנעלם בבושם כנ"ל כמ"ש והריחו בחי' ריח העליון שירד מן העצמות כנ"ל, ע"כ תבנה יריחו לע"ל אך שמן אפרסמון גדל גם עכשיו ביריחו לפי שהוא בחי' ירידת והגשמות התענוג העליון למטה בחכמה ולא כמו שהוא למעלה טרם ירידתו למטה (וגם יתפרש עדי"ז מ"ש ויריחו סוגרת ומסוגרת בהעלם אחר העלם דהיינו שהוא מלוכש בהעלם בחכמה כמו ירידת הגשמת הטל בחקל תפוחין וכה"ג כו', אין יוצא ואין בא פי' מפני שלא בא בחי' ריח העליון בגילוי כמו שהוא למעלה בעצמות לפי שאין יוצא ואין בא בשער החוטם שמשמש כניסה ויציאה בגילוי כמו משיח דכתיב כי' והריחו בבחי' חוטמא כו' וד"ל).

יו' וזהו וריח שלמותיך כריח לבנון פי' שהוא משבח שיהי' עילוי גדול לריח דלבושין שהן המצות דעכשיו אעפ"י שהן עכשיו רק בבחי' העלאת הריח מלמטה למעלה (שאינו מגיע רק בבחי' חי' משא"כ בחי' המשכות הריח הנ"ל הוא מבחי' יחידה ולמעלה הוא מבחי' חי' דחיין שבנקב

יהושע קילל את יריחו: יהושע ה' כו.

יריחו סוגרת ומסוגרת . . . גן נעול . . . מנעולה של א"י: יהושע שם, א. שהי' ד, יב. ראה במדבר פט"ז, טו. תנחומא בהקלותך ירד [וראה לקרית שלח נא, ג. מסעי צא, א. שהי' תקס"ח ח"א ע' טט].

הב' החוטם כו'), אבל לעתיד יהי' כמו ריח הלבנון שהוא בחי' עצמות התענוג שבבחי' לובן העליון שירד מלמעלה למטה בבחי' גילוי בחוטמא כו' כניל שנקרא נוחה כו', וכן מ"ש וירח ריח בגדיו מבחי' המצות לעתיד יהי' כריח שדה אשר ברכו הוי' שהוא בחי' הריח שירד מלמעלה למטה ממקור הריח שהוא בחי' ירידת הטל מבחי' תענוג העצמי וגם שעכשיו בג"ע נשמות גהנין מזוי כו' מבחי' התענוג שבחכמה שנקרא שמן אפרסמון כניל והוא מריח דמעשה המצות דוקא אין זה רק בחי' הריח העליון שירד למטה בשינוי המהות מכמו שהוא למעלה כניל (וכניל בפי' הב' דויריחו סוגרת כו' בהעלם אחר העלם בירידה והגשמה בחכמה כו' וד"ל. וזהו אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים כו' כי הנה מבואר במ"א בענין אפס בלתך לימות המשיח שיש ב' מדריגות אין ואפס בחי' אין הרי משמעו אין של היש כמו והחכמה מאין כו' הוא בחי' המקור לחכמה שעדיין לא בא בגילוי אבל לעתיד לבא ממנו גילוי חכמה מאין ליש ונקרא בחי' ח"ס או חכמה שבחכמה כניל שזהו בחי' יו"ד ברישא דאל"ף שמורה להבא אאלפך חכמה, וזהו עיקר הפי' דאות אלף לשון אולפנא ולימוד שהוא ענין הגילוי מן ההעלם אבל אותיות פלא בהיפוך אותיות אל"ף היינו שמופלא ונעלם לגמרי ולא נגלה ממנו מאומה לעולם, וזהו הנקרא שכל הנעלם מכל רעיון שנעלם ממש ונקרא פלאות חכמה והוא בקוצו של יו"ד ברישא שאינו נכלל בפי' אות האל"ף לומר בו לשון אולפנא ולימוד כו' והיינו בבחי' עצמות התענוג הפשוט והשעשועים טרם שיתהווה כח ומקור לשכל בגילוי כלל והוא כאשר לא ירד עדיין מעצם התענוג בבחי' ירידת טלא הנ"ל והוא הנקרא אפס שלמעלה מבחי' אין של היש כו'.

וזהו שגם לימות המשיח שנחה עליו רוח חכמה כו' בבחי' ריח שירוד מעצמות התענוג כניל והוא בחי' הי"ד דע"י גם או יהי' אפס בלעדו כו', וזהו ג"כ אני ראשון אני אותיות אין והוא בחי' אין של היש כניל יו"ד בראשיתו שהוא ראשון ומקור לחכמה כניל, ואני אחרון הוא יו"ד בסופא דאלף, שתמונתו יו"ד ודליית שהוא בחי' האחרונה שבחכמה יסוד ומל' דאבא כניל להיות למטה מקו האמצעי שבאלף כניל כי נעוץ תחילתו בסופן וסופן בתחילתו כידוע וד"ל, וכ"ז בבחי' אות האלף לשון אולפנא שנקרא אני

אני ראשון: ישעי' מד, ג.

מבואר במ"א בענין אפס בלחך: ראה סי' מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' תעד. תרא קיד, ג.

והחכמה מאין: איוב כח, יב.

אאלפך חכמה: איוב לג, לג [וראה הנסמך ע"ז לעיל אות יב].

שכל הנעלם מכל רעיון: פיוט אל' מסתתר' בסעודה ג' דשבת. ובהנשמו ע"ז ב,מילואים להמי"מ בסו"ס

מאמרי אדמו"ר במדבר ח"א ע' שי.

אני אותיות אין: ראה ע"ז שער עטודים (ש"ז) פ"ג. שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) ספ"א. מאר"א א. סד. ת"א

כו, ג. לקרית במדבר יח, ג. שלח מז, ג ואילך. נצבים נג, ג [ובהנשמו שם].

כי נעוץ . . . וסופן בתחילתו: ספרי יצירה פ"א מ"ז.

אוחיות אין בחי' אין של היש אבל מבלעדי אין אלקים היינו מבלעדי עצמות אור הנמשך מתענוג הפשוט שהוא בבחי' קוצו של יו"ד שנקרא פלא או ח"ס כו' כנ"ל אין אלקים, פי' אלקים הוא בחי' א"א שרש הנאצלים שהוא בחי' אין של היש כמו ורוח אלקים מרחפת אלקים עילאה הוא בחי' א"א וכמ"ש אלקים הבין דרכה כו' והוא בחי' יו"ד ברישא הנ"ל כי א"א להיות בחי' אין של היש שהוא בחי' מקור לחכמה הנקרא משכיל בלתי אם לא שיומשך מבחי' עצם התענוג ההיולי כידוע דפנימיות אבא שהוא ח"ס אין של היש הוא מקבל מפנימיות ע"י כו' וד"ל, וזהו ומבלעדי אין אלקים המשפיע מאין ליש כו', אך הנה ממה שאנו אומרים אפס בלתיך משמע דבלתיך למעלה גם מבלעדי אין אלקים וא"כ יש מדריגה שלמעלה מבחי' אפס וגם מבחי' פלא הנ"ל שהרי לשון אפס בלתיך משמע דלגבי עצמותו הכל כלא ואפס וא"כ יש כאן ג' מדריגות הא' בחי' העצמות ממש והב' מ"ש מבלעדי שהוא בחי' המשכה מן העצמות והוא כמו בחי' טלא דנטיף כו' והג' בחי' אין של היש וזהו שאמר ומבלעדי שהוא בחי' ירידת התענוג העצמי כנ"ל.

אך הנה מ"ש אפס בלתיך קאי על בחי' העצמות דגם לימות המשיח שיהי' אז בחי' ירידת התענוג העצמי בבחי' חוטם כנ"ל גם זה כלא חשיב לגבי עצמות התענוג הפשוט כמו שהוא טרם ירידתו כו' וד"ל, וזהו אשר עשה עמכם להפליא מקור הפלא הנ"ל וד"ל, וא"כ הרי מובן בבחי' אפס בלתיך גם לשון מבלעדי לא יתכן לומר עדיין כו' לפי שזהו בחי' ג"ר דעתיק כו', אך מ"ש אין דומה לך לתחיה"מ הוא בבחי' ירידת אור הטל להחיות בו המתים שהוא בחי' טלא דנטיף מעתיקא כמ"ש כי טל אורות טליך ונקרא טל של תורה המקור לחכמה שהוא בחי' התענוג שבחכמה כנ"ל וד"ל (וסדר הד' מדריגות הללו דאין ערוך לך ואין זולתך הוא מלמעלה למטה לפי שכל היותר עליון יותר כלא כו' ובחי' א"ק נקרא אדם דבריאה מאין ליש לגבי עצמות אוא"ס שבקו וזהו אין ערוך לך כלל ואין זולתך לבחי' ג"ר דעתיק לגבי א"ק בפרט ובכלל כו' אפס בלתיך לגבי ג"ר דע"י שהוא התענוג העצמי כנ"ל ואין דומה לך גם לגבי בחי' ירידת הטל שהוא המקור לחכמה שע"ז אמר ומבלעדי אין אלקים כו' וד"ל).

ית) ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ מ"ש שמן וקטורת ישמה לב, דהנה ידוע בענין י"א סממני הקטורת שהן להעביר יניקת החיצונים שהן

ורוח אלקים מרחפת: בראשית א, ב.

אלקים הבין דרכה: איוב כח, כג.

אשר עשה עמכם להפליא: יואל ב, כו.

כי טל אורות טליך: ישעי' כו, יט.

שמן וקטורת ישמה לב: משלי כו, ט.

ידוע בענין י"א סממני הקטורת: ראה פיע"ח שער עולם העשי' פ"ד. שער הקדושים פ"ד. תרי"א, כ, סעי' ואלך. אהיה ותולדת קנב, א ואלך. שם וארא (כרד ז) ע' ביחוסת.

י"א ארויים דקליפה כו' ועיקר העברת החיצונים אינו אלא בקרבן דקטורת דוקא ולא בשארי קרבנות כמ"ש ישימו קטורה באפיך כניל, וראי' מאהרן כה"ג במחתה הקטורת שהציל את המתים במגיפה כו', והטעם הוא להיות מואר במ"א בשרש אלקים אחרים שנמשך מבחי' פסולת הנופל מלמעלה שנקרא צואה והוא מבחי' נקב אחוריים כו', וז"ש צא תאמר לו וכן כל שולחנות מלאו כו' (וע"כ ציוה הבעש"ט לעשות שלשול למרהרר בע"ז כו' וכידוע) וכמ"ש במ"א בענין ע"ז דפעור ושרש כל יניקתם היא בארץ גזירה במדבר העמים שהוא כמשל ריח בית הכסא או ריח הבורסקי שריחו רע ביותר (והוא ש"ד הממונה בכל כה"כ כו'). והנה כדי להעביר אותו הריח רע הרי הוא כמו הריח רע הגשמי שעיקר התיקון להעבירו הוא ע"י עושון עשן טוב מדברים של בשמים טובים המריחות ריח טוב וערב וחרוף ביותר שע"י העשן העולה ממיני הבשמים הנשרפין נדחה ונתפור כל חלקי הריח רע עד שיוצא לחוץ כי טבע הריח הרע שנדחה ונתפרדו חלקיו מפני ריח הטוב עד שכלה והולך לו כידוע בנסיון, דא"כ הי' צ"ל ב' ריחות ריח טוב וריח רע כו'. והנמשל מזה יובן ג"כ למעלה בבחי' ריח הקטורת שהיא בחי' ריח טוב וערב העולה למעלה מעלה כמ"ש ישימו קטורה באפיך כי כאשר יריח ה' את ריח הקטורת העולה מלמטה בזה נדחו ונתפורו כל חלקי בחי' הריח הרע דקליפות המקטרגים ונתפורו כל קטרוגי החיצונים עד שנדחים לחוץ לגמרי וכלים והולכים כו' וד"ל, וכן בכל ריח טוב העולה למעלה להיות ריח ניחוח לה' כמו בריח קרבנות דכתיב ריח ניחוח כו' וכן בקרבן נח דכתיב וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר לא אוסיף עוד להכות את כל חי מפני שנדחו כחות המלאכים רעים המקטרגים מטעם הנ"ל וכן בריח העולה ממעשה המצות שנק' ריח דלבושים כמ"ש וריח שלמותיך כריח הלבנון כו' כניל וד"ל. אך הנה מה שנתפור ונדחה יניקת החיצונים ע"י ריח הקטורת עדיין אין זה דחי' לגמרי מכל וכל רק שלא יוכל לעמוד ולשכון במקום אור הקדושה ששם עולה בחי' הריח הטוב כו' כניל והיינו ענין הפיזור שמתפורים החיצונים שלא יוכלו לשכון כלל במקום הקדושה ונדחקו לצאת חוצה כו', וזהו שרמזו רז"ל פיזור לרשעים הנאה להם כו' וד"ל, אבל עיקר הדחי' שלהם שיהי' נדחה ומתבטל לגמרי כהמס דונג כו' הוא מבחי'

ישימו קטורה באפיך: ברכה לג, י.

אלקים אחרים . . . אחוריים: ע"פ תקוני זהר תכ"א (נו, ב): דכל אלקים אחרים אינון לאחור. ובס' הליקוטם להאריז"ל ר"פ בא: ולזה נקרא אלקים אחרים שיונקים מאחוריים. וכן בתנ"א פכ"ב. מאז"א א, פג. תרי"א קב, ב. קט. ד. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תרפ"ו.

צא תאמר לו . . . כל שולחנות: ישע"י, ל, כב, כח, ח.

וכמ"ש במ"א בענין ע"ז דפעור: ראה סה"מ אהלה"ל לאזניא ע' רטא. סה"מ תקס"ב ח"א ע' י"ח. צא. רמז (ומקבילו בלקיטת ואתחנן יא, ג). סה"מ תקס"ה ח"א ע' ה ואל"ך.

והוא ש"ד הממונה בכל כה"כ: ראה ח"א י, ב.

ריח ניחוח . . . וירח . . . את כל חי: פינחס כח, ח. ועוד. נח ח, כא [וכאן בדילוג מלשון הפסוק].

פיזור לרשעים הנאה להם: סנהדרין עא, ב.

ההמשכה של התענוג העליון שיוּרד ונמשך למטה שנקרא ניחוח שהוא אחרי ההעלאה דריח כו' הקטורת כו' והוא בא מבחי' המקיף כנ"ל בענין לבעל החוטם אני מתפלל אז נידחים ומתבטלים כל עיקר מקור יניקת החיצונים מכל וכל כי המקיף דוחה כח החיצונים לגמרי כידוע וד"ל.

וזהו ההפרש בין הקטורת לשאר הקרבנות שהקרבנות הן בחי' ריח ניחוח ג"כ אבל הוא מבחי' או"פ כי הן ריח המאכל כמ"ש ירח מנחה וכה"ג משא"כ ריח הבשמים הקטורת היא בחי' ריח דמקיפין כנ"ל שבחי' ההמשכה שאח"כ הוא מבחי' המקיפין דוקא שדוחה כח דיניקת החיצונים לגמרי כו' וד"ל. ועוד יש הפרש בבחי' ירידת המשכות התענוג מלבד הפרש הנ"ל שבחי' הריח הקרבנות אינו אלא להמתיק הדינין שנאף כמו וחרה אף כו' וע"י בחי' הריח נעשה ניחוח והן תריין נייחין כנ"ל וחוזר בו על הדין כמו לא אוסיף עוד כו' שהוא רק הסרת חרון אף בלבד מפני שהרחמים כובש לכעס ע"י ריח ניחוח אבל אין בזה יתרון שפע הטוב והחסד מלבד בחי' ההמתקה של הדין כו' כי אין המשכות התענוג יורד להמתיק הדינין שבחוטמא דז"א שנקרא אף ה' ולא ירד ונמשך למטה יותר שהוא בחי' הלב דז"א לשמח ולהתענג במדות שכלב כמו עד"מ מריח הבושם שיערב ויפקח נפש עד שיומשך מן המוח ללב בחזרה ויטיב וישמח את הלב ביותר כו' וד"ל.

וזהו שמן וקטורת ישמח לב דוקא, פ"י שהקטורת להיותה מבחי' ריח הבושם העולה בבחי' מקיפים אזי גם ירידתו למטה מטה ביותר והוא שיוּרד ונמשך מן המוחין העליונים למדות דז"א לשמח בחי' לב העליון ולהיות מזה ריבוי שפע הטוב והחסד מלבד בחי' המתקת הדינין כו', וע"כ אמרו שהקטורת מעשרת כו' וד"ל. ומה שאמר שמן וקטורת דלכאורה אין להם חיבור דשמן הוא בקרבנות ולא בקטורת כנ"ל. אך הענין הוא כמ"ש למעלה בענין שמן אפרסמון שהוא בחי' התענוג שבחכמה שיוּרד מבחי' ריח העליון הנמשך מטלא עילאה כנ"ל בבחי' ירידת מהות התענוג העצמי כו'. והנה בכל הקרבנות יש ב' דברים עובדא וכוונה וכמ"ש בזוהר והכהנים שרשם מבחי' שמן הטוב שעל הראש שיוּרד על הזקן זקן אהרן שהוא בחי' רב חסד דע"י בחי' תענוג היוּרד בחכמה וכמ"ש אתה כהן לעולם וכמ"ש כמ"א, וע"כ כל כוונת הכהנים ביחודים עליונים הנעשים כמעשה הקרבנות הוא בבחי' המשכת העונג העצמי בחכמה ומזה נמשך כל ריבוי שפע טוב

ירח מנחה: שמואל"א כו. יט.

וחרה אף: עקב יא. יז.

שהקטורת מעשרת: יומא כו. א.

בכל הקרבנות יש ב' דברים שובדא וכוונה כמ"ש בזוהר: ראה זחי"כ לב. א.ב.

שמן הטוב . . . אתה כהן לעולם וכמ"ש בחי'א: תהלים קלג. ב. תהלים קי. ד. וראה פ"י מאמרי אדהאמ"צ

ויקרא ח"ב ע' תצ וע' תקט. וש"נ. במדבר ח"ג ע' תתפח.

וחסד כמ"ש והוא כהן לאל עליון בחי' ג"ר דע"י כו', וזהו מ"ש בזהר
 ביחודים עליונים שמכוונת הנהנים דנגיד ממשחא עילאה דוקא שהוא בחי'
 שמן הטוב שנקרא משחא עילאה שמן משחת קודש ולא שמן סתם דחכמה
 כו' כידוע, אך זהו רק בכוונת היחודים דמעשה הקרבנות אבל מעשה
 הקרבנות עצמן אינו רק בחי' ריח העולה מלמטה למעלה שזהו למטה מבחי'
 התענוג העצמי הנמשך ע"י הכוונה שלהם, אמנם בזאת יתרון מעלת מעשה
 הקטורת שגם בחי' המעשה של הקטורת מלבד בחי' הכוונה שבה הוא
 הממשיך שמחה ותענוג העצמי בלב העליון כמו בחי' הכוונה שבשאר
 הקרבנות, וזהו שמן וקטורת ישמח לב העליון שמן הוא בחי' הכוונה
 שבקרבנות ומעשה הקטורת מצד המעשה עצמה שניהם במדריגה א' לענין
 שמחת הלב שדוקאי בז"א שהוא למעלה מבחי' ריח ניחוח לה' דז"א שבשאר
 הקרבנות מצד המעשה שלהם וד"ל.

והוא כהן לאל עליון: לך לך ית'.
 בזהר . . . דנגיד ממשחא עילאה . . . שמן משחת קודש: תשא ל, כה. לא, ראה זחיג ז, סעיב. לד, א. א. פת,
 סעיב וראה לקוית בהעלותך ל, סעיג ואילך. סי' מאמרי אדהאמיצ' שם.
 שדוקא: בכת"י ב: דוקא.

בעזרה

(על חתונת בנו מוה"ר ברוך, תקפ"ב)

להבין ענין ברכות חתנים. הנה באמת יש להפלא למה נק' ז' הברכות הללו בנמ' בשם ברכות חתנים דוקא דמשמע דעיקרם ע"ש החתן ובאמת ידוע בזוה"ק דעיקר הו' ברכות הללו הוא בשביל הכלה דוקא כמי' דמברכין לה כו' ברכאן כו' וגם אמרו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כו' (וזה אפשר דקאי על ברכה הראשונה שבחופה מקדש עמו כו' כמבואר בפוסקים) ואיך נקראו בשם ברכות חתנים, ועוד מהו חתנים לשון רבים הליל ברכת חתן (ואם משום דברכת אשר ברא. הוא העיקר שאמר שם קול מצהלות חתנים כו' הרי הזכיר שם קול חתן וקול כלה ומסיים משמת חתן עם הכלה דעיקר שמחת חתן הוא בשביל הכלה כידוע). והנה יש להבין שרש ענין המצוה דהכנסת כלה מה הוא זה שמצינו עיקר המצוה בכבוד שנותנין לחתן וכלה כריבוי עם וכולם נותנים שבת ומרקדין לפני הכלה ואומרים כלה נאה כו', וכל עיקר המצוה להגביה ולנשאות החו"כ בהילוך רוב עם ואנשים חשובים יושבים אצל החתן. והנה ידוע שבימי התנאים ואמוראים ה' החתן עושה הסעודה בביתו דוקא ונק' בית חתנים ולכלה אין בית כי החתן מביאה לביתו וה' עיקר המצוה להביא את הכלה לבית החתן בשמחה ורוב אנשים ילכו עם שושביני הכלה ודוקא אנשים זכרים, ולכאורה ה' עיקר המצוה בנשים שישמחו את הכלה כמו שושביני החתן שמשמחים החתן ונהפוך הוא שהמצוה היא באנשים זכרים שיבואו עם הכלה ברוב כבוד והלל והוא מה שמרקדין

להבין ענין ברכות חתנים: מיוסד על ד"ה זה בסה"מ תקס"ג ע' רמד [ובתוס' הגהות באוה"ת סידור ע' רלו. ער. רפ. רפא]. ולהלן אות ז מיוסד על ד"ה אשר ברא וד"ה מהרה ישמע — בסה"מ תקס"ג ע' רנט [וראה בהוספו עוד להלן בהמ"מ לשם].

וראה להלן בהוספות ברשימת מקורות הכת"י, ע"ד תאריך המאמר [ובנוסף להכותרת שנדפסה כאן בפנים, נסמן שם לכת"י נוסף שבו הכותרת: בחתונה דאדמו"ר בלוייבאוויץ בחורף תקע"ח]. וכן באו שם קיצורים על המאמר מכת"י.

בנמ' בשם ברכות חתנים: כתובות ז, א ואילך: מגין לברכת חתנים בעשרה כו', מברכין ברכת חתנים בבית חתנים כו', ועוד. וראה עוד בענין ברכת חתנים ע"ש החתן — בסה"מ תקס"ה ח"א ס"ע שטו. ואוה"ת תצוה ריש ע' איתרס. ובאוה"ת סידור ס"ע רפכ ואילך.

דמברכין לה כו' ברכאן: בחז"ב קסט, סע"א: וכד סלקא בשבע ברכאן כדין אקרי כלה כו' אינון שבע ברכאן ירתא כלה כו'. ובזח"ג מד, ב: דמברך לכלה בשבע ברכות.

כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כו': ריש מס' כלה [הובא בפרש"י כתובות ז, ב ד"ה שמתחילתה] אסורה לבעלה כנדה. ועד"ז זח"ב שם.

דקאי על ברכה הראשונה. . . כמבואר בפוסקים: בכת"י אחד [1278] נרשם כאן בצד הגליון הגהיה בגזכות"י הרה"ג וכו' מוה"ר א"י ריבלין [בעהמח"ס אוה"ת יוסף]: עיין רש"י כתובות ז ע"ב ובב"י ר"ס נ"ה וע' בב"ש שם סק"א וע"ש סק"ח.

דברכת אשר ברא הוא העיקר: בהכת"י שם הגהה: עיין כתובות ז ח' ובג"ע ס"ב ס"ה ע"ש [וראה שם באוה"ת ס"ב ס"ד וס"ז]. וראה גם להלן ד"ה לה"ע ברכת חתנים כו' יוצר האדם — סוף אות ב'. ואומרים כלה נאה: כתובות י, א.

לפניה ואומרים כלה נאה וחסודה, וכרב שמואל שהי' מרקד אתלת כו' והי' נושאה על כתפו כו', דמשמע מזה שזה רק לכבוד הכלה שתהא חביבה בעיני התתו כמבואר בנמ', ועיכ כל שילכו אנשים זכרים יותר יותר הי' כיבוד הכלה, וזהו עיקר המצוה הזאת שנקראת הכנסת כלה (וראי') לזה ממה שאמרו מעבירין את המת מלפני הכלה כו' דכבודו של מת נדחה מפני כבוד הכלה כו'), והעוסק במצות הכנסת כלה פטור מק"ש כו' וכמו עובדא דר"י ור"י שהבין הינוקא בריחא דלבושייהו שלא קראו ק"ש ואמרו לו שעסקו בהכנסת כלה כו', ולמה אין המצוה זו על הכבוד של חתן כ"כ כמו לכלה כו' (ועכשיו אין הסעודה עושה אלא אבי הכלה במקומו ועירו דוקא והחתן הולך לבית הכלה לשמוח שם ז' ימי המשתה (וכמו ויאסוף לבן אנשי המקום כו') ואח"כ מוליכה לביתו במקומו ועירו או לביתו באותה העיר כו' (וכך הי' במ"ת שנק' יום חתונתו שירד ה' ממקומו לשכון על הר סיני כו' וכמ"ש במ"א וד"ל), ולפ"ז אין מצות הריקוד לפני הכלה עכשיו לנשאות אותה ע"י גדולים וחשובים כמו בימיהם וד"ל).

והנה יש להבין שרש ענין יחוד חו"כ להוליד נשמות שזהו בחי' יחוד וז"נ למעלה שנק' יחוד מ"ה ובז' (מאחר שבצל"ם אלקי"ם ממש עשה האד"ם שהוא הנשמות דדכר ונוק' כו' וד"ל), וכידוע שהטעם שנק' אשה כי מאיש לוקחה זאת כו', היינו שיש ב' מיני אש אש דאי"ש ביו"ד אש יו"ד וחדסדים דכורא ואש היא דנוק' בחי' הגבורות שזהו ב' הפכים דאור ישר ואור חוזר ומתייחדים יחד וכמאמר איש ואשה זכו שכינה ביניהן כו'. ויובן כל זה מענין הקרבנות שהיו שם ב' מיני אש, אש של מטה מן הקרבן דבהמה גשמי' שמצוה להביא מן ההדיוט כידוע וז"ש אש תמיד תוקד על המזבח כו', ואש של מעלה שהי' יורד מלמעלה למטה וכידוע בזהר בענין אר"י דאכיל

וכרב שמואל שהי' מרקד . . . והי' נושאה . . . שתהא חביבה . . . כמבואר בנמ': כתובות שם: רב שמואל ב"ר יצחק מרקד כו' רב אחא מרכיב לה אכתפיה ומרקד כו' מותר להסתכל סי' כדי לחבבה כו'. מעבירין את המת: כתובות שם.

עובדא דר"י ור"י . . . בריחא דלבושייהו: זחיג קפו, א. וראה לעיל ריש ד"ה כל המשמת, ובהמי"ם שם. ועכשיו . . . הסעודה . . . אבי הכלה . . . על הר סיני כו' וכמ"ש במ"א: תו"ח שמות רחצ, ב ואליל [ושם ש, א: וכזמן בהמ"ק הי' מנהג שהי' החתן עושה סעודת חתונה ועיקר הסעודה הי' כשכל הכלה ונקראת על שמה וכן מנהג עכשיו בא"י אבל בזה"ג כו' הכלה עושה הסעודה בשביל החתן והסעודה נקראת על שמו כו'. ע"ש בארוכה]. וכי"ה באוה"ת שהי"ש (כרך ב) ע' תה ואליל. וראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תל ואליל. וראה להלן ע' קסה.

ויאסוף לבן . . . במ"ת שנק' יום חתונתו . . . שירד ה' ויצא כט, כב. שהי"ש ג' יא [ותענית כו, ב]. יתרו יט, כ. שבצלם אלקים . . . כי מאיש לוקחה: כראשית א, כז. ב, כג [וראה סי' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' טו. וש"נ].

אש יו"ד . . . ואש היא . . . איש ואשה זכו: סוטה יז, א. וראה גם סי' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אירס ואליל [ושם ריש ע' ארסה על מארזיל איש ואשה זכו כו']. שמצוה להביא מן ההדיוט . . . אש תמיד . . . בזהר בענין אר"י דאכיל קרבני: יומא כא, ב. צו ג, ה. ראה זחי"א ו, ב. זח"ב רע"א, א. לג, רע"א. ריא, א. רכז, ב. רלה, א. רמא, א. ועוד.

קרבנין כו', וז"ש אשה ריח ניחוח אש הא דהיינו אש של מטה שעולה לריח כו' וממשיך אש של מעלה למטה ומתחברין, והיינו כדוגמא זו דאיש ואשה ביחוד דדבר ונוק' שנק' מ"ד ומ"ן כו' (כמו ואל אישך תשוקתך כו'). ולכך יש להבין כל עיקר ענין מצות יחוד דדבר ונוק' חו"כ מענין הקרבנות מטעם דענין א' הוא וד"ל. וע"כ יש להקדים תחלה ענין הקרבנות מה שרשו למעלה.

[ב] דהנה כתיב אד"ם כי יקריב מן הבהמה כו', וידוע פי' אד"ם ובהמ"ה היינו בחי' מ"ה וב"ן דאד"ם גימטריא מ"ה ובהמ"ה גימטריא ב"ן. והענין הוא דכתיב כי רוח האדם העולה ורוח הבהמה יורדת כו' משמע דשני רוחות הללו ב' הפכים הן זה עולה וזה יורד כו'. ויובן זה בנפש ורוח האדם הגשמי, דהנה אנו רואים בדם שהנפש תלויה בו הוא כלב בחלל השמאלי יורד ומתפשט למטה מטה עד צפרן הרגל כו' ורוח החיים שבחלל הימני עולה למעלה במוח ונק' רוח האדם העולה כו' וד"ל. ויובן זה ממה שאנו מוצאים כדוגמא זו במ"ש כל הנחלים הולכים אל הים ושם הם שבים ללכת כו', כך כל קיבוץ הדמים מתקבצין מכל האברים אל חלל השמאלי וחוזר ונמשך משם לכל האברים כמ"ש במ"א. והענין הוא דאד"ם א' דם הרי דם הוא הנפש היינו התלבשות והשתנות מחיי הרוחני דנפש להיות במציאת חיי בשר ודם הגשמי ה"ז ע"י אמצעות הדם שכלב שבו הנפש ונק' בחי' נפש, אבל רוח החיים שבחלל הימני מושלל מהרכבת גידי הדם ושם משכן חיי הרוחני דנפש שהרי נק' רוח החיים והוא עיקר בחי' רוח אד"ם העולה כו' היפך בחי' רוח הבהמה היורד כו' שהוא בחי' דם הוא הנפש הנ"ל והיינו א' דאדם כו'. וכך יובן בקרבנות, דהנה תפלה במקום קרבן תיקנו והנפש הטבעית בחיי בשר ודם נק' רוח הבהמה כו' ונה"א רוח האדם במוח ולב כחלל הימני, וע"ז נא' אד"ם כי יקריב, מן הבהמה דרוח האד"ם נה"א עולה ומעלה לרוח דנה"ט שתתפעל גם היא כו', אך מצוה להביא אש מן ההדיוט תחלה כנ"ל וכמו בקרבנות דכתיב אשה ריח כו' אש תמיד תוקד כו', ולמעלה היינו בחי' שם ב"ן גי' בהמ"ה כו'.

ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טו.

אדם כי יקריב: ויקרא א, ב. וראה סי' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' ב ואלך. יח ואלך. שו' ושיג'.
 דאדם גימטריא מ"ה ובהמ"ה גימ' ב"ן: ראה ע"ז שער התיקון (ש"י) פ"ג. שער לאה ורחל (שליח) פ"ב.
 שער מ"ן ומ"ד (שליט) דרוש ה. טעהמיצ ושעהמיצ להאריזיל ר"פ שמיני. מאריא א, קסו. כ, ז. ובכ"מ.
 כי רוח האדם העולה: ע"פ סהלת ג, כא. ופסוק זה מובא בכ"מ בשינוי [ראה סי' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' שא. ושיג'.]

כל הנחלים הולכים: אל חלל השמאלי. . . כמ"ש במ"א: קהלת א, ז. ראה ד"ה צארי' — בטה"מ תקס"ז
 ע' רי' [ומקבילו בתריא ז, ד]. ד"ה אני ישנה — בטה"מ תקס"ח ח"א ע' טו [ומקבילו בלטי"ר שה"ש לג, ד].
 ובהמ"ב עוד ע"ז באוה"ת בראשית (כ"ד ו) תתנח, א.
 דאד"ם א' דם: ראה של"ה כא, א. ובכ"מ.
 תפלה במקום קרבן: ברכות כו, א"ב.
 אשה ריח: ויקרא א, ט. ועוד.

והענין הוא דהנה ידוע במ"ש ואתה מחיה את כו' וכל לשון חיות היינו כמו חי ולא בחיים שלא כתואר גשמי מחיות בשר דם, אך בחי' אור וחיות זה הוא בא בבחי' צמצום גדול בשינוי ממהות למהות כו' כמ"ש כי עמך מקור חיים כו' ורק באורך נראה אור היינו הארה דהארה כדמיון השתנות מהות החיות הרוחני דעצמות הנפש להיות במציאת חיים גופני' כנ"ל. וזהו המשל להבין למעלה אע"פ שאין לו גוף כו' עכ"ז ע"י בחי' צמצום גדול נעשה ונמשך אור האלקי הבלתי בעל גבול להיו' נק' מחי' את כולם מאין ליש. כי הנה באמת הלא ידוע דאין ערוך כלל וכלל בין הנברא בע"ג לאור אלקי בלתי בע"ג (ולא כערך ויחוס חיות גשמי לחיות רוחני ג"כ, שהרי הנפש עצמה ומהותה מתפעלת מצער ועונג הנופל בחיי גופני ובשרי כידוע אע"פ שבלתי גוף אין בה תואר התפעלות כזאת רק בעונג וצער רוחני, וא"א לומר כן למעלה שיהי' עצמות אור האלקי מתפעל בהתפעלו' עונג המוגבל בג"ע וצער דגיהנם וכו' וכה"ג (וירא כי רבה רעת כו' ולהיפך מתפעל בעונג ממעשה הטוב), ועכ"ז הרי אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם כו' דהיינו שיתפעל ברחמים וכן בצרתם לו צר וכמו וידע אלקים כו', ואמנם ע"י בחי' צמצום גדול יכול להיות שיבא בשינוי גדול להיות מתפעל כדמיון הנפש בגוף כמ"ש במ"א וד"ל).

אך הנה לפי מארז"ל מה הנשמה ממלא הגוף כך כו' הי"ז כדמיון חיות הנפש המשתנה באברי הגוף כנ"ל כך נתצמצם וירד אור האלקי להיות למקור וחיות לנברא בע"ג ממש וכמ"ש ואתה מחי' מחי' ממש וד"ל. וזהו הנק' למעלה בחי' שם ב"ן גי' בהמ"ה לפי שנמשל השפע האלקי' בעולמו' לפי אופן התפשטות אור וחיות הנפש בגוף שנק' אד"ם א' ד"ם כנ"ל וכמ"ש על הכסא דמות כמראה אד"ם. ויש בזה ב' מדרגו', רוח האדם העולה כנ"ל, והיינו כמשל רוח החיים שבלב כו' שהוא מעצם הנפש, כך למעלה כל בחי' ע"ס דאצ"י שבלב האדם העליון הוא למעלה מכל עיקר ומקור החיות לעולמות בע"ג, וז"ש כי רוח האדם העולה כו', אך בחי' התפשטות והמשכה האלקי' לברואים מגבוה לנמוך להחיות רוח שפלים בע"ג מאין ליש נק' למעלה בשם רוח הבהמה היורד' למטה מאצ"י לבריאה כו', וגם השפע אלקי' לנשמות ומלאכי' דבריא' נק' בבחי' רוח הבהמה כדמיון השפע חיות שבא מן הלב אל האברים בשינוי המהות מעצמות חיים הרוחניים שבנפש

ואתה מחי' . . . חי ולא בחיים: נחמי' ט, ה. ראה מ"ג ח"א פנ"ז. לקי"ת ואתתנו יא, ד. ובהמ"מ שם [קה"ת, תשד"מ]. וראה מאמרי אדמו"ר דברים ח"א ע' שכב בשם מאמר הפייטון.

כי עמד מקור חיים: תהלים לו, י"ד.

וירא כי רבה . . . ברחמיך הרבים . . . בצרותי . . . וידע אלקים: בראשית ה, ה. ברכת המאיר לארץ. ישע"י סג, ט. שמות ב, כה.

מה הנשמה ממלא הגוף: ראה ברכות י, א. מדרש תהלים קג, א.
על הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כי [ועל דמות הכסא גו'].

כנ"ל וכמא' מה הנשמה ממלא כו' עד שבא לכלל התפעלו' מתוארי הגבלות המוגבלו' דנשמו' ומלאכו', והוא ע"י בחי' צמצום גדול כמ"ש באור"ך נראה אור' כנ"ל וד"ל. ועכ"ז יובן בכללות ענין ובחי' מ"ה ובין למעלה שנק' אד"ם בהמה כו' דהיינו בחי' קטנו' דנפש וגדלו' דרוח כנ"ל.

(אך) מה שזה עולה וזה יורד ב' הפכים יובן ממה שידוע דאד"ם א' מחשבה ד' דיבור מ' מעשה והעיקר דאדם הוא הא' דמחשבה שבמוח, כי הנה אנו רואי' בחוש שכל מי שיש בו דיעה יותר יותר ימעט בדיבור, כי הגילוי רב בדיבור בא מצד בחי' קטנות המוחין כמו התינוק קטן שירבה דברים מצד מיעוט הדעת, וכנשים דאינן בני דיעה כאנשים אמרו נשים דברניות הן שמרבות בדברים והאנשים לתוקף דעתם הדיבור במיעוט אצלם, ויש בזה ב' טעמים הא' אשר מצד קטנות הדעת לא יוכל לעצור מלגלות כל מצפוניו בדיבור והגדול בדעת יוכל לעצור ולא יגלה מה שאינו צריך כו', והב' מטעם הירידה מעצמותו שכל שיש בו בחי' אדם לא ירד מעצמותו לאותיות הדיבור כי מדותיו מתאחדים בעצמו ולא יש ערך עמו לקבל מה שבלבו ומוחו כו', אך הקטן בדעת יש ערך למדותיו שבלב ומוח שיומשכו לנמוך הימנו כו' וד"ל. והנמשל מזה יובן למעלה בבחי' אדם העליון דכת' כי לא מחשבותי כו' היינו בחי' מדותיו העצמי' שנק' אד"ם במוח ולבא כו' נבדל הוא בערך מכל עיקר ומקור העולמו' בע"ג כנ"ל כמו שבאדם בעל דעת לא יגלה בדיבור כנ"ל, אבל בחי' קטנות המוחין שהוא נק' אנפי זוטרי כו' הוא אשר בא בדיבור העליון בהתגלות רב למטה להחיות רוח שפלים ונק' רוח הבהמ"ה ב"ה מ"ה קטנות דמ"ה דאד"ם העליון. וז"ש כי רוח האדם כו' ב' הפכים הן זה עולה וזה יורד מפני שזה בתכלית הגדלות וזה בתכלית הקטנות כנ"ל וד"ל).

[ג] והנה כמו שבחי' מ"ה ובין מאצי' לבריאה כך הוא מן המאציל לנאצלים, כידוע דהאצי' לגבי המאציל בא בבחי' הארה בעלמא מאין כמ"ש בס"י כשלהבת הקשורה בגחלת וכה"ג, ונק' בחי' הירידה מעצמות המאציל להאציל האצי' בחי' שם בין היורד מגבוה לנמוך, כי בבחי' המאציל הוא בבחי' א"ס ממש וירידה גדולה היא לצמצם האור והשפע להיו' מציא' אור האצי' ונק' שם בין שלפני האצי' (בהמה רבה כו'), והוא ענין א'

דאדם א' מחשבה ד' דיבור מ' מעשה: ראה ג"כ לקרי' בהעלותך לא, ג. ס' מאמרי אדה"ז עה"ת ח"ב ע' חתן ביאה"ז להצ"ע ע' שכת.

וכנשים דאינן בני דיעה כאנשים: ראה להלו' ע' קנה. ושי"ג.
נשים דברניות הן: ברכות מה, ב. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' איתע, ובהמ"מ שם.
כי לא מחשבותי: ישעי' נה, ה.
אנפי זוטרי: ראה חגיגה יג, ב.
בס"י פ"א מ"ז.

עם בחי' בין שיורד מאצי' לבריאה דקמי' העצמות שניהם שוין וד"ל. ואמנם הנה לכאורה אינו מובן מה שנמצא סתירה בגוף ענין שם בין שהוא היורד למטה ואינו עולה למעלה כרוח האדם בחי' מיה כנ"ל, ובקרבנות אמר אשה ריח כו' שהוא העולה דוקא מלמטה למעלה ונק' עולית תמייד כידוע. אך הנה שניהם אמת, דודאי בחי' בין גי' בהמה הוא רוח היורד ומה שעולה למעלה היינו ע"י אד"ם המקריבו שמעלה לבחי' בין וא"ל אין ביכולתו לעלות כו'. (וביאור הדברים הנה מובן עפ"י הנ"ל בדם הוא הנפש הטבעי' שהדם הולך וסובב לכל אברי הגוף מלמעלה למטה ורוח החיים שבלב הרי הוא המושך ומעלה כל חלקי החיות שבדם שיחזור הכל מלמטה למעלה והן דרך גידים שבטבעם להוליך הליכת דמים מלמטה למעלה שהן העיקר כידוע בס' הרפואה (והוא רוח אדם שבנפש וכח היורד שבדם הוא נפש בהמה שבאדם וכלולים כא' בב' דפיקות שבלב בחלל השמאלי זה נכנס וזה יוצא וחזור חלילה ברצוא ושוב כו').

ו'יובן זה ממה שמצינו באש ע"ג המזבח שמצוה להביא מן ההדיוט כמו אש תמיד תוקד על המזבח כו', אך מה שיש באש זה כח לעלות ולא יכבה לעולם כמ"ש לא תכבה זה אינו בא מכח עצמו כ"א מבחי' אש של מעלה שהי' יורד מלמעלה למטה ליתן כח ועוז לאש שלמטה לעלות תמיד, וכן אשה ריח ניחוח דקרבן מה שנק' ריח ניחוח לעלות מעלה אין זה הכח מעצמו כ"א מלמעלה בא לזה עוז וא"ל לא הי' עולה לריח ניחוח לה' כלל (והיינו כמו אשה ואיש דלעיל כי מאי"ש לוקחה זאת דהיינו מה שיש באשה אש ח"א כח לעלות מ"ן תמיד כמ"ש ואל אישך תשוקתך זהו אינו מכח עצמה כ"א מצד שמאי"ש לוקחה שהוא אש דאי"ש ביו"ד דוקא שממנו נמשך בה כח המעלה המ"ן דנוק'. וז"ש אש תמיד לא תכבה היינו שלא תכבה התשוקה דנוק' לעלו' מ"ן תמיד הוא מפני אש יו"ד דאי"ש (וכן בקרבנות לחמי לאישי' כו').

ו'יובן זה בכנ"י למטה ממה שאנו רואי' בכל איש מישראל שיש בו כח התעוררות תשובה לשוב מנקודת לבו ממש עד מיצוי הנפש וכלותה לגמרי, וכמו בעלי תשובה הנודעים בגמ' כראב"ד שיצאה נשמתו בכנ"י, שאין זה ודאי רק מכח עצם אור נשמתו לכד בטבעה לעלות לה' עד כלותה שא"כ לא הי' חוטא ואם חטא ודאי נשמתו נסתלקה ממנו וכמת' יחשב ומאין בא אליו התעוררות עמוקה כזאת עד כלות נפשו בכנ"י מגודל הצער שנגע עד

עולת תמיד: פינחס כה, ו.

עפ"י הנ"ל בדם . . . כידוע בס' הרפואה: ראה לעיל ריש אות ב, ובאוה"ת בראשית הנסמו בהמי"ם שם.

אש תמיד: צו ג, ה.

לחמי לאישי: פינחס כה, ב.

כראב"ד שיצאה נשמתו בכנ"י: ע"ז יג, א.

הנפש ועד בכלל, וכן בעשרת ימי תשובה שאנו רואים שיתעוררו רכים מפורשי ישראל שהמה קלים מאד ולא יועיל אז כל עצם שרירות לבם הרע כי יפול לבבם האבן המס ימס והי' למים לבכות במר נפשו בעומק אחר עומק עד שתכלה נפשו בוידוי בכל א' וא' בתשובה שלימה בשעה זאת, הנה לפי הנראה אין זה מכח עצם נשמתם מאחר שכבר טמאה בכל מיני טומאה ונסתלק האור האלקי מריבוי פגמי הכלי, וע"כ מוכרח לומר בשתי אלה שרוח התעוררות זו רוח אלקי ממש הוא הנמשך על כל נפש מישראל, וכמ"ש עד יערה עלינו רוח ממרום יערה ממש כעירוי המים מגבוה לנמוך, וכמ"ש השיבנו ה' אליך או ונשובה, וכידוע בענין הביק המכרות בכל יום שובו בנים שובבים כו' וב"ק זה הוא הנמשך מרוח העליון ממרום. והיא גופא יש להבין למה נמשך ב"ק זה ולמה יערה רוח אם אין התעוררות מלמטה כלל ולא יש בעצם נשמתם להתעורר כלל וכלל, אלא צריך לומר דיש שרש לנשמות ישראל למעלה בעצמות אלקות ממש כי חלק ה' עמו וכו' ע"כ גם בלא התעוררות שלהם כלל יעורר עצמו להם להעלותם משאול תחתית מצד כי חלקו הם, וזה האות שהם מעצמו ומהותו כאשר בהיותו מעורר רוחו עליהם מיד ישובו ויעלו בלתי בחירה כלל בידם כי יעלו לשרשם, אך בתנאי שיומשך הרוח ממרום בקרוב להם כמו בעשרת ימי תשובה דכתי' דרשו ה' בהמצאו בהיותו קרוב שאז נמשך מלמעלה למטה בקירוב לנשמות ישראל ומצד הקירוב ימשיכם ויעלם אליו, והוא סיבת התעוררות תשובה שנמצאה בגילוי בכל א"א בעיית עד כלות הנפש וכן בכא"א מבעיית האמיתי' כראב"ד שיצאה נשמתו בבכי' לפי שהאיר ה' עליו רוח התעוררות עד שיצאה נשמתו בבכי', ואין כח זה רק מצד עצמו והיינו מפני שהי' לו נשמה גבוה ומצד הרחמנות לבלי ידח ממנו נדח נמשך בו רוח זה ממרום, ואמנם ע"כ העלאה והכנה שלו הי' לזה תחלה דהרי רוח אייתי רוח כו' (וזהו ענין עמוק בעיקר ענין הבחירה וידיעה כמ"ש במ"א ע"פ והוא מסבות מתהפך כו'). והי' עד"מ אש הדולק למטה בעץ קטן וכאשר ישימו למעלה מעלה נגדו שלהבת גדולה יכלה האש זה ויכבה להיותו עולה למעלה, וידוע שזהו מפני שכל דבר נמשך מכח המושך אותו וכח האש

עד יערה . . . השיבנו ה' ישע"י לב, טו [וראה מאמרי אדהאמ"צ הנסמן להלן בענין הביק], איכה ה, כא. בענין הביק . . . שובו בנים שובבים: ע"פ ירמ"ג, יד. כב. ראה זחיג קכו, א. פדרי"א פט"ו. פתיחתא דאיכ"ר כה. וראה לקו"ת במדבר ו, ג. תצא לו, ד [ובהמ"מ שם — בהוצאת התשד"מ]. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' ט. ח"ב ע' תקעג. במדבר ח"א ע' ק. קט. דברים ח"א ע' קמב. ושי"ג.

כי חלק ה' עמו: האינינו לב, ט.
בעשיית . . . דרשו ה' בהמצאו: ישע"י נה, ו. ר"ה ית, א. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' ה וס"ע ח ואילך, ובכ"מ.

רוח אייתי רוח: ראה זחיב קסב, ריש ע"ב. זחיג צט, ריש ע"ב. אוה"ת חנוכה רפו, א.
במ"א ע"פ והוא מסבות מתהפך: איוב לו, יב. ראה סה"מ תקס"ה ע' ט ואילך [וראה ג"כ שם ע' יד וע' שלב ואילך]. ונמצא בתוס' הגהות בכיאה"ז להצ"צ ע' לא ואילך.

הגדולה מושך את אש הקטנה אליו אך כשיהי' בקירוב ובמינו דוקא וד"ל. וכך יובן באש שלמטה דכנ"י דאל אישך תשוקתך היינו כמו הבעי"ת כשהא"ש שלמעלה והוא א"ש יו"ד הוא בחי' רוח ממרום הנ"ל בקירוב להם כמו בעי"ת דכתי' בהיותו קרוב כו', וכך באש של המזבח דלא תכבי"ה כלל מפני שאש שלמעלה יורד למטה כנ"ל, והכל עניני' עם ענין מאי"ש לוקח' זאת והיינו בחי' מ"ה וב"ן למעלה, כמו בקרבנות דגם מה שיש בבחי' ב"ן לעלו' בא מכח שם מ"ה דאד"ם דוקא, ויתורץ הקושיא הנ"ל וד"ל.

ויובן כל זה בתוס' ביאור ממש במ"א ע"פ תנו עוז לאלקים הוא שם כ"ן שצריך עוז משם מ"ה כנ"ל. והענין הוא עדימ אדם קטן בעצם כעני' ונבזה או נער קטן כשרוצין להעלותו שלא כפי ערכו כמו לכנוס בהיכל מלך או לעלות לאיזה גדולה שאין לו התנשאות זו בלבו להיותו מכיר מקומו הפחות, אז צריך ששרי המלך ינשאוהו וידברו על לבו בשם המלך לחזקו בדברים לנשאות לבו שיוכל לעלות לזה הערך שמזה יבא לו הכח לעלות כו', או כמו תינוק קטן שמחזקים אותו שיוכל לומר איזה דבר חכמה ינשאוהו וכו' וד"ל.

[ד] **ומעתה יש להבין** בגוף ענין העלאה דבחי' ב"ן שגורם בחי' המשכת מ"ד כנ"ל שזהו הכולל כל המצות כמו קרבנות וכענין התשובה כנ"ל (שלזה אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז שהן בחי' או"ח שגורם בחי' המשכה דאוי' דהיינו כל חיי העוה"ב). דהנה לכאורה מובן מהנ"ל דכח המעלה מ"ן במקבל בא מן המשפיע משום דמאי"ש לוקחה כו' ע"כ הרוח אמשיך רוח היינו בחי' שם מ"ה דאד"ם כו', ולפ"ז צריך להיות אחר ההעלאה דתו"מ בחי' ההמשכה דהיינו מבחי' עצמות אור המאציל שלמעלה מעלה מבחי' האורו' וכלים דאצי' כידוע שכל העלאה למעלה גורם תוס' גילוי אור ממקום עליון ביותר ובחי' העלאה דב"ן עולה למעלה מעלה בעצמות כי סוף מעשה עלה במחשבה תחלה וכידוע דארץ קדמה כו', ומאחר שהעליי' עולה מעלה כ"כ ממילא מובן שהמשכה מאותו מקום שעלה לשם ומה גם שכח ההעלאה עצמה ממקום הנעלה בעצמות כנ"ל, ולפ"ז למה נתעכב זמן הגלות כ"כ ולא בא בן דוד כי המצות עושים וממשיכים מלמעלה תמיד מסיבת ההעלאה כו'.

ענין: אוצ"ל: ענין אחד.

במ"א ע"פ תנו עוז לאלקים: תהלים סו. לה. ראה ס' מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"א ע' שנ. במדבר ח"ג ע'

אינה ושי"ן.

יפה שעה אחת: אבות פ"ד מ"ו.

סוף מעשה עלה במחשבה תחלה: ע"פ פיוט לכה דודי.

דארץ קדמה: חגיגה יב. א. וראה גם תו"א ב. ריש ע"ב. לב. סע"ד. מג. סע"ג. ובכ"מ.

אך הנה באמת ידוע שיש הפרש גדול בין זמן הגלות לימות המשיח. הדנה לעיל כתי' והי' אור הלבנה כאור החמה כו' (דו"ג שוין בקומתו כו') ויהי' ה' אחד ושמו אחד יח"ע ויחית' שוין ממש ולא יתכן אז בחי' עליי' למל', דאין עליי' שייך רק כאשר יש חילוק מדרגה מטה ומעלה כמו ביי'ע ואצ"י משאיכ' לעיל' שיהי' גילוי אא"ס למטה כמו למעלה ממש כידוע אך יפול לשון עליית המל' וכה"ג, רק עתה שייך לומר ענין עליי' שהמל' עולה מביי'ע לאצ"י, כידוע דבחי' ב"ן דמל' כלול מיי"ס ונסתר כל פרצופה ונעשית נקודה תחת יסוד באצ"י ובאצ"י נבנית בבנין חדש כו' וכמ"ש במ"א על מ"ש בוהר ה"א כמלקדמיו, ומאצ"י יורדת המל' אחיכ' לביי'ע להשפיע תוס' אור השפע שקיבלה באצ"י כו' כידוע. והנה לפי' כל המצות וכל העלאות מ"ן דעשיו שעולין בהעלאה מביי'ע לאצ"י נעשה עי"ז תוס' אור במל' דאצ"י בעלותה שם ועי"ז דוקא נבנה פרצופה שם כידוע, ואחיכ' חוזר ונמשך מאצ"י לביי'ע, וכמו הקרבן שעולה לריח ניחוח מביי'ע להוי' דאצ"י שזהו כללות עליית בחי' ב"ן עי"ז חוזר ונמשך מאצ"י למטה, ואמנם אם הי' הכל יורד לפי ערך ההעלאה שעולה תמיד הרי כל האורות עליונים שמאיר במל' באצ"י היו נמשכין למטה למקבלים הן עולמות דביי'ע נשמות ומלאכים עד עולם שלנו, ואנו רואים שאינו כן דגם בזמן בהמ"ק בימי שלמה דקיימא סיהרא כו' לא הי' גילוי אצ"י בעשי' ממש רק בהיכל ק"ק לבד, וגם במית' שהי' גילוי עצמות א"ס על הר סיני לא הי' זה רק בחי' גילוי לישראל למטה ולא לגבי העולם השפל כי בגסותו נשאר וכך בכל עולם הרוחני' לא הי' זה הגילוי רק דרך מעבר שם, משאיכ' לעיל' שיבא גילוי אור אלקי למטה כמו למעלה הרי יודככו כלי חומר העולם לקבל הכל וכמ"ש וראו כל בשר כו', אבל עכשיו אין התגלות אצ"י בביי'ע רק בחי' הארה בעלמא ודרך לבוש שמתלבש בדבר מה וגם זה בדבר פרטי לבד (כדוגמא שבנשמת אדם שהיא חלק אלוה ממש והגוף גשמי וטבעי רחוק ערכו לקבל אור הנשמה האלקית כמו להתענג על ה' וכו') אך בחי' הארה בעלמא מן הנשמה מאיר בדבר פרטי וגם זה דרך התלבשות והעלם לבד, וכמו שאנו רואים שיתפעל בשכל שבמוח בהתבוננות באלקות שאין זה מטבע השכל האנושי הטבעי שאינו משיג רק דברים גשמי' ורחוק ערכו מחוש זה להתפעל באלקות אך חכמה שבנפש האלקית מאיר בחכמה שבמוח הגשמי וזהו נק' דרך לבוש ובדבר פרט לבד היינו השכל שבמוח לבד ובשאריו כוחו' זולתם אין בנהי"ט שום הארה אלקי' כלל מן הנשמה, ויש שיאיר אור אלקי דנשמה במדות שבלב לבד או במעשה הטוב

והי' אור הלבנה . . . שוין בקומתו . . . ה' אחד ושמו אחד: ישעי' ל, כו [וראה אהי"ט בראשית מ, ב. ושי"ג].
זכרי' יד, ט.

במ"א על מ"ש בוהר ה"א כמלקדמיו: זחי' קצ"א, א ובאוה"ז לשם.

בימי שלמה דקיימא סיהרא: ראה זחי"א קנ, א. שמיר' פטי"ז, כ. [ובתוספו עוד ב. ממלואים להמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' ארמא].

וראו כל בשר: ישעי' מ, ה.

לבד או בתשובה וכו' וזולת זה כמו בשכל ומדות ושאר הפרטים אין שם הארת אור הנשמה כלל וכמו נשמה שבאפי' לבד ולא במוח ולב כלל וד"ל). ולפי' יש כלי מוכן בחומר הגוף לקבל הצורה בדבר פרט. וכדוגמא זו הי' ענין הנבואה ורוח"ק שהוא גילוי אלקות בגוף ג"כ בדבר פרט במוח ודיבור הנביא שהי' מוכן לקבל האור האלקי כדבר פרטי זה ולא זולת זה (משא"כ נבואת משה שהוא משיח פא"פ אדבר בו כו' שלא הי' הבדל כלל בין גופו לנשמתו כמו ששכינה מדברת מתוך גרונו כו' וא"צ להכנת החומר ע"כ לא נפל לארץ, וזה יהי' במשיח ביתר שאת והוא מפני שלא יהי' אז בחי' עליי' כנ"ל מאחר שהי' כלי לקבל הכל בלי שיצטרך לעלות למעלה כו' כנ"ל דיח"ע ויח"ת שוין כו' וד"ל).

[ה] ויובן כל זה עפ"י משל אחד גשמי, והוא כאשר ירצו למלאות חבית רקנית מן הנהר ישימוה בתוך הנהר ותתמלא כולה ויסתם פי הברזא, וכאשר יוציאוה מן הנהר מלאה מים ורוצין לשפכה בכלים מכלים שונים גדולים וקטנים ודאי אי' שיושפך כולה בבת א' רק דרך נקב פי הברזא שפותחים אם במרחב או בצמצום כפי הצריך וכפי הכלי המקבל כו' ולא בכל עת פותחין הברזא רק לפרקים כי חוזרים וסותמים וכו', וזהו הגק' מילוי בכלי דוקא כחבית וכה"ג, אבל יש ענין מילוי בהיפך מזה ממש והיינו כמו כל הנחלים שהולכים אל הים שמהמשכות ריבוי כל הנחלים מתמלא הים וכמו ולמקוה המים קרא ימים וכמו יקוו המים מי נהרות ובארות אל מקום א' שאין כזה המילוי שבמקום ההוא כיסוי והעלם המים כלל אדרבה הן מגולין לכל והן אותן המים עצמן שהיו בהילוך והמשכה בנהרות הן עתה בלתי צמצום רק בהתפשטות והרחבה גדולה ולא יכילם כל הכלים (היפך מילוי החבית שיושפך ממנה הכל ברוב הכלים ואין השפע רק דרך צמצום פי הברזא הרי יש כאן כו' הגבולות הגבלה בעצם המים שבחבית המגבילה והגבלת הילוך השפע בפי הברזא לכלי, והיפך שתי אלה הוא במילוי הים שמלא על כל גדותיו בלי הגבלה בעצם כי אינו ככלי ושפעו מתקבל למקבל בלתי הגבלה דרך כלי צינור כי אין צינור מקלח רק מכלי המוגבל כחבית ולא מן הים וכה"ג).

וכך יובן הנמשל בדרך כלל בהפרש שבין עכשיו לע"ל, דעכשיו עליית המל' למעלה באצי' (ונק' כו"ס ישועות כו') שנתמלאה בכל פרצופה בבנין חדש כנ"ל ומאצי' יורדת לבי"ע להשפיע לנשמות ומלאכים דבי"ע, שזה

פא"פ אדבר בו . . . ששכינה מדברת: בהעלותך יב, ח: פה אל פה גר', ראה חז"ג רלב, א. שמור' פ"ג, טו. מכלילת שמות יה, יט. ס' מאמרי אדהאמי'צ ויקרא ח"ב ע' תשמט, ושינ'.
 כל הנחלים . . . ולמקוה המים . . . יקוו המים: קהלת א, ז. בראשית א, ט"י.
 ונק' כו"ס ישועות: ראה ס' מאמרי אדהאמי'צ בראשית ע' רפ [ד"ה גביע הכסף].

ודאי א"א שיומשך הכל בכת א' רק דרך צינורות השפע לפי המקבלים ולא בכל עת כו' (ואדרבה יש עתים לצמצם השפע אלקי' כו' כמו עת לבנות ועת להרוס כו'). וגם זה דרך לבוש לפי המקבל ובדבר פרטי כנ"ל והיינו לכל מצוה ומצוה כמו שהיא בחי' כלי מוכן לקבל גילוי אלקי' ולפי העת כשבת ויו"ט כו', אבל לע"ל ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים שיהי' גילוי עצמות אלקות שאינו מוגבל כי כל אורות המאציל יכאו לגילוי למטה דוקא כנחלים שהולכים לים וזהו בלתי הגבלה בעצם ובלתי הגבלה למקבלים ולא בעת מיוחדת וכו' וכמ"ש ה' ימלוך לעולם ועד וכמ"ש במ"א וד"ל.

ובזה יובן דרך כלל עיקר ענין העוה"ב שהוא ממעשה המצות דעכשיו דוקא ולמה עכשיו אין גילוי אלקות כלל למטה ע"י המצות, ומבואר במ"א שרש הענין דעכשיו אין ע"י המצות רק בחי' תוס' אורות באצ"י וכל יחודים עליונים שנעשו ע"י המצו' אין זה רק למעלה מעלה ולא למטה כלל, והגם שלפרקים יורד איזה אור מאצ"י למטה ע"י איזה יחוד עליון שנעשה ע"י מעשה מצוה בפרטות מצדיקים או כלל ישראל ורובם אין זה כל האור היחוד העליון כמו שהוא יורד כולו למטה רק אפס קצהו ומעט מזעיר הארה דהאר' לכד וגם זה דרך לבוש וצמצום (כמשל הילוך השפע דרך צינור הכרזא כנ"ל), ובעת מיוחד כמו בפסח ועצרת כו' או בעיית ע"י תשובה נתעורר לפרקים שיזכו שיומשך למטה גילוי אלקי' שנעשה למעלה ע"י המצות שלהם. וזהו שאמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, פ"י שכר מצוה הוא המצוה עצמה שזהו גופו של יחוד עליון שנעשה למעלה (כידוע דמצוה"ה באתב"ש שם הוי' ממש) כהאי עלמא אין גילוי אלקות שבו יורד למטה כלל, וכמ"ש היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם פ"י כל יחודים עליונים בתוס' אור עצמות המאציל שנעשה למעלה נשאר למעלה סתום ונעלם כמו הדבר הנטמן באוצר וצורו ותתום וכמוס לבלי יגלה לכל אדם, וכמו משל מת"ן בסת"ר שנסתר הדבר הניתן שם כך אורות הנוספים באין בבחי' הסת"ר וז"ש

עת לבנות ועת להרוס: ע"פ קהלת ג, ג: עת לפרוך ועת לבנות.

ומלאה הארץ: ישע"י יא, ט (שם: כי מלאה אבל בכ"מ מובא ומלאה — ראה לקו"ת ואתחנן ד, ב ואילך. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רסט. וש"ן). וראה לקו"ת ואתחנן ז, א ואילך. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תשעב. ה' ימלוך טולוס ועד: בשלה טו, יח.

ומבואר במ"א... דעכשיו... תוס' אורות באצ"י: ראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שפג. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' נה. ח"ב ע' תסה וע' תתע"ה. במדבר ח"א ע' קו. ח"ב ע' שעג. ח"ג ע' אג. ח"ד ע' אתקכ. וש"ן. שכר מצוה בהאי עלמא: ליכא קידושין לט, ב. וראה אגה"ק סיג. לקו"ת בהעלותך לד, א.

שכר מצוה הוא המצוה עצמה: ראה אבות פ"ד מ"ב. תניא רפ"ז. פליט (נב, ב). דרמ"צ כ, ב (בהגה"ה).

לוח. היום יום"י — כה איר. ובכ"מ. כידוע דמצוה באתב"ש שם הוי' ממש: ראה תקנין זהר תכ"ט (עג, א). ובהנמסר לעיל בהמ"מ פיסקא ומבואר במ"א.

היום לעשותם ומחר לקבל שכרם: ואתחנן ז, יא. עירובין כב, א.

כבוד אלקים הסתיר דב"ר, ולעיל כתיב אראנו נפלאות שיהיו נפלאים מכל יבא לגילוי, והוא הנק' חיי העוה"ב שנעשה רק מן המצות שעשו בעוה"ז כמ"ש במשנה כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב לפי שעמך כולם צדיקים במצות דאפי' פושעי ישראל מלאי מצות כרימון כידוע, והיינו שיתגלה כל האורות עליונים שניתוספו באצ"י ע"י המצות למעלה ויבאו בגילוי גמור כמו שהו למטה בלי יוגבלו בכלי ולבוש ולא שיהי תלוי בזמן ועת כלל וכל מצוה ומצוה בפרט שבכל הזמן שישראל היו עושין גם בזמן כהמק הכל יבא אור היחוד ממנה למטה כמו שהיא מבלי העלם לבוש כלל וכלל, והיז כמשל הים שמתמלא מן הנחלים כנ"ל וד"ל. וז"ש יצאו מים חיים מירושלים חיים כו' הן בירורים דרפ"ח שממעשה המצות עכשו שיתוסף האור כים הקדמוני שהוא חכמה הקדומה שבעצמות שלפני האצ"י אך הוא בהסתר והעלם, וחיים אל י"ם האחרון היינו גילוי עצמות אלקות למטה במל' דאצ"י שבכ"ע למטה שנק' ים האחרון לגבי ים הקדמוני שהן ב' מיני מים מ"ע ומ"ח כידוע וד"ל (ומה שנחלק לב' חצאין כידוע דכת"ר מל' בבחי' א"ח הוא כתר עליון כו', וז"ש ואולך אתכם קוממיות' ב' קומות דא"י וא"ח לפי שהברור' דרפ"ח שעולין עכשו בבחי' א"ח יומשך לעיל בבחי' א"י שזהו העוה"ב וכולל ב' חצא"י דכת"ר שז"ש להנחיל אוהבי י"ש חצ"י הכת"ר וד"ל). וז"ש היינו מיומיים כו' היינו שעשועים יו"ם יו"ם דחו"ב שזהו בחי' חכמה הקדומה שנק' ים הקדמוני שהתורה קדמיה לעולם ונק' משל הקדמוני כו', וביום הג' יקימנו לישראל שהוא בחי' ת"ת שנא' בו וגבה מא"ד, ונח"יה לפניו ממש שכולל ב' מדרגות דא"י וא"ח שהוא י"ה דעוה"ז ועוה"ב יחדיו כא' יהיו, וז"ש יהיה ה' כו' ב"פ י"ה כי ביו"ד נברא העוה"ב ובה"א העוה"ז, ומן המצות דעוה"ז נעשה העוה"ב היינו ע"י תשוב"ה תשוב ה"י ה' קודם לי' דא"ח קדם לא"י, שזהו קוממיו' א"ח ואח"כ א"י כו' והיינו כיום ההוא תקראי לי אישי ולא בעלי כי מאיש לוקחה כנ"ל וד"ל.

כבוד אלקים . . אראנו נפלאות: משלי כה, ב. מיכה ז, טו.
כל ישראל . . שנמך כולם . . דאפי' פושעי ישראל: סנהדרין צ, א. ישעי' ס, כא. עירובין יט, א.
יצאו מים חיים: זכרי' יד, ח.

ואולך אתכם . . ב' קומות: בחוקותי כו, יג. סנהד' ק, א. ראה סי' מאמרי אדהאמי' דברים ח"א ע' לת.

וש"נ.

להנחיל אוהבי י"ש חצי הכתו: משלי ח, כא. וראה סי' מאמרי אדהאמי' דברים ח"א ע' כב. וש"נ.
יחינו מיומיים . . שעשועים יום יום: הושע ו, ב. משלי ת, ל.
שהתורה קדמה . . משל הקדמוני: פסחים נד, א. ראה שמואל"א כד, יג ופרשי' שם. ובכ"מ.
וגבה מא"ד: ישעי' נב, יג.

יהיה ה' כו' ב"פ י"ה: זכרי' יד, ט. לקרות להארחיל עה"ס. וראה גם לקות במדבר ז, ד. דרושים לשיש

סו, ג. אהית תבוא ע' תשי ואלך. ובכ"מ.

ביו"ד נברא העוה"ב: מנחות כט, ב. ועיד.

תשובה תשוב הי"י זחי' קכב, א. ראה אגה"ת ס"ד, סי' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקפד. ובכ"מ.

ביום ההוא תקראי לי אישי: ע"ס הושע ב, יח: והי' ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד

בעלי. וראה גם סי' מאמרי אדהאמי' במדבר ח"ד ע' אירם ואלך.

[ו] והנה מעתה יש להבין בענין ברכות חתנים שזהו כמו ענין יחוד עליון דמ"ה ובין דכר ונוק' כנ"ל. דהנה מבואר למעלה בענין איש ואשה דמאיש לוקחה כו' בבחי' העלאת מ"ן דנוק' שזהו מכח האיש דדכורא דוקא, וזוהו יובן הטעם שמצות כבוד לכלה הוא באנשים זכרים דוקא שמוליקין אותה לבית החתן ומהללים אותה כלה נאה וכו' והוא הנק' הכנסת כלה (שגדול כבודה מכבוד המת שהרי מעבירין המת כו'). והענין הוא דבאמת הרי אין ערוך כלל בין המקבל לגבי המשפיע וכדי שיהי' המקבל יכול לעלות אל המשפיע להתייחד עמו צריך לעזר דוקא, והיינו אנשים זכרים שבהם דוקא בא לה העזר והכח לעלות, להיות מבואר למעלה דכח המעלה מ"ן בא מכח המשפיע כי מאי"ש לוקחיה וכו', וע"כ כל אשר מבחי' דכר דוקא ביכולתו להרים מדרגת המקבל ולא ע"י אשה לפי ששרש הזכרים מבחי' עלמא דדכורא בחי' משפיע דדעת דנוק' כלול ונכלל בהם ועולה עמהם בעלייתם כי הנוק' לית לה מגרמה כלום, וע"כ עיקר הכבוד לכלה לרוממה שתוכל להיות בחי' מקבל ה"י בימי התנאים ואמוראים ע"י אנשים גדולים מגדולי ישראל דוקא כב"ה שאין בריקוד לפני הכלה כלה נאה וחסודה ורב שמואל ה"י מרקד אתלת כו' וכנ"ל שילכו עם הכלה לבית החתן אנשי' זכרים רבים ביותר הוא למצוה רבה יותר ולא נקבות מטעם הנ"ל וד"ל.

(וי"ב) דוגמא זו בעבודת ה' שהנשמי' האלקי' כלול מב' מדרגות דכר ונוק', וז"ש אשרי איש ירא ה' וארז"ל כשהוא איש ולא אשה כו', דאיש היינו בבחי' מוחין דגדלות דדכורא והוא אשר אי"צ לקבל שפע אלוקי בבחי' המוחי' להתפעל בדור' שכליים וטבעיים מלמעלה כי מעצמו יש בו כח זה להתפעל במוח השגתו ולבבו ונק' בחי' משפיע לעצמו, משא"כ בחי' נשמות שמעלמא דנוק' אין להם כח זה מעצמם רק מאשר יושפע עליהם מלמעלה דעת וירא' אלקי' לעורר לבו ודעתו כמו כאשר יערה עלינו רוח' ממרום מעלמא דדכורא כו', וזהו אשרי אי"ש דוקא, ואז יכול לעלות ולרומם לבחי' הנוק', וזהו בכלל' נש"י כל אשר מבחי' איש שנק' משפיע מעלים ומרוממים לנש"י שמבחי' הנוק' דלאו ב"ד הו' כו'.

וכדוגמא זו יובן למשכיל למעלה בחו"כ העליוני' שהוא קודב"ה ושכינתי' בחי' זי"ג שנק' הוי' אלקי' כו' שכדי שיהי' לבחי' כלה העליונה כח ועוז לעלות ולהתייחד בחתן העליון שהוא בחי' ז"א כו' צריך להיות' ע"י

אשרי איש ירא ה' . . . כשהוא איש ולא אשה: תהלים קיב, א. ע"ז יט, א. וראה גם יהל אר"ע חלה. כאשר יערה עלינו רוח ממרום: ראה לעיל ע"י קנב. דלאו ב"ד [בני דיעה] הו' ע"ס שבת לג, ב: נשים דעתו קלה עליה. ונפע"ח שער השופר פ"ה: דעתו של נשי' קלה . . . כי אין להן דעת. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ס"ע ארסו. דברים ח"ג ס"ע השמא. וראה לעיל ט"ו אות ב': נשים דאינו בני דיעה כאנשים.

שושבינים עליונים שלמעלה ממדרגת המל', והן אורות עליונים שמבחי' עלמא דדכורא למעלה דוקא ואשר שרשן בגדלות המוחין דאבא עילאה (כמי'ש נודע בשערים בעלה בשבת'ו עם זקני' ארץ כו'), וכמו בבנין הנוק' גבי אדמ"ר דכתיב ויביאה אל האדם כו' דאע"ג דאוי"א תקינו לה עיקר העלי' הוא ע"י אור אבא דוקא דאבא יסד ברתא ומטעם הנ"ל לפי שאין למל' כח מצד עצמה כיא ע"י עזר מאור עליון וכמי'ש תנו עזר לאלקים כו'. וע"כ עיקר המצוה בכבוד דכלה הוא באנשים זכרים דוקא להעלותה אל החתן כגיל ולא ע"י נקבות שהן עצמן צריכ' עזר כי דעתן קלה והן תשושי כח כו' וד"ל.

ויובן זה בתוס' ביאור מאשר אנו מוצאים כדוגמא זאת בפסוקים דשה"ש שהן רק שבחים והילולים דדכר ונוק' כאהבת חו"כ שמעוררים חיבה זה לזה והוא ע"י השבחים דוקא, וכמו שאנו רואים בשבחים דכני' שמשבחת לבעלה מרגליו לראשיו ומשבחים דקדביה לכני' מראשיה לרגליה, אלא שבבחי' דקודביה לכני' מתחיל מרגלה עד שבא אל ראשה והוא כמו מה יפו פעמיך בנעלים כו' עד ראשך עליך ככרמל כו' וכני' מתחלת מראשו ראשיו כחם פ"ז כו', לפי שהעלא' דכני' בתשבחות הללו שמושכת אהבתו אליו כזה מתחלת מראשו כחם פ"ז עד שוקיו עמודי כו', אבל מה שהקדביה מושך לב כני' בתשבחות שתוכל ע"י לעלות למעלה מתחיל מרגלה כמו מה יפו פעמיך כו' וד"ל. והנה עיקר המכוון מן התשבחות הללו הוא שע"י יתרומם המשובח בעליית המדרגה שלמעלה מכפי כחו שבזה יגדל כחו לעלות, כי אם ה"י שפל בעיניו כמו שהוא לא ה"י בכחו לעלות כלל, ועד"מ כאשר ישבחו לאדם קטן יתרומם ויגדל כחו ביותר עד שיוכל לעשות דבר גדול ביותר מכדי מדתו הקטן בערך, וע"ד הנ"ל בהלל שמהללים לכלה שתתחזק ע"י ותוכל לעלות אל החתן כו'. ונמצא מובן עכ"פ שחזיוק זה צריך להיות ממקום ומדרגה שלמעלה מן המקבל העזר והחזיוק הזה (וזהו כשבח של הקדביה לכני' שתתרום ותתחזק ע"י חיבוב זה כו' להיותה בשפלות המדרגה למטה, אבל שבח דכני' לקדביה ה"ז גורם בחי' ההמשכה והירידה מעצמותו כו' ועכ"ז ע"י השבח תרומם אותו לבא לבחי' תגבורת המדה של ענוה כמי'ש"ת).

והנה כמו שלמעלה יבא העזר לעזר וליתן כח במל' שנק' כלה לעלות, כך יש בכח מדרגות התחונות שמקבלים מן המל' לעזרר בה תוס' כח

נודע בשערים: משלי לא, כג.

ויביאה אל האדם . . . דאוי"א תקינו לה: בראשית ב, כב. וחי' מה, ב, מט, א.

דאבא יסד ברתא: חז"ל רמח, א, רגו, ב, רנה, א. תקוני זהר תכיא (סא, ב). חסיס (קה, ב).

תנו עזר לאלקים: ראה לעיל סוסיג, ושי"ג.

כי דעתו קלה והן תשושי כח: שבת לג, ב. רשי' יומא פא, סע"א. ועוד.

מה יפו . . . ראשך עליך . . . ראשו כחם פ"ז: ג, ב ואילך. ה, יא ואילך.

והיוזק גדול שתוכל לעלות למעלה באצ"י ולהתייחד כו', וכמו שמצינו במלאכים שנק' גבורי כח עושי דברו וא' בוהר דפ' בלק שקורין לבחי' בנין המל' ע"י השירות ותשבחות שלהם למל' דאצ"י שנק' דברין וזהו עושי דברין כו', וכן כל העלא' מ"ן דמלאכי' ונשמו' דביע' מוסיפי' כח והיוזק גדול לבחי' המל' שתוכל לעלו' באצ"י ליחוד כידוע, וביאור הדבר יובן ממה שמצינו כדוגמא זו בוהר בתלמידי הרשב"י כשה"י העולם צריך לרחמים לגשמי ברכה נתאספו יחד והתחילו כאר"א להגדיל מעלת קדושת תורת הרשב"י איך שהוא יחיד בדורו בעליונים ותחתונים כו', וכל זה לחיזוק שיתעלה ויתרומם בעצמו ע"י שבחים שלהם ויוכל לפעול בהעלאה מ"ן שלו ביחודים עליונים שיעשה להמשיך ברכה ולבטל הדינין הקשה כו', ואם לא העזר שלהם הוזה בשבחים לא ה"י בכחו לעמוד להתפלל כי גבר כח הדין כו', ונמצא שבבחי' שלהם עשו לכל עיקר עליית נשמת רשב"י ברום המעלות ביחודים העליונים שעשה למעלה להמתיק כל הדינין ולהביא כל רב טוב ושפע עליונה למטה כו', ואע"פ שבודאי הן למטה ממנו כי תלמידיו היו אך מפני שתלמידיו היו ע"כ ה"י בכח שבחים שלהם ששבחוהו ורוממוהו להגדיל כחו לעלות למעלה ולא ע"י זולתם כו', וכך יובן במלאכים ונשמות דביע' שע"י העלא' מ"ן בשירות ושבחים שלהם לבחי' המל' יוסיפו בה כח לעלות למעלה ולא ע"י זולתם וד"ל (וכמו בגבורים אשר לדוד דכתי' ואלה הגבורים אשר לדוד אשר יעזרו בלא לב ולב כו') (וכוהר אמרו דלמ"ד גבורים דדוד הן למעלה מבחי' המל' דדוד והוא מבחי' נה"י דז"א וכמו בנינו על הכרתי כו' שזהו כעזר הבא מלמעלה למטה כנ"ל).

ובזה יובן ג"כ בענין העזר לכלה יש ב' אופנים, א' העוזרים עליונים שלמעלה הימנה והב' עוזרים שמחזקים אותה אע"פ שהן בחי' מקבילים ממנה, והן הנה ב' מיני שושבינין שושביני חתן עוזרים לכלה מלמעלה למטה (כגבורים אשר לדוד כנ"ל) ושושביני הכלה עוזרים מלמטה למעלה, והוא ענין ההפרש בין משה שושבינא דמלכא ובין אהרן שושבינא דמטרוניא כידוע (ויובן זה גם בעבודת ה' שיש לנשמתו ב' מסייעין, א' הבא לטהר לבו בתשובה הרבה מסייעין אותו לעלות ולא יפול עוד כו', והב' מי שבא לקדש עצמו בקדושת המצות ואור תורה ועבודה שבמרוח ולב בהתענג

גבורי כח . . . בוהר דפ' בלק: תהלים קג, כ. זח"צ קצא, א. וראה באוה"ז לשם.

בוהר בתלמודי הרשב"י: ראה זח"צ נט, ב ואל"ך [יעייש סא, א], סה"ם, אהלה"ך לאונאי' ע"י רי ואל"ך, ס' מאמרי אדהאמי'צ ויקרא ח"א ע' תכ. אה"ת אחרי ע' רנד ואל"ך, ב"ד כ"ר ב' ע' תתקצח. וראה להלן סוף פ"סא: ובוה יובן ג"כ, ובהמקומות שנשמנו לעיל בתחילת המאמר.

אלה הגבורים . . . בלא לב ולב . . . וכוהר אמרו דלמ"ד גבורים . . . בנינו על הכרתי: ע"פ שמואל"ב כג, ח. דברי הימים"א יב, לו [וראה ס' מאמרי אדהאמי'צ ויקרא ח"א ע' ריב]. זח"א ו, ב [וראה ס' מאמרי אדהאמי'צ ויקרא ח"ב ע' תשעה, דברים ח"א ע' רכ]. דברי הימים"א יח, יז. משה שושבינא דמלכא . . . דמטרוניא: זח"צ כ, א. ועוד. הבא לטהר . . . מסייעין אוחזו: שבת קד, א.

על ה' בתפלה הרבה מסייעין לי מלמעלה משרש נשמתו, והן העוזרים עליונים שעוזרים לנשמה לעלות בקירוב אחר קירוב, ומה שעוזרים מלמעלה בחי' משה הוא שזהו בחי' כח מ"ה שבנה"א ונק' שושבינא דמלכא שמביא וממשיך גילוי אלקות בנשמתו מלמעלה למטה ע"י תורה ותפלה שהיא הקרבת אלקות כו', ומה שעוזרים לה למטה שלא תטמא כו' ויתעורר כח בתשובה ביתר ממדתו נק' שושבינא דמטרוניתא כו' שמוסיפין כח בכלה לעלות כנ"ל בכללות נשמות ישראל שנק' כלה למעלה וד"ל (ואמנם מבואר כמ"א בהשכחים דתלמידי רשב"י ה' למעלה מבחי' העלאת מ"ן לבחי' הנוק' שנק' כלה אלא ה' בחי' הכנה לכח המשכת מ"ד כו' וכמו שסיימו שם ע"פ מאן פני האדון כו' דכר מן דוכרינייא רשב"י כו', שזהו הנותן כח למשפיע להשפיע לפי שרשב"י ה' ניצוץ משה שהוא המשפיע ולא להעלות למקבל כו', כי יש ב' מיני עוזרים א' עוזר למשפיע שנק' שושביני החתן והב' עוזרי' לכלה ונק' שושביני כלה כו', והכל ענין א', ובענין הריקוד לפני כלה יש משניהם שהרי מצותה דוקא בזכרים ובגדולי הדור כו' וד"ל).

ובזה יובן ענין פסד"ז שהיא הכנה לק"ש וש"ע, כי השבחים דפסד"ז ושתים לפניה מדברים במלאכים שמשבחים ומפארים כו' ועי"ז יש בכח המל' ליחודא עילאה ומתאה דק"ש ואחי"כ להמשיך בחי' ברכאן דצלותא מהוי' לאלקי, שזהו ממש כפסוקים דשה"ש ששניהם כאחד טובים שמה שמשבח כנ"י להקדב"ה היינו להמשיך ממנו ברכות והמשכות בחי' ברכאן דצלותא ולכך מתחלת מראשו, אך תחלה משבח הקדב"ה לכנ"י מרגלה לראשה שתוכל לעלות ולהבנות בפרצוף שלם לקבל השפע מצד היותה בשפלות למטה מאד כנ"ל, וזהו ג"כ ענין פסד"ז שלפני ק"ש וש"ע, וכמ"כ הוא ענין הכבוד והשבח לכלה שתוכל לקום משפלותה ולהתייחד עם החתן כנ"ל וד"ל.

[ז] אך הנה עדיין יש להבין אם פסד"ז הכנה לק"ש וש"ע למה ש"ע בלחש דוקא וכל המשמיע קולו בתפלתו ה"ז מן קטני אמנה והשיץ בתזירתו משמיע קולו דוקא, ואם זהו כמו שמשבחים ומרוממים לכלה אי"כ איה הרוממות שלה אחר שהיא בבחי' ביטול בלי דיבור כמ"ש אד' שפתי תפתח כמו אין מלה בלשוני כו' שזהו מצד בחי' ביטול המציאות כידוע, ועוד דאי"כ למה בחזרת השיץ משמיע קולו כו'. והנה יש להקדים לזה ענין א' המבואר בכיאר מהרה ישמע כו' קול חתן כו', דפי' ברכה זו דאשר ברא

מבואר במ"א בהשכחים . . . שם ע"פ מאן פני האדון: ראה זחיב לה, א. סה"מ. אהלהך-לאוניא שם ע' ריא. אהית אחרי שם ע' רגז.

וכל המשמיע קולו בתפלתו: ברכות כד, ב [שם ליחא תיבת. כלי' אבל כ"ה בחי'ג רל, ב. ועוד].
אד' שפתי תפתח כמו אין מלה בלשוני . . . ביטול המציאות כידוע: תהלים נא, יז. קלט. ד. ראה לעיל ע' מ.
וש"נ.

ענין א' המבואר בכיאר מהרה ישמע . . . דאשר ברא משמע לשון בריאה: מכאן עד סיום הסעיף. מוסד

ששון ושמחה חו"כ כו' אינו מובן לכאורה, דאשר ברא משמע לשון בריאה ממש כפשוטו ואיך יתכן לשון זה בכריאת ששון ושמחה שכבר ישנם במציאותם ומכ"ש בריאת חו"כ, ועוד שמהרה ישמע קול חו"כ שיכוין בהם ענין בריאה לעיל ואיך יתכן ל' בריאה בהם לעיל הלא כבר נברא חו"כ בקול ודיבור ויכולים להרים קול מעצמם וא"צ בריאה לזה כלל וכלל כו'. אך הנה פ' בריאה ידוע שהוא ל' תרגום כמו בתי בראי כו' וכמו וברא אותם בחברותם דפרשי' על הבריא לחוץ דכל בריאה ל' גילוי דבר מה המתהווה בראשית מן ההעלם והאי"ן דוקא שלא ה' נודע מציאותו עדיין כי ה' כלול בהעלם ואי"ן ממש ויצא לבחי' יש מאין וקרוב עדיין אל מקור מציאו שבבחי' האי"ן כו', וכך ויברא ה' ל' ברייתא בראי בל' תרגום מפני שיצא לחוץ מן ההעלם ובעצם אין בו שינוי רק שנשתנה עבור יציאתו מבחי' האי"ן, וכמו כנשמת אדם שנק' בריאה מאין כמ"ש אתה בראת כו' ודאי ערכה שפל מכמו שהיתה כאין האלקי שדבוקה שם בבחי' אלקות ממש וכשנעשית בריאה באה לכל דעת ובחירה כו' להיותה יש ודבר מה יש מי שמשיג ומתפעל כו', וכמ"כ יציאת המחשבה מהעלם הרצון והשכל שנראה ליש ודבר מה נק' בריאה שמאין כידוע. וכך אשר ברא ששון ושמחה כמ"ש ששון ושמחה ישגו דמשמע שששון ושמחה שהי' בהעלם בא לכלל השגה בגילוי מציאת דבר מה מאי"ן ליש כו' לכך יפול בזה לשון בריאה, וכן ברא חו"כ משפיע ומקבל וגם הם היו בהעלם ויצאו לגילוי מאין ליש כו' וידוע דששון כמשפיע ושמחה במקבל והיינו חו"כ, ומפרש דבריו דכאשר ששון ושמחה בא לגילוי בריאה כמ"ש ששון ושמחה ישיגו כנ"ל אזי יש מציאו' משפיע ומקבל שנק' חו"כ העליונים שבאו למטה ג"כ בגדר בריא' מאין ליש, והן נשמות דדכר ונוק' דבי"ע עד חו"כ למטה וד"ל.

והנה כאשר ברא ה' ששון ושמחה חו"כ העליונים שיבאו למטה בבחי' יש במציאו' הוא שא' מהרה ישמע כו' קול חו"כ ג"כ בבחי' בריאה יש מאין אשר ה' בהעלם בבחי' אי"ן, ואמנם בזה מדבר ל' עתיד עתידית להשמיע קול חו"כ, אבל ששון ושמחה חו"כ עצמם כבר ברא כו'. ולהבין זה הנה כתיב ויהי האדם ואשתו שניהם ערומים ולא יתבוששו כלל דיהודם ה' ס"ד.

על ד"ה אשר ברא ודיה מהרה ישמע — בסה"מ תקס"ג ע' רנט. [בתוס' הגהות באוה"ת סידור (דרושי חתונה) ע' רכ וע' רל"ו].

בתי ברא . . . וברא אותם בחברותם דפרשי' על הבריא לחוץ: חגיגה ה, ב. יחזקאל כג, מו. חולין מג, ב: יש לו קוץ ברושט אין חוששין שמא הבריא, ובפרשי': ואני שמעתי והבריא לשון ניקב כמו וברא אותם בחברותם. ובריי"ק סם: שמא הבריא מ' דלמא נפק לברא. וראה גם ס' כתר שם טוב בהוספות (הוצאת קה"ת) ס"ד.

אתה בראת: ברכת אלקי נשמה. וראה בהנסמן ע"ד הנוסחאות בזה במילואים למ"מ בס' מאמרי אדמו"ר במדבר ח"ג ע' ארע"ו.

ששון ושמחה ישיגו: ישעי' לה, יו"ד.
ויהי האדם ואשתו: בראשית ב, כה [בשינוי].

בגילוי לעין כל ולא ה' להם בושה, וא"א לומר שנמשל כבהמ' נדמו כמו שאין לבהמות ועופות בושה ביחודם כי אדרבה בצלם אלקי' היו כמו בחי' אדם ואשתו העליונים כמ"ש נעשה אדם בצלמנו וחוה נק' אם כל חי שהוא בחי' המל' למעלה, אלא שהי' זוג שלהם בענין הרוחני מופשט בתכלית מן התאוה החומרית' לגמרי מכל וכל (אחר שגופו של אדה"ר ה' ממקום המזבח והי' עקיבו מכהה גלגל חמה כו') שהוא תכלית ההודככות מן החומר הגופני דעכשיו), ומה שנפל בושה גדולה ביחוד זו"ג עתה הוא רק מצד בחי' הרע שנפל בזה והוא בחי' תאוה החומרית' כבהמה ממש והדעת דאדם מסיתו יותר לכל רע שבתאוה זו יותר מן הבהמה כו'. והנה ידוע דיש תענוג גדול בכל משפיע שפע כמו יותר משהעגל כו' הפרה רוצה כו', ואמנם עתה כל תענוג שפע דמשפיע מעורב טו"ר ע"כ הוא בא בדרך ההעלם וכאשר בא לגילוי כוש יבוש, וכמ"כ תשוקת התענוג מן המקבל אל המשפיע בהעלם בלי גילוי גמור והיינו שמתעלם לפני איש זר דכאשר איש זר רואה תשוקת יחודם יבושו ויכלמו מאד ויתבטל וכלי איש זר לא יכלמו ולא יבושו להתגלות אהבה בתענוגי' זע"ז כלל וכלל. וכל זה עתה מפני חטא עה"ד דכתיב ויעש ה' כו' כתנות עור וילבישם וביחודם פושטי' לבושיהם, משא"כ קודם החטא כתי' והיו שניהם ערומים בלי לבוש כלל וכלי בושה לפני זר כלל מצד שלא הי' רע כלל ביחודם היפך מעשה בהמה ממש וד"ל.

וּנְמַצָא מוכן דיש הפרש גדול בעונג היחוד דמשפיע ומקבל שקודם חטא עה"ד הי' העונג העליון האלקי ממש בזה כמארז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהן ממש כו' וע"כ לא יתבוששו כלל, ואחר חטא עה"ד שנפל רע תאו' הגשמי' בזה יחודם וזוגם בהצנע מעין כל מצד הבושה וקולם לא ישמע כלל רק בחשאי מפני היראה כו'. וכך הוא עכשיו בחו"כ העליוני' דכנ"י וקודבי"ה דהיחוד שלהם הוא בחשאי והצנע מפני איש זר שהן החיצונים, וזהו שהתפלה בלחש דוקא שאז היחוד צריך שלא יהי' שם איש זר כלל וכלל שלא יקבלו הקליפות יניקה כו' כידוע לפי שעונג העליון שביחוד זו"ג דאצי' גם בהיכל דבריאה בהעלם וחשאי דוקא, שזהו אשר ברא ששון ושמחה חו"כ

נעשה אדם בצלמנו . . . אם כל חי: בראשית א, כו. ג. כ.

שגופו . . . ממקום המזבח: ראה ירושלמי נזיר פ"ז ה"ב. ב"ר פ"ד, ח. רשי' בראשית ב, ז. רמב"ם הל' בית

הבחירה פ"ב ה"ב. וראה ס' מאמרי אדוהאמצ' ויקרא ח"א ע' קלה. ושי"ג.

והי' עקיבו מכהה נגלגל חמה: ראה ויקר' פ"ב, ב. זח"א רסו, סעי"ב. זח"ג שו, ב. ס' מאמרי אדוהאמצ' ויקרא ח"ב ע' תרפו.

ומה שנפל בושה . . . רק מצד בחי' הרע: בכת"י אחד [1278] נרשם כאן על צד הגליון הגדולה מהרה"ג וכו'

מהרה"י ריבלין: עין קדושוין פ"א ב' אבל בושה כו' יצר אלבישה כו' ע"ש.

יחור משהעגל: פסחים ק"ב, א.

יעש ה': בראשית ג, כא.

איש ואשה זכו: סוטה יז, א.

כנ"ל וד"ל. אבל לע"ל דכתי' ואת רוח הטומאה אעביר שלא יהי' זרים כלל וגם יבוער הרע דעה"ד לגמרי ויהי' כמו שהי' קודם החטא ממש שהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו כלל כנ"ל, ע"כ א' מהרה ישמע ל' עתיד דלע"ל דוקא ישמע קול חתן כו', פ"י ישמע שלא בהצנע לכת מפני הבושה אלא ישמע קול חו"כ בהתענגגם יחד ביחודם שלא יהי' כמו בצלותא דעכשיו בלחש ובחשאי דוקא אלא בקול רם ובגילוי גמור יבא האור דעונג העליון האלקי שבמשפיע ומקבל ולא יתבוששו כלל מפני שאין רע בזה כלל ואין זר בארץ כלל להתבושש מפניו כו', וכמו יחודים העליונים שבאצ"ו כו'. וכדוגמא זו היא חזרת הש"ץ שכבר יש עליי' למל' באצ"ו שאז אין יראה ובושה כלל כי הוא למעלה משרש יניקות החיצונים שהוא רק למטה מהאצ"ו אחר הבדל המסך כו'. דהנה הקול מורה בחי' התפשטות והתגלות למקבלים להמשיך לבבם לקול הנשמע שיתדבקו לבבם אליו, וכל שהקול בא בהתפשטות למרחוק יותר יקרב לב גם הרחוקים ביותר כו', כי יש בקול כח המחבר הקרוב עם הרחוק כי יוצא מהכל הלב כו', וכאשר יש שונאים ומנגדים לא ישמיע קולו ומדבר בחשאי ומתצמצם בעצמו יותר כו' וכשאין שונאים כלל ישמיע קולו יותר. וכך הי' במ"ת דכתיב ויהי קול השופר הולך וחזק מאד הגם שהי' העולם מלא קליפות דרע דנוג"ה כו' מפני שהי' הקול למעלה בכחי' היכלות דאו"א (וכמ"ש במ"א בענין חנוכה שלפרקי' עולה זוי"ג להיכל או"א להתיחד מיראת החיצונים כו'), דאורייתא מח"ע נפקת ומתייחדת בנינה כו' שאין שם שרש לחיצוני כלל, וע"כ הי' ברעש בקולות כו', והוא בחי' קול גדול של חתן המשפיע כמו שהי' לע"ל ממש וד"ל, אך בניי פרחא נשמטן על כל דיבור ולא הי' קול כלה כלל כמו צלותא שבלחש דעכשיו מצד היותם בשפלות מעמד הקליפות מצד היראה מן החיצונים עלו בחשאי במס"נ וקולם לא ישמע כלל כי לא היו בשלימות העלי', והוא רק אחור בפנים כמ"ש לכתך אחרי כו', ואע"פ שפנים דכנ"י נמשך במס"נ עד שפרחה נשמטן הי' לחיצונים יניקה באחוריים שלהם וחטא העגל יוכיח כו'. אבל לע"ל יהי' הכל בכחי' פנים דיבוער הרע מכל וכל אז יהי' היחוד דמשפיע ומקבל בלי לבוש והצנע כלל וכמ"ש ולא יכנה עוד כו', והמקבל ג"כ יעלה בכל הפנימי' וחיצוני' שבו ואז יהי' קול כלה בקול רם כקול חתן. וז"ש ישמע בערי יהודה וחוצות ירושלים של מעלה קול חתן ביחוד בגילוי וקול כלה ג"כ בגילוי ולא בחשאי

ואת רוח הטומאה: זכרי יג. ב.

ויהי קול השופר: יתרו יט. יט.

וכמ"ש במ"א בענין חנוכה: ראה ד"ה ברוך שעשה נסים [מלאונג — ראה סי' מאמרים הקצרים ע' תרכד] — נדפס בתוס' הגהות באוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקנז, ב ואילך [וש"נ לע"פ שער מ"ז ומ"ד פ"א. ומשנת חסידים מס' זוג זוי"ג רפ"ה].

דאורייתא מח"ע נפקת: זחיב טב, א. פה, א. קסא, א. זחיג פא, א. קפב, א. רסא, א.

כנ"י פרחא נשמטן על כל דבור: שבת פח, ב. ועוד.

לכתך אחרי: ירמי' ב, ב.

לא יכנה: ישעי' ל, ב.

והצנע כעכשיו. זהו אשר ברא כבר ששון ושמחה חו"כ אך הם בהעלם וחשאי מטעם הנ"ל ולעיל דוקא ישמע קול חו"כ כו' וד"ל.

[ח] ומעתה יובן פי' ברכות חתנים ויתורץ כל הקושיות הנ"ל למה נק' ברכות חתנים ל' רבים הל"ל ברכת חתן והעיקר למה נק' ברכת חתנים הלא הברכה היא לכלה דוקא וכמ"ש ביוהר דו' ברכאן הללו דמברכין לכלה וע"כ כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנ"ל. אך הנה עפ"י כל הנ"ל יובן הכל, דבחי' חתנים הן הנשמות עליונות שבאין מעלמא דדכורא להיות לעזר לכלה כדי שתוכל לעלות ולהתייחד כו' כנ"ל באורך שלזה עיקר המצוה ברוב אנשי' זכרים דוקא, ולכך נק' ברכות חתנים ל' רבים שאין הפי' דברכות חתנים שמברכי' את החתנים אלא הפי' הוא להיפך שהחתנים הן המברכי', ור"ל ברכות של חתנים רבים שמברכין לכלה, והוא אשר באין לעזר מעלמא דדכורא בחי' ומדרגות זכרים משפיעים רבים לכבד ולרומם את הכלה והם כלולים ממה מיני מדרגות שונות (שזהו עיקר הכונה בכל ברכה להיות שרש תיקון ובנין הנוק' מבחי' אד"ם שהוא העיקר, כמו ברכת אשר יצר את האדם כו' והתקין לו ממנו בנין כו' וכמ"כ שוש תשיש להמשיך לה כח התולדה כו' ושמה תשמח כו' כמו שהי' אדה"ר ואשתו בגי'ע). וזהו עיקר ענין ז' ברכאן הללו שהן רק בחי' המשכות עליונות מעלמא דדכורא להמשיך תיקון הכלה כי צריכה לעזר וסיוע ובלתי עזר העליון אין בה כח מעצמה לעלות לגבי החתן כנ"ל ולכך כלה בלא ברכה אסורה כו', ומ"מ הברכה נק' ע"ש חתנים כי הן המברכין אותה שהמה היורדין מלמעלה לעזורה כנ"ל וד"ל (וזהו שעיקר המצוה הזאת נק' בשם הכנסת כלה ולא ע"ש החתן אע"ג דהחתן מצווה על פו"ר ולא הכלה וכו' הוא עיקר המצוה כו', אך מפני שהמצוה להיות לעזר לכלה שתכנס לגבי החתן ליחוד כנ"ל) (ועכשיו שהמנהג בהיפך שאבי הכלה עושה הסעודה והחתן הולך לבית אבי הכלה לשמוח ואחי"כ מוליכה לביתו כו' כנ"ל וכמ"ש במ"א בענין מ"ח שירד ה' על הר סיני כמו עדי"מ שהחתן הולך לבית הכלה כו', ולעיל יהי' להיפך שהכלה תלך ותתעלה למעלה כו', וזהו ההפרש בין סחים וגליא שבג' קשרין דאורייתא וקודב"ה וישראל כו', עכ"ז עיקר המצוה גם עכשיו בהכנסת כלה לכבדה ולרקד לפניה כו' כדי שיהי' כח בכנ"י שנק' כלה לעלות לעיל, ואדרבה צריכה חיזוק עכשיו ביותר מצד בחי' הגלות וכמ"ש ואין אנו יכולי' לעלות כו').

והנה אחר כל הנ"ל בפי' ברכות חתנים יובן ג"כ ענין פנים חדשות, דזה פלא גדול לכאורה דו' ימי המשתה שאם הן ראויי' לברכה בז' ברכות

החתן מצווה על פו"ר ולא הכלה: יבמות סה. ב.

שבג' קשרין: ע"ס חז"ל עג. א.

ענין פנים חדשות: כתובות ז, ב ואילך.

הללו להכלה למה יתלה הדבר בפנים חדשות שהוא גם איש יחיד שלא הי' בחופה נק' פנים חדשות כידוע. אך עפ"י הנ"ל יובן היות שכל עיקר ז' ברכות הללו הוא להביא ולהמשיך עזר העליון מעולם העליון שנקרא עלמא דדכורא מטעם הנ"ל וביום החופה כל אשר הוא שם בא יבא לעזר להמשיך כו' להאיר לכלה כו', אך אחר החופה בהיות שצריכה לעזר בכל יום אם יש פנים חדשות בשבילו יאיר אור הז' ברכות מחדש ועכ"פ ברכת אשר ברא שהוא העיקר כידוע. והענין הוא שגם איש יחיד שלא הי' ביום החופה בבואו לסעודת חתן הרי נשמתו מעלמא דדכורא ונק' פנים ל' זכר כמו יאר ה' פניו וכמו חכמת אדם תאיר פניו כו', וכידוע שזהו פני אד"ם העליון כי בצלם אלקי' עשה האד"ם שנק' דכ"ר וכלול מהכל כו', וע"כ גם בכללות כח העוזרים מבחי' אד"ם שהיו ביום החופה כאשר יבא גם איש א' שהוא בחי' פני אד"ם העליון ניתוסף ונמשך על ידו עזר חדש לכלה ויש בזה ענין המשכה כללית מכללות כמה המון אנשים כי א' כלול מהכל כידוע ומוסיף כח חדש בכל העוזרים, וע"כ נק' פנים חדשות שמחדש פנים דדכורא להוסיף כח ועזר לכלה על הראשונים עד שכולם צריכי' לברך ברכות חתנים בשביל חידוש פנים של זה היחיד וד"ל. וזהו שנק' פנים חדשות ולא א' פנים חדש דפנים ל' זכר וחדשות ל' נוק', אך הענין הוא דפנים ל' זכר היינו לפי שההארה החדשה ע"י זה האיש מעלמא דדכורא שנק' פני"ם ל' זכר שע"י יצטרכו כולם לברך מחדש כנ"ל הנה העיקר הוא לברך לכלה ולהוסיף לה עזר שיתחדש כחה במוחי' ומדו' נק' חדשות ל' נוק' מפני שמקור מוצא שפע זו מעלמא דדכורא ונמשכת לעלמא דנוק' ע"כ נק' פנים חדשות פנים ל' זכר וחדשות ל' נוק' דמזכר בא לנוק' וד"ל.

ודגמא כזאת אנו מוצאים בענין הכנסת כלה דשבת, דהנה אנו אומרים בקבלת ש"ק לכה דודי לקראת כלה כו' עד בואי כלה כו' ולשון הגמ' דר' ינאי יצא השדה וא' בואו ונצא לקראת שבת מלכתא כו' משמעות הלשון הוא שבחי' השבת נק' כלה שהרי נק' שבת מלכתא והיציאה לקראתה הוא לכבדה ולרוממה ולשבחה כמו שיוצאים להלל ולשבח לכלה כנ"ל והוא כדי לעזרה לעלות כו' ולכך יצא ר' ינאי השדה לקראתה כו', וזהו שאמרו ז"ל שאמר הקדב"ה בהגיע קידוש ליל שבת פנים חדשות בא לכאן כו', שהכונה הוא לעלות להמל' מכל ו' ימי המעשה שצריכה עזר מלמעלה, ויום של שבת נק' פנים העליונים דהוי' דאצי' וכמ"ש שבת להוי', אך בליל ש"ק

יאר ה' פניו . . . חכמת אדם . . . כי בצלם: נשא ו' כה. קהלת ה. א. נח ט. ו.

דר' ינאי . . . לקראת שבת מלכתא: ראה שבת קיט, רע"א.

שאמר הקדב"ה . . . פנים חדשות: מדרש אגדה עה"ם מזמור שיר ליום השבת — הובא בחוסי' כתובות ז. סע"ב. וראה שאר ראשונים שם. ובמאירי שם בשם מדרש תהלים: אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה פנים חדשות באו לכאן וכי [וליתא במדרש תהלים לפנינו].

שבת להי': אחתנו ה. יד. ועוד.

א' לכה דודי לקראת כלה לעזורה וכמ"ש בואו ונצא לקראת שבת מלכתא ל' נוק' לעזור לה שתוכל לעלות מברורים דוי"ו ימי החול כו', ולכך נק' פנים ל' זכר וחדשות ל' נוק' לפי שבא מעלמא דדכורא שנק' פנים שזהו יום השבת לעזור לנוק' שנק' שבת מלכתא שזהו ליל ש"ק, וכמ"ש במ"א ע"פ את שבתותי תשמרו כו' שבת דמעלי שבתא ושבת דיומא שע"ז א' אלמלא שמרו ב' שבתות כהלכתן כו'. ומזה יובן ענין פנים חדשות דברכות חתנים וד"ל.

במ"א ע"פ את שבתותי . . שבת דמעלי שבתא . . אלמלא שמרו: בהר כו. ב. זח"א ה. ב. שבת קיח. ב. ראה לקו"ת בהר מא, א. סי' מאמרי אדהאמי"צ ויקרא ח"ב ע' תשית.

ענין ברכת חתנים

(א) להבין ענין ברכת חתנים מה שבברכת יוצר האדם שהוא כנגד אדם הראשון פותח בברוך ואינו חותם בברוך ובברכת אשר יצר את האדם כו' והתקין לו כו' שהוא כנגד חוה פותח בברוך וחותם בברוך דודאי ענין חוה מאדם הראשון כטפל לגבי העיקר יחשב כמ"ש עצם מעצמי [כו'] כי מאיש לוקחה כו' ובעיקר אינו חותם בברוך וכתפל חותם בברוך. והנה להבין שורש ענין חתן וכלה [למטה] יובן ממה שמצינו בתושב"כ ותושבע"פ שנקרא בשם חתן וכלה כידוע שביום חתונתו זה מ"ת כו' ותושבע"פ מלכות קרינו לה הוא מ"ש תורה צוה לנו משה מורשה כו' [מאורסה] בחי' כלה, וכמו שהכלה נקרא בחי' מקבל מהחתן המשפיע כך תושבע"פ מקבל מתושב"כ, וראי' לזה שכל דין והלכה שבתושבע"פ שאין לו שורש ומקור בתושב"כ אינו דין והלכה כלל כמו מנלו אמר קרא וכן מ"ט דר' פלוני כו' אמר קרא כו', ואמנם יש יתרון [מעלה] בתושבע"פ מתושב"כ כמה שבא לידי גילוי [כל] אשר סתום ונעלם בתושב"כ, דהנה ידוע דתושב"כ כל מצוה שבה לא נתפרש כלל איך ומה [בכל חלקי דיניה רק בסתימות והעלם גדול כמו פ' ציצית ועשו להם ציצית כו' לא נתפרש כלל איך ומה] וכמעט שלא נודע [כלל] כדת מה לעשות את הציצית על כנפי כו' ובהלכות ציצית נתבאר [בפירושו] כל חלקי מעשה מצות באופן מיוחד גם בדקדוק גדול באופנים כך וכך יוכשר ובאופן אחר יופסל וכך מצוות תפלין וסוכה וכל המצוות ל"ת [ושבת] כידוע.

להבין: נדפס ג"כ בקונטרס "מאמרים יקרים" (ראה אודות קונטרס זה להלן בהוספות ברישימת הכתי"י), וכאן הוא ע"פ תיקונים והשלמות מכתבי"ד.
הבא להלן (עד סוף יו"ד) מיוסד על ד"ה. להבין בברכת חתנים מה שבברכת יוצר האדם" בסידור עם דא"ח קלב, ג (הביאור שם קלד, ג מקביל הביאור להלן ס"ו ואילן), ומקבילו בתרי"א בראשית ג, ג ואילן [שם הוא בשינוי סדר, והתחלתו: להיע הברכות. ומאמר התרי"א בשינויים והגהות וקיצורים באה"ת בראשית (כרך ג) תקס"ו, א ואילן. ובהמשך חייב אדם לברך, תרל"ח פלי"ה ואילן. וראה גם ד"ה גדול העונות אמן, י"א ניסן תשכ"ב]. ונמצא ג"כ מאמר זה בהרחב הביאור להלן ד"ה אשר יצר, וראה בהסמך עוד להלן בריש ס"ו. [מאמר הג"ל בסידור ותרי"א הוא מתחילת שנת תקס"ד (ראה סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תתם). על חתונת מוהרא"ם (אה"ת-סידור ריש ע' רנז)].

להבין ענין ברכת חתנים: כתי"י א: להבין בברכת. כתי"י ב: להבין מה שבברכת יוצר האדם. יוצר האדם שהוא כנגד אה"ר. . . אשר יצר. . . ונה: ראה כתובות ת, א [וע"ש בריש"י ותוס' ושאר מפרשים בענין ברכת אשר יצר שפותח בברוך וחותם בברוך].

כו': בהכתי"י: שאמר.

ענין: בהכתי"י: בנין.

עצם מעצמי. . . כי מאיש לוקחה: בראשית ב, כג.

בתושב"כ ותושבע"פ. . . חייב: ראה לעיל ריש ד"ה כמש"ש חתן. ושי"ג.

שביום חתונתו זה מ"ת. . . קרינו לה. . . תורה צוה. . . מאורסה: שה"ש ג, יא. תענית כו, ב. תקוני זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ברכה לג, ד. ברכות נז, א.

ועשו להם ציצית: שלח טו, לח.

באופן מיוחד גם: בהכתי"י: באופנים מיוחדים.

אך הנה לכאורה תושבע"פ גם פ" וביאור לא יתכן לקרותו אלא כל עיקר המעשה איך לעשות כי בתורה שבכתב לא נזכר גם בקיצור ורמז רק ב' או ג' תיבות כמו גדילים תעשה לך ובסוכות תשבו כו' והפ"י וביאור אינו אלא דבר שנאמר בו הכל רק שאינו מובן בו כל פרטי[ו] כמו תלמוד למשנה, אמנם באמת כל מה שנמצא פרטי הדינים בתורה שבע"פ הכל נדרש בהאיות מוכיחות מן תושב"כ כגיל וכמו ר"ע שה"י דורש על כל קוץ כו' תלי תלים [של] הלכות וידוע דיש אם למקרא כו', וא"כ הרי הכל יש בתושב"כ ואין כל חדש בתושבע"פ רק שמביא מן ההעלם שבתושב"כ לגילוי כמו בסוכות תשבו שיש בזה כל הלכות סוכה ובמס' סוכה בא לידי גילוי, ויש להבין [ענין] ההעלם הזה שבתושב"כ שאם הוא בהעלם ממש איך יבא מזה בדרש (שהרי הנגינות שהן הטעמים שע"ג האותיות כזרק"א כו' לא נדרש מהן מאומה בתושבע"פ) אלא צ"ל שהעלם זה אחר שהוא בח"י מקור מוצא לכל דינים והלכות שאינו העלם ומקיף גמור שמ"מ ברמז וסתימות הכל יש בו ולא כגילוי כלל וכמ"ש הרבה גופי תורה שנתנו ברמזיה, והנה לכך נמשל תורה שבכתב ותושבע"פ לחתן וכלה שהוא יחוד ז' וז' דהנה זיווג גשמי דו"ט ידוע דהטיפה דכזכור כלול בהעלם כל חלקי אבר הוולד מראשו לסופו כאחד בלי חילוק ניכר כלל וכלל בין פנימיות וחיצוניות שבו שצויר ראש ורגל ואברים הפנימים הכל בא כגילוי אחר שהייתו בבטן הנוקבא ונצטייר בחומר וצורה כל הפרטים אבל בשפע הדכר שזהו כח המוליד אין בו רק רוחניות והעלם של כל פרטים וכח המוליד ודאי יוליד בדמותו וצלמו אבל עדיין בהעלם שהוא בכח והיולי [ו]תמצית החיות הרוחניות כי ודאי טרם שבא להתפשטות חומר וצורה ה"י בכח המוליד הכל ואין כל חדש רק שבא לגלוי, ואמנם בלתי מקבל שהוא הנוק' לא ה"י מזה וולד כלל וגם בשהייתו נתחלק לרמ"ח אברים ויובדל ממנו החיצוניות בפ"ע בשערות וצפרנים כו', (כי הלוברן מן האב ממנו המתרות וחיצוניות הן הצפרנים ואודם שמן האם המתרות וחיצוניות הן השערות והפנימיות דהלוברן הוא המוחין והפנימיות האדם הוא הדם הוא הנפש בנשר וגידים כו' כידוע), כך יובן בדוגמא כגילוי ההלכות דתושבע"פ שבא הכל מן ההעלם דתושב"כ עד"מ שבחינת האור האלוקי שבפרשת ועשו להם ציצית כולל כל פרטי הלכות ציצית בכח והעלם וכן כל

גדילים תעשה לך ובסוכות תשבו: תצא כב, יב. אמור כג, מכ.

ר"ע שה"י דורש . . . דיש אם למקרא: מנחות כט, ב. סנהדרין ד, א ואילך. ויש.
שמי"ח: בכת"י ב: ומ"מ.

הרבה גופי תורה שנתנו ברמזיה: פרש"י חיי שרה כד, מט — מכ"ר פ"ט, ה.
לכך: בכת"י ב: כך.

דהטיפה: כ"ה בהכתב"יד. ואצ"ל: דהטיפה.

הלוברן מן האב . . . ואודם שמן האם: בנדה לא, א: אביו מוריץ הלוברן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח בראשו ולוברן שבעין. אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ודם ושערות ושחור שבעין. [וראה עוד ב.מילואים להמ"מ בס' מאמרי אדמו"ר האמצע במדבר ח"ג ע' ארבעח].

פרשה ופרשה בלי ניכר התחלקות עדיין בכל פרטי חלקי לבואי בהבדלה בין פסול לכשר להבדיל המותרות והיצוניות כו', ובתורה שב"ע"פ בא לגילוי כל הפרטים ונבדל כ"א בפ"ע והו' כל דינין והלכות שכל א' על מקומו יבוא ויש לו שורש מיוחד כו', ונבדל החיצוניות מן הפנימיות (כי רמ"ח פיקודין רמ"ח אברי' והתורה נק' אדם כמ"ש זאת תורת האדם ברמ"ח כו', ובתורה שב"ע"פ דוקא בא לידי גילוי ציור אדם זה בפירוש וביאור המצוה דוקא מטעם משל הנ"ל).

והנה ידוע בוהר דאסתכל באורייתא וברא עלמא שהעולמות ג"כ באין בצירוף שפע נמדדה באופן מיוחד ובבחי' פנימית וחיצונית כידוע דעשר ספירות דבי"ע באורות וכלים והיכלות הכל בסטרא דקדושה הפנימית כמו מלאכים ונשמות דבי"ע ויש ג"כ פסול וטמא שהו' יניקת החיצונים דקליפת נגה מבחי' המותרות ואחוריים בבחי' שערות וצפרנים כנ"ל, ונקרא עלמא דפרודא כידוע, וכל אופן המשכה בעולמות הכל נמשך מתושב"פ מל' קרינו לה כמאמר רז"ל א"ת בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו של עולם, כי בתושב"פ"פ בא הכל לגילוי בהבדלה גמורה בין כשר לפסול כו' עדי"ז נמשך השפע לעולמות לפנימיות העולמות והיצוניות הכל במדה ושעור עפ"י מאמר קו המדה, וכמ"ש מי מדד כו', הכל עפ"י התורה דכתיב ואהי' אצלו אמון וזהו מתני' מלכתא משא"כ בתושב"כ שאין מקום לחצוני' לקבל משם כלל, ע"מ שאין הולד נולד אלא מן הברור שבטפה דוקא כו'.

ולהבין זה בתוס' ביאור, הנה יש להבין קצת ביאור ענין הפסוק חתום תורה בלמודי מהו ענין חתימה זאת ולמה דוקא בלמודי שהוא בלומדי' המקבלים מתשב"כ שהו' בעלי תושב"פ דוקא, דהנה ענין החותם ידוע שהו' בבי' דברים הא' בענין הכתב והמכתב שאין עיקר קיום דבר הכתב

חלקי: כיה בהכתבידי. ואיצ"ל: חלקי.

לבוא: בהכתי' ליתא.

זאת תורת האדם: שמואל"ב ז' יט. וראה וז"א קלד, בי' כמה דבר נש כו' אורייתא כלא שיפין ופרקיו כו' חז' גופא. וז"א כי, כ' עה"פ זאת התורה אדם. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קצת וע' רפח. ח"כ ע' תרעה. במדבר ח"א ס"ע כו'.

בוהר דאסתכל באורייתא וברא עלמא: זח"ב קסא, א"ב.

מתושב"פ"פ מל' קרינו לה... א"ת בניך... שעוסקים בבנינו: תקוני זחר בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ברכות טז, א. שבת קיד, א.

מי מדד... ואהי' אצלו אמון... מתני' מלכתא: ישעי' מ, יב. משלי, ה, ל. ביצה כה, ב. מתניתין מלכתא. כתובות טא, ב. מתניתא מלכתא.

שאין הולד נולד אלא מן הברור שבטפה: ראה גם שערי ארה פת, א. פיה"מ לאדהאמ"צ פפ"ה (נג, כ). ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תתנט.

להבין קצת: בהכתי': להקדים.

חתום תורה בלמודי: ישעי' ה, טו.

בכל דתי המלך או דתי המדינה רק ע"י החותם כשנחתם בטבעת המלך אין להשיב ולשנות דבר ימין ושמאל ונתקיים בחותם זה [הכל] להיות פסק הדבר למעשה, ועד שלא נחתם יכולים לשנות מן הקצה לקצה להחליף ולהמיר טוב ברע, אבל הכל הולך אחר החתימה לקיים כל דבר ולהבדיל בין טוב לרע זה כשר וזה לא כו', ועוד ענין החותם לשמירה על דבר מה שלא ישלוט בו ידי זרים כמו חביות יין, שחותמים לשמור שלא יגע בו זר, וכן אוצר חתום וכמו שחותמים על אגרת שלא יפתח זר לקרותו וכה"ג, ונמצא יש בחותם ב' ענינים, א' קיום וגמר לפסוק הדבר כל ישונה עוד, הב' לשמור כל ישלוט זר, ושני [ה]ענינים אמת ועולין לענין א' שהוא שיקיים אותו הדבר מבלי ישונה מאיזה צד שיהי' כו', והדוגמא מזה יובן מחותמו של הקב"ה שהוא בחי' אמת דתורה כידוע (וזהו פועל אמת כתשב"כ שפעולתו אמת בתושבע"פ) והיינו דוקא בתושבע"פ ששם נפסק הדבר בלי נטות ימין ושמאל בכל פרטי הדבר דת ודין והגם שכבר הואי' בכתב בתושב"כ לא נתקיים בחותם. כ"א בתושבע"פ שנתקיים [שם] כמ"ש להקים את כל דברי התורה הזאת (והראי' מלאו [ד]לא תסור ימין ושמאל כו' שבחכמי ישראל הסנהדרין עיקר הגמר להטות הדבר לימין ושמאל ואפי' על שמאל שהוא ימין וכענין אתם אפילו מוטעין כו'), ועוד ענין החותם דתושבע"פ לשמ[ו]רה מן החיצונים כי בתושבע"פ דוקא הוא עיקר [ה]הבדלה להבדיל בגילוי זה כשר וזה פסול ולא יהי' לחיצונים יניקה יותר מכפי המדה כלל, וזהו בבחי' אור פנימי בדבור דוקא כשאומר פסול וכשר בגילוי בהלכות טומאה וטהרה ואיסור והיתר [בתושבע"פ] דמתניתין מלכתא כמלך שגוזר בדבור דבר מלך כו' והוא ענין החותם שמקיים להבדיל בין טו"ר כנ"ל, אך השמירה בבחי' מקיף כנ"ל כחותם שעל האגרת והאוצר החתום והחביות חבתי"ח כו' שלא ישלוט זר הוא ענין שלא יינקו החיצונים מבחי' מותרות [ו]חיצוניות יותר מכפי המדה מצד העסק בתורה שלא לשמה שאז גם הם ישלטו יד בתורה כמארז"ל זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות, כמו הלומד

שחותמים: כתי"א: שחותמים בחביות. כתי"ב: שחותמים בחי"ח [בחותם בתוך חותם].

מחותמו של הקב"ה . . . אמת: [בהכתי"י: בחותמו]. שבת נה, א.

פועל אמת: נוטח ברכת קידוש לבנה [סנהדרין מב, א].

הוא: כהכתי"י: בא.

בחותם: שם: בחותמו.

להקים את כל דברי התורה הזאת: [בהכתי"י ליתא חיבת. כלי" וכן ליתא בהפסוקים דלהלן]. ראה תבוא כו',

כו: ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם. ובמלכ"ס ב, כד: למען הקים את דברי

התורה ג' [ובכ"מ נמצא הלשון: לעשות את כל דברי התורה הזאת]. וראה ג"כ ס' מאמרי אדהאמיצ' במדבר

חי"ב ע' תרנט.

דלא תסור ימין ושמאל . . . ואפי' על שמאל שהוא ימין . . . אחס אפי' מוטעין: שופטים יז, יא. ספרי ופרש"י

שם: ר"ה כה, א.

דמתניתין מלכתא: נסמו לעיל בסמוך.

חבתי"ח: = חותם בתוך חותם.

זכה נעשה לו סם חיים: יומא עב, ב.

רק להתגדל לעשות לו שם או קרדום כו' לפרנסתו הרי ע"ז וכיוצא בו כמו לקנטר כו', חתום תורה בלימודי שצריך חותם ושמירה שלא יהי' ע"ז תוס' יניקה לחיצונים מהתורה עצמה [ש]הרי אמר לא זכה נעשית לו סם המות וכן אמר למשמאילים [בה] סמא דמותא, הרי מקבל סם המות לנפשו מהתורה שלומד שלא לשמה כמ"ש ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי כו', ואם זהו בלומד ועושה ההיפוך לחלל שבתות ועובר על כל מה שכתוב בתורה אבל גם העוסק שלא לשמה בלבד והוא להתגדל ולקנטר כו' גם זה סם המות לנפשו להפרידו מאלקים חיים לגמרי ולזה אמר חתום תורה בלימודי.

וביאור זה הנה ידוע [ב]מ"ש חכמות בחוץ חכמה עילאה וחכמה תתאה כו' וכן יהיב חכמתא לחכימין חכמה עילאה דאתמשיך בחכמה תתאה, והענין הוא די'ש ב' מדרגות בחכמה הא' בחי' האין דחכ' כמו שהיא בעצם [ב]בחי' ביטול עצמוי מצד גילוי אור א"ס שרואה את הנולד יש מאין כו' בבחי' ראי' דחכ' שנקרא כ"ח מ"ה לאסתכלא ביקרא דמלכא כו', והב' בחי' יש שבחכמה זו עצמה עד שנעשה [היפך] הביטול כמצ'אות והוא אשר אנו רואים בכל שכל והתבוננות אלוקית שכאשר יתבונני ומבין ממנה גדולת אא"ס ביה יתבטל למקורי, ואמנם ממה שנדמה בנפשו שכעתי מבין הוא עכ"פ ויתענג בנפשו [מגופה] של ההשכלה אלוקית מצד עצמה ולא מצד אלקות שבה בהיות שעושה מן השכלה זו יש ודבר מה ומטעה א"ע שמתענג כה מצד שהיא השכלה אלוקית ובאמת לא בקרבת אלוקים יחפץ שהרי ילך מיד אחר ההבל כו' וההתפעלות בהשכלה זו אינו רק מצד ישות השכל הזה בנפשו לומר שמבין ומשיג דבר חכמה עמוקה כו', ואכן אפשר שאוהב דבר חכמה זו באמת אבל הרי נפרד הדבר חכמה בנפשו מאלוקות לגמרי, ולזולתו הטוב ממנו יהי' אותו דבר חכמה אלוקית בהתפעלות חיי נפשו מצד אלוקות שבה הרי לזה השכלה הזאת סם חיים ולזה השכלה זו עצמה סם המות להפריד נפשו מחיי החיים על ידה דוקא כמו האומר אין לי אלא תורה הגם שאוהב את התורה בלב ונפש מ"מ מפרידה מאלוקות שבה במ"ש אין לי אלא תורה זו מצד עצם מעלחה ואע"פ שמטעה הנפש המעורבת טו"ר לומר מצד

למשמאילים . . . ולרשע אמר אלוקים: שבת פה, ב. תהלים ג, טז.

חכמות בחוץ חכמה עילאה . . . יהיב חכמתא . . . דאתמשיך בחכמה תתאה: משלי א, כ. דניאל ב, כא. זח"א

קמא, ב. וראה להלן סכ"ב.

עצמו: בהכתי' עצמי.

שרואה את הנולד יש מאין: ע"פ תמיד לב, א. ראה תניא פמ"ג. לקרית נשא כו. ד. האינו עה, א.

שנקרא כ"ח מ"ה: ראה זח"ג כח, א. לד, א. א. ועוד.

לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זח"ב קלד, א. רמז, ב.

יתבונן: בכתי' ב: מכיר.

לחקור: בכתי' א: ממקורי. בכתי' ב: ממקומי.

שנענח מבין: בהכתי': שמשגי ומבין.

האומר אין לי אלא תורה: ראה יבמות קט, ב. וראה סה"מ תשי"ח ע' 266.

זו: בהכתי' ליתא.

שהוא חכמה אלוקית אוהב עכ"ז עיקר מעלת חכמה זו מצד גילוי אא"ס שבה לבד ולזאת [אמרן] אפי' תורה אין לו וכמ"ש יהיב חכמתא לחכימין דוקא וכן חכמות כו' דכשיש חכמה תתאה ביטול עצמו מכל וכל מצד התפעלות אלוקות שבחכ' זו אזי לפ"ע יש בה גילוי אא"ס שבחכמה שנק' אין דחכמה הנקרא סם חיים ולהיפך כאשר עושה יש נפרד מחכ' זאת לעצמו [ו]לגרמי' כו' נעשה לו חכמה זו עצמה סם המות לנפשו עד שאפי' תורה אין לו כו' וכשהבור ריק אין בו מים ממים דאורייתא ממילא נחשים ועקרבים יש בו שהוא יניקות כל הקליפות כו' ודיל.

(ב) וזהו מ"ש יען כי נגש העם הזה בפיו [ב]שפתיו כבדוני כו' ואבדה חכמת חכמיו כו', דהנה חכמת חכמיו היינו מקור החכמה בחי' ח"ע דגילוי אא"סי דוקא בחכמה מאיר מח"ע הנ"ל כמ"ש יהיב חכמתא לחכימין מטעם הנ"ל אך כשא[ו]מר אין לי אלא תורה פי' לי לגרמי [ו]לעצמי אין לי רק התורה לא בחי' אלקות שבה כנ"ל שעושה יש [ו]עיקר מהחכמה עצמה ומפרידה אפי' תורה אין לו משום שנפסק ממנו מקור החכמה כמ"ש ואבדה חכמת חכמיו כו' (וטעם דיען כי נגש כו' משום שבלבו רחוק ואינו אלא מן השפה ולחוץ בתפלה ממילא בדברו בד"ת אין דבר ה' מלוכש בו להיות מאיר ח"ע בחי' כמ"ש אם ישים אליו לבו [כו' וכידוע] וכמ"ש במ"א בענין טעם חורבן בהמ"ק מפני שלא ברכו בתורה תחלה וכמאמר ר"ש לך קראי לך כו'), כי הנה באמת ידוע שעיקר ההפרש בין סטרא דקדושה לסטרא דקליפה כי את זה לעומת זה כו' הוא כמה שבחי' [מל'] דקדושה הוא להשפיע חוץ מעצמותו להחיות רוח שפלים כו' בירידה וצמצום אחר צמצום כי זהו מטוב וחסד האלוקי שהוא להטיב לרוח נמוכה ולהיות מניחי' ומצמצם את עצמו בשביל טוב ושפע למקבלים, וזהו חסד ח"ס דלי"ת והעיקר הוא כמה שמבטל א"ע בטבע הטוב האמיתי שמניח ומבטל א"ע עד שכל אשר לו יתן לשפלים ונדכאים דוקא [ו]כאברהם איש חסד דעביד טיבו [יתירא] עם

וכשהבור ריק . . . ממים דאורייתא: וישב לו. כד. זחיג רעט. א. ובכ"מ.
 יען כי נגש . . . חכמת חכמיו: ישעי' כט, יג"ד. וראה גם סי' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"א ע' פג. וישג.
 אא"ס דוקא בחכמה: בהכתי': בה דוקא בחכמים.
 אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.
 במ"א . . . שלא ברכו בתורה: פסיקתא דאיכיר פיסקא ב'. ראה סה"מ תקס"ה ע' קכה. תקס"ז ע' שח ואילך.
 שיר ואילך. תקס"ט ע' רל. אמ"ב שער הק"ש פצ"ג ואילך. פק"א ואילך.
 וכמאמר ר"ש לך קראי: פסחים סו, כ: רב ששת כו' ואמר חזאי נפשיא חזאי נפשיא לך קראי לך תנאי.
 את זה לעומת זה: קהלת ז, יד.
 מניח: בהכתי': מגשם.
 חסד ז"ס דלי"ת: ראה תקוני זהר תכ"ב (סו, ב). אנה"ק ס"י (תניא קטו, ב).
 דעביד טיבו . . . במ"א ע"פ לשאורית נחלחו: ראה זחיג רסב, ריש ע"ב. דיה להבין כו' לשאורית נחלתו —
 נדסם באוה"ת וירא ז, א ואילך. ובגוד"ד שם צא, א. [ושם צא, סע"א: מ"ש כאן מרח ז"ל באריכות].

ברייטא (וכמ"ש במ"א ע"פ לשארית נחלתו כו'), וזה טוב ה' לכל בחי' צדיק וטוב כידוע ואת זה לעומת זה בסטרא דקליפה הוא להיפוך שכל העיקר שלהם הוא רק לגרמי' ולעצמו ולא יוכל לתת שפע לחוץ מעצמותו כלום ואפי' טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין כמו גשרים תקנו כו', וכמשל' לעלוקה שתי בנות הב הב לגרמי', ושונאים דבר שחוץ מהם כי לא ירגיש רק א"ע ולא שחוץ מהם ולא יחושו על כלי' רוח נמוכה כלל כידוע שאין שום שפע [נמשך] מג' קליפות ולזאת מחוסרים וריקים מכל טוב העליון משום דברכות לראש צדיק כו' כתי' כידוע, וגם כאן יובן בענין אין לי אלא כו' משום דעיקר חפצו בתורה הוא רק לגרמי' לקנות לו שם ולהתגדל כו' היפוך בחי' ביטול העצמי כו' (כמ"ש לך קראי לך כו') שדיכורו רק [כלי] לדבר ה' כמו שכינה מדברת כו'. ודאי אפי' תורה אין לו שלא נמשך [לו] מבחי' מקור התורה כלל כו' מפני שנפסק ונפרד בזה ממקורא דכולא כו', (וההיפוך מזה העוסק לשמה הוא בלתי מרגיש לעצמו שום טובה ומעלה בזה העסק כמו רב עולא דגרס תדיר באורייתא ולא מחזיק טיבותא לנפשי' כלל), (אך מ"ש מעיקרא כי עבד אינש אדעת' דנפשי' והיינו ובתורתו ואחי' בתורת ה' כו' כמ"ש במ"א שזהו [ל]המשיך א"ס שבחכמה שבתורה בנפשו ואין זה לגרמי' שהרי אמר קרבת אלהים לי טוב לי דוקא, וזהו ענין חתום תורה בלימודי פ"י בלימודי באותם שמלמדים אותם בעסקם בד"ת בבחי' ביטול כניל, ש"עז אמר את ה' האמרת כו' לשון מפעיל [שהקב"ה] יושב ושונה כנגדו ממש, וזהו למודי ה' שממשיכים גילוי א"ס בחכמה שבתורה ע"י הביטול שלהם

טוב ה' לכל: תהלים קמה, ט.

טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין: ראה תקוני זהר תיקון ו (כב, א).

גשרים תקנו: שבת לג, ב; תקנו שווקים תקנו גשרים כו' לצורך עצמו.

וכמשל לעלוקה שתי בנות: [בהכתי': וכמ"ש]. משלי ל, טו.

כל רוח: בהכתי': דל ורות.

דברכות לראש צדיק: משלי י, ה.

שכינה מדברת: ראה זח"ג רלב, א. שמור פ"ג, טו. ובכ"מ.

רב עולא . . . ולא מחזיק טיבותא לנפשי': [בקונטרס מאמרים יקרים נדפס: ר' אליעז, ותוקן כאן ע"פ

הכתי']. ע"פ סנהדרין פח, ב ברב עולא בר אבא: וגרים באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשי' כו'. וראה

ע"ז שינוי הגירסאות בדקדוקי סופרים שם, ובהמ"מ בס' מאמרי אדמו"ר דברים ח"א ס"ע ח.

מעיקרא כי עבד אינש: פסחים סח, ב.

ובתורתו ואחי' בתורת ה' כו': כן נדפס בקונטרס מאמרים יקרים, וכ"ה בהכתי'. ובלוח התיקון

שבבקונטרס שם תוקן שצ"ל: והיינו בתורת ה' ואחי' בתורתו. והוא ע"פ הגמ' ע"ז יט, א: בתחילה נסראת על

שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר [תהלים א, ב] בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם וליילה.

וראה להלן סכ"ב [ע' רסו]: דארז"ל כתיב בתורת ה' חפצו וכתיב ובתורתו כו' בתורת ה' חפצו וזה

אדעת' דנפשי' כו' ואחי' בתורתו יהגה שהתורה בחי' מקבל והעוסק בה נק' משפיע כו'. וכ"ה לעיל ד"ה

כמשוש חתן [ע' יט], וראה גם לקרית שלח מט, ב, נא, סע"א.

קרבת אלוקים . . . חתום תורת: תהלים עג, כה. ישע"ה ח, טו.

אותם: בהכתי': אותם.

את ה' האמרת: תבוא כו', י.

שוקב"ה יושב ושונה כנגדו: תד"ר פ"ח.

למודי ה': ישע"ה נד, יג.

דיהיב ח"ע לחכימין דוקא כנ"ל, וע"כ צריך חתימה לחתום התורה הזאת בלימודי הוי' שלא יקרבו זרים אלי' וילמדו שלא לשמה לעשות מהחכמה יש כו' להפרידה מאא"ס שבתורה כו' והחותם הוא השומר [ש]גדול מן המשתמר והיינו מבחי' מקיפים דוקא וכמו ה' צילך כשיושב ושונה כנגדו הוא החותם שמהבל הדיבור נעשה אור מקיף לשמור מיניקת החיצונים שלא יקרבו לקבל מהם. כו', ואין חותם זה רק בתושבע"פ דוקא לפי ששם נגלה אור ח"ע בכיבור ופי' והכל יכולין לקרב שם (ולפתח חטאת רובץ דחוי' קטיר כו', וע"כ עיקרי' של סם שם הוא) וכנ"ל בענין לא זכה נעשה לו סם המות כו', (והיינו כשהתורה היא בבחי' רפואה כמו רפאות תהי כו' והרפואה הוא בלתי ממוצעת או סם חיים לרפואתה. או סם המות להמית, אבל כשהתורה נקראת מזון כמ"ש לכו לחמו בלחמי וכו' תורתך בתוך מעי כו' הרי המזון מעה"ד טוב ורע עוסק לשמה טוב שבה מחזירו למוטב ורע שבמזון אינו טוב לנפשו אבל אינו נקרא סם המות וכמו אורייתא בלא דו"ר שאינו מזיק לנפשי' כו').

ובכל הנ"ל יובן ענין ברכת חתנים מה שבברכת יוצר פותח בברוך ואינו חותם בברוך כו', דהנה לכאורה אין זה מובן מה שהוכפלה ברכה זו הכל ביצירת האדם, [דברכת יוצר האדם] הראשונה מדבר ביצירה דאדם הראשון והשנית אשר יצר את האדם בצלמו כו' ג"כ באדה"ר ואם בשביל בנין חוה במ"ש והתקין לו כו' הואי לא התחיל בזה, ו[אשר יצר] לכאורה הוא מיותר לגמרי. אך הנה כתיב מה שמו ומה שם בנו וידוע דמה הראשון היא בחי' מ"ה דאדם קדמון דאבא ואימא בח"ע בראש כו' אדם גימ' מ"ה כו' (והוא הנק' אדה"ר כו' כידוע) ומה הב' הוא אדם [דחכמה תתאה] דז"א שהוא בחי' המדות כי המדות נולדו מח"ע דא"ק כו', והענין ידוע דחכ' דא"ק הוא

ה' צילך: תהלים קכ"א, ה.

שמהבל הדיבור נעשה אור מקיף: ראה פ"ה שער ספ"ה ספ"ג. תניא ספ"ה. לקרית במדבר ה', ד [ועיין בהגה"מ שם]. ס' מאמרי אדה"ר ענינים ע' קכג [בשם הע"ח]. ס' מאמרי אדה"ר צד"ק ח"א ע' שפח [ובה"מ שם] דרמ"צ כה, ב.

מהם: בהכתי' גם הם.

ולפתח חטאת רובץ דחוי' קטיר: בראשית ד', ג. ראה תשובי זהר תכ"ז (עכ, א). ביאה"ז קל, ד. פיה"מ לאדה"ר מד, ג.

של סם שם הוא: בהכתי' שלי"ש [שלא לשמה] שם הוא כו'.

רפאות תהי' משלי ג, ת.

לרפאותה: בהכתי' לרפאות החולי הקשה.

לכו לחמו . . . תורתך בתוך מעי: משלי ט, ה. [וראה זח"א רס, א. ובכ"מ]. תהלים מ, ט.

אין טוב: בהכתי' מויק.

הוא לא התחיל: בהכתי' הויל להתחיל.

מה שמו ומה שם בנו . . . אדם גימ' מ"ה: משלי ל, ד [וראה זח"ב עט, א ואילך. ועוד]. ע"ח שער לאה ורחל (שלי"ח) פ"ב. ועוד.

דאבא ואימא בחדע: בהכתי' דאור אבא דח"ע.

בח"ע בראש: ראה זח"א כו, ב. ועוד.

בח' אור החכ' עצמה דאצי' כמו שנאצלו מן המאציל כמ"ש והחכמה מאין תמצא כו' ונק' אזי אב כמ"ש כי אתה אבינו כו' ושרשה מבחי' העלם עצמות אא"ס ויצא מן ההעלם לגילוי כידוע ולכך נק' אדם דיצירה כי בחי' היצירה הוא בחי' גילוי ההעלם כמו צורה לחומר ולכן נקרא אור כמ"ש יהי אור זה אור קדמאה דכתיב ותורה אור כו', וזהו שרש ענין תושב"כ שהוא בחי' חכ' עילאה דאור קדמאה הנקרא אדם קדמאה והוא באותיות תושב"כ שנקרא יצירה שבא בגילוי מן ההעלם דעצמי[ות] שלמעלה מן החכמה כו', אבל עדיין הכל שם ברמז ובקיצור ובה ליד גילוי בתושב"כ כמשל השפעת ז"א כנ"ל והיינו שחזר וכפל ברכה שני' ליצירת אדם באמרו אשר יצר [את האדם] כו', דברכה ראשונה מדבר ביצירה דא"ק כו' שנקרא אדם הראשון בכלל וברכה שני' הוא בשביל המשכה מתושב"כ לתושב"כ, וזהו והתקין לו ממנו כו' וד"ל.

וזהו שבברכה ראשונה אינו חותם בברוך ובשני' חותם בברוך, דהנה מבואר למעלה בענין החותם ב' ענינים ענין הגמר והפסק וענין השמירה ושניהם אין זה רק בתושב"כ דוקא, ולזה אמר חתום תורה בלימודי בלימוד תושב"כ מל' קרינו לה דשם בא פסק הדבר לידי מעשה וצריך שמירה שם מיניקת החיצונים שהם בעלמא דאתגלי' שמשם יפרד כו' אבל בבחי' ח"ע דתושב"כ שהכל שם ברמז ובקיצור הרי אין שם שרש יניקה לחיצונים וכמ"ש ימותו ולא בחכ' ולכן תושב"כ דוקא נקראת עה"ח ולא עה"ד וכמ"ש עץ חיים היא כו' אבל תושב"כ היא בעץ הדעת טו"ר כשר ופסול טהור וטמא כו' וצריך הבדלה ושמירה ולכן עיקר החותם הוא בתושב"כ דוקא ובתושב"כ איצ' חותם שם ולכך ברכה ראשונה אינו חותם בברוך ובשני' שהוא בשביל תושב"כ וכמ"ש והתקין לו ממנו בנין כו' בנין הנוק' שיש משם יניקת חיצונים צריך חותם ולכך חותם בברוך וד"ל.

ומעתה יש להבין פי' נוסח הברכה שני' במ"ש והתקין לו ממנו בנין עדי עד דוקא דזהו שאמר ממנו דמשמע שאינו נבדל ממנהי ובאמת נבנה בנין חוה כמהות פרצוף בפ"ע ומהו לשון [עדי] עד [דוקא מה ענין] לשון נצחיות לכאן וע"י הגוף דוקא, אך הנה פי' הפשוט ידוע דבנין הנוק'

והחכמה מאין תמצא . . . כי אתה אבינו: איוב כה, יב. ישעי' סג, טו.

או אב: בהכתי': אור אבא.

יהי אור זה אור קדמאה . . . ותורה אור: בראשית א, ג. זח"א ל, ב. ועוד. משלי ו, כג.

שמשם יפרד: בראשית ב, ייד.

ימותו ולא בחכ': איוב ד, כא.

עץ חיים היא . . . תושב"כ היא כהה"ד: משלי ג, יח. וראה זח"ג קכד, ב [נתי' באגה"ק סכין].

חתונה: בהכתי': ממנו.

הנוק': ההכתי': הנוק'.

מאחת מצלעותיו ע"כ אמר זאת הפעם עצם מעצמי כו' ולזה אמר והתקין לו ממנו דוקא שהוא מא' מצלעותיו, אמנם באמת פי' והתקין היינו שעשה הכנה ותיקון באדם עצמו שהי' ממנו שרש בנין הנוק', והענין ידוע דאבא יסד ברתא דהיינו בחי' ח"ע שבראש הנ"ל משם יש שורש בנין המל' והוא מ"ש עצם מעצמי כו' העלם. זה שרשו במוח דאבא דעצמות הוא מן הלובן והלובן הוא מן האב דוקא פידוע והאודם מן האם ממנו כשר וגידים כו', כך יש מקו[ר] [ל]תושבע"פ מתושבי"כ שהוא בח"ע והוא ענין הדרש שנדרש הכל על אותו וקוצין ותגין דתושבי"כ כו' משום דאבא יסד ברתא כו', ולזה אמר והתקין לו ממנו מחכמה בראש דא"ק הנ"ל (והוא ענין אושיט פסיעה לבר דהיינו ויין שבגימיל' שמשם בנין המל' בפ"ע במה דאוישט כו' וכמ"ש בזהר ע"פ ומגבעות אשורנו ומבואר במ"א), ומ"ש ממנו שאינו נבדל ממנו כו' הענין הוא מפני בחי' חותם דחתום תורה בלימודי ע"כ גם לאחר בנין המל' תושבע"פ במהות בפ"ע בגין סדרים הרי אמר גין נעול מעין חתום שלא יש יניקה לחיצונים ואינו נפרד מאא"ס שבח"ע דתושבי"כ כלל, וזהו והתקין לו ע"י החותם המשמרה שלא תהא [בחי'] נפרד ותהי' לו ממנו ולא דבר ויש בפ"ע אלא עצם מעצמי כו' כי מאיש לוקחה זאת ע"כ נק' אשה יראת ה' כו' והוא מ"ש חכמות בחוץ גם בחוץ ח"ע מאיר בחי' בבחי' הביטול עצמו דכח מה (כמו לך קראי לך תנאי כו') עד שגם בירידת המל' למטה מטה גם בעולם הפירוד לא תפרד לעולם [מ]יחוד עליון דאא"ס שבע"ס משום דנעוץ תחילתן בסופו כו', וזהו והתקין לו ממנו בשבילו התיקוני' במל' בחי' תיקון דבנין המל' כו' וד"ל. אך מ"ש והתקין לו ממנו בנין כו' משמע דמצד עצמו לבד לא יהי' תיקון איזה בנין רק שהתקין לו בנין הנוק' שעל ידה יהי' לו גם [כך] בנין וכמ"ש חכ' נשים בנתה ביתה כו' [והוא] לפי שבינה יתירה

זאת הפעם: בראשית ב, כג.

דאבא יסד ברחא: זחיג רמח, א, רנו, ב, רנה, א, תקוני זהר תכ"א (סא, ב), תס"ט (קה, ב).

העלם: בהכתי': דעצם.

דעצמות: . מן האם . והאודם מן האם ממנו בשר וגידים: ע"פ נדה לא, א. [שם לפנינו שבינו — וראה הנסמך ע"ז בארובה במילואים להמ"מ בס' מאמרי אדהאמי"צ במדבר ח"ג ע' אירעת]. וראה גם לעיל את א' (ע' קסט).

אושיט פסיעה לבר . . בזהר ע"פ ומגבעות אשורנו ומבואר במ"א: זחיג רג, ב, ביאה"ז קג, א ואילך. וראה גם ס' מאמרי אדהאמי"צ ויקרא ח"א ע' רסו.

שבגימיל': ציל כבהכתי': שברגל היא.

גן נעול מעין חתום: ע"פ שה"ש ד, יב.

אשה יראת ה': משלי לא, ל.

חכמות בחוץ . . ח"ע מאיר בחי': משלי א, כ, ראה זחיג קמא, ב.

לך קראי: מסחים סח, ב.

שבע"ס: בהכתי': שבח"ע.

דנעוץ תחילתן בסופו: ספר יצירה פ"א מ"ז.

התיקון במל' בחי': בהכתי': התקין בחי'.

זחי' נשים בנתה ביתה . . שבינה יתירה: משלי יד, א, נדה מה, ב.

גיתנה באשה כו' נתינה זה היינו והתקין לו כו', והיינו מ"ש ויבן ה' אלקים כו' ועד"מ בולד שבבטן הנוק' שנתגדל ברמ"ח כו' וכך הלכות שבתורה שבע"פ רבו בהתחלקות וביותר מכפי המדה שמקבלת מתושב"כ וכמ"ש במ"א בענין פנים מסבירות ופנים מאירות דבחי' [מקבל] השפע בא כו' בהרחבה יתירה יותר משיעור קומת המשפיע וכמ"ש ואורך אתכם קוממיות שיעור ב' קומות כו' שאין טיפה יורד שאין טפיים עולין כו' וכן א"ח עטרת בעלה ונקבה תסובב גבר הכל בתושבע"פ מל' קרינון לה כידוע וד"ל.

ועתה יל משיא בנין עדי עד שהיא לנצח נצחים כו', דהנה כל מה שבינה יתירה נתנה כו' ונק' עטרת בעלה כו' הכל עכשיו אבל לעיל בימות המשיח יהי' עלי' יותר גבוה לבחי' המל' והוא מ"ש עד דוד הגדיל שיש לפרשו בב' אופנים הא' הגדיל רק יותר מקומת המשפיע כנ"ל והב' הגדיל למעלה מעלה והוא כמ"ש דוד מלך ישראל חי וקיים בבחי' נצחיות דא"ס עצמו וכמ"ש ה' ימלוך לעולם ועד וכן לעדי עד ימלוך כו' והוא מל' דא"ס שלפני הצמצום שיתגלה לע"ל וכמ"ש גלה כבוד מלכותך ממש כו' ע"כ יהי' הכל בתכלית הביטול שא"ס יהי' למטה כמו למעלה ממש, וזה בנין עדי עד כמו שיהי' הגדלת המל' לע"ל שלעדי עד ימלוך כו' (וכמ"ש במ"א בענין ואלה דברי דוד האחרונים שהוא כתר שם טוב דמשיח שהוא למעלה מכתר מל', וז"ש נאום הגבר הוקם על דתושבע"פ דוקא) שכל ברכות החתנים עיקרם מדבר לע"ל דוקא כמו בברכת אשר ברא ששון כו' שהוא עיקר הברכות הרי אמר [בה] מהרה ישמע כו' ישמע לשון עתיד והוא בימות המשיח שאז קול כלה למעלה מקול חתן והכלה עיקר לכך מסיים בה משמח חתן עם הכלה משא"כ בשמח תשמח כו' שהוא בנין המל' בפ"ע בבנין א' מצלעותיו עד שנעשו שווין בקומתן כו' מסיים חתן וכלה כמשי"ת בעו"ה וד"ל.

ויבן ה' אלקים: בראשית ב, כב.

במ"א בענין פנים מסבירות ופנים מאירות: ראה גם לעיל ע' טו, ושי"נ.

ואורך אתכם . . . ב' קומות: בחוקתי כו', יג. סנהדרין ק, א. וראה סי' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"ב ע' תשפו ואילך. דברים ח"א ע' לח. ושי"נ.

שאין טיפה . . . טפיים עולין: ראה וחי' רמז, ב. לקרות שלח מב, ב [ובהמ"מ שם].

א"ח . . . ונקבה תסובב גבר: משלי יב, ד. ירמ"י לא, כא.

עד דוד הגדיל: שמואל"א כ, מא.

דוד מלך ישראל חי וקיים: נוסח ברכת קידוש לבנה. ר"ה כה, א.

ה' ימלוך . . . לעדי עד ימלוך: בשלח טו, יח. פי"ט. מלך עליוד בשחרית ומוסף דר"ה.

גלה כבוד מלכותך: תפילת מוסף דיו"ט.

במ"א בענין ואלה דברי דוד . . . הוקם על דתושבע"פ: שמואל"ב כג, א. וראה במדבר"י פ"ח, כא: הוקם על כו' עולה של תורה [ועד"ו מדרש שמואל פכ"ט. תנא דבי אליהו רבא רפ"ב], וראה ד"ה ויקהל בסה"מ תקס"ב ח"ב ע' ששא ואילך. ומקבילו כתר"ח שמות תקפה, א ואילך.

בברכת אשר ברא . . . שהוא עיקר הברכות: ראה לעיל ע' קמו, ושי"נ.

(ג) והנה להבין בתוס' ביאור ענין הנ"ל מה שברכה דיוצר האדם אינו חותם בברוך כו', יש להקדים עוד ענין א' והוא בענין האמונה. דהנה האמונה לא נז' בתורה בענין מצות כלל ואע"פ שיחוד אלקי' נזכר במצוה כמו וידעת כו' שמע ישראל כו' וכן מצות האהבה והדביקות, אבל האמונה לא נז' שמצוה להאמין בה' אחד היינו לפי שלא יתכן על האמונה [ציוויו] כלל כי האמונה היא בכחי' עצמיות וטבעיות בכל א' מישראל מיד שיבוא לכלל דעת קצת מאמין בה' אמונה חזקה ונפלאה עד שתהא כמו טבע בנפשו ואין צריך לימוד וראי' לזה כלל שהרי הנשים וקטנים שם שמים שגור בפיהם באמונה חזקה מאד בלי הקדם לימוד מאביהם בזה כלל וידוע שרש זה [הוא] לפי שהאמונה היא ירושה בכל נפש מישראל מהאבות וכמ"ש מה יפה ירושתינו כו' ואברהם אבינו ע"ה אחד הי' המאמין הראשון כמ"ש והאמין בה' כו' וישראל נק' מאמינים בני מאמינים עד שהקטן מיד שיגדיל בדעת קצת יאמין כמו הגדול בדעת ממש כידוע וזה הדבר שייך [מצד אור ה]נשמה האלקית [שבכאוי"א] מישראל מיד בהולד[ו] מבטן אמו כמאמר ג' שותפין והקב"ה נותן בו נשמה ונקרא אדם אדמה לעליון, וכמאמר רז"ל אתם קרוין אדם והיינו ענין הירושה מהאבות דהאבות הם שרשים הראשונים לכללות נשיי המסתעפים [מהם שאין קורין אבות אלא לג' כו', וכמו השרש לאילן שכל ענפי' יונקי' מהשרש, כך אור נשמתם של האבות נק' שרשים ונמשך האמונה מהם לכל הדורות המסתעפים] דור אחר דור בלי הפסק עד שיוכל גם הקל למסוג' מ[כח] האמונה לבד ולכך כמו טבע בנפש כי"א מישראל ולא הוצרך להיות מצוה בזה כי אין הציווי חל רק במה שהנשמה מוסתרת בגוף שלא יחשיך אורה אבל מצד עצם טבעיות הנשמות לא חל עלי' ציווי, אך הנה מכל מקום כתיב ורעה אמונה דהיינו שהוא זן ומפרנס את האמונה לעשות בה ריבוי והתפשטות וחיוזוק כח יותר וזה פלא וסותר לדלעיל מאחר שהאמונה עצמית וטבעית מצד הנשמה עצמה מה צריכה לחיוזוק כח ולפרנס אותה כו', אמנם הנה כתיב חדשים לבקרים רבה אמונתך משמע שבכל בוקר

וידעת . . שמע ישראל: ואתחנו ד, לט, ה, ד.

מה יפה ירושתינו: נוסח תפילת השחר.

ואברהם . . אחד הי' . . והאמין בה': ע"פ יחזקאל לג, כד, לד לך טו, ו.

מאמינים בני מאמינים: שבת צו, א.

ג' שותפין: נדה לא, א.

ונקרא אדם אדמה לעליון: אדמה לעליון — לי הכתוב בישעי' יד, יד, וראה בהגמטן ע"ז בארובה בהמ"א

בס' מאמרי אדהמ"צ במדבר ח"ג ע' איקמ.

אתם קרוין אדם: יבמות סא, א.

אין קורין אבות אלא לג': ברכות טז, א.

ורעה אמונה: תהלים לג, ג.

חדשים לבקרים: איכה ג, כג, וראה ס' מאמרי אדהמ"צ במדבר ח"ד ע' אשיד. דברים ח"ג ע' תתטו

ואילך וע' תתנב. ושיג.

נמשך מוחין חדשים ונתרבה תוס' כח [ו] אור האמונה וכמ"ש להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות ואיתא בזוהר באינון דרגין תתאין שנק' [לילה] כו', והענין שזה התוס' באמונה הוא בא ע"י המצות שעושין ישראל למטה שנעשה יחוד עליון עי"ז, ונמשך גילוי אא"ס עי"ז בנפשם למעלה עד שניתוסף כח האמונה שלהם הטבעית. דהנה שורש האמונה שבכנ"י הוא בכח"י מזלא שלהם כמו אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי כידוע והוא בכח"י מקיף דיחידה בכל א' מ' ישראל שהוא למעלה החופף על האדם ושורש המזלא הוא בכל אחד לפי שורש ומקור מחצב נשמתו בייס דבי"ע ומי ששרשו רק בנפש דעשי' ממל' דמל' דעשי' הרי משם מאיר עליו מכלים החיצוניים דמל' דעשי' כו', ומי ששרשו בנשמה דבריאה מזלי' מבח"י כלים דחב"ד דבריאה וכה"ג אמנם ניתוסף הארה יתירה במזלי' דכל א' עי"י מעשה המצות שעושה בכל יום עד שבנו שנולד נמשך בו ג"כ אור האמונה בתוס' כח וחזק זה והיינו ורעה אמונה וכמאמר איהו. אמת ואיהו [י] אמונה כו' שע"י המצות נתפרנסה האמונה דכנ"י מצד תוס' גילוי אא"ס בעצמו שבמצות שלמעלה הרבה מבח"י מזליהו דכ"א שאינו רק בחיצונית הכלים דעים דבי"ע (ולכך נצטוו אברהם על המילה קודם שנולד יצחק שהוא מצוה שבגופו ובאבר המוליד כו') וכמו ע"י אכילת המצה נתחזק כח האמונה בכנ"י למגדול ועד קטן שהרי המצה נק' מיכלא דמהימנותא וגם משה רבינו ע"ה לפ"ע מעלתו מזלי' דבח"י יחידה שבנפשו ניתוסף האור באמונתו, וזהו צדיק באמונתו יחי' שהוא צדיק עליון נר ה' נשמת אדם יחי' באמונתו שבבחי' מקיף וכמ"ש אך בצלם יתהלך איש כו' וד"ל.

והנה הגם שיש כמה פושעי ישראל שעוברים על כל התורה ואעפ"כ אמונה שלהם חזקה ביותר בלי חילוק ביניהם בזה עם הטובים והישרים וראי' מקדוה"ש שגם הקל שבקלים מס"נ שלו בכח ובפועל שזה עם הצדיק גמור ומס"נ אינו אלא מצד האמונה לבד שהיא העצמיות כו', (ודורו של אחאב

להגיד בבוקר . . . בזוהר באינון דרגין תתאין: תהלים צב, ג. וראה חז"ב קלו, א. רח, א.

אע"ג דאיהו לא חזי מגילה ג, א.

משם מאיר: בהכתי"י מזלי' משם נמשך.

איהו אמת ואיהו אמונה: ראה חז"ב קצח, ב.

מיכלא דמהימנותא וגם משרעיה . . . ניתוסף אור באמונתו: ראה חז"ב מא, א [ובהנמסר עוד בסה"מ תשי"ח

ע' 166 הע' לט. וכוה"ת ראה ע' תשדמ]. שער האמונה לאדהאמ"צ בתחילתו (ת, ב). ס' מאמרי אדהאמ"צ

ויקרא ח"ב ע' תרלו. ובכ"מ. וראה להלן בסמוך.

צדיק באמונתו . . . נר ה' נשמת אדם . . . אך בצלם: חבקוק ב, ד. משלי כ, כו. תהלים לט, ז.

ודורו של אחאב . . . בזכות האמונה והבסתון הצליחו במלחמותיהם כמי"ש במ"א: ראה סה"מ תקס"ט ע'

רל: וגם אחאב שאל בניבאי ה' והאמין לדבר ה' וכמבואר בדרז"ל דדורו של אחאב אע"פ שרשעים היו באיסור

דע"ז מ"מ תלו כטחונם בהקב"ה בכל צרה או מלחמה כו'. וראה מלכים א קאפ"טל כ ואל"ר. ובסנהדרין קב, ב: כ

מפני מה זכה אחאב למלכות כ"ב שנה כו'. [וראה לשון שתלו כטחונם בהקב"ה ביומא ט, ב]. וראה גם ס'

מאמרי אדה"ע ענינים ע' פו ואל"ר — כענין אחדות ומוחין גדולות בדורו של אחאב.

יוכיח שעבדו ע"ז ובזכות האמונה והבטחון הצליחו במלחמותיהם כמ"ש במ"א), הענין הוא דכשעמדו ישראל על הר סיני ואמרו נעשה ונשמע תחילה וקבלו י' הדברות אז נמשך ונשרש בנפשם גילוי א"ס, שעל [ידי] כל המצות עד שוילידו בניהם אחריהם תהי' האמונה בהם כמו טבע בנפשם ועוד דגם פושעי ישראל מלאים מצות כרימון שמניחים תפילין ומתעטפים בטלית ועושים צדקה ומחזיקים במצות ת"ת לבניהם כו' ואפי' מצוה אחת יכולה לחזק כח האמונה וכמ"ש בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחי' ואעי"פ שלכאורה תלה הכל בדבר שאינו נמנה בכלל המצות כי האמונה לא נזכר בתורה כלל מטעם הנ"ל, אך לפי שהאמונה שרש כל המצות ע"כ אמר צדיק שהוא המקיים כל המצות עיקר חיות המגיע לו מהם הוא האמונה שנתחזקה על ידם, וזהו אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, [חי בהם] פ"י במה שבהם והוא האמונה ולזה אמר והעמידן על אחת, וראי' לזה מן העוה"ב שכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב מפני שנאמר ועמך כולם צדיקים במצות דוקא דגם פושעי ישראל כו' בעוה"ב יהי' בחי' גילוי א"ס למטה כמו למעלה וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקיניו זה לנוכח כו' וכן והיו עיניך רואות [כו'] וראי' זו באה [רק] מכהה של אמונה שהי' תחילה יוכה לראות בעין במה שהאמין כו' וד"ל, וכמ"ש במ"א מצד שאכלו אבותינו במצרים מצוה שהיא האמונה עבוד זה זכו לבחי' ראי' פ"פ במ"ת כמ"ש [כי עין] בעין נראה כו' וכך יהי' לע"ל בעוה"ב רק עבור האמונה, והאמונה באה ע"י מעשה המצות ונמצא שלשתן ענין אחד וקשר וחיבור יש להם וע"ז והיו לאחדים ממש והוא המצות והאמונה ועוה"ב, ולכך אמר כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחי' כנ"ל, ועכ"פ יהי' איך שיהי' כל עיקר האמונה והמצות הן שייכים רק לנשמות שנקראות אדם כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם דוקא, וכן צדיק באמונתו יחי'.

וזהו טעם ברכות המצות בא"י אלקיניו דוקא שהוא לנשמות ובזמן בית המקדש ראשון היו כנ"י במעלה עליונה מצד שרש האור אלקי שקבלו במ"ת דוקא לא היו צריכים לברכות המצות כי ע"י [מעשה] המצוה עצמה

פושעי ישראל מלאים מצות: עירובין יט, א.

בא חבקוק . . . וצדיק באמונתו יחי' מכות כד, א. חבקוק ב, ד.

אלה המצות . . . וחי בהם: ע"פ אחרי ית, ה. וראה בהגמטו ע"ז באורך במילואים להמ"מ כסי מאמרי

אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' שח.

שכל ישראל . . . ועמך כולם: סנהדרין צ, א. ישע"י ט, כא.

בעוה"ב יהי' בחי': בהמ"ת: והעוה"ב אינו רק בחי'.

ואמר ביום ההוא . . . והיו עיניך רואות: ישע"י כה, ט, ל, כ.

וכמ"ש במ"א . . . במצרים מצוה שהיא האמונה . . . במ"ת: ראה שער האמונה כו, ב ואלך. וראה לעיל

בסמך [ע' קפא].

נמשך גילוי אא"ס בנפשם כנ"ל, אבל בזמן בית שני תיקנו אנשי כנסת הגדולה בהברכות המצות כי נפלו כנ"ל יותר למטה והיו צריכים להמשכות גילוי אלקות בנפשם ע"י הברכות שלפני כל מצוה כידוע בהברכות הן בבחי' המקיפים ע"כ צריך לברך עובר לעשייתו עובר לישנא דאקדומי הוא וכמ"ש במ"א בפ"י הברכה בא"י אלקינו ואח"כ מלך העולם הנשמות הן מפנימיות העולמות והמלאכים הן מחיצונית העולמות, (וכמ"ש במ"א ואשמע אחרי קול רעש גדול אחרי דוקא וכתוב חונה מלאך ה' סביב ליריאי כו'), ורא"י ברורה לזה ממה שמצינו שאמרו מיכאל בא' גבריאל בשתיים כו' אליהו בארבע שזו כפי הפשוט דפריחה אחת מיכאל פורח כל שטח הארץ וגבריאל בשתיים ואלהו בד' פריחות ועכ"פ שטח [הארץ] תופס מקום קצת עד שצריך פריחה א' או שתיים כו' אבל הנשמה האלקית לא תצטרך לשוט בארץ כי שטח הארץ אינו תופס מקום כלל, ורא"י מעליות הנשמות צדדיקים בשיתם בג"ע הארץ שהוא בקו השוה מהלך רב ואינו כאן שהי' גם כמעט רגע שהרי מיד כשניעור תשוב ורוחו אליו ג"כ בלא שהי' כלל וכלל, מפני שהנשמה הוא בבחי' אלקות ממש והמלאך יש לו חומר דק עכ"פ מורכב מרוח ואש כמ"ש הרמב"ן [ו]יש שיעור ומדה כמו מהלך ת"ק שנה וכה"ג לכך פ"י לשון פריחה שתופס מקום עכ"פ משא"כ בנשמות וד"ל. (וזה"ש בזוהר זכה ב"נ יהבין לי' נשמתא ברתא דמלכא כמו מאן דקטיל לחווי' כו', שזהו יותר נעלה ממדרגת המלאכים המגלים עתידות ברוח הקודש וב"ק שנאמר ובעל כנפיים יגיד דבר כו', ואם הי' נגלה לאדם שורש נשמתו כמו שהיא למעלה זהו עולה על כל המדרגות מטעם שהם חלק אלקי. ממעל ממש כידוע), וזהו פ"י הברכה שאומר אלקינו שלנו דוקא אשר קדשנו במצותיו שכבר קדשנו מצד ששרשם בעצמות אא"ס ע"כ קדשנו להיות נעשה עלי. כל היחודים העליונים דאצ"י ע"י מעשה המצות שישראל עושין דוקא, וזהו קדשנו במצותיו ברמ"ח מ"ע העליונים שנקראו מצותיו ונק' מצות ה' והוא כמו שהקב"ה מניח תפילין, [כשישראל מניח

עובר לעשייתו . . . לישנא דאקדומי הוא: פסחים ז, ב.
 ואשמע אחרי . . . חונה מלאך ה': יחזקאל ג, יב. תהלים לד, ח.
 בג"ע הארץ שהוא בקו השוה: ראה ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא ח"ב ס"ע תשב ואילך. וש"נ בארובה.
 מהלך ת"ק שנה: ראה תגינה יג, א. ועוד.
 בזוהר זכה ב"נ . . . ברתא דמלכא: ראה זח"ב צד, ב: זכה יתיר יהבין לי' נשמתא באורח אצילות מסטרא דבת יחידה ואחקריאת איהי בת מלך [ושם לפניו בכ"מ שהנשמה נק' ברתא דמלכא].
 מאן דקטיל לחווי' כו': ראה תקוני זהר סוף ת"ג (כט, ב): מאן דקטיל הוא חווי' יהבין לי' ברתא דמלכא. וכן בחכ"א (מג, א). ונת' בלקיטת תצא לה, ג [ומקבילו בטהי"מ תקס"ה ח"ב ע' תתב. ועוד].
 ובעל כנפיים: קהלת י, כ.
 ואם הי' נגלה לאדם שורש נשמתו: ראה ס' מאמרי אדהאמיצ בדברים ח"ב ע' תצא. חיד ע' אתפס. וש"נ.
 חלק אלקי [בהבחי' אלוהה] ממעל חמשה: ראה תניא ריש פ"ב ובהנסמן בהמי"מ לשם [קונטרס. מראי מקומות] לתניא [קה"ת תשמ"ז] ע' ת].
 עלי: בהבחי' ליתא.
 שהקב"ה מניח תפילין . . . כי שם הי' ברכות ו, א. תבוא כת, י.

תפילין] למטה מאיר מתפילין דמארי עלמא עליו כמ"ש כי שם הוי' נקי עליו וכה"ג בציצית ושאר המצוות, והו' וציונו לשון צוותא התקשרות העליון בתחתון ותחתון בעליון כו' והוא להיות אתדל"ת מעורר אתדל"ע במעשה המצוות ואתדל"ע מעורר אתדל"ת כמ"ש אם תעירו ואם תעוררו את האהבה כו' וכמ"ש במ"א וד"ל.

(ד) וזהו פי' ברכות חתנים ראשונה יוצר האדם קאי על שורש נשמות ישראל שנק' אדם כנ"ל וע"י המצוות והאמונה יחי' האדם וע"י שייך לשון יצירה יוצר האדם והוא אדם קדמאה הנ"ל שנקרא אדם דיצי' ופי' יצי' ידוע שהוא בחי' גילוי ההעלם והעצמות, וההעלם של העצמות נק' חומר הפשוט והצורה שבו אינו נחשב מבחי' מהותו וממשי' ההעלם כלל כמו שמציירין ציור בדבר מה שהציור אינו מהות דבר בפ"ע אלא הוא חקוק בגופו של דבר כי יש חומר שלמטה מן הצורה והוא כמו אור וחיות דאור הראי' בחומר כלי העין או אור השכל הרוחני בכלי חומר המוח כנפש בגוף בכלל שאין לגוף חיות בלא נפש ונק' הנפש צורה והגוף חומר ונק' ג"כ בשם אור וכלי כידוע, אבל חומר הפשוט שלמעלה מן הצורה כנ"ל הוא נק' חומר פשוט ההילוי העצמי שהוא כמו עצם הנפש טרם שתאיר אור השכל ואור הראי' שאינו רק בחי' גילוי וציור שמציירין ומתארין את עצם מהות[ה] הפשוט וכידוע דהחכמה לגבי הנפש נקרא בשם תואר ולא בשם עצם רק שתואר זה דהחכמה וראי' וכה"ג שמיעה וריח הן מתוארים בעצם כציור שמציירין בעצם דבר מה כך יש כבר בכח העצם ציור עצמו זה להתחכם בכלי החכמה ולראות בעין ולשמע באוזן, ואמנם מה שבנפש עצמה נקבע ציור ותוארים אלו הן נק' צורה הראשונה שנק' צורה עצמית עכ"פ, ומה שנצטייר ככלים מכלים שונים כמו הראי' בעין בראי' גשמית ושכל במוח כו' נק' צורה צורה השני' שהוא צורה מצורה כמו שאות[יות] החותם עושין ציור בשעוה כך כח המוליד יוליד בדמותו כצלמו בציור אכרים נפש בגוף הרי כח המוליד יש בו בחי' צורה זו בבחי' עצמית כנפשו ומה שיוליד כדמותו להצטייר ברמ"ח אברים גשמיים זהו צורה מצורה והיינו שאמר אין צייר כו', וכך החכמה שנקרא אדם קדמאה אדם דיצירה נקרא ראשית הגילוי שמהות ועצמיות אאים הרי אמר דלית מחשבה דחכמה תפיסא בי' כו' כי נבדל הוא מתואר זה דחכמה רק שבעצמיות הפשוט נצטייר אור החכמה מבחי' גילוי לבד [כציור] שמציירין ומתארין דבר מה וכמ"ש בזהר [עבד מאנא כו'] וקרא

אם תעירו ואם תעוררו . . . וכמ"ש במ"א: שה"ש ב. ד. ג. ה. ראה דרך חיים בתחילתו (ד, ג). סי' מאמרי אדהאמיצ בראשית צי שמ. ועוד.

וממשת העולם: בהכתי': וממשת העצם.

אין צייר: ראה ברכות י, א: אין צור כאלקינו אין צייר כאלקינו. ולהלן בסמוך [פיסקא: אין צור].

דלית מחשבה . . . תפיסא בי': תקני זהר בהקדמה דיה פתח אליהו.

בוהר עבד מאנא: זחיב מ, ב.

בי' גרמי' חכם ובאמת חכים ולא בחכ' ידיעא כו' ולאו מכל אילין מדות כלל כמו החומר הפשוט והיולי שהצורה שבו אינו ממש[ו] ועצמ[ו] רק התגלות[ו] כו' בתור לבד כו' ובכח' מהות עצם החומר היולי יכולים לצייר כל צורה שירצו כו'.

וזהו והחכמה מאין תמצא כו' שנמצאת החכמה מן ההעלם העצמי' שלמעלה מן החכמה כבחי' ציור וגילוי הראשון ולכך נק' ראשית ונק' אדם קדמאה דוקא, וזהו ענין יוצר האדם שהוא צורה הראשונה העצמי' והוא שורש ומקור הראשון דנשמות ישראל כמו שעלו במחשבה שהן בבחי' צורה הראשונה דא"א כמ"ש בזהר ע"פ כי מראש צורים אראנו (ובכח המוליד עצמו הנ"ל), וכן מ"ש הכיטו אל צור חוצבתם כו' צור ילדך כו' כי לא כצורנו קאי בצורה מצורה כמשי"ת והוא שרש ענין האמונה העצמית והטבעית שיש בכל א' מישראל בבחי' מזלא [שלו] כמ"ש איהו אמת ואיהו[ו] אמונה דאמת הוא חותם והצורה עצמית כענין חותמו כו' ומשם רועה וזן את האמונה דכנ"י למטה שנק' צורה מצורה, וזהו ואיהו אמונה וזהו שבברכת יוצר האדם פותח בברוך שכל ברוך הוא המשכה מן ההעלם לגילוי שנק' צורה והוא ענין הפתיחה בברוך להיות יוצר האדם קדמאה בגילוי מההעלם הפשוט והעצמית ממש, ואמנם ברכה שני' אשר יצר את האדם כו' מדבר בבחי' צורה מצורה, וע"ד שאמר אין צור כאלהינו שהוא צר צורה בתוך צורה כאותיות החותם שפועל אותיות כמוי זה בדבר נבדל בענין אתון אתגליפו כו' והיינו פועל אמת בצורה עצמית שפעולתו אמת בצורה מצורה והוא כמו ענין התהוות הולד בבטן הנוק' שמצייר הולד בצורה שבא מצורה הראשונה שבטיפת זכר שכולל כל ציור רמ"ח איברים להוליד בדומה לו זה[ו] ציור הראשון שבעצמי' ומה שבמעי הנוק' נצטייר מטיפה זו זהו ציור מצור, והיינו מ"ש צר צורה בתוך צורה כידוע דהלובן מן האב ממנו עצמות כו' שהוא עיקר הבנין ומה שנקרם עליו עור ובשר נק' לבוש וכמ"ש עור

והחכמה מאין תמצא: איוב כה, יב.

דא"א: בהכתי': דאור אבא.

בזהר ע"פ כי מראש צורים: ראה זח"ג רג, ב. וביארה"ז לשם.

הכיטו אל צור . . . צור ילדך: ישעי' נא, א. האוינו לב, יח.

איהו אמת ואיהו אמונה: ראה זח"ג קצח, ב.

חותמו: שבת נה, א: חותמו של הקב"ה אמת.

אין צור כאלהינו . . . צורה בתוך צורה: שמואל"א ב, ב. ראה ברכות שם. זח"ג מד, א.

כמו זה: בהכתי': כמותו.

אתון אתגליפו: ראה זח"א טו, ב. רכד, א. זח"א טו, ב. רכד, א. ועוד. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ בראשית

ע' שעט. במדבר ח"ג ע' אנו. ת"ח בשלח קפא, ב. ובכ"מ.

פועל אמת: גוסס ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).

כידוע דהלובן מן האב: נדה לא, א.

עור ובשר תלשינו: איוב י, יא.

ובשר תלבישני כו' והוא מן האודם דאם שנק' ציור שני כו'. ולכך מובן מ"ש אשר יצר את האדם בצלמו שהוא ציור הראשון הנק' אדם קדמאה הנ"ל התקין לו ממנו בנין כו' שהוא מ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' מבחי' צורה מצורה ולמעלה הוא בחי' המל' שע"ז אמר כי מאיש לוקחה זאת ונק' דמות כבוד ה' וכמ"ש במ"א בענין צלם ודמות שצלם בדוכרא ודמות בנוק' דהיינו אתון אתגליפו הנ"ל והוא ענין ורעה אמונה דכ"י למטה שנטבע בנפשם למטה האמונה מצד ירושה שלהם מהאבות שהן הצורה הראשונה כו', והיינו נשמות דבי"ע אתה בראתה יצרתה כו' והוא ע"י תורה ומצות דוקא כנ"ל והצור תמים פעלו וכן צור ילדך תשי כו' שהן נשמות ישראל ששרשם מיחוד ז"נ ולהיות גילוי אא"ס שבחכ' הוא ג"כ מבחי' צר צורה מצורה מה שמו ומה שם בנו כו' אתם קרויים אדם כו', ע"כ צריך פתיחה בברוך בפ"ע בכרכה שני' דאשר יצר כו' בשביל בנין הנוק' וחותם בברוך לפי שביצירה: ה' דאין צור כאלקינו צריך חותם דוקא כנ"ל שזהו ענין תושבע"פ מל' קרינו לה שנק' ג"כ צורה לצורה [לתושב"כ] שתושב"כ נק' צורה הראשונה שהוא בחי' דנק' ראשית ושם כלול בהעלם כל מה שעתידי להגלות כציור שני שהוא תושבע"פ [שה] בא בביאור ופי' איך לעשות וכהגדלה ובהרחבה כציור הולד וכה"ג כנ"ל עד שצורה הא' תושב"כ כמו רמז והעלם יחשב, אבל כ"ב אותיות דתורה שבכתב נק' צורה עצמי' ולכך ס"ר אותיות תושב"כ הן ס"ר שרשי' נשמות ישראל כמו שהן במקור חוצבן הראשון כמ"ש כי אתה אבינו כנ"ל כי תלת קשרין הן ישראל מתקשרין באורייתא כו' וד"ל.

לבוזה יובן הטעם שנק' אשתו של אדה"ר חוה כי היא היתה אם כל חי ויודע הקושיא בזוהר דאם על [שם] החיות שהיא אם כל חי ה"י ראוי שתקרא חי' ולא חוה כוא"י וכמו ויהי האדם לנפש חי', והתירוץ מובן ע"פ הנ"ל בענין צורה מצורה כו'. דהנה פי' חוה לשון גילוי דבר מה הנעלם וסתום כשמגלין אותו הדבר שהרי בלשון תרגום מחוי ל"י [און אחוי' ל"י הוא ענין

יבן ה' אלקים את הצלע: בראשית ב, כה.

כי מאיש לוקחה זאת: שם, כב.

דמות כבוד ה' וכמ"ש במ"א בענין צלם ודמות שצלם בדוכרא: ראה זחי"ג לה, ב. סידור שער בהמ"ז ק"ג.

ד. שערי אורה לת, א. שערי תשובה ח"ב לו, ב. אה"ת ואתחנן ריש ע' פז.

אתה בראתה יצרתה: ברכת אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).

והצור תמים פעלו: צור ילדך תשי: האינו לב, ד, שם, יח.

מה שמו: אתם קרויים אדם: משלי ל, ד. יבמות סא, א.

שביצירה: בכת"י ב: שבצורה.

תושבע"פ מל' קרינו לה: תקוני זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

כי תלת קשרין הן: ראה זחי"ג עג, א.

כי היא היתה אם כל חי: בראשית ג, ב.

הקושיא בזוהר: ראו שתקרא חי'... לנפש חי': זחי"ג קלו, א. בראשית ב, ד.

גילוי על דבר שהי' צפון ונעלם מעיני אדם, וכמו שאמר מחוינא ומחוינא על תבנהי דחברי' לפי שתרגום ומגידי' ומחוי כו' שהגדה ג"כ גילוי [דבר] הנעלם מזולתו וכו', וכמו בעל כנפיים יגיד דבר כו', (וכן לילה ללילה יתוה דעת ענין גילוי הדעת כו' כמש"ת), וכמ"כ יובן בענין אדה"ר שנקרא אדם קדמאה בחי' חכמה עילאה דתושב"כ שעלהי' ברמו והעלם וסתמות כשבא הדבר לגילוי בפ"י וביאור היטב בתושבע"פ נק' תושבע"פ תוה ענין גילוי דבר הנעלם והוא ענין והתקין לו ממנו כו' צורה מצורה כנ"ל בענין אין צור כאלקינו כו' דמתניתא מלכתא גוזר כדיבור ומגלה הכל כו', ומה שנק' אם כל חי היינו לפי שבדבר ה' נעשה הכל והן אותיות וצירופים שנברא בהן כל העולמות אלא שהן אתון דאתגליפו בצורה מצורה הנק' דמות כבוד ה' כנ"ל, ולכך נק' אם כל חי דנשמות ומלאכים דבי"ע הכל נתהווה יש מאין מבחי' המל' הנק' דיבור וכמ"ש בס"י וקבען בפה והוא בתושבע"פ מל' קרינן לה כנ"ל, וזהו הטעם שנק' חוה בוא"ו ולא חי' כיו"ד דהי"ד הוא בחי' צורה הראשונה דחכ' שמאין כו' וכיו"ד דשם הוי' שעל [ה]כסא כמראה אדם גימ' מה' כו' וכמ"ש כי ביה הוי' צור עולמים כו', אבל הוי"ו הוא בחי' המשכה מהעלם הי"ד [לגילוי] למטה שנק' צורה לצורה כידוע בענין נקודה קו שטח, (ובאמת ג' מדריגות [הן] יו"ד סתים לגמרי בבחי' נקודה דחכ' וזהו יוצר האדם הנ"ל, וא"ו הוא מ"ש מה שם בנו שהוא בחי' ו"ק דז"א וזש"א אשר יצר האדם שני בצלמו בצלם דמות תבניתו דא"ק הנ"ל והיינו הקו שהוא ציור הוא"ו וגם הוא בחי' העלם לגבי שטח שהוא הה"א בחי' בנין הנוק', וזהו והתקין לו ממנו ממה דאשית פסיעה לבר בחי' רגל [הוא"ו הקצר בעיבור ז"א שבה"א עילאה דבינה כו'] כידועי' ומבואר בספרי הקבלה ולכך אשר יצר פתיחה בכרוך בפ"ע ולא התחיל מוהתקין לו כו'), וזהו חוה בוא"ו הנמשך מן הי"ד להיות ציור ה"א כידוע דבה"א בראם מאין ליש ממש, והיינו כי [היא] היתה אם כל חי ממש' על ידי הוי"ו דוקא, משא"כ ע"י הי"ד ה"י הכל

מחוינא ומחוינא על תבנהי דחברי' [בהכתי"י: חיבנא]. בב"ק ק"ו, א: הוא גברא דכעי אחויי [להאנס] אחיכני דחברי' אתא לקמי' דרב א"ל לא תחוי ולא תחוי א"ל מחוינא ומחוינא כו'.
ומגיד ומחוי: בהכתי"י: יגיד ויחוי.
בעל כנפיים יגיד דבר . . . לילה ללילה יתוה דעת: קהלת י, כ. תהלים קיט, ג.
שעלה: בהכתי"י: שכולה.
בס"י וקבען בפה: פ"ב מ"ג.
אדם גימ' מיה: ראה לעיל ע' קעה. ושינ.
כי ביה הוי': ישע"י כו, ד.
כידוע בענין נקודה קו שטח: ראה לעיל ע' קכו. ושינ.
הוא"ו: בהכתי"י: היא.
דאשית פסיעה לבר: ראה לעיל ע' קעו. ושינ.
כידוע ומבואר בספרי הקבלה: בהכתי"י ליתא תיבות אלו.
דבה"א בראם: מנחות כט, ב.
ממנו: בהכתי"י ליתא.

בהעלם העצמיות דאור [האצי"] שהוא בחי' אדם דאצילות [שם] מ"ה וחיה
הוא בחי' מילוי אחריים דשם מ"ה דאדם כידוע ודיל.

(ה) ובזה יובן הפסוק יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחיה דעת, וא'
בוהר בחי' מבעי ל" כו', [דהנה] פי' יביע הוא בהעלם כמעין
הנובע שנביעתו הוא רק בהעלם גדול והוא נובע במהירות וכן גדול וחזק
מאוד להיות ידוע במעין הנובע מן התהום שנביעתו עצמי ומקורי ע"כ
נביעתו בכח העצמי בתגבורת גדולה ומזה בא סיבת המרוצה והמהירות,
משא"כ הנהר היוצא ונבדל מן המעין אין בו כח העצמי ומקורי כ"כ ע"כ
אין הילוכו בכח כ"כ וממילא הילוכו בהמשכה ונחת ולכך נק' נהר מלשון
ונהרו אליו וזהו קיבוץ ואסיפה שהולך ונמשך ומתקבץ מנביעת המעין
מעט מעט כו' כמו ונהר יוצא מעדן להיות יוצא ונמשך הילוכו בהילוך
והתפשטות לצאת להלאה למרחוק דוקא וכל שיוצא למרחוק יותר שם
מתגבר הילוכו יותר מבראשית מציאותו מהמעין קטן וצר הוא ויוצא כנחת
ובהמשכה הולך ומתגבר ובמעין להיפוך הוא שמראשית נביעתו ממקורו מן
התהום נביעתו חזק ובסופו כשבא לידי גילוי יוצא טיפין טיפין לפי שראשיתו
ממקור עצמי וסופו בא לחוץ מן העצם שהוא המשכות הנהר למרחוק
בהתפשטות כו', וכך יובן בבחי' חו"ב שנק' מעין ונהר כידוע הרי החכ' מאין
תמצא כמעין הנובע בהעלם העצמי ובמהירות וכן גדול להיות בחי' עצם
מקור מוצא השכל והוא כמו שאנו רואים בכל מי שמעין חכמתו נובע
ממקור השכל כמעין המתגבר בהעלם ממקורו שהוא בא בכח ומהירות
(בל"א בליצט) וברק המבריק כו', ובסופו כשבא המעין דחכמה ליש בחי'
השגה דבינה הנק' נהר יוצא מעדן כידוע (והוא בחי' יסוד אבא כו' יו"ד
שתחת הקו שבאות א' והי"ד עליון הוא ראשית הנקודה דחכ') הגם שנובע
ג"כ בהעלם אבל בהעלם זה יוצא קצת לגילוי בהשגה כמו שאנו רואים
שהנקודת ההשכלה יבוא לבחי' התפשטות אורך ורוחב הנק' הסבר והשגה
והוא נהר דבינה ובחי' השגה כשעודנה כלולה באין דחכמה עדיין גם היא
בהעלם ונחת כמו הנהר בראשית יציאתו ממקורו ואח"כ כשנמשך להשגה
בהתפשטות בהסבר להיותה רחוק מן עצם נקודת השכל הולך ומתרחב משם

וחיה . . מילוי דאחריים דשם מ"ה: ראה לעיל ע' קיז, ובהמ"מ שם. ושינ.

ונהרו אליו: ישע"ב, ב.

ומתקבץ: בהכתי': מאשר מתקבץ.

ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י.

ונמשך הילוכו בהילוך והתפשטות: בהכתי': ונמשך בגילוי ובהתפשטות.

מבראשית מציאותו מהמעין: בהכתי': ובראשית יציאתו ממקורו מן המעין.

חו"ב הנק' מעין ונהר: ראה פרדס שער ערה"כ מע' מעין. חו"ב סגן, ב. ועוד.

החכ' מאין תמצא: איוב כה, יב.

המעין: בהכתי': מאין.

משם בהתגברות: בהכתי': ושם התגברותו.

בהתגברות יותר, (וכמארז"ל [על] ומעיין יוצא מבית ה' כו' תחילתו כקרני חגבים והולך ומתרחב כו', אך שם מדבר במעיין עצמו שמתרחב כנהר כמ"ש ונהרותם כשמן אוליך), וזהו יום ליום יביע בבחי' מדות יום שהוא אור החכמה עילאה דתושב"כ שנק' אמירה כמו ויאמר משה שע"ז נאמר ויקרא אלקים לאור יום דהיינו לאורי' קדמאה דח"ע ככלי נק' יום והן בבחי' מעיין דחכמה שנובעים זה לזה מהעלם העצמי, לכך אמר יביע אומר וכידוע דאמר בתושב"כ שנקרא אמירה כמו ויאמר ה' אל משה כו' והוא בחי' [ג'] מוחין דחב"ד אש בגבורות דבינה ומים בחסד דאבא ורוח מדעת שכלול מחו"ב וחוי"ג כו' וכמ"ש את ה' האמרת היום, וכן כי אמרתי עולם חסד יבנה דאמר זה ג' קווין דחח"ג ובג"ה ודח"י דאצי' בכלל נובעים ומשפיעים זל"ז הכל בבחי' ההעלם העצמי דבאצי' איהו וחיוהי חד כו', והיינו בכל יומין עילאין דאורי' [ווי"א] דאצי' יביע אמר בהעלם והוא שרש הראשון דו' אלפי שנין שנק' יומין דאצי' כמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום כו', אבל לילה ללילה יחזה דעת פי' יחזה הוא המשכה שבאה מן ההעלם לגילוי דוקא וכנ"ל כפי' חוה כתרגום ויגיד ויחזה כו', ולמעלה הוא בבחי' מל' דאצילות שבאה בגילוי להיות ראש ומקור להוות מאין ליש כל הבע"ג שהוא בחי' דיבור שהדיבור בגילוי ואמירה בהעלם ולכך אמר יביע באצי' מיום ליום מדרגא לדרגא בהעלם, אבל לילה ללילה יחזה דעת הוא בבחי' הדיבור הבא בגילוי שנק' מדת לילה להיותו אחר ההסתר וצמצום שנק' חושך כמ"ש ישת חשך כו', וכמחז"ל כבריאתו של עולם ברישא תשוכא והדר נהורא, ונהורא זה שאחר החשך והצמצום נק' נהורא תתאה אור של תולדה כו' וכמ"ש באורך נראה אור, והיינו בענין הנ"ל באין צור כאלקינו צורה מצורה הנק' דמות כבוד הוי' דאצי' כך אור המל' אחר החשך המבדיל בין אצי' ובריאה הנק' הארה דהארה כידוע, וזהו בחי' הדמות שהן אתוון דאתגלילו חוץ מן העצם הנקרא צורה הראשונה העצמי' כנ"ל, וה"ז כנהר דבינה שבהשגה והסבר בא

ומעיין יוצא . . . תחילתו כקרני חגבים: [בהכתי' ליתא חיבת יוצא']. ויאל ד, יח: ומעיין מבית ה' יוצא גו', יומא עז, סע"ב: מעין היוצא מבית קדתי' בתחילה דומה לקרני חגבים כיון שהגיע לפתח היכל נעשה כחוט כו'. ונסמן ע"ז לכ"מ בדא"ח, בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ דכר"מ ח"ג ע' א.א. ונהרותם כשמן אוליך: יחזקאל לב, ד. שנק' אמירה כמו ויאמר משה: בהכתי' ליתא. וראה להלן בסמוך. ויקרא אלקים . . . לאור קדמאה: [בהכתי': יחי אור קדמאה]. בראשית א, ה. זח"א ל, ב. זח"ב קסז, א. את ה' האמרת . . . כי אמרתי: תבוא כו', ת. תהלים פט, ג. דבאצי' איהו וחיוהי חד: ראה תקוני זהר בהקדמה (ג), ב. כי אלף שנים בעיניך: תהלים צ, ד. ישת חשך . . . כברייתו של עולם: תהלים יח, יב. שבת עז, ב. אור של תולדה . . . באורך נראה אור: תהלים לו, יר"ד [וראה בהגמטן ע"פ זה בס' מאמרי אדהאמ"צ דבריהם ח"א ע' קעח]. ראה ע"פ שער דרושי כללות אביע' (שמי"ב) פ"ג. סידור קמח, ב. בריאה' יז, א. ובכ"מ. החשך: בהכתי': המסך.

נקודת השכל במהות נבדל מן העצם ונק' נקודה בהיכלא. וזהו כי ב"י ה' צור עולמים י' נקודה דחכמה צורת א' והיא בינה צורה לצורה בכלל, וכך הוא בפרט בבחי' המיל שנק' היא תתאה וכמ"ש כאמה בתה כמו שבינה בה' עילאה לגבי ח"ע כך מל' היא תתאה לגבי ז"א, וזהו לילה לילה דרגא לדרגא במדרגת התחתונות דמל' דאצ"י בבי"ע יתוה בחי' המשכה כמוי המשכה בגילוי לחוץ מן העצמי' היפך ענין יביע שהוא ההעלם העצמי כנ"ל וד"ל.

ומעתה יובן כ"ז בענין תושב"כ ותושבע"פ שנקרא ספר' וסיפור דאותיות תושב"כ נק' ספר אותיות עצמיים ומקוריים ע"כ באהי' בדקדוק חסירות ויתירות ויש אם למקרא כו' ונקרא צורה הא' כנ"ל, וע"ז אמר יום ליום יביע' אומר אמר במעיין דח"ע הנ"ל, אבל סיפור הוא תושבע"פ מל' קרינו יב' ע"ז אמר לילה [ללילה] יתוה בגילוי לפרש ולבאר כל העלם שבתושב"כ, וזהו יתוה כוא"ו ולא באותי' יו"ד שהיו"ד מורה הסתימות והיו"ו הוא הנמשך ונתגלה וכתמונת אות וא"ו שתחילתו יו"ד שהוא נקודת חכמה והולך ונמשך למטה ומתקצר וחוזר ומתפשט בה"א שהוא היא תתאה דמל', ולפי שהדעת בדכורא ולא בנוק' דנשים דעתן קלות ע"כ המשכת [ה]דעת כוא"ו דוקא [מ]ז"א לנוק', וזהו יתוה דעת, כמ"ש במ"א בענין נטילת לולב להמשיך דעת לנוק', וזהו דעת סדר טהרות כו'.

והנה מעתה יש להבין אשרי' בכרכת אשר יצר את האדם את ה[ט]פל שהיא בנין הנוק' כו' והתקין לו ממנו כו' ממנו דוקא, דהנה כתיב מה רבו

נקודת: כ"ה בהכתי"י. בקונטרס מאמרים יקרים נדפס: לנקודת. ובלוח התיקון שנדפס שם תוקן שצ"ל: מנקודת.

נקודה בהיכלא: ראה זח"א ו, א. ועוד. אגה"ק ס"ה. לקוחת ראה יח, א. ב"י ה' צור עולמים י' נקודה דחכמה צורת א' והיא: [ושע"י כו, ד: כי ב"יה ה' צור עולמים. ראה לעיל סוסי"ד]. כתי"י א: ב"יה צור י' נקודה דחכמ' צורה היא והיא. ובכתי"י ב: ב"יה ה' צור עולמים קו' נקודת' דחכ' צורה היא ריה.

כאמה בתה: יחזקאל טו, מד.

דאצ"י: בהכתי"י דא"ס.

כמו המשכה: בהכתי"י ליתא.

ספר וסיפור . . . נק' ספר: נתקן ע"פ הכתי"י. ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: סיפר וסופר . . . נק' סופר.

באה: בהכתי"י באו.

יביע אומר אמר במעיין דח"ע הנ"ל: בהכתי"י יביע אומר כמעין דח"ע כנ"ל.

באות יו"ד: בהכתי"י יתוה ביו"ד.

ונשים דעתן קלות: שבת לג, ב.

כמיש במ"א בענין נטילת לולב להמשיך דעת לנוק': סידור עם דא"ח רמג, ג וא"ך.

ודעת סדר טהרות: שבת לא, סע"א.

אשר: בהכתי"י מיש.

אח הטפל: עירובין ד, ב. ועוד.

מה רבו מעשיך . . . דעשיח' בנינה: תהלים קד, כד. זח"ג מג, א.

מעשיך ה' כולם בחכמה עשית וידוע דעשית בנינה כו', וא"כ בחכמה לא עשה כלום, וכן בראשית ברא אלקים בחכמה בראשית בחכמה ברא אלקים בחי' בינה אלא צ"ל דאע"פ שבגילויי הכח אלקי בנבראים הוא בבחי' בינה שנקרא אלקים עילאה והוא בחי' מל' אלקים תתאה שבבחי' הדיבור ביו"ד מאמרות ויאמר אלקים כו', אבל נהירו דחכמתא מאיר בכל פרטי המשכה שנמשך גם מן הדיבור לחוץ מן העצמי, והוא כולם בחכמה עשית שכל העולמותי עד דומם שבדומם מאיר בו מא"ל נהירו דחכמתא, והוא אל אדון על כל המעשים אל דוקא והוא מפני שבבחי' החכמה אין לחלק בין ראשית שבה לסוף שבה כידוע דחכמה בראש נק' ח"ע וחכמה שבסוף חכמה שבדיבור נקרא חכמה תתאה וכתוב חכמות בחוץ ממש כו' דח"ע בחי' מאיר והיו לאחדים ממש דנעוץ תחילתו בסופן כו', ונמצא גם בחיצוניות העולמות שנקרא חוץ ח"ע נמשך בחי' לחדש הבריאה מאין ליש כו', וז"ש כולם בחכמה עשית בחכמה דוקא ומ"ש עשית בכינה היינו בחי' התפשטות היש שהוא החומר של הנברא אבל הצורה אלקית שבו הוא בחי' ח"ע וחי' גם בדומם שבדומם כמ"ש במ"א בענין ושמן מחלמיש צור כו' וד"ל. ולהיות כן הרי גם בצמצום היותר תחתון שבסוף דצח"מ דעש"י מאיר שם ח"ע דאר אבא שבז"א דאצ"י, ע"ז אמר בברכה זו והתקין לו ממנו כו', שעכ"ז יש הפרש גדול בין חיצוניות העולמות כמלאכים עד שמרי האופנים נד' יסודות דצח"מ דעש"י הגשמיים שבעוה"ז בין פנימי' העולמות שהן תולדות הנשמות שמיחוד ז"נ דכ"ע כו' והיינו כמה שאמר והתקין לו ממנו פי' ממנו שגם לאחר הפירוד בין הנוק' והי' למהות בפ"ע, אין זה כמשל הדיבור דחכמה בראש מאיר בסוף בדיבור שעכ"פ האותיות [ד]דיבור שנבראו [מהם] המלאכים וכל צבאם עד למטה [הן] בבחי' נבדל מן העצם כמשל הכלי-אותיות הדיבור שיוצא לחוץ ממש, אבל תולדות הנשמות שרשן הוא מבחי' עצמיות ומקוריות דחכמה בראש כמו שהיא בבחי' הכח המוליד שבטיפה שבמוח שלמעלה [גם] מן הנקודה דהשכלה שבא מאין ליש בהשגה כו' שהרי

בראשית בחכמתא ברא אלקים בחי' בינה: תרגום ירושלמי ר"פ בראשית. זח"א לא, ב (כתוספתא):
 בראשית ברא רמו לכתר חכמה אלקים רומו לבינה.
 שבגילויי הכח: כתיב ב: שהגילוי דכת.
 בבחי': בהכתי': מבחי'.
 העולמות: בהכתי': המעשים.
 א"ל נהירו דחכמתא: זח"א צד, א. זח"ג ל, ב. לא, א. א. סה, א.
 דחכמה בראש . . . חכמות בחוץ: זח"א כו, ב. משלי א, כ. ראה זח"א קמא, ב.
 דנעוץ תחילתו בסופן: סי' יצירה פ"א מ"ז.
 עשית בחכמה: בהכתי' ליתא תיבות אלו.
 תחתון שבסוף דצח"מ: בהכתי': אחרון ובסוף דצ"ח.
 דעש"י: בהכתי' ליתא חיבה זו.
 הפירוד: בהכתי': הפרד.
 הכל אותיות: בהכתי': אותיות הכל.

יוליד כצלמו להיות[ו] בחי' עצמיות ממש, ע"כ גם בתולדות הנשמות בבחי' נפרד מיחוד ז"ינ דבריאה כמו אתה בראתה יצרת כו' עדיין, כמו שלא נפרד ממקורו העצמי הראשון שהוא פנימי' עצמי' אור אבא וכל א' יכול לומר כי אתה אבינו ממש וכמ"ש בניס אתם [כו'] ואף שבאו הנשמות בגילוי ע"י חוה אשתו אדם קדמאה זהו בחי' גילוי העצמית ממש כבן שנולד בצלם האב, וזהו אתם קרוים אדם אדמה לעליון כו' ולזה אמר ממנו שאין שינוי בין קודם הבנין ובין לאחר הבנין שהאשה תלד הכל ממנו שהרי לית לה מגרמה כלום שאין בכחה לילד בלתי קבלת מ"ד וגם [מה] שיש בכחה לילד הכל ממנו נבנה כמ"ש עצם מעצמי דאבא יסד ברתא, ולזה צריך פתיחה בברוך בפ"ע בשביל בנין הנוק' להוליד נשמות לברך ממקורא דכולא כמ"ש ויקרא שמם אדם כללא דדכר ונוק' דוקא ויברך אותם פרו ורבו דאיש ואשה שכינה ביניהם לעזור להם שילדו כו' ובזה מתלבש פנימיות השפע דעצמיות אא"ס שבפנימיות חו"ב כו' וד"ל.

וזהו שצריך [ב]ברכה זו [ד]אשר יצר כו' והתקין לו ממנו כו' לחתום בברוך ולא ביוצר האדם, כי הנה זהו כלל גדול דכל פנימיות ועצמיות צריך חותם לשמור שלא ישלטו בו זר[ים] וכל חיצוניות אינו בא לכלל שמירה בחותם, וגם מה שבחותם יש עוד שהוא עיקר [ה]ענין שלו להגביל הדבר שלא יומשך יותר מדאי כו', כך מוכן בחותמו של הקב"ה אמת דקאי בתורה שנקראת אמת ותושב"כ חותם העצמי ותושב"ע חותם הבא בצורה שני' שזו פעולתו בקו המדה לא יוסיף ולא יגרע הכל בתושב"ע"פ דוקא להגביל הדבר עד פה תבוא ולא יותר שלא יקבלו החיצונים יותר מכפי המדה וכן בנשמות שהן בבחי' פנימיות דאור אבא כנ"ל צריכים לחתום בברוך לומר עד פה תבא ולא יותר כו', והיינו עד כאן הארת אור ח"ע דאצי' [ב]בי"ע בנשמות ולא בחיצוניות העולמות כמלאכים ששם נפסק האור הפנימי' דאצי' כו', וכידוע בבחי' החותם עליון הנקרא גושפנקא דמלאכא כו' הנשמות הן לפנינים מן החותם והמלאכים הן מאחורי החותם כו' ולכך בתושב"ע"פ בגמר בנין המל' בבחי' הפנימי' דח"ע וח"ת נחתם בברוך, אבל בתושב"כ בתכמה בראש

עדיין כמו: בהכתי"י ע"ז אמר ממנו.

אתם קרוים אדם: יבמות סא, א.

אדמה לעליון: ע"פ ישעי' יד, יד. וראה בהנסמו ע"ז בהמ"ם כ"ס מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' איקמ.

עצם מעצמי דאבא יסד ברתא: בראשית ב, כא. וחי' רמח, א. רנו, ב. רנת, א. תקוני והר תכיא (סא, כ).

תס"ש (קה, ב).

ויקרא שמם אדם כללא דדכר ונוק': בראשית ה, כ. וחי' נה, כ. ועוד. וראה בהנסמו ע"ז עוד בהמ"ם כ"ס

מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' חנוב.

דאיש ואשה שכינה ביניהם: סוטה י, א.

בחותמו של הקב"ה אמת: שבת נה, א.

גושפנקא דמלאכא: וחי' רצו, ס"א. ועוד.

אין צריך שם לחותם עדיין אחר ששם יביע אומר בהעלם העצמי עדיין ולא בגילוי כלל וד"ל.

(ו) ולהבין עוד בתוס' ביאור [שרש הדברים] הנ"ל בענין ברכה ראשונה דאינו חותם [בברוך] ושני פותח וחותם בברוך, הנה תחילה יש להקדים בענין הצמצום הראשון הנזכר בע"ח שהוא עיקר הקדמה הראשונה בענין יחוד א"ס, ולתרוץ בזה קושיית הפילוסופים הראשונה איך יתכן בחי' שינוי והתפעלות בעצמות א"ס שהוא אחדות פשוטה בתכלית הפשיטות כו' מושלל מכל תוארי אדם כרצון וחכמה כו', ואיך הוא מתפעל ברצון שהתפעלות הרצון מתואר אדם הוא וכתוב כי לא אדם כו', ואיך יתכן בו בחי' שינוי בעצם האחדות הפשוטה והלא נאמר אני הוי' לא שניתי כו', ומה גם שישתנה בהתפעלות המדות כמו שיתפעל ברחמים כמ"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו וכן בהיפוך בהתפעלות הדין והרוגו כמו וחרה אף ה' כו', וכן בהתפעלות השמחה כמו ישמח ה' כמעשיו ולהיפוך בהתפעלות העצב כמו ויתעצבי אל לבו וכה"ג שכל אלה מתארי אדם בע"ג ותכלית ולא יתכן כל אלה בא"ס הפשוט שלא יקבל שינוי והתפעלות פעמים להתפעל בדיון ופעמים בחדס, וכן בכל מדה ממדות האדם וכמ"ש כי לא אדם הוא להנחם מדין לחסד או מחסד לדיון כו' וכידוע, ותוכן קושי' זו בא"ה [בב' ענינים הא' בבחי' התפשטות ההתפעלות של הרצון והמדות שאין זה שייך רק בב' תנאים הא' שיהי' דבר מה נבדל שעליו יתפשט התפעלות הרצון ושכל ומדות וכה"ג כמו הרצון לדבר שחוץ ממנו וכן העונג ממנו כו' ולהיפוך הצער בהעדרו, וכך בהתחכמות [על] איזה דבר שחוץ ממנו [וכן] בהתפעלות המדות חו"ג או שמחה וצער וכה"ג הכל בדבר שחוץ [מ]עצמו, כי לעולם לא ימצא בשום האדם התפשטות והתפעלות בנפש רק מצד העצם כ"א לדבר מה כמו התפעלות רצון לבנות או לאהוב דבר מה זולתו ולשמות בו וכה"ג, והב' בסיבת עיקר ההתפעלות שהוא מצד שזולתו שיתפעל עליו הוא ישתווה בערך עמו כמו הרחמים על עני ומדוכא שלנפשו יגיע ערך צער זה, וכן להיפך בעונג על אוהבי שגייע ערך עונג זה בנפשו וכן השמחה בזולתו

ולהבין עוד בתוס' ביאור: מכאן (עד ס"י) מיסוד על סידור עם דא"ח קלד, ג ואיך [ביאור ד"ה להבין בברכת חתנים] ובשניונים והגהות כו' באוה"ת סידור [דרושי חתונה] ע' רה ואלך [שם מתחיל: להבין שרש ענין הכרחה דיוצר האדם].

קושיית הפילוסופים הראשונה: [בהכתי': הראשונים] ראה ס' האמונות והדעות להר"ג מ"ב פ"א ואיך. מו"ז ח"א פ"ג ח"ב פ"ז. [ורמב"ם הל' יסוה"ת פ"א הי"ב]. ס' העיקרים מ"ב פ"ב ופ"ג. מ"ד פ"ח. ועוד. וראה ס' מאמרי אדהאמצ' דברים ח"ב ע' תרל, ובהמ"מ שם.

כי לא אדם . . . אני ה' לא שנית: שמואל"א טו, כט. מלאכי ג, ו. ברחמיך הרבים . . . וחרה אף . . . ישמח ה' . . . ויתעצב: נוסח ברכות ק"ש. עקב יא, יז. תהלים קד, לא. בראשית ה' ו [שם: וינחם ה' גר ויתעצב אל לבו. בקונטרס מאמרים יקרים כאו נדפס. ויתעצב ה'. וכלוח התיקון הנדפס שם תוקן שצ"ל רק ויתעצב, וכ"ה בהכתי'.

כשום האדם התפשטות והתפעלות: בהכתי': באדם שום התפעלות. אוהבו: בהכתי': אוהבו.

ולחיפך הדין והרוג וכה"ג, שכל אלה יתכן בנפשו בעצמו שמקבל בעצם שינויי התפעלות אלה יתפשטי לדבר שחוי ממנו מעצמו אם הי' מערכו דוקא כו'. וכי' לא יתכן לומר למעלה באח"פ שאין דבר שחוי מעצמו כי ממנו הכל כו' איך יפול לשון התפעלות רחמים ודין ורצון ועונג כו', הגם שכל התפעלות ושינוי הנזכר בכתובים הכל על מע"ב כמו ישמח ה' במעשיו וירא כו' והנה טוב וכן להיפוך ויתעצב מרעת האדם כו' וכן הרצון לברוא ולעשות כו', אבל זה גופא יש להבין איך יתכן במע"ב הרצון ומדות מאחר שהכל ממנו ואין לך כו' ועוד שאין מע"ב מערך המשתווה אליו גם לא בערך הדומם [ל]אדם כו', (וקודם שנברא העולם הי' הוא ושמו בלבד ואין עוד מלבדו וכמש' בע"ח דא"ס הי' ממלא כלי החלל ומק"פ כו', וגם לאחר שנאצל ונברא אין שינוי כלל [וכלל] כידוע כי ממך הכל, א"כ גם עכשיו אין לך דבר כו' והיינו [כמו] בידיעת עצמו יודע כלי הנבראים את הכל ולא בידיעה שחוי ממנו ולא ברצון שחוי ממנו כו' וד"ל). ו[ה]ענין הב' על עצם ענין ההתפעלות ושינוי שבאדם גם בלא דבר מה כמו שמחת הנפש מצד עצמה וכן העונג והיפוכם וכה"ג במדות חו"ג והיפוכם שבעצם, שכל זה שינוי והתפעלות בעצם הי' מתארי אדם שע"ז גזר ואמר ג"כ כי לא אדם להנחם ולהשתנות בעצם כו' וד"ל.

והנה התירוץ על כל הנ"ל בקושיית הפילוסופים בנ' ענינים כנ"ל הוא רק ענין הצמצום הראשון הנזכר בע"ח, ולהבין אותו היטב יש להקדים תחילה בביאור ענין [עולם] האצ"י מהו. דהנה [ידוע] בטעם שם אצילות הוא מלשון ויאצל מן הרוח כו' לשון הפרשה כניצוץ הנפרש ונבדל מן השלהבת שאין שינוי בעצם [הניצוץ] בין בעודנו קשור בעצם השלהבת לאחר הבדלו וגם בריחוקו מן השלהבת מקבל תוקף אורו מן השלהבת רק שאם יקרב ביותר יכלל ויבטל וברחוק דוקא מתקיים כמו מאמרים כנר בפני האבוקה נשמות הצדדיקים בפני השכינה, כך יוכן בדוגמא בבחי' אורות העליונים דאצ"י שנאצלו מן המאציל כדמיון ויאצל מן הרוח, ולזה אמר בזהר דבאצ"י איהו וחיוהי וגרמוהי. חד כו', משא"כ מאצ"י לבריאה שאין ערך כלל ביניהם

יתפשט לדבר: בהכתי': ולכך יתפעל כואת לדבר.

כי ממש הנל: דברי הימים א כט, יד.

וקודם . . . הי' הוא ושמו בלבד: פד"א סיג.

וכמש' בע"ח דא"ס הי' ממלא כל [בהכתי': כליות] החלל ומק"פ: בדרוש עגולים וישר (שא) ענה ב. ד.

וראה שם שער סדר אצ"י (שיג) פ"א.

אין לך דבר: ראה תניא ריש פכ"א.

בידיעת עצמו יודע כל הנבראים: [בהכתי' ליתא תיבות, כל הנבראים]. ע"פ רמב"ם הל' יסודות"י פ"ב הי'.

ויאצל מן הרוח: בהעלותך יא, כה. וראה פירוש שער אביע"פ פ"א. אורח פינחס ע' איקמו ואילך. ובג"מ.

כנר בפני האבוקה . . . השכינה: ספחים ת, א.

בזהר דבאצ"י איהו וחיוהי וגרמוהי: [בהכתי' ליתא תיבת: וגרמוהי]. תקוני זוהר בהקדמה (ג, ב).

כידוע, אך הנה באמת יותר אין ערוך לנאצלים מן המאציל משאין ערוך הנברא לגבי הכורא שהוא בחי' האצי' כידוע.

ולהבין זה הנה יש להקדים תחילה ענין התהוות הבריאה מבחי' האצי' כמו בחי' חו"ג דבריאה במחנה מיכאל ומחנה גבריאל שמקבלים מחו"ג דבריאה הרי שרשם בחו"ג דאצי', ולכאורה מאוד יפלא איך יתכן שיוכל להתהוות חו"ג בע"ג מחו"ג דאצי' שהוא בחי' בלתי בע"ג שאין ערוך כלל ביניהם כידוע, אך הענין ידוע עז"מ מבשרי אחזה כו' במדות חו"ג שבאדם למטה שנעשה בצלם אלקים הנה התפעלות האהבה והחסד ורחמים שבלבו הוא בבחי' הרחניות והדקות מאוד בערך רוחניות החיות שברוח החיים שבלב ומכשי"כ מחו"ג שבמוח קפידה וכעס שבמוחי' ולהיפוך התפעלות החסד ורחמים שבמוח רוחני יותר ובדקות יותר כי הקפידה במוח אינו רק שלא יכילנו בכלי המוח ולהיפך לדבר הנאהב יתפעל באהבה וחסד במוח וכמ"כ בלבנו באופן התפעלות חיותי' רוחני שבלב כו', אך הנה כאשר החו"ג שבמוח ולב יוצאין בגילוי לחוץ מן העצמי' כמו בכלי הדיבור, שהגם [ש]הדברים היוצאים מן הלב בהתפעלות חו"ג גם חו"ג הללו כדיבור עושה רושם בלב זולתו, וא"כ יש בחו"ג הנגלה כדיבור חיות רב וכן בעונג וצער שבדיבור [ו]שמחה ועצבות וכה"ג יש בהן אור וחיות רב (כמו ראוה מדברת כו' הרי העונג שבאה"ר בא כדיבור, ולהיפוך דיבור של מרת נפש בעת צרתו וכן בקול הניגון בחדוה [א] מרירות כו' כידוע), עכ"ז צמצום גדול הוא לגבי עצם ההתפעלות חו"ג שבלב ומוח כו', ומכשי"כ התפשטות חו"ג שבדיבור שיוצא באותיות לחוץ כאויר שנבדל לגמרי מאור וחיות שבדיבור עצמו שם כבר נפסק גם אור וחיות שבדיבור [ו]שם הם מצומצמים בתכלית לא יוסף ולא יגרע כאותיות הכתב שנבדלים ולא נשאר בהם רושם בעלמא כו'.

וכך יובן למעלה בהתהוות חו"ג דמיכאל וגבריאל מחו"ג דאצי', דהנה וודאי בחי' חסד דבריאה שהוא מקור התהוות חסדים דמחנה מיכאל וכה"ג הוא בחי' צרופי אותיות חסד האלקי הנבדלים כבר מעצם אור החו"ג שבמלי' דאצי' ונקרא אתוון דאיתגליפו בריחוק כענין דברי אשר יצא מפי לא ישוב

בערך: בהכתי' כערך.

מחו"ג: בהכתי' חו"ג.

שבמוח: בהכתי' שבמחשבה.

חיות רוחני: בהכתי' רוחניות חיות.

ראוה מדברת: כתובות יג, א.

מרת נפש: ע"פ שמואל"א א, י.

אתוון דאתגליפו: נסמו לעיל בס"ד [בפיסקא המתחלת: חזוהי החכמה].

דברי אשר יצא מפי: ע"פ ישעי' נה, יא.

ריקם כ"א עשה כו' כמ"ש במ"א, ואמנם בחי' החו"ג שבמל' דאצי' זהו כמשל חו"ג שבדיבור עצמו שאחוז וקשור בחו"ג שבלב כענין דברים היוצאים מן הלב כנ"ל אעפ"י שבדיבור הוא מצומצם כנ"ל. ונמצא מובן מזה עכ"פ שבחי' חו"ג דבריאה הוא בחי' גילוי החו"ג להיות חסד בפ"מ [ודין בפ"מ] מצומצם[ים] בבחי' גבול ממש כמלאכים דבריאה אבל שרש הראשון דחו"ג דבריאה בחו"ג דאצי' הרי אין שם בבחי' חו"ג בגשמיות כלל [וכלל] לא מיני' ולא שמץ מיני' כו' אלא בתכלית הדקות והרוחניות כערך חו"ג שבלב כו', (ולזה אמר דאין רע יורד מלמעלה שאין שם דין כו"י ומ"ש וחרה אפי כו' זהו כשנבדל לחוץ כו'), ואמנם מבחי' כלים החיצוני' דחו"ג דאצי' מ"מ נעשה שרש ומקור לחו"ג דבריאה רק שהוא בא בדרך השתלשלות בצמצום גדול מאוד דהיינו מחסד דאצי' נמשך חסד דבריאה וכן מגבורה דאצי' גבורות' דעולם הבריאה להיות דין בפ"מ כמלאכים ולמטה מטה רק שאין זה ממהות ועצמיות דחו"ג דאצי' רק מה שנבדל מהן לחוץ מן העצם לגמרי כנ"ל, וזהו מה שאין ערך הנברא עם הבורא כנ"ל כעניני' הבריאה לגבי אצי', אך הנה באמת יותר אין ערך לנאצל לגבי המאציל כנ"ל להיות שעיקר ענין האצי' הוא להיות כציור פרצוף אדם במוחין וחגי' כו', וזהו כמשל אור עצם הנפש שבא באיברי הגוף שכל במוח ומדות בלב שזה בא בדילוג ושינוי המהות מחיי הרוחניות דנפש לחיי כשר להיות בבחי' התפעלות רצון ושכל ומדות במוח ולב שאין זה מערך עצם הנפש כלל כו', וכך יותר מזה יובן למשכיל למעלה בערך האצי' דאדם העליון להיות בבחי' האורות דחור"ב ומדות חו"ג ככלים מכלים שונים שאין זה ערך כלל לגבי עצמיות המאציל ממש שאין בו תארי אדם מבחי' התפעלות כזה הבא באו"כ שבאצי' ולא כבריאה לגבי האצי' שמ"מ יש להם מקור בדקות ורוחני כנ"ל, אבל אצי' הנאצל לא יתכן לומר שיש להו מקור במאציל כ"א כאשר נדמה שבמאציל יש ג"כ כמו התפעלות הרצון ומדות שבעצם הנפש כו', אבל באמת לאו מכל אינון מדות כלל בעצם [אפי'] לפי שאין באח"פ שינוי והתפעלות כלל כו', וא"כ מה שבא בגילוי אור האצי' אינו ממהות המאציל [כלל] אלא אור של תולדה בשינוי המהות לגמרי ולא כניצוץ הנבדל כו', ועכ"ז איהו וחיוהי חד שהרי אמר אשתארו כגופא בלא נשמתא כו' משא"כ מאצי' לבריאה מ"מ מעין ודוגמת מהות חסד דז"א [דאצי'] יורד. ונמשך חסד דבריאה כו' וד"ל.

פ"מ: = בפועל ממש.

בבחי': בהכתי': ממהות.

כו': בהכתי': ממש.

וחרה אפי': משפטים כב, כג. ועוד.

גבורות דעולם הבריאה להיות דין בפ"מ כמלאכים: חוקן ע"פ הכתי'. ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס:

גבורת העולם להיות בפ"מ המלאכים.

כענין: בהכתי': בענין.

לאו מכל אינון . . . כגופא בלא נשמתא: תקוני זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

(ו) ומעתה יובן שרש ענין הצמצום הנזכר בע"ה, להיות מבואר שעצמות א"ס מושלל מכל תואר התפעלות ושינוי גם בעצם, וא"כ מה שיכול להיות בבחי' האצ"י באו"כ לרצון וחכמה וחז"ג זה א"א כ"א ע"י צמצום העצמות דא"ס שמצמצם ומסתיר אורו העצמי לגמרי והוא הנקרא מק"פ וחלל ריקן הנזכר בע"ה, ומבחי' הרשימו הנשאר אחר הצמצום הזה הוא שיכול לבוא לשינוי מהות אורות הנאצלים בבחי' התפעלות עונג ורצון וחז"ב וחז"ג לפעמים כך ולפעמים כך כאדם שינחם וישתנה מחסד לדיו ומדין לחסד, וכמו שמבקשים יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך הרי יש התפעלות הרחמים ונשתנה מהתפעלות הכעס, וכן התפעלות השמחה ישמה ה' במעשיו כשהוכשרו בעיניו ולהיפך כשלא הוכשרו יעצב ויחרה אפו וכה"ג, כ"ז הוא אחר הצמצום של העצמות דוקא כי בעצמות לא שייך לומר גדר התפעלות שמחה להיותו אח"פ בתכלית כנ"ל, וראי' לזה [מ"ש בברכה אחרונה דברכת חתנים אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה כו', וכמו שברא השמחה יש מאין כך האציל השמחה ונקרא שמחת הוי' דאדם דאצ"י וצמצום זה שנתצמצם בעצמותו הסיכה הוא שיכול להאציל אור השמחה ולברוא אותה, וכך הוא בכל תוארי אדם ברצון ושכל ומדות כו', אבל מצד עצמותו כי לא אדם הוא להנחם ולהשתנות ולהתפעל כלל כו', (ובמ"א מבואר בענין ע"ס הגנוזות בעצמות ממש דחסד שבע"ס הוא בבחי' א"ס ממש וזהו לגדולתו אין חקר וכן ולתבונתו ממש אין מספר כו' גם זה אחר הצמצום בעצמות אורו הפשוט שנקרא טה"ע כו'). ועכ"ז סרה תלונת הפילוסופים בקושייתם הנ"ל בבי' [ה]ענינים על התפשטות התפעלות בדבר לחוץ שהוא מן המאציל לבי"ע ועל עצם ההתפעלות דשניהם אחר הצמצום דוקא כנ"ל וד"ל.

ובזה יובן כללות יסודי תורה ומצות שאנו מוצאים בהרבה כתובים שהשכר והעונש תלוי [גם בעוה"ז] תלוי בסור מרע דלית ועשה טוב דמ"ע דוקא ובפרט כמבואר בפי' והי' אם שמוע תשמעו כו' ונתתי מטר כו' ואספת כו' השמרו פן יפתה כו' וחרה אף ה' כו' ואבדתם, [וכן] אם בחוקותי תלכו כו' ואם לאו כו', ונמצא הברכה והקללה תלוי במעשה הטוב והרע וכמו שמבואר בפי' ראה נתתי לפניך החיים והטוב המות והרע כו' שמדבר במעשה

הסיכה הוא שיוכל: בהכתי': הלא הסיכה שיוכל.

ובמ"א מבואר בענין ע"ס הגנוזות: ראה תריח נח סח, ג ואילך. ועוד.

שבע"ס הוא בבחי' א"ס: בהכתי': שבא"ס הוא בבחי' א"ס.

לגדולתו אין חקר . . . אין מספר: תהלים קמה, ג. קמו, ה.

לבי"ע: בהכתי': לאבי"ע.

יסוד תורה: בהכתי': יסודי תורה.

והי' אם שמוע . . . אם בחוקותי: עקב יא, יג ואילך. בחוקותי כו', ג ואילך.

בפי' [בפסוק] ראה נתתי: ע"פ נצבים ל, טו. [בלוח התיקון הנדפס בקונטרס מאמרים יקרים מתקן כאו: בפי' נצבים ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע].

המצות שממשיכים חיים וטוב בגשמיות והעונות גורמים המות והרע [בגשמיות] כמו תיסרך רעתך, ולכאורה אנו רואים היפך זה ממש שהרשעים גמורים מצליחים והשעה משחקת להם בכל טוב עוה"ז וצדיקים מעונים ואביונים כו' ואם שמשלם לשונאיו להאבידם לעוה"ב ולהיפך לצדיקים כו' מ"מ הוא נגד התורה שמבואר בה על השכר ועונש בעוה"ז דוקא ולא לעוה"ב. אך באמת יש בזה הפרש בין זמן בהמ"ק לזמן הגלות, בזמן בהמ"ק ה' יחוד בכנ"י בבחי' פב"פ כו' שהי' גילוי אלקות בהיכל ק"ק כו' והי' מעוררים בהעלאת מ"ן שלהם בתו"מ לבחי' החיים והטוב העליון דאצ"י שירד מלמעלה למטה בכי"ע עד הטוב הגשמי בעוה"ז דוקא כמו והי' א"ש תשמעו כו' ונתתי מטר כו' בגשמיות ואספת דגנך תירושך בגשמיות השפע, ולהיפך וסרתם ועבדתם כו' ועצר השמים בפ"מ כו'. והטעם מובן ע"פ הנ"ל בבחי' חו"ג דאצ"י שנאצל ע"י הצמצום העצמי דוקא וכמו בחי' השמחה דהוי' דז"א דאצ"י שנאצל ע"י צמצום אזי נמשך רב חסד וטוב כי באור פני מלך חיים וטוב כד אנפאה דמלכא נהירין כו'. ועד"מ המלך כטוב לבבו בשמחתו ישפיע רוב טוב לכל ולהיפך כשהוא בעצב ומורת רוח מאיזה דבר לא טוב כו' יבוא כלל רוגז ודין בדיבור ומעשה בפ"מ כו'.

וכך יבין באדם דאצ"י ע"י אתעדלית במעשה הטוב יעוררו שיתצמצם עצמות המאציל להיות שמחת הוי' באור פניי כו' להשפיע חסד ויורד החסד דאצ"י בהשתלשלות עו"ע עד חסד וטוב בעוה"ז השפל בפרנסה ושפע הגשמיות ולהיפך ע"י העונות גורמים התעוררות מקור הדין למעלה באצ"י עד שישתלשל למטה מטה להיות ועצר את השמים בפ"מ [1] דוקא בזמן בית המקדש שהארת אורות דאצ"י מאירים למטה ככנ"י כלבי האדם באדם בבחי' פב"פ להיות רוח אייתי רוח מאצ"י לבי"ע לטוב ולהיפוכו [1] הוא ענין הברכה והקללה שתלויים בסומ"ר וע"ט ממש לפי ערך, אבל בזמן הגלות שאור האצ"י מוסתר בלבוש שק כידוע בענין גלות השכינה בע' שרים דנוגה להשפיע להם כל טוב כו', גם בכנ"י אינו מאיר רק דרך לבוש והסתר והוא ענין שלוות

תיסרך רעתך: ירמ"ב, יט.

שמשלם לשונאיו להאבידם לעוה"ב: ואתתנו ה' יו"ד ופרשיי שם. וראה סי' מאמרי אדהאמצ' דכרים ח"א ע' נב וע' סג. אמ"ב ח"ג [קהית תשמיה] קמ, ב. רש"נ.

באור פני מלך: ע"פ משלי טו, טו.

כד אנפאה דמלכא נהירין: ראה גם ספרי מאמרי אדהאמצ': במדבר ח"א ע' רמב: דכד אנפיה דמלכא נהירין כל דינין אתכמין כו'. שם ח"ג ס"ע איר: כמ"ש כד אנפאה דמלכא נהירין כל דינין מתעברין מיני. ועד"ז שם ח"ד ע' אתקמת. דברים ח"ב ע' תקמו. תו"ח בשלה רה, א. ד"ה יוספו ענינים מביק אדהאמצ' (קונטרס בפ"ע — קהית, תשמ"ה) ע' 12. וראה זחיג קלג, ב: באור פני מלך חיים דכד נהירין מתברך עלמא כו' ולא אשכח רוגזא בעלמא כו'.

פני: בהכתיב: פניו.

כלב האדם באדם: בהכתיב: כלב האדם לאדם. ע"פ משלי כו, יט: כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. רוח אייתי רוח: ראה זחיג קסב, ריש ע"ב. זחיג צט, ריש ע"ב. אורית חנוכה (כרך ב) רפז, א.

הרשעים בעוה"ז להאבידם בעולם הבא ולהיפוך בצדיקים כו' ולא י תורה דאצ"י יעשה למטה לפי שהתורה לא ניתנה בגילוי למטה כמו למעלה רק בזמן בהמ"ק, אבל בזמן הגלות התורה בא למטה ע"י בחי' הביוריים בהסתר לבוש שק כענין עת אשר שלט האדם באדם לרע לו כו', [ו]עכ"ז קיום המצות והתורה נעשה פרי למעלה להוסיף אורות למעלה. באצ"י כמו בזמן בהמ"ק ממש כמ"ש במ"א וד"ל.

אך הנה הן הן גבורותיו של עצמית המאציל שיוכל לצמצם א"ע להיות בא בבחי' התפעלות שמחה ע"י העלאה דמעשה הטוב ולהיפך ע"י העונות יעוררו לדין כו' מאחר שבאמת אין ערוך אליו כלל כנ"ל דלאו מכל אינון מדות כלל אפילו בהעלם העצמי שהוא פשוט בתכלית מושלל מתואר אדם, אך ע"י בחי' גבורות וצמצומים רבים ירד מעצמותו להיות לו עונג ונח"ר ממעשה הטוב ולהיפך כו', ועד"מ גם [למטה] באדם התחתון הנה אנו רואים שאם אינו חפץ באיזה עונג לא יתענג ממנו כלל כמו העונג במאכל או בממון וכבוד ושאר תאוה וחמדה אם לא יחפץ להתענג בהן גם אם יביאו לפניו לא יקבל נח"ר ועונג מהם כלל, ואין זה נגד הטבע כלל במדה זו שהוא העונג דוקא כי אינו בא רק אם יתענג וירצה בעונג זה הפרטי, משא"כ טבע מדה אחרת כמדת האהבה או הכעס שלא יכול למשול ברוחו להפוך מאהבה לכעס לגבי אוהבו כנפשו ממש או להיפך שלא לכעוס על שונאו כו', וכן במדת הפיזור והקמצנות המוטבעים בנפשו לא יתהפך מטבעו מפיזור לקמצנות או להיפך וכן מחסד לדין ומדין לחסד וגם בשכל הנוטה לחו"ג לא יתהפך לסבול טבע היפוך שכלו וכן במדות הנצחון והתפארות וכה"ג, אך ורק בבחי' התענוג אם יתפעל בתענוג אם לאו אין זה הכרחי כלל כמו להתענג בהון רב או כבוד וגדולה יתירה [או] בשארי תענוגי העוה"ז אנו רואים שבקל יכול למשול ברוחו ויטה מן ההיפוך להיפוך אם יתנו לו הון רב בזה יבזו [לו] אם יעלה בהסכם אצלו שא"צ לעושר, וכן אם ירצה להגדילו יוכל למאוס בכבוד, וכן בתענוגי מאכלי מעדנים ימאס ולא עוד אלא שנהפך אצלו בקצה השני שיהי' עיקר תענוגו מהיפוך העושר והכבוד והעדר המאכל, כידוע שיש בטבעי בניא ששונאים העושר והכבוד וטוב להם פת חריבה

ולא: בהכתי"י: שלא.

ע"י בחי' בהכתי"י: בבחי'.

עת אשר שלט האדם: קהלת ה. ט. וראה זח"ב צד. ב. פרדס שער אבי"ע (שטי"ז) פ"ז. אנה"ק סכ"ה (תניא קמ. ב.). אהיה ניד (כרך ב) ע' איקנט.

המצות והתורה נעשה: בהכתי"י: התורה והמצות בזמן הגלות עולשין.

להוסיף אורות: . כמ"ש במ"א: ראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שפג. סה"מ תרל"ז ח"ב ריש ע' תכלת. סה"מ באחי לגני ע' לג. ושי"ב.

למעלה: בהכתי"י: ליתא.

הן הן גבורותיו: ע"פ יומא טז, ב.

חמש: בהכתי"י: ליתא.

ושלוחה בה וגבוהה לבכם בזה מכל הוון וכמ"ש ריש ועושר אל תתן לי כו' וכה"ג, ועיקר הענין הוא לפי שהתענוג נבדל מציאותו משאר המדות להיות שהתענוג שרשו בעצם הנפש ממש ולא בחלק פרטי ממנו כשאר המדות וראי' לזה שאם הנפש בעצמה בתענוג ושמחה עצמי אז יחפוך בכל מיני תענוג המורכבים ואם להיפך שהנפש בצער ימעט* בכל מיני תענוג מורכב כו' משא"כ שאר המדות כח"ג וניצוח ואהבה ושנאה [ושכל] הנוטה לחו"ג לא ישונה בין [שהאדם] בשמחה או בצער לא יחליף מהיפוך להיפוך כו' וד"ל.

ול להיות כן יובן שאע"פ שיש מקור וכן היולי פשוט ועצמי לכל מדה בפרט כמו למדת הטוב וחסד בפרט ולהיפוכו בפרט וניצוחי כו' כולן הן רק חלק הנפש ולא במהותה ועצמה ממש, משא"כ בחי' כח התענוג ההיולי שהוא מקור כל התפשטות עונג הבא בדבר מה במורכב כמו בכבוד ועושר ומעדנים וכה"ג הוא במהות ועצמות הנפש ממש, וזהו הנק' שמחת הנפש ועונג העצמי שבה שמשם מקור התפשטות כל עונג הבא בדיבור בפרט, ולזאת תלוי חפץ ורצון והתענוג* המורכב כעונג עצמי שבנפש כניל עד שלא מוכרח כלל להתפעל בתענוג כמו שאין עצם הנפש מוכרחת להתפעל בכל מין התפעלות כוחות שלה רק ע"י צמצום עצמותה כידוע דכוחות [שלה] מובדלים מעצמות פשיטותה, אך הנה אנו רואים שהתענוג מלוכב ברצון דכמה שירצה להתענג יתענג ואם לא ירצה לא יתענג ה"ז הרצון להתענג [אם לאו] למעלה מעונג הזה שמתפשט מאחר שיש בכוחו למשול היינו בחי' הרצון העצמי שלמעלה מכל רצון מורכב שהרי הרצון גובר מחסד לדין כמו יהי רצון שיכבשו רחמיך את כעסך ואין זה היפוך גמור רק ממשלה וגם בתחילה הרי יוגבר הרצון לחסד על הרצון לדין, אמנם אין זה כממשלת הרצון על התענוג אם להתפעל בתחילה בתענוג זה אם לא להתפעל כלל שאין זה בכח הרצון למשול שלא להתפעל ברחמים על בנו יחידו ושלא לכעוס על שונאי האמיתי אבל יש בכח הרצון שלא יחפוך בשעשועי בנו יחידו, וזהו רק מטעם הנ"ל שהעונג הפשוט וגם רצון הפשוט בעצמות הנפש ממש שאין בזה הכרחי מאחר שאין בזה בחי' כח המתפשט כטבע שאר המדות אלא הוא נחשב בעצם ומהות ולכך יוכל להיות בחי' הגבלה ג"כ בתענוג שברצון לדבר ולהיפוכו לומר עד כאן יחפוך בעונג זה ולא יותר אפילו כמלא נימא ובאופן פרטי כך וכך יחפוך להתענג ויקבל עונג ובאופן אחר יהי' היפך העונג ג"כ בהגבלת [אופנים] פרטי[ם] דוקא והוא בחי' חריג

ריש ועושר אל תתן לי: משלי ל. ה.

ימעט: בהכתיב: ימאס.

וניצוח: כ"ה בהכתיב. ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: והו כו"ג.

והתענוג: בהכתיב: התענוג.

בשעשועי בנו יחידו וזהו: בהכתיב: בשעשועים עם בנו וזהו.

שברצון להטות הרצון להתפעל בעונג באופן כך וכך דוקא ולמאוס ברצון ותענוג בהיפוך מזה שבלבד שאינו עונג אלא צער כו', וכ"ז הגבול נעשה מעצמות הרצון הפשוט לבחור בהמשכת התענוג והיפוכו מכח היולי של התענוג שבעצמות הנפש ממש מטעם הנ"ל שא"א להיות גבול כזה באהבה או שנאה לומר עד כאן לאהוב ולא יותר או עד כאן ישנא ולא יותר כי"א ממשלת הרצון עליהם לעשות היפך האהבה או השנאה כמו לכבוש כעסו [או] לכבוש הרחמים כו', אבל אין זה שינוי בעצם כמו מבחי' הרצון ובתענוג כנ"ל וד"ל.

(ח) והנמשל מכ"ז יובן למעלה בבחי' תענוג ורצון הפשוט שבעצמות אא"ס שנק' שעשועי המלך בעצמותו ממש שזהו כדמיון הכח היולי שבתענוג הפשוט אשר נחשב מעצמות הנפש ממש כנ"ל שמבואר למעלה שיבחר ברצון אם ירצה להתענג אם לאו כו' כך למעלה בחי' עצמות שעשועי' עדיין למעלה מכל התפשטות עונג מורכב והבחירה אם יבחר בהתפשטות עונג מן העצמיות תלוי ברצונו הפשוט ע"ד דוגמא בענין ישמח ה' במעשיו שזהו במע"ב דאבי"ע שאם יתפעל בשמחה ועונג זה אם לאו תלוי ברצון. עצמות רצונו הפשוט אם יומשך מעצמות התענוג התפשטות עונג מורכב זה אם לאו עד"מ אם ירצה אדם להתענג בעונג המורכב ביותר או בהצלחת מו"מ שזהו שבח מעשה ידיו אם לאו ואין זה רק במדה [זו] שהוא העונג להיותו בעצמות ממש כנ"ל, וכך אם ישמח ה' במעשיו אם לא תלוי בבחירת רצונו הפשוט להמשיך מעצמות התענוג הפשוט להתענג בעונג פרטי הזה שבמע"ב דאבי"ע וכה"ג ולהיפך אם יהי' לו למורת רוח מהעדר הטוב שבמעשיו תלוי בבחי' רצונו כו' כמשל שאם לא יחפוץ בתענוג דבר מה כך לא איכפת לו בהיפוכו כו', ולפי ערך חפצו בעונג זה [כך] ירגיש בצער בהעדרו והיפוכו כו', משא"כ שאר המדות דאצ"י כחוי"ג וכה"ג שבדאי בחי' רצון העליון מושל בהם להפכם מהקצה כו', כמו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמך כו' ואין זה שינוי בעצם ולא יגזור הרצון כענין לאהוב לישראל ולשנא לעשו להפוך בעצם מזה [לזה] ח"ו כי האהבה ושנאה זו טבעי' והרצון גזור לפרקים לכבוש האהבה לישראל כו' אין זה שינוי בעצם כלל, וכן להיפך כאשר משלם לשונאיו כו' וד"ל. אבל בענין קבלת עונג אנו רואים שישלך הרצון כמו לא אריה בריח ניחוחיכם כו' וכן חדשיכם

מבחי' הרצון ובתענוג: בהכתי': בבחירת הרצון בתענוג.

ע"ד דוגמא בענין ישמח: כ"ה בהכתי'. ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: עד דוקא ישמח.

נרצון עצמות: בהכתי': בעצמות.

ביותר: בהכתי': בעשר.

יהי' לו למורת: בהכתי': יהי' לצער ומורת.

בבחי': בהכתי': בבחירת.

לא אריה . . . חדשיכם ומועדיכם . . . ובפרשטס כפיכס: בחוקתי כו'. לא. ישעי' א. יד ואילך.

ומועדיכם שנהא נפשי וכמו ובפרשכם כפיכם שאינו חפץ לקבל עונג ממועד ושבת ותפלה כו'. וכי' מטעם הנ"ל שאין העונג הכרחי כללי אלא תלוי בעונג העצמי הפשוט כו' והוא בחי' שעשועי המלך העצמית שנק' מקור כל התענוגים שהוא בהעלם ולא יקרא בשם עונג כלל רק שהוא כח היולי ופשוט שממנו נמצא כח ומקור לכל [מציאת] התפעלות עונג שיתענג מדבר מה כו' וד"ל, והשמחה באה בגילוי מהעלם עצמות התענוג הפשוט הזה. והנה ידוע דבחי' שעשועים העצמי' הנ"ל נקרא עתיקא דעתיקין והוא נחשב מבחי' עצמות ממש להיותו בבחי' כח היולי ועצמי עדיין אך מה שנמשך מכח התענוג ההיולי [הזה] לאיזה דבר לפעמים לדבר זה ולפעמים בדבר זה והו הנק' בחי' עתיק שהוא בחי' ממוצע בין העצמות לנאצלים ולפעמים יאיר באור נאצל זה כאור התענוג הנמצא בחכ' שנקרא עזן כו' ולפעמים מתגלה ומתלבש באור החסד ואור הנצח שזהו קו הימין חח"ג ולפעמים מתגלה ומתלבש בקו השמאל בג"ה כו' ולפעמים בקו האמצעי דתי"ג, ונמצא דכל הג' קוין בכלל ובפרט וכמו שאנו רואים באדם שיתלבש התענוג בדבר פרט כמו בשכל שמתענג בו באופן פרטי דוקא, וכן ברצון וכל עונג באופן פרטי שבו וכן בהשפעת חסד באופן פרטי וכן בניצוח והתפארות היינו בקו האמצעי דתי"ג וכן בקו השמאל בהשגה דבינה כו', ואמנם מוכן שעצם אור התענוג הנגלה אור פשוט הוא רק כשבא ברצון מתגלה כו"ג ונק' טעם לרצון וכשבא בשכל או חסד יתגלה שם וכן בניצוח והתפארות ואין להפרש בעצם מהותו כיון עונג שברצון ושכל לעונג שבניצוח אבל כללותו אינו רק זיו והארה פשוטה הבא בגילוי מהות עונג עכ"פ מהעלם עצמות התענוג ההיולי שאינו במהות עונג עדיין, וזהו [דעת] שהוא בחי' ממוצע שיש מבחי' אחרונה שבעצמותי' כח התענוג והוא מקור לכל עונג הבא בכל ספי' וספי' בפרט אבל מהות ועצמות כח התענוג הפשוט שבאא"ס לא בא בגילוי מעולם לנאצלים ונק' עתיקא סתימאה או עתיקא דעתיקא כידוע רק בחי' הארה א' פשוטה ממנו שנמשך בע"ס דאצי' זהו הנק' ע"י דאצי' כו'.

ומעתה יש להבין מאין נמצא בחי' הצמצום והגבלה של הארת העונג [הבא] בכל ספירה באופן פרטי [כך וכך דוקא ולא באופן אחר וגם הצער מהיפוך בא באופן דוקא ע"ד דוגמא התענוג שברצון יוגבל באופן פרטי] הנאות לו שיקבל עונג ולא באופן אחר וכן בעונג שבשכל והחסד וניצוח והתפארות הכל יוגבל אופן העונג ויוגבל אופן הצער כשיהי' נגד

כלל: בהכתי' ליתא.

עתיקא דעתיקין: זחיג קכת, א. ועוד.

כו': בהכתי': בו.

דעת שהוא בחי' ממוצע: ראה ע"ח שער תיקון הנוקבא (שליד) פ"ג. ועוד.

שבעצמותי': כ"ה בהכתי'. ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: שבאמצעות.

עתיקא דעתיקא: בהכתי': ע"י דע"י [עתיק יומין דעתיק יומין].

העונג דוקא באופנים מיוחדים ובאופנים זולתם אע"פ שלא יקבל עונג מ"מ לא יקבל צער ג"כ כמו שאנו רואים בענין המצות שהן תרי"ג ארתיין דגלגלתא שמלוכש ברצון העליון שבמצוה זו יאיר עונג העליון באופן מוגבל דוקא כמו ד' כנפות וח' חוטיין דציצית כו', ובאופן זולתו לא יאיר בו העונג ברצוני מצוה כו', וכך בכל המצות כמו בתפילין בד' בתים ובשבת כיום ה' דוקא ובאופנים [פרטיים] דהלכות שבת אז מלוכש עונג העליון וכן מצות סוכה ולולב ופסח ושבעות כו' הכל נמדד בהם העונג באופנים פרטים מדוקדקים מאד וכן בהיפוך בחי' הצער ומורת רוח מאשר שגא ומתועב בעיני ה' שהן כל שס"ה ל"ת שכללותם תועבת ה' כל עושה אלה כגזל ועריות ושיד ושאר עונות הם ג"כ באופנים מוגבלים כמבואר דיניהן בכתוב ומפורש בתושב"ע"פ באר היטב טומאה וטהרה כשר ופסול אסור ומותר חייב וזכאי כו' ולא באופנים זולתם שלא נקראו עון וחטא ולא עבר על ל"ת כלל ולא נק' תועבת ה' [כי] לא שגא ומתועב בעיניו רק כשעובר על רצון העליון באופן פרטי כזה וכזה דוקא הרי היפך העונג ג"כ בא במידה ושיעור וגבול בכך וכך דוקא ולא בכך וכך כו' וד"ל. אך הנה כ"ז יובן ע"פ הנ"ל שעצמית השעשועים מובדל לגמרי מבחי' אור ומציאת עונג ומה שנמשך להיות במציאות [גילוי אור עונג פשוט יהי' כמה שיהי' הנ"ל הנק' ע"י דאצי' הנה בזה ניתן בחי' גבול ושעור עד כמה יומשך ולא יותר ובאופנים פרטים דוקא והוא ע"י בחי' גבורות עליונות שהוא בחי' כצד"ק שהוא בחי' גבורה דע"י שבח"ס בכלל מאמר קו המדה ושם שרש בחי' החותם (כידוע בנעילה דיוה"כ).

וביאור הדברים יובן עפ"י הנ"ל דבכח ועצמות השעשועים שם לא יגיע העונג שבמצותי להיות נבדל בערך מכל מציאות עונג ושם נאמר אם צדקת במ"ע"י מה תתן לו שאינו מוסיף אור בעצמות התענוג מאחר שנבדל בערך ולהיפך הפשעים והעונות מה תעשה לו כו' רק מצד המשכה בעלמא שנמשך ממנו להיות בבחי' העונג בכלל ופרטי והוא העונג המלוכש במצות (והוא הנק' י"ג חיוורתא דע"י) והמשכה זו ע"י צמצום באה וצמצום זה יכול להיות בכמה אופנים שונים, והיינו כפי הבחירה והרצון הפשוט

תרי"ג ארתיין דגלגלתא: ראה חז"ל קכט. א.

ברצון מצוה כו': בהכתי' ברצון ולא נק' מצוה כלל.
ושאר: בהכתי' וכל.

שהוא בחי' צד"ק: = בוצינא דקרונוניתא [ובהכתי' ליתא תיבתא אלו]. ראה זח"א טו, א [ובהנסמן עוד בהמ"מ בסי' מאמרי אדהאמיצ דברים ח"א ע' כה].

כידוע בנעילה דיוה"כ: ראה להלו ריש סיט. וראה גם לקי"ת מסעי צג, ד. שבמצות: כ"ה בהכתי'. ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: שבעצמיות.

אם צדקת בחי' ע"פ איוב לה, ז. כ"ה בהכתי'. ובקונטרס שם: אם צדקת במעשיך, והוא טעם דמוכח. ופרט והוא: בהכתי' ובפרט כניל הוא.

י"ג חיוורתא דע"י: ראה לעיל רד"ה לטוסי ריש סט"ו. ובהמ"מ שם.

שיבחר באופן התפשטות [עונג עד"מ] הנ"ל שאם לא יחפוץ אדם בתענוג לא יתענג בו, וזהו ענין קו המדה ששרשו בעצמות הרצון איך [וכמה יומשך בחי' עונג ברצון וחכמה ומדות באופן פרטי כך ולא כך כניל וכן בהיפך בצער איך ובמה] באופן פרטי דוקא מאחר שכל עיקר המשכה זו דעונג ע"י צמצום עצמיות התענוג בא, ואעפ"י שנמשך בבחי' אור עונג פשוט ואח"כ מתלבש בדבר פרט כניל, אמנם זהו בחי' גבורה דע"י ששרשו בעתיקא סתימאה או ע"י דע"י בחי' הגבורות והצמצומים ליתן הגבלה ושיעור ל[אור] עונג זה באיזה אופן יבוא והוא ענין החותם שהוא הגבלה והצמצום עד פה תבא ולא יותר בו' עד"מ חותם המכתב שעד שלא חתמו יכולים לשנות בכמה דרכים שונים וכשנחתם אין להוסיף ולגרוע אפי' כקש"י ממש, כך ע"י בחי' החותם שנעשה ע"י בחי' הגבורה דע"י בו' נעשה הגבלה בעונג באופן פרטי בכל דבר פרטי כ"י מעצמית התענוג כמו עצמיות השעשועים כו"י נמשך אור עונג פשוט בלתי מוגבל כלל וכלל, ולא ה"י הכדל בעונג בין טוב ובין רע ג"כ כי הכדלה זו להיות העונג באופן זה טוב בעיניו ולהיפוכו שהוא רע בעיניו [ומתועב] וימאס בו וישנאנו עד שהוא [בצער ו]מורת רוח שלא יסבלנו כלל עד"מ המאכל המעורב טו"ר פנימיות הטעם והחיות והפסולת הרע שבו שבפנימיות החיות והוא הטוב יתעדן ויתענג בנפשו והפסולת הרע המזיק לו ימאסנו בו, וכן כל טו"ר שבכל דבר כמו ממעשה הטוב יקבל עונג ונח"ר וממעשה הרע יצער בנפשו ולא יסבלנו כי שנאו וימאס לו בו' [ו]ה"ז בחי' צמצום [ו]הגבלת העונג לכוא בדרך פרט בטוב ולא רע ולהבדיל [עד"ז] בכל חלקי הפרטי שבטו"ר שיחולק בהן העונג והצער, משא"כ אם ה"י השפע העונג בלתי מורכב [שהוא] בלי מוגבל לא ה"י ענין הגבלה זו בין טו"ר שבמאכל וה"י מקבל עונג מפסולת המאכל ג"כ אע"פ שהוא היפך העונג מפני שלא בא העונג כמורגש ומורכב כמו שאנו רואים שכאשר האדם בעצם התענוג שבנפשו בלתי נגלה במציאות עונג עדיין בדבר מה אז יקבל עונג מוטו"ר בשוה כמו משונאו ומאוהבו שוין או מהרע דהמאכל כמו מהטוב וכח"ג, כי אז אין העונג בא בהגבלה כלל ולכך צריך חותם לחתום להגביל העונג דהיינו שפע העונג [יהי'] נמשך מעצמית התענוג בענין ואופן פרטי ובזולת זה לא יקבל עונג וממילא מובדל [העונג] לדבר והיפוכו כמו בעונג מן הטוב והצער מן הרע והכל באופנים מיוחדים לטו"ר כניל במ"ע ולית ולא באופנים אחרים ויקבל עונג מן המ"ע ולשנוא את הרע דלית, וכ"ז הענין דנחת וצער מוגבל כבעלי השעשועים בבחי' חותם שישתעשע ויקבל [העונג] ממעשה כזו דוקא ויתעב וימאס ולצער במעשה רע כזה, ועד"י במ"ע דשבת

כ"י בהכתי' ליתא.

כו': בהכתי' ה"י.

ונח"ר: כ"ה בהכתי' ומקונטרס מאמרים יקרים נדפס: יותר.

בבעל: בהכתי' מבעל.

ועד"ו: בהכתי' ועיד דיוגמא.

הרי אנו אומרים מקדש השבת לפי שנאמר וישבות ביום השביעי ויכרך ויקדש אותו וקדושת שבת הוא בעונג דשביטה באופנים מיוחדים המבוארים בהלכות שבת ככל ל"ט מלאכות כו' ולמה לא קידש יום אחר מפני שלא יקבל עונג מיום אחר שלא שבת בו וינפש וגם בשבת כתיב וקראת לשבת עונג ובאופן כך וכך כו', וכן פסח במצה כו' ו[ב]לית ג"כ מוגבל אופנים פרטים שהן יהיו המנגדים לעונג העליון כניל, וכ"ז הכח להגביל העונג אינו רק מפני שהעונג תלוי בבחירה שאם לא יחפוץ לא יתענג כלל כניל ע"כ יוכל ליתן קצבה ושיעור באופן כך וכך יהי העונג ולא באופן זולתו, וה"ז כמו שאומרים לאדם עד פה תבא ותו לא כו' שזהו ענין החותם להגביל גבול בבחי' התענוג שבמצות בכל פרטיהם כניל והוא ענין המגביל אור דע"י בכל ספי' ומדה באופן מיוחד (ואיהו שם מ"ה מלגאו דאיהו אורח כל האצי' כו' מ"ה החדש דא"ק).

(ט) **ובכל** זה יובן ג"כ ענין החותם דנעילה ביה"כ שזהו מ"ש יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה, דהנה מבואר למעלה דלגבי ששועי המלך העצמי הנקר' עתיקא דעתיקין או עתיקא סתימאה אין שום עונג תופס מקום ואינו מגיע לשם כלל וכמ"ש אם צדקת כו' ולהיפך אם רבו פשעין כו', ולזאת הרי שוין לפניו העונג והצער מאחר שהוא נבדל בערך מכל בחי' עונג כו', ע"כ אם הי' גילוי מעצמות הששועים הנ"ל בלי חותם המגביל הנ"ל הי' הכל שוה ולא הי' הבדל כלל גם בין בחי' פנימיות דקדושה לפסולת דקליפה דחושך ואור שוין ולא הי' הבדל הטו"ר מצד העדר תפיסת מקום עד ששניהם שוין ואיך אמר ואת עשו שנאתי שירדה שנאה לאו"ה ואת יעקב אהב כו', וכמשל טו"ר שבמאכל הנ"ל כך לא יגיע תוס' אור ע"י עונג שבמצות ולא יהי' גרעון אור ע"י העונות שנמצא אין הפרש בין חיים וטוב דמצות ומות ורע דעונות כו', א"כ יכול לאהוב עשו כמו ליעקב להטיב לרעים כמו לטובים בשוה ממש וגם אוה"ע יוכלו לקבל כישראל למי שאינו ראוי כראוי, וממילא מובן שלא הי' מיוחד אור ושפע מן המאציל לע"ס דאצי' באו"כ בבחי' הפנימיות ולבחי' נוגה דאצי' פסולת השפע כמו מאחוריים דאחוריים וכמו מצפרנים ושערות, אלא הי' הכל מקבלים בשוה ממש דקמ"י ממש כחשכה כאורה כו' מטעם הנ"ל, ולזה הטעם נעשה בחי' החותם המגביל ונותן שיעור ומדה ואיך וכמה וכאיזה אופן כניל,

וישבות ביום השביעי: בראשית ב, ב.

שלא שבת בו וינפש: כ"ה בהכתי"י, וכן נדפס בקונטרס שם. ובלוח התיקון הנדפס שם מתקן שצ"ל: שלא

שבת וינפש בו. [והוא ע"פ תשא לא, יז: וביום השביעי שבת וינפש].

וקראת לשבת עונג: ישעי' נח, יג.

יוכל: בהכתי"י: לא יוכל.

איהו שם מ"ה מלגאו: תקוני זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

יבחר לנו את נחלתנו: תהלים מז, ה.

ואת עשן שנאתי שירדה שנאה לאו"ה: מלאכי א, ג. שבת פט, ריש ע"ב.

וממילא נגבל ונחתם שלא ילך השפע הפנימית שבו רק לסטרא דקדושה ואורות דאצ"י ובי"ע וכלים ובהיכלות ולבתי הגלות נגלות האור דעונג עליון בבחי' קליפת נוגה דאבי"ע רק בבחי' האחוריים ופסולת כמו דרך צפרנים כו' לפי שנבדל העונג לבחור בטוב ולמאוס ברע ולהצטער מדבר שהוא היפך העונג כו', והיינו כמו שישנא את עשו ובלבד שלא יקבל עונג מהם אלא ישנא ויצטער עד שיהא למורת רוח כו', וממילא נמשך להם השפע כאור דשדי בתר כתפי' כו' רק הפסולת כו', אבל בסטרא דקדושה יתגלה האור בבחי' פנימי' [שבו] וכתוס' ועלוי רב מפני שנמשך להם באהבה וברצון, וזהו הבחור בעמו ישראל כו' וכן יבחר לנו את נחלתנו כו', כי הנה משמע מלשון יבחר כו' שאם לא יבחר היו אוה"ע מקבלים מפנימיות כישראל וכמ"ש כל העמים תקעו כף הריעו לאלקים כו', ולכך אנו אומרים יבחר לנו כו', הדנה ידוע שבר"ה ויהי"כ הוא זמן עליית המל' עד רום המעלות שהוא בחי' פנימיות דע"י שהוא סוף עולם הא"ס בבחי' שעשועי' העצמי' כו' כנ"ל וכמ"ש עלה אלקים בתרועה אלקים הוא בחי' מל' שעולה בעילוי אחר עילוי בתקיעת שופר כידוע ואז גם בחי' נוגה דאבי"ע אחוזים באחוריים דשם אלקים ג"כ יכולים לעלות עמה ולקבל מעונג עליון דפנימיות ע"י כמ"ש כל העמים כו' זמרו כו' להיות כי וודאי בעליות המל' בפנימי' ע"י אז עולה לרוממות ועצמית התענוג הפשוט ש[שם] שיון הכל ויכול להתמשך משם עונג למי שאינו ראוי כמו שראוי משום דכלא חשיב כל העונג כנ"ל דצמצום גדול הוא לגבי בעל השעשועים העצמיים, וכענין שממית בידים תתפס כו' והיא בהיכלי המלך כי לכך גם אוה"ע יכולים לקבל בהיכל העצמי' שנחשבים הכל כלא קמי"י בלי ישים לב המלך אם תקבל השממית מזונה בהיכלו כו', ולזה הטעם ביקש משה ע"ה שלא תשרה שכינה לאוה"ע כי מצד עצמיות הרוממות יכול לשכון שכינתו באוה"ע כמו בישראל בשוה ממש מטעם הנ"ל ולזה ביקש ונפלינו אני ועמך כו' מכל העם כו', וכמו יאר ה' פניו אליך כו' דוקא ולזה אמר יבחר לנו את נחלתנו שיבחר להאיר הפנימיות לישראל דוקא והיינו שבעצמית השעשועים דוקא שמרומם מאוד נעלה והכל שוין שם כו' משם יבחר להאיר לנו מעצמית התענוג להבדיל ולרחק הפנימיות מזולתם [והיינו] ולהבדיל בין ישראל לעמים שיהי' אוהב את גאון יעקב ולשנוא את עשו כו', ומ"ש שיבחר לנו שבחירה זו בעצמות הרצון דוקא לבחור ולברור להיות העונג בזה ולא כנ"ל בזה שזהו עיקר ענין

כמאן דשדי בתר כתפי' ראה תניא פכ"ב. זחי"ב קפד, א. הקדמת מהרניש לפיע"ת.

כל העמים . . . עלה אלקים: תהלים מו, ב ואילך.

דאבי"ע: בבחי' ב: דבי"ע.

שממית בידים: ע"פ משלי ל, כח.

קמי"י: בהכתי: כמו.

ביקש משה ע"ה שלא תשרה שכינה: כרכות ז, א. ראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ת"א ע' שלו. ת"ב ע' תקעו. דברים ת"א ע' כס רע' לט. ח"ג ע' תשסג רע' תתלה. ועוד.

יאר ה' פניו: נשא ה, כה.

החותם שיגביל העונג להיות באופן זה בדבר פרטי דהיינו לישראל [1] ע"י מעשה המצות כך וכך כו' ולא יהי' העונג באוה"ע ובהיפך מעשה הטוב ובחירה זו ע"י גבורות דע"י נעשה שהוא מקור כל הגבורות והוא בחי' מאמר קו המדה כנ"ל.

(אמנם) הבדלה זו עיקרה להבדיל הפנימיות מן החיצונית ודוקא בעצמיות הששועים ששם שוה הכל, וזה פלא לכאורה איך מעצמיות התענוג יבחר ויבדיל אחר שאין שם הבדלה כלל כנ"ל. אך הענין יובן ממ"ש במ"א בענין פורים הפיל פור הוא הגורל כו' שלמעלה מן הבחירה כו' ברצון יבחר להיות הפנימיות לישראל ויה"כ כפורים והוא ענין הגורלות בשני השעירים דיוה"כ וכ"ז מצד ששרש נש"י עלו במחשבה בבחי' הפנימית ועצמית ממש ע"כ משם דוקא יבחר לנו כו', וזהו אשר אהב כבר ולא שיאהוב וד"ל).

ובכל זה יובן ענין החותם שחותם בברוך בברכת אשר יצר את האדם בצלמו ואינו חותם בברוך כברכה ראשונה דיוצר האדם, דהנה ענין החתימה מבואר למעלה שהוא רק ענין הגבלה בעונג העליון שלא יומשך לדבר זר וזאת [ב]אופן מיוחד ובדבר פרטי [כו'] והוא להבדיל בין פנימיות לחיצונית, וזהו אינו שייך רק בדבר שכבר יצא לידי גילוי מן העלם העצמי שהוא בתושבע"פ מל' שבא שם אור העונג שברצון מ"ע ולית בעה"ד טו"ר באר היטב וצריך שם הבדלה גמורה בין טמא לטהור כשר ופסול כו' שלא יקבלו החיצונים תוס' יניקה מכפי המדה' הראוי להם ע"פ קו המדה, וצריך חותם להגביל שלא יבא העונג וזאת בדבר פרטי באופנים מיוחדים מדוקדקים והן דקדוקי סופרים בכל דיני טומאה וטהרה כשר ופסול כו', וכן בכל פרטי מ"ע כהלכות שבת וכה"ג. אבל בתושב"כ שעדיין בחי' עונג עליון שבאותיות תושב"כ בהעלם ובקיצור בלי נודע עדיין איך ומה כנ"ל אי"צ חותם להגביל בכלי דבר פרטי אופנים בדבר והיפוכו הן ולא כו', וזהו כללות ענין ברכה דיוצר האדם שזהו עונג דח"ע בחי' א"ק אך מה שפותח בברוך ואומר יוצר האדם וכל יצ"י הוא בחי' גילוי ההעלם כידוע, הענין הוא דפתיחה זו ודאי הוא ג"כ גילוי ההעלם כידוע שכל פתיחה לחוץ הוא בחי' ההתגלות דוקא, וזהו הכוונה דברכה יוצר האדם אך פתיחה זו אינו רק בחי' גילוי הראשון

באופן זה בדבר פרטי: בהכתיב: בדבר זה באופן פרטי.

בחי' בענין פורים הפיל פור: ראה סי' מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"א ע' קפט [ושיג' לדיה ובהגיע תור אסתר מכיץ אדהאמצ']. דברים ע' לו [ובהמים שם] וע' עה. ושם ח"ג ע' תתלו.

ויהי' כפורים: ראה תקנין זהר תכ"א (גו. ב). והובא גם בתרא צב. ד. צג. סעי'ג. צה. סעי'ד. ק. סעי"א ואילך. קכ"א. א.

וכי': בהכתיב: כו'.

המדה: בהכתיב: לוחא.

בכל וכו': בהכתיב: הדבר בכל.

דברכה: בהכתיב: בחיבת ברוך.

של עצמות המאציל שמצמצם א"ע מהעלם עצמות התענוג הפשוט להיות נמשך ממנו בחי' תענוג בהתפשטות ויתלבש בדבר פרטי כניל שזהו הנק' בחי' עתיק סתם שהוא ממוצע כו' והוא בחי' אדם דיצירה בכלל (כידוע דא"ק הוא אדם דבריאה ופנימיות חכמה שבא"א וע"י שנקרא חכמה [סתימאה] הוא נקרא גילוי העלם חכמה הקדומה דא"ק), ולכך פותח בברוך עכ"פ אבל אינו חותם בברוך עד שבא למטה בבחי' ת"ת דמל' שמלוכש בעה"ד טו"ר ויש יניקה לחיצונים וצריך הבדלה ולהיות הכל באופנים מדוקדקים ביותר עד כשיעשה כך וכך דוקא במ"ע נקרא חיים וטוב ממש ולהיפך ג"כ באופנים מדוקדקים נקרא מות ורע ממש וד"ל.

ולהבין בתוס' ביאור בטעם זה שהחתימה הוא בבחי' מל' דוקא, הנה ידוע דתושב"כ ותושב"ע"פ נקרא חתן וכלה והרי זה כמשל זיווג וז"נ הגשמיים, דהנה טיפת לובן של הזכר הנקלט במעי הנוק' זך וברור ואין בו פסולת כלל שהרי אמרו דאין הולד נולד אלא מן הברור שבטיפה א"כ לא נקלט רק הברור שבטיפה ומה שאינו ברור לא נקלט ויוצא לחוץ ואין הולד נולד ממנה, (וברור זה במ"ד הוא ע"י המ"ן דאשדי מי נוק' לקבלי' וקולטת המוכחר לבד והשאר יוצא ופולטת לחוץ כו' והמה סוד הנפילי' כו'), אך בחי' מ"ג דנוק' מעורב פסולת הרבה, כי האודם דאשה אינו בא [מחב"ד] אלא מהמאכלים וריבוי הדמים, משא"כ לובן דזכר בא מן המוחין שנעשה שם טיפה רוחני ומתלבש בכלי הזרע ושם נמצא הבדל שבו בין ברור כו', אמנם מ"מ מאחר שהעצמות מתהווין מן הלובן דזכר גם כן יש בו חיצוניות ומותרות [ולא פסולת] ו[ה]פנימיות הוא המוחין שבראש כו' והמ"ג דאודם [ל]אחר שקיבלה המ"ד היא המבררת למ"ד להבדיל בו בין פנימיות לחיצוניות כמו הקיבה מחלב שנק' מחבץ וכמ"ש וכגבינה תקפיאני כו"י וכמ"ש במ"א דהיינו שיובדל הפנימיות בפ"ע והמותרות בפ"ע וכמ"כ יש בירור שני דהמ"ד מברר למ"ג כו' והוא העיקר לדמיון הגבינה בקיבה כחלב הנקרא מחבץ שהבירור הוא באודם דמ"ג שממנו בשר כו' ויש בו תערובת פסולת הרבה וע"י המ"ד נכרך התמצית שיתהוו ממנו הדם והבשר כו' ומן הפסולת יתהוו ממנו לצמיחת השערות שהוא כמו פסולת, (משא"כ הצפרניים שהן מותרות העצמות אינו פסולת ואינו נבדל כ"כ להיותו ממותרי המ"ד שבעצמות שהן [מן] הלובן). והנה כל ציור אופן הבדלה זו במ"ד שמברר

חית [תפארת]: בהכתי' ח"ס.

דאין הולד נולד אלא מן הברור שבטיפה: ראה לעיל ס"א (קרוב לתחילתו). ויש"נ.

דאשדי מי נוק' לקבלי': ראה זח"א ס. ב.

האודם דאשה: . לובן דזכר: גדה לא, א.

ומתלבש: בהכתי' ומתבשל.

וכגבינה תקפיאני כו' וכמ"ש במ"א: [בהכתי' ליכא חיבת: כו'], איוב י, י [וכגבינה תקפיאני עור ובשר

תלבישני ובעצמות וגידים תשוכני]. ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ע' ל [ובהמ"מ שם] ועי' שנו. במבדכר ח"ד

ע' אחקסה.

למ"ן עד שיהי' הכל מבורר הפנימיות בפ"ע והחיצונית בפ"ע צריך שיהי' לזה כח מיוחד המתלק ומברר באופנים פרטים [כ] ציור הולד ה"ז כשבא שפע המ"ד במעי הנוק' להיות ציור הולד בפ"עי, אבל בטיפת המ"ד הגם שכולל בהעלם כל ציור רמ"ח אברים בפנימיות וחיצונית (ולא פסולת כנ"ל) א"צ שם כח המבדיל כי אין צריך בירור שכולו ברור כנ"ל.

והדוגמא מכל זה יובן בענין החותם שהוא המבדיל ומחלק בין פנימיות לחיצונית כמשל ציור הולד כו' היינו [ב] בחי' המל' עלמא דאתגלייא מאין ליש דאת זה לעומת זה כו' צריך הבדלה בין פנימיות דסטרא דקדושה לחיצונית ואחוריים דאלקים אחרים שנאחזים בשערות וצפרניים (כשר של ישמעאל מותר החסד בצפרניים ושר עשו מפסולת הגבורה בשערות כו') אבל בעלמא דדכורא אין צריך לחותם דאין שם יניקה לחיצונים כלל דאין רע יורד מלמעלה כמשל בחי' מ"ד דדכורא שזהו בחי' פור זרוע לצדיק עליון כידוע, וכך הוא בענין תושב"כ שנמשל לחתן בחי' מ"ד שכולו ברור כו' כמו ויאמר ה' אל משה בחי' יסוד אבא לאמר לז"א [כו'], אבל בתושבע"פ נמשלה לכלה שמקבלת השפע כמו מנלו אמר קרא צריך בירור בין טו"ר וכל א' יהי' מובדל בפ"ע כמו ציור הולד. ולכך כשאמר והתקין לו ממנו כו' חותם בברוך שלא ישלוט זר שם דלפתח דוקא חטאת רובץ וכמאמר דחויא קטיר לרגלוהי דנוק' כו' וד"ל.

ולזהבין ענין תועלת החותם בתושבע"פ כמ"ש חתום תורה בלימודי כו', הנה יובן [מ]מה שמצינו באנשים גדולים ומופלגים [מאד] בחכמה כמו דואג ואחיתופל דלא מסקי שמעתתא אליבא דהלכתא ודוד המלך ה' מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא משום דה' עמו שהלכה כמותו בכ"מ, וזה פלא גדול איך לא יועיל הפלגת החכמה ועומקה לדואג ואחיתופל לכיון עלי האמת ודוד תמיד ה' מכוון אל האמת להלכה, ולכאורה מה שה' עמו לא

והחיצונית: בהכתי' והפסולת.

כפ"ע [בפני עצמו]: בהכתי' כאו: בפ"ע [בפועל ממש].

דאת זה לענין כו': קהלת ג' יד.

דאין רע יורד מלמעלה: ראה ב"ר פנ"א, ג. מדרש תהלים סקמ"ט. של"ה סח, א. קי, ב. שעת, א. אגוד"ק ס"יא, ובארוכה באוה"ת בראשית [נסמן לעיל בתחילת המאמר] תקסא, א ואילך.

ויאמר ה' אל משה בחי' יסוד לאמר לז"א כו': ראה סי' מאמרי אדה"ז עה"ת חי"ב ע' תקסא ואילך.

דלפתח חטאת . . . דחויא קטיר לרגלוהי דנוק': בראשית ד, ז. ראה תקוני זהר תכ"ז (עב, א). ביארה"ז לאדהאמ"צ קל, ד. פה"מ לאדהאמ"צ מד, ג. ועוד.

חתום תורה בלימודי: ישע"ה, ח, טז.

דואג ואחיתופל דלא מסקי . . . ודוד . . . שהלכה כמותו בכ"מ [בכל מקום]: ראה סנהדרין קז, טע"ב: דואג ואחיתופל כו' לא תהי' סלקא להו שמעתא אליבא דהלכתא. ושם צנ, ריש ע"ב: וה' עמו כו' אמרו דואג כו' שהלכה כמותו בכ"מ.

על: בהכתי' אל.

שייך רק לענין הצלחתו בכל דרכיו אבל לענין החכמה הרי אמר ייב חכמתא לחכימי דוקא, אך הענין הוא דאמת ראש תוך סוף שהוא קו האמצעי בלי נטי' ימין ושמאל אפי' כקשי' ויכול להיות [שיתחכם] חכם בעומק החכמה יותר אבל יטה מנקודת האמת בדרך עקלתון לימין כו', וזהו תלוי בהארת [אור] א"ס כו' שבקו האמצעי הנקרא אמת חותמו של הקב"ה ואור הקו"ח מאיר גם בנושמות דבריהם אם ה' עמו כדוד ע"כ כיון להלכה [האמיתית] תמיד [ו]לא מצד חכמתו אלא מצד א"ס שבח"ע דאצי' שמאיר בח"ת דמל' על שכלו של דוד להטות אל האמת כמו שהוא ולא נטה אל הימין כו' ולא לשקר וטעות רק מפני שהו' עמו, משא"כ דואג ואחיתופל שלא היו מכוונין אל האמת שהיו סר מהם ואין הארת [קו וחוט ד] א"ס שבח"ע וח"ת מאיר בכלי חכמתם, ע"כ נטו לדרך עקלתון עד שדרשו דופי ושטות, וכמו' ת' בעיי בעו וסימני' שבטחו ברוב חכמתם וכמ"ש דוד המלך הנה הגבר לא ישים אלקים מעו' וביטח כו' היפך בח"י הביטול דדוד כו', וזהו ענין החותם שעשה המאציל ע"י החותם קו המדה כו' שע"י זה ראה דוד האמת ממילא וכיון להלכה [כמו] שהוא שלא נטה ימין ושמאל וכמ"ש בפקודך אשיחה ואביטה אורחותיך בחי' אין דאור א"ס שבח"כ כו' וחותם זה הוא ג"כ ענין המעקה הנזכר כ"ע"ח המבדיל שלא יפול כו' ונעשה מאור החשמיל כו' ודואג וכו' קיבלו מאחורי החותם כמו אחר ששמע מאחורי הפרגוד כו' וד"ל.

(י) **שמח** תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בג"ע מקדם כו', הנה כתיב יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו, ויילי פשט הכתוב

ייב חכמתא לחכימין: דניאל ב, כא.

דאמת ראש תוך סוף: ראה ב"ר פפי"א, ב.

אמת וחתמו של הקב"ה: שבת נה, א.

וכמו ת' בעיי בעו: [בהכתי': וכמו שב"עיי בעו]. סנהדרין קו, ב: ארבע מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל במגדל הפורח באויר כו'. [ובתגינה טו, סע"ב: תלת מאה בעיי בעו דואג ואחיתופל כו'].

וסימני' שבטחו ברוב חכמתם וכמ"ש דוד ומלך: בהכתי': וסימני' שבטחו ברוב חכמתו וכמ"ש דוד על דואג.

הנה הגבר לא ישים אלקים: תהלים נב, ט.

החותם: בהכתי' ליחא.

בפקודיך אשיחה: תהלים קט, טו.

המעקה הנזכר בע"ח: ראה שער דרושי אבי"ע (שמ"ב) פי"ד.

אחר ששמע מאחורי הפרגוד: תגינה טו, א [וע"ש בסוף העמוד].

שמח תשמח: נוסח ברכות נשואין. מכאן ואילך מיוסד על ד"ה כי הנה יוצר הרים, בסידור קלג, ד. [מאמר זה בסידור הוא מתחילת שנת תקס"ד, ראה לעיל בהמ"מ לריש ס"א]. ונו"א בס' מאמרי אדה"ז על מארזיל [תפילה — ברכות נשואין] ע' תפס [שם התחלת המאמר: שמח תשמח]. ובתוס' הגהות באוה"ת-סידור ע' ריב [ומתחיל ג"כ: שמח תשמח]. ונמצא תוכן המאמר בשינויים ובאריכות להלן בדי"ה אשר יצר סכ"ד ואילך. וראה גם המשך חייב אדם לברך, חר"ח סליח. ודי"ה כי הנה יוצר הרים בסה"מ תרלי"א, תרל"ב, תרל"ד (ע' לט).

יוצר הרים: עמוס ד, יג.

וי"ל . . . דענד הרנכת דבר"ם: בהכתי': ויש להבין דאין פשט הכתוב מכיון לאיזה ענין דיבר והרכיב דברים.

מכוון לאיזה ענין דעבד הרכבת דברים שאין שייך זה לזה דמה ענין הרים עם רוח ובהרים אמר יצירה וברוח בריאה ומה ענין שניהם למ"ש ומגיד כו', הנה יש להקדים שרש ענין הרוח ומה שייכות יש לו עם ההרים דוקא, הנה ידוע שיש ד' יסודות ארמ"ע, והן ד' חלוקי דצח"מ דומם עפר צומח מים רוח חי אש מדבר, והן לנגד ד' מדרגות אבי"ע, עש"י דומם ועפר, יצ"י מים צומח, בריאה רוהי חיים, אצ"י אש ומדבר כו', ומ"ש ובורא רוח מיירי ברוח החי ויוצר הרים יוצרי במים וצומח שההר בחי' צומח שבדומם והוא מיסוד המים שבעפר שצומח ההר בגובה, ולפ"ז אין יוצר הרים שייך לרות כלל ובאמת גידול ההר בגובה שאין זה כטבע הדומם שלא יצמח למעלה זהו [מ]יסוד הרוח העולה כו', וזהו [מ]יסוד הרוח שבארץ שכלול מד' יסודות ארמ"ע [שבועפר] כו', ויש להבין ההפרש שבין צמיחת תבואות ואילנות שהן צומח בעצם לצמיחת הדומם שהוא ההר אע"פ שזה וזה צומחין מן הארץ. והנה תחילה י"ל במהות ענין הרוח מה שהוא מושל על המים והאש אם להעלותם או להורידם אם למעטם או להרחיבם כו', הנה על המים רוח סערה ירומם גלי הים הגבה למעלה כדאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי כו' ורוח אחר יבוא להוריד הגלים ולהשקיטן כמ"ש יקם סערה לדממה כו', וכן יועבר רוח על הארץ וישוכו המים, ומה שיש כח המושך לרוח. למעלה וכח המוריד למטה זהו מפני שהרוח כלול מאש ומים כמ"ש במ"א, וכן הרוח יעשה התפשטות [באש] מניצוץ קטן שלהבת גדולה ובהיפוך לכבות לגמרי וכן למעט המים ולהרחיבם כו' כמ"ש שאון לאומים כו' כשאון מים כבירים ישאון. שאון הלוך המים רק ע"י הרוח וחוזרים ונחים משאונם ע"י הרוח המשקיטם כמ"ש בשוא גליו אתה תשכחם כו', כך רשעים מתרוממים ע"י רוח סערה העליונה שיגבה לבכס ומיד חוזרים ונופלים מגובה לבכס וגאונם כגלי הים שעולים ויורדים הכל ע"י הרוח כו', וכמ"כ הנה בעפר הארץ כלול

ארמ"ע . . . דצח"מ . . . לנגד ד' מדרגות אבי"ע: ראה ע"ה שער דרושי אבי"ע פ"א. [ראה גם בהמוכא בס' הערכים-חביד כרך ב' ע' רכז ואילך].

שההר בחי' צומח שבדומם: ראה סה"מ תקס"ג ע' קכו. תריח וארא קיב, ב. תריח בראשית כ, א. פ' נח סא, ב. ויגש צא, ב. עטרי שער ר"ה פכ"ד. שער האמונה פס"ח. שערי אורה צח, א. אמרי בינה צו, ד. ס' מאמרי ארהאמצ' דברים ח"ב ס"ע תרסד ואילך. קונטרס משיחות ש"פ כהר תשמ"ז, ובהערות שם. יוצר: בהכתי"י יצירה.

כדאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי: ראה בי"ב עג, א: אמר רבה כו' בין גלא לגלא תלת מאה פרסי ורומא דגלא תלת מאה פרסי כו'.

יקם סערה לדממה . . . יועבר רוח על הארץ: תהלים קו, כט. נח ת, א. לרוח: בהכתי"י: ככת.

שהרוח כלול מאש ומים כמ"ש במ"א: ראה סה"מ תקס"ט ע' רכז. תריח בראשית לט, ד. אהיה תרומה ע' א"שצט. ועוד.

שאון לאומים . . . בשוא גליו: ישעי' יז, יב: ושאון לאומים כשאון מים כבירים ישאון. תהלים פט, י. 'שאון שאון' הלוך המים רק: בהכתי"י: הנה שאון הלוך המים אינו רק.

מארמ"ע כניל ע"כ וודאי בחי' יסוד הרוח שבארץ כלול מאש ומים שבארץ, ויובן זה באידים שעולין מן הארץ [דודאי אידים הללו מורכבים מד' חלקים דארמ"ע שבארץ שאנו רואים שיש בו לחלוחית מים והרכבתו גם מן החממות שבארץ, ויסוד הרוח הכלול משניהם] הוא מה שעולה למעלה אלא שחלק המים יש בו יותר וראי' ממה שנתהוו מן האידים מטר שנקראי מים וחלק העפר יש [בהעלם] בעזו כבד והברקים שבמטר הוא מחלקי האש שבאידים (ולא כעשן העולה שיסוד האש יש בו יותר) כמו כן בצומח כלול מארמ"ע כמו בדומם בעפר באידים כו', וזה אנו רואים בצומחי וכל מיני צמח תבואות הארץ ואילנות ועשבים וכה"ג שמורכבים מד' חלקי ארמ"ע שלחלוחית שכתבואות וכל צמח הוא יסוד המים שבו וחלק הדומם שלו בגילוי יותר והחום שבו בהעלם ויסוד הרוח הוא התפשטות גידולו מלמטה למעלה דוקא [כ]רוח העולה כו', ואמנם יסוד הרוח שבצומח יש בו מחלק המי' יותר, ע"כ מצמיח מהרה שהמים טבעם להצמיח ולעשות התפשטות וגידול וריבוי כו', אבל יסוד הרוח שבדומם הארץ יש בו מחלק האש יותר והוא ענין גידול ההרים שהוא ע"י הרוח שבארץ שההר הוא גידול הדומם שעולה טעם הדומם בגובה למעלה, וזהו מיסוד הרוח שבעפר כידוע, והוא מחלק האש יותר כידוע דארץ הרים הוא ארץ יבישה מחמת חום השמש כמו [א]י שקרוב יותר לקו השווה דכתיב בה ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים כו', לפי שכל ארץ שיש בה לחלוחית מיסוד המים יותר שם יוצאים אידים רבים שהאידים יש בהם מחלק המים יותר כניל, ובארץ יבישה שאידי הארץ מעט מאוד זהו מצד התגברות [החום] מיסוד האש כמדבר וכה"ג ושם ההרים גדולים ביותר ע"כ וודאי גידול הרים מיסוד הרוח שכלול מאש, ולכך נמצא חלקי האש בדומם ההר ביותר כידוע בספרי הטבע ואין המטר מצוי שם מצד מיעוט האידים, וז"ש למטר השמים דוקא שהוא עננים שעולים מקצה הארץ שהוא מן הים ששם האידים רבים ביותר מפני רוב המים כמיש עב קטנה ככף איש עולה מים [ו]כמ"ד עבים מים קאתי כו' וכמ"ש במ"א.

אך הנה אנו רואים שבמקום ארץ הרים ובקעות שם מתהווה הרוחות יותר משאר מקומות שהן בשטח במישור וכנראה בחוש שעל הרים הגבוהים הרוחות חזקות ותמידיות יותר כו', וזהו מצד הרוח שבעפר הארץ שבמקום

ע"כ: בהכתי': א"כ.

שנקראו: בהכתי': שיעקרו.

בצומח וכל: בהכתי': בצמיחות כל.

ארץ הרים ובקעות: עקב יא, יא.

עב קטנה . . . עולה מים: מלכים א יח, מד.

וכמ"ד עבים מים קאתי כו' וכמיש במ"א: תענית ט, ב. ראה סה"מ תקט"ט ע רכו. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא

ח"א ע' קנר. במדבר חיד ע' א'תמה.

הרים [שולט] יותר הרוח [מ] בכל העולם דרוח אייתי רוח כו' דיש ברוח כח המושך וכח המוריד (וכמ"ש במ"א שהרוח מתהווה מדחיקות האויר), וזהו יוצר הרים כו' בחי' יצירה זו היינו בחי' צמיחה שבדומם לבד שהוא גידול הדומם דהר והוא מבחי' רוח שבעפר ומשתוה בערך לצומח בתבואות שהוא ג"כ מיסוד הרוח שבצומח אלא שהוא מחלקי המים יותר כנ"ל, ומ"ש בורא רוח מיירי ברוח החי דאדם אך שרוח-החי כלול מדצמחי' וחלק הצומח שבחי הוא הבל רוח פיו המורכב מאש ומים וחי שבחי הוא רוח החי ממש והוא בחי' בריאה ורוח ממלא מדבר שבחי כו', וע"ז אמר ובורא רוח שכלול כלול הוא שבכל ד' חלקי דצח"מ ורוח שבעפר הוא מ"ש יוצר הרים כנ"ל עד ובורא רוח החי שבמדבר עד רוח ממלא מדבר שבחי וכולם קשורים זה בזה כמו רוח האדם העולה ורוח הבהמה היורדת כו' ב' רוחות הללו כלולין זע"ז שיש רוח הבהמה כאדם בהבל רוח פיו הגשמי ויש רוח אדם המדבר העולה בהבל זה עצמו כו', וזהו ומגיד לאדם מה שיחו שהשיחה הוא רוח הבהמה שבאדם שכלול בו רוח ממלא בחי' מדבר שבחי דאדם, ולפי זה יש קשר וחיבור בכל חלקי דצח"מ וארמ"ע בפסוק זה דיוצר הרים כו'.

ולהבין הנמשל מכל זה למעלה, הנה ידוע שבדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צנאם והן ז' הבלים עילאין וז' הבלים תתאין דמל' וכמ"ש הבל הבלים אמר קהלת ופי' הבליון עילאין והבליון תתאין מוכן ע"פ הנ"ל בהבל הדיבור בהיות ידוע שיש כדיבור חומר וצורה חומר הדיבור הוא הבל הפה שבא מרוח הלב וצורה שבו הוא צירוף אותיות הדיבור שזהו מרוח ממלא שגשש המדברת שמתלבש בכלי המכבא כו', ומבואר למעלה שיש ברוח כח העולה וכח היורד כו', וזהו בכל חלקי הרוח שבדצח"מ וגם באדם שכלול מדצח"מ כנ"ל הנה רוח הבל הפה יורד ונמשך למטה כרוח שאר בע"ח ורוח האדם העולה הוא בחי' צורה שבו שנקרא רוח ממלא כו' ורוח אייתי רוח כו' כנ"ל בענין יוצר הרים כו' דרוח העוליים על ההרים יותר כו', וכך יובן למעלה ברוח דיבור-פה עליון שמרוח הבל זה נתהוו כל הנבראים

דרוח אייתי רוח: ראה וחי'ב קסב, ריש ע"ב, זח"א צט, ריש ע"ב. אה"ת חנוכה (ברך ב) רפז, א.

שרות החי: בהכתי': שהחי.

מדצמחי': בהכתי': מדצח"מ.

בחי: בהכתי': בחי' רוח.

רוח ממלא: ת"א כראשית ב, ז.

רוח האדם העולה: ע"פ קהלת ג, כא. ופסוק זה מוכא בכ"מ בשיני' [ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ת"א

ע' שא, ושיג].

שבדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ה.

ז' הבלים עילאין... הבל הבלים אמר קהלת: א, ב. זח"ג מו, ב. כו' הבליון אתקיימין עילאין ותתאין

כו'.

העוליים: בהכתי': העולם.

דיבור פה עליון: בהכתי': פה דיבור העליון.

יש מאין והוא הנק' ז' הבלין תתאין דמל' בחי' ב"ן גימ' בהמה כידוע בענין בהמה רבא דרביע על אלף טורין וכו' ושתת לון בגמיעא חדא (וזהו מצמיח חציר לבהמה והן) המלאכים שנבראים בכל יום כמ"ש יוצר משרתים ונקרא עשב וחציר גדול על הרים דבריאה ויצירה כ"י נכלליו ונבלעים כפי בהמה בחי' ב"ן כו', והענין [הוא] לפי שיש כח העולה בהבל זה ג"כ הנקרא הבלין תתאין חומר הדיבור שזהו כרוח החיים שהוא בא בכחי' רצוא ושוב כנשימה. שהרוח יוצא מן הפה וחוזר אליו, והדוגמא לזהי' למעלה בהבל ורוח פיו ית' שאם הי' חוזר הי' הכל בטל ונכלל במקורם כחציר הנ"ל אלא שע"י רוח ממלאל שהוא בחי' הצורה שבדיבור אע"פ שגאמר בו רוח האדם העולה למעלה דוקא אך הוא יורד רק בסיבת העלאת מ"ן של הנבראים כשעולין למעלה בכחי' ביטול היש לאין ונקרא רוח העולה כמ"ש עושה מלאכיו ורוח כו', ומבואר למעלה דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו' ע"כ גורמים בהעלאה זאת בחי' ירדת והמשכת רוח העליון שבדבר הי' שיחזור ויירד להחיות רוח שפלים ברוח הבל הפה העליון וכמ"ש וברוח פיו כל צבאם כו', והיינו בחי' הבלים עילאין דמל' שמתלבשין בהבלים תתאין ומתאחדין יחד וכמ"ש הבל הבלים אמר קהלת כו' וד"ל.

וז"הו כי הנה יוצר הרים וכורא רוח כו', דהנה מבואר למעלה בפרטי חלוקות דצח"ם וארמ"ע נגד ד' עולמות אבי"ע (והן ד' אותיות הוי' יו"ד באצ"י ה' כבריאה כו') ועולם העשי' בכלל הוא כחי' דומם כעפר הארץ הגשמי ועולם היצירה בחי' צומח ועולם הבריאה בחי' חי ועולם האצ"י בחי' מדבר ובכל א' כלול מדצח"ם שהן ארמ"ע ובחי' הרים דעשי' הוא בא בבחי' הרוח שבדומם כנ"ל שנק' צומח שבדומם והרים דיצירה מרוח שבדומם דיצירה וכך הרים דבריאה והרים דאצ"י, ואמנם [הרי'] מבואר למעלה ממהות הרוח דכלול מאש וממים ויש בו לפעמים מחלקי המים יותר כמו באידים העולין כו', ולפעמים מחלקי האש יותר כמו ברוח שבהרים שנגדלין בארץ יבישה יותר כנ"ל כפי' ארץ הרים כו'. ובכ"ז יובן בכללות ענין העלאת מ"ן

ב"ן גימ' בהמה: ראה ס' הליקוט'ם להאריז"ל שמיני יא. ב. טעמי המצות ושער המצות להאריז"ל ר"ס שמיני. לקו"ת להאריז"ל תהלים סל"ו. וראה עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' ד. כידוע בענין בהמה רבה דרביע על אלף טורין: ראה זח"א ית. ב. רכג, סע"א. זח"ג קפט, א. ריו, א. רמ, ב. תנחומא פינחס יב. תרגום ופרשי' לתהלים ג, י. תר"א מו, סע"ד. לקו"ת אמור לו, א. ועוד. יוצר משרתים: ראה טור אריה סני"ט. ובהמובא עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרג"ג.

במדבר ח"ג ע' אילא.

כי נכלליו: בהכתי': כו' ונכלליו.

החיים: בהכתי': החי.

בנשימה: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: בגשמיות.

לזה: בהכתי': מזה.

אע"פ: בהכתי': ליתא.

עושה מלאכיו ורוח: תהלים קד, ד.

מהעולמות בריאה יצירה עשי' שהן בחי' דצי"ח ורוח מים עפר וכל א' כלול מהכל לפעמים עולה מרוח הכלול מאש ומים שהן המלאכים דבריאה ורוח אייתי רוח כו' ממשיכים רוח הכל דיבור העליון, וזהו יוצר הרים דבריאה צומח שבדומם דבריאה והוא רוח שבדומם דבריאה מהגבוהות יותר ובורא רוח שממשיכים רוח העליון דמלי' דאצי' כבריאה להחיות רוח שפלים ולפעמים נאמר יוצר הרים בעולם היצירה שהוא צומח שבדומם [דיצירה] ובורא רוח דמלי' דבריאה כיצירה כו', ולפעמים העלאתי הרים דעשי' ובורא רוח דמלי' דצי"ח בעשי'. וכללות ענין דיוצר הרים הוא העלאת הרוח כנ"ל ביוצר משרתים שנק' חציר ובורא רוח הוא בחי' ההמשכה וירידה דרוח אייתי רוח כו', (ומ"ש ואד יעלה מן הארץ היינו העלאות רוח שבדומם שבכל עולם שיש בו מבחי' החסדים דמים יותר). ומגיד לאדם מה שיחו שהן יו"ד מאמרות שהוא בחי' צורה שבדיבור בחי' רוח ממלא שנק' רוח האדם העולה ונ[ב]כללות כל העלאותי דבי"ע דיוצר הרים והמשכות דבורא רוח הכלי אינו רק בשביל להגיד לאדם העליון שהוא מלי' דאצי' מה שיחו הוא ענין המשכות המוחין שנק' מ"ה דחכמה לשיחה די' מאמרות והיינו שמתאחדין ו' הכלים עילאין וז' הכלים תתאין דמלי' בבי"ע שהוא רק לפי אופן בחי' העלאות והמשכות בג' עולמות דבי"ע בענין יוצר הרים ובורא רוח כנ"ל לפי ערך זה מגיד לאדם מה יהי' שיחו בי' מאמרות באיזה אופן אם מחסדים אם מגבורות אם במזיגה ממוצעת באופנים שונים כפי אופן דיוצרי' הרים ובורא כו' משום דרוח אייתי רוח כו', ואופן העלאה בכללות והמשכה בכללות הכל בא מעצמות אא"ס בקו המדה כפי רצונו הפשוט דוקא וד"ל.

(יא) והנה כמו שמבואר למעלה בענין יוצר הרים כו' בהרים דבי"ע, כך יובן ענין זה בבחי' האצי' עצמו שכלול גם מדצח"מ ובחי' צומח שבדומם דאצי' הוא הנק' בשם הרים דאצי' (כמו קול דודי כו' מדלג על ההרים כו' וכן ביצי"מ שאמר ההרים רקדו כאילים מדבר בבחי' הרים העליונים דאצי' וכה"ג משארז"ל שמעו הרים את ריב הוי' הרים אלו האבות, היינו כמו שאמרו לא כאברהם שקראו הר כו', הענין הוא לפי שהאבות הן המרכבה לחג"ת דאצי' שהן בחי' המדות שבאדם הנולדים מן השכל, אבל

העלאת הרים: בהכתי': רק העלאת בהרים.

העלאות דבי"ע: כיה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: העולמות מבי"ע.

הכל אינו: כיה בהכתי'. ובקונט' שם נדפס: בכלי אינו.

דיוצר הרים ובורא: בהכתי': יוצר הרים ובורא.

קול דוד . . . ההרים רקדו . . . שמעו הרים . . . אלו האבות: שה"ש ב, ח. תהלים קיד, ד. מיכה ו, ב. ריה יא.

א [ותקוני זוהר תביא (מג, סעיב, מד, סעיב, מה, ב)].

לא כאברהם . . . שהאבות הן המרכבה: ע"פ פסחים פח, א: והלכו עמים גי' ואל בית אלקי יעקב כו' לא

כאברהם שכתוב בו הר שנאמר אשר יאמר היום בהר ה' יראה כו' [וראה גם סי' מאמרי אדה"ז עה"ז ח"א ע'

שצ. סי' מאמרי אדה"מ צ' דברים ח"א ע' קט. ח"ב ע' חרסו, ובה"מ שם].

בחי' מדות טבעיות כמדת האהבה טבעי, היא בחי' דומם כמו שהדומם הוא בחי' הביטול כענין ונפשי כעפר לכל תהי, ומ"ש לא כאברהם כו' הרי האהבה דאברהם שעולה למעלה הוא בחי' צומח שבדומם דאצי' וכמ"ש ואנכי עפר ואפר וכמ"ש במ"א שהוא בחי' דומם כעפר לגבי בחי' אור החסד דאצי' שבחיצוניות כלי החסד שהי' מאיר על נשמת אברהם כו' כמ"ש ויעל אלקים כו'). וזהו יוצר הרים דאצי' בחי' יצירה [בלבד] ובורא רוח ע"ד הנ"ל בהרים דבי"ע דהעלאה גורם ירידת והמשכת הרוח העליון דאדם דאצי' והו' ז' הבלים עילאין וז' הבלים תתאין דז"א כו' שהוא רוח הבל הלב בחי' קטנות המדות דז"א ומקבלין מו' הבלין עילאין דבינה כשנמשך מוחין פנימיים לז"א שנקרא בינה (והיינו קול מעורר הכוונה כידוע כענין ז' קולות שנק' קול ה' דוקא שלמעלה מבחי' קול הדיבור דמל' והוא הנק' קלא פנימאה דלא משתמע בדיבור כו') והיינו ע"י העלאה דרוח דיצירה כמו מהרים דאצי' (כמו האבות' וכה"ג). בורא רוח מבחי' בינה כו' לז"א, (וזהו ההרים רקדו כאילים בחי' העלאה מצומח שבדומם דאצי' שהוא למעלה ממה שהים ראה וינס דים הוא בחי' המל' ע"כ הים ראה בחי' גילוי ע"י בוא וינס אבל ההרים רקדו למעלה). ומגיד לאדם מה שיחו דכתיב כמים הפנים [כו'] כן לב האדם לאדם, והיינו כפי העלאת מ"ג דמל' שנקרא אדם תתאה כן נמשך אליו לב האדם העליון בחי' ז"א, והיינו מגיד וממשיך אור ושפע דמ"ה דחכמה בשיחו שהשיחה היא בחי' נובלות כמו ועלהו לא יכול שיחת ת"ח כו', כך כתיב אדם לעמל וילך וארויל איני יודע אם לעמל תורה שהן פנימיות התורה. החכמה שבי' הדברות שנק' דיבור של חכמה עמוקה כו' אם לעמל שיחה שהן המשכת המוחין למל' שנקרא אלקים בי' מאמרות כמ"ש ויאמר אלקים כו'

ואנכי עפר ואפר וכמ"ש במ"א שהוא בחי' דומם: ראה אגהיק סט"ו (קכא, סע"ב ואל"ך) ובהנסמך בליקוט פירושים ומ"מ לשם (ס"ע שב פסקא דיה, ע"פ ואנכי עפר ואפר' וס"ע שג ואל"ך). סי' מאמרי אדהאמיצ' במדבר חיד' א' אישצא [ושי' עוד].
 ויעל אלקים: לך לך יו, כב.
 ומקבלין: בהכתי' ומקבל.
 קול מעורר הכוונה: ראה של"ה פב, א. שו"ע אדה"ו סט"א סיה. סק"א ס"ג. סי' מאמרי אדה"ו הקצרים ע' תקלה. ועוד, ובארוכה ת"ח בשלח ר, א ואל"ך.
 כידוע בענין ז' קולות: תהלים כט, ג ואל"ך. ראה גם סי' מאמרי אדהאמיצ' בראשית ע' רמט. ת"ח בשלח רד, סע"א. פיה"מ לאדהאמיצ' יט, ד.
 קלא פנימאה דלא משתמע: זח"א ג, ב.
 האבות: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: ההרים.
 כמים הפנים: משלי כו, יט.
 ועלהו לא יכול שיחת ח"ה: תהלים א, ג. ע"י יט, ב: שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד שנאמר ועלהו לא יכול.
 אדם לעמל יודע: . איני יודע אם לעמל חורה: איוב ה, ו. סנהדרין צט, ב.
 החורה: בהכתי' לתא.
 ויאמר אלקים: בראשית א, ג ואל"ך.

דלא אורחא דמלכא לאשתעי בלשוני דהיוטא, אמנם מגיד לאדם העליון דאצי' מ'ה שיחו דהיינו בחי' הכירורים שבחכ' שבשיחו שנמשך למל'י שבדיבור, (וזהו שארז"ל ע"פ ומגיד לאדם מה שיחו אפי' שיחה קלה [ש]בין איש לאשתו כו' רמזו בזה עלי' ענין אשה מספרת עם בעלה כו' שהוא יחוד קול ודיבור [דאויכ] דאצי' מבחי'י הקטנות כמו ב' מאמרות שנק' מלין דהיוטא וגם שיחה קלה [זו] שבין זוי' שנק' איש ואשתו יש בזה מ'ה דחכמה לברר בירורים דרפ"ח כו', וזאת ההמשכה דמה שיחו באה ע"י העלאת מין דאשה מספרת שהוא מבחי' המל' שבכ"ע ומהרים עליונים דאצי' דכתיב בהן יוצר הרים ובורא רוח [כו'] כנ"ל).

והנה יש עוד [אופן] לפרש ענין יוצר הרים ובורא רוח, ע"ד המבואר במ"א במ"ש בזהר דאית הרים כו' טורין תתאין שנק' טורי דנהורא וטורין עילאין שנקר' טורי חשוכא ונקרא הרי קדם ובהרים הגשמיים אנו רואים שהרים שע"פ שטח הארץ יש מהן גבוהים הרבה מאוד נעלה ועכ"ז טורי דנהורא נקראים להיות שאור השמש זורח [עליהם] בתוקף לפי שהן קרובים לקו השוהי' כמו הרים הגבוהים שבא"י אבל הרים הגבוהים הנעלים בגובה על כל ההרים הן הנקראים הרי חושך שהן בקצה הארץ שאין השמש זורח שם כלל לפי שגבהן עולה למעלה ביותר עד שלא יראה בעין עדי' כלות קצה ההר ע"כ נק' הרי חושך, (ובאמת גם הרים הגבוהים שאור השמש זורח עליהם לא נראה לעין עדי' קצה ההר כי גבוהים מאוד עד למעלה מן העננים והעננים מפסיקין (רק שיש הרים שהקצה שלהן מגיע לאויר קר מאוד שלא יועיל חום השמש שם כלל ונקרא טורי תלגא הרי שלג ורובן בקצה הארץ לצפון) ועיקר ענין הרי חושך אינו מצד גובהם לבד אלא מצד שהן בקצה הארץ שאין השמש זורח שם והיינו לקצה צפון דכתיב בשמש הולך אל דרום וסובב אל צפון וכידוע, והיינו מ"ש הרים הגבוהים ליעלים כו', שאין שם

דלא אורחא דמלכא לאשתעי בלשוני דהיוטא: [בהכתי' במילין דהיוטא]: ראה זחי' קמט, ב: מלך בוד' לא יקרא דילי' לאשתעי מלה דהיוטא כו' מלין דהיוטין כו'.
למל' שבדיבור: בהכתי' לדיבור דמל'.
אפי' שיחה קלה: חגיגה ה' ב. וקיד' פכ"ו, ז.
על ענין [כ"ה בהכתי' ובקונט' מאמרים יקרים: ע"פ] אשה מספרת עם בעלה: ברכות ג, א.
מבחי' בהכתי' בכחי'.

במ"א במ"ש בזהר דאית הרים: ראה זחי' קמט, ריש ע"כ: ועלאת לגו טורי דחשוכא כו' סלקא מתמו לגבי טורי דנהורא. וראה שם רח, א. [וכהנסמו ע"ז עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדמו"ר דכרים ח"א ס"ע פט.
ח"ב ס"ע תרסה]. ולהלו' פיסקא: וכמ"ש בזהר".
השוה: כ"ה בהכתי' ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: השמש.
ע"ד: בהכתי' לתא.
דכתיב בשמש הולך אל דרום: קהלת א, ה.
הרים הגבוהים ליעלים: תהלים קד, יח.

ישוב [אדם] כלל וכמ"ש בזהר דשלמה המלך ה"י שם כו' והוא הרי אררט שנאמר ותנח התיבה בחדש הו' על הרי אררט כו' (ולא הרי קדם), והדוגמא מהרים הגשמיים יובן בהרים העליונים דהרים תתאין הן בחי' המדות שיצאים מהבל הלב הגבה למעלה (דלכך אברהם אוהבי קראו הר שהר הוא הכולט ועולה מן הדומם כנ"ל), ואור השכל שבמוח מאיר עליהם ונק' דו"ר שכליים שגולדו מן השכל כידוע שמוגבלין הן בהתפשטותם כלפי מעלה כפי אופן הגבלות התפעלות השכל [ש]כמוח לבד זה. הוא הנקרא טורא דנהורא דחכמה שנקרא אור כידוע ובחי' המדות העצמי שברצון ותענוג העצמי' כמו אהבה בתענוגים כו' שאין להתפשטות שלה כלפי מעלה שיעור מוגבל כלל להיות תרשו בהעלם העצמי ולכך נקרא טורי חשוכא חשך זה לשון העלם שלמעלה מאור החכמה ואין אור השכל והטעם מגיע לשם [כלל] כי אין טעם לרצון כללי ולכך נקרא אה"ר שלמעלה מן הטעם והדעת לגמרי שלא תכלה לעולם ועולה בעילוי אחר עילוי עד אין שיעור למעלה כו' (ונקרא ימי קדם או הרי קדם מקדם לחכמה שהוא מדות שבפנימיות ע"י וא"א כו' והאבות הן המרכבה למדות דו"א שנק' טורי דנהורא שמקבל מחו"ב שמקבל מחו"ב ושרשן הראשון הוא במדות דא"א וע"י שנק' ימי קדם וזהו אשור נשבעת לאבותינו מימי קדם וכן חדש ימינו קדם וכה"ג).

וזהו כי הנה יוצר הרים הן הרים תתאין טורי דנהורא שלמטה מן החכמה שנקרא אדם דיצירה שכל יצירה הוא בא מן ההעלם לגילוי דוקא כמו צורה הנגלית בחומר כלי הכסף כו' כידוע, אך בחי' חומר הראשון ההיולי הפשוט הרי ממנו יצר הצורה ונקרא היולי להעלם. של כל צורה כי [הוא] בבחי' עצמות ומהות הדבר כמו שהוא ממש והציוור בו אינו רק בחי' גילוי שלו כידוע, ואף גילוי זה אינו נבדל בפ"ע כו' כך הן המדות העצמי' שבתענוג והרצון העצמי' ונקרא חומר הפשוט והעצמי והמדות הבאין בגילוי תואר כדו"ר שכליים ע"פ אופן השכל ה[מ]צייר התואר שלהם הוא הנקרא יצירה שנגלה מהעלם. העצמות ולכך אמר יוצר הרים שיצר אותן בגילוי

וכמ"ש בזהר דשלמה המלך ה"י שם [כ"ה בהכתי"י]. ונקונט' מאמרים ישרים נדפס: לא ה"י שם: זח"ג רלג.

א: והנה שלמה מלכא רכיב כו' לגבי טורא דחשוכא כו'. ועד"ז בוחיב קיב, ב.
ותנח התיבה בחדש הו': נח ה, ד. וראה גם ס' מאמרי אדהאמי"צ: ויקרא ח"א ס"ע שצה. במדבר ח"ד ע' איתמ. דברים ח"ב ע' תרסו. ח"ד ע' ארמ. וש"י. [וראה בענין הרי אררט בוחי"ג רנח, סע"ב].

זה הוא הנקרא: בהכתי"י: שהן הנקראים.

כי אין טעם לרצון כלל: [בהכתי"י ליתא תיבת כלל]. ראה ינת אלם פ"ב: אין טעם ברצון [נסמן בהעתק כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ קונטרסים ח"ג ע' לד]. וראה גם ס' מאמרי אדהאמי"צ במדבר ח"ג ע' אינד. ח"ד ע' איתקד. דברים ח"א ס"ע כא [ובהמ"מ שם].

אשר נשבעת... חדש ימינו קדם: מיכה ז, כ. איכה ה, כא.

להעלם: בהכתי"י: והעלם.

מהעלם: בהכתי"י: בהעלם.

מהעלם ועצמות המדות ועל עצמות [ומהות] המדות שברצון ותענוג אמר ובורא רוח בבחי' בריאה שהוא בהעלם כידוע בפ' יוצר אור ובורא חושך כו' וד"ל.

וזהו ומגיד לאדם מה שיחו, דלכאורה מה שייכות זל"ז. אך לפירוש זה יובן היטב בענין חיבור וקשר הדברים דמשום דיוצר הרים ובורא רוח שזהו בחי' אור הנעלם שנקרא אדם דבריאה שבא לגילוי במדות שלמטה מן החכמה שנקרא יוצרי הרים ובורא רוח מההעלם לגילוי יוצרי הרים אז דוקא מגיד לאדם זה דיצירה מה שיחו בדיבור שלו, דהיינו שרש הדיבור ג"כ רק בחכמה כידוע דאבא יסד ברתא [ו]כמו מצרף לחכמה שצירופי אותיות הדיבור נמשך מן אור החכמה ונקרא צורה לדיבור וה"ז כמו בחי' טורי דנהורא הנ"ל שנקרא אדם דיצירה וכמ"ש ויהי האדם לנפש ח' ותרגומו לרוח ממללא כידוע, אך כאשר בא[ה] ההמשכה מההעלם עצמות המדות שברצון ותענוג שלמעלה מן השכל שאין השכל והחכמה מגיע לשם כלל כנ"ל בענין טורי חושקא או מגיד לאדם זה דיצירה מה שיחו משרש הראשון הנעלם שבא לידי גילוי, לכך נקרא מגיד לשון המשכה והגדה והוא לבחי' מ"ה דחכמה שבשיחו כמו שהוא מקור החכמה כמ"ש והחכמה מאין כו' כידוע דאוי"א מקבל רק ממול החי' ונוצר כו', וזהו מה שמו אור אבא ומה שם בנו כשבא לדיבור שנקרא שיחו, היינו משום דיוצר הרים ובורא רוח דוקא שאז בחי' רוח דבריאה שבהעלם העצמי בא לידי גילוי בהרים תתאין שהוא אדם דיצירה כנ"ל וד"ל. וזהו ג"כ ענין תושב"כ ותושבע"פ דתושב"כ נקרא ספר ותושבע"פ נקרא סיפור כמספר דברים בע"פ כו' ולכך תושבע"פ דוקא נקרא שיחה אבל תושב"כ באותיות עצמיים אע"פ שק[ו]ראם בדיבור לא נקרא שיחה שאין שיחה רק כמו לבאר ולפרש בריבוי דברים שבע"פ לדבר א' שבכתב כמו בטוכות תשבו מה שמבאר זה בכל הלכות סוכה נקרא שיחה, ואמנם אינו שיחות חולין כי פי' [ה]תושב"כ הוא לצורך כל פרט ופרט

יוצר הרים . . . יוצר הרים: בהכתי' ליתא תיבות אלו.

דהיינו: בהכתי': דתנה.

דאבא יסד ברתא: זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנת, א. תקוני וזהר תביא (סא, ב). תסיט (קה, ב).

וכמו מצרף לחכמה: ע"פ משלי יו, ג. כו, כא. וראה בהנסמן ע"ז במילואים להמ"מ בס' מאמרי אדמו"ר במדבר ח"א ע' שה. [וראה גם להלן ד"ה אשר יצר סוכי"ב].

ויהי האדם לנפש ח': בראשית ב, ז.

שהוא מקור: בהכתי': שהיא ממקור.

והחכמה מאין איוב כה, יב.

דאור [בהכתי': דאור אבא] מקבל רק ממול הח' [תוקן ע"פ הכתי': ובקונט' מאמרים יקרים נדפס:

החכמה] ונוצר: ראה לעיל ע' לג. רשי"ג.

מה שמו . . . ומה שם בנו: משלי ל, ד.

תושב"כ ותושבע"פ . . . ספר . . . סיפור: ראה לעיל ע' טו, ובהמ"מ שם.

שיחה: בהכתי': שיחו.

שבה, משא"כ דברים בטלי שאין בהם צורך כלל, ולזאת כאשר אסתכל באורייתא וברא עלמא כידוע בענין ואהי אצלו אמון היינו שנסתכל באותיות תושבי"כ שנקרא ספר ואח"כ בתושבע"פ מל' קרינן לה כו' שנקרא סיפור וכמ"ש בס"י בג' דברים ברא העולם בסופר וסיפורי וספר ו[מ]בחוי סיפור דתורה שבוע"פ נמשך ב"י מאמרות שנקרא שיחות חולין מילין דהדיוטא כניל, ולזה בוניך אלו ת"ח דתושבע"פ דוקא שעוסקין בבנין העולם כי תושבע"פ ותושבי"כ ספר וסיפור נמשך מוחין פנימיים דמ"ה דחכמה ב"י מאמרות שנקרא שיחה שיחות חולין שצריכה לימוד ג"כ לפי ההחכמה. בחוץ ג"כ כו' חכמה בראש וחכמה בסוף דתושבי"כ ותושבע"פ מאיר בשיחה דמאמרות, ולזה אמרו רז"ל איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה דזה מלובש בזה כו', (ומ"ש אפילו שיחה קלה שבין איש כו' היינו מה שנמשך מספר דתושבי"כ לתושבע"פ, וזהו אשה מספרת עם בעלה ואל אישך תשוקתך והוא כו' וד"ל), וכ"ז מפני שיוצר הרים מן ההעלם דרוח הנקרא טורי חשוכא שהוא מקדם לתחמה וכמ"ש כאשר יאמר משל הקדמוני כו' ע"כ מגיד לאדם מהעלם [הח"ע] דתושבי"כ לשיחה בתושבע"פ [ו]י מאמרות ע"ד הנ"ל וד"ל.

(יב) וז"הו שמת תשמח ריעים האהובים כו', דהנה מבואר למעלה בפירושו יוצר הרים ובורא רוח שבא מן העלם העצמות הרצון והתענוג לגילוי שזהו מבחי' טורי חשוכא ומשם דוקא בא מקור מוצא התעוררות הרוחות העליונות בהרים דאצ"י, והטעם שדוקא משם מקור מוצא התעוררות של הרוחות וכמוי למטה ברוחות המנשבות בעולם שיש להם מקור מוצא לעוררם והוא מאויר העליון שבהעלם (שנכלל ביסוד האש שלמעלה מיסוד הרוח וכמ"ש במ"א בענין אוי"ר אור יו"ד כו'), ודוגמא לדבר זה רוח התעוררות תשובה בעולם דכתיב ב"י עד יערה עלינו רוח ממרום דוקא שמשם מקור מוצא התעוררות הנגלית ולכך נק' רוח ממרום דוקא שהוא בחי' מזל דכתר כו', [ולזה אמרו] כשם שלא אפשר לעולם בלא רוחות

אסתכל באורייתא . . ואהי אצלו אמון: וחיב קסא, א"ב. משלי ה, ל.
בתושבע"פ מל' קרינן לה: תקוני זוהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
בס"י . . בסופר וסיפור וספר: ס' יצירה בתחילתו. בהכתי' כאן: בסופר וספר וסיפור [וכי"ה הלשון בכ"מ בדא"ח. וראה ס' מאמרי אדהאמיצ דברים ח"א ע' סו ושי"ב. ובהס' יצירה ישנו גירסאות שונות ע"ז].
שהחכמה בחוץ: בהכתי' שחכמות בחיץ [ע"פ משלי א, כ: חכמות בחוץ תרונה].
חכמה בראש וחכמה בסוף: וחי' כו', ב. ראה ס' מאמרי אדהאמיצ ויקרא חיב ע' תצה. במדבר ח"א ע' רכד. ושי"ב.

איני יודע . . אפילו שיחה קלה . . אשה מספרת: נסמן לעיל בפיסקא: ומגיד לאדם.
כאשר יאמר משל הקדמוני: שמאל"א כד, יג.
וכמו: בהכתי' בא כאן התחלת מוסגר: (וכמו).
וכמ"ש במ"א בענין אויר אור יו"ד: [ע"פ וחי' טז, ב. זמ"ג רמה, כ. ועוד]. ראה גם אמרי בינה שער הציצית י, א. ובהמבוא עוד בס' הערכים: חב"ד כר כ ע' ריב וע' רכג.
כשם שלא אפשר לעולם בלא רוחות: תענית ג, ב.

המנשבות כך א"א לעולם בלא ישראל כו' לפי שישאל עלו במחשבה
 סתימאה שבהעלם העצמות שמשם מקור מוצא הרוחות כמ"ש למעלה
 בפירוש ובורא רוח, לפי שעיקר ומקור לרוח[ות] שבמוח ולב נמצא מן העלם
 [ועצמות המדות שבעצמות הרצון והתענוג שלמעלה מן החכמה (כמ"ש
 במ"א בענין ז"א בעתיקא עצמו אחיד כו', והוא למעלה מא"א דמקבלים
 ממזלות דא"א דזונצר [ונקה] ולכך ישמחו ריעים האהובים כמשי"ת) ולכך
 א"א לעולם בלא ישראל שהוא בחי' ז"א ששרשו בע"י עצמו שמשם מקור
 הרוחות המנשבות בעולם (כו)]. וזהו שמה תשמח ריעים האהובים הן בחי'
 חו"ב דאצ"י שנקראו תרין ריעין דלא מתפרשין ולכך נקראו ריעים האהובים,
 ושמחתם זאת היינו דוקא מאור שמחה עליונה שלמעלה מחו"ב והוא למעלה
 מבחי' עונג שמחה שבחו"ב כו' שהוא שמחה ועונג שבהעלם העצמות כרצון
 ותענוג למעלה מן השכל והטעם, ושמחה זו שבהעלם עצמות המאציל
 כאשר נמשך לבחי' חו"ב דאצ"י שנק' תרין ריעין האהובים ה"ז תו[ס] אורה
 ושמחה [על עצם] שמחה ועונג שמצד עצם מדריגתם כו'. וזהו שמה תשמח
 פועל יוצא ששמח תשמח לריעים האהובים כו' וקאי זה על האדם אשר יצר
 והתקין לו ממנו כו', דהיינו מ"ש כשמחך יצירך שאדם דיצירה זה שמח
 תשמח לחו"ב דאצ"י מטעם הנ"ל ביוצר הרים ובורא רוח שמהעלם העצמות
 ברא יוצר את רוח האדם כו' (דשרשו בע"י עצמו כנ"ל) לפי ששרש המדות
 במדות העצמי' דע"י וא"א כנ"ל ע"כ בכוחו לשמח שמחה ועונג הנעלם גם
 לריעים האהובים שהן חו"ב דאצ"י (שהן אינן מקבלים רק ממזלות דא"א
 כנ"ל), וזהו כשמחך יצירך בג"ע מקדם פי' כמו ששמחך עצמות המאציל
 בג"ע דבריאה ויצירה מהעלם העצמות כשיצר רוח האדם דיצירה מבחי' טורי
 חשוכא הנ"ל שהוא השמחה שבהעלם העצמות, וזהו מקדם, מקדם לחכמה
 כנ"ל, וכך שמח תשמח לחו"ב רעים האהובים בגילוי ששמחה דיצירה מג"ע
 הנעלם יבוא לידי גילוי כנ"ל וד"ל.

ומעתה הנה יש להבין הטעם שבברכה זו דשמח תשמח מסיים משמח חתן
 וכלה ובברכת אשר ברא כו' מסיים [משמח] חתן עם הכלה
 דמשמע שהכלה עיקר והחתן מקבל שמחה משמחת הכלה, ולכאורה פלא הוא
 איך המשפיע יקבל שמחה משמחת המקבל והלא אמרו אשה בעלה משמחה

במ"א בענין ז"א בעתיקא . . . אחיד: זח"ג רצב, א. ראה ד"ה רישא דז"א בעתיקא — בס' מאמרי אדה"ז
 מרוזל ע' שגב. ס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' ת"ז [ושם בהמ"מ נסמן לכ"כ מקומות בדא"ת]. ס' מאמרי
 אדה"ז ויקרא ח"א ע' רמא [ובהמ"מ שם].

שנקראו תרין ריעין דלא מתפרשין: ראה זח"ג ד, א.

והטעם ושמחה: כ"ה בהכתי"י. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: וטעם השמחה.

זח"ג: בהכתי"י בג"ע.

כנ"ל: בהכתי"י ליתא.

אשה בעלה משמחה: ר"ה ה, ב.

דוקא משום דאל אישך תשוקתך כו'. אך הנה יש להקדים בשרש ענין תושב"כ ותושבע"פ שנק' חתן וכלה ג"כ כידוע דהנה לכאורה יש להבין כמה שמבואר למעלה שיש יתרון מעלה בתושבע"פ מתושב"כ כמה שעיקר גילוי הרצון העליון כמו שהוא ממש בלי תוס' ומגרעת לבוא לידי מעשה בפ"מ להיות עושין רצונו ית' כמו שהוא אצל בעל הרצון כו' אינו אלא בתושבע"פ דוקא כמו שמבואר בה היטב איך לעשות סוכה וציצית ותפילין וכה"ג, אבל בתושב"כ אין יודעים אמיתית הרצון כלל איך לעשות המצוה בפרט רק בהעלם בקוצין ותגין ואותיות כו', ולפ"ז יש בתושבע"פ מבעל הרצון עצמו שנשפע שם כל רצון העליון שבכל מצוה מבעל הרצון שלמעלה גם מכל מקור רצון כו' כידוע דעצמי' אא"ס למעלה מהיות גם מקור לרצון רק ע"י צמצום גדול אומר יהי רצון יהי מקור לרצון וזהו רעוא דכל רעווין כו', ולכך בתושבע"פ נקרא עושי רצונו שממשיכים להיות לו רצון כו' (ולכך גבי העצמות ממש נאמר אם צדקת במצות מה תתן לו כו' וכמ"ש במ"א קדושים תהיו [ע"י המצות] יכול כמוני [ת"ל] כי קדוש [אני] קדושתו למעלה כו'), והוא פליאה גדולה אך בח"י המקבל שהוא תושבע"פ גדול מן המשפיע שהוא תושב"כ שאין שם גילוי הרצון וממילא לא נגלה שם מבעל הרצון כו' רק היא מבחי' חכ' דאורייתא מח"ע כו' והרצון בה בהעלם.

והנה להבין זה יש להקדים משל לזה ממש אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזרע תחילה יולדת נקיבה ולכאורה ה"ו מהראוי [להיות] להיפך שאשה מזרעת תחילה תוליד בדומה לזרעה בצלמה כדמותה צורת נקבה ולמה נאמר אשה כי תזרע וילדה זכר היפוך דמותה ואיש מזרע תחילה כח המוליד שלו יוליד בדומה לו שהוא זכר ואיך אמר שיוולדת נקבה כו', אך הענין הוא כידועי' ממשל שפופרת סתומה מצד אחד הנכנס בה

דאל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

סוכה וציצית ותפילין: בהכתי': ציצית תפילין וסוכה.

אם צדקת: ע"פ איוב לה, ז.

וכמש' במ"א קדושים תהיו: קדושתו למעלה: קדושים יט, ב. ויקר פכ"ד, ט. וראה על מרדל זה: ס'

מאמרי אדהאמיצ' ויקרא ח"א ע' כג. ח"ב ע' תקפז. וראה להלן ד"ה. להבין בברכת חתנים כו' יוצר האדם' סי"ח (קרוב לתחלתו).

נגלה: בהכתי': נמשך.

דאורייתא חתינו: ח"ב טב, א. פה, א. קכא, א. זח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

אשה מזרעת תחילה: ברכות ט, א. נדה לא, א. וראה עוד על מארזיל זה: לקרית תוריע יט, ג. כ, א. מסעי

פז, ב. שהימ תקס"ד ע' כא. תקס"ה ח"ב ע' תחיד. מאמרי אדה"ז על מארזיל ע' רנג. מאמרי אדהאמיצ' במדבר

ח"א ע' קט. לקרש ח"ב ע' 70. ועוד. ובארוכה להלן ד"ה שוש תשיש (הא').

כידוע תמשל השפופרת: מכאן עד סיום הפיסקא נמצא בהכתי' בנוסח אחר וז"ל: כידוע שזהו השפופרת

סתומה מצד א' שהנכנס ראשון יוצא אחרון והנכנס אחרון יוצא ראשון וגם כאן כשאיש מזרע תחלה נכנס

ראשון יוצא אחרון והאשה מזרעת אחריו נכנס אחרון יוצא ראשון ופי' יציאה זו היינו כשיוצא זרעם להצטייר

בצורת ולו ולכך כשיוצא זרע האשה ראשון נצטייר זרעה מרע הזכר שיוצא אחרון והי' לנקבה בצירוף האשה

לפי שזרעה מקדים לצאת בצירוף וכשאשה מזרעת תחלה נכנס ראשון יוצא זרעה אחרון וזרע האיש מקדים

ראשון כשיצא יוצא הראשון אחרון כידוע כמ"כ איש מזריע תחלה והאשה אחריו כשמתגלה לצאת השפעתם בצורה כבטן מההפכים והנכנס ראשון יוצא אחריו כו' לכן יולדת צורת נקבה שזרעה מקדים לצאת והאשה מזרעת תחלה זרע האיש מקדים להצטייר כו' וד"ל, ולכך תלה הכתוב נקבות בזכרים מאחר שהי' הזרעתן תחלה נצטייר זרעו ממש והי' לנקבה ואם האשה מזרעת תחלה נצטייר זרעה בצורת זכר ונמצא הנקבה עיקרה מן הזכר והזכר עיקרו מן הנקבה ובצורתם הוא שנשתנה כו' וד"ל, ועיקר הדבר מבואר במקום אחר דמשום דמ"ד ובי"ן בא מן תאובתא דזכורא ונוקבא ומן תאובתא ותשוקת הדכר לגבי נוקבא נעשה מזה נקבה מפני שמצטייר הדכר זרעו בצורת הנקבה שעל"י הוא מזריע ומשתוקק, ובתאובתא דנוק' לגבי דזכורא היפך תלד דווקא כדמות זכר ונמצא עיקר הנוק' מן הזכרים ועיקר הזכרים מן הנקבות ועד"ז מהעלאת מ"ן דכנ"י בתשובה מלמטה למעלה דאל אישך תשוקתך נמשך שפע החסדים דזכורא כמ"ש זכר חסדו כו' והיינו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר אבל מהמשכות מ"ד העליון תחלה כמו עד יערה עלינו רוח ממרום כמו ב"ק כי נקרא איש מזריע תחלה יולדת נקיבה שפע הגבורות העולין בבחי' אור חוור.

ועפ"י משלים אלו יובן ג"כ יתרון מעלת תושבע"פ על תושב"כ שגם תושבע"פ מל' קרינן לה בחי' כלה [נוקבא] שרש[ה] מבעל הרצון שלמעלה מתושב"כ שהיא בחי' דכר ותושב"כ שרשו בחי' נוק' שהחכמה מאין [כו'] אעפ"כ נקרא משפיע לגבי תושבע"פ והוא כמובן ע"פ הנ"ל דתלה הכתוב זכרים בנקבות ונקבות בזכרים דאיש מזריע תחילה יולדת נקבה והוא

לצאת בצויר לפי שזכר ראשון יוצא אחרון כידוע כמ"כ איש מזריע תחלה והאשה אחריו כשמתגלה לצאת השפעתם בצורה כבטן מההפכים והנכנס ראשון יוצא אחריו כו' לכן יולדת צורת נקבה שזרעה מקדים לצאת והאשה מזרעת תחלה זרע האיש מקדים להצטייר כו' וד"ל, ולכך תלה הכתוב נקבות בזכרים מאחר שהי' הזרעתן תחלה נצטייר זרעו ממש והי' לנקבה ואם האשה מזרעת תחלה נצטייר זרעה בצורת זכר ונמצא הנקבה עיקרה מן הזכר והזכר עיקרו מן הנקבה ובצורתם הוא שנשתנה כו' וד"ל, ועיקר הדבר מבואר במקום אחר דמשום דמ"ד ובי"ן בא מן תאובתא דזכורא ונוקבא ומן תאובתא ותשוקת הדכר לגבי נוקבא נעשה מזה נקבה מפני שמצטייר הדכר זרעו בצורת הנקבה שעל"י הוא מזריע ומשתוקק, ובתאובתא דנוק' לגבי דזכורא היפך תלד דווקא כדמות זכר ונמצא עיקר הנוק' מן הזכרים ועיקר הזכרים מן הנקבות ועד"ז מהעלאת מ"ן דכנ"י בתשובה מלמטה למעלה דאל אישך תשוקתך נמשך שפע החסדים דזכורא כמ"ש זכר חסדו כו' והיינו אשה מזרעת תחלה יולדת זכר אבל מהמשכות מ"ד העליון תחלה כמו עד אשר יערה עלינו רוח ממרום כמו ב"ק כי נקרא איש מזריע תחלה יולדת נקיבה שפע הגבורות העולין בבחי' אור חוור.

וכר חסדו: תהלים צה, ג.
זכרים נקבות: בכת"י ליתא [כ"א: נקבות בזכרים].

תושבע"פ כו' והיא אחת מצלעותיו דכתיב ויבן ה' אלקים את הצלע ובינה יתירה נתנה באשה כו' כמ"ש במ"א, וזהו ענין אשת חיל עטרת בעלה בחי' עטרת היא לבעלה תושב"כ בשרשה משום דבחי' דכר דעכשיו בחי' נוק' הי' בשרשו דאשה מורעת תחילה כו', ובחי' נוק' דעכשיו דכר הי' בשרשו דאיש מזריע תחילה כו' כניל וד"ל. וזהו שאין נותנין לאדם בחי' דכר פרנסה אלא בשביל אשתו דוקא ודכר היא בשרשה שתלה הכתוב זכרים בנקבות כניל, וכן לענין ולאברם היטיב בעבורה דוקא, וכמ"ש במ"א [בענין] כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, דג' הטעימן מעין עוה"ב לאחר הביורור דא"ה ע"ב כו' וכן ללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת כו'.

ובכ"ז יובן ג"כ בענין החתימה כברוך והתקין לו ממנו בנין כו' שהוא בנין הנוק' דוקא דתלה הכתוב נקבות בזכרים שהרי אמר והתקין לו ממנו כו' שהוא אחד מצלעותיו וכמ"ש זאת הפעם עצם מעצמי כו' ולזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת משום דאיש מזריע תחילה יולדת נקיבה כו', והרי ידוע דהעצמות מן האב דוקא ואם היא עצם מעצמי הרי שרשה בחלק מן האב דוקא דהיינו אבא יסד ברתא וכל יסוד הוא החומר והמהות [ה]עצמי וכידוע דצירופי אותיות מכח המשכיל פנימי אבא וד"ל. וזהו שבברכה הזאת שמח תשמח מסיים חתן וכלה ובברכת אשר ברא כו' מסיים משמח חתן עם הכלה דשמחת הכלה עיקר ואע"ג דבכל מקום אמרו דאשה בעלה משמחה כו', לפי שבשרשם הכלה למעלה מן החתן שנק' עט"ב כניל דבחי' דכר היא בשרשה והחתן מקבל הימנה היסר [הענין] שלמטה דאשה מקבל שמחה מבעלה, ולעיל החתן יקבל שמחה משמחת הכלה לפי שהיא העיקר המשפיע לחתן שהוא בחי' נוק' בשרשו כניל דתלה זכרים בנקיבות ונקיבות בזכרים כו', וכל ענין ברכת חתנים מדברים על העתיד כמו מהרה ישמע כו', ובזיווג נשמות הוא מעין ודוגמא דלעתיד גם עכשיו שהזיווג בגופים שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ותחז"מ שלפני עולם הבא כל נשמה דכר ונוק' יבואו בגופים שהיו בהן עכשיו, וזהו ההפרש בין תחז"מ לעוה"ב וד"ל.

יובן היא . . ובינה יתירה . . כמ"ש במ"א: בראשית ב, כב. נדה מה, ב. וראה בארוכה לעיל ד"ה לסוסי (ס"ע לא ואל"ך).

שאיין נותנין לאדם . . פרנסה אלא כשביל אשתו: ראה לעיל שם (ע' לב). ושיג.

זכרים בנקבות: בהכתיב: נקבות בזכרים.

ולאברהם היטיב . . במ"א בענין כל אשר תאמר אליך שרה . . דג' הטעימן: לך יב, יב. טו. וראה סא, יב. ב"ב טז, ס"ב ואל"ך. וראה לקראת שה"ש טו, ג. לעיל ע' צח. ושיג.

דהעצמות מן האב: נדה לא, א.

אבא יסד ברתא: זחיג רמז, א. רנו, ב. רנה, א. תקוני זחר תכ"א (סא, ב). תטיס (קה, ב).

וזהו ההפרש בין תחז"מ לעוה"ב: ראה סוף שער הגמול להרמב"ן. רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב גוי"כ שם. ובדאי"ז: לקראת צו טו, ג. שם דרושי שיש טו, סע"ד. ס' מאמרי אדוואמי"צ ויקרא ח"א ע' מו וע' קלה. ושיג. ובקונטרס תשובות ובאורים [מכ"כ אדמור"ר שליט"א] ס"יא (ע' 57). ושיג.

(יג) והנה יש להבין בתוס' ביאור ענין דיוצר הרים ובורא רוח (באופן אחר), ויש להקדים תחילה בשרש ענין [ה]רוח שבהרים דוקא שאין זה מצד עצם ומהות ההרים (להיות [1] בחי' צומח שבדומם וכה"ג), שאם הי' מצד עצם ההר אי"כ ההר הגדול ששטחו פרסה שארץ מישור הוא שטח האורך ורוחב שיע"ג. ההר כשאר ארץ ומישור שבשפילה, ואם הי' ג"כ התגברות הרוחות שם יותר הי' זה מופת שמצד עצם ההר בא הרוח שם, אבל באמת אנו רואים שעיקר סיבת התהוות הרוחות הוא [מ]בין ההרים דוקא דהיינו מהרים ובקעות סמוכות וכשההרים ובקעות שבין ההרים רבים שם מתהווה הרוחות יותר שנמצא הרוח בא לא מהרים לבדם ולא מבקעות לבדם אלא כאמצעות שניהם יחד הרים ובקעות (ולא כשההר ובקעה א' לבד והשאר שטח מישור רב אלא כולה הר ובקעה כמ"ש ארץ הרים ובקעות כו'), והטעם הוא שבאמת כל עיקר התהוות הרוח בא מכדור [ה]ארץ שורש מרחפת [כו'] וכמ"ש קהלת הכל הבל כו', (והשמים מורכב מאש וממים לבד אבל הארץ הרכבה העיקרית הוא הרוח, שהרי הכל הי' מן העפר וארץ מגדלת דצח"מ שאין לך עשב כו', וגם ארץ מגדלת חכמים או טפשים והכל מיסוד הרוח שב[ה] שמהוה יש מאין וכמ"ש הכל הי' מן העפר והכל שב כו'). והנה ידוע דכל הבל מורכב מאש ומים שיש בזה ב' הפכים עלי' וירידה [וכל עיקר מהות הרוח הוא בא בעלי' וירידה] כא', שהוא בחי' חו"ג דאש העולה ומים הורדים המורכב בו, ולכך במקום הרים ובקעות שהוא בחי' עלי' וירידה מהר לבקעה ומבקעה להר שם ימצאו הרוחות ביותר. ויובן מכל זה בבחי' הרים העליונים שבאצי' שגם שהם בחי' דומם שבעצמי' מ"מ שם הוא בחי' הרוח הכלול מחו"ג עלי' וירידה כא' שבא מאמצעות[ות] הרים ובקעות יחד שזה בעלי' וזה בירידה ומשניהם יחד נמצאו הרוחות, ולפי' מה שאמרו כשרם שא"א לעולם בלי רוחות כו' גם בשטח המישור היינו ברוחות המנשבות מדרום לצפון ומצפון לדרום ומן מזרח למערב שמתכללים יחד כו' שזהו ג"כ בחי' מזיגה דחו"ג וכמו מדרום לצפון (שעי"ז דוקא קיום כל חלקי העולם

והנה יש להבין בתוס' ביאור: מכאן (עד אמצע ט"ז) מוסד על ביאור ד"ה יוצר הרים — בסידור עם דא"ח קלה, ג.

שעי"ג: בכתי' ב [629]: שעי"ז.

ארץ הרים ובקעות: עקב יא, יא.

והארץ היתה . . . הכל הבל: בראשית א, ב. קהלת א, ב.

הכל הי' מן העפר . . . שאין לך עשב: קהלת ג, כ. ב"ר פ"י, ו.

ארץ מגדלת חכמים: ע"פ חז"א קכה, א [וחז"ב, ל, ריש ע"ב]: אית מיא מגדליו חכמינו ואית מיא מגדליו טפשינו. ובכדור פט"ז, יב: יש ארץ שמגדלת גבורים כו'. [ונסמן בארוכה לכי' בדא"ח בהימ"מ כס' מאמרי אדמו"ר במדבר חיד' ע' איתמט].

שבעצמי': בהכתי': שבאצי'.

כשרם שא"א לעולם בלי רוחות: תענית ג, ב.

לצפון שעי"ז: בהכתי': וצפון שעי"ז.

דדצח"מ כמ"ש במ"א) ואמנם הרי אמרו דרוח אייתי רוח כו' היינו מחמת אידים שעולין מן הארץ מורכב מאש מים רוח וגם מחלק העפר, שהבל הארץ חוזר למקורו הראשון ואמשיך רוח מהבל העולם מלמעלה למטה, וכמוי בגלי הים מפני שאידי הים עולים וממשיכים רוח חזק מלמעלה על גלי הים כידוע, ולפי אופן העלאת אידי הארץ כך אופן המשכות רוחות שבארץ, ולפי אופן העלאת האידיים דקים שעיקרם מיטוד המים שבים נמשך המשכות רוחות שבים. והדמיון לזה יובן למעלה בארץ וים העליונים שנק' עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגליא כידוע בזוהר בענין יקו המים כו' ותראה היבשה כו', ומ"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים כו' זהו בחי' מטי ולא מטי שזהו מרחפת וכמשי"ת.

והנה מעתה י"ל שרש ענין הנ"ל בבחי' טורי חשוכא שע"ז אמר יוצר הרים שיצא[ו] מן העלם אל הגילוי כו', דהנה מבואר בפרד"ס ש"ס הבאים בגילוי מעצמות המאציל הוא בבחי' יצירה כצורה שנצטייר מחומר ההיולי והפשוט כו' דהיינו ע"ס הגנוזות בהעלם עצמיותי המאציל הוא בחי' (העצם וה)חומר הפשוט הראשון עד ע"ס שבעצמיות הא"ס ומה שנגלה משם אור אינו רק כמו ציור ותואר הבא מן ההעלם לגילוי וד"ל, וידוע למקובלים דמה שבלשון הגאונים שהביא בפרד"ס נק' י"ס הגנוזות בעצמיות המאציל או בעצמיות הא"ס, נקרא בלשון קבלת האריז"ל אדם דבריהא שהוא בחי' א"ק, וע"ס הגלויות שבלשון הגאונים, נקרא אדם דיצירה שהוא בחי' ע"י וא"א בכלל כו', והמכוון א' שהוא כמו בחי' הצורה מחומר הפשוט וכך בחי' ע"ס דא"ק נק' ע"ס שבעצמיות שבהעלם, וזהו בחי' טורי חשוכא לשון העלם כמו ישת חושך סתרו כו' כידוע כדמיון גילוי הדיבור מהעלם המחשבה ומאחר שבדמות דאדם דיצירה כלול מחו"ג בחי' עלי' ורידה שנק' רו"ש כמו ענין הרוח שכלול מחו"ג וכנ"ל בענין הרים דיצירה שזהו כהר ובקעה יחד כו' מוכרח לומר שגם בשרש שרשם בהעלם עצמי' כטורי חשוכא הנ"ל יש בהן עלי' וירידה כא' שזהו בחי' מטי ולא מטי הנזכר בזוהר וע"ח שזהו ענין ורוח אלקים מרחפת כו' נוגע ואינו נוגע כו' כידוע.

דרוח אייתי רוח: ראה זחי"ב קסב, ריש ע"ב. זחי"א צט, ריש ע"ב. אה"ת חנוכה (כרך ב) רפז, א. יכמו . . . שזהו מרחפת וכמשי"ת: בהכתי' בא כ"ז בתוך חצאי עינול.
 כידוע בזוהר בענין קונו המים: בראשית א. ט. זחי"א יח, טע"א. ראה גם לקוית צו יד, ב. שער האמינה פני"ב. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שסט, ובהמ"מ שם.
 בפרד"ס ש"ס הבאים בגילוי: ראה פרד"ס שער הצחצחות (שי"א) פ"א ואילך.
 עצמות המאציל: בהכתי': העצמות.
 וידוע למקובלים דמה שבלשון הגאונים: ראה גם לקוית בחוקותי מו, ג. אה"ת תצוה ע' אתרכב. [וראה המ"מ ללקוית (הוצאת סה"ת, התשד"מ ואילך) בהעלותך לו, א].
 דיצירה: בהכתי': דאצ"י.
 מטי ולא מטי הנזכר בזוהר וע"ח . . . מרחפת כו' נוגע ואינו נוגע כו' כידוע: זחי"א טו, ב. ע"ח שער ז.

ולהבין ביאור הדברים הנה יש להקדים [הידוע] שכל שפע אור א"א שלא יהי כל[ן]ל מחו"ג עלי' וירידה כא' בבחי' רו"ש כמו הרוח. ויובן דבר זה עדי"מ שפע רב לתלמיד שודאי אין ערוך לכלי קבלת התלמיד [ה]מצומצם מאוד לגבי כלי שכל הרב המשפיע שהוא רחב כו' ולזאת הוצרך הרב לצמצם בעצמו כדיי' שיהי' אור שפעו כדי קבלת המקבל לבד, ומה שמיניח א"ע נקרא הסתלקות עצמי אך מה שיוסכם אצלו להשפיע אחר הסתלקות והנחת עצמו בזה יש ב' דברים הפכיים ונכל[לים] כא' והם ב' רצונות הפכים [ד]חו"ג [א'] מה שיבואו בהמשכה ושפע בקיצור כפי כלי המקבל מה שיוכל לקבל שבזה חל הטיית הרצון להשפיע דוקא, והב' מניעת הרצון [ו]הפסק וצמצום השפע שלא לגלות בדיבור יותר מכפי הצורך לפי ערך כלי המקבל כדי שלא יזיק לו [כל] השפע שלא יקבל כלום כי יתבלבל כו', שבזה ודאי מניעת הרצון שלא יחפוץ בשפע יתירה זו כלל והיינו מה שפוסק באמצע [מ]לדבר דבר שיתר מכפי המדה, והרצון הא' נקרא רצון של חסד לחפוף בשפע והב' נקרא רצון של דין למנוע ולא לחפוף ביותר, ושניהם כלולין כא' בטרם שיתחיל להשפיע שימדוד בכח שכלו במה שצריך להשפיע [ובמה שימנע השפע, ושניהם לתועלת המקבל, אלא שמה שרוצה להשפיע] למקבל בא כו' בגילוי דבור ומה שיעלים וימנע אינו בא בדיבור אבל הוא [ל]תועלת המקבל כדי שישאר בכלי קבלתו מה שיוכל לקבל ולא יתבלבל כו', ואין זה מניעה מצד הצמצום והדין בעצם אלא אדרבא רק כשביל התועלת המקבל ושניהם כא' כאין, וכל זה בגילוי השפע בחי' החסד קודם לבא לדין שהוא ההתפשטות קודם להעדר ההתפשטות אך בטרם שישפיע עולה ראשונה במוח[ו] מניעת השפע במה שיתר מכפי מדת המקבל ואח"כ מה שיוכל לקבל כידוע בכל משפיע שיתחכם איך להשפיע לפי ערך התלמיד בכליות יועצות כו' שמניעת כלי המקבל קודם לבא בכלי משפיע והוא [הנקרא] נצח ואח"כ יוסכם מה שיכול להשפיע לו דהיינו מה ש[זה] יוכל לקבל [ונק'] בחי' הוד והיינו בטרם שמשפיע אבל כשבא לגילוי נהפוך הוא דמה שרוצה להשפיע כפי כלי המקבל קודם לבא ומיד מונע מה שיוסכם שלא יוכל לקבל כנ"ל, וזהו הנקרא מטי ולא מטי בחי' גילוי התפשטות נקרא מטי למקבל ומניעתו מיד נקרא לא מטי וכענין רוח אלקים מרחפת נוגע ואינו נוגע כו', וכ"ז מצד צמצום כלי המקבל שלא יוכל לקבל יותר כו' (וכמו שכל עמוק יותר מכלי מוח המשפיע שגם בו יבא בבחי' מולימ כנ"ל), ומובן מזה שבבוא השפע בכלי המקבל הרי מה שלא יוכל לקבל יסתלק תחלה ומה שיוכל נשמך בו (ובזה נעשה בחי' צמצום השפע הנק' בחי' רשימו דהיינו ע"י

בראשית א, ב. ב"ר פ"ב, ד': מרחפת כעוף הזה שהוא מרפרף בכנפיו וכנפיו נוגעות ואינו נוגעת. ראה גם ס' מאמרי אדה"ו עמית ח"ב ע' תתקא, ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אי"כא. ועוד.

כדי: בהכתי"י: רק.

בכלי משפיע: בהכתי"י: במשפיע.

עליות וירידות כמשל שלהבת אור הנאחו בפתילה שעולה ויורדת תמיד שעלי"י והסתלקות גורם הירידה והוא עיקר סיבת הקיום של האור בפתילה) והוא הנקרא בחי' רו"ש שזהו מן המקבל אל המשפיע ברצוא תחילה ואח"כ שוב ומן המשפיע אל המקבל נהפוך הוא דתחילה מטי ואח"כ לא מטי [אך] כפי בחי' כליות יועצות דנו"ה [במשפיע] טרם־ שמשפיע [ד]תחילה בא המניעה כו', וזהו כמו רו"ש שבמקבל ממש וד"ל (ועכ"פ יובן מזה למעלה כמ"ש בראשית ברא אלקים במ[ד]ה"ד ואח"כ התפשטות ויאמר כו' היינו במחשבת המשפיע עדיין אבל לאחר שבא בגילוי כנבואים תחילה החסד ואח"כ אמר לעולמי די כו').

והנה יובן כמ"כ שכל עיקר ענין עליות והסתלקות הוא בשביל הירידה בין במשפיע טרם שישפיע שמה שעולה ברצונו להשפיע ולמנוע אינו רק כדי שיוכל להשפיע מה שיוכלי המקבל ובין במקבל שהוא עולה בבחי' רו"ש שהרצוא סיבת השוב דוקא (כמשל הנר כנ"ל) ורצון א' כוללם יחד דהיינו מפני שהמשפיע רוצה להשפיע אז יבוא לכלל הן ולא קודם להן תחילה בכליות יועצות כנ"ל והן קודם ללאו בגילוי שפע למקבל כנ"ל וכן בתשוקת המקבל לקבל רצון א' כולל ב' הפכים דרו"ש הרצוא להתכללותו במשפיע, ומזה יכול לקבל ההשפעה ולהיות כמהות בפ"ע, וזהו כל ענין הרוח שבא בבחי' עלי' וירידה יחד [ו]שניהם ענין אחד כמו רוח הנמשך מן המשפיע שכולל עלי' וירידה כנ"ל וכן רוח המקבל אל המשפיע [בבחי' רצוא ושוב] כמ"ש והחיות רו"ש לפי שרוח החיות בא מלמעלה בבחי' מול"מ [ו]כך כל בחי' החיות אלקי בכל העולמות דבי"ע בנשמות ומלאכים הכל בא בבחי' התפשטות והעדר התפשטות מאחר שברוח פיו כל צבאם וממילא רוח העולה מן הנבואים בא בבחי' רו"ש מלמטה למעלה כמשל אור הנר כנ"ל, וזהו רוח אייתי רוח ואמשיך רוח כסיבת רו"ש שבו שמעורר מלמעלה למטה תמיד בבחי' מול"מ, וכך יובן בבחי' ע"ס דעצמיות מן המאציל שהן כשלהבת הקשורה כו' ונקרא אורות שלי נאצלים בעצמיות המאציל שהן ע"ס הגנונות הנ"ל מן ההעלם לגילוי [מבחי'] מול"מ עדי"מ הנ"ל כשעולה ברצון הפשוט

שעלי"י והסתלקות: כ"ה בהכתי' ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: עלי' וירידה והסתלקות. ובלוח התקוה לשם נסמן שצריך להשמיט תיבת: וירידה.
 דרוס: כ"ה בקונט' מאמרים יקרים. ובלוח התקוה לשם נרשם שצ"ל: וטרם. אמנם בהכתי' הוא ככהנדפס.
 יובן כמ"כ: בהכתי': מיבן מכ"ז.
 להשפיע ולמנוע: בהכתי': למנוע [וליתא תיבת: להשפיע].
 שיוכל המקבל: בהכתי': שיכול המקבל כנ"ל.
 והחיות רו"ש: יחזקאל א' ד.
 דעצמיות: בהכתי': דאצי.
 של נאצלים בעצמיות: בהכתי': שנאצלים מעצמות.
 כשעולה ברצון: בהכתי': שכשעלה ברצונו.

שיתגלו] ע"ס שבעצמי' ה' צמצום ומניעה לשער בעצמי' רק כדי צמצום אור שיוכל להתגלות ולא יותר הנקרא קו המדה ובגילוי הע"ס בחי' מטי תחילה ואח"כ מיד לא מטי כמו נוגע ולא נוגע כו' שזהו מפני ענין צמצום אור ושפע המאציל מהעלם עצמותו שנקרא טורי' חשובא שבהכרח שמיד שיומשך מיד חוזר ומסתלק וחוזר ונמשך ובחי' העלי' לצורך הירידה תמיד (ומזה בא יותר ענין הצמצום שנקרא רשימו עד שיוכל המקבל כו').

(יד) וזהו שמח תשמח ריעים האהובים [כו'], דהנה מובן עפ"י כל הנ"ל בענין יוצר הרים ובורא רוח כו' שבחי' המדות דעצמותי' דאצי' שנקרא הרים באו בבחי' גילוי אור מהעלם ע"ס הגנוזות בעצמות המאציל או בעצמי' א"ס (שהוא ע"ס דא"ק שנק' אדם דבריאה בכלל [עפ"י קבלת האריז"ל וז"ש ובורא רוח דא"ק כו'] ונק' בחי' חו"ג שבעצמות הנעלם בשם הרי קדם או טורי' חשובא כמו ישת חושך סתרו שנק' רצון הנעלם הפשוט בכלל] (ובחי' א"ק הוא הנק' רצון הקדום ובא לידי גילוי בבחי' ע"ס דעי' וא"א, וז"ש קורא הדורות מראש דא"ק כו') ובחי' חו"ג [שבנו] הוא בחי' מול"מ ובהעלם העצמיות שלא יחפוז וימנע קודם לחפז רצון ובגילוי מטי תחילה כנ"ל, ומזה בא בנאצלים בחי' חו"ג ממש (והוא בבחי' רו"ש כאור הנר בעלי' וירידה), והו' שמח תשמח ריעים האהובים פי' ריעים [האהובים] הוא בחי' חו"ב תרין ריעין כו' ושרשם מכו' מזלות דא"א החכמה ממזל ונוצר והבינה ממזל ונקיה כידוע שקנה הוא חו"ב ב' פעמים קנה בגימט' יש, וזהו חצי התחתון דכתר תר"ד כו', והיינו אאלפך חכ', וידוע דקו ימין חח"ג שרשו במזל ונוצר דא"א בחכ' וקו השמאל בג"ה שרשו במזל ונקה שרש הבינה ושרש השנים רק בחי' חו"ג דכתר בכלל שהוא בחי' חו"ג שבהעלם הרצון כנ"ל שהוא בחי' מול"מ מטי בקו ימין כו' (והוא חו"ג דעי' חסד דעי' בגולגלתא דא"א מקור לקו ימין חח"ג וגבורה דעי' [בח"ס] שרש קו בג"ה כמ"ש אני בינה לי גבורה דעי' ושרש חו"ג דעי' בחו"ג דא"ק כו'). וזהו יוצר הרים בחו"ג דא"א שנק' אדם דיצי' ובורא רוח דא"ק כו' ומשך נמשך לז"א שנק' אדם [דעשי'] מה שיחו במה דחכ' בראש שכלול מחו"ג שנק' רוח האדם העולה כו', וענין שמח תשמח הוא ע"י יחוד חתן וכלה דוקא שהם בחי' משיפיע ומקבל וכלול [מ]חסד וגבורה ככל אחד ושרשם בשרש החו"ב שנק' ריעים האהובים, וזהו שמח תשמח שמח בחכ' ותשמח בכינה כו'.

דעצמות: בכת"י ליתא.

ב' פעמים קנה בגימט' יש: ראה שער הפסוקים להאריז"ל משלי ד. שער הפסוקים ולקרי' חכוק. ע"ח שער ז"א (ש"י) פ"א בהגהיה. פ"ח שער תפילת ר"ה פ"ג. שער יוה"כ פ"ה. לקרי' לאדה"ז פ"ז י. א. ס. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' טז [ושי"ג לעוד מקומות בדא"ח].
אלפ"ך חכ"י איוב לג, לג [וראה בהמובא ע"י נהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' טן].
אני בינה לי גבורה: משלי ת, יד.

וליהבין ביאור הדברים הנה יש להקדים תחילה בשרש ענין דכר ונוק' למעלה מעלה, דהנה הגם שב'ע'ס הגנוזות בעצמות לא יתכן בחי' דכר ונוק' כאר"א וזו"נ אבל בחי' מ"ה וב"ן יש שם וכמ"ש בע"ח דבע"י יש מ"ה וב"ן דב"ן דע"י נק' נוק' דע"י ומה שבו בחי' דכר כו' ועד"ו גם בא"ק ולמעלה עד בחי' ע"ס דעצמות הא"ס כו', ומבואר למעלה בענין איש מזריע תחילה יולדת נקיבה כו' שבחי' הנוק' שלמטה בשרשה למעלה היא בבחי' הדכר שלמעלה ובחי' הדכר שלמטה בשרשו הוא בחי' נוק' שלמעלה, ולפי"ו יובן גם בבחי' חו"ב דאצ"י שנק' אר"א דאצ"ג שלמטה כמו שבאין בגילוי הקוין חת"ן מימין כו' בחי' החו"ב. נק' אבא ומשפיע וגבורה הוא בינה שנק' אימא בחי' מקבל, אבל בשרש שרשם למעלה מעלה ממזלות דונוצר ונק"ה כו' והוא בבחי' מ"ה וב"ן דא"ק ועצמות א"ס הרי שם נהפוך הוא דבחי' בינה דאצ"י שרשה למעלה בבחי' יסוד דא"ק בחי' דכורא ובחי' החכ' דאצ"י למעלה מבחי' המל' דא"ק, ועד"ו ביסוד ומל' דא"ס שנק' מ"ה וב"ן שבו שרש החכמה כמל' דא"ס לבד דמ"ה שלמעלה דכר זהו ממה שהאשה מזרעת תחילה יולדת זכר והיינו בחי' מל' דא"ק או מל' דא"ס כו' ושרש בינה שנק' נוק' למטה זהו ממה שהאיש מזריע תחילה שהוא בחי' יסוד דא"ק וכה"ג וד"ל. וביאור טעם הענין למה האיש מזריע [תחילה] יולדת נקיבה כו' מבואר למעלה כמשל השפופרת שתומה מצד אחד שהנכנס ראשון יוצא אחרון [כו', ומאחר שהנוק' יצא אחרון במדרגה להיות בחי' מקבל מדכורא, מוכרח ששרשה למעלה נכנס ראשון שהוא מה שאיש מזריע תחלה שנכנס ראשון ע"כ יוצא אחרון] ולחפוך בענין אשה מזרעת תחילה כו', וזה ענין תושב"כ תורה שב'ע"פ כנ"ל באורך וד"ל.

וליהבין זה בתוס' ביאור הנה ילה"ק מ"ש בע"ח בענין יסודות דאר"א דיסוד אבא ארוך [משל] אימא (דבינה עד הוד אהפשט' ולא עד יסוד יסוד דאבא מגיע עד יסוד ולכך נקרא יוסף יתום מאמו ולא מאביו כמש"כ ביאור זה במ"א), והטעם הוא לפי שבחי' הדכר למעלה במדרגה בעצם מהותו ע"כ גם שפעו יורד למטה באורך יותר, שכל הגבוה יותר [יותר] יכול

כאר"א חו"נ: בקונס' מאמרים יקרים נדפס: כי הוא אר"א חו"נ. ותוקן כאן ע"פ הכת"י.

וכמ"ש בע"ח דבע"י יש מ"ה וב"ן: ראה ע"ח שער עתיק (ש"יב) פ"א ופ"ב. סי' מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' עז.

החוב' נק' אבא ומשפיע וגבורה הוא בינה: בהכת"י: החכ' נק' אבא משפיע וגבוה הוא מבחי' בינה. בע"ח. . דיסוד אבא ארוך משל אימא: שער הכללים פ"ג. שער הצלם (שכ"ז) פ"ג. שער הנסירה (שכ"ט) פ"ה. וכן בלקרי' להארז"ל בלק כד, יז ודברים א, יח. ועוד.
 דינה עד הוד אהפשט': ראה חז"ג רגז, ב. וראה בהמ"מ כס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב סי' טמו. ולכך נקרא יוסף יתום מאמו. . במ"א: ראה ע"ח שער הצלם פ"ג. לקרי' להארז"ל פ' ושב ע"ח ויהי יוסף יפה תואר. וכדא"ת: סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תצא. סי' מאמרי אדה"ז ע"ח ח"ב ע' תקנ. ועוד.
 שכל הגבוה יותר. . כידוע זה ממנה ראיות: ראה לעיל די"ה כל המשמה, סו"ס"ב. שער ארה לאדהאמ"צ נח, א. א. סה, א. סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תמו. ועוד.

להשפיל א"ע למטה וכל שאינו גבוה כ"כ לא יוכל לירד שפעו [ל]מטה מטה כ"כ כידוע זה מכמה ראיות וגם בזה לפי שכח הדכר נעלה בעצמו יותר ע"כ בכלות שפעו התפשטותו ירד מגבוה לנמוך ביותר ונק' יסוד ארוך כו', אבל בחי' הנוק' להיותה למטה במדריגה בחי' מקבל ע"כ יסודה קצר בבחי' השפעתה למטה (אבל לקבל המ"ד בית קבול יסוד הנוק' למדת יסוד דדכורא כמ"ש במ"א בפי' ורובע ישראל) שאינו יורד למטה מטה כ"כ ולא יומשך ממנה במדריגות נמוכות כ"כ כמו שנמשך מיסוד דדכורא, (וראי' מן הנפילים אשר היו בארץ שהן מבחי' פסולת מ"ד שיותר קשין מנפל דנוק' כידועי ומבואר במ"א בענין יוסף ושבטים בפי' ואנחנו מאלמים אלומים דעומק רום ועומק תחת א' הוא והעלא' הגבוה בעצם גורם ירידת האור למטה ביותר, אבל מ"ש והים איננו מלא וכן ארץ לא שבעה מים [הרי כלי] המקבל רחבים ביותר ונק' ארץ טובה ורחבה שלא ישבעו משפע המ"ד והיינו לעיל דכתיב כי תהיו ארץ חפץ חפצי בה שלא תשבע ממ"ד דדכורא רק מן העצמות ממש והוא שרש של המקבל למעלה שהיא למעלה מן המשפיע שזהו"ע תושבע"פ כמו שיתבאר, ועיקר הענין לפי שהדכר בבחי' החסדים כרוב[ו] כמ"ש כי זכר חסדו כמ"ש בע"ח ואור החסד יורד מגבוה לנמוך ביותר, והיינו מה שהטבעי. תאות הזכר להשפיע למטה הימנו דוקא בדרך ירידה ממנו לחוץ מעצמות כו', ומפני זה יסוד ארוך להתמשך למטה, ולכן איש מזריע תחילה יולדת נקיבה [ה]אחרון במדריגה, אבל הנוק' מבחי' גבורות והסתלקות כי עיקר טבעה בתאווה תשוקה לקבל בעצמה היפוך הירידה מעצמי כו', ע"כ יסוד קצר מלירד מטה מטה ולא תלד נקיבה האחרון במדריגה אלא זכר הנעלה במדריגה (שהגבורות שלה נהפכים לחסדים דדכורא ותלד זכר בבחי' בולט, וכשהאיש מזריע תחילה חסדים שלו מתהפך לגבורות דנוק' בבחי' א"ח להיות בבחי' שקיעה בבית קבול כמ"ש במ"א). ובהקדמה זו יובן בתוס' ביאור [ענין] תושב"כ ותושבע"פ דכר ונוק' דאיש מזריע תחילה הוא בבחי' יסוד דא"ק יולדת נקיבה תושבע"פ שיסוד דדכורא ארוך ויורד למטה ביותר והוא בבחי' סיפ[ו]ר דבינה כו' ותושב"כ בחי' דכר שרש[ו] ממל' דא"ק דאשה

במ"א בפי' ורובע ישראל: ביאה"ז בלק קו, ד: ונמצא מכוונים מדת כו' כלי המקבל עם מדת כו' יסוד דדכורא כו'.
כידוע ומבואר: בהכתי': כידוע) (ומבואר.
במ"א . . . בפי' ואנחנו מאלמים אלומים: ראה ד"ה זה בתו"ח וישב סג, ג ואילך [ומקבילו בתרא ובסתר] תס"ה].

דעומק רום ועומק תחת: ע"פ ספר יצירה פ"א מ"ה.
והים איננו מלא . . . ארץ לא שבעה מים: קהלת א. ז. משלי ל. טו.
ארץ טובה ורחבה . . . כי תהיו ארץ חפץ חפצי בה: שמות ג. ח. מלאכי ג. יב. ישעי' ט. כד, ז [וראה ס' מאמרי אדהאמצ' ויקרא ח"א ע' שמ. ח"ב ע' תשסב. במדבר ח"א ע' צו. דברים ח"א ע' פו. קו. קמה. ח"ב ע' ש. עווד].
שהדכר בבחי' החסדים . . . כי זכר חסדו כמ"ש בע"ח: ע"פ תהלים צח, ג. ע"ח שער מ"ז ומ"ד (שט"ל) דרוש י"ד (כהגהת מהר"י צמח): חסד שהוא הזכר כו' וסי' זכר חסדו. ועד"ו בכ"מ. וראה בהנספח עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמצ' במדבר ח"א ט"ע שג. וראה לעיל ע' לח.
שהטבע: בהכתי': שטבע הטוב.

מזרעת תחילה יולדת זכר הוא תושב"כ שיסוד[ה] קצר כנ"ל וד"ל (כמבואר) בסיפור בברכת חתנים), והיינו ענין הנ"ל [ב]יתרון מעלה [ש]בתושבע"פ שנגלה בה מבחי' העלם העצמות בעל הרצון שהוא בחי' פנימי' דא"ק בפנימי' המוחין שלו שביסוד דא"ק כו', ותושב"כ אינה אלא רמוזים כו' משום דשרשה מבחי' ב"ן ומל' דא"ק דאשה מזרעת [תחלה] כו' ומטעם הנ"ל וד"ל.

ובכ"ז יובן בענין שמח תשמח כפל הלשון שמח תשמח שהוא בחי'ב שנק' סופר וסיפור תושב"כ ותושבע"פ כנ"ל ומה שמסיים כאן חתן וכלה ובאשר ברא א' חתן עם הכלה כנ"ל, דהנה ידוע ומבואר למעלה דכמו שלמטה בחי' דכר למעלה מבחי' נוק' כי מאיש לוקחה כו' והנוק' בחי' מקבל ודכר בחי' משפיע וכתוב בנוק' ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך דמ"ה מברר לבין ונוק' כלול בדכורא ואין לה שלימות כלל בלעדו דלית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מן המשפיע (כגוף שמקבל מן הגשמה כמאמר אשתו כגופו דמ"א כידוע), וא"כ גם בשמחה אמרו דאשה בעלה משמחה בעלה דוקא כמ"ש כי בועליך עושייך שאין האשה כורתת אלא למי שעשאה כלי דוקא, ולפ"ז בשמחת חתן וכלה שעשאה כלי בעלה משמחה דוקא והכלה מקבלת משמחת החתן דוקא, ולזה אמר כאן משמח חתן תחלה ואח"כ הכלה ששמחת החתן עיקר והכלה טפל ונכלל לקבל משמחת חתן. אך הנה זהו דוקא בחתימת ברכה זו שמח תשמח שמדבר בברכה זאת כמו שהוא כפי סדר ההשתלשלות דקו"ן חח"ג מימין ובג"ה משמאל כו' שזהו שמח בחכמה תשמח בבניה שהוא בחי' היצירה שהיא ע"ס דאצילות מן העלם העצמית לגילוי כנ"ל שאז בחי' חכמה למעלה מן בינה וחתן למעלה מן כלה דחתן שהוא בקו ימין חח"ג למעלה מכלה שבקו שמאל בג"ה ושמאל נכלל בימין דשמאל מקבל מן ימין [ו]כידוע דאוי"א שהן חוי"ב נק' חתן וכלה עליונים או תרין ריעין כו' משפיע ומקבל וכן זר"ג כו', אבל הנה במקור שרש התהוותם למעלה מעלה בהעלם העצמות שם נהפוך הוא ששרש הכלה למעלה משרש החתן, ומטעם הנ"ל בבחי' חוי"ב דאצ"י ששרש הדכר למעלה הוא מה שהאשה מזרעת תחילה יולדת זכר שזה מבחי' מל' דא"ק ושרש הכלה למעלה [הוא] ממה שהאיש מזריע תחילה יולדת נקיבה שזהו מבחי' יסוד דא"ק כו', וא"כ למעלה הרי עיקר השמחה של החתן מקבל משמחת הכלה שהיא העיקר והוא הטפל בבחי' מל' דא"ק שנכלל ביסוד שלו וד"ל. וזהו שרש ענין הנ"ל דאין נותנין לאדם [פרנסה] רק בשביל אשתו כו' וכן מ"ש ולאברם הטיב בעבורה כו' דאשת חיל עטרת בעלה וז"ש וכל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה

כמבואר בסיפור בברכת חתנים: כן נדפס בקונטרס מאמרים יקרים. אמנם בכל הכתיב"ד ליתא חיובו אלו [וניכר שזהו הוספת המעתיק].
אשתו כגופו דמ"א: ברכות כד, א. ושי"ג.
דאשה בעלה משמחה . . . כי בועליך . . . שעשאה כלי: ר"ה ו, ב. ישעי' נד, ה. סנהדרין כב, ב.
שהוא: בהבחי' שבאו.

היפוך שהוא ימשול כך דעכשיו, וכן מ"ש ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חצים אל הים הקדמוני דים הקדמוני יקבל ממ"ח שלמטה שהוא בחי' א"ח דמל' [שהיה] דבר משפיע למים העליונים שהוא תושבע"פ שמשפיע לתושב"כ כנ"ל בענין חו"ב. דאצי' שנק' ספר וסיפור דאיש מזריע תחילה יולדת נקבה הוא תושבע"פ ששרשה מיסוד דא"ק ושרש תושב"כ ממל' דא"ק [דא"ס] דאשה מזרעת תחילה כו', והנה שמח בחכמה היינו בבחי' או"א שהוא בתושב"כ שנקרא ספר ותשמח בכינה תושבע"פ שנקרא סיפור שמח תשמח כפל זה כפי שמדבר בברכה זו שבא[ו] בבחי' יצירה מן ההעלם לגילוי דלכך מקדים שמחת חתן [לכלה בחתימת] ברכה זו כנ"ל הרי גם כפל זה שמח תשמח היינו שהשמחה [ד]תושבע"פ מקבל משמחה [ד]תושב"כ, וזהו שמח חתן תחילה והוא משמח לנוק' תושבע"פ דאשה בעלה משמחה דוקא כנ"ל, אבל כפי שמדבר בברכת אשר ברא ששם מדבר בשרשם הראשון דחו"ב וזו"נ כמו שהיו בהעלם העצמות קודם היצירה בגילוי ששמחת הכלה הוא עיקר ולכן מסיים משמח חתן עם הכלה דהכלה עיקר הרי גם שמח תשמח קאי בשורש של שמחת שניהם דהיינו בחו"ג של העלם העצמות שלמעלה ממזלות דאו"א ששם הבינה למעלה מן החכמה כנ"ל, ולפי"ז שמח קאי בכינה שתשמח לחכמה ולכך אמר תשמח בל' נוק' וד"ל.

(טו) וזהו פ"י כשמחך יצירך בג"ע מקדם, לפי' הב' דקאי בבחי' שרשם הנעלם בעצמות המאציל שהרי מ"ש בג"ע מקדם היינו מקדמונו של עולם הנאצל כו', שזהו חו"ג שבעצמות המאציל כו' כמו בחי' מ"ה וב"ן דא"ק מלמעלה. כנ"ל בענין טורי' חשוכא כו' שהוא הוא שרש הראשון של שמחת או"א שנק' ריעים האהובים שמן ההעלם יצא לגילוי שמחתם [ד]תריז ריעין כו', וכמו שהוא במקורם בהעלם דא"ק קודם שבא לידי גילוי ע"ז. אמר כשמחך יצירך בג"ע מקדם פ"י כשמחך בהעלם העצמיות השעשועים בבחי' מול"מ שבהעלם עצמות כדי שיוכל להיות שמח תשמח בגילוי באו"א דאצי' זהו מקדם, וא"כ החתימה שסמוך לפתיחה שלא מעין הפתיחה דפותח בשמח תשמח בשרש שלהם בהעלם ומסיים [כו] בסמוך לחתימה באמרו כשמחך יצירך כו' והחתימה היא משמח חתן ואח"כ כלה דוקאי שזהו בבחי' [היצירה]

ביום ההוא יצאו מים חיים: זכר' יד, ת.

חורב: כ"ה בהכתי"י ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: חר"ג.

או"א: בהכתי"י: אור אבא.

ששם: בהכתי"י: ששון.

דאו"א: בהכתי"י: דאו"א.

מקדמונו של עולם: ראה לעיל ע' צו, ושי"ן.

מלמעלה: בהכתי"י: ולמעלה.

ע"ז: כ"ה בהכתי"י, ובקונטרס מאמרים יקרים נדפס: וה"ו.

דוקא: בהכתי"י: ליתא.

שכא בגילוי שהחתן למעלה מן הכלה כניל, ולכאורה אינו חותם במה שפותח ואם שמח תשמח מדבר בבחי' יצירה הניל בפי' א' איך אמר כשמחך יצירך בהעלם איך הגילוי דומה להעלם כו', אך הענין דשמח תשמח מדבר כמו שהוא עכשיו ויש בו מעין ודוגמא גם כשרש הנעלם אך שהוא בהעלם והיינו [במ"ש שמח תשמח דאם החכמה משמח לבינה ישמח ביו"ד מיבע"ל ל', וז"ש תשמח בתיו' ל' נוק'. מרמז בהעלם דבינה בשרשה הוא הדכר שתשמח לחכמה כניל וכן במ"ש כשמחך בהעלם העצמות כך בא בגילוי מעין זה וזהו פי' יצירך בגי' כנילוי מהעלם דקדם כו' ולכך חותם מעין הפתיחה כמ"ש כשמחך יצירך בגילוי שכפי זה משמח חתן תחילה כו' ודיל.

(וא"ן זה עולה יפה כפי הפשט דשמח תשמח פועל יוצא לריעים האהובים והיינו שאמר כשמחך בהעלם דא"ק שזהו מקדם וא"כ הל"ל משמח חתן עם הכלה שהכלה עיקר אלא צריך לומר כניל דעליית המל' הג' כשמקבל מן העצמות ממש כמו לע"ל שתקרא ארץ חפץ וחפצי בה הרי הוא מקבל מן העצמות עכ"פ, וזהו למעלה גם ממה שבא בבחי' מולימ' שיהי' מקור לנאצלים, וזהו שמח תשמח גם לשרש דריעים האהובים מעצמות השעשועים ממש, ומסיים כשמחך יצירך כו' שהוא אדם דבריאה מקדם מן העצמות, וא"כ החתימה משמח חתן וכלה קאי לע"ל שהמל' תקבל מן העצמות וכענין עד דוד הגדיל [דוד] מ"י חי כו' ועד"י כו' וברכה זאת למעלה מברכת אשר ברא ששון ושמחה דברא משמע מאין ליש שנקרא אדם דבריאה והיינו בבחי' מ"ה ובין שבהעלם העצמית שהוא בהעלם שנק' בריאה והיינו שאמר אשר ברא ששון ושמחה בחי' דכר ונוק' חתן וכלה בהעלם כמו בחי' מ"ה ובין [דעי'] וכה"ג. ושם החתימה משמח חתן עם הכלה שהכלה עיקר לגבי החתן שלמטה, אבל משמח חתן וכלה דברכת שמח תשמח למעלה מבחי' בריאה בהעלם ג"כ כו' אלא משם שרש לאשר ברא לכך הקדים שמח תשמח כו' וכמו ה' אחד ושמו אחד למהוי אחד באחד שנמצא למטה כמו למעלה בלי הפרש וזהו משמח חתן וכלה בהשוואה א' כמו והי' כו' ודיל. ולפי' ברכת שוש תשיש ותגל העקרה למעלה גם מברכת שמח תשמח כו'

דעליית המל' הג' ראה ע"ח שער מיעוט הירח (שלי) פ"א. ד"ה להיע ג' עליות המל' — בס' מאמרי אדה"ז ענינים ריג. אהיית ויקרא (הוספות) ע' ש. ובכ"מ.
עד דוד הגדיל דוד מ"י [מלך ישראל] ח"י: שמואל"א ב. מא. נוסח קידוש לבנה ור"ה כה, א.
ועד כו': כ"ה בקונט' מאמרים יקרים. ובכת"י 131: ועד"י כו"י [נראה דהר"ת כאן הוא סימן הדגשה על התיבה כרגיל בכתב-יד של דרושי כ"ק אדהאמיצ. ובכת"י 629 כאן: לעד כו"י]. ראה ישעי' ט. ו: למרבה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו גו' ועד עולם. [ובריש ד"ה למרבה המשרה ס' מאמרי אדה"ז על נביאים ח"א סי' ט, ויל: הנה משמע מפסוק הזה שכסא דוד ומלכותו הוא עד עולם וגם אנו אומרים בקידוש הלבנה דוד מ"י חי וקיים כו'. ועד"ז שם סי' טט: והוא מ"ש חי וקיים כמ"ש במ"א והיינו מ"ש כאן על כסא דוד כו' כמ"ש במ"א בענין עד דוד הגדיל כו'. וראה להלן ד"ה אשר יצר. ס"א].
ה' אחד . . . למהוי אחד באחד: זכר' יד, ט. זח"ב קלה. סעי"א.
והי' בבחי' יד. [וראה לקו"ת להאר"ז זכר' שם עה"פ].

והיינו כמו שהי' הוא ושמו בלבד שלא יתכן לומר מעלה ומטה ולא יתכן לומר חתן חותן דרגא למטה כמו למעלה כ"י וד"ל).

והנה לפי ששה ברכות הללו כסדרן זו למעלה מזו תחלה שהכל ברא לכוונת העצמי כמו שהוא ושמו בלבד ואח"כ יוצר האדם אדם דבריאה בחי א"ק ואח"כ אשר יצר האדם דבר ונוק' שהן אי"א ואי"א וזו"ג וזו"ג ברכות הללו מדבר בעצם ההשתלשלות בנ' מדריגות הכלולים במאציל ונאצל [אדם דאצ"י] ואדם דבריאה כו' ואח"כ בנ' ברכות דשוש כו' מדבר ביחודים שבהם שבעצמות ממש אתה הוא חד והיינו למעלה מבחי' הולדה כו' וכח אור הא"ס שתוליד העקרה הוא למעלה משמח תשמח שהוא בבחי' [אדם] דאצ"י בכלל ואשר ברא שהכלה עיקר בחי' אדם דבריאה כנ"ל וזהו ההפרש בין ימות המשיח לנשמות שבגופים לעוה"ב וד"ל.

והנה יש פי' בברכה זו דשמח תשמח כאופן אחר לגמרי כמבואר במ"א עפ"י הקדמה בתחילה להבין הפסוק דע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו כו', דהנה אביו ואמו הוא בחי' חו"ב שבמוחין כידוע דחו"ב נק' אי"א וידוע דקול ודבור נקרא זו"ג כו' שהמדות שבלב נק' איש ומקבל ממוחין דחו"ב שנק' אב ואם כמו אם הבנים שמחה כו', והנה אנו רואים שהתפעלות המדות בלב מקבלים חיותם תמיד משכל והתכוונות המוח ואם נפסק אפילו רגע התפעלות השכל שבמוח יופסק מיד התפעלות הלב ואין בו חיות כלל כמו שנראה בחוש כשיטרד שכל מוחו בדבר הנאהב מיד יחמוד אותו בלבו וכן להיפך כשיטרד שכל ומוחיו לדבר השנאוי יתפעל [ב]שנאה בלב וכן בהיפך בביטול טרדת המוח יבוטל המדות, ואמנם אנו מוצאים בשעת הדיבור כמו בדיבור בצלותא שאז השכל שבמוח נעזב ונסתלק דהגם שהדיבור יוצא מכוונה שבלב שמקבל מכוונה שבמוח מ"מ הרי אנו רואים שאי"א לאדם בשעה שמדבר בתפלה בכוונה היוצא מן הלב שיהי' או שכלו ודעתו כמושכל [ה]השגה בהרחבה והתפשטות כמו שהיתה טרם שנתפעל בלב וקול הדיבור כי כאשר ישים כל כוונתו באותיות וקול הדיבור אז מוכרח לעזוב אור השכל ונעשה בקיצור גדול, וזהו כשצריך לידבק נפשו בכוונה כמה שמדבר כמו כאשר מדבר דברים שבתוך לבו לפני המלך שאז אין דעתו ושכלו בהתרחבות כלל אדרבא בקטנות והסתלקות ובהיפך אנו רואים

כו': בהכתי' ג"כ.

והנה יש פי' בברכה זו דשמח תשמח . . . עפ"י הקדמה . . . דע"כ יעזוב איש: בראשית ב, כד. מכאן [עד סיי]ן מיוסד על ד"ה שמה תשמח, בסידור עם דא"ח קל"ג, ב [מאמר הסידור הוא משנת תקס"ד על חתונת כ"ק אדמו"ר הוצ"י, ראה סוף סה"מ תקס"ד ע' שד"מ], ונמצא ג"כ תוכן מאמר זה בארוכה להלן בחלק שני ד"ה שמה תשמח כו' ומסיים משמח חו"ב, וראה בהתנסחו לשם.

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.

ומוחו: בהכתי' ומחשבה.

דעתו ושכלו: בהכתי' שכלו ודעתו.

כאשר יעמיק אדם שכלו ודעתו בדבר מה אז מצד דביקת נפשו בעומק המושג לא ידבר בקול אלא בחשאי מאד כמו שפתי' מרחשין כמי שטרוד בשכלו בלימודו ומוכרח לעזוב את הקול שבדיבור אם רוצה לידבק בהשגת השכל ואם רוצה לידבק בכוונה היוצא מתוך הרחב השגה זו בלבו ישים כל כוונתו זה בדיבור לבד, ואז בהכרח שהשכל נעזב ונסתלק ולא ימצאו לעולם שניהם כאחד שיהי' אור השגת השכל לעומקו ולרחבו ויהי' אז הדיבור בשלימותו אלא או זה או זה, וכשהשכל גובר הדיבור נכלל ועולה בו וכשהכל הלב בדיבור גובר אז השכל בהעלם ובקיצור, וזהו לכאורה פלא גדול שהרי שרש צירופי אותיות הדיבור הוא בא דוקא מן השכל כידוע דאבא יסד ברתא שהתינוק קודם שיבא לכלל שכל ודעת לא יוכל לדבר, איכ וודאי [גם] בהתפשטות אור השכל בדיבור דוקא צריך לבוא בהתרחבות ואע"פ שאנו רואים שכל ששיג בהרחבה יותר ירבה דברים הטעים השכל אך הדיבור ננחת [כענין] דברי חכמים בנחת דוקא ולא בקול רעש, שהרי אדרבא הקול מבלבל השכל כידוע דכל הרמת קול בלבול השכל הוא (ולכך המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני. אמונה [מ]בחי' מוחין דקטנות שבקול ואע"פ שאנו רואים שכל שיצק בקול זהו הוראה על התפעלות הלב ביותר כמו צעקת העני והנרדף והנעשק זהו פנימי' הרצון ולא פנימי' השכל, כי פנימי' השכל אינו אלא בקלא פנימאה דלא משתמע במורגש בדיבור אלא בחשאי בצלותא בלחש דכתיב וחנה מדברת על לבה וקולה לא ישמע כידוע, אמנם גם פנימי' הרצון בצעקה פנימי' שבלב דוקא ושניהם אמת, דכאשר לא יכיל כלי הלב יצק פתאום בקול גדול זהו פנימי' ותמצית העומק של הרצון וכן בצעקת כעלי דינין כשתמצית הטעם לזכותו לא יתישב בסדר הדברים בנחת יצעק, וכ"ז בבחי' מקיף שבא מהעדר קבלת הכנת' הכלי בלב ומוח כלל שאז ימצאו שניהם יחד תכלית עומק הרצון ועומק השגת השכל בקול ודיבור ורעש דוקא אבל בחי' א"פ המתיישב במוח ולב נהפך הוא שבטרדת השכל והרצון לעומקו יהי' הדיבור בחשאי דוקא וכשיבוא לכלל כוונה שבלב ודיבורי יהי' העומק של השכל ורצון בהסתלקות ובתפלה שבלחש העיקר הוא הכוונה שכמוח ולב ולמעלה מזה צעקה פתאומית שבא מהעדר וכיטול כלי המוח ולב, וזהו ויזעקו בקול גדול ואמרו שהחזירו עטרה ליושנה שהוא

שפתי' מרחשין: ראה מגילה כז, ב: תפלתו סדורה בפיו ורושי מרחשן שפתי'. חגיגה ג, א: ומרחשין שפתייהו. מנחת סג, א: כדאמרי אינשי היה מרחשין שפתייהו. ועדין סנהדרין סז, ב. צ, ב. ועוד.
 דאבא יסד ברתא: ראה לעיל סוסי"ב, ושי"ג.
 דברי חכמים בנחת: קולת ט, יז.
 המשמיע קולו בחפלתו: ברכות כד, ב.
 ותנה מדברת על לבה: שמואל"א א, יג. ראה ברכות לא, סע"א. ועוד.
 הכנת' ליתא.
 ודיבור: בהכתיב: בדיבור.
 ויזעקו בקול גדול... שהחזירו עטרה: נחמי' טז, ד. יומא סט, ב.

בח'י כתר שבכתר ומה שמתפלול ישראל נעשה כתר כו' אין זה מן הכוונה דמוח ולב שבהאותיות אלא מצד האותיות ששרשה בבחי' כתר העצמי כמ"ש במ"א).

וזהו ע"כ יעזוב איש זהו בחי' המדות שבלב את אביו ואמו בחי' המוחין דחור"ב שמהם מקבל חיותו כנ"ל מפני שנעזב ונסתלק השכל כשרוצה לדבוק נפשו במה שמכוון בדיבור שנק' אשתו כידוע, וזהו ודבק באשתו שכל מה שבלבו ונפשו נדבק בדיבור דוקא ועזוב השכל כו' ואע"פ שחור"ב נק' בונים את הדיבור כמ"ש ויכן ה' אלקים כו' כידוע יעזוב אביו ואמו כו'. וכך יובן ע"ד דוגמא למעלה באדם העליון דאצי' דכתיב בו ג"כ ויהי' אדם לנפש ח'י ותרגומו לרוח ממללא כו' כמו בדבר ה' כו' ויאמר אלקים יהי אור כו' שבחי' המדות דאצי' נק' איש כמו ה' איש מלחמה ומקבל ממוחין דאוי"א דאצי' ונק' ברא בוכרא לאוי"א כו'. וכאשר נמשך אורות דזיא כמל' דאצי' שנק' דיבור אזי מסתלקים ממנו בחי' מוחין דאוי"א שהיו בו [ב]בחי' גדלות [ו]נעזבים ונסתלקים להיות בקיצור וקטנות והעלם כנ"ל באדם למטה, וזהו ע"כ יעזוב איש אביו ואמו שלהיפך כאשר המדות דאצי' עולין ומקבלין ממוחין דאוי"א כמשל הטרוד כשכלו כו' אזי בחי' הדבור דמ"ל דאצי' בחשאי כמו אדני שפתי כו' כי בחי' הדיבור מקבל מהבל הלב כידוע בענין כי מאיש לוקחה זאת כו', (וכמ"ש בע"ח בענין לעולם דברך נצב בשמים שהמ"ל דבוקה תמיד כחזה דזיא כו') והכל הלב עולה לקבל ממות כו', (אך מ"ש ע"כ יעזב איש כו' משמע שהבחירה בידו אם לדבק נפשו בחו"ב שבמוחין ולעזוב את הדיבור או לעזוב או"א ולדבק בדיבור שנק' אשתו וא' ע"כ יעזב איש כו' שבחר לו יותר לעזוב אלא' ודבק כו', הענין הוא כפי פשט המקרא משום שהוא עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כו' כי מאיש לוקחה זאת כו' ע"כ [יעזוב] כו' לפי ששרש בנין המ"ל מלמעלה מאוי"א ע"כ יעזוב או"א כו' והרי עצם מעצמי ובשר מבשרי זה ג"כ מאביו ואמו ולמה יבחר בעצם זה יותר משרש[ו] כו', אך הטעם הוא כנ"ל דשרש הנוק' הוא למעלה מן הדבר דהיינו מבחי' יסוד דא"ק משום דאיש מזריע תחילה יולדת נקיבה וכנ"ל והיינו כי מאיש לוקחה זאת ע"כ יעזוב שרש בחו"ג ששרשם רק במזלות

העצמי: בהכתי' עצמו.

ויבן ה' אלקים: בראשית ב, כב. וראה זחי"א מט, א.

ויהי אדם לנפש ח'י . . . לרוח ממללא: שם, ז.

בדבר ה' . . . ויאמר אלקים: תהלים לג, ו. בראשית א, ג.

ה' איש מלחמה: תהלים טו, ג.

ונק' ברא בוכרא לאוי"א: ראה זחי"א פג, א. תקוני זהר תי"ד (ל, א).

אדני שפתי . . . כי מאיש לוקחה זאת: תהלים נא, יו. בראשית ב, כג.

בע"ח בענין לעולם דברך: תהלים קיט, פט. ראה בהגמטן ע"י כאריכה בהמ"ט כפי מאמרי אדהאמ"צ

במדבר ח"א ע' שג [הע' דיה: בע"ח דהמ"ל].

אלא: בהכתי' או"א.

דאו"א ודבק באשתו שהוא כחי' המשפיע שלו כשרש העצמי כנ"ל מטעם משמח חתן עם הכלה).

(טז) אך הנה יש עצה יעוצה [שיוכל] להיות שניהם כא' במילואם ושלמותם דוקא דהיינו שיהי' התרחבות וכל עומק השכל שבמחז בקול ודיבור ברעש ולא יבלבל הקול והדיבור את השכל כלל ולא השכל יצטרך וישקט את הדיבור אלא שניהם כא' עוזרים ז[א]י והיו לאחדים ולא יצטרך לעזוב או"א כלל כשירצה נפשו בדיבור וקול וכן להיפך לא יעזוב הדיבור כשדובק בשכל, והענין הזה לא ימצא כ"א בתנאי א' והוא כאשר יהי' בשכל שבמחז כחי' התפעלות השמחה בהשגה והתבוננות שבכלי המחז אז יהי' כל אמיתית אורך [ורוחב] ועומק השכל כמו שהוא בא בגילוי והתלבשות בדיבור וקולי רעש עד שכל קול פרטי יש בו כוונה שכלי' מן העומק כי מתאחדים יחד דוקא, אבל כאשר ההשגה שבמחזו הוא בלתי התפעלות שמחה כלל רק השגת שכל לבד אזי לא ימצא שכל וקול הדיבור כ"א א' מהן נעזב כשדבק בא' מהן כנ"ל. וטעם הדבר הנה תחילה יש להקדים בענין שיר שהיו הלויים אומרים בבהמ"ק כו' שיקר שירה בפה בניגון דוקא שהיו אומרים מזמורי תהלים בקול ודיבור ונעימת קולות בהתפעלות במורגש דוקא, וידוע דהלויים כאשר ותימן וחביריו היו מזמרים ברוח הקודש בכוונות עמוקות בסודות יחודים עליונים בכל מה שהיו אומרים בפה בניגון דוקא באופני פרטות מציגות תקולות בניגונים הי' כל סוד ככוונה עמוקה מיוחדת [כו'], ולפי כלל הנ"ל בשכל וקול הדיבור איך נאמר שנמשך כל עומק השגות הנפלאות בקולות הניגונים שבפה וכלי הזמר כו' שהן ב' הפכים כ[ש]זה מאיר זה מסתלק, וכן במה שאנו מוצאים בזהר [ב]ר"מ שהי' מנגן בצלולתא בכל מיני ניגון כו' ואיך הי' מכוון לעומק היחודים בהשגות עמוקות ונפלאות אלא צ"ל שבניגון דוקא יומשך פנימי' עומק המושג (וכן מ"ש דוד זמירות היו לי חוקיק ואע"פ שנענש ע"ז אבל כל סוד [ה'] שבחוקים הללו הי' משיג לעומקו בזמירות שהי' עושה בהי' [כמ"ש] אביטה אורחותיך כו' ונתאחדו יחד דוקא).

העצמי: בהכתי': העצמות.

וקול רעש: בהכתי': בקול רם.

בוהר בר"מ שהי' מנגן בצלולתא: [כזה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: בזהר דר"מ]. ראה וחיב קיד. סעיב (ברעיא מהימנא): ובגין דאנת תשתדל כו' בצלולתא כו' בכל מיני זמר וניגון בצלולתא. והובא ג"כ בטה"מ תקט"ב ח"ב ע' שמב: מדריגת משה ע"ה שהי' מתפלל בכל מיני ניגון בצלולתא כמיש בר"מ כו'. ס' מאמרי אדה"י מארו"ל ע' נב: על משה נאמר שהי' מנגן כו'. ובפיה"מ לאדהאמי"צ ריש פליד (ט, סעי"ב): שאמרו דר"מ הוה מנגן בצלולתא כו'. וראה גירסא נוספת בזה בטה"מ תרפ"ב ע' ד. תרפ"ד ע' מה. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהררי"צ נ"ע ח"ז ע' רפב. [ובכתב-יד נמצא מאמר קצר – אולי מהרה"ח כו' הרי"ה מפאריזש – המחיל: ענין המבאר בזהר ס' פקודי דר"מ הי' מנגן בכל מיני ניגון].

זמירות... שנענש ע"ז: תהלים קיט, נד. סוטה לה. א. וראה אגה"ק ד"ה דוד זמירות. ס' מאמרי אדהאמי"צ במדבר ח"ב ע' תקמ"ו וע' תקמ"ב [ובהמ"מ שם].

בה: בהכתי': מהו.

אביטה אורחותיך: תהלים קיט, טו.

אמנם באמת בניגון הבא בהבל הלב הוא [בא] מעומק ותמצית פנימי' המושג דוקא והוה הרבה יותר גבוה משכל שבמוח שנמשך להתפעלות המדות שבלב שאינו אלא מחיצוניות השכל וזה' מקבל מתוך תוכו ופנימיותו ממש כמו שהוא בשרשו בפנימיות עונג ופנימיות ומקוריים דחוי"ב עצמם בא בניגון והוא מצד עונג הפנימי שבא בפנימיות השכל ומקור פנימיות השכל עם מקור פנימיות העונג הכל א' כמ"ש בע"ח דפנימיות אבא הוא פנימיות ע"י כו' (וזהו למעלה ממזלות דאורי"א [ונוצר ונקח] שאו"א יונקים משם משום גידול חיצוניות בנין שלהם כמ"ש במ"א, וזהו מ"ש בוהר ועבד הלוי הוא דא הוא עתיקא ממש כמ"ש במ"א וד"ל). וכמו שבניגון שבלב בא בחי' הפנימיות והתמצית נקודה דהשגה מצד פנימיות התענוג כנ"ל, כך בהתפעלות- הלב בשמחה שבהשגה בא בחי' פנימיות התענוג שהוא פנימיות ומקור- השכל, וע"כ יוכל להיות כוונת עונג פנימיות המושג דוקא בא בפרטיות באותיות הדיבור במורגש בקול דוקא והיו לאחדים דוקא דכמו שקול הניגון מכיון לפי אופן הכוונה העמוקה הפנימית שבמוח ולא יבלבל כלל את נקודת ההשכלה- אדרבא יוציאו מהעלם לגילוי יותר, כך בסבת התפעלות שמחה שבה[שגה] כאשר יגיל וישמח בהי' מאוד יבוא כל הרחבת המושג ועומק[ו] בקול הדיבור בהתפשטות [רעש] מורגש ולא יבלבל כלל זא"ז אדרבה מתאחדים יחד והא כהא תלמי' שלפ"ע השמחה בהשגה כך יהי' הקול בהתפעלות ויהי' מכוונים כא' במילואם ושליומתם כנ"ל וד"ל.

ושרש הדברים הוא לפי שרש ענין הסתלקות השכל בשעת הדיבור היינו לפי שבחי' תמצית עומק השכל נשאר בבחי' העלם ומקיף ונכלל במקור השכל הנקי שכל הנעלם כי לא יכול המוח והלב להכילו ככלי הדיבור, אבל מצד השמחה שבהשגה באה מן העלם לגילוי כידוע כטבע כל שמחה שמביאה מן העלם לגילוי דהיינו כל בחי' מקיפים שא"א להתמשך בגילוי יבואו ע"י השמחה דוקא לגילוי כמו שאנו רואים בחוש כאשר האדם בשמחה יגלה כל מצפון לבבו אשר לא הי' מגלה ובפרט להביא כדיבור, אך בשמחתו יגלה הכל מכל תעלומות לבבו ולא ישאר דבר בעלם וסוד כלל, וכן כל עומק תעלומות שכלו ורזין שא"א לגלות ואין רצונו שיכואו לגילוי

זה מקבל מתוך: בהכתי': אבל תוך.

בע"ח דפנימיות אבא הוא פנימיות ע"י: ראה לעיל ד"ה ס"ע קלא. ושיג.

ממלות . . שאו"א יונקים . . גידול חיצוניות בנין שלהם כמ"ש במ"א: ראה סידור רצו, ד האילך. וכמ"מ.

דאורי"א:] = דאבא ואימא]. בהכתי': דאי"א [אריך אנפין].

משום: בהכתי' ליתא.

בוהר ועבד הלוי הוא: זח"ג קעח, ב.

בהתפעלות הלב בשמחה: בהכתי': בהתפעלות השמחה.

ומקור: בהכתי': מקור.

ההשכלה: בהכתי': הכוונה.

בה: בהכתי': בה.

הכל מתגלה ע"י השמחה כמו אנברו חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא שיגלו כל סודות חכמתם לפי שנכנס יין יצא סוד כידוע והיין הוא המשמח וע"י השמחה שביין יצא הסוד הנעלם לגילוי, וזהו הטעם שאין אומרים שירה אלא על היין כנ"ל בענין ועבד הלוי הוא, דע"י שיר הלויים ביין הנסוך יצא סוד הוי"ו המעלם העצמות והוא בחי' גילוי אור המקיף דכתיב בכללות והוא בחי' גילוי שעשועים העצמיים שלמעלה מן העונג המצומצם בחי"ב וגם למעלה מעונג שברצון כו' כמ"ש במ"א, ולזה אמר בוהר ועבד הלוי הוא דא הוא עתיקא מ"י בחי' פנימיות דע"י (שנתקן בחי' הוא דבחי' בינה [ש]יש ועבד הלוי הוא דפנימיות בינה הוא- לשון נסתר הוא נתקן ונעבד ע"י השיר שמתגלה שם דוקא מעצמות השעשועים כמ"ש במ"א בפ"י אה"י אשר אה"י דהתגלות עצמות פנימיות התענוג בהשגה דבינה דוקא כמו עוה"ב שנהנין כו' לקבל בהשגתם [כל] מרחב העצמי כענין ארץ חפץ כנ"ל [ו]הוא דוקא ע"י השמחה שבבינה שחוזרים כל בחי' העלם לבוא לידי גילוי גם מקיף דמקיף דיתידה כו' וד"ל, ולזה הטעם הגם שכבר נסתלקו בחי' מוחין דח"כ כשעת הדיבור ועולין במקור חוצבם בהעלם העצמי כנ"ל אבל ע"י השמחה פנימי' שבהשגה חוזרים לבא לידי גילוי מן העל[מ] לפי שיש כח זה בשמחה להביא ולהוציא כל העלם לגילוי כנ"ל (וכח התורה הזאת לחזור האור אחר שנסתלק ונעזב שאינו אלא מצד שמחת הנפש כעצם ולא מצד שמחה ועונג שמצומצם בהשגה זו לבד אלא- מצד השעשועים עצמיים שבנפש אבל אנו רואים שגם- שע"י עונג השמחה שבהשגה כמו הנשמות נהנין מזיו כו' בג"ע יכול להחזיר כל בחי' העלם המקיפין שבעצמות שנק' שעשועים העצמיים והיינו לפי שיש כח בשמחה בבינה דוקא להכיל כל שעשועים העצמיים ולמשוך אותם מן [ה]העלם לגילוי וכמשי"ת בפ"י שמח תשמח ריעים כו', משא"כ בחכמה כמ"ש במ"א, ולמעלה מבואר דיכול להיות גילוי כל עצמות העומק של השכל בקול ודיבור כשבא מצד העדר שלא יכילנו כלי המוח והלב שזהו נקרא מקיף דא"ח שמצד שלא יכילנו הכלי יצא ויבקע לחוץ אבל אין שלימות אורו בא בהתרחכות כדיבור כמו שהוא בעצמות ממש רק בחי' תמציתו לבד כמו צעקה פתאומית מפנימיות הרצון ופנימיות הכוונה שבמוח שלא יכילנו הכלי יצעק פתאום כנ"ל, משא"כ בשיר וניגון שמצד שמחה

אנברו חמרא אדרדקי . . יצא סוד כידוע: סנהדרין לח, א. ושינ.

שאין אומרים שירה אלא על היין: ברכות לה, א.

שעשועים העצמיים . . למעלה מעונג שברצון כו' כמ"ש במ"א: ראה ס' מאמרי אדה"צ על ענינים ע' תיא ואילך, ובהסמך בהמ"מ שם.

הוא לשון: בהכתי': בלשון.

במ"א בפ"י אשר אשר אה"י: ראה סידור עם דא"ח קנה, א ואילך. וראה בהמובא בס' הערכים חבי"ד ח"א ע' תרמו.

עוה"ב שנהנין: ברכות יז, א.

אלא: בהכתי': והוא.

שגם: בהכתי' ליתא.

גדולה שבהשגה שבמות או כמו הנשמות שנהנין כו' יבוא כל אור העצמי דשכל ורצון בהרחבה דוקא וד"ל).

ובכ"ז יובן מארז"ל כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות כו', [ד]נה ידוע דבחי' המשפיע נק' חתן ל' חות דרגא כו' והוא בחי' המדות שמשפיע לדיבור וצריך לשמח את החתן במשחה כו' וסעודה שעושה [ה]חתן כי כאשר ירצה לדבק באשתו צריך לעזוב את אביו ואמו כנ"ל שהוא הסתלקות המוחין דחוי"ב המשפיע[ים] לו תמיד ע"כ צריכים לשמח את החתן שע"י השמחה באשתו שהוא שמחת הכלה ויכל לעזוב אביו ואמו כנ"ל, כמו בן הרגיל אצל אביו על שולחנו כשצריך לילך ולפרנס א"ע ואשתו בבית מיוחד עושה סעודה וצריכים לשמחו שיהי' בכחן] לעזוב אביו כו' שע"י שמחה זו הוא בא מהעלם המקיף שלו הנק' מזלא להיות לו בני חיי מזוניי בזכות עצמו כו', ולא עוד אלא שע"י השמחה יחזור לו העזר דא"א שיהיה גם הם בעוזרו כנ"ל, כמ"כ ע"י השמחה בהתבוננות יבא גילוי [העלם] המקיפין אע"פ שכבר נעזבים ומסתלקים, כי כשרוצה לידבק בהשגת השכל לא יוכל לידבק בדיבור [וכאשר רוצה לידבק בדיבור] בהכרח שהשכל ומוחין נעזבים ומסתלקים, אך ע"י השמחה בהשגה חוזרים כ"א להיות מכוונים כ"א בדיבור, וזהו הטעם דשמחה בסעודת החתן שהוא בחי' המדות כנ"ל, ולזה אמרו דכל הנהגה מסעודת החתן ואינו משמחו עובר בה' קולות פי' ה' קולות הן ה' מוצאות הפה שבדיבור אה"ע מהגרון כו' ובלתי השמחה בהשגה כאשר רוצה לידבק בשכל לעומקו בהכרח שיהי' ה' קולות הדיבור נעזבים ונכללים בשכל [כנ"ל בענין צלותא דלחש וכה"ג], וזהו פי' עובר בה' קולות שעובר עליהם מבלי לשים לב להן כלל ומבלתי יוכל לידבק בהן כלל וגם פי' עובר שפוגם אורם כי הם אז בלתי מכוונים כלל מצד טרדת השכל שאינו מכוונים ע"פ השכל כו' אם לא שיעזוב השכל וידבק בדיבור כנ"ל וד"ל.

וזהו שאמר הנהגה מסעודת החתן דוקא ואינו משמחו דביום חתונתו ושמת לבו באשתו אזי השעה הצריכה לכך שישמחוהו מטעם הנ"ל, ואם אינו משמחו עובר כו' ואם משמחו מה שכרו זוכה לתורה שנתנה בה' קולות, פי' התורה היתה אצלו שעשועים עצמיים וכשבאה לבחי' דיבור כמו יוד"י מאמרות ודאי יעזוב אר"א כנ"ל, אך ע"י השמחה שמשמח את החתן

דוקא: כ"ה בהכתי"י. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: דרוש.

חתן ל' חות דרגא: ראה יבמות סג, א.

כנ"ל: בהכתי"י ליתא.

כנ"ל כמ"כ ע"י: בהכתי"י: וכנ"ל דע"י.

כ"א להיות מכוונים כ"א בדיבור: בהכתי"י: לבוא להיות מכוונים בדיבור.

אה"ע מהגרון כו': פי' יצירה פ"ב מ"ג. וראה גם פי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרגו. דכ"ה ח"א ע' פה. ובהמ"מ שם.

יוד' מאמרות: בהכתי"י: ב"י הדברות.

כמו במ"ת דכתיב כיום חתונתו כו' זוכה שיוחזר המוחזן דחו"ב בשלימות גילוי העלם עצמות השעשועים בקולות הדיבור שיהי' שניהם כא' בשלימות[ם] והיינו זוכה לתורה שנתנה בה' קולות כו' (ובסמוך ית' באופן אחר, ולפי הסעם הנ"ל הל"ל ב' קולות קול ה' על המים כו' ד' קולות הללו הוא יחוד ו' המדות שבשכל בקול ודיבורי כו'). וזהו שמח תשמח ריעים האהובים, פי' ריעים האהובים הן בחי' חו"ב דאצי' דבמזל דא"א כו' וצריך להביא בהן שמחה עליונה כנ"ל כדי שיהי' אור העצמות ממש מאיר בהן ואז יכולין לבוא בקול ודיבור בשלימות ולא יפרד הקול והדיבור מהם, וזהו שמסיים משמח חתן וכלה דהיינו קול ודיבור לפי שנעזב מהן המוחזן כנ"ל וע"י השמחה שמח תשמח לריעים האהובים שהן חו"ב כשמחך בג"ע מקדם בשעשועים העצמיים דוקא כנ"ל אזי משמח גם לחתן וכלה שהן בחי' קול ודיבור שיבוא בהן ג"כ מאור שמחה העליונה שבעצמות ולא יעזוב אלא אדרבא יהי' לעזר להם תמיד כו"י וד"ל.

(יז) והנה י"ל בתוס' ביאור המאמר הנ"ל דאם משמחו מה שכו' זוכה לתורה שנתנה בה' קולות (ויהי קול השופר כו' והאלקים יעננו בקול כו' ויהי קולות וברקים ואת קול השופר כו'), מה שייכות וחבור יש לשמחת חתן לתורה שנתנה בה' קולות. והנה באמת י"ל בענין שרש טעם המצוה בשמחת החתן וכלה ביותר משמחה של כל מצוה והלא גם מצוה זו דפו"ר לא יש בה יתרון מעלה מכל המצות שהן בשמחה ולמה הוצרכו בשמחה זו לשמחה יתירה [ו]לשמח החתן דוקא שזהו מצוה על שאר כנ"א שישמחו אותו כו'. אך הענין יובן עפ"י הקדמה להבין ההפרש בין נשמות למלאכים בהיות שאנו רואים עיקר ההפרש שלהם בב' דברים הא' בחי' הצורה והנפש והב' בחי' החומר, דהנה [ידוע] שחומר המלאך רוחני ודק ונבדל בערך מחומר האדם כי חומר המלאך מורכב מאש ורוח רוחניים כמ"ש עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש כו' ורוח ואש למעלה ממים ועפר בד' יסודות הגשמיים וכך הוא בצורת הד"י ברוחניות, שהרי ודאי הרכבה זו דאש ורוח אינו בא בתואר הגשמה כלל וכלל עד שאינו נתפס במקום גשמי ולא בראות גשמי (והראי' כשהמלאכים שלוחים לעוה"ז הגשמי מתלבשים

ביום חתונתו: שה"ש ג, יא. תענית כו, ב.

ודיבור: בהכתי': הדיבור.

אלא: בהכתי': א"א.

כו': בהכתי': כנ"ל.

והנה יש להבין בתוס' ביאור: מכאן (עד ס"ט) מוסד על ד"ה כל הנהגה בשה"מ תכסיה היא ע' מג. ומצא ג"כ תוכן המאמר כאריכות להלן כחלק שני ד"ה, שמת תשמח כו' ומסיים משמח חו"ב פי"ט ואילך. וכד"ה כל הנהגה תרמי"ב (קונטרס דרושי חתונה, קה"ת תשמ"א). וראה גם לעיל ע' קה, ובהמ"מ שם. וראה גם לעיל ד"ה כל המשמח וכתבסמוך בהמ"מ שם (ע' קה).

ויהי קול . . . ואת קול השופר: ע"פ יתרו יט, טז. יט.

עושה מלאכיו רוחות: תהלים קד, ד.

בלבוש גשמי בחומר הדי' הגשמיים כגדעון שראה כו' וכמנוח ואשתו וכה"ג כו', ועכ"ז כלבוש זר נחשב להם וצריכים טהרה בנהר דיגור אח"כ להפשיט גשם לבוש זה שהי' לפי שעה [כו' ומ"מ] נתפס בלבוש זר זה כמו אליהו שנתלבש בגוף להציל [לרה"מ סבא וכה"ג] ועוד ראי' ממ"ש מיכאל' באחת גבריאל בשתים כו' הרי עכ"פ שטח כדור הארץ חופס קצת מקום שיעבור בו בפריחה א' או שתים עכ"פ כו'), ויהי' איך שיהי' עכ"פ הרי חומר המלאך רוחני ודק מאוד הרבה יותר גם מן הצורה [ונפש] דגלגל הגם שהוא רוחני כשמש בגבעון דום שע"י מלאך שתקוהו כו', אבל חומר גופני דאדם הגם שהוא מורכב מד' יסודות דקים וגם ממים ועפר אבל בבחי' גשם גמור יחשב לגבי חומר המלאך (שהרי זה מן הפלאות מה שגופו של אליהו וחונן עלה למרום שנודרך חומר גופם כמלאך), ולכאורה יפלא למה לא יוכל להיות נפש המלאך בחומר גופני כזה מד"י גשמיים והנפש דאדם רוחני יותר מנפש המלאך כי היא חלק אלקה מפנימיות הכלים כידוע ויכולה לירד ולהתלבש בדם ובשר בחומר הגופני הגם כו'.

וההפרש הב' מבחי' הנפש במה שאנו רואים שאין למלאכים כח המוליד ביחודם כלל שגם אם יתחברו שני מלאכים מחו"ג כמו מיכאל וגבריאל לא יולידו ביחודם כי לא יתהוו חדשות מהן אע"פ שמקבלין דין מן דין כמ"ש וקרא זאי' כו' היינו דרך עילה ועלול מאור ושפע האלקי המאיר עליהם שיורד בהשתלשלות רבות מזל"ז כמו [מ]מלאכים דבריאה למלאכים דיצירה ומיצירה לעש"י עד המזלות שמקבלים משמרי האופנים כו', אבל מהות ועצם כל אחד לא נתהוו מזולתו אלא יש לו כח ושרש מיוחד כחיצוניות הכלים דע"ס דבי"ע ולעולם לא יתהוו מלאך ממלאך כמו שמתהוו נפש מנפש כי הנפש יש בה כח המוליד בדומה לה דוקא ויש נפשות דכר ונוק' ויחודם מוליד נפשות חדשות (וכידוע בענין והנפש אשר עשו כו' שיש זיווג נשמות למעלה בג"ע מידי שבת כמ"ש בנזוהר) (ולכך המלאכים [נקראים] עומדים [מו' ימי בראשית] שלא תנוסף בהן לעולם ולא

כנדעון . . . וכמנוח ואשתו שופטים ו, יב ואילך. יג, ג ואילך.

אליהו . . . להציל לרה"מ [לרב המנוח] סבא: זחיג קמדי, ב, ראה גם ס' מאמרי אדה"ע ענינים ס"ע קד ואילך.

מיכאל באחת גבריאל בשתים: [בקונט' מאמרים יקרים: רפאל באחת. והוא טהידן. ברכות ד, סע"ב: מיכאל באחת [בפריחה אחת] גבריאל בשתים אליהו בארבע כו',

כשמש בגבעון דום: יהושע י, יב.

ביחודים: בהכתיב: ביחודם.

שמקבלין . . . וקרא זאי': ישע"י ה, ג ות"י שם.

והנפש אשר עשו . . . כמ"ש בנזוהר: לד' יב, ה, זחיג קסו, א, וראה ע"ז בס' מאמרי אדה"ע ענינים ע' קטו וכהמ"ל לשם [ד"ה יורד אברהם ושרה]. ס' מאמרי אדה"ע: ויקרא ח"א ע' תיב, ח"ב ע' תרצז, במדבר ח"ב ע' תקיא, ח"ד ע' איזקפא.

יגרעו מהן וגם מלאכים שמתחדשים בכל יום כמו יוצר משרתי' הנק' חציר היינוי ספחים מכח הארץ העליונה כו').

והנה דרך כלל עיקר ההפרש בנ' דברים הניל הכל ענין א' הוא דלפי שהנפש גבוה מן המלאך ויש בה כח המוליד כו' ונקרא אדם אדמה כו' ע"כ ביכולתה לירד בחומר הגופני ולהוליד נפש בגוף חדש כו' והמלאך שאין לו שורש גבוה כ"כ לא יוכל לבא בחומר גופני אלא דוקא רוחני ואין לו כח המוליד כנ"ל. ושרש ההפרש ביניהם מבואר במ"א שהמלאכים שרשן מזיווג נשיקין הרוחני' ונשמות שרשן מזיווג גופני דו"ג דאצי', ולכך נשמות כאים בגופים (כמו אוצר ששמו גוף כו') ויש בהם כח המוליד נשמת כמלאכים כו'. ולכאורה אין זה מובן דאדרבא זו"ג נשיקין גבוה יותר שהוא מהכלים העליונים דאריא שפפה דו"ג כו' וזיווג גופני הוא בטיפה גשמי' כו' ולמה למטה הנשמות מפנימיות הכלים דו"ג והמלאכים מחיצוניות הכלים כידוע.

אך הנה להבין זה יש להקדים תחילה ההפרש בין פנימיות חכמה שנקרא אין שבחכמה לחיצוניות דחכמה, וכמ"ש בנשמות כי אתה אבינו דישראל במחשבה שהוא פנימיות אריא כ"ח מ"ה דחכמה כו', דהנה לכאורה אין הפרש כלל בין הנשמה למלאך שהרי גם בנשמה אמר [אתה] בראת כו' נפחת בי כו' ובמלאך אמר ברוח פיו כו', אמנם הנה יש להקדים ענין הידוע שיש ב' מיני שפע הא' הנקרא יש מאין והב' נק' יש מיש שנקרא עו"ע, וביאור יש מיש ידוע כמו אור החכמה בכינה ומכינה למדות וממדות למחשבה ודו"ג כו', דהיינו מנקודת אור השכל יבוא לידי התרחבות השגה בכינה ואין זה נקרא מאין ליש אלא יש מיש כמו הנקודה שתומשך בקו ושטח (ואע"פ

מלאכים שמתחדשים . . יוצר משרתי' ראה איכה רבה פ"ג, ת. טור אריח סניט. ע"ח שער מ"ז ומ"ד (ש"ל) סוף דרוש ד'. [נבנתסמן עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדמו"ר אדמו"ר ויקרא ח"ב ע' תרמג]. היינו ספחים: בהכתי' ספחים הינו.

ונקרא אדם אדמה כו': ע"פ ישע"י יד, יד: אדמה לעליון. וראה בהנ"מ ע"ז בארוכה בס' מאמרי אדמו"ר במדבר ח"ג ע' קמ.

אלא דוקא רוחני ואין: בהכתי' אלא דק ואין.

מבואר במ"א שהמלאכים שרשן מזיווג נשיקין: ע"פ ע"ח שער מ"ז ומ"ד (שליח) דרוש ד. שער פנימיות וחיצוניות (ש"מ) דרוש י.

אוצר ששמו גוף: ראה ע"ז ה, א וברש"י וחוס' שם. רש"י יכמות סב, סע"א [ד"ה משום]. שם סג, ב [ד"ה גוף]. זהר חדש בראשית י, ב.

וכמ"ש: בהכתי': ומיש.

כי אתה אבינו: ישע"י סג, טו.

אריא: בהכתי': אור אבא.

אתה בראת: ברכת אלקי נשמה — ברכות ס, ב ושם: בראתה כו' נפחתה כו'. וראה בהנ"מ ע"ז במילואים להמ"מ בס' מאמרי אדמו"ר במדבר ח"ג ריש ע' ארעו.

ברוח פיו: תלים לג, ה.

שמבואר בכמה דוכתי שהחכמה נק' אין ובינה יש היינו בחי' אין דחכמה כמשי"ת), וכן מבינה למדות יש מיש שהתפעלות השכל הוא שבא להתפעלות המדות ואותה התפעלות אהבה שבלב היתה כבר במוח כידוע, אלא שזהו דרך עו"ע וכן ממדות שבלב להתפעלות המחשבה אין זה מאין ליש אלא יש מיש (ובמ"א מבואר שהמחשבה נק' בריאה יש מאין כו') והיינו מן השכל כו' שזהו כמו גופו של נקודת החכמה שמאין תמצא כו'), וענין יש מאין הוא התהוות [נקודת] החכמה מאין [ש]זהו התהוות חדשה ממש מאין ליש ואע"פ שכמו שהחכמה מקור לבינה כמעין לנהר כך כח המשכיל ההיולי שמשכיל כל שכל וחכמה מקור הוא לכל שכל ולמה זה יקרא יש מיש וזה יש מאין, ההפרש העיקר הוא שיש מיש הרי בא מהות המשפיע למקבל כמו מעיין טיפין שנובע ונמשך כנהר וכמו כן נקרא נקודת השכלי שבא ברוחב ואורך כו', אבל מן המשכיל בא התהוות הנקודת שכל לא ממהותו כלל אלא מבחי' אין בדילוג גדול בערך נבדל כצומח דעשב, וכך אמר דאור אבא יונק ממז"ל כו' כמו צומח [ד]שערה כמ"ש במ"א.

והנה [ה]דוגמא יובן מזה שמ"ש כולם בחכמה עשית היינו בחי' חכמה שבי' מאמרות, דבראשית נמי מאמר הוא והוא כולל המדות והמחשבה והדיבור ונמצא המלאכים שהתהוותם מאותיות הדיבור שרשם הראשון מגיע [ב]נקודת החכמה שנשתלשל מיש [ליש עד האותיות דדיבור וא"כ כל אות יש לו שרש מיוחד בפ"ע וא"א להתהוות חדשות ממש, ועד"מ אדם שחושב ומדבר איזה דבר מושכל] שכבר נמשך מאין דחכמה ליש כבינה ומדות כנ"ל הרי לא יוסיף ולא יגרע בדיבור מכמו שהוא בנקודת השכל, וכך יובן ענין חכמה כראש ז"א דאצי' עד חכמה בסוף בצירופים האחרונים דדיבור דמלאכים בעולם העשי' ונעוץ תחילתו בסופן וסופן כו' דאבא יסד ברתא מאחר שכל ההשתלשלות יש מיש, וז"ש כולם בחכמה עשית כו' ונעוץ תחילתו בסופן עד שכל אות היותר תחתון יש לו שרש מיוחד בח"ע דאצי', אך מ"ש מחדש בכל יום מע"ב ומכ"ש הניסים ונפלאות לשנות הצירופים

שמבואר בכ"ד שהחכמה נק' אין ובינה יש: ראה ביאורו לאדהאמ"צ ע"ג, ב. וכתבנום כביאורו להצי' חי' ע' תתרא. וראה אור תורה להתי' א' (ותצאת קה"ת) ובהוספות להערות וציונים לשם. ובמ"א מבואר שהמחשבה נק' בריאה יש מאין: ראה לקו"ת בלק סו, א' (ומקבילו בסה"מ תקס"ג חי' ע' תר).

נקודא: בהכתי' ליתא.

השכל: בהכתי': המושכל.

דאור אבא יונק ממז"ל: ראה לעיל ע' לג. וש"נ.

כמו [בהכתי' במקום תיבת: כמו, נרשם: בחי'] צומח דשערה כמ"ש במ"א: ראה סידור רצה, ג' ואילך.

ובכ"מ.

דבראשית נמי מאמר הוא: ר"ה לב, א.

ונעוץ תחילתו . . . דאבא יסד ברתא: ספר יצירה פ"א מ"ז. זחי' רמת, א. ועוד.

חתונן: בהכתי': אחרון.

ולפעמים אמר אין כל חדש תחת השמש שניהם אמת, דכפי שכבר נמשך מאין דחכמה במדה ושיעור אין כל חדש ממש רק לחדש החיות מראש לטוף כידוע אבל התחדשות ממש [בנסים] בשנוי הצירופים כמ"ש רחבי"ד מי שאמר לשמן כו' היינו דוקא כשמאיר אור חדש מלמעלה [מנקודה ד] החכמה מאין כו' אז יוכל להיות התחדשות כללי בכל השתלשלות דאבי"ע מח"ע עד צירוף האחרון שבדיבור ולשנות הצירופים או להוסיף דבר מה שלא ה' בנקודת החכמה הראשונה עד"מ המשכיל שכל חדש שלא חידש עדיין מעולם באופן זה וכה"ג. ומזה יובן דהמלאכים אין כל חדש בהן כי כל אחד כבר נמשך ע"פ קו המדה וגם אם עוד מתחדש מאין דחכמה הנ"ל ג"כ כחידוש הראשון רק שמשנה הצירופים ולכך א"א להיות כח המוליד להיות התהוות מלאך חדש מיוחדים הגם ששרש המלאכים מזיווג נשיקין שהן מבחי' הכלים דחוי"ב שהוא פנימיות מן החכמה שבמוח שנקרא אין דחכמה, אבל אין זה בחי' עצמיות האין אלא רק מה שמשכיל את חידוש השכל וכמשל תלמיד שמקבל את חידוש השכל מחידוש שכל הרב שנמשך ודאי מאין דחכמה שברבו מ"מ אינו נחשב מעצמות נפש הרב כבנו שהוא נמשך מטיפה שבמוח שהטיפה רוחני שמתהווה במוח באה מבחי' עצמיות הנפש להוליד נפש המשכלת בדומה לו שזהו למעלה הרבה [ממה] שיש בכח המשכיל להשכיל לפרקים אור שכל חדש, וגם מה שיש בכח המשכיל להשכיל חדשות תמיד אין זה נחשב עצם הנפש כי עצם הנפש מושלל מבחי' משכיל שכל, ומה שמשכלת הנפש כל שכל הוא רק בחי' התפשטות אורה וזיוה ולא מעצמותה ומהותה [ודוגמא לזה הגרעין שמצמיח תפוח שלם כמ"ש במ"א].

וז"הו הפרש העיקר בין נשמות ששרשם מזיווג גופני בטיפת מ"ד ומ"נ כו' שהוא מבחי' העצמי' דא"ס בחו"ב וזו"ג דאצי' להוליד נפש שלימה חדשה, וזהו הנקרא אדם אדמה כו' והוא למעלה מזיווג נשיקין דהכלים דחוי"ב כו' וד"ל, ולזה הטעם יש ג"כ בנשמות כח המוליד ביחודם להוליד נשמה שלימה וחדשה מעיקרה בדומה למוליד משא"כ במלאכים כנ"ל. ונמצא ג' מדרגות יש כאן יש מיש יש מאין ושפע העצמי' דטיפה להוליד נשמות כו', ומעתה יובן גם בנשמות שנוולדים מיחוד זו"ג דבריאה שע"ז אמר אתה בראתה כו' ומיחוד זו"ג דיצירה שע"ז אמר אתה יצרתה עד נשמות דעשי' מיחוד זו"ג שע"ז אמר אתה נפחתה כו' וכמ"ש ויפח באפיו כו' שזהו בחי' נר"ג דבי"ע הרי שרש[ם] מעצמות ומהות א"ס שבפנימיות המוחין דאבא שמתהווה טיפה להוליד והוא בחי' ישראל שעלה כו' שנקרא ברא בוכרא לאו"א כו' שמשם שרש ס"ר נשמות ישראל כג' מיני כלים פנימים ואמצעים

אין כל חדש תחת השמש: קהלת א, ט.

כמ"ש רחבי"ד מי שאמר לשמן: ראה לעיל ד"ה כל המשמה, ריש סיז. ויש"נ.

ויפח באפיו: בראשית ב, ז.

ישראל שעלה . . . ברא בוכרא לאו"א: ע"פ ב"ר פ"א, ד. זח"ג פג, א ותקוני זהר תירד (ל, א).

והיצונים שנעשים נר"ג בבי"ע וא"כ גם מי שאין לו רק נפש דעשי"ה שהוא בחיצוניות הכלים דו"א שרש[ו]ן] בעצמות אא"ס. שבאבא יוכל לומר כי אתה אבינו [ממש] וכמ"ש בנים אתם כו' משא"כ המלאך גם היותר גבוה כמו מזיווג נשיקין דאו"א שבזו"ג כו' אינו בא מן העצמי ולא נקרא בן כלל כו' וד"ל, והיינו ג"כ מה שהמלאכים [מ]חיצוניות הכלים [ד]ע"ס דבי"ע ונשמות מפנימיות הכלים בלי כלים דו"א שהן נר"ג דבי"ע [ב]פנימיות הכלים דוקא, וזהו ג"כ הטעם מה שיוכל אור הנשמה האלקית לבוא בחומר גופני ולהוליד בו דוקא גוף ונפש כי שרשה בטיפת אבא שבא לציוור גוף והיינו אוצר ששמו גוף כו' וד"ל, וזהו הוראה על היות שרש[ם] מן העצם להיות שנולד דומה למוליד כו' כבן שגם הוא מוליד אבל המלאכים מהכלים שאינן עצמיים אין בהם כח המוליד ולכך חומר שלהם רוחני כי הוא מאותיות הדיבור העליון מורכב מרוח ואש הבל אותיות הדיבור ומכ"ש מלאכים עליונים דאצי" שניעשו מהבלים דחוי"ב כו' וד"ל.

(יח) והנה מאחר שנתבאר בשרש הנשמות שהן בבחי' עצמיות ממש ולכך יש בהם כח המוליד כו', ולזה הטעם יובן ביתרון מעלות מצות פו"ר שהוא להוליד נשמות בדומה לו כו' ששרשן בעצמיות אא"ס ממש כמ"ש אשר יצר את האדם בצלמו [בצלם] דמות כו' לפי שכח המוליד יוליד בדומה לו דוקא ולכך אתם קרויים אדם אדמה לעליון כו', ו[ל]כך צריך להיות השמחה ב[יחוד] חתן וכלה להוליד נשמות [ש]הכל צריכים לשמוח ולשמחם, משא"כ בכל המצות, דהנה ענין השמחה הוא להוציא העלם העצמיות ממש לידי גילוי כנ"ל [ולא] כשאר שמחה מדבר פרטי כמו מבשורה טובה אלא שמחת הנפש מצד העצם כשרשה בעצמות אא"ס ב"ה שהוא בא לכלל רוממות עצם ומהות הנפש כמו שהוא למעלה מעלה ובא לידי גילוי מכל העלם המקיף [ד]יחידה כו', ובזאת יתעורר בחי' מולא שבנפש להמשיך בחי' כח המוליד שבא מחדש [מאין] כו', וזה א"א לבוא כ"א ע"י שמחה עצמית שלמעלה מן הטעם, ולכך צריכים שאר בני אדם לשמחו כי כח המוליד שבכל א' מנשמות ישראל אשר יוליד בצלמו היינו בצלם אלקים דוקא, וכנ"י קומה שלימה, ולכך צריכים מנין עשרה עכ"פ לשמוח עם חתן שבזו"ג יש מציוור קומת אדם העליון דאכל עשרה דוקא שכינתא שריא מטעם זה כידוע [שהוא נגד י"ס דו"א ששרשם בי"ס דא"א וא"ק עד העצמיות ממש], ובמנין עשרה אומרים ברכת חתנים כמו משמח חתן וכלה אחר שיצר האדם שהתקין לו ממנו כו' ממשכין לחתן ע"י שמחה ובברכות הללו שיוכל להוליד ביחודו

אא"ס: בהכתיב: הא"ס.

בנים אתם: דברים יד, א.

לשמוח ולשמחם: ב"ה בהכתיב. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: לשמח ולשמח.

דאכל עשרה דוקא שכינתא שריא: סנהדרין לט, א. [הובא בתניא ספ"א, ובהנשמן בליקוט פירושים ומ"מ]

לשם ס"ע רבא וס"ע רב. וראה יהל אור ע' רד ואילך.]

נשמה אלקי' שהיא בצלם אלקים כו', ולכך זהו למעלה מכל שמחה של כל מצות פרטיות (לפי שהמצות הגם שהן ג"כ בציור אדם כי רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא, אבל ישראל עלו במחשבה כו' הוא בצלם עצמות עצמי' המאציל מבחי' פנימי' ועצמי' ממש שלמעלה מן המצות כמ"ש במ"א בענין קדושים תהיו ע"י המצות יכול כמוני כו'), ולכך במצות פירי דוקא שהוא להוליד נשמות שנכלל בזה כל פרטי ציור קומת אדם נכלל בזה כל שמחה של מצוה והיינו כמו משמח חתן וכלה שהן קוב"ה ושכינת' שיולידו נשמות ביחודם תמיד שזהו למעלה מיחוד פרטי אשר במצוה כו'. ו[זהו] כל עיקר [ענין] ברכת חתנים מברכת' אשר יצר האדם והתקין שהוא בנין ז'ינ' משמח' חתן וכלה שהוא לתולדת כללות נש'י, ומפני ש[ב]כל פרט מנפש בישראל יש מכללות דו"ג ע"כ אומר[ים] ב' דוקא ובשמחה לשמח חתן וכלה דאצ' העלוונה שימלא' לפרט זיווג [נשמות] ז'ינ' זה דגם שאיני רק מנפש ורוח דעשי' יש להם שרש בעצמות אא"ס שבפנימיות אבא דאצ' כו' כנ"ל [בענין] כי אתה אבינו כו' וד"ל.

ומעתה יש להבין ביאור ענין המאמר דלעיל דאם משמחו מה שכרו וזכה לתורה כו' מה שייכות לשמחת החתן עם התורה כו', והנה ארז"ל ביום חתונתו זה מ"ת שכחתו יכהן כו' וכידוע שהתורה נק' חתן וכנ"י שמקבלים התורה נק' כלה וכמ"ש תורה צוה כו', והנה תחילה יש לבאר בשרש התורה ומהו ענין עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה. דהנה ידוע דכל עיקר [עסק] התורה הוא להמשיך אא"ס בחכמה משום דאורייתא מח"ע נפקת, ולכאורה יש להבין מה צריך למצות ת"ת בשביל זה והלא בלא"ה כבר נמשך אא"ס בחכמה דאצ' עפ"י סדר ההשתלשלות מבחי' הקו וחוט כו' וקודם שנתנה התורה נאמר בראשית ברא דהיינו בחוכמתא כו' וכמ"ש כולם בחכמה עשית כו' וכידוע, אך הנה מבואר במ"א בענין יהי רקיע בתוך המים

רמ"ח פקודין רמ"ח אברים דמלכא: ראה תקנוי זהר ת"ל (עד, סע"א). זח"א קע, ב. זח"ב ק"ח, א. זח"ג קכב, ב.
 עצמי': בהכתי' ליתא.
 כמ"ש במ"א בענין קדושים תהיו . . . יכול כמוני: ראה לעיל סייב [פיסקא: ומעתה] ושינ'.
 מברכת': בהכתי': בברכת.
 משמח: בהכתי': ומשמח.
 שימלא: בהכתי': שממילא יומשך.
 ביום חתונתו זה מ"ת שכחתו יכהן: שה"ש ג, יא. תענית כו, ב. ישעי' סא, י.
 וכידוע שהחתונה נק' חתן וכנ"י . . . כלה וכמ"ש תורה צוה: [בכרה לג, ב]. ראה לקרית ברכה צג, סע"ד ואילך. ראה להלן ריש סכ"ב, ובהמי"ם שם. [ואוצ"ל כאן: וכמ"ש במ"א ע"פ תורה צוה. וראה לקרית שם צד, רע"ג שמארו"ל: א"ת מורשה אלא מאורשה, הוא בתושבתי'ס אבל תושבי' נק' חתן כו'.
 דאורייתא מח"ע [נפקת]: זח"ב סב, א. פה, א. קבא, א. זח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.
 בראשית . . . בחוכמתא . . . כולם בחכמה: ר"פ בראשית ותי' שם. תלים קד, כו.
 במ"א בענין יהי רקיע: בראשית א, ו. ראה ס' מאמרי אדהאמצ' במדבר ח"ג ע' א"ה האלף [ובתוספתן שם].

כו' להבדיל בין מ"ע ח"ע דאורייתא ובין מ"ת דח"ת, והענין הוא כניל די ש ב' מדריגות בחכמה א' מה שנמשך מנקודת חכמה לבינה מיש ליש כו' וזהו בראשית נקודה דחכמה [ב]היכל בינה שהוא ב' דבראשית כמ"ש [בחכמה י']בנה בית כו' וכניל באורך בענין צירופי אותיות הדיבור דיו"ד מאמרות ששרשם בנקודה דחכמה שנמשך לבינה ומבינה למדות ומחשבה ודיבור כו' עפ"י קו המדה ואין כל חדש כו', והמדריגה הב' הוא בחי' יש מאין שהיא התהוות נקודת החכמה מאין ליש עד"מ כח המשכיל שמשכיל חידוש נקודת השכל מאין כו' שמוזה בא שינוי הצירופים כניסים והתחדשות גמור שנקרא אין מקור החכמה כו' (ולא כמעייין בנהר שזהו נקודא בהיכלא כניל אלא כגביעת מקור המעיין כו') והוא בחי' מ"ע דאורייתא כמ"ש בראשית בשביל התורה שנק' ראשית כו' שקדמה לעולם וכמ"ש ואהי' אצלו אמון אומנא כו' נק' משל הקדמוני וכן ים הקדמוני והו' מ"ע שמעל לרקיע כו', וכמ"ש בזוהר דאסתכל באורייתא וברא עלמא בחכמה וזהו ח"ת דמ"ע' שמקבל מח"ע וכידוע ד' מאמרות כמו חומר לצורה שהו' יו"ד הדברות שתנאי ה' להקב"ה עם מ"ע'ב אם כו' ובי' הדברות נתנה התורה בה' קולות וכמ"ש ויהי קולות וברקים משה ידבר והאלקים יעננו בקול וכן קול השופר כו', שכל זה ה' קודם הדיבור דאנכי כו' (וגם דאנכי ולא כו' מפי הגבורה שמענו היינו שאלקים יעננו בקול). ובחי' ה' קולות הללו דקול השופר בקולות' וברקים כו' שהוא מקור הנמשך מן ההעלם של העצמות לגילוי בדיבור כידוע בעיקר ענין הקול שהוא בחי' הממוצע להביא מן העצמות ממש מן ההעלם לגילוי כמו קול הגרון שמביא העלם המוח והלב לגילוי בצירופי אותיות הדיבור אחציה' וקול דסלנית' כו' מהי' קולות בה' מוצאות הפה מזה מורכב הדיבור בצירופים שונים כו', וע"ד דוגמא זו למעלה הנה בחי' ההמשכה הבאה מהעלם עצמות חכמתו שבעצמות א"ס שלתבונתו העצמי אין כו' בדיבור כמו יו"ד ה' וידבר אלקים כו' הוא בחי' ה' קולות שעי"ז נתנה התורה שלמעלה

בחכמה יבנה בית: משלי כד, ג.

בראשית בשביל החורה: ראה פרשי' ר"פ בראשית.

ואהי' אצלו אמון אומנא: משלי ח, ט. ב"ר בתחלתו.

משל הקדמוני: ע"פ שמואל"א כד, יג. ראה פרשי' שם. ולמשפטים כא, יג. למכות י, ב (ד"ה והאלקים).

ראה ס' מאמרי אדהאמי"צ במדבר חי"ב ע' שמו. וש"נ.

ים הקדמוני: זכרי' יד, ח.

בזוהר דאסתכל באורייתא: חז"ב קסא, א"ב.

שתנאי ה' להקב"ה עם מו"כ: שבת פה, א.

ויהי קולות . . קול השופר: ראה לעיל ריש ס"ז. וש"נ.

דאנכי ולא כו' מפי הגבורה שמענו: מכית כד, א.

בקולות וברקים כו' שהוא: בהכתי': וקולות הברקים כו' הוא.

אחציה' . . דסלנית' כו': ע"פ ס' יצירה פ"ב מ"ג. וראה לעיל סט"ו [פיסקא: וככו' יובן]. וש"נ.

מהי' בהכתי': והי'.

שלתבונתו . . אין: תהלים קמו, ה.

בגילוי בדיבור ד' הדברות ומ' הדברות שהן גילוי עצמות חכמתו נמשך מקור ל' מאמרות דהיינו ענין אור [ח"ע] דמ"ע בחכמה שבמע"ב כנ"ל (ואע"פ שמע"ב קדמו למ"ת מ"מ תנאי ה"י כנ"ל, ולפי"ז מה שאמר אסתכל באורייתא כמ"ש ואהי' אצלו אמון שעשועים היינו כשבאה התורה מן העולם העצמיות לגילוי באותיות עכ"פ כמו לוח האומן כו'). ונמצא ג' מדריגות יש כאן שהן ד' בפרט הא' יש מיש דחכמה שבמע"ב והב' יש מאין שהוא מ"ע דאורייתא שקדמה לעולם כנ"ל והג' בחי' עצמות חכמתו שנק' חכמה העצמיות שע"כ אמרו נובלות חכמה שלמעלה תורה כו' כמ"ש במ"א שהן ד' בפרט הכל בתורה עצמה, דהנה יש ג' מדריגות הא' מה שח"ע מאיר בחכמה דמע"ב שנק' אמון כו' ונק' אין דחכמה שבמע"ב והב' תורה שקדמה לעולם שנק' משל הקדמוני וים הקדמוני והג' בחי' הממוצע שהן ה' קולות שמביא מהעלם אל הגילוי בדיבור ד' הדברות להיות צורה לחומר כו' מלבד עצמות חכמתו שנק' תורה שלמעלה.

ומעתה יובן ענין עוסק בתורה לשמה לשם התורה עצמה כנ"ל, דהנה מה שכתוב בע"ח בעיקר הכוונה במצות ת"ת להמשיך א"ס בחכמה היינו מאור התורה שלמעלה כמ"ש ותורה אור שהוא מאור העצמות דא"ס וכמ"ש ה' קנני ראשית דרכו שהתורה ראשית גילוי אור העצמית ויש תורה דאצי' שהוא גילוי א"ס בתורה שירדה להאיר לאצי' והוא פנימיות חכמה דאצי' שנקרא אין דחכמה עד"מ הנ"ל בהתהוות נקודת השכל מכת המשכיל כו' שהוא מקור מעיין החכמה דאצי' כו', ויש תורה הקדומה שקדמה לעולם הנאצל והוא נקרא משל הקדמוני כו' או ים הקדמוני כו' והוא חכמה הקדומה בעצמות, אבל ע"ז אמר ואהי' אצלו אמון כו' עד עצמות חכמתו ממש שהוא שעשועים העצמים, משא"כ בתורה הקדומה נאמר ואהי' אצלו שעשועים כו', וזהו עוסק בתורה לשמה להמשיך משעשועים העצמים בתורה שלמעלה הקדומה ובתורה דאצי' עד תורה דבריאה ויצירה עד תורה הנגליח לנו כו', וכענין המאמר דוד ה"י מחבר תורה של מעלה בקובי"ה כו' וד"ל, ובמה ימשיך א"ס עצמו בתורה הוא בדיבור שבתורה דוקא שזהו עיקר מצות ת"ת כמ"ש ודברת בם כו' היינו לפי שהקב"ה יושב ושונה כנגדו כמ"ש ודברי אשר שמתו כפיך כו' וכתוב את ה' האמרת היום פועל יוצא כו' וה"ז מעורר

האמת: כ"ה בהכתי' ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: האכו.

נובלות חכמה שלמעלה תורה: ביר פי"ז, ה.

שהן: בהכתי' והו.

ותורה אור . . . ה' קנני משלו, כג. ח. כב.

דוד ה"י מחבר: ראה זח"ג רכב, ב. ובלקו"ת שלח נא, א בשם ס' הבויר ומעיין החכמה. וראה ס' מאמרי

דאדמ"צ במדבר ח"ב ע' תחסו. דברים ח"ג ע' תשטג. [ובהמ"מ שם].

ודברת בם . . . ושונה כנגדו . . . ודברי אשר שמתו כפיך . . . את ה' האמרת: ואחת: ו. ה. תדאיר ריש פי"ח.

ישע' נט, כא. תבוא כו', יז.

בחי' גילוי עצמיות אא"ס בדיבור דתורה כמ"ת ממש דכתיב וידבר אליכם כו', והיינו ענין ה' קולות שהתורה נתנה בהן בגילוי הדיבור להיות [הקול] ממוצע, וכך כתיב השמעני את קולך כו' קלא דאורייתא כי קולך ערב שמעורר ה' קולות בדיבור העליון למעלה כמו במ"ת, ונמצא מובן עכ"פ מכ"ז במדריגה העליונה שבתורה שהוא בחי' עצמות ומהות כח חכמתו שלמעלה גם מבחי' התפשטות השכלת אור שכל חדש שנקרא אין דחכמה כו' כנ"ל.

ובזה יובן המאמר דלעיל שאם משמחו מה שכתו זוכה לתורה שנתנה בה' קולות [דודאי יש קשר וחיבור שמחת חתן לענין מ"ת בה' קולות] דוקא שיהי' שכר המשמח החתן שיזכה לתורה שנתנה בה' קולות, דהנה מבואר למעלה בענין כח המוליד שבנפש שזהו מבחי' מהות ועצמות הנפש ממש שלמעלה מהשפעת כח המשכיל להשכיל אור שכל חדש כו' ואין זה בא כיא ע"י השמחה העצמיות שהוא שמחת החתן כו', ולכך המשמח החתן שכתו שיזכה לתורה כו' שהתורה ג"כ בשרשה העצמי היא עצמות כח חכמתו שמשם ס"ר נש"י כמאמר תלת קשרין הן ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה פי' אורייתא תורה של מעלה הנ"ל שהוא עצמיות חכמה ממש ואורייתא בקוב"ה כענין דוד ה' מחבר תורה של מעלה כו' כנ"ל וד"ל שמקבלת משעשועים העצמיים שזהו ואהי' אצלו שעשועים כו', שיבוא אור העצמיות הזה בהתגלות הדיבור שלו ע"י ה' קולות כמו במ"ת כשמדבר בד"ת משום דענין א' הוא ממש דבמ"ת נאמר ביום חתונתו כו' והמשמח חתן למטה משמח בחי' חתן העליון שהוא שרש התורה עליונה הקדומה, וע"י השמחה בא העלם [העצמות] לגילוי בה' קולות כמו במ"ת בשמחת לבו נגלה בה' קולות כו', ולפי"ז אין זוכה לתורה שנתנה בה' קולות כיא כאשר לומד התורה בשמחה דוקא שע"י השמחה יבא כל העלם העצמיות לגילוי כמו בשמחת חתן כו' כמו ר"ש שאמר חדאי נפשאי לך קראי כו' שמצות ת"ת בשמחה דוקא כמו ונשמח בדברי תורתך כי הם חיינו כו', וראי' לזה ממש בהיפוך שכל הנהגה ואינו משמחו עובר בה' קולות שהן קול ששון וקול שמחה כו' משמע דהזכי' לה' קולות דתורה הוא מקול שמחה שהרי אמר ביום חתונתו כו' והוא קול חתן כו' כמו מצהלות חתנים כו' כמ"ש והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כו', ובכ"ז יובן בטעם שמחה זו שבשמחת חתן

השמיעני את קולך כו' קלא דאורייתא: שה"ש ב, יד. ראה זח"ג סא, א. ריג, א. וראה ד"ה השמיעני בטה"מ חפ"ג ח"א ע' צט.

נ"ט: בהכתי' ליתא.

ס"ד: בהכתי' שרש.

תלת קשרין הן: ראה זח"ג ע"ג, א. ובהמובא עוד בהמ"מ כ"ס מאמרי אדמו"ר ויקרא ס"ע צט ואילך.

ר"ש שאמר חדאי נפשאי: פסחים סח, ב.

כמו מצהלות חתנים כו': בכתי' ב ליתא.

והוא כחתן: תהלים יט, ג.

נכלל כל שמחה של מצוה לפי ששמחה זו כשמחה שבמית שכולל כל השמחה של מצוה פרטיות מטעם הנ"ל וד"ל.

(יט) ומעתה יש להבין פי' הברכה שוש תשיש ותגל העקרה כו' מה ענין זה לשמחת חתן וכלה (ורשיי פי' לזכור קיבוץ גלויות לירושלים שנק' עקרה בגלות לפי שצריך לעלות זכרון ירושלים על ראש שמחתנו, וזה צריך טעם, ולמה מפסיקין בברכה בין יוצר האדם בבנין דוהתקין לו [ובין שמח תשמח ה"ל' לקבוע ברכה זו כפ"ע]). והנה כתיב רני עקרה לא ילדה ויש להבין רינה זו מה היא, וגם יש להבין ענין כיצד מרקדיו לפני הכלה ולמה לפני הכלה ולא לפני החתן דלפעמים אמר לשמח החתן דוקא. והנה יש להקדים ביאור מארו"ל במס' ברכות ז' מנין שהקב"ה מתפלל כו' מאי מצלי כו' יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי כו' ואתנה עס בני במדת רחמים כו', וזה מאמר פלאי לכאורה מה צריך להתפלל ע"ע דבדידו' תל"ו ולמי יתפלל ויבקש [לעזר] בענין מדותיו העצמיים והלא כל יכול הוא ואין לך דבר שחוק ממנו כי אין עוד מלבדו כו'. אך הענין הוא דכתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה כו' פי' כי אמרתי כאשר אמרתי שהוא כאשר עלה ברצונו שהרצון שבלב הוא מחשבה שנקרא אמירה בלב כמו וה' פקד כאשר אמר כו'. והנה להבין למה אמר אמרתי כו' דוקא הנה יש להקדים מהו שאמר מה שאמרתי הוא מה שהעולם חסד יבנה (כידוע דאמת אמר אל יברא וחסד א' יברא, וכמו שאמר באדם כך אמר בעולם), דהנה מבואר בע"ח דתחילת ההשתלשלות ה' רק מצד חפץ חסד כו' ואח"כ תלוי במעשה התחוננים כו' בהעלאת מ"ן כו', וביאור ענין חפץ חסד הוא זה ידוע דגם מה שעלה ברצונו הפשוט כל בנין העולמות דאבי"ע

ומענה יש להבין: מכאן (עד סכ"ב) מיסוד על דיה שוש תשיש, בסידור קלו, ג [נאמר על חתונת אדמו"ר הציצ בשנת תקס"ד — ראה סוף סה"מ תקס"ד ע' שד"מ]. והמשך מאמר הסידור (קלו, א פיסקא: והנה כתיב ועמוד רגליו) נמצא להלן באמצע סכ"ג. ונמצא ג"כ מאמר זה בארוכה להלן דיה שוש תשיש (השני). וראה בהנסמם עוד להלן בתחילת פיסקא: וביאור ענין התכללות.

שוש חשיש . . . ורשיי פי': נוטח ברכת נשואיו. כתובות ח, א [רשיי דיה שוש תשיש ודיה עקרה].
ה"ל: [= דיה ל"י]. בהכתי' ליתא.
רני עקרה לא ילדה: ישעי' נד, א.

כיצד מרקדיו: כתובות טז, סעיב וא"לך. וראה עוד על מארו"ל זה להלן בחי"כ דיה קול מצהלות פליא ואילך ופ"מ ואילך [ושם נ"ח ג"כ מחלוקת ב"ש ונ"ה כו']. וסוד"ה משמח חו"כ. וסוד"ה לה"ע מה שבברכה ראשונה כו'. וראה דיה תיר כיצד מרקדיו בלקרי' שה"ש מה, ב.

דלפעמים אמר לשמח החתן דוקא: ראה לעיל דיה כל המשמח (קרוב לתחילתו).

כי אמרתי: תהלים פט, ג.

אמירה בלב . . . וה' פקד: וירא כא, א. ראה לעיל ע' לה. ורשיי.

דאמת אמר אל יברא: ב"ר פ"ח, ה: בשעה שבא הקב"ה לבראות את אד"ה"ר כו' חסד אומר יברא כו' ואמת אומר אל יברא כו'.

בנין דתחילת ההשתלשלות . . . חפץ חסד: שער דרושי הנקודות (ש"ח) ספ"ז.

זהו מצד חפץ חסד הוא ע"כ עלה ברצונו הפשוט להאציל ע"ס ולברוא יש מאין כו', ונמצא שחפץ חסד זה הי' מקור הראשון לעליית הרצון הפשוט הזה ויש במקור זה ב' דברים חסד פשוט ועצמי וחפץ ורצון בחסד הפשוט הזה והיינו כמו מה שיש בטבע הטוב להטיב חסד פשוט לירד ולצמצם אי"ע שכולל כל מה שאח"כ יעלה ברצון להשפיע חוץ ממנו, כך חסד זה שבעצמית המאציל חסד פשוט והיולי שממנו מקור מוצא כל רצון פשוט להאציל ולברוא כי החפץ שיחפוך בחסד הפשוט הזה הוא מה שהטבע הטוב כו' לחפוך בחסד סתם יהי' מה שיהי', וזהו מ"ש בע"ח דמצד שטבע הטוב ומצד [חפץ] חסד דהכל א', וא"כ פי' כי אמרתי שהוא שחפצתי ורציתי כנ"ל היינו שחפצתי בחסד פשוט הנ"ל וממילא עולם יבנה ברצון כמו עולם האצ"י נבנה ע"י הרצון להאציל כו', וזהו המשך הדברים כי אמרתי בחפץ ורצון עולם יבנה ע"י חסד הפשוט ואם לא הי' חפץ ברצוני זה לא הי' רצון להאציל ולברוא כו', ונמצא מובן, מזה עכ"פ שגם החפץ שיחפוך בחסד הראשון המקור לרצון הוא ג"כ בא ע"י בחי' צמצום וירידה מעצמותו להיות חפץ חסד הזה, והענין הוא לפי שמצד עצמיות אא"ס ממש לאו מכל אילין מדות כלל [לא] רצון וחכמה וגם לא מבחי' חפץ חסד שממנו יסתעף הרצון להשפיע שגם חפץ זה של חסד הפשוט הנ"ל בכלל רצון וחפץ עכ"פ וצריך לבוא ע"י צמצום גדול מבעל הרצון כו' שלמעלה מכל הרצונות גם [מ]היות מקור לכל רצון הנקרא רעוא דכל רעיון (וכמ"ש במ"א גבורי כח עושי דברו כו' [שישראל] ע"י המצות עושין לו רצון ממקור הרצון של חסד הנ"ל, והיינו מ"ש בע"ח דאח"כ תלוי במעשה התחתונים כו' שהוא ענין העלאת מ"ן במצות או ע"י ביטול היש לאין דמלאכים שנק' גבורי כח כו' שמעוררים להיות מתחדש בחי' חפץ חסד הנ"ל מן העצמיות ומתחילה הי' חפץ חסד זה מעצמו בלא אתעדל"ת כלל), וזהו כי אמרתי ע"י שעלה סוף מעשה במחשבה תחילה והוא אשר ישראל יקיימו המצות כמארז"ל כמי נמלך בנשמתו של צדיקים שישראל עלו במחשבה היינו ג"כ מה שנשמות ישראל שיהיו בעוה"ז דוקא בגוף ויקיימו [תומ"צ] שנק' עי"ז צדיקים הם עלו במחשבה, ומחמת זה נתעורר לחפוך בחסד הנ"ל כי נתאווה להיות לו כו' (ולפי"ז אין הענין כמ"ש בע"ח דמתחילה לא הי' להתעוררות חפץ חסד הנ"ל רק מעצמו [דוקא] ולא באתדל"ת כלל ואפשר [סוף] מעשה שעלה במחשבה תחלה אין זה אתדל"ת אלא אתדל"ע מה שהי' הוא ושמו בלבד כו' וד"ל).

בטבע הטוב להטיב: ראה לעיל ע' לו. וש"נ.

ברצון: בהכתי': בחסד.

אילין: בהכתי': אינו.

וכמ"ש במ"א גבורי כח עושי דברו: תהלים קג, כ. ראה חז"ג קצ, ב. וכיאהו"ו לשם [צת, ב ואילד].

במי נמלך: כיר פיה, ו. ועוד.

נתאווה להיות לו: נתחומא נשא טו. ועוד. וראה תניא פליו.

והנה ידוע בפי' אמרתי אמר ר"ת אש מים רוח שהם ג' מדריגות דחג"ת העלאה וירידה והממוצע והן ג' קוין ימין ושמאל ואמצע שמים הוא הירידה ואש הוא העולה ורוח הוא הממוצע בין שניהם עלי' וירידה והוא קו האמצעי והן ג' דברים שהעולם עומד עליהם תורה ועבודה וג"ת תורה קו האמצעי מורכב מעלי' וירידה עבודה קו שמאל עלי' ג"ח קו ימין ירידה, (ומ"ש שעל ג' דברים הללו העולם עומד כולל כל העולם עד העצמות ממש והוא גם עולם הנאצל מן. מעלה מעלה שכולם עומדים ומתקיימים על ג' דברים הללו והיינו מ"ש כי אמרתי בחי' אמיר הללו שעלה בעצמותו הוא שהעולם עומד עליהם שמחמת זה הי' חפץ חסד הנ"ל, וזהו כי אמרתי בג' מדריגות דתורה כו' שעלה במחשבה תחילה כנ"ל ולכך עולם חסד יבנה בחפץ חסד הנ"ל).

וביאור הענין הנה ידוע דהעבודה הן הקרבנות שעולים בהעלאה מלמטה לריח ניחוח כו' ותפלה עכשיו הוא במקום קרבנות היא עלי' התשוקה. בהתלהבות שלב באו"ר לה' אחד שנקרא בחי' רצוא אם רץ לבך כו' שלא לחפוף בשום דבר כ"א לב אחד לאביו שבשמים כמ"ש מי לי בשמים כו', וזהו בחי' עלי' וקירוב ודביקות והמשכת הנפש בעריבות מתיקות כו' בעילוי אחר עילוי כו' כמו באברהם אהבי שהלך ונסע במדריגה כו' כידוע וזהו קו ימין מקרבת כו' וממשכת הנפש למעלה כו' וקו זה כלול מהיפוכו כבחי' ירידה והוא בחי' שוב שאחר הרצוא דרץ לבך כנ"ל מיד הוא משפיל א"ע בריחוק דשמאל דוחה א"ע לומר מי אנכי לבוא ולהגלותי. מקרוב כדביקות וקירוב זה עצמו עושה הריחוק וכמאמר [אם] רץ לבך שוב כו' ואחר השוב רצוא כו', והממוצע המחברם שכלול משניהם כאחד והיינו רוי"ש כא' ממש, כמ"ש וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה הרי הגילה וחדוה הוא התפעלות ודבקות בשמחה בבחי' רץ לבך כנ"ל, ובמקום גילה זו עצמה שם ממש תהא רעדה ופחד שהוא בחי' שוב שנרתע לאחור כמו וירא העם וינועו כו', ואם הגילה מבפנים והרעדה מבחוץ או להיפוך שהרעדה

אמר ר"ת אש מים רוח: ראה לעיל ע' לד. ושינ.

מן מעלה: בהכתי': ולמעלה.

התשוקה בהתלהבות שלב באו"ר [= באהבה ויראה]: בהכתי': בהתלהבות התשוקה שלב באו"ר [= באהבה רבה].

אם רץ לבך: סי' יצירה פ"א מ"ח. ראה אה"ת יתרו ע' תתקע. תתקפא. והעתה כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תרי"ג ע' ר"א.

לב אחד לאביו שבשמים . . . מי לי: ברכות נו, א [ועד"ן סוכה מה. ב. ועוד]. תהלים עג, כה. והמשכת הנפש בעריבות מתיקות כו': ע"פ אה"ת ר"פ אחרי. הובא בסה"מ. אה"ת-לאוניא' ס"ע לג. ובכ"מ.

ולהגלות: בהכתי': ולגשת.

וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה: תהלים ב, יא. ברכות ל, ב.

וירא העם וינועו: יתרו כ, יח.

ופחד מבפנים והגילה מבחוץ זהו ההפרש שבין אברהם ליצחק שאהבה דאברהם כלול מיראה ופחד דיצחק ופחד יצחק כלול מאהבה דאברהם אלא זה מבפנים וזה מבחוץ, אבל יעקב אמר אלקי אני אברהם ופחד יצחק הי' לי שהוא התכללות אוי"ר דאברהם והתכללות אוי"ר דיצחק כלולים בו והוא קו אמצעי שכלול מב' הקוין הגם שכל קו כלול מהיפוכו כו'.

וביאור ענין התכללות זאת דיעקב שכלול מב' אופנים דאברהם ויצחק, הנה יובן ממה שאנו רואים מג' אופנים הנ"ל עלי' וירידה וממוצע מורכב משניהם בקול הניגון, דהנה מבואר במ"א בענין שיר פשוט ושיר כפול ושיר משולש ושיר מרובע שהן בחי' ד' גוונים שנראה בעמוד העומד בגעיה'ת שעולין בו הנשמות לגי'ע העליון כו' חויר וסומק וירוק והכלול מג' גוונים- [אלה] שהן עולין ד' גוונים. וביאור הדברים ידוע בעיקר ענין השיר שהוא בחי' הביטול והעלי' ממהות למהות כמו מגע'ת. לגי'ע שנתבטל ממקורו הראשון ועולה לעליון כו', ויש בזה ב' מדריגות ביטול הראשון. ממקורו שנקרא ביטול היש [ו]ביטול הב' בהגיע למהות העליון כמשל הנכנס למלך וכמו ריקבון הגרעין כו' כמ"ש בענין נפ"א על פסוק והאיש משתאה מחריש כו', ושיר פשוט היינו ביטול פשוט למעלה מן הטעם לגמרי שנתבטל כל עצמות [שלו] בלי טעם כלל רק כאבן דומם בלי דיבור ותנועה כו' שזהו ביטול דאין מכתר דחכמה יו"ד נקודה והעדר התפשטות לגמרי עד שאינו מרגיש אי'ע כלל וכלל והוא ביטול [הב'] בהגיע למעלה כניל, ושיר כפול דחוי'ג היינו ביטול שמסתעף מצד השגת טעם או מפני הרוממות בהפלגה נק' ביטול ביראה ופחד ואם מצד האהבה ותשוקת הנפש כבן לאביו נקרא ביטול באהבה כו' והן בגוונין חויר וסומק, והג' כלול מחוי'ג ביטול מאוי"ר יחד כיושב לפני המלך ישמח בשמחתו ובתוכו ולבו מלא פחד או להיפוך שפחדו בגילוי ואהבתו בעולם בלבו והיינו גילה ורעדה שניהם [כאחד] ובב' אופנים שאחד מהם בעולם שוהו ב' מדריגות דאברהם ויצחק כניל, והד' מדריגת יעקב שכלול מד' בחי' ששניהם בגילוי דוקא שביטול בפחד וביטול באהבה

זהו ההפרש בין אברהם ויצחק. . . אבל יעקב אמר אלקי אני אברהם: ויצא לא. מב. וראה בארוכה בדי' ותלד עדה הנסמן להלן.

במ"א בענין שיר פשוט. . . ושיר מרובע: [עי'פ חז"ג רכו, ב. תקוני זהר בהקדמה ג, א]. ס' אשל אברהם בתחילתו. [ועוד]. ראה בארוכה [בהבא להלן עד אמצע סיכ] ד"ה ותלד עדה: בסה"מ תקס"ח ח"א ע' תקנה ואילך. חו"ח בראשית לו, ד ואילך. וראה חו"ח בשלה ר, א ואילך.

גוונים: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: קוין. מנעית לגי'ע: כ"ה בקונט' מאמרים יקרים. ואוצ'ל: מגע'ת לגעיה'ע [מגו עדו תחתו לגו עדו העליון]. ובהכתי' כאן: מגי'ע לגי'ע.

הראשון ממקורו: בהכתי': ממקורו הראשון.

וכמו ריקבון הגרעין: ראה סה"מ תקס"ח שם ע' תקנה. חו"ח שם לד, א. ובהנסמן להלן בסמוך. כמ"ש בענין נפ"א [- נפילת אפים] ט"פ והאיש משתאה: ח"י שרה כד, כא. ראה סידור צב, ג. חו"ח ח"י שרה קלו, ד ואילך.

באים שניהם בגילי ולא שא' מהם בהעלם, וז"ש אלקי אבי כו' ופחד כו' והכל הי' לי דייקא בגילוי, וזהו כמו ערוב הגוונים בגילוי דג' גוונים כל אחד מהות בפ"ע כי הירוק גוון בפ"ע רק גם שכלול מאודם ולבן אבל אחד מהם בהעלם משא"כ התגלות ב' הגוונים כמו שהן כלולים כ"א מהיפוכו שהן ב' שהן ד' בגילוי, וזהו בכלי השיר ג"כ דשיר משולש כלול מב' מיני ביטול דאו"ר וא' בהעלם וא' בגילוי כניל, אבל שיר מרובע שב' מיני ביטול דאו"ר בגילוי היינו כמו קול הממוזג משמחה וממרידות שניהם בגילוי [כ] עירוב הגוונים דאדם ולבן בגילוי [דוקא] ולא כירוק כו', וזהו עיקר בחי' ת"ת מדריגת יעקב [ו] זהו השירי' הדי' שכלול מחו"ג בגילוי, משא"כ קול חדוה בפ"ע וקול מרידות בפ"ע וקול הממוזג שא' מהם בהעלם בהיפוכו כו'.

וי"בן זה בענין דעת שלישיית המכריע שהוא ג"כ דיעה בפ"ע כלול מאמצעות ב' הסברות לדין ולזכות שהן כמו ג' גוונים הנ"ל, אך כאשר ג' דיעות הללו הושוו לפסוק באופן שכלול מג' דיעות דהיינו לא כמזכה ולא כמחייב ולא כדעה שלישיית הממוצע אלא אופן אחר שכולם השוו ואין מחלוקת כלל, נמצא זה [ו] בחי' דיעה ד' שאינו לא כדברי [כ] ולם וסובלת ג' דעות זהו דמיון להבין ענין שיר מרובע שהוא התכללות כלולה מב' מיני התכללות דחו"ג ע"י שכולל ב"י מיני ביטול דשיר כפול ושיר משולש שהן ד' בגילוי, וביאור זה אנו מוצאים בחו"ג שחסד הכלול בדין הדין בגילוי כמו להכות בנו ואהבה וחסד בהעלם כדי לתקנו כו', ודין כלול בחסד הוא להיפוך לעשות טוב וחסד לשונא שבזה דוקא יתרגנו כמו אם רעב שונאיך כו' וכן ומשלם לשונאיו להאבידו בזה, ונמצא א' בהעלם וא' בגילוי והמכריע הנ"ל הוא דיעה ג', כמו עוד כל ימי הארץ כו' לא לחסד גמור או לדין גמור אלא ממוצע, עכ"ז לא באו החו"ג בגילוי אלא במהות אופן ג' הכלול בחו"ג, אך בהגלות נגלות ד' אופנים דהיינו חסד שבגבורה עם גבורה שבחסד והממוצע בדיעה ג' שהושוו כל ג' אלה המחולקים בדעה ד' הרי ד' בגילוי מ"מ דעה זו הדי' יקר' י רק ג' דעות חלוקות שסובלות כו' והיינו ענין הניגון בבחי' שיר מרובע ששיר משולש נכלל בו וד"ל. ובה יובן [ענין] קו האמצעי דיעקב הנ"ל דגם שאינו כולל רק לב' קוין כ"י הממוצע באמת כולל מד' קוין מטעם שכל אחד כלול מהיפוכו והן ב' שהן ד' בבחי' רו"ש הנ"ל, עכ"ז אינו רק קו ג' ולא יש ד' קוין כי הקו הג' דת"ת כלול מד' כו', והיינו שאנו מוצאים במרכבה אר"י ושו"ר ונשר וידוע דנשר הוא רחמים דכלול

השיר הר': בהכתיב: השיר הנקי רננה.

ב': בהכתיב: ג.

אם רעב . . . משלם לשונאיו: משלי כה, כא, ואחתנו ג, י.

עוד כל ימי הארץ: נח ח, כב, וראה ע"פ זה בתרי"ח בראשית יד, א, נח עא, ד.

ישר': בהכתיב: עיקרה.

כ': בהכתיב: כמו.

מחוי"ג ופני האדם לארכעתן הוא הכולל ד' והוא עיקר בחי' ת"ת שכולל ג' קוין כו', וזהו כמו שאנו רואים בניגון הרמת קול למעלה מעלה כולל מירידת הקול למטה מטה וירידת הקול למטה כולל מעליות. והממוזג משניהם כאחד והד' שנקרא שיר מרובע הוא שסובל ג' אלה כידוע לחכמי המוזיקא בשיעור הרכבה בחילוק המדות של מזיגת הקולות.

(כ) ובכ"ז יובן ג"כ ג' דברים שהעולם עומד תורה ועבודה וג"ח שהו ג' קוין כנ"ל בפ"י כי אמרתי כו' בחי' אמ"ר. כו' והעיקר הוא קו האמצעי דתורה שהוא כלול מג' הקוין כנ"ל ע"כ אמרו אל תקרי בניך אלא כוניך כו' ואין העולם מתקיים אלא בהבל קול תורה כמ"ש הקול קול יעקב ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא שהוא הרוח הכלול מעל"י וירידה יחד בגילוי דוקא שנקרא שיר מרובע והוא הנקרא רינה דאורייתא וכמ"ש ובלילה שירה עמי כו', ושורש שיר מרובע הוא בשיר פשוט ביטול בעצם שלמעלה מן השכל וטעם [כ]נ"ל הוא המתלבש למטה וסובל ב"י מיני ביטול הנקרא שיר כפול בחוי"ג ושיר משולש הממוצע והיינו שיר מרובע הנ"ל שסובל כולם בנקודתי הביטול העצמית סובל ב' הפכים בביטול בעל"י וירידה ורו"ש והממוצע שהכל נסקר כא' בלי חילוק ביניהם כלל, וכמו שאנו רואים בעצב נאמן שכל עצמותו בטל ומתפשט אח"כ אופן הביטול בב' הפכים כיראה ואהבה והממוצע שהכל נסקר כא' בעצמיות הביטול שבנפש כו', ויובן מזה ג"כ בבחי' רו"ש והממוצע בתפילה שנכלל הכל בביטול עצמי, ואמנם כאשר אתדל"ע נמשך לפי אופן העלאת ביטול עצמי זה כשכא בגילוי בג' מדריגות הללו היינו ענין ויימנו תחבקני שהוא בחי' אה"ר עצמיות העליונה שבאה מלמעלה למטה בכנ"י לחבק גם בחי' אחריים דהיינו גם בהיות ברחוק למטה למטה מחבקו אה"ר זו כמו שהי' בקירוב האמיתי ממש בשוה הרי זה מחבר רו"ש כא' דהוא ע"י בחי' קו האמצעי כמ"ש משרים

ופני האדם לארכעתן: ע"פ יחזקאל א, י [שם התיכו ולא הלשון — וראה הנסמן ע"ז בארוכה במילואים להמ"מ בסו"ס מאמרי אדהא"צ במדבר ח"ג ע' ארע"ז].

מעליות והממוזג לשניהם כאחד: כ"ה בהכתי"י. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: מעליות הממוזג לשניהם.

אמר: בהכתי"י: אש מים רות.

מנ"י בהכתי"י: מנ"י.

אל תקרי בניך . . . ואין העולם . . . הקול קול יעקב: ברכות סד, א. ע"פ שבת קט"ט, ב. תולדות כו, כב. ואורייתא בלא דחילו ורחימו: תקני זהר תיקון י"ד (כה, ב).

רינה [בהכתי"י רינא] דאורייתא וכמ"ש ובלילה שירה עמי: תהלים מב, ט. ראה ע"ז ג, סעי"ב: כל העוסק בתורה בלילה כו' ובלילה שירו עמי כו'. ובחז"ג כג, ב: דרנה דאורייתא לא אחקרי אלא בלילה. ועד"ז בשמו"ר פמ"ג, ה. ויקר פי"ט, א.

ב"י בהכתי"י: ג.

בנקודות: בהכתי"י: כי נקודת.

בנ"י כ"ה בהכתי"י. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: כנ"ל.

וימינו תחבקני: שה"ש ג, י.

משרים . . . ישר יחזו: שה"ש א, ד [וראה גם ד"ה לה"ע משרים אהבוך, בס' מאמרי אדה"צ כתובים ח"ב ע' ל]. תהלים יא, ז.

דוקא אהבוך כו', וכן ישר יחזו כו', דמפני שמברית מלמטה למעלה ומלמעלה למטה ולב' הקוין מימין לשמאל ומשמאל לימין מחברי ע"י ההמשכה שהולכת במרחב ונמצא הולך ביושר מלמעלה למטה ובמרחב מימין לשמאל שזהו ענין החיבוק לחבר באמצע, וכך יובן בהרכבת קול הניגון כשבאה עלי' מהרמת הקול וירידתה למטה ו[גם] המזיגה משניהם באופנים שונים הכל בגילוי הר"ז בא מקול המחבר מהרמה לשפלות יחד ומחבר חדוה ומרירות יחד שזהו בקו ההולך מקו ימין לקו שמאל לחברן במרחב והכל מכה א' הכוללן יחד הנקרא שיר פשוט שכולל שיר משולש בג' קוין יחד והוא הנקרא רינה שהרינה' הוא כללות הכל כא' דוקא שגורם המשכה כללית למעלה ולמטה ימין ושמאל כאחד כענין וימינו תחבקני הנ"ל, ואמנם ענין עיקר התגלות כללות ההמשכה העליונה שמחבר הכל כאחד הוא למטה דוקא כענין משל החיבוק שמחבק באחוריו כו' וד"ל.

והנה ידוע דרינה דאורייתא הן הטעמים והנגינות דתורה שבכתב כמו דוקא מקף כו', וידוע דהנגינות וטעמים אע"פ ששרש כולם הוא בחי' העונג שבשיר פשוט שלמעלה מן השכל וחכמה כידוע בענין טנת"א שהטעמים בכתר כו', מ"מ יש בהם ג' מדריגות שהן ד' בכלל והוא כמו טעמים וניגונים שהם ע"ג האותיות כזרקא כו' והן למעלה מחכמה שבאותיות לגמרי אשר לא יוכלו להאיר בתוך השכלי שבאותיות בבחי' א"פ רק בבחי' מקיף בהעלם למעלה ע"ג האותיות, והטעמים שלמטה מן האותיות שבאים בגילוי מן ההעלם למטה וירידה בתכלית והן כמו ב' הפכים דרו"ש עלי' וירידה הנ"ל [ד]שיר כפול כו', והג' טעמים שבתוך האותיות שבאים בגילוי ומחברים עלי' וירידה כא' כענין הממוצע דרו"ש כא', ומבואר למעלה שגם הממוצע [זה] כלול כ"א' בב' אופנים שהן ד' בפרט שמזהי עיקר בחי' ת"ת דיעקב המבריה כו' וכנ"ל בענין וימינו תחבקני כו' שהממוצע דוקא מחבר מלמעלה למטה ומימין לשמאל ומשמאל לימין במרחב כו', ואמנם עיקר התגלותו למטה כמו החיבוק מאחוריו, כך עיקר הגילוי הזה בטעמים שתחת האותיות שזהו כמו דיבוק מאחורי' של האותיות ע"ד וימינו תחבקני הנ"ל וד"ל, וכמו שמבואר למעלה בענין אתדלית' בשיר פשוט העולם שנמשך למטה ביותר וכולל הכל כאחד מעלה ומטה ימין ושמאל כו', וזהו ג"כ בטעמים שמתחת לאותיות שבהם עלי' וירידה וימין ושמאל כ"א בגילוי

מחבר: בהכתי': לחברים.

שהרינה הוא כללות הכל: בהכתי': שהרינה שהוא העליו' נכללות הכל.

ענין: בהכתי' לתא.

השכל: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: חשיכא.

כ"א: בהכתי': סכל א'.

שמוה: בהכתי': שוה.

אתדלית' . . . העולם . . . ביוחזר: בהכתי': אתדלית' . . . העולה . . . ביושר.

משא"כ בטעמים שבתוך האותיות שהם בחי' מול"מ כו', וביאור בחי' מול"מ ידוע שהוא מז' המאציל לנאצלים ומלמטה למעלה הוא בחי' רו"ש. וזהו שירה בלילה לשון נוק' שזהו רינה דאורייתא בניגונים וטעמים בג' מדריגות הנ"ל שעולה מלמטה למעלה עי"ז יומשך ויתעורר מעצמות המאציל לצאת העלם של העצמות לידי גילוי ג"כ באופן זה של העלאה ממש והן בבחי' ג' קוין ימין ושמאל ואמצע ע"ד הנ"ל ממש [כי] רוח אייתי רוח כו', וזהו שעל ג' דברים הללו העולם עומד להמשיך מלמעלה למטה בג' קוין הללו תמיד והעיקר עי"ז קו האמצעי [כו'], וענין השיר שע"י יורד ההעלם העצמי לגילוי מלמעלה למטה בג' קוין דאמ"ר כמ"ש [למעלה] כפי' כי אמרתי כו' נק' שיר לשון דבר כמו שיר השירים אשר לשלמה כו', והיינו עיקר ענין בחי' חפץ חסד הנ"ל שהי' מקודם שעלה ברצונו [להאציל] כו' הגם שהי' מצד עצמו מי"מ כלול הי' מג' מדריגות דאמ"ר הנ"ל והיינו בחי' עלי' וירידה הנק' מול"מ כמו נמלך רוצה ואינו רוצה כו', ואח"כ נעשה ממוצע מזה בהתגלות בחי' חפץ חסד זה לבוא לידי פועל ממש שיהי' בנין העולמות ע"פ רצון וחפץ לחסדי זה [והיינו בראשית ברא אלקים כו' במדה"ד לצמצם ואח"כ התפשטות ובבוא גילוי השפע רצון נעשה להיפוך תחילה מטי ואח"כ לא מטי [כו'] [כליות יועצות דלאו קדם להן במחשבה והן קודם ללאו בגילוי המח' למעלה, וזהו רוח אלקים מרחפת מול"מ ובמח' עלה מה"ד תחילה שזהו אלקים קמא כאמרו חז"ל מתחילה עלה במח' לברוא במדה"ד [כו'] במח' דוקא] ואמנם בחי' ההכרעה דנמלך ברצון וחפץ חסד [הנ"ל] הוא במה שעלה במח' תחלה בנשמתו של צדיקים בתו"מ ואין זה נקרא העלאת מ"ן אחר שלא הי' עוד מלבדו רק מה שעלה בסוף מעשה העלה בעצמו כמו שנתאוה להיות כו').

והנה ע"ד כל הנ"ל בג' מדריגות דג' קוין ימין ושמאל כו' הי' ג"כ בזמן מ"ת מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, דהנה ידוע כשאמרו נעשה ונשמע קשרו להם ב' כחרים כי באמת הרי הי' להם ביטול עצמיות שלמעלה מן הטעם ודעת לגמרי [כנ"ל] בענין שיר פשוט כו' שכולל כמה מיני ביטול שמסתעפים משכל וטעם בבחי' חו"ג וממוצע כו' ולכך אמרו נעשה כל אשר נשמע גם בטרם שמעו כי הוכנו בנפשם לביטול רצון נגד רצון עליון בכל אשר יגזור אומר מצד בחי' ביטול כל עצמיות שלהם באמת

מול"מ: - מטי ולא מטי. זח"א טו, ב.

רוח אייתי רוח: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב. זח"א צט, ריש ע"ב. אה"ת חנוכה (כרך ב) רפו, א.

לחסד: בהכתיב של חסד.

מתחילה עלה במח': רש"י בראשית א, א. וראה ב"ר פי"ב, טו. ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' רי [בהמ"מ שם] אה"ת בראשית כרך ג' תקטז, א. אה"ת נצבים ע' אקפט.

כשאמרו נעשה ונשמע: שבת פח, א.

לאמיתו ומישי נשמע שהוא ביטול יש מצד הדעת ששומעים ורואים כענין שיר כפול הנ"ל הוא המתפשט משיר פשוט כנ"ל והן ב' כתרים כתר עליון [פשוט] דנעשה וכתר דח"ב שחלוי בראי' ושמיעה כו' והן עליו וירידה דביטול העצמי כא' ועליו זו נעשה ביטול רצונו לגמרי ונשמע בחי' חו"ב באוי"ר ב' אופנים בהביטול אל רצונו כו', והנה זה הי' קודם מ"ת [וכשכאן לקבלת התורה כתיב וכל העם רואים כו' וינועו כו' ואמרז"ל שפרחה נשמתן על כל דיבור ודיבור וחזרו לגופן כו', דהנה אמרו רצונו לראות את מלכנו דהיינו בבחי' ראי' מקרוב ובגילוי גמור בנפשם וכלי מוחם ולבם כמו שנשמתן מוגבל בכלי גופם החומרי וזה א"א כ"א ע"י מס"נ בבחי' עליו וירידה כא' שאח"כ יוכל לבוא לבחי' ממוצע בגילוי כנ"ל, ע"כ על כל דיבור פרחה נשמתן וחזרו וירדו בגופם ועי"ז יוכל להיות שיתגלה עליהם בבחי' מקיף לחבקם מראש לרגל למעלה מהגבלת הכלי כענין כפה עליהם הר כגיגית כו' דהיינו ענין וימינו תחבקני כנ"ל, אמנם עיקר סיבת התגלות המקיף דאנכי מי שאנכי כו' הוא ע"י נעשה ונשמע בהתכללות רוי"ש וממוצע מעצמיות הביטול ולכך פרחה נשמתן וחזר עד שיוכלו לראות בגילוי כמ"ש וכל העם רואים בגילוי גמור כמו שבקשו רצונו לראות כו', וכמ"כ יראה כל זכורך כשם שבא לראות כו' וכמ"כ מלמעלה למטה מתגלה עצמיות א"י כנ"ל בג' מדריגות הנ"ל והוא כמו בחי' חפץ חסד הנ"ל שהי' מצד עצמו ותנאי הי' לששת ימי בראשית כו', וזהו ענין הארת פני מלך חיים בשעת מ"ת דכתיב פ"פ דיבר ה' כו' וגילוי הארת פנים בג' גונון ג"כ כפי אופן ההעלאה וכמו שיתבאר.

ובכ"ז יובן מ"ש ואהבת את ה' פועל יוצא שתעורר אהבה למעלה שיומשך אה"ר מלמעלה מן עצמיות המאציל בנאצלים שכוללים בשם הוי'

ומ"ש נשמע: בהכתי': ומה שאמרו נעשה.

יש: בהכתי' ליתא.

העצמי כא' ועליו זו נעשה: בהכתי': העצמי ועליו זהו נעשה.

חוי"ב: בהכתי': שוב.

וכל הנ"ל . . ואמרז"ל שפרחה נשמתן: יתרו כ. ית. שבת פח. ב [שם: יצתה נשמתן. ובלקח טוב יתרו כ. ב: נשמתן של ישראל פורחה. וראה גם שמ"ר פכ"ט, ד].

אמרו רצונו לראות את מלכנו: מכילתא יתרו יט. ט [הובא ברש"י שם].

כפה עליהם הר כגיגית: שבת פח. א.

וימינו תחבקני כנ"ל: ראה לעיל פ"סקא והנה ידוע.

דאנכי מי שאנכי: ראה זח"א קסו. ב. זח"ג יא. א. לקו"ת להאריז"ל תולדות כו, יט. אכן עורא שם. לקו"ת

פינחס פ, ב. דברים לא, ד. סה"מ תקס"ב ח"א ע' יד.

יראה כל זכורך כשם שבא לראות: משפטים כג, יז. חגיגה ב, א.

פ"פ דיבר ה': ואתחנן ה, ד.

ואהבת את ה' פועל יוצא . . שיהי' שם שמים מתאהב על ידיך: ואתחנן ו, ה. יומא פו. א. וראה חו"א יז, ג [מקביליו בסה"מ תקס"ח ח"א ע' תקיז. ותר"ח תולדות א. א. ואילך]. ובהנסמן עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קלה.

יו"ד חכ' דאצ"י ה' בינה כו', וזהו ואהבת את הוי' שיאהוב את הוי' להכניס
 אהבה עצמיות בתוך הוי' שיהי' קשר וחיבור מהמאציל עם נאצלים וכו' אמרו
 כפי' ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב על ידיך ופי' מתאהב למטה מטה, וזהו
 ממוצע מאהבת עליון לתחתון עלי' וירידה כא', וזהו מ"ש בע"פ דמתחילה
 ה"י חפץ חסד זה מעצמו ואח"כ תלוי התעוררות חפץ חסד זה במעשה
 התחתונים שיתעוררו מלמטה למעלה שיחפוף בחסד זה כנ"ל שיומשך אהבה
 בהוי' כו', ומה שיש כח זה לעורר למעלה אהבה ורצון לחסד הפשוט גם זה
 נמשך מלמעלה ונמצא מתחבר עלי' וירידה כא' כמשל עיגול שבתוכו קו
 המחבר עליונו ותחתונו שיש בקו זה מבחי' העיגול עצמו כו', וזהו והוא
 כחתן יוצא מחופתו כו' וקאי בזמן מ"ת דכתיב ביום חתונתו וביום שמחת לבו
 כו', פי' חתן חות דרגא מלמעלה למטה בחי' חפץ חסד הנ"ל מבחי' העלם
 העצמות ממש שהוא בחי' טוב הכללי כידוע נק' חופתו ויוצא מחופתו
 שבעלם לידי גילוי בהמשכת ג' קוין וכן במ"ת כתיב וירד ה' על הר סיני
 ירידה מן ההעלם לגילוי אמנם לא ה"י זה כ"א ע"י בחי' השמחה כמ"ש
 שמחת לבו דוקא לפי שהשמחה מביא מן ההעלם לגילוי, וזה ה"י טעם
 שהשיר [של] הלויים על הקרבן ה"י על היין דוקא לפי שאין שמחה אלא ביין
 להיות שגם ביין יש כח זה להביא ההעלם לגילוי כידוע בענין נכנס יין יצא
 סוד שכל פנימיות וסודותיו של אדם הצפונים בהעלם בתוך העלם מגלה הוא
 בטוב לבו ביין וגם ע"י השיר, ושניהם ענין אחד שהוא רק שמחת הנפש
 שמשמחין את הנפש ויציאת הסוד נתעורר ממילא כסיבת שמחת הנפש לפי
 שמתרומם הנפש לבחי' עצמותו ממש עד שכל העלם יבוא לגילוי כידוע,
 וזהו ענין ניסוך היין ע"ג המזבח שאז זמן מצות שיר הלויים דוקא שהשיר
 ג"כ ממדריגת היין המשמח וע"כ אין אומרים שיר אלא על היין, ואמנם
 העלאת רוממות הנפש ביותר באה ע"י היין וגם ע"י השיר אך מה שמיד
 יגרום גילוי העלם כל עצמיות בירידה עצומה מלמעלה למטה כי הוא בא
 בבחי' המשכה כג' מדריגות מיד אחר העלי' כנ"ל כענין שיר כפול ושיר
 משולש כו' בפרטי אופנים, משא"כ יין המשמח אינו רק העלאת הנפש ומה
 שגורם גילוי וסוד הוא בכלל ולא בפרטי אופנים כמו ע"י השיר ולכך ניסוך
 היין ה"י הכנה להמשכות פרטיות שנעשה ע"י השיר בשעה זו, וזהו פי' ועבד
 הלוי הוא כו' שנקרא עבודה וזה ה"י עיקר הסיבה לריח נחוח שבא בהמשכה
 ע"י הקרבן, וכך בעבודה שכלב הוא התפלה שבמקום קרבן העלי' בשביל
 הירידה להמתיק הדינין בחסדים שנמשך ע"י השמחה שבהתבוננות דוקא

בע"פ דמתחילה ה"י חפץ חסד: ראה לעיל ס"ע רנא. וש"נ.
 והוא כחתן יוצא מחופתו . . . ביום חתונתו: תהלים יט. ה. שה"ש ג. יא ותענית כו. ב.
 ירד ה' על הר סיני יתרו יט. כ.
 כידוע בענין נכנס יין יצא סוד: עירובין סה. א. וראה להלן סכ"ג. ובכ"מ.
 ועבד הלוי הוא: קרח יח. כג.

כמ"ש עבדו את הוי' בשמחה כו', ומ"ש אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש היינו עמידה קודם התפלה ומ"ש והיא מרת נפש כו' והתפלה [ש]נק' שפיכת נפש זהו בשאלת צרכיו.

ובכ"ז יובן מארז"ל שהקב"ה מתפלל שנאמר ושמתים בבית תפלתי תפלתם לא נאמר כו' ושמתים שהתפילה ע"י השמחה גורם המשכות התגברות החדס[ים] להמתיק כל דיניו קשין שבאים מצד [קן] שמאל כו', וזהו שאמרו מאי מצלי יהי רצון מלפני שיכבשו רחמי את כעסי כו', כי הנה ידוע בענין ג' קוין דאצי" הרי חח"ג מימין הלא נמשך ממקור החדסדים שבעצמות המאציל וזהו ה"א דהגדול וקו השמאל בג"ה נמשך ממקור הגבורות שבעצמות שהוא ה"א דהגבור כו' וקו האמצעי הוא דת"י הוא מבחי' הת"ת שבעצמות וזהו וא"ו ד[ו]הנורא כו' שהוא בחי' יעקב בריח התיכון כו' והוא מדת הרחמים כידוע שהרחמים הוא לפנים [משורת הדין] שיגבור חסד על הדין מצד הרחמים, ואמנם יש גבול ושיעור לרחמים עפ"י קו המדה של ג' קוין וגם במקורן בעצמיות, [ל]כך אמר יהי רצון מלפני פי' מלפני קו המדה שנמדד מן חפץ חסד הראשון בג' מדריגות דאמ"ר מול"מ וממוצע כו', ואעפ"י שלא ה"י רצון [ו]חפץ חסד לזה יהי נמשך מן העצמות מלפני ממש דהיינו קודם שבא לבחי' אמ"ר דאמרתיו עולם כו' ומשם יוכל להיות התגברות להמתיק הדיון שבקו שמאל והוא מהי' שנמשך בקו האמצעי ממקור הרחמים שבעצמות מלפני ממש, וצריך לזה תפלה שהוא העלאה למטה למעלה כמו עז"מ בשמחת הנפש בתפלה בעבודה שבלב כך הקב"ה שהוא בחי' זעיר אנפין דאצי" שכלול מע"ס דעצמותי מתפלל בבחי' עלי' כמו בעלי' השיר הנ"ל וגורם ירידה והמשכה חדשה לכבוש רחמיו את כעסו, ולזה אמר יהי רצון מלפני מלמעלה למטה בג' קוין אור חדש, וז"ש ואתנהג עם בני דוקא שהם הגורמים אור רצון חדש זה לפי שרשם בבחי' עצמיות ממש והרחמים עליהם עצמי' בלתי מוגבל כמו אדם שאוהב ומרחם אי"ע כמו רחמי האב על על הבן שהוא כמו על העצמי שזהו למעלה מן הטעם כו', וכמו שכתוב המו מעי לו רחם כו', וזהו [ו] שמביא מעשה [ד]ר"י [ש]כה"ג מעורר במקור החדסדים כו', ולפי שלזה אין ההעלאה מ"ן מגיע כלל רק תפלת עצמו כביכול

עבדו את ה' בשמחה . . . אין עומדין להתפלל . . . והיא מרת נפש: תהלים ק, ב. ברכות ל, ב. שמואל א, י. והתפלה שנק' שפיכת נפש: ראה פ"ח בתחילתו. טה"מ חס"ב ח"א ע' מב. אה"ת ענינים ע' שמב. שהקב"ה מתפלל שנאמר ושמתים . . . מאי מצלי: ברכות ז, א. ישעי' נו, ז. ראה לעיל ע' רנא. שהתפלה ע"י השמחה: כ"ה בהכתי". ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: שהשמחה ע"י ההתפלה. מה שנמשך בקו: בהכתי' מ"ש יכבשו רחמי שנקו.

דעצמות: בהכתי' ליתא.

המו מעי: ירמי' לא, יט.

מעשה דר"י: ברכות שם: א"ר ישמעאל בן אלישע פ"א נכנסתי להקטיר כו' וראיתי אכתיראל י"ה ה' צבאות ב"ר א"ל ישמעאל בני ברבני אמרתי לו יהר"מ כו'.

או ע"י ברכת כהן גדול כר"י כה"ג שאמר לו ישמעאל בני ברכני או כמו במ"ת (שהוא כשמחת חתן וכלה וד"ל).

(כא) וז"ל כיצד מרקדין לפני הכלה ולא אמר לפני החתן כו', דהנה מבואר למעלה בשיר הלויים שע"ג היין דוקא שגורם בחי' ירידה והמשכה מן העלם העצמיות לצאת למטה בגילוי בגי' מדריגת בגי' קוין כניל, [ו]הנה זהו הנקרא שמחת חתן כניל בפי' והוא כחתן יוצא מחופתו הנעלם מלמעלה למטה, וזהו בחי' שיר העליון שנמשך מלמעלה למטה כו', ואמנם ענין שמחת כלה שהוא בחי' המקבל הרי הוא ממש כדוגמת אותה שמחה דחתן רק שהוא בבחי' עליו' מלמטה למעלה מכוון ממש לפי אופן שמחת חתן הבא מלמעלה למטה בכל פרטי אופנים והוא הנקרא בחי' ריקוד הכלה לנגד החתן כמו בקידוש לבנה שאו' כשם שאני רוקד כנגדך כו', ולהבין ענין הריקוד הזה של הכלה והמרקדין עמה כו', הנה יש להקדים בעיקר ענין הריקוד מהו להיות ידוע בריקוד גשמי שאינו בעצם ענין שמחה כו' כי אינו כלום מצד עצם השמחה כשיר שהשיר הוא השמחה בעצם, שכאשר לבו שמח בעצם ישיר שיר בקול ערב ממוזג לפי אופן שמחה, אך הריקוד הוא הנטפל אל עצם השמחה אשר בשיר, שהרי לא יצאי יציאת הריקוד בלא שיר כפה או כנינוך וכה"ג. אך יש בריקוד יתרון מעלה שבא מצד תגבורת שמחת הנפש בשיר עד שירקד ברגל ויש בו ב' אופנים הא' הריקוד בלא סדר מכוון רק מצד התגלות שמחת פנימיות הנפש ביותר עד שבא לכלל תנועות שונות בריקוד וכה"ג, וכמו במיכל בת שאול שראתה לדוד מרקד ומשמחי כו' מפזז ומכרכר כו' ותבו כו', והוא הריקוד שלמע' מן הדעת דוקא להיות השמחה בנקודת העצמית ממש שלא יכילנו כלי הלב והמוח כלל והוא ענין הרוממות והגבהת כל כוחות הנפש בשכל ורצון ומדות אל פנימיות ועצמיות שבבחי' מקיף דיחידה ע"כ יגבי' פתאום הרגל ומרקד למעלה מעלה כנראה בחוש ככל התפעלות יתירה שלמעלה מהכיל במוח ולב יבא בריקוד בהפלגה עצומה פתאום כלי בחירה כלל וכלי סדר וכוונה כלל וכמו ההרים רקדו כאילים כו', והמדריגה הב' בריקוד הוא להיפוך שיבוא ע"פ סדר קול ושיר הניגון לכווין לכל פרטי [אופני] השיר דוקא דהיינו לפי אופן ההתפעלות התמצית המכוון מכל תנועה ותנועה שבניגון ירקד ברגל לגמור לתמצית כוונה זו ע"י הכאה זו שבריקוד (הנקרא בלי"א טאק) וזהו מכוון בדעת וכוונה

עצם השמחה כשיר: בהכתי': העצם כשמחה בשיר.

יצא יציאת: בהכתי': ימצא מציאות.

במיכל בת שאול... וחבו: שמואל ב' ו' יד ואילך: דוד מכרכר בכל עוז גו' ותרא גו' מפזז ומכרכר לפני ה' ותבו לו בלבה. ושם כא: ושחקתי לפני ה' גו'. וראה גם לקוטי שיחות ח"א ע' 228 ואילך.

ומשוחז: בהכתי': ומשחק.

ההרים רקדו כאילים: תהלים קיד, ו' וראה בכ"ז בארוכה בשער האמונה לאדאמי"צ פס"ח ואילך. וד"ה ההרים רקדו, ב"ט מאמרי אדאמי"צ ויקרא ח"א ע' שצה ואילך.

יתירה בהיותו] משיג ויודע כל אופן השמחת השיר לתוכן כוונתו הפנימית, כך ממש יבא סדר הריקוד לא יטה ימין ושמאל ולא ישנה מכפי נקודת המכוון בהתפעלות קולות השיר לתמצית אפי' כמלא נימא והעיקר הוא לכונו בריקוד אל סוף כוונת]ת תנועת]ת הניגון [אל נקודת פנימי' הכוונה שבו בכל פרטי אופנים וכידוע שכאשר ינגן המנגן וירקד המרקד הנה הריקוד רק לפי אופן הניגון ממש שפעולת הריקוד גומר עיקר כוונת הניגון] והוא עושה שלימות השמחה שבו כו', ואף שלכאורה הריקוד בלא ניגון אינו כלום והניגון ישנו בלא ריקוד אבל מ"מ ע"י הריקוד נשלם יותר שמחת הנפש שבשיר וניגון והטפל נעשה עיקר. ויובן זה בדרך פרט כמו בפרטות ג' מדריגות שבשיר וניגון הנ"ל עלי' וירידה וממוצע הרי בהרמת קול הניגון למעלה יבא הריקוד ברגל אחריו לכיון אל סוף נקודת פנימיות הכוונה שבו וכן בירידת קול ויכוון בריקוד (הנקרא טאק) לכוונה פנימית שבו וכן לממוצע וכן לכל בחי' מזיגת הקול לחדוה ולהפוכו הכל בא שלימות כוונתם בריקוד, ואמנם הריקוד הוא כלפי השיר מלמטה למעלה, והנמשל מזה מוכן למעלה בבחי' ריקוד המל' שנק' כלה העליונה שבבחי' [ע]ליוי שלה כלפי המשפיע בבחי' ז"א [ואו'] כשם שאני רוקד כו', וכן הצדיקים המרקדיו עמה היינו בבחי' העלי' כלפי שיר העליון שבא מלמעלה למטה בג' קוין שנקרא שמחת חתן העליון, כך מכוון ממש לכל פרטי אופני הג' מדריגות בריקוד הכלה לכוון אל תמצית הכוונה פנימית שבהם שבוה הוא נשלם כנ"ל וד"ל.

וזהו שאמרו כיצד מרקדיו לפני הכלה, שהכלה בא]ה] בריקוד כלפי [מעלה] שיר החתן ונקרא שמחת כלה לכוון אל כוונה שבשיר ולכך לא אמר לפני החתן שלא נזכר ריקוד בחתן אלא בכלה (רק קול מצהלות חתנים כו') כי החתן יורד מלמעלה למטה כנ"ל והכלה עולה כנגדו בריקוד לכיון אל סוף כוונה שבשמחת החתן כו'. וזהו ובלילה שירו עמי שירו ושירה קרי וכתוב [ו]הענין הוא כנ"ל דפי' שירו לשון דכר הוא שיר העליון שנק' [שיר] השירים כו' שע"י יורד מהעלם העצמית לגילוי בג' קוין הנ"ל ושירה נוק' הוא שיר העולה מלמטה למעלה הגורם את ירידתם בלבד כנ"ל בשיר הלויים, ומ"ש שירו עמי שמגיעו שירו דדכר עמו בעצמותו ממש והוא שבשיר זה יש בהעלם מכל שעשועי המלך שבעצמותו ממש ובלילה דוקא שירה בהעלם עמו וביום יבוא לגילוי בג' קוין הנ"ל שכל העבדות ביום דוקא, וכן בזמן הגלות נקרא לילה רגנה דאורייתא שירו לשון דכר כנ"ל בג' מיני טעמים

ובלילה שירו עמי שירו ושירה קרי וכתוב: תהלים מב, ט — שירו קרי, שירה כתיב. [בלוח התיקון שנדפס בקונט' מאמרים יקרים מתקן כאו שצ"ל: כתיב שירה וקוריו כחולם שירו. אמנם בכתי' הלשון הוא ככפנים]. ראה מה גם בלקרית שהיש א, סעיד.
העבודות: בקונט' מאמרים יקרים נדפס: העבודות. ובלוח התיקון הנדפס שם חוקן שצ"ל: העבודות [בהכתי' תיבה זו אינה ברורה].
בזמן הגלות נקרא לילה: ראה שהש"ר פיג, א, וחיג, טו, ריש ע"ב, רלח, כ.

שבתורה שבכתב כו' ושירה נק' תושבע"פ כו' ופי' שירה עמו כמו בריקוד הכלה כמו בקידוש הלבנה כשהיתה מוסתרת בבי"ע לגמרי ועול[ה] משם לאצי' להיות פכ"פ כו' שע"י שירה דלילה בא[ה] נבחי' יחוד פכ"פ ביום בתפלה כמשל המרקד לנגד [שיבא] מעט מעט בקירוב עד שיתחברו כמו במילוי הלבנה. וכ"ז הוא בריקוד הכלה אבל המרקדין לפני הכלה היינו שיעוררו ויתנו עוז לפני הכלה לעלות אל החתן כמ"ש תנו עוז לאלקים והוא להגבי' אותה בשמחת הריקוד שלהם הם [ה]צדיקים גמורים שבדור כמו רב שמואל כ"ר יצחק שהי' מרקד אתלת כו' (וכמשי"ת), הנה ע"ז אמרו כיצד מרקדין לפני הכלה מטעם שצריכה עז להרים אותה משפלותה שהיתה מוסתרת למטה מטה (כידוע בענין פגימות הלבנה בסוף חודש), בש"א כלה כמו שהיא כו' בה"א כלה נאה וחסודה כו'.

והנה [מתחילה] י"ל מ"ש רב שמואל כר"י הי' מרקד אתלת (פי' ג' בדי הדס זורק א' ומקבל א') וי"ל למה בג' מיני הדס דווקא והרבותא שזרק א' ומקבל א' ולא יפול א' ארצה מה זה שייך לענין הריקוד לפני הכלה, וכה"ג אמרו דשמואל אחוי קמי שבור מלכא בתמני מזגא חמרא (ולא הי' נופל אפי' טיפה א'), דהנה מבואר למעלה בג' מדריגות דביטול באוייר וממוצע כו' שהן ד' גוונים דעמוד בעליות הנשמות מלמטה למעלה הרי שיר פשוט הוא למעלה מן הדעת והוא ביטול עצמי לגמרי מכל וכל כו', וזה אינו בא כ"א בשמחת הנפש בפנימיות ועצמיות שבה שלמעלה מהכיל במוח ולב כלל וכלל, וזהו הריקוד שלמעלה מן הדעת הנ"ל כמו ריקוד דוד בפיוזו וכרכור בכל עוז בהיותו בחי' מרכבה לבחי' מל' דאצי' בבחי' כתר מל' הנק' כלה עליונה כמו בשבת וכלה לשון כליון כלתה נפשי כו', ואמנם ריקוד הב' הוא בסדר מכוון בג' מדריגות דשיר כפול ומשולש הנ"ל שהן ג' מדריגות עלי' וירידה וכל מיני ממוצע כו' לכוון אל פנימיות כוונה שבהם כנ"ל (הנק' טאק) הי' [ב]בחי' הדעת שהוא קו האמצעי שכולל ב' הקוין במזיגה וסדר המדוקדק דוקא לא יטה ימין ושמאל כלל, וכמו שני הפכים הן ב' מיני ריקוד הללו, אך הנה מבואר למעלה שבחי' שיר פשוט ביטול העצמי הנ"ל כולל עלי' וירידה וממוצע ומחבר כולם כא' ממש כו' כמו ענין וימינו תחבקני כו', וכך הוא בשיר העליון שבא מלמעלה למטה הגם שבא בהתחלקות ג' קוין ימין ושמאל ואמצע כו', אבל הוא בחי' שיר פשוט (הנקרא שיר השירים כו') מחברם כולם כא' למעלה מן הדעת ולמטה מן הדעת כא' ממש דהיינו תכלית עליית הנפש ותכלית ירידתה וכל ממוצע שביניהם שהכל ע"פ הדעת

תנו עוז לאלקים: תהלים סח, לה. וראה סי' מאמרי אדהאמיצ' ויקרא ח"א ע' שנ. במדבר ח"ג ע' תתקנ.
אנת. ושינ. וראה לעיל ע' קנג.
רב שמואל כר"י הי' מרקד אתלת: כתובות יו. א.
דשמואל אחוי קמי שבור מלכא: סוכה נג, א.
הוא: בהמ"י: הנה.

קו האמצעי לכולם מחבר שיר פשוט שהוא ביטול העצמי. כנ"ל כמ"ש דוד ונקלותי עוד מזאת כו', שהשפלות העצ[ו]ם עושה נח"י הביטול העצמי בתכלית עד בחי' הביטול מצד הדעת וביטול שלמטה מן הדעת שוין ממש, כי יש בביטול שבלא דעת ג"כ ב' מדריגות הא' כשבר דעת גדול בא לכלל ביטול שלמעלה מן הדעת כי לא יכילנו עוד כח החיזוק הדעת והוא כאשר ישמח לבו בנקודת הפנימית והעצמית ביותר כנ"ל, והגם שהדעת טבעו להיפך לחזק המוח והלב להכיל ולסבול להתיישב בדעתו ולבו עד שגם בהתפעלות שמתה יתירה יהי' מיושב בלי גילוי תנועה כלל וכללי. שדעת קטן וחלוש יותר לא יוכל להתחזק ולעמוד בנפשו, אך כאשר יגבור עודי נקודה העצמיות לא יש בכח הדעת לעצור ויבוא לכלל ריקוד ופיזונו שבלא דעת כלל כנ"ל, (וכענין הנביאים שהיו עושין תנועות שונות להפשיטי ערום כו'). והמדריגה הב' הביטול שלמטה מן הדעת והוא שקטנות דעתו מביא שלא יכול לבו ומוחו גם בדבר קטן שיתפעל ויבא לכלל ריקוד וכמו דמיון ריקוד הקטן או כמו וירקידם כמו עגל כו', והריקוד בזה ימצא ביותר מן השפלות העצום כאשר רש ונקלה נבזה בעיניו נמאס ובוז א"ע בתכלית לפני הגדול ביותר כמו שירקד העבד הקל הפחות מאוד לעשות שחוק ונחת רוח לפני האדון (שזהו כמו בהגלות נגלות א' הריקים שא' מיכל על דוד לומר שביטול שלו מצד ריקות וקלות הדעת (וכנשים שדעתן קלות ודוד הי' מרכבה למל' שהוא בתכלית השפלות כנקודה א' כו'), וכך הי' דוד בבחי' ביטול גדול מצד השפלות העצום כמ"ש ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני כו' ושחקתי לפני ה' ולכך הי' מפזז ומכרכר בכל עוז שלמעלה מן הדעת והבחירה רק מאליו הי' הפיזונו העצום וכמו שהמלך מצוה לאיש פחות לרקד שמצד עוצם הביטול מפליג לרקד ריקודים עצומים ביותר שאינו כפי כוחו שבלא זה לא הי' בכוחו כלל [כו']).

דהנה מבואר במ"א בפי' ואני בהמות כו' ביטול בהמה רבה שלמעלה מן הדעת וביטול בהמה שלמטה מן הדעת כעגל המרקד כו', ושניהם שוין לגבי עיקר עצם הביטול שהוא שיר פשוט ועצמי, וא"כ גם ביטול שעפ"י

העצמי: בקנטי מאמרים יקרים נדפס: האמצעי. ותוקן סגן ע"פ הכתי' וע"פ לוח התיקון הנדפס שם.

ונקלותי עוד מזאת: שמואל"ב ו, כב.

נח"י הביטול: בהכתי' שהביטול.

וכלל שדעתו: בהכתי' וכל שדעתו.

עוד: בהכתי' עז.

הנביאים: להפשיט [אוציל: להפשיט איע] טרוס: ראה שמואל"א יט, כד.

וירקידם כמו עגל: תהלים כט, ו.

בהגלות נגלות א' הריקים: שמואל"א ו, ב.

כנשים שדעתן קלות: ע"פ שבת לג, ב. ועוד.

במ"א בפי' ואני בהמות: תהלים עג, כב. ראה ת"ח בראשית יב, א. וישלח מ, ד. שער האמונה פס"ט. ט

מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"א ע"י ו' רמב. ויש"נ. במדבר ח"ב ע' שכא.

דעת הנ"ל כמו לרקד לפי אופן השיר בכוונה מיוחדת בכל תנועה שזהו היפוך הריקוד שלמעלה מן הדעת הרי יוכל להיות שהיא הנותנת דמצד עוצם הפחד והביטול מכל וכל יוכל לעמוד על נפשו ולחזור רוחו אליו בבחי' שוב שגם [ש]הוא שמח בנקודת העצמי' שלא יכיל הדעת אך מגודל היראה העצומה יבא אל דעתו כמו שנראה בחוש באדם שנופל לו פחד עצום שיפוג לבו והי' לאבן גם כהיותו משתגע בשמחתו עד שנעשה מיושב, (וכמו שסיפרו על הבעש"ט ז"ל שגם בעת עוצם הפלגת שמחתו [ב]דביקות הי' נופל בפחד אלקי עד שהלבינו פניו עד שתשוב רוחו אליו כו'), וכמו בשרים המרקדים לפני המלך שגם בעוצם הביטול שלמעלה מן הדעת יכוונו דעת' מצד אימת המלך דוקא שזהו דבר והיפוכו כא', דאותו הביטול שלמעלה מן הדעת הוא גודל האימה הוא המביא התיישבות דעתו, ואין זה רק בביטול שבתכלית השפלות הנ"ל שסובל ב' הפכים הללו כריקוד דוד וכה"ג כריקוד הלל הזקן בשמחת בית השואבה שא' אם אני כאן הכל כאן כו' שהוא תכלית ההגבהה שמצד תכלית [ה]שפלות דוקא כמ"ש במ"א, ואין זה רק בבחי' הביטול בראש ומקור כנ"י בחי' מל' דוד דוקא כידוע, וכך הי' רב שמואל זה מרקד אתלת להורות שלא אבד דעתו בריקוד שלמעלה מן הדעת דשפלות שזהו לפני הכלה אדרבא הי' מכוון דעתו בתכלית, והוא הרמו להדס הג' שהוא הדעת לכוון נגד השיר אעפ"י שבריקוד נסתלק הדעת כנ"ל משאיכ שאר תיח' שבדורו וזלתו לא היו יכולים לרקד אתלת שיהי' הדעת שלם רק הוא הי' יכול מטעם הנ"ל וד"ל.

(כב) והנה להבין בתוס' ביאור המאמר דלעיל דרב שמואל בר יצחק הי' מרקד אתלת ובאופן אחר אבל ב' האופנים הללו הא בהא תלי' (כמשי'ת בסוף הענין) שלא מטעם הביטול שמצד השפלות העצום וגם הוא בא מצד פחד עצום שזהו בחי' דוד כנ"ל, אלא אדרבא מצד בחי' מוחין דגדלותי' שהי' בו עד שהי' ממשיר בחי' הדעת גם בריקוד שהדעת נסתלק שם והוא ענין המשכת הדעת לנוק' שהן כנ"י שנחסר ממנה בחי' הדעת דנשים דעתן קלות ורב שמואל זה הי' ממשיר בכנ"י הדעת ע"י הריקוד שהי' מרקד לפני הכלה בנ' הדסים להיותו מבחי' הדעת דגדלות דדכורא, (ולפי"ן כיצד מרקדין לפני הכלה אינו מדבר בצדיקים שמרקדין עם הכלה אלא כמו

וכמו שסיפרו [בהכתי' שמספרים] על הבעש"ט ז"ל שגם בעת עוצם הפלגת שמחתו . . . בפחד אלקי עד שהלבינו פניו: הובא כס' שבחי הבעש"ט [ראה ס' שבחי הבעש"ט מכתי', ירושלים תשמ"ב, ע' 254].
כריקוד הלל הזקן . . . אם אני כאן הכל כאן . . . כמ"ש במ"א: טובה נג. א. ראה סה"מ תקס"ב ח"ב ע' שלו.
תריח בראשית מא, ד. ס' מאמרי אדהאמיצ' במדבר ח"א ע' מה. וראה גם אוה"ת נ"ד ס"ע יב.
והנה להבין בתוס' ביאור: סעיף זה מיוסד על ד"ה ענין רב שמואל בר יצחק, בסידור עם דא"ח קכח, א.
ובתוס' הגהות באוה"ת סידור (דרושי חתונה) ע' קצח ואילך. [ובכתי' נמצא ג"כ ד"ה זה מהרה"ח הרי"ה מפאריש].

דגדלות: בקונט' מאמרים יקרים נדפס: דדעת.
דנשים דעתן קלות: ע"פ שבת לג. ב. יעוד.

ריקוד החתן נגד הכלה להמשיך בה בחי' הדעת או אפשר [גם] בריקוד לפני הכלה מדבר ליתוי בה כח לקבל שפע הדעת דדכורא כו' והכל א'. ולהבין זה יש להקדים ענין מאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו' דאמרז'ל כתיב בתורת ה' חפצו וכתיב ובתורתו מעיקרא כי עניד אדעת' דנפשי' עניד כו', והנה פי' אדעת' דנפשי' עניד כי יש במצות תי' ב' מדריגות הא' לתקן נפשו ע"י התורה והוא מפני שא"ס מאיר בחכמה שבתורה וכאשר תדבק נפשו ושכלו בתורה יקבל א"ס בנפשו ותעלה נפשו לידבק בא"ס ממש אשר לא ה' ביכולתה לידבק ע"י אוי"ר בתפלה משום דאין ערוך לבע"ג עם בלתי בע"ג כו' וכמ"ש בזוהר ג' קשריו הו' ישראל מתקשראין באורייתא ואורייתא בקוב"ה וע"י ממוצע דתורה יקשר ויצרור נפשו בצרור החיים את ה' ממש, וז"ש מעיקרא בתחילת עסק האדם בתורה עיקר הכוונה לתקן נפשו ולהעלותה, וז"ש בתורת ה' חפצו אך חפצו זה אדעת' דנפשי' רק כשביל תיקון נפשו ונמצא נפשו אלקית בחי' מקבל אור וחיות תיקונה מן התורה והתורה נקרא משפיע, וזהו שלפעמים התורה נקרא חתן וכנ"י כלה כמו ביום מ"ת כידוע, ואח"כ בתורתו יהגה כו' שהתורה בחי' מקבל ונק' מאורסה והעוסק בה נקרא חתן משפיע והיינו עסק התורה לשמה דוקא לשם התורה עצמה להשפיע בה גילוי א"ס ולא לתקן נפשו ומפני שמשפיע וממשיך א"ס בתורה נקרא תורתו על שמו כו', וז"ש בע"ג דעיקר כוונה בתורה הוא להמשיך א"ס בחכמה שזהו לשמה, (וזהו מי שתורתו אומנתו שפטור מן התפלה שנק' חיי שעה וכמ"ש במי שהי' מאריך בצלותא מניח חיי עולם ועוסק בחיי שעה כי חיי עולם הוא המשכת א"ס בחכמה שבתורה וחיי שעה הוא חיי הנשמה אלקית מוי' התורה ע"י אוי"ר דתפלה

ליתן: בקונט' ס"ט: ויתן.

מאמר רב ששה: פסחים סח, ב: רב ששת כל תלתי' יומין מהדר ל' תלמודי' כו' ואמר חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו' מעיקרא כי עביר איניש אדעתא דנפשי' קא עביד. דאמרז'ל כתיב בתורת ה' חפצו וכתיב ובתורתו: תהלים א, כ. ע"ז יט, א: בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולכסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומט ולילה. וראה גם לעיל ע"ז יט: כמו שידוע ומבואר במ"א ע"פ ובתורתו יהגה כו' דמעיקרא כו'. ולעיל במאמר זה ס"ב (קרויב לתחילתו) ובהמ"מ שם.

בזוהר ג' קשריו הו': ראה זח"ג עג, א. [ובהמ"מ ע"ז עוד בהמ"מ כס' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"א ס"ע צט ואילך].

לפעמים התורה נק' חתן וכנ"י כלה כמו ביום מ"ת כידוע: [אוצ'ל: ביום חתונתו זה מ"ת. ע"פ תענית כו, ב]. ראה לקו"ת ברכה צג, סעי' ואילך. ס' מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב ע' כ, סה"מ תקס"ה ח"א ע' רלו. סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרה. שערי תשובה לאדמו"ר ח"ב ט, ג"ד. ס' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"א ס"ע שלב ואילך. להלן בחי' ד"ה משמח חו"ב.

ונק' מאורסה: ברכות גז, א. ועוד.

כע"פ שטיקור כוונה בתורה הוא להמשיך א"ס בחכמה: ראה לקו"ת שלה מז, רע"ג. שה"ש לב, סעי' ס' מאמרי אדמו"ר דברים ח"א ע' רמ, ובהמ"מ שם.

מי שתורתו אומנתו שפטור מן התפלה . . . מניח חיי עולם: שבת יא, א. וס"א: א: רבא חז"י לרב הגנוא דקא מאריך בצלות' אמר מניחין חיי עולם ועוסקי' בחיי שעה. וראה לעיל ע' מא וע' מז. וש"נ. חתן התורה: כ"ה בהמ"מ. ובקונט' מאמרים יקריים: בתורה.

דאורייתא בלא דו"ר לא פרחא לעילא כו' שאין תיקון לנפשו באור תורה כנ"ל כ"א כשלומד באו"ר דוקא כידוע), ולפי זה [ענין] עוסק שלא לשמה אינו שלא לשמה ממש אלא שעוסק אדעת' דנפשי' לבד כנ"ל ולא בשביל התורה להמשיך בה א"ס ולכן אמר שמתוך שלא לשמה בא לשמה דהיינו מתוך העסק דבתחילה אדעת' [דנפשי'] לתקנ' יבא מזה דוקא לעסק לשמה לשם התורה עצמה והא כהא תלי'.

ולכאורה אין כ"ז מובן דהלא כבר נמשך א"ס בתורה דאורייתא מח"ע נפקת וגילוי א"ס הוא בחכמה שבתורה גם קודם שנאצל ונברא העולם ונקרא משל הקדמוני וכמ"ש ואהי' אצלו אמון כו' וכידוע, וא"כ מה צורך האדם לעסוק לשם התורה להמשיך בה גילוי א"ס ומה תיקון יגיע לתורה מהמשכה זו שאדם ימשיך בה יותר מגופו של אור העליון שבהי מכבר וכמ"ש ותורה אור, ועוד דאם מעיקרא עביד אדעת' דנפשי' הרי ה' נפשו בחי' מקבל מאור תורה רק מצד גילוי א"ס שבה ואיך בחי' מקבל גילוי אור מצומצם רק כפי שיעור קבלת נפשו יהי' אח"כ בחי' משפיע להמשיך בתורה גילוי א"ס שלא ה' בתורה זה פלא גדול לכאורה, ולא עוד אלא שתלה העסק בתורה לשמה לשם התורה לפי הערך העסק דאדעת' דנפשי' בתחילה דוקא העיקר בטפל דוקא כו'.

אך הנה כ"ז יוכן עפי' הנ"ל בענין שירוי ושירה כו' דשיר העולה מלמטה למעלה גורם ירדת השיר העליון שירד מהעלם העצמו' לגילוי בג' קוין כו', ותחילה יש להקדים ענין הידוע בפי' חכמות בחוץ תרונה ח"ע דאתמשיך בחי' שזהו ביטול היש דחי' שגורם ביטול העצמי דיראה תתאה גורם יראה עילאה דמ"ה העצמי וכמ"ש יהיב חכמתא לחכימין דוקא שכל מי שיש בו בחי' ביטול העצמי מישות שלו בלימודו יותר מוכן לקבל ביטול העצמי דחכמה שמצד גילוי אלקות כו', וכידוע בענין והחכמה מאין תמצא שיש בזה ג' מדריגות הא' בחי' יש דחכמה כאשר נמצא כבר במציאות מאין כו' והב' בחי' אין דחכמה שהוא בחי' מקור החכמה כמעיון הנובע שהוא ממוצע בין

דאורייתא בלא דו"ר לא פרחא לעילא: ראה לעיל סי' כ, בתחילתו. ושי' שמתוך שלא לשמה: פסחים נ, ב.
 דאורייתא מח"ע נפקת: זחי' סב, א, פה, א, קכא, א, זחי' פא, א, קפב, א, רסא, א.
 ונקי משל הקדמוני: ראה לעיל סי' [פיסקא], ומעתה יש להבין קרוב לתחילתו]. ושי' ואהי' אצלו אמון: משלי ת, ל.
 לתורה: בקונט' מאמרים יקרים: לנפשו.
 שבה: שם: שבא.
 ותורה אור: משלי ו, כג.
 עפי' הנ"ל בענין שירוי ושירה: [בקונט' שם: שיר שירה], ראה לעיל סי' אילך.
 חכמות בחוץ . . . ח"ע דאתמשיך . . . יהיב חכמתא לחכימין: ראה לעיל סי' [קרוב לסופו]. ושי' והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.

התהום והנהר כו' ובחי' [עצם] המקור לכל מקור דחכמה כההם עצמו ונקרא יש האמיתי כידוע ומבואר במ"א, וכך ג' מדריגות הללו יש בתורה דאורייתא מח"ע. עצמה שמאין תמצא נאמר בה ואהי' אצלו אמון כו' ונקרא תורה שלמעלה קודם שירדה באצ"ו ובריאה כו' ואמרו דודו ה"י מחבר תורה שלמעלה בקובי"ה עצמו, (ומ"ש נובלות חכ' של מעלה תורה היינו תורה דאצ"ו ובריאה כו') וידוע דאורייתא מח"ע נפסקת הענין הוא מאין דח"ע ליש דח"ע שלפני האצ"ו כמו בחי' אין דחכמה הקדומה דאיך ולמעלה מדריגה הב' והג' עצמית האין האמיתי טרם שנמשך ממנו אין דחכמה [ש]נקרא יש האמיתי כמו משל התהום עצמו כנ"ל, ונמצא מ"ש ואהי' אצלו הוא בחי' ממוצע שיהי' אור התורה מקבל מעצמית השעשועים וירדה למטה באצ"ו ובריאה כו' בבחי' יש (והיינו מה שיש בתורה ב' מדריגות סתים וגליא הנגלות לנו בא בבחי' יש מאין דנסתר דחכמה הקדומה כו', וז"ש ח"ע דאמשך בחי' בכלל וחכמה הקדומה בחי' הנסתר בחי' ממוצע בין העצמיות כו') וידוע דנשמות ישראל יש בהן ג"כ ג' מדריגות הנ"ל [בתורה] וכמ"ש הבוחר בתורה הבוחר בעמו כו' דישאל עלו במח' הקדומה כמו התורה ממש, וז"ש בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל שנק' ראשית כידוע והיינו כמו שנמצאו מעצמיות השעשועים ממש מיש האמיתי לאין כו' וירדו למטה באבי"ע וכמו שא' נשמה שנתת בי טהורה בבחי' אצ"ו ובראת ויצרת כו', והנה המדריגה האחרונה הוא מה שהנשמה יש מאין כו' לפי שרש מקור חוצבה באצ"ו בתו"ב וז"א כו' וביטול היש שלה לאין הוא כח מ"ה שבנפשו והב' שישאל עלו במח' בחי' אין דמ"ה העצמי שבא מצד גילוי עצמיות אא"ס שלכך נק' ראשית והוא מ"ה הפנימי שבנפש האלקית שביכולתה לבא למס"ג על קדה"ש כידוע, והג' בחי' שעשועים העצמיים שבה כו' (כמו המו מעי לו כו' ונק' שעשועים כו').

וזהו מעיקרא אדעת' דנפש' לתקנה להיות ביטול היש שלה לאין ע"י העסק בדו"ר דוקא שהיא ביטול שמצד הדעת באו"ר כו', וזהו משום דישאל שלמטה מיתקשרא באורייתא כו' דס"ר נש"י כס"ר אותיות בתורה שבכתב כידוע ומקשר נפשו בחלקו באותיות שבתורה ונקרא בחי' מקבל

מח"ע עצמה: בהכתי' מח"ע כו' דח"ע עצמה.

דודו ה"י מחבר: ראה לעיל סי"ח [פיסקא: ומעתה יובן]. וש"נ.

נובלות חכ' של מעלה: ב"ר פי"ז, ה.

בתורה . . . סתים וגליא: ראה זח"ג עג, א. ועוד.

דישראל עלו במח' הקדומה: ראה ב"ר פי"א, ד. ובכ"מ.

בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל: ראה פירש"י ר"פ בראשית. ועוד.

נשמה שנתת בי: נוסח ברכת אלקי נשמה" — בריכות ס, ב.

המו מעי לו: ירמ"י לא, יט.

דס"ר נש"י . . . בחושי"ב כידוע: ראה לקו"ת בהר מג, ד. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תרעה.

דברים ח"א ע' נה. וש"נ.

כנ"ל, ואח"כ ע"י ביטול היש ביותר גורם ירידת והמשכת עצמיות השעשועים באיני דחכמה שבתורה להיות שבא לכלל ביטול עצמי בחי' מה הפנימי שבנפשו כנ"ל, אז התורה בחי' מקבל ממנו כי הרי הוא מחבר תורה שלמעלה בקוב"ה עצמו דהיינו לשמה לשם התורה עצמה כי ישראל עלה כמח' הקדומה שגם הם שרשן בעצמות ממש וע"י דיבור שלהם בתורה ביכולתם להמשיך עצמות אא"ס שנק' אין האמיתי או יש האמיתי גם באין דחכמה שבתורה להוסיף בה גילוי אור העצמיות והוא ענין רננה דאורייתא בחי' שיר העליון הנ"ל שירוד מהעלם* העצמית השעשועים לגילוי בג' קוין שהן בחי' אותיות דתושב"כ בבחי' אמ"ר את ה' האמרת* פועל יוצא שדבר הזה שמדבר משפיע בו מאור העצמי ממש וד"ל. ועדיין אין מתורץ הקושיא דלעיל דמאחר שכבר נמשך אא"ס בחי' דתורה מיש לאין כו' מה יתרון יש בעסק האדם לשמה ומה גם שיבא זה אחר העסק דאדעת' דנפשי' דוקא, דלכאורה לא יש יתרון בג' מדריגות דנשי' בשרשן יותר מג' מדריגות דאור תורה עצמה ולמה יקרא העוסק משפיע לאור דתורה עד שנקרא תורתו כו', אך הענין ידוע מיש לאין ומאין ליש ב' הפכים הן וקמ" העצמיות שוין הן ולכך גדלה מעלת העסק בתורה לשמה ע"י האדם בהיותו בחי' המשכה מיש ליש דהיינו מיש האמיתי ליש דתורה באותיות הדיבור למהוי אחד באחד ממש ואין הדיבור תופס מקום ויש כלל כו' וכמ"ש במ"א.

וירבן זה ע"ד הנ"ל בענין שיר פשוט כו' שסובל עלי' וירידה ואמצע הכל כו' וכמשל העיגול שסובל מעלה ומטה כא' כנ"ל בפ"י תחבקני כו' דקמ"י ממש מלמעלה למטה ומלמטה למעלה שוין ממש אחר שסובל מעלה ומטה כא', וא"כ מה שנתאוה להיות לו ממש דירה בתחתונים כמו בעליונים בשוה זהו מבחי' עצמותו ממש וד"ל, וזהו ענין מצות הקריאה בדיבור התורה יותר ממצות העיון לפי שמבואר למעלה בענין שמח תשמח בפ"י ע"כ יעזוב איש את אביו ואמו כו' שבהכרח יסתלק השכל בשעת קול ודיבור ובעיון עומק השכל יסתלק הקול ודיבור לגמרי אך ע"י השמחה בהשגה יבא המשכות עומק השכל בדיבור במורגש דוקא וא"כ בשירי בקול ודיבור שהוא

כאין דחכמה: בהכתי': באור החכמה.

מהעלם העצמית: בהכתי': מעצם עצמות.

האמרת פועל יוצא שדבר הזה שמדבר משפיע בו: בהכתי': האמרת כו' על מוצא דבר ה' זה נמשך

שמדבר ומשפיע בו.

כנ"ל בפ"י תחבקני: ראה לעיל ריש סי"ב.

שנתאוה . . . יריה בתחתונים: תנחומא נשא טו. וראה תניא פל"ו. ועוד.

מצות הקריאה . . . יותר ממצות העיון: ראה ס' מאמרי אדה"ז ענינים ע' רכ"ה. סה"מ תקס"ז ע' שנט.

שע"ס מאמרי אדה"ז ויקרא ח"ב ע' תקצג. דברים ח"א ע' רמ. וש"נ.

לפי שמבואר למעלה בענין שמח תשמח: לעיל סט"ז.

שבתוכה: בהכתי': אחרי שבהכרח.

בשיר: בהכתי': כשירדו.

רננה דאורייתא ה' בהכרח שיסתלק אור השכל והכוונה ואדרבא מאיר כל עומק הנעלם שבטעמים וניגונים בקול ודיבור מורגש דוקא והיו לאחדים ממש לפי שאין הקריאה מבלבלת הכוונה כלל כמו העיון שהדיבור מבלבל מפני שהקול והדיבור אינו תופס מקום ויש כלל כי דבר ה' הוא מדבר ואין דיבור זה בא בשביל תיקון נפשו בבחי' ביטול היש לאין עד שנאמר שמצד הארת אין דחכמה שהוא היפוך זה יבלבל הדיבור אלא עיקר הדיבור הזה לשמה לשם התורה דהיינו רק להמשיך עצמי שעשועים העליונים שבדבר ה' זה מיש ליש כניל, (ומשום דקמי' אין ויש שוין ע"כ מתאחדים האין דחכמה עם היש דדיבור ואינו ב' הפכים כלל).

ו"ש רב ששת לך קראי לך תנאי פי' מפני שמתחילה אדעת' דנפשי' ביטול היש לאין במסין אפי' שהדיבור נסתלק אז [כי] קשר עיון מחשבתו בתורה [ב]מצות עיון והגית בו כו' כמו בתפלה בש"ע בחשאי כמיש וחנה היא מדברת על לבה וקולה לא ישמע כי הקול מבלבל הדעת ולכך המשמיע קולו בתפלתו ה"ז מקטני אמנה מקטני הדעת כו', אבל אדרבא הא בהא תלי' דעי' דוקא נמשך בחי' עצמות אפי' ממש דקמי' כו' להיות עוסק לשמה ממש הוא מ"ש לך קראי לך בשבילך ולא בשביל עצמו כמו לך לגרמי' כ"א שהוא לשם התורה שנמשך עצמותו ממש שהוא מיש ודל'. וזהו חדאי ששמחה זו שמחת הכלה שמצד שמחת החתן שהחתן כשירוד לנגדה מלמעלה למטה מבחי' שיר העליון הניל והיינו קראי ותנאי תושב"כ ותושבע"פ בדיבור מורגש דוקא [ו]הדעת שלם בתכלית ודל'. ואח"כ יובן ענין הריקוד דרב שמואל אתלתי בג' הדסין שזהו ג' קוין דעצמות אפי' ממש שנמשך בתורה כניל, וזה ה' עושה ע"י הריקוד לפני הכלה שהו ג' קוין דמל' שנחסר בה הדעת בו' יומין דחול כשהיא בבחי' קטנות המוחין וכריקוד דקידוש לבנה כניל שא"א להיות בחי' הדעת בריקוד שכל המרקד אינו מיושב בדעתו אך בתפלה שמאיר במל' מן הדעת ע"כ קולו לא ישמע, ואמנם ע"י השמחה שביין המשמח אלקים יוכל הדעת להאיר גם בריקוד כמו שמאיר גם בקול ודיבור כניל ורב שמואל זה שהי' עוסק בתורה לשמה ולא אדעתי דנפשי' ה' יכול לרקד בשיר וביטול מלמטה למעלה בדעת שלם כדוגמת המל' כשהיא נשבת שנק' כלה העליונה כו' בגדלות הדעת שגם בריקוד לא אבד אפי' טפה אחת מן הדעת כשמואל קמי שבור מלכא כו' לפי שהי' שרשו

בבחי' ביטול היש לאין: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים: בבחי' היש לביטול האין.
 ותנה היא מדברת: שמואל א, יג.
 המשמיע קולו בתפלתו: ברכות כד, ב.
 לך לגרמי' כ"א שהוא: בהכתי': לך לך לגרמך כו' שהוא.
 ממש שהוא מיש ודל': בהכתי': ממש בה שהוא לך ממש ודל'.
 שהחתן: בהכתי' ליתא.
 אתלתי בג' הדסין: בהכתי': אתלתי כדי הדס.

מעצמות הדעת גדולות שבמשפיע שנק' חתן והתורה נק' כלה כמ"ש ובתורתו ע"כ ה' מרקד בנ' הדסין להמשיך הדעת לנוק' למהוי אחד באחד כענין מיש ליש הנ"ל וכענין רב ששת אמר חדאי נפשאי כו', וזה תלוי באדעת' דנפש' שהוא ריקוד הכלה בביטול עצום דשפלות הנ"ל בדוד ושני האופנים הנ"ל הא בהא תלי' ודל'.

(כג) וזהו שוש תשיש ותגל העקרה כו', דהנה כתיב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה וידוע דבינה נק' אם הבנים שהמדות נולדים מן השכל דוקא כמ"ש והאם רובצת כו' שגם אחר שנולדו אוי"ר וכה"ג מן התבוננות מאיר עליהם בבחי' מקיף דשכל והשגה שמחמתו נתפעל באוי"ר וכה"ג והשמחה בהתבוננות הוא בחי' מקיף וזהו אם הבנים שמחה וכנראה בחוש שהתפעלות השמחה בהשגה הוא בתגבורת התפעלות שלא יכיל כלי הלב, וכך יוכן למעלה בבחי' בינה דאצ"י שנק' אם הבנים כידוע דזהו ה"א עילאה וכתיב כאמה כבתה הוא בבחי' המל' ה"א אחרונה דשם הוי' נק' ג"כ אם הבנים לגבי נשמות ומלאכים שבבי"ע ונק' אימא תתאה ונק' עקרת הבית בכללות השתלשלות דבי"ע כו' ונקרא אי"ח כו', והנה השמחה באי מבינה מסיבת יין המשמח כמ"ש החדלתי תרושי המשמח אלקים ואנשים אלקים זה הוא בחי' בינה ומל' אלקי' עילאה ואלקי' תתאה, ולכך בשיר הלויים ששרשו בבחי' גבורות בינה כמ"ש בווהר ע"פ ועבד הלוי הוא כו' שהוא כהתפעלות שמחה שבהשגה בבחי' מקיף כמ"ש אם הבנים שמחה כנ"ל, לא הוי' רק על ניסוך היין דוקא כידוע שאין או' שירה אלא על היין משום דהיין הוא המשמח אלקים ואנשים כו' ואמרו אלקי' במה משמח מכאן שא"א שירה כו'.

ולהבין זה הנה מבואר למעלה בענין ובלילה שירה כו' דשיר של לויים עולה למעלה וגורם שירו שיר העליון שירד מהעלם העצמות בג' קוין כו' וזהו שמחת חתן כו', ותחילה יש להקדים ענין נכנס יין יצא סוד

וזהו שוש תשיש: ראה בהמצויין על סעיף זה להלן בפסקא: ותחילה יש להקדים. ובפסקא: והנה כתיב ועמדו רגליו.

מושיבי עקרת הבית: תהלים קיג, ט.

דבינה נק' אם הבנים . . . והאם רובצת: ראה זח"א ריט, א והערך כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ט ע' 112. תצא ככ, ו.

כאמה כבתה: יחזקאל טו, מד.

אי"ח: בהכתי' מ"ח. [אינו ברור בהכתי' ואוצ'ל: מח].

בא מבינה: בהכתי' כבינה בא.

החדלתי תרושי: שופטים ט, יג.

בוהר ע"פ ועבד הלוי הוא: קרח יח, כג. ראה זח"ג קעח, ריש ע"ב.

שאין או' שירה אלא על היין: ברכות לה, א [וראה בארוכה על מארז"ל זה להלן כתיב ריש ד"ה אשר

ברא].

ותחילה יש להקדים ענין נכנס יין יצא סוד: עירובין סה, א. מכאן [עד להלן פסקא: והנה כתיב ועמדו

מהו דהנה מבואר במ"א בענין ניסוך היין ע"ג המזבח ה' דוקא בשיעור ומידה רביעית ההין יין לכבש ושלישית ההין לאיל וחצי ההין לפר, והענין הוא משום דעיקר ענין ניסוך היין הוא רק בחי' המתקת הדינין לבד (כמ"ש במ"א בענין השיתין שהי' עד התהום למתוק צער ובכ"י דמים תחתונים בוכין, וכמשל תינוק הבוכה שנותנין לו מעט יין ונמתק ונהפך מיגון לשמחה כי מצד שפלותו די לו בהגבהה זו, וכמו הנותן לעבד עני שפל מעט יין מכוסו שמרומומו בזה כו') ולכך צריך ליתן עינו בכוס של קידוש שהוא בחי' המל' שנק' דל ועי"ז מתחזק כחה בדעת כמשל הגדול שנותן עינו כקטן שמתחזק עי"ז כמו ואשימה עיני עליו מצדיק עליון לצדיק תחתון שצריך חיזוק כו', וכידוע שע"י יין המשמח ייטיב לבו למחול לכל חוטא ושונא ולשלח עבד לחירות כמ"ש בזהר כל חירו וכל חידו כו' והוא להמתיק כל דין ורוגז של כל מקטרגים רעים, וזהו גבורות ממותקות להיפך גבורות קשות כאכזריות, ואין מיתוק הדין אלא בשרשו, וכענין ובערת הרע מקרבך כתמימות תארה רעה שאין ביעורו אלא בכעס ורוגז בחמימותי קשה ובה נמתק הרע הזה הקשה בשרשו כמו לעולם ירגיז שיכעס וירגיז על הרע שבנפשו ויתמרמר מאד מאד כו', ובה דוקא עיקר ביעורו ותיקונו בשרשו, ובה יובן בגבורות דנוגה הגשמי' בפר ואיל וכבש שהן ג' מיני גבורות קשות זה קשה מזה בהיות ידוע דבהמיות מיסוד אש חמימות התארה וכעס ורציחה שנק' בער כו' והכבש גבורות שלו [בדמו] שערו ממותק ואינו קשה כ"כ כי אינו קשה והרחמנות נופל עליו יותר כידוע בקול הכבש והתמימות והביטול והקנעה בו יותר, ובנפש הבהמית שבאדם בחי' כבש שבו הוא הביטול והתמימות שברע שלו כמו במאכלים ולבושים ושאר תענוגי עוה"ז אינו רק

רגליו מיסוד על דיה נכנס יין נסה"מ תקס"ד ע' כא ואילך [שנאמר או על חתונת כ"ק אדמרי הציצ' כמצויין בהרשימה בסוף הסי' שם]. וראה להלן חיב דיה קול מצהלות, ס"א ואילך.

נמ"א: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: למעלה וכמ"א.

רביעית ההין יין: פינחס כח, יד. וראה גם ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אריא ואילך.

כמ"ש במ"א בענין השיתין: דיה לה"ע הנסכים, כס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אריא ואילך.

דמים תחתונים בוכין: ראה תקוני זהר ת"ה (יט, ב). מדרש עשה"ז סי' ו. ועוד.

צריך ליתן עינו בכוס של קידוש: ראה ברכות נא, סע"א ואילך. ש"ע אדה"ז סרע"א ס"ח וסי"ט. פתיח שער השבת ספטי"ז. משנת חסידים מס' ליל שבת פ"א מ"ה. ועוד.

ואשימה עיני עליו מצינו: יגש מד. כא. ובוזח' קנג, ב: יוסף ובנימין תרין צדיקין כו' צדיק לעילא כו' צדיק לתתא כו'.

בזהר כל חירו וכל חידו: ראה זח"א קמב, ב. זח"ב קמו, א. זח"ג לט, א. קפט, איב. וראה ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קמב. במדבר ח"ג ע' אריא.

ואין מיתוק הדין אלא בשרשו: פתיח שער השופר פ"א. לקרית הארז"ל וישב לט, א. תניא פ"א. ועוד. ובערת הרע מקרבך: דברים יג, ו. ועוד.

בתמימות קשה: כ"ה בהכתי'. ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: בחמימות על יצר [איצ"ל: יצרן]. לעולם ירגיז: ברכות ה, א.

שנק' בער: ראה גם סה"מ אהלהך לאזניא ע' פד. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' יג. במדבר ח"א ע' קנן. ח"ג ע' תחקי.

בתמימות והכנעה ולא בקשיות הלב ותבערה. הרע הקשה שבדם, אבל באיל גבורות שלו קשים כחום קשה וברע וכעס ורציחה יותר שדרכו להזיק בקרניו גם בהתנשאות יותר מן הכבש ובפרט חומו בווער יותר ממדתי הגבורות קשות יותר שבדמו ודרכו להזיק יותר, ובנפש הבהמית דאדם הוא חמימות תאוה קשה ורע יותר להזיק נשמתו בכל מיני רע וכז', ולפי ערך גבורות דכבש די לו בהמתקה רביעית יין המשמח שהוא כחי' גבורות ממותקות להמתיק הדין ורע בשרשו, ולגבורות קשות יותר כאיל צריך שלישיית ההין יין המשמח, ולפר שהוא קשה מכולם צריך חצי היין הכל במידה ושיעור דוקא, (ובאדם לפי ערך חום התאוה הקשה כך יותר ירבה ערך יין המשמח אלקים בעבודה שבלב בתפלה כב' אופנים א' במרירות להרגיז כנ"לי והב' בשמחה בתשוקה כרשפי אש התלהבות דוקא שבוה דוקא נמתק הרע הקשה של חמימות תאוה כו'), וכך יובן [ב]כחי' אלקים שהיין משמחו לו' כי ידוע כפי' אלקים שהוא כחי' הצמצום והדין להסתיר [שם הוי'] כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים ואין מיתוק הדין וצמצום דשם אלקים רק בשרשו ביין המשמח כו', והמידה ושיעור דיין המשמח אלקים להוציא האור בלתי יסתיר ויחשיך כו' הוא לפי ערך הגבורות הקשות הנאחזים בשם אלקים המסתירים ביותר, והו' ג' מדריגות בכלל כידוע בענין ק"ך צירופים דשם אלקים דמ"ח צירופים האחרונים קשים יותר ולא די להם בהמתקה רביעית ההין כי נקרא פרה סוררת כו' שור דינא קשיא דמקבלת מהשמאל כו' ואיל אינו קשה כ"כ והו' נגד ג' מדריגות דבי"ע כך צריך לניסוך היין במדה לג' אלה כבש כו', וכז' לסלק ולהעביר הצמצום דגבורות דאלקים שמאיר בו החסדים דשם הוי' כו' ודיל.

והנה אם ה' הניסוך היין ביותר מכפי המדה לא ה' ממתיק כל דינין קשין כלל ואדרבא יוסיף בהן כח ועוז ביתר שאת וכידוע בענין היין המשכר שגורם רציחה כי אובד דעתו לגמרי ואינו מרגיש ברחמים ונהפך לאכזר כמו רבה ששחט לר"ז כו', אך אם שותה במדה דוקא יכוון דעתו יותר ויבוא מן ההעלם לגילוי יותר להמתיק כל רע ותאוה קשה כו', (וכך יובן בהתפעלות יין בשמחה שבהשגה אם יאבד דעתו ע"ז נקרא יין המשכר ונופל יותר ברע דפר ואיל וכבש שבנה"ב שלו היפך יין המשמח בדעת שממתקם

ותבערה הרע: בהכתי': ובתבעורות החום.

ממדת: בהכתי': מצד.

כנ"ל: בהכתי': כו'.

בתשוקה: בהכתי': בהשגה.

כי שמש ומגן: תהלים פד, יב.

כידוע בענין ק"ך צירופים ושם אלקים: ראה סי' הליקוטים להאריז"ל ריפ בא. פ"ח ע"ה חמ"צ פ"ה.

שער הכוונות ענין פסח דרוש א'. תר"א קט, ד. ועד.

פרה סוררת: . דמקבלת מהשמאל: ראה דרוש ד, טו. זחי"ג קפ, ב.

רבה ששחט לר"ז: מגילה ז, ב.

לטוב), וזהו ענין ניסוך היין להמתיק לשם אלקים שע"י השמחה יוצא ההעלם דשם הוי' לגילוי ואין שם אלקים מסתיר כלל, וזהו] ענין נכנס יין המשמח אלקים יצא סוד הוי' מהעלם לגילוי וד"ל, אך למה נקרא השמחה ע"ש בחי' אלקים מאחר שזהו נגד הצמצום דאלקים כי אינו מסתיר כו', הענין ידוע דכל עיקר הכוונה בצמצום אינו מצד עצם להסתיר ממש אלא רק כדי שיוכל להיות בריאה יש מאין בע"ג עדימ הרב שמצמצם השכל שיוכל המקבל לקבל כו' כידוע, א"כ שרש צמצום זה חסד הוא למקבלים ע"כ בהגלות נגלות עצם האור דמשפיע דשם הוי' כמו ע"י היין המשמח הרי עיקר השמחה לאלקים הוא לפי שלזה הי' עיקר כוונת הצמצום דאלקים, ולפי"ז יצא סוד ב' דברים הן, א' סוד והעלם דשם אלקים יצא והלך לו כי אלקים [דוקא בשמחה מטעם הנ"ל ועוד יצא שם הוי' מהעלמו באלקי' כו'] והכל א', ויש"א אשה בעלה משמחה ובמה משמחה ביין כו' דע"י שישמח הוי' יבא השמחה בשם אלקים ונקרא יין המשמח אלקים כו'. וזהו אם הבנים שמחה משמחת המשפיע שיצא סוד הוי' כו' והוא באמצעות השיר על היין שגורם ירידה כנ"ל וד"ל.

והנה כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים כו' והיינו עד דמטו רגליו ברגליו כו' שהוא בחי' ריקוד הכלה ברגליה] לנגד ריקוד החתן והוא שיעמדו רגליו על הר הזיתים כמ"ש כשם שאני רוקד כנגדך] דוקא כו'. וביאור הדברים הנה יש להבין תחילה מ"ש על הר הזיתים מה ענין זיתים לכאן, בהיות ידוע ההפך בין יין ושמן שהוא בחי' חוי"ב שהשמן בחכמה והיין בבניה ומבואר כמ"א בענין מחלוקת ריב"ז ורבנן בשמן שצף ע"ג יין אם הוא חיבור לטומאה כו', דהשמן הוא היפך טבע היין המשמח הנ"ל כידוע שטבע השמן לקרר ולהצהיל פנים שהוא בחי' ביטול דחכמה בחשאי דוקא, ואור הפנים שמצד החכמה אין בזה רשפי אש חמימות כלל אדרבא בקרירות וביטול העצמי ביותר וכמ"ש כמ"א בענין הארת תרין תפוחין שבפנים כאשר חכמת אדם תאיר פנים כמו במ"ת ונקרא צהלת פנים משמן דחכמה, אבל יין משמח לבב אנוש עולה מלמטה למעלה ברשפי אש השמחה והתלהבות בלב ומוח [ב]רעש ומורגש בהתפעלות יתירה עד שיוצא

ע"ש בחי' אלקים: בהכח"י ע"י שם אלקים.

אשה בעלה משמחה . . . ביין: ראה פסחים קט, א. תוס' ר"ה ה, סע"ב. וראה סי' מאמרי אדהאמצע במדבר חי"ג ע' אריא.

והנה כתיב ועמדו רגליו: זכר"י ד, ד. מכאן [עד סכ"ד] מיוסד על דיה שוש תשיש בסידור קל"ו, א [נסמן לעיל בריש סי"ט ע"ש]. וראה עוד ע"פ ועמדו רגליו להלן ח"ב סוד"ה משמח חתן וכלה.

דמטו רגליו ברגליו: חז"ב רנת, א.
ומבואר במ"א בענין מחלוקת ריב"ז [- ר' יוחנן בן נורי] ורבנן: שבת ה, ב. ראה אמרי בינה שער הקיש פנ"ד (גב, נב) וואלף). ובתוסמן באורך בהציונים לשם [הוצאת קה"ת, תשמ"ה - דף קמח, ד]. וכמ"ש במ"א בענין הארת תרין תפוחין שבפנים: ראה לקו"ת מסעי צג, ב ואילך. ובכ"מ. זכמת אדם . . . צהלת פנים משמן: ע"פ קהלת ה, א. תהלים קד, טו.

כל סוד נעלם כענין אגברו חמרא אדרדקי כו', וכמו חמרא פקחין כו', זה בא
עד למעלה מן הדעת כמבואר למעלה בענין הריקוד שלמעלה מן הדעת
בסיבת השיר שעל היין דוקא וכר"ש דמרקד אתלת כו'. וכל הנ"ל בענין
הריקוד דכלה גם בבחי' ביטול העצמי הכל ע"י יין המשמח כו', דהשמחה
דיין יוכל לבא להתפעלות שמחת הנפש בעצם רוממות שלה שלא יכיל הלב
והמוח כלל (ואינו כיוון המשכר שאובד דעתו אלא אדרבא מלמעלה מן הדעת
יתיישב אדעתו' ביינו כו' שזהו מדעת קונו כו'), אבל התפעלות העצמי'
שמחת ביטול דחכמה בחי' א"ן היפוך יש זה דהשגה דבינה הוא הנקרא
ריקוד החתן מלמעלה למטה [כביטול דכ"ח מ"ה שבאור פני חכמת אדם כו'
שהוא בחשאי מצד העצם לבד ולא מצד שמחת יין כלל. ויובן זה במה
שמצינו בענין ואחרי הרעש אש לא באש ה' כו' עד קול דממה דקה תמן
קאתי מלכא מלמעלה למטה] שהוא בחשאי היפוך הרעש ואש שאינו באש ה'
דתמן לא קאתי מלכא כלל, וביאור זה ידוע דבאש זה הוא רשפי אש
התלהבות השמחה בהשגה ולא באש ה' שאין אא"ס עצמו שורה רק בבחי'
א"ן דחכמה בחי' הביטול בעצם בבחי' ראי' כו' שהוא בחשאי שנקרא קול
דממה דקה תמן דוקא קאתי מלכא משום דלית מחשבה והשגה תפיסא כו'
בעצמותו רק בחי' כ"ח מ"ה דחכמה הוא כלי לאור גילוי עצמותו והוא בחי'
השמן בבחי' קרירות בחשאי שאינו יש ודבר כלל.

וזהו ועמדו רגליו כו' על הר הזיתים שהוא למעלה מבחי' יין המשמח
אלקים ופי' הר הזיתים הוא בחי' מל' שהוא כנ"י בשיעור קומה כו'
שבכל דור ודור נש"י מתבררים בחכמה כ"ח מ"ה כנ"ל. וכאשר יגיע בירור
דחכמה שנקרא שמן [ב]בחי' נה"י דנוק' בסוף שנקרא עקבות משיחא אוי
נקרא הר הזיתים ע"ש בחי' השמן זיתים בחי' ביטול דכ"ח מ"ה שבא עד בחי'
דומם כהר שצומחים בו אילני זית להוציא שמן, והענין הוא כמבואר במ"א
בענין אני בצדק אחזה פניך וכן בצדקה תכונני שהבירור האחרון דביטול
החכמה מעשה הצדקה שנקרא נה"י בחי' עקביים בפעולת צדקה ונקרא כן
ובסיס, ובדורות הראשונים הי' הבירור דחכמה בחב"ד וחגית כו' והוא כמו
הביטול העצמי שבמצות ת"ת ודיבור כד"ת להיות דיבורו כלי לדבר ה', וכמו
המוחזן והשגות אלקות בתפלה שהוא ע"י בחי' כ"ח מ"ה בבחי' ביטול העצמי

אגברו חמרא אדרדקי . . חמרא פקחין: סנהדרין לח, א. יומא עו, ב.

חדעת קונו: עירובין סו, סע"א: כל המתפתה ביינו (שמפיסין אותו על דבר ומתצה כשטוב לבו בין,
רש"י) יש בו מדעת קונו.

ואחרי הרעש אש . . תמן קאתי מלכא: מלכים א' יט, יא. תקוני זור (ג, ב). וראה סה"מ תקסי"ב ח"ב ע'
תקמ. סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תרטא ואילך. ס' מאמרי אדה"ז על מארו"ל ע' קיא [ובה"מ"מ שם].

כנ"ל: הכת"י: כו'.

במ"א בענין אני בצדק . . בצדקה תכונני: תהלים יז, טו. ישע"י נד, יד. ראה סידור עם הא"ח יט, ב. ס'
מאמרי אדה"מ"צ דברים ח"ב ע' תיד.

דוקא כשיר פשוט וכפול שלא ברעש והתפעלות שמחה שבהשגה דיבינה רק בכח' ראי' לאסתכלא ב'י' ואח"כ באי' רק בכח' ביטול הזה מן העצמי' גם בהשגה [ו]גם באוי"ר שנוולדים מן ההשגה יוכל לבא בח' הביטול דכ"ח מ"ה עד שבא גם לבחי' המעשה דסור מרע [שמצד] היראה ועשה טוב שמצד האהבה ג"כ בכח' ביטול העצמי זה שהי' בחו"ג כו', וכאשר אנו רואים באמת שאין הפרש כלל מצד עצם הביטול בין שהוא בד' קוין כח"ב ומדות או כשבא בפ"מ ע"ד הביטול בעצם של העבד נאמן מכל לבו ונפשו לגבי המלך הרי מוכן לכל בכל כוחיו בשכל ובמעשה ואדרבא בח' הביטול שבא במעשה יותר גדול מכולם כמ"ש החפץ ה' בעולות כמו באוי"ר כו' כ"א שמוע מזבח טוב כו' כמ"ש במ"א בענין פ"י ורגלינו קלות כו' בח' הביטול העצם שבנה"י במעשה הצדקה ליתן מיגיעו וגלימאי כו', והיינו קלות בכח' ביטול יותר מכה הביטול שבח"ב [ו]רצון משום דנעוץ תחילתן בסופן דוקא וכמ"ש סוף דבר כו' את האלקים כו'. וזהו על הר הזיתים דנוקי' כנ"ל בחכמה המברר בעקבים שגובה מכולם והוא ריקוד דכלה עד דמטו רגלין ברגלין של נוק' מריקוד החתן ג"כ בכח' חכמה שבמשפיע בח' ז"א ג"כ מבחי' רגליו כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא דתמן קאתי מלכא וריקוד החתן בחשאי [ו]ביטול שרשו ג"כ למעלה משיר שע"י השמחה ביין מטעם הנ"ל בהפרש שבין יין לשמן וד"ל.

וזהו רני עקרה לא ילדה פ"י כי אם הבנים שמחה מצד הבנים והוא באוי"ר ושמחה בהשגה כנ"ל, אבל עקרה שלא ילדה זה לא בא ביחוד. חו"ב [ל]הוליד מדות אלא הריינה הוא בכח' ביטול מצד העצם כמו בח' שמן הנ"ל שאינו [ב]בחי' יש ודבר כלל ונק' אהבה עצמיות שאינו תלוי בדבר כלל כמו אנכי טוב לך מעשרה בנים כך אהבת ביטול דכנ"י לא מצד לידת אהוי"ר מן השגה ולא נקר' אם הבנים כלל רק מצד אנכי מי שאנכי בעצמו דלית מחשבה והשגה תפיסא ב'י' כו', וריינה זו דעקרה מעורר למעלה ריקוד החתן מבחי' חכמה שלמעלה מבינה יין המשמח כו', (וזהו שהיו האמהות עקרות

בא רק בבחי': בהכח"י: בא בח'.

החפץ ה' בעולות: ע"פ שמואל"א טו, כב.

במ"א בענין פ"י ורגלינו קלות: ראה פיה"מ לאדהאמצ' פצ"ג (נט, ב).

ליתן מיגיעו ונלימא כו': [בכח"י ב כאו: ליתן מיגיעו גשמי]. ראה ביק יא, סע"ב: אפי' מגלימא דעל כתפ"י ועריזי כ"ב מד, ב, קנו, א.

דנעוץ תחילתן . . . סוף דבר: סי' יצירה פ"א מ"ו. קהלת יב, יג.

דנוק' כנ"ל: בהכח"י: דנק' כתר.

מבחי' רגליו: בהכח"י: בכח' רגליו.

ביחוד: בהכח"י: ביחוד.

אנכי טוב לך: שמואל"א א, ה.

אנכי מי שאנכי: ראה זח"א ססו, ב, זח"ג יא, א. לקוית להאריזיל תולדות כו, יט. לקרית פינחס פ, ב. דברים לא, ד. סה"מ תקט"ב ח"א ע' יד.

דוקא שהטעימם מעין עוה"ב שלמעלה מיחוד להוליד, אמנם העקרות הללו [הולידו] וזוהו חידוש הטבע שיגיע בבחי' גילוי העלם העצמי ממש שלמעלה מיחוד דא"א [וויזן] כו' וכמו לעיל אשת חיל עטרת בעלה מצד שרשה דאיש מזרע תולה יולדת נקבה כנ"ל ולכך א' כל אשר תאמר [אליך] שרה כו'. וזהו שוש תשיש ותגל העקרה פ' תשיש פועל יוצא תשיש ותשמח להוציא אור השמחה דאם הבנים שמחה כאמהות שהיו עקרות והולידו והוא שבחי' ביטול דכ"ח מ"ה בחי' שמוי' הנ"ל בהאר"ת פנים שממנה תולד השמחה דאם הבנים, והיינו בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה לפי ששוש תשיש העקרה שממנה ומכחה יבא השמחה בקיבוץ בני' והיינו ענין ויקוד הכלה הנ"ל בבחי' ביטול דחכמה שגורם בחי' הארת פנים דחכמה [דחתן] וריקוד כנגדה, וזהו יאר פניו אתנו פ' מה שיאיר פניו מלמעלה למטה בגילוי מן ההעלם שנקרא שירו כנ"ל אתנו הוא מכוחינו ואנחנו כנ"י עשינו זו, משום דשוש תשיש ותגל העקרה דוקא כנ"ל, וזהו שכרכה זו מפסקת בין והתקין לו ממנו שהוא הלידה דאם הבנים ואח"כ שוש תשיש כו' כדי לבא לבחי' שמח תשמח ואשר ברא שמדבר לעתיד לעוה"ב דוקא וד"ל.

(כד) ולהבין בתוס' ביאור ענין שוש תשיש ותגל העקרה, הנה יש להקדים הפסוק כפירים רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב, דהנה כתיב אחרי ה' ילכו כאר"י ישאג וייל מהו אחרי ה' ומי הוא האר"י שבשגגתו דוקא ילכו וישאגו כו', הנה ידוע דפני אר"י מהימין שבמרכבה שאג ישאג לומר קדוש בתמידות בלי הפסק כלל, וענין שאגה זו ידוע שעיקר ענין השאגה הוא לדבר המופלג ומרוחק ממנו ותשוקתו אליו ביותר ע"כ ישאג ויצעק מנהמת הלב כו', וכן המלאכים שבמרכבה להיות הארת אור אלקי דסובב וממלא מופלג ומרוחק מכלי השגתם ביותר לכך ישאגו בקול רם ונשא' קדוש ומובדל כו' ושגתם בלי הפסק כלל ופני אר"י אל הימין שאגתם בתגבורת האהבה והתשוקה לכלל בעצמ' אור אלקי וזהו כאר"י ישאג כאר"י שבמרכבה, אך מ"ש כאר"י בכף ולא כמוהו ממש הנה ידוע שיש ב' מיני מלאכים א' העומדים מו' ימי בראשית והב' המתחדשים בכל יום

אשת חיל . . . דאיש מזרע תולה . . . כנ"ל: משלי יב, ד. נדה לא, סע"א. ועוד. ראה לעיל ע' רכא.
כל אשר תאמר אליך שרה: וירא כא, יב.

שמן: בהכתי': שמחה.

יאר פניו אתנו: תהלים סו, ב.

ולהבין בתוס' ביאור . . . כפירים רשו ורעבו: [תהלים לד, יד]. סעיף זה מיוסד על דיה כפירים רשו, כספ"ס תקס"ד ע' יח [והוא שם בסמיכות לדיה נכנס יין הנסמן לעיל בסכ"ג]. ונמצא ג"כ המאמר בשינויים ובארוכה בס' מאמרי אדמו"ר — בראשית ע' קכה-קל [בתוך דיה והוא עומד]. ותוכו המאמר בשינויים והגהות באה"ת דרושים לדיה ע' איתגי ואליך [דיה כתיב אחרי ה' ילכו].

אחרי ה' ילכו: הישע יא, ג.

ונשא: בהכתי': וזהו שאר.

שגתם: בהכתי': שגתו.

ידוע שיש ב' מיני מלאכים: ראה לעיל ס"ו, קרוב לתחלתו. וש"נ.

מבירורים דרפ"ח כו' וכמ"ש יוצר משרתים כו', (וזה מצמיח חציר לבהמה גימ' ב"ן דרביע על אלף טורין כו' ונקרא חציר ונכללים בפי בחי' ב"ן העליון וחוזרים ומתחדשים בכ"י כו'), והנה ביאור [ענין] אותם המלאכים שמתחדשים בכ"י מבירורים דרפ"ח כו' הרי הן כדוגמת נשמות שבגופים שהנפש הטבעית תסכים גם היא לעלות כקרבן בהמה ע"ג המזבח ברשפי אש עם בשר הלב כשיחפוץ בדביקות בהו"י אחד ואז עולה כל מה שאכל ושתה ולבש בכל צרכי גופו שמתוך זה דוקא נתחזק כח הנשמה אלקית ג"כ בהתפעלות אלקי בכוונה שלימה יותר כידוע, וזהו כענין בירורים דרפ"ח כו' ששרשם לפני מלך מלך כו' למעלה משרש הנשמ' שמבחי' התיקון ולכך על המאכל יחי' האדם משום דב"ן למעלה ממ"ה דאדם בשרשה והוא מבחי' ס"ג דתוהו כו' כמ"ש במ"א באריכות וע"כ יש בכחם להעלות ולחזק הנשמה אלקית בתפילה באו"ר הטבעים דנפש הטבעית, וז"ש דוד ואני בהמות הייתי עמך כו', וכה"ג יובן למעלה ההפרש בין אר"י לכפיר דהנה [כתוב] הכפירים שואגים לטרף פ"י עז"מ הכפיר הוא ארי קטן ורך בשנים ונקרא גור אר"י הנה שאגתו חזקה יותר מארי גדול מפני ששאגת הכפיר ע"פ הרוב הוא בא בצוק רעבון מהעדר המזון והטרף לנפשו שאז ישאג בקול רעש ונורא כי מצד העדר מזון יצעק ביותר מכפי כח שאגתו בעצם, משא"כ הארי הגדול ששאגתו מצד עצם כוחו ואע"פ שכוחו גדול מכח הכפיר אבל צוק הרעב של הכפיר מתוך הלחץ ודחוק יהי' מזה צעקתו חזקה ביותר כידוע.

והנמשל מזה יובן למעלה במלאכים שמתחדשים בכל יום שנקראים כפירים כדמיון נשמות שבגופים ששואגים לטרף הוא בירורים דרפ"ח ע"ה גי' טרף להיות אור אלקי מופלג ומרוחק ולכך הם רעבים מפני שהם אסורים בחומר גופני, אמנם כאשר יבוררו כנ"ל אזי ישאגו לומר קדוש בעבודה שבלב בשר כו', וזאת הצעקה ושאגה באה מצוק הרעב שרעבים גם צמאים ליוצרים ויצעקו אל ה' בצר להם כמו מהעדר המזון כך יצעקו מהעדר אור אלקי, וזעקתם זאת חזקה יותר משאגת הארי הגדול שהן נשמות ומלאכים עליונים שמתפעלים מצד כח השגתם באלקות מצד עצם הכריאה מששת ימי בראשית רק מפני שקדוש ומובדל מהם או' קדוש כנ"ל ואין זה

מצמיח חציר . . . גימ' ב"ן דרביע על אלף טורין: תהלים קד, יד. סי' הליקוטם להארזיל שמיני יא, ב (ובהתנסמן עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' ד), זח"א יח, ב (ובהתנסמן עוד שם ע' יב). לפני מלך מלך: ע"פ וישלח לה, לא, וראה זח"ג כחה, א. ע"ח שער הכללים פ"א. ש"ח דרושי הנקודות פ"ד.

דב"ן . . . מבחי' ס"ג דתוהו . . . במ"א באריכות: ראה ע"ח שער פנימי ותיצוני (ש"מ) דרוש ד. ה. ס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שיב. דברים ח"א ע' קיב. ח"ב ע' תלב. וש"נ. וז"ש דוד ואני בהמות הייתי עומך: ראה לעיל סוסכ"א. וש"נ. הכפירים שואגים לטרף: תהלים קד, כא. דרפ"ח ע"ה [= עם הכולל] גי' טרף: ראה מק"מ לזח"א ס, א. (ובהתנסמן עוד בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' שג).

בא מן ההעדר כו' לכך שאגת הכפירים לטרף שמתהווים מבירורים דרפ"ח כו' גדלה משאגת האר"י, אבל האר"י [הגדול] שבמרכבה שאגתו בתמידות בלי הפסק כלל מאז שנברא יש מאין ושאגת הכפיר אינו אלא לפרקים כששואגים לטרף לבד, ומפני ששורש הבירורים דרפ"ח שבא מן מלכים דתהו גבוה מבחי' שם מ"ה כו' ע"כ שאגת הכפיר גדלה למעלה מן האר"י וד"ל. (ושורש הדברים דאר"י אותיות רא"י דחכמה ואר"י גימט' רי"ז שהוא גימט' גבורה ואר"י עילאה דאכל קרבניו הוא חכמה עילאה ואר"י תתאה גבורה תתאה חכמה תתאה דככת מ"ה דח"ת איתברירו רפ"ח כו', וזהו הכפירים שואגים לטרף שיבררו רפ"ח ע"ה טר"ף, וזהו ג"כ ענין טרף נתן ליריאו הן נשמות שבגופים שמבררים בירורם דרפ"ח שנק' טרף, ושורש הנשמה למעלה ע"ז אמר כאר"י ישאג בבחי' כיטול העצמי מסובב וממלא כו', והנשמה שלמטה בגוף נהורא תתאה ע"ז אמר אחרי הוי' ילכו לברר בחי' אחוריים דהיינו מה שנפל בשה"כ ולהעלותו למעלה בע' שנים שניתן לאדם לברר בכל יום כמ"ש ימי שנותינו בהם ע' שנים בהם בהיכלות הנוגה לברר רפ"ח ניצוצין שנפלו בהם, וז"ש טרף נתן כמדה לכ"א כמ"ש ימים יוצרו ולא כו' וד"ל), וזהו אחרי ה' ילכו הן בחי' שאגת הכפירים שהן נשמות שבגופים גשמיים שמבררים בחי' אחוריים בחי' נוגה והליכתם בקודש אחרי ה' מלמטה למעלה ממקום נמוך ביותר כו', אך מ"ש כאר"י כמוהו ולא כמוהו ממש כי האר"י העליון שאגתו מצד עצמות אלקות מלמעלה למטה ממה שמאיר האור בבחי' מקיף עכ"פ, ואמנם שאגת הכפירים באה מכח הנמשך משאגת האר"י שבשמצעם שאגתו של האר"י עילאה יתעורר בהם ג"כ לשאוג אל טרף והוא כח העליון המעורר לתחתונים להעלות מ"ן בירורים דרפ"ח כו' (וכענין ג' משמרות כו' הקב"ה שואג כאר"י) וזהו כאר"י ישאג וד"ל.

וזהו כפירים רשו ורעבו פי' רשו ורעבו כי הנשמות שבגופים שעדיין לא נתבררו שואגים לטרף כנ"ל הן רשים ודלים מצד העדר אור ושפע האלוקי ולכך רעבים וצמאים ביותר ליוצרים כמרת נפש וכענין צמאה נפשי כו' מתי אבא ואראה פני אלוקים מתי אבא עדיין לא בא ע"כ צעקתו ושאגתו

דאר"י אותיות רא"י ראה תקוני זהר ת"ע (קבב, א). זחיג רלד, א. תקוני זהר חדש צט, סע"א. וריש ע"ב. ואר"י גימט' רי"ז. . . . נבונה: ראה פי' הראב"ד לסי' יצירה פ"א מ"ב (לד, ב). סי' מאמרי אדה"ו עה"ת ח"א ע' רות. ביאוריהו"ג, סי' מאמרי אדהאמצ' במדבר ח"ב ע' תתמד. ח"ג ע' שב. המשך תערי"ב ח"ג ע' אשלו. ואר"י עלאה דאכל קרבניו: ראה יומא כא, ב. זח"א ו, ב. זח"ב רעה, א. זחיג לב, ב. ריא, א. רכד, ב. רלה, א. רמא, א. ועוד.

טרף נתן ליריאו: תהלים קיא, ה.
ימי שנותינו בהם. . . בהיכלות הנוגה: תהלים צ, י. ראה סי' מאמרי אדהאמצ' דברים ח"ב ע' שפא. תקנה ואילך. לקי"ת בחוקותי מה, ג. שמע"צ פו, ד. ועוד.
ימים יוצרו ולא: תהלים קלט, טז. וראה לקי"ת שלח נא, ג. נב, א. ועוד.
כי משמרות כו': ברכות ג, א; כי משמרות הוי' הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כאר"י כו'. צמאה נפשי: תהלים מב, ג.

חזקה ונפלאה ביותר כענין מי בוכין מים התחתונים בוכין אנו בעינינו למהוי קדם מלכא שהן נצוצין קדושים שנפלו בעמקי תהום רבא כו' כך רפ"ח נצוצין שנפלו בשבירה חפצים להתברר ולעלות למעלה בבחי' צמאון ותשוקה נפלאה מתי אבא ואראה כו', (וזהו היתה לי דמעותי לחם כו' [שהדמעה עצמה הוא לחם חיותם לפי שזהו תיקונו וכידורו וד"ל]). אבל דורשי ה' לא יחסרו כל טוב, דהנה הכפירים שואגים לא מתוך הרחבה ועונג כארי שנוהם מתוך קופה של בשר כו' אלא מתוך הדוחק והעוני כו' היינו שרעבים וצמאים אבל דורשי ה' הם בהיפוך זה דהנה ידוע בפ"י ושבתם וראיתם כו' בין עובד אלקים כו' שיש שנקרא עובד אלקים והוא לברר ולתקן שם אלקים בבחי' הברורים דרפ"ח כו' והן אשר רשו ורעבו אבל יש נשמות שנקראים עובדי הוי' שהוא בבחי' אא"ס עצמו שבשם הוי' דאצי' יו"ד חכמה כו' טרם שנבדל במסך כו', והנה ידוע דגם שבאצי' איהו וחיהויה חד כו' מ"מ צריך להמשיך תמיד מעצמות המאציל תוס' אור חדש בשם הוי' דאצי' כמו להוסיף אור בחכמה דאצי' שהוא יו"ד דשם הוי' היינו ע"י עסק התורה לשמה בהיות שרש נשמתו ביו"ד שבחכמה דאצי' ממשיך בעסק התורה מאור א"ס תוס' אור בחכמה דאצי' ועד"ז בה"א דשם הוי' בכינה דאצי' כו' וכד"ג בכל פרטי שם הוי' ביחודים עליונים שעושה הכל הוא גילוי אור חדש בד' אותיות דהוי' שכולל כל ע"ס דאצי', וזהו ויעש דוד שם כו', וזהו הנקרא עובד הוי' שמתקן ומוסיף אור חדש בהוי' כו', וזהו דורשי הוי' פ"י דורשי כמו ודרשת וחקרת כו' כי תדרשנו כו' שהוא כמו חקירה שיומשך ויתגלה הדבר מן ההעלם כך דורשי הוי' לגלות בחי' שבהעלם דעצמות שיומשך בהוי' וכענין ברוך כבוד ה' שיומשך כבוד הוי' שבהעלם העצמות ממקומו העצמי כמ"ש שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו ושיהי' נמשך ממקומו להיות למטה ממש כמו למעלה במקומו העצמי זהו הנקרא דורשי הוי' שדורשו ומבקשו שיהי' בגילוי למטה כמו למעלה כמו כי תדרשנו בכל לבבך כו' ואם תדרשנו ימצא לך למטה כמו שהוא למעלה וד"ל, וכן ענין הדרש על פסוק הוא לגלות מה שצפון ונעלם ונסתר בפסוק זה וכן הדורש בתורה מפרש הסתום והוא מגלה פנים בהלכה, וזהו דורשי ה' לא יחסרו כל טוב דהנה מ"ש כל טוב להיות

מים התחתונים בוכין: נסמו לעיל בסכ"ג (קריב לתחילתו).

כארי שנוהם מתוך קופה של בשר כו': ע"פ בריכות לג, א: אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר.

דהנה ידוע בפ"י ושבתם וראיתם: מלאכי ג, י"ח. וראה שה"מ תקס"ט ע' ר"ד. תרי"א ה, ב. לקו"ת בלק עג, ד.

דברים כב, ג. ועוד.

שבאצי' איהו וחיהויה חד: תקוני זרר בהקדמה ג, ב.

יעש דוד שם: שמואל"א ה, יג. ראה וחי' קיג, ב. אגה"ק ריש ס"ה.

ודרשת וחקרת... כי תדרשנו: דברים יג, טו, ד, כט.

דהוא מקומו של עולם: ב"ר פס"ח, ט.

ואם תדרשנו ימצא לך: דברי הימים"א כח, ט.

שיש ב' מיני טוב א' טוב סתם שהוא מורכב במדריגה פרטית כמו האור כי טוב וכן כי טוב חסדך כו' שזהו כמו גילוי אלקות בגי'ע לנשמות בכל עולם לפי ערכו ואור עונג העליון שנקרא זיווא עילאה דע"י מאיר מראש לסוף בכמה מדריגות שונות אך כל טוב [מ]שמע ריבוי הכולל כל מיני טוב ועונג הנה ידוע שזה מבחי' שעשועים העצמיים שהוא עונג הפשוט שלמעלה מהיות מקור לעונג וטוב בפרט ואמנם כולל הכל כמו מרוב כל שכולל כל חיי העוה"ב כו' וד"ל. וז"ש לא יחסרו כל טוב לפי שנגלה עצמות אא"ס למטה כמו למעלה ממש בדורשי הוי' מן העלם עצמותו ממש ע"כ לא יחסרו להם כל טוב העליון שבעצמותו ממש וישבעו ויתענגו מרוב טובו העליון כמו שהוא למעלה, וזהו היפך הכפורים שהן נשמות שלא נתבררו שנקי עובד אלקים כו' שהן רשו ורעבו שהן רעבים וצמאים להעלות נפשם למעלה כמו מים תחתונים בוכים כנ"ל וד"ל.

ובכ"ז יובן בתוס' ביאור ענין שוש תשיש כו', הדנה כמו שאמר כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך הרי עיקר הששון דחתן מן הכלה דוקא כו' ישיש עליך אלקיך הרי ששון דחתן העליון רק עליך הוא כני"י מצד השמחה שישמח בכלה דוקא, אמנם ע"פ הנ"ל מובן בהיות שכנ"י נק' דורשי הוי' שממשיכין גילוי אא"ס למטה כמו למעלה ממש ע"י תו"מ שממשיכין באותיות דהוי' דאצי' ובבי"ע עד עוה"ז השפל ולכך כל טוב העליון שהוא שעשועי המלך בעצמותו לא יחסרו למטה כמו שהוא למעלה א"כ ע"י שמחת הכלה יהי' עיקר שמחת חתן העליון כמ"ש ישיש עליך אלקיך כו' וד"ל. וזהו שוש תשיש פועל יוצא שתשיש לבעלה הוא בחי' סובב הכללי מפני שדרשו הוי' למטה שזהו התענוג שהי' במחשבה תחילה כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים ע"י תו"מ וכענין במי נמלך בנשמתן של צדיקים וכידוע וד"ל, וזהו בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה פ"י כנ"י הן דורשי הוי' הנ"ל שנקראים בנים ולא עבדים כי עובדי אלקים הנ"ל נקראים עבדים שמרוחקים מאור פניו כו' וכמ"ש מתי אבא כו', אבל דורשי ה' נקראים בנים משום דישאל עליה במחשבה בעצמות ממש, והיינו בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה משמחה של מעשה המצות שעיי"ז לא יחסרו כל טוב העליון למטה כנ"ל וד"ל, וזהו שחותם משמח ציון בכנ"י שזהו יותר מעלה מאם הבנים

האור כי טוב . . כי טוב חסדך: בראשית א. ד. תהלים סג, ד.
 מרוב כל: תבוא כת, מז.
 ע"כ: כ"ה בהכתי"י, ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: אבל.
 כחושו חתן על כלה: ע"פ ישעי' סב, ה. וראה לעיל ד"ה ע"פ זה.
 כנ"י: כ"ה בהכתי"י, ובקונט' מאמרים יקרים נדפס: כנ"ל.
 נתאוה הקב"ה . . במי נמלך: תנחומא נשא טו, ב"ר פ"ה, ו. ועוד.
 דישאל עליה במחשבה: ב"ר פ"א, ד.

שמחה שהוא בתולדות המדות אהוי"ר בשמחה דהשגה כו' שזהו יין המשמח אלקים כנ"ל, אבל דורשי הוי' למעלה מיין המשמח אלקים להיותם בבחי' העצמי, ע"כ צריך לזה חתימה בפ"ע שמשמח ציון שהיא עקרה וכמ"ש ותגל העקרה כו', ואח"כ אומר בקיבוץ בני' כו', ואין סותר דבריו מה שקוראה עקרה ואח"כ א' בקיבוץ בני' שבני' אלה לא מיחוד העלאת מ"ן דרפ"ח כו' אלא הם דורשי הוי' מצד שנקראים בנים בעצם וכנ"ל בענין אנכי טוב לך מי' בנים כו' וכאמהות שהיו עקרות והולידו שזהו מחידוש הטבע מעין העוה"ב וכנ"ל וד"ל.

(א) אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו והתקין לו ממנו כו'.
 הנה יש להבין בברכת חתנים מה שברכה ראשונה דיוצר האדם
 שהוא לנגד אדה"ר עצמו פותח בכרוך ואינו חותם בכרוך, וברכה השני'
 דאשר יצר את האדם כו' שנגד חוה שהתקין לו ממנו בנין מן הצלע כו'
 פותח בכרוך וחותם בכרוך, הלא אדה"ר הוא העיקר ה' ראוי שיהי' בו ברכה
 בפתיחה וחתומה ולא כחוה שאינה אלא א' מצלעותיו כו'. אך הנה ידוע
 דאדם הוא נעשה בצלם אלקים וכן חו"ה שהתקין לו ממנו כו' וזהו למעלה
 מבחי' ז"א ונוק' שכללותם נק' אדם כו' והוא ג"כ ענין תושב"כ ותושב"פ
 שבתושב"כ בחי' דכר משפיע ותושב"פ הוא בחי' נוק' מל' קרינון לה
 ותושב"פ מקבל מתשב"כ כידוע וכללותם יחד נק' אדם וכמ"ש זאת תורת
 האדם כו', וז"ש תורה צוה לנו משה דוקא שהוא בחי' תושב"פ ופי' שמשא
 בחי' משפיע מתושב"כ לתושב"פ כו'.

וביאור הענין ידוע דכל מצוה הכתובה בתושב"כ לא נתפרשה כהלכתה
 בכל פרטי' רק נכתבה בדרך כללי' ובקיצור וברמז לבד כמו פ'
 ציצית ועשו להם ציצית ולא נתפרשה כלל איך ומה לעשות הציצית וכן
 וקשרתם לאות כו' וכן בסוכות תשבו וכה"ג, ובתושב"פ נתפרש כל פרטיה
 בהלכות ציצית ותפילין וסוכה והכל למדו מן המקרא בדרך דרש או רמז
 כמו ר"ע ה' דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות כי בקוצין ותגין
 ג"כ נרמזו כל פרטי דינין והלכות דתושב"פ רק שבתושב"פ באין לידי
 גילוי לבד בפירוש וביאור ובהתפשטות בהרחבה ובפרטי פרטיות ביותר עד
 שבא דבר המצוה למעשה בכל פרטיה אבל בתושב"כ עדיין ה' הכל בבחי'
 ההעלם ורמז ובכללות וקיצור ותמצית לבד ואמנם מבחי' כח ההעלם ותמצית
 שבתושב"כ הוא שנמשך כל פרטי הלכות ודינין דתושב"פ (ואף מה שנמסר
 למשה בסיני בע"פ שאין לו רמז מן המקרא כלל נק' הללמ"מ כידוע לפי
 שמשא נק' מחוקק וסופר שהוא בחי' יסוד אבא וז"ש תורה צוה לנו משה כו'
 כנ"ל וד"ל).

אשר יצר: המאמר (עד להלן סכ"ד) מיוסד על ד"ה להבין בברכת חתנים, בסידור עם דא"ח קלב, ג.
 ונמצא ג"כ מאמר זה בשניונים ובאריכות לעיל בד"ה, לה"ע ברכת חתנים מה שבברכת יוצר האדם' סעי' א"ה.
 וראה בהנסמן עוד בהמ"מ בתחילת המאמר שם.
 מל' שרינון לה: תקוני זתר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.
 ואת תורח האדם: שמואל"ב ז, יט, וראה לעיל במאמר הקודם (קרוב לתחילתו), וש"נ.
 חורה צוה לנו משה: ברכה לג, ד.
 ועשו להם ציצית: . . . וקשרתם . . . בסוכות חשבו: שלח טו, לח, ואתתן ו, ח, אמור כג, מב.
 ר"ע ה' דורש: מנחות כט, ב.
 שמשא נק' מחוקק: ראה בי"ב טו, א, ס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' קצג.

ב) וזהו שמע בני מוסר אביך שהוא תושבי'כ ואל תטוש תורת אבך שהוא תושבע"פ ועד"מ אב ואם שהם המולידים הולד כך תושבי'כ נקרא אב שהוא מקור המוליד כל ציור האדם שבמצות שנק' רמ"ח אברים ושס"ה ל"ת שהן שס"ה גידים בכללות כו' כמשל הטיפה ממוח האב שהוא כחי' מקור כללי להתהוות מציאות הולד בכל פרטי אבריו אך שהוא עדיין ככת בהעלם גדול ברוחניות החיות של כל האברים מראשו לרגלו, ואח"כ כאשר נתקבל כנוק' נמשך ונצטייר הולד כמעני הנוק' בכל פרטי אבריו בהתפשטות והגשמה והתחלקות פרטי מראשו לרגלו וגם בהבדלת פנימיות וחיצוניות [שהוא מובדל בפני עצמו כפנימי' חיות האברים וחיצוני' האברים שנק' חומר וצורה וגם כללות הקומה יש בו כחי' מותרות וחיצוני' שהוא ככחי' צומח לבד כצפרניים בחלק העצמות ושערות בחלק הדם (שנבדל פסולת הלובן שמן האב בעצמות המותרות והן הציפריים ומן פסולת האודם דנוק' שממנו בשר וגידים נמשך השערות כידוע), אבל בטפת הדבר הי' הכל בהעלם עדיין ובלי התחלקות איזה ציור אברים ראש ורגל כלל וגם לא הי' בו ענין חיצוניות כלל כי כולו ברור מכל סיג ופסולת (כמו הלובן שמן האב שכולו ברור דאין הולד נולד רק מן הברור שבטיפה ועכ"ז מן הבלתי ברור נעשה הצפרניים כנ"ל וד"ל).

והנמשל מכ"ז יובן למעלה ע"ד מ"ש שמע בני מוסר אביך כו' תושבי'כ ותושבע"פ נק' אב ואם ודברה תורה כלשון בני אדם כמשל זיווג אב ואם המולידים הולד כנ"ל, וכן א' הביאני אל בית אמי חדר הורתי' וכתוב והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם להרתם כתיב שזהו כמו התהוות הולד בבטן האם, וכידוע דרמ"ח מ"ע שנק' אברים הי' כמו אבר שכלול מבשר וגידים ועצמות כו' שהן ג' מדריגות דחב"ד חג"ת נה"י שבאורות וג' מדריגות דכלים ראש תוך סוף כו' כמ"ש במ"א, וזהו מה שאנו רואים עיקר גילוי הרצה"ע לבא באר"כ הנק' אבר הוא בתושבע"פ שנקרא תורת אבך דוקא כמו שמצטייר הולד בבטן אמו לרמ"ח אברים בהתפשטות

שמע בני . . . תושבי'כ . . . תורת אבך . . . תושבע"פ: משלי א, ח. וראה לקו"ת שמע"צ פה, ב ובהגמ"א בהמ"מ לשם.

הלובן שמן האב . . . האודם דנוק' שממנו נברר גידים: ע"פ נדה לא, א. א. שם לפנינו בשינוי — וראה לעיל במאמר הקודם סי'ב [פיסקא: ומעתה], ושי"ג.

דאין הולד נולד רק מן הבירור שבטיפה: ראה לעיל מאמר הקודם בתחילתו [פיסקא: והנה ידוע]. ודברה תורה כלשון בני"א: כרכות לא, ב. ועוד.

הביאני אל בית אמי: ע"פ שה"ש ג, ד: שהביאתני אל בית אמי ואל חדר הורתי. וראה גם לקו"ת במדבר א, רע"ג.

והתורה . . . להורתם להרתם כתיב: ראה משפטים כד, יב. וכוח"ג מ, ב. והתורה דא תושבי'כ והמצוה דא תושבע"פ להרתם כתיב חסר כד"א ואל חדר הורתי כו'. וראה גם סה"מ תקס"ח ח"א ע' קכ"ט. ס' מאמרי אדמו"ר במדבר ח"א ע' קכ"ב.

כנ"ל ובהתחלקות פרטיות ובהבדלת פנימיות וחיצוניות כו', והוא ענין תושבע"פ הוא פ' וביאור [בפרטי ההתחלקות אופן מעשה המצות איך לעשות בפרי"ם שיהי' כלי קיבול ממש לגילוי אור הוי' שבמצות וזהו] שתושבע"פ מל' קרינן לה שהיא בחי' עלמא דאתגליא שנק' מצות המלך כמ"ש והתורה והמצוה כו', וע"כ באה גם בבחי' הבדלה בין טו"ר בפ"י כמו חייב זכאי טמא טהור כשר פסול בפרטי האופנים כו', משא"כ בתושב"כ עדיין כל המצות הן בבחי' ההעלם וברמז וקיצור ולא בא עדיין לבחי' גילוי התחלקות אברים כו' כמשל הטיפה דדכר המוליד כו' וד"ל.

ג) והנה כמו בבחי' המל' שבאה בבחי' הגילוי בדיבור להחיות כל העולמות מאין ליש שיורד ומשתלשל למטה מטה מפני שמשם יפרד והי' לד' מחנות כו' שנקרא עלמא דאתגליא כו' כמ"ש מלכותך מלכות כ"ע עד שמלכותו בכל משלה והוא שאת זה לעומת זה עשה האלקים וכן הע' שרים דנוגה דעש"י שמקבלים מבחי' החיצוני' דחיצוני' שבמל' כמ"ש בזהר בשערה אחידין כו' שהוא בחי' צומח דבחי' השערות וצפרניים כידוע וכך הוא בתושבע"פ מל' קרינן לה שבא בבחי' גילוי האור בכלים מכלים רבים כנ"ל, הרי יורד ונמשך בהשתלשלות בבחי' פנימיות וחיצוניות דחיצוניות ג"כ והיינו מה שבא למטה מטה כ"כ להפריד ולהרחיק יניקת החיצונים מבחי' שערות וצפרניים וכה"ג והוא להבדיל בין טמא לטהור ובין כשר ופסול כו' שלא יקבל יניקה כל פסול וטמא כו' והוא ע"י הרחקת האיסור בגזירות וחומרות דקדוקי סופרים הרבה ביותר ממש בתושב"כ מפני שצריך שם שמירה יתירה מן החיצונים מצד שבא האור בבחי' גילוי אחר גילוי בהתחלקות פרטיות ביותר כו', משא"כ בתושב"כ ששם עדיין הכל בבחי' ההעלם ולא בא עדיין בבחי' התחלקות ציור האדם בפנימיות וחיצוניות כו' אלא אדרבה הכל בבחי' הפנימיות והתמצית שאין בו שום סיג ופסולת כלל כמשל הטפה שאין הולד נולד אלא מן הברור כו', וזהו כל אמרת אלויה צרופה כו' וכמו אותיות דתושב"כ שהן במספר קצוב לא יוסיף ולא יגרע בחסר ויתיר קרי וכתוב כו' וד"ל (וכמ"ש במ"א בענין ותהי להם הלבנה לאבן כו' שאותיות תושב"כ הן אותיות עצמיות שבאים מעצם המשפיע בבחי' מ"ד דדכורא משא"כ אותיות תושבע"פ בחי' מל' כו' שהוא כמו בחי' מ"ן דנוק' שמצייר הנוולד ומבדיל בין פנימיות לחיצוניות עד שניכר בו החיצוניות מובדל בפ"ע כנ"ל ע"כ תושבע"פ בכל לשון ששונה כו' וד"ל).

מלכותך מלכות כל עולמים: תהלים קמה, יג.

שאת זה לעומת זה: קהלת ז, יד.

ביותר בשערה אחידין: ח"ג פ, ב.

כל אמרת אלויה צרופה: משל ל, ה.

וכמ"ש במ"א בענין ותהי להם הלבנה: נח יא, ג. שה"מ תקס"ח ח"א ע' עז. ומקבילו בתו"א משפטים עז, ד.

ד) וּבְכֹז' יובן הטעם מה שבתושבע"פ נאמר חתום תורה בלימודי דוקא שהוא בתושבע"פ שנק' לימודי כמ"ש אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני כו' וכמ"ש וכל בניך למודי הוי' שהן ת"ח שעוסקים בתושבע"פ נקראים לימודי הוי' שמקבלים ולומדים הכל מתושבי"כ שהוא בכחי' שם הוי' כו', וז"ש חתום תורה בלימודי שבתושבע"פ שנק' לימודי צריך בחי' חותם לחתום אותה כדי שלא יקבלו החיצונים יניקה כו'. והענין הוא כידוע בתועלת החותם שהוא רק לשמירה מידי זרים כמו חותם החיצוני שעושים על המכתב שלא יפתח אותו זר לקרותו רק מי שנשתלח אליו המכתב וכך עושים חותם על חבית יין וכה"ג לשמור ממגע נכרי או שלא יפתח אותה בלתי בעל היין לבדו, וכך הוא כל חותמות שעושים לשמירה על כל דבר שצריך שמירה מידי זרים כו'. ויש עוד ענין חותם הפנימי והוא מה שחותם אדם שמו באיזה כתב או פסק דין שעי' החותם הזה נתקיים הדבר שבכתב ופסק זה בלתי ישונה עוד, משא"כ גם כאשר נכתב כבר רק שהוא בלי חתימה יכולים עדיין לשנות, ע"כ כל זמן שלא יחתמו עדיין אין פסק דין למעשה אבל אחר שנחתם הוא גמר הפסק כמו אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב כו', ונמצא שעיקר הגמר של הבירור במכתב הפסק הוא כשצריך לחתום שאז ודאי כבר הוברר הדבר מכל סיג ולא ישונה עוד לנטות ימין ושמאל והוא הנקרא קיום ובירור שבגמר דבר משפט למעשה וזהו נק' חותם פנימי וד"ל, וכך בענין החותם שבתושבע"פ דוקא בחי' חותם חיצוני לשמור מכל יניקת חיצונים כמו חייב פסול וטמא כו' מפני שצריך שמירה ביותר מטעם הנ"ל שבא בכחי' התחלקות ביותר כו' [וחותם הב' הוא פנימי שהוא קיום הדבר שלא ישונה עוד כמו בכל מצות שבתורה אך שיהי' למעשה שנק' קיום הדברי תורה בלי שינוי עוד] לעשות ציצית ותפילין באופן אחר כו' והוא ג"כ ענין הבירור בגמר הדבר שיהי' מעשה המצוה כך ולא כך, וכל זמן שלא נחתם הדבר בכחי' חותם בתושבע"פ אין זה גמר הבירור ולא קיום כו', ומפני שחושבע"פ הוא גילוי רצון העליון שבתושבי"כ לגמור מעשה בפרטות דוקא ע"כ אמר חתום תורה בלימודי דוקא שהוא בתושבע"פ שם הוא בחי' החותם לגמור ולקיים הדבר כו' וד"ל.

ה) וּלְהַבִּין זה בתוס' ביאור למה בתושבע"פ דוקא צריך חותם לשמירה ולא בתושבי"כ כנ"ל (וגם ענין חותם פנימי הנ"ל הרי א' חותמו של הקב"ה אמת ואין אמת אלא תורה שהוא תושבי"כ דוקא כו') יש להקדים ענין א' והוא מה שאנו רואים שבתושבע"פ יש עוסקים שלא לשמה כלל כמו לקנות ולהתייחר ולעשות קורדום כו' לפרנס א"ע ולהטות משפט בשומד כו'.

חתום תורה בלימודי . . . אנהגך אביאך . . . וכל בניך: ישעי' ה, טו. שה"ש ה, ב. ישעי' נד, יג.
אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך: ע"פ אסתר ה, ה.
חותמו של הקב"ה אמת . . . אלא תורה: שבת נה, א. ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ועוד.

עד שנק' סם המות כמו שא' למשמאילים בה סמיא דמותא היפוך סם חיים שנאמר בתורה כי הוא חייך כו' עץ חיים היא כו', ואיך תהי' התורה עצמה לו סם המות להשחית נפשו ולהפרידה לגמרי מאלקים כו' (והיינו רק בתושבע"פ כי בקריאה בתושב"כ אין שם ענין להתגדל ולקנות ולהרים וכ"ש לעבור על מ"ש בתורה כו'), אך הענין הוא כידוע שיש בחכמה ב' מדריגות שהן ב' הפכים והוא הא' מה שהחכמה היא בבחי' אין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא כו' והוא בחי' מה שבחכמה שלוח נקרא כ"ח מ"ה כמו מה שפשטת כו' והוא בחי' הביטול במציאות לבחי' אין האלקי' כל שמשיג ומבין יותר ביטול היה לאין עד רום המעלות ברוממות ועצמות אור א"ס ב"ה איך שהוא עילת כל העילות סתימא דכל סתימין דלית מחשבה תפיסא ב"י כלל ואעפ"י שנתפס בהשגה והבנה כל פרטי ההשתלשלות מאין ליש הרי הוא בא יותר מזה לבחי' הביטול דיש לאין מצד עצם בחי' כח מה דחכמה שהוא בבחי' אין וביטול בעצם כו', והמדריגה הב' בחכמה הוא היפוכו שהוא בחי' היש שבחכמה שנקרא מה לשון מהות דוקא היפוך בחי' הביטול מיש לאין הנ"ל כמו שא' והחכמה מאין תמצא במציאות יש עכ"פ והוא מה שנדמה לו שמשיג איזה דבר מה ועושה מהשגה וחכמה זו עצמה יש נפרד מאלקות לגמרי עד שהוא בבחי' גסות ויש נפרד ממש, וכמו"כ אנו רואים [במעשה בראשית שנא' כולם בחי' עשית שהוא הפועל בעשי' ממש שהוא בחי' יש נפרד ונעשה מבחי' החכמה דוקא] כאשר הוא נמצא בבחי' יש מאין וכמ"ש בראשית בחוכמתא כו' ועכ"ז יש במע"ב כולם מראש לסוף בחי' הביטול מיש לאין ממש וכמו בכל שבת עליות העולמות בכלל ובפרט כידוע והוא מבחי' האין דמ"ה דחכמה שמוזה יבא ביטול היש לאין ולכך נקרא שבת בחי' קדש דחכמה וד"ל.

ו) וכך יובן ג"כ בדוגמא בבחי' החכמה שבתורה שיש בה ב' מדריגות הנ"ל א' בבחי' אין ומה דחכמה שהוא בבחי' ביטול גדול לאא"ס ב"ה שמלוכש בה והוא העוסק בתורה לשמה לשם התורה כידוע וכמו מי שתורתו אומנתו שאינו אלא כלי לדבר הוי' שמדבר כמו תען לשוני אמרתיך וכמ"ש במ"א כמ"ש ואשים דברי פיהך כו' שהוא בתכלית הביטול והעדר הרגשת עצמו בשעה שלומד ומדבר דבר הוי' זו הלכה (וכר' יהודא דכולא תנויי

למשמאילים בה . . . כי הוא חייך . . . עץ חיים: שבת פת, ב. משלי ד, יג [שם: כי היא חייך, ואולי טעות המעתיק כאן, ובנצבים ל, כ: לאהבה את ה' אלקיך גו' כי היא חייך גו']. משלי ג, יח.
 והחכמה מאין תמצא: איוב כה, יב.
 מה שפשטת: וז"א א, ב.
 דלית מחשבה תפיסא ב"י כלל: תקוני זהר בהקדמה דיה פתח אליהו.
 בראשית בחוכמתא: תי"ר ר"פ בראשית.
 העוסק בתורה לשמה לשם התורה כידוע: ראה לעיל במאמר הקודם סכ"ב (בתחילתו) ובהמ"מ שם.
 תען לשוני . . . ואשים דברי: תהלים קיט, קעב. ישעי' נא, טז.
 בדבר ה' זו הלכה: שבת קלח, ב.
 וכר' יהודא תנויי בניקין: ברכות כ, א. וראה ס' מאמרי אדהאמצ' דברים ח"ב ע' שעד, וש"נ לכ"מ בד"א.

בנזיקין) באימה ויראה כמו במית ממש כו' וע"ז א' כי הוא חייך כו' לפי שמצד בחי' אין ומה דחכמה שבתורה יש בה גילוי עצמות אא"ס ב"ה ממש וד"ל. ומדריגה הב' הוא בחי' היש דחכמה שבתורה כאשר הוא עושה מחכמה שבתורה הניגלית סברות שכליים יש ודבר בבחי' גסות ופירוד כמו האומר אין לי אלא תורה לי דוקא כלומר אין לי אלא החכמה לבד כמו שהוא ולא מצד בחי' גילוי אור הוי' שבחכמה שנקראת חכמתו ית' (וכמו התופס למלך כלבושיו ואינו מכיין רק ללבוש בלבד מצד עצמו כו') אע"פ שחושק ואוהב חכמה זו אבל היז בבחי' פירוד מאלקו' לגמרי עד שיכול להיות שיכוין רק להתייהר ולהתגדל ולעשות קרדום כו' לפרנסתו ולא עוד אלא שיבא לעבור על מ"ש בתורה כמו להטות משפט כו' שנקרא סם המוות ממש בתורה זו עצמה למיימינים בה סמא דחיי ולמשמאלים בה סמא דמותא כנ"ל וד"ל (וראי' עוד לזה ממה שארז"ל לא בים היא לא במי שמרחיב דעתו עלי' כים שלא תמצאנה בגסי הרוח כו' ואין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי' שנאמר אדם כי ימות באוהל כו' שממית כל עצמותו שלו שהוא בחי' הישות וגסות כו' וכמו רב עולא דגריס באורייתא תדיר ולא מחזיק טיבותא לנפשו כלל וכה"ג, וכך אנו רואים ג"כ בענין הפרנסה דכתיב והחכמה תחיי בעלי' וכתיב כי לא לחכמים לחם והיז כסתרי אהדי, אך ההפרש הוא כנ"ל דבחי' כ"ח מ"ה דחכמה שהוא בבחי' הביטול לאלקות דוקא הרי בחכמה דוקא מחיי' את כל העולמות וכמ"ש כולם בחכמה עשית וגם בפרנסה החכמה תחיי בעלי' כאשר הוא בבחי' הביטול לאלקות דוקא שלא יבטח על כחו ועוצם ידו והתחכמות אנושית כלל רק על ה' הזן בחכמה וחסד כו', ולהיפך כאשר התחכמות שלו במו"מ עושה מזה עיקר ויש כו' עד שהוא בבחי' פירוד מאלקות לגמרי לחיות כחיי הגוים כו' וע"ז נאמר כי לא לחכמים לחם שאין בזה ברכה והצלחה כלל וכלל (והוא הסייג' לעניות וגסות הרוח דחכמה כו' כמ"ש במ"א).

ז) וזהו שאמר יען ניגש העם הזה אלי בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה לכן הנני יוסיף

האומר אין לי אלא תורה: יבמות טט, ב.

למיימינים . . סמא דחיי: ראה לעיל ריש ס"ה. ושיג.

לא בים . . שטרוחב דעתו: ע"פ נצבים ל. יג. עירובין נו, א.

ואין התורה מתקיימת . . אדם כי ימות: זח"ב קנה, ב. ועוד. תוקת יט, יד.

רב עולא דגריס . . ולא מחזיק טיבותא: סנהדרין פח, ב. וראה לעיל במאמר הקודם ס"ב (קרוב לתחילתו).

והחכי תחיי . . כי לא לחכמים: ע"פ קהלת ז, יב [שם: החכמה תחיי, וראה בהנשטן בס' מאמרי אדהמ"צ ויקרא ח"א ע' לו]. שם ט, יא.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

והוא הסיג' [בכתיב ב: הסימן]. לעניות . . כמ"ש במ"א: ראה דרך חיים בהקדמה (קרוב לסופו).

יען ניגש העם הזה: ישע"י כט, יג"ד [וחיבת. אלי' כן היא הוספה על לשון הכתוב].

להפליא כו' עד ואבדה חכמת חכמיו כו', ולכאורה אין שייכות לאיבוד החכמה מפני שלכו רחוק כו', אך הענין הוא דכאשר לנו רחוק ממש בבחי' הפירוד לגמרי מאלקות היפוך הביטול ויראתו רק מצות כו' ומה שבפיו ושפתיו יכבד אינו רק להראות צדקתו בחיצוניות למראה בלבד איך שהוא עובד ה' כמו אמרו אחיכם כו' למען שמי יכבד כו' (וכמ"ש במ"א ע"פ ופלגשו ושמה ראומ"ה רא"ו מ"ה איך שהוא בטל כו'), וע"כ אינו אלא מן השפה ולחוץ בבחי' יש וגסות ושקר וערמה א"כ זהו בבחי' היש וגסות דחכמה דקליפה היפך הביטול דמה דחכמה וע"כ אמר ואבדה חכמת חכמיו שנאבד מקור השפע החכמה שלהם שנקרא חכמת חכמיו שלפי שאין להם שרש יניקה בחכמה דקדושה כלל וכמ"ש אני חכמה שכנתי ערמ"ה לברר לערמה שהוא חכמה דקליפה להיות שהערמה הוא המכבד לחכמה דקדושה כנ"ל וד"ל.

(ח) ויובן זה כתוס' ביאור ע"פ כלל הידוע בהבדלה שבין קדש לחול בכללות דהיינו בין סטרא דקדושה לסטרא דקליפה דבסטרא דקדושה העיקר הוא בחי' הביטול דמ"ה ואין כנ"ל וע"כ אנו רואים שבמדת הקדושה העיקר הוא השפע וחסד שמשפיע ממנו לזולתו כל אשר לו בדרך ירידה והנחת עצמותו ירידה אחר ירידה עד שיניח כל עצמותו ליתן הכל למקבלים שזוהו מטבע הטוב להטיב להשפיע לרוח נמוכה וגם לעשיר להטיב לו בגופו שזוהו הכל רק מצד בחי' ביטול עצמו להשפיע מכל אשר לו ולא יניח לעצמו כלום כי הוא בבחי' מ"ה ואין ממש וכמותר בעולם וכמו א"א ע"ה שהי' איש חסד לבריות דעביד טיבו יתירה עם בריותא יהי' מה שיהי' הכל נתן להם כו' כי הוא הי' מבחי' מ"ה דחכמה והי' בעצמו כמותר בעולם מצד בחי' עוצם הביטול לאלקות בתכלית כו' אבל כסטרא דקליפה הוא להיפך ממש שאין עיקר מהותם רק לגרמי' לקבל הכל לעצמם כמו לעלוקה ב' בנות הב כו' ודבר שחוק מעצמותם שונאים מאד כו' וא"א להם להיות הזזה מעצמותם כלל וכלל וע"כ לא ימצא מהם שום שפע דחסד דטוב לאחריים בבחי' ביטול עצמותם כ"א לגרמי' לבד וגם טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין כידוע במ"ש בזוהר ע"פ וחסד לאומים חטאת כו' לזאת המה ריקים מכל אור וחיות האלקי שהוא בבחי' אין ומה ורחוקים מאד מאור פני מלך חיים

אמרו אחיכם: ישע"י טו, ה.

במ"א ע"פ ופלגשו ושמה ראומה: ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ: ויקרא ח"כ ע' תנ"ד. במדבר ח"א ע' קסה. דברים ח"א ע' ת. ושי"ג.

אני חכמה: משלי ת, יב.

ועביד טיבו יתירה: ראה וחי' רס"ב, ריש ע"ב.

לעלוקה . . . הב הכי: משלי ל, טו.

טיבו דעבדין . . . בזוהר ע"פ וחסד לאומים חטאת: ראה תקוני זתר תיקון ו' (כב, א). ג' כ"ב, ב. משלי ד,

כו' כי תועבת ה' המה בבחי' מנגד כו' ודיל. ובזה יובן עיקר ענין ההפרש בין בחי' חכמה דקדושה שהוא בבחי' מה לערמה דקליפה שהיא בגסות ופירוד לעצמו דוקא כנ"ל, וכמו האומר אין לי אלא תורה כו' פי' אין לי לגרמי' ולעצמו להתגדל בה כו' וכה"ג אז אפילו תורה אין לו וכמ"ש ואבדה חכמת חכמיו כנ"ל מפני שבזה הגסות נפרד ונפסק ממקורא דכולא מקור החכמה דקדושה כו' כנ"ל כמ"ש ראית איש חכם בעיניו בגסות ופירוד מאלקות תקוה לכסיל ממנו דוקא תקוה לכסיל דקליפה ודיל.

ט) ובכ"ז יובן בתוס' ביאור מ"ש חתום תורה בלימודי שהוא בתורה שבעל פה שצריך חותם לשמירה מן החיצונים כנ"ל, דהנה מ"ש בלימודי היינו כמ"ש וכל בניך לימודי הוי' פי' לימודי הוי' הן ת"ח שבלימודם ממשיכים לשם הוי' בדבר הוי' שבפיהם להיותם בבחי' ביטול לכח מה דחכ' כנ"ל שבזה דוקא נמשך גילוי א"ס כנ"ל, וזהו בלימודי ביו"ד דקאי על עצמות אלקות והכי קאמר באותם שמלמדים אותו להיות נמשך בחכמה שבתורה ע"י בחי' הביטול שלהם בלימודם וכנ"ל בעוסק בתורה לשמה לשם התורה כו' (לפ"ז לימודי הוי') ל' מפעיל וכאמת לימודי ל' נפעל שהן נלמדים ומקבלים מהוי' והוא מה שת"ח בתושבע"פ מקבלים ולומדים משם הוי' דתושב"כ והוא חותם של הקדבי"ה אמת דתושב"כ שחותם בתושבע"פ שנקרא לימודי הוי' וז"ש חתום תורה שהוא תושב"כ בלימודי לימודי הוי' כו', וכמו אביאך אל בית אמי תלמדני מתושב"כ דוקא לתושבע"פ שהן למודי הוי' ולא מלמדי לשם הוי', אך הנה הענין החותם פנימי הנ"ל לקיום דבר ולגמר הברור שהוא תלוי בת"ח שבתורה שבע"פ דוקא א"כ פי' בלימודי ע"י לימודי וזהו כפי' הא' דלימודי ביו"ד שמלמדים אותו כו' ולא כמ"ש תלמדני כו'), ובאמת ת"ח נקראים שרי מלוכה שבידם טבעת המלך לקיים גזירת המלך וכמ"ש במשה בכל ביתי נאמן הוא וכמ"ש תורה צוה לנו משה כו' וע"כ עיקר החותם הפנימי הנ"ל בתושבע"פ דוקא כמו אלה מועדי כו' אתם דוקא כו' כמ"ש במ"א וכמ"ש אי' סופר כו') ומפני שמתקרבים ת"ח בלימודם בבחי' הביטול לא"ס ביותר ע"כ אמר שיחתום התורה בלימודי דוקא וענין החתימה היא השמירה כנ"ל דהיינו שיעשה בחי' הגבלה והבדלה דתושבע"פ שלא יקרבו זרים וימשיכו יניקה לחיצונים ע"י לימוד שלא לשמה ממש

האוסר אין לי אלא חורה: יבמות קט, ב. וראה לעיל ע' רפח.

ראית איש חכם בעיניו: משלי כו, יב.

חתום תורה . . . כנ"ל: לעיל ע' רפח.

וכל בניך: ישעי' נה, יג.

חותם של הקב"ה אמת: שבת נה, א.

אביאך אל בית אמי: שה"ש ת, ב.

בכל ביתי נאמן . . . תורה צוה: בעלזתר יב, ז. ברכה לג, ד.

אלה מועדי . . . אתם דוקא . . . כמ"ש במ"א . . . אי' סופר: אמור כג, ד. לו. ר"ה כה, א. ישעי' לג, יח. וראה

אמרי בינה ח"ג [קדוה], תשמ"ה] קלא, ד ואל"ר.

שנקרא סם המות ע"י שיעשו מהחכמה עיקר ויפרידוה מא"ס ח"ו ע"כ ניתן בה חותם שלא יגיע בו חיצונים כיון המשומר בחותם ממגע נכרי כמו שא' כל מידי דצייר וחתים כו' (ו"ש צור תעודה חתום תורה כו' וכל שומר גדול מן המשתמר אי"כ וודאי שבחי' החותם שניתן בתושבע"פ ע"י לימודי בא מקום גבוה ביותר והוא בחי' המקיף העליון דתורה הקדומה וכמו ה' צילך שכל היושב ושונה כו' כך דביבור בתורה שבע"פ נאמר ואשים דברי בפ"ך ובצל ידי כסיתך כו', וזהו בלימודי דביבור בע"פ שנקרא סיפור כמ"ש כי לא על הלחם כו' כי על כל מוצא פי' הוי' בתורה בתורה שבע"פ דוקא וכן אמר חיים הם למוצאי' למוצאיהם בפה דוקא כו' וד"ל).

(י) וזהו ענין ברכה ראשונה דיוצר האדם שלנגד אדה"ר שהוא בחי' א"ק כו' אינו חותם בברוך להיות שזהו בבחי' תושב"כ ששם הוא בבחי' ההעלם וכח שבעצמות המשפיע עדיין שכולה ברמז וקיצור ותמצית כנ"ל א"צ שמירה מן החיצונים שאין יכולים לקרב שם כלל ע"כ א"צ שם בחי' חותם לשמור ולכך אינו חותם בברוך רק פותח בברוך שהוא ברכת יוצר האדם לבד שהוא תושב"כ בחי' א"ק כמ"ש מה שמו ומה שם בנו כידוע בפ"י אורייתא מח"ע נפקת שהוא בחי' ז"א דנפיל מאור אבא וזהו מה שמו ומה שם בנו כו', וזהו וזאת תורת האדם כנ"ל וד"ל (ומ"ש יוצר האדם בחי' אדם דיצי' מפני שהוא בחי' הגילוי אור החכמה דתו' שב"כ עצמה כמו שהיא באה מבחי' ההעלם דחכמה הקדומה שנק' א"ק דבריאה וכמו יוצר אור שהוא אור דתורה שהוא התגלות אור דחכמה דתושב"כ מלמעלה מן החכמה כו' כמ"ש והחכמה מאין כו' כשהחכמה באה בבחי' אין ממש שהוא בבחי' ביטול בתכלית ונקרא עץ החיים שאין שם שליטת חיצונים כלל (וגם למעלה עדיין מבחי' חותם פנימי הנ"ל אלא שממנו יבא החותם שבתורה שבע"פ שנקרא חותמו אמת ופועל אמת שפעולתו אמת בתושבע"פ כחותם שבו חוקקים כו' וכך נקרא משה מחוקק שהוא בחי' יסוד אבא כו' וגוף החקיקה הוא בתורה שבע"פ ששם נחקק החותם בשביל קיום דבר מה, ואמנם החותם עצמו נקרא טבעת

כל מידי דצייר וחתים: ראה חולין קה. ב: כל מילי דצייר וחתים וכיל ומני לית לן [למוקים] רשותא למשקל מיני כו'. וראה תוס' תענית ה. ב.
ה' צילך שכל היושב ושונה: תהלים קכא, ה. תדא"ר פי"ח.
ואשים דברי בפ"ד: ישעי' נא, טו.
כי לא על הלחם: עקב ת. ג.
חיים הם... בפה דוקא: משלי ה. כב. עירובין נד, א.
מה שמו ומה שם בנו: משלי ל, ד.
אורייתא מח"ע נפקת: זח"ב סב, א. א. פה, א. קכא, א. זח"ג פא, א. קכב, א. רסא, א.
וזאת תורת האדם: ראה לעיל בתחילת המאמר, ושי"ג.
והחכמה מאין: איוב כח, יב.
ופועל אמת שפעולתו אמת: נוסח ברכת קידוש לכנה.
נקרא משה מחוקק: ראה לעיל תוס"א, ושי"ג.

המלך כו' וד"ל), אבל הנה בברכה שני' דאשר יצר את האדם בצלמו כו' דקאי בבחי' יצירה שני' דתורה שבכ"פ שהיא כמשל יצירת הולד בבטן אמו כו' שבא בהתחלקות אברים בפרט וכמ"ש והתקין לו ממנו בנין כו' שהוא בחי' המל' דהיינו תושבע"פ מל' קרינו לה כמו בחי' עלמא דאתגליא שמשם יפרד כו' עד שיש יניקה לחיצונים כמו שיוכל להיות סם המות ללומדים שלא לשמה ממש כנ"ל ע"כ צריך שם שמירה מהחיצונים והוא החותם שאמר חתום תורה בלימודי דוקא כנ"ל, וזהו שבברכה זו חותם בברוך ג"כ לשמור מן החיצונים וד"ל, וכנ"ל בציר הולד בבטן שמתברר ומתחלק בין פנימיות לחיצונית עד שיובדלו להיות מותרות דשערות וצפרניים כו', וזהו החותם להבדיל יניקה החיצונים הנאחזים בשערות וצפרניים דהיינו שלא יקרו חייב טמא ופסול כו' משא"כ בעוד הכל כלול בטיפה שאין שם שינוי ופסולת כלל שהוא התהוות הולד מן הברור שבה כו' וזהו תושב"כ שנקרא אב המוליד כו' ע"כ א"צ שם חותם כלל.

יא) וּמ"ש והתקין לו ממנו בנין עדי עד כו', הנה זה קאי על בחי' המל' דתושבע"פ שנקרא בנין עדי עד לעיל שנאמר ימלך לעולם ועד כו' וי"ל תחלה פי' והתקין לו ממנו כו', דהנה ע"פ פי' הפשוט היינו מה שלקח א' מצלעותיו ובנה ממנה בנין [חווה ולזאת יקרא אשה כו' כי תחילה היתה עצם מעצמי ובשר מבשרי כו', והענין הוא כידוע במ"ש ויבן ה' אלקים את] הצלע דא"א תקינו לה כו' והיינו עצם מעצמי מבחי' מוחין דאבא שהלובן מן האב כו' ובשר מבשרי דאדם ממנו בשר הוא מן האם ושניהם כלולים בתושבע"פ שהוא בחי' המל' אך העיקר הוא מבחי' אור אבא דאבא יסד ברתא שהוא הצלע עצמה, וזהו שהתקין לו ממנו דוקא (דמ"ש אשר יצר את האדם כו' הוא בחי' ז"א ואחת מצלעותיו הוא מבחי' מוחין דאבא שבז"א שממנו נבנה בנין המל' וכתיב והוכן בחסד כסאו כו'), ופי' והתקין היינו ע"י בחי' החותם שבמל' שיהי' בחי' הביטול דמ"ה דת"ע גם בבחי' המל' כאשר יורדת למטה להיות מקור וראש לבי"ע שלא יהי' בה יניקה החיצונים להפרד מיחוד דא"א ב"ה וא"כ אין תיקון זה רק ממנו מבחי' אור אבא שתהי' ח"ת דתושבע"פ כלולה ומתאחדת בח"ע דתושב"כ למהוי אחד באחד בלתי בחי' יש ודבר בפ"ע כלל אלא כמו שהיתה תחלה עצם מעצמי כו' וכנ"ל בענין חתום תורה בלימודי שיהי' לימודי הוי' ממש וד"ל. ומ"ש כאן עדי עד קאי לעיל שיהי' גילוי דעצמות א"א"ס שהיא עצמיות דמל' דאצי'

תושבע"פ מל' קרינו לה: תקינו זהר בהקדמה ד"ה פתח אליהו.

דא"א תקינו לה . . . עצם מעצמי . . . שהלובן מן האב: זח"א מט, א. כראשית ב, בנ. נדה לא, א.

דאבא יסד ברתא: זח"ג רמת, א. רנו, ב. רנח, א. תקינו זהר תכ"א (סא, ב). תפיס נקח, ב).

והוכן בחסד כסאו: ע"פ ישע"י טו, ה. וראה כתנסמו ע"י ב.מילואים להמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר

ח"ג ס"ע ארפא.

למהוי אחד באחד: זח"ב קלה, סע"א.

בני"ע שנקרא עדי עד שז"ש ימלוך לעולם בעצמות דא"ס שנקרא נצח נצחים כמו לעדי עד ימלוך כו' (וכמאמר דוד מלך ישראל חי וקיים וכמ"ש במ"א בענין מים דלמרבח המשרה כו' עד ולסעדה מעתה ועד עולם) והוא מה שיהי' בחי' הביטול במציאות בכל הבירורים כמ"ש וראו כל בשר כו' ובאו במערות כו' מפני פחד ה' כו' בתכלית הביטול כי לא יפרד בחי' היש מבחי' אין האלקי כלל משא"כ עכשיו אינו מאיר רק הארה בעלמא מח"ע בחי' דמע"ב וגם זה ע"י מסך מפסיק בין אצ"י לבריאה ומבריאה ליצירה עד עש"י כו' כידוע (רק ח"ת דבחי' תושבע"פ מאיר מח"ע כמ"ש חכמות בחוץ תרונה ח"ע דאתמשך בחי' כו').

(יב) **והנה אע"פ שלא יהי' זה רק לעיל מ"מ גם עתה והתקין לו ממנו בנין עדי עד וחותרם יוצר האדם, הענין הוא לפי שכל ענין הברכות הללו דברכת חתנים מדבר כמו שהוא למעלה ביחוד זו"ן דאצ"י כמו שהוא בבחי' האצ"י ממש שזהו כמו שיהי' לעיל גם למטה בבני"ע וע"כ אמר ל' להבא בכל נוסח הברכות הללו שמרמו לעתיד שיהי' כן בימות המשיח כמו שא' שמח תשמח ריעים האהובים לעתיד כשמחך כו' וכן שוש תשיש ותגל העקרה כו' שהוא לעיל בקיבוץ גלויות וכמו"כ בברכת אשר ברא כו' שאומר מהרה ישמע כו' קול ששון כו' קול חתן וקול כלה כו' כמו שהוא למעלה באצ"י שזו"ן שוין בקומתו ועוד עליי' המל' למעלה שתהי' בנין עדי עד כניל שלזה מסיים באשר ברא משמח חתן עם הכלה כשביל הכלה שהיא עיקר שזהו הכל לעיל, אך לפי שאין הצמצום דעכשיו מסתיר כלל וכמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' וכמאמר אתה הוא עד כו' ע"כ מברכין ברכות הללו גם עכשיו וראי' מעליות המל' בנעילה דיו"כ בתכלית העילוי כמו שיהי' לעיל מפני שיו"כ הוא מעין עוה"ב ונק' שבת שבתון כו' אז הוא ענין החותרם שבתון שבא מבחי' מקיף העליון ביותר שבפנימיות ע"י כידוע בענין חותרם הנ"ל בתושבע"פ וד"ל.**

(יג) **והנה להבין בתוס' ביאור פי' הברכות הללו ומה שבברכה ראשונה פותח בברוך ואינו חותרם בברוך וברכה שני' חותרם בברוך, הנה יש להקדים ענין א' תחלה והוא מה שאנו רואים בכלל המון ישראל למגדול ועד קטן גם נשים וטף יש כמו טבע כנפשמ אמונת אחדות ה' ולא בדרך**

לעדי עד ימלוך: פיוט מלך עליון בשחרית ומוסף דריה.

דוד מלך ישראל . . . כמ"א בענין מים דלמרבח המשרה: נוסח ברכת קידוש לבנה — ר"ה כה, א. ד"ה

למרבח המשרה — בס מאמרי אדה"ד נבאים ח"א סיע ס ואל"ך.

וראו כל בשר . . . ובאו במערות: ישע"י מ, ה, ב, יט.

חכמות בחוץ תרונה ח"ע דאתמשך בחי'ת: משלי א, כ. ח"א קמא, ב.

אני ה' לא שנית: מלאכי ג, ה.

ונק' שבת שבתון: אחרי טו, לא. ועוד.

לימוד ורגילות שהרי גם הנשים וקטנים מיד שיבואו לכלל דעת קצת תיכף הם מכירים את בוראם ויש להם אמונה חזקה ביותר בה' אחד בלי נטי' כלל וכלל ומה שנלאו חכמי הפילוסופים במחקר האנושי' להשיג אחדות ה' אחר כל שקידת לימודם שהוא ית' עילת כל העילות כו' ובאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים כו' הנה גם התינוק קטן ישיג דבר זה מיד שבא לכלל דעת קצת באמרו אדון עולם אשר מלך כו' וכן ב"ש והי' העולם שמשיג ויודע שאמיתת הדבר כן שאמר והי' העולם בדעת ואמונה חזקה כו' וא"צ לחקירה שכל אנושית כלל כי מעצמם יודעים אמיתת הדבר, ולא עוד אלא שמשיגים כללות נש"י באחדות ה' הפשוטה שלמעלה מהשפעה האלקית בעולמות שהוא כשם הוי' סוכ"ע באומרם בא"י כו' שאין זה כלל באוה"ע דקרו לוי' רק אלקא דאלקי' כו' שזהו כח הפועל בנפעל לבד כידוע. וא"א לומר הטעם שזה בכנ"י מצד שרש נשמתם למעלה שנק' מזלא כמו אע"ג דאיהו לא חזי מזליהו חזי כו' והוא מצד הנטיע' שנטועים בשרש נשמתם מן האבות שהן שרש הראשון לגופים שבכל דור כו' וכמאמר מה יפה ירושתינו כו' הרי שרש הנשמה בבחי' מזל אינו רק בסוף המדרגה דמל' דמל' דעשי' ואמונת בני' הוא באחדות ה' הפשוטה בא"ס ממש שלמעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע ומזל' דכל א' לפי שרש נר"ן שבו בכלים ד"ס דבי"ע אין לו ערך כלל לגבי מהו"ע ית', ועוד דהרי יש בכל א' מישראל בחי' הדעת האלקי להכיר את בוראו איך שהוא ית' מחי' את הכל בבחי' ממלא וגם בבחי' סוכב כו' ולא יתכן בחי' מזל רק באמונה שנמשך ממילא למעלה מן הדעת כו'. אך הענין דוודאי זה אמת שהאמונה הפשוטה מוטבע בכל נפש מישראל [מן האבות אבל מה שישכילו וישיגו באחדות ה' למעלה ויבא בבחי' גילוי גמור בנפש כ"א גם פחותי הערך זהו נשרש בהם] מזמן שעמדו בה"ס שקיבלו י' הדברות דאנוכי כו' ונקבע בנפשם בחי' גילוי עצמות אא"ס שהרי על כל דיבור פרוה נשמתן כו' וכל הנשמות שבכל דור ודור היו שם וכמ"ש אשר איננו פה כו' והוא ענין קבלת התו"מ שנתקבל בכאו"א להיות בחי' כלי ממש לזה עד שמחמת זה בכל דור ודור כאשר ישראל עושה איזה מצוה מן המצות שורה ומתלבש בנפשו מבחי' אא"ס ב"ה ממש כמו שמניח תפילין בראשו מאיר גילוי אא"ס שבחכ' בפ' קדש כמו בבחי' תפילין דמארי עלמא שנק' מצות הוי' מצותיו ממש וכן בטלית וכן בשאר המצות כמו שהן בבחי' האצי' באו"כ דע"ס כו', א"כ כשאוחז תפילין בראשו מתקשר נפשו בשרש התפילין כמו שהו למעלה כו' וכמו שקיבלו המצות במ"ת ולזה הטעם הרי כשמוליד בן מוריש הוא בנפש הבן כל בחי' הארה זו האלקית בנפשו בבחי' טבעי' שגם

אע"ג דאיהו לא חזי: ע"פ מגילה ג, א.

אשר איננו פה: נצבים כט, יד. ראה פדריא פמ"א. שריר ספכ"ח. תנוחמא נצבים ג. זח"א צא, א. זח"כ פג,

ב. תקוני זור תמיס (פו, א).

תפילין דמארי עלמא: ברכות ו, א.

הוא מיד שיגדל מעט בדעת יכיר את בוראו בדעת בשם הוי' ואלקים כני"ל וד"ל.

יד) והנה מטעם זה יוכן שלא תקנו ברכת המצות עד זמן בית שני ובדורות הזקנים ושופטים וכל זמן בית ראשון היו עושים המצות בלא ברכה בתחלה כמו מצות תפילין היו מניחים בזרועם בלא ברכה וכן בטלית וכל המצות (לבד בהמ"ז), לפי שמוזמן מ"ת הוקבע בנפש בכא"א מישראל בחי' גילוי אלקות מעצמות א"ס ב"ה ע"י המצות בעצמן שבהן התגלות רצה"ע ממש, וע"כ בזמן בית ראשון שהי' בהמ"ק וקרבתו וגילוי שכינה בהיכל ק"ק לוחות וארון הי' בני"א או במעלה עליונה מאד והי' גילוי אלקות במעשה המצות מצד עצמן לבד ולא היו צריכים לברך עליהם עובר לעשייתן כי טעם הברכה של המצות הוא רק בשביל התגלות באמרו בא"י כו', אבל בזמן בית שני שלא הי' הלוחות וארון ואורים ותומים כו' ונפלו ממדריגתם הרבה תקנו אנשי כנה"ג הברכות על המצות ופי' הברכה בא"י אלקינו שיהי' הוי' אלקינו דוקא ולא לזולתינו אף במלאכים לא ישכון כ"א בצמזום דשם אלקים המסתיר על שם הוי' כידוע ואלקינו הוא ממש בגילוי אור כמו שהוא ע"י המצות שנקראים מצות הוי' מטעם הנ"ל. וזהו אלקינו מלך העולם אשר קדשנו כו' וד"ל, והטעם הוא לפי שנשמות יש להם קירוב בתכלית הרבה יותר מן המלאכים ע"כ יכולים לקבל גילוי אור דהוי' להיות אלקינו ע"י המצות שא"א להיות זה במלאכים כלל.

ורא"י לזה ממה שמצינו בעוה"ז ג"כ הבדל גדול בין נשמות למלאכים והוא במה שא' מיכאל באחת גבריאל בשתים כו' שפורחים זה העולם בפריחה ושיטה אחת או שתים ועל שיעור מהלך הנשמה בעוה"ז לא נזכר שיעור כלל לפי שהולכים נשמות לג"ע ברגע א' בלי שיהי' כלל אפי' פריחה א' לא יתכן להיותה נבדלת כ"כ במעלה עד שאין כדור הארץ תופס מקום כלל שיפול בו ענין הליכה שתלך הנשמה בה אפי' שיעור פריחה א' (ולפי שלא תתלבש כלל בלבוש גם דדבר גשמי כו'), וכנראה בחוש נשמות הצדיקים שבשינתם הולכים נשמתן לג"ע הארץ ברגע א' שהרי תיכף כשיתעורר תחזור נשמתם לגופם מג"ע בלי שהיי' כלל וכלל שבכנפיים. הי' צריך פריחה א' עכ"פ מקוי' השוה עד קצה הכדור כו' שהוא מהלך רב לפי שהנשמות הן בבחי' אלקות ממש ונקרא ניצוץ אלקי רק שהן בבחי' חיצוניות אלקות אבל אינו דבר נפרד לעצמה כלל, משא"כ המלאכים הן בבחי'

בזמן בית שני שלא הי' הלוחות וארון: ראה יומא כא. ב.

מיכאל באחת גבריאל בשתים: ברכות ד. ב.

שבכנפיים: בבחי' ב: שבמלאכים.

מקו השוה: בבחי' א: דקו (כלי תיבת השוה). וראה ע"ד ג"ע הארץ שהוא כקו השוה — לעיל במאמר

הקודם סו"ג. ובהמ"מ שם.

חיצוניות עולמות שנעשו בכח' יש נפרד בעצמו נבדל מאלקים כמו ומשם יפרד והי' לדי' ראשים שהן ד' מחנות שכינה מחנה מיכאל כו' להיותם רחוקים יותר מבחי' אלקות וגם יש להם חומר דק שהוא עכ"פ בגדר וסוג מקום וגבול שיפול בו לי' הילוך כמו מהלך ת"ק שנה אי"כ מקום העוה"ז ג"כ תופס מקום אצלם קצת עד שיפול בו לי' הילוך פריחה א' עכ"פ כמו מיכאל באחת כו' (ומ"ש אליהו בארבעה אע"פ שהי' נשמה זהו מצד פריחת גופו שהי' כמלאך כמ"ש בו רוח ה' ישאך כו').

טו) וזהו פי' אלקינו דוקא ואח"כ מלך העולם על המלאכים שאין מלך בלא עם כו' (וע"כ אומרים אבינו מלכנו אבינו מצד הנשמה מלכנו מצד הגוף ששרשו במלאכים כו') ועיקר הטעם הוא מה שיש בחי' הביטול דשם מ"ה בעצם כנ"ל שאין זה במלאכים שגם שהם אומרים שירה ומשתחווים זה רק בחי' ביטול היש לבד כידוע והכל א' מצד שרש נשמתו בעצמות אלקות ית' כנ"ל וד"ל. וזהו שמסיים בברכת המצות בלי אשר כמו אשר קדשנו במצותיו כידוע דאשר זה נתינת הטעם הוא כמו דהא והיינו לפי שמבואר למעלה בסיבת טעם קדושת נפשות ישראל הוא ע"י מעשה המצות שעושים אשר קימו וקיבלו עליהם בעמדם כהר סיני כמ"ת דוקא שהיו אז בחי' כלי קיבול לזה בתכלית עד שנקבע בנפשם לדורות שאחריהם, [גם בנערים וטף מיום הוולדם בבטן כמו טבע בנפשם להתקדש בקדושה זאת מעצמות אא"ס ב"ה כנ"ל וד"ל].

ו) פי' הברכה בא"י אלקינו מפני שקדשנו במצותיו ממש במ"ת וצונו בהתקשרות מלמעלה למטה להיות יכולים לעשות אתעדל"ע ע"י אתעדל"ת שלהם במעשיהם הטובים שזה לא הי' כ"א בישראל לבדם וגם לא ע"י המלאכים ורא"י ממה שאין המלאכים אומרים קדוש עד שיאמרו ישראל למטה תחלה כו' (וכמ"ש במ"א ע"פ ואשמע אחרי כו').

טז) ואחר כל זה יובן ג"כ בענין פתיחת הברכה הראשונה דיוצר האדם דפותח בברוך ואינו חותם והוא רק מ"ש ברוך אתה ה' יוצר

ומשם יפרד: בראשית ב, ירד.

רוח ה' ישאך: מלכים א' יח, יב.

טו) וזהו פי' אלקינו: בכת"י 191 מחולקים מצינו: באופן אחר: טו לעיל פיסקא: ורא"י. טו להלן פיסקא:

וגם. יו' להלן פיסקא: וכך הוא בחי'.

שאין חזן בלא עם: בחי' וישב לת, ל. ור"פ בלק, עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א. תניא ח"ב פ"ז

(פא, ב).

וגם: בכת"י ב: וזהו.

שאין המלאכים... ואשמע אחרי: חולין צא, סע"ב. יחזקאל ג, יב. ראה גם סי' מאמרי אדמו"ר במדבר

ח"ב ע' תתמו וע' תתנט. דברים ע' איפט [ובה"מ"ם שם].

האדם כו', דהנה ארז"ל אתם קרוים אדם והוא ע"י מעשה המצות דוקא שע"י נקרא אדם אדמה לעליון ממש כו', דהנה ידוע דאורייתא מח"ע נפקת וח"ע עצמו נמשך מלמעלה מן החכמה מן ההעלם לגילוי בלבד כמ"ש והחכמה מאין תמצא שהוא רק בבחי' יצירה שהוא גילוי אור מבחי' ההעלם כמו יוצר אור כו', והוא ע"מ הציור שעושיין בכלי שאיננו רק בהתגלות החומר באופן הציור ותואר למראה בלבד ואין הצורה נחשב מעצמו וממשו כי החומר נקרא חומר הפשוט והיולי שמוכן לצייר בו כל ציור שירצה (וכמו המראה של עצם הדבר שאין המראה דבר נוסף על העצם כלל וכלל). והעיקר הוא עצם הדבר כמו שהוא שנקרא חומר פשוט והצורה אינו נקרא רק בחי' גילוי שלו ולא מעצמות הדבר כלל (ויש חומר שלמטה מן הצורה כחומר העין לקבל צורת הראי' ובכלל קומת חומר גוף האדם שמוכן לקבל צורת אור הנפש כו', וכמו"כ אור החכמה לגבי מהו"ע הנקרא צורה שמצטיירת הנפש העצמית בבחי' ציור דחכמה ושכל ונקראת נפש השכלית והוא שבא מן ההעלם דעצמות הנפש ההיולי בבחי' גילוי לבד, ויש בזה כמה אופנים יש חכ' בחכמה זו ולא באחרת כו' וכן בחכס א' יש מטה שכל כלפי חסד כו' וכן המדות או"ר ומחוד הכל בחי' ציורים שונים על עצם הנפש אע"פ שנקראת נפש המדברת וכה"ג.

(ז) וכך יובן למעלה בבחי' אדם העליון שעצמות אא"ס ב"ה הוא פשוט בתכלית הפשיטות למעלה מכל בחי' תואר וצורה ומה שנקרא חכים ומבין כו' אינו רק בחי' צורה שבא בצמצומים רבים בגילוי בבחי' ההעלם עצמי הפשוט שלמעלה מן החכמה וכמא' עב"ד מאנא וקרא בה גרמי' חכמה כו', וכן כל המדות וספירות דאצ"י שנקראים בחי' תואר לבד כמו שאמר לאחזאה לאנהגא בהון עלמין אבל מצד עצמן לאו דאית כו' מכל אינון מדות כלל כו' וד"ל, אך שאור החכמה הוא בחי' ראשית הגילוי וציור הראשון מן ההעלם העצמי הפשוט ולכך נקראת החכמה ראשית כמ"ש ראשית חכמה כו' ואמר בראשית ברא בחוכמתא כו' וד"ל.

וכך הוא בחי' החכמה שבתורה הגם שהוא בפנימיות ועצמיות יותר הרי נמשכה מעצמות אא"ס ב"ה הפשוט מן ההעלם לגילוי או מבחי' צורה כו' כמ"ש ותורה אור כו' וכוללת כל פרטי אורות שהן המדות שבתורה כשר

אתם קרוים אדם . . . אדמה לעליון: יבמות סא, א. אדמה לעליון — לשון הכותב בישיב' יד, יד. וראה של"ג ג, א, כ, ב, רסח, ב, שא, ב, שעג, א, שמו, ב, ובהנשמן עוד כסי מאמרי אדהאמי' כמדבר ח"ג ע אקמ. דאורייתא מח"ע נפקת: ראה לעיל ריש ס"י, ושי"ג. והחכמה מאין תמצא: איוב כה, יב. וכמא' עב"ד מאנא: וחי"כ מב, כ. לאחזאה: ת"ז בהקדמה ד"ה פתח אליהו. ראשית חכמה . . . בראשית ברא בחוכמתא: תהלים קיא, י"ד ומש"ל ד, ז, ר"פ בראשית ות"י שם. ותורה אור: מש"ל י, כג.

פסול כו' להבדיל בין כו', וזהו דאורייתא מח"ע נפקת ונקראת תורת האדם בציר רמ"ח אברים שהן רמ"ח מ"ע כידוע, וזהו פי' אדם אדמה לעליון בדמות וציר לבד כו' וד"ל, וזהו פי' הברכה הראשונה דיוצר האדם דקאי על א"ק שהוא בחי' ח"ע עצמו' דתורה כנ"ל אבל גם הוא בא רק מבחי' צורה שהוא רק בחי' גילוי מן ההעלם דעצמות אא"ס ב"ה, וזהו שפותח בברוך שההמשכה מן ההעלם לגילוי להיות יוצר האדם כו' וד"ל.

יח) **אמנם** ברכה שני' דאשר יצר את האדם בצלמו כו' פותחת וחותרת בברוך, דלכאורה אך למותר חזר וכפל ברכה זו לומר אשר יצר את האדם כו' שכבר אמר יוצר האדם, הל"ל סוף כוונתו במה שניבנה בבנין עדי עד כו', וגם מה שמסיים וחותרם יוצר האדם פעם ב' מיותר הוא לכאורה כו'. אלא צריך לומר אשר יצר את האדם שפותח בברוך בפ"ע היא צורה שני' שאחר הצורה הראשונה דיוצר האדם כו', והענין הוא לפי שעל בחי' התגלות הצורה הראשונה דח"ע דתושב"כ כמו שהוא בבחי' העלם ועצמות ממש כנ"ל כבר פתח בברוך שהוא ענין ההמשכה מן ההעלם לגילוי כמ"ש ותורה אור כו', אמנם זהו בחי' צורה עצמית אע"פ שנקרא גילוי ותואר בלבד אבל התואר מורה על העצם ממש כמו שהוא ממש וע"כ נקראת נפש השכלית ע"ש השכל דוקא ומוליד בדומה לעצמות הנפש שכלי' שמוזה ראי' שהצורה דחכמה עצמית היא ולא מורכב כו' ונקרא צלם כמו נעשה אדם בצלמינו, משא"כ הדמות שהוא הצורה בדבר נבדל שמציירין אותו בצורה הראשונה נקרא צורה השני' כאותיות החותם שחוקקים בשעוה וכפני אדם שמציירין בלוח וכה"ג כידוע כנ"ל וד"ל.

יט) **וכך** יובן כאן במ"ש ברכה שני' אשר יצר את האדם בצלמו כו' שמפרש למ"ש תחלה יוצר האדם שהוא הצורה העצמית ברצונו העליון דתושב"כ שנקרא ספר כנ"ל (שמוה נמשך עוד בחי' אדם בצלמו בצלם דמות תבניתו כמ"ש מ"ה שמו ומ"ה שם בנו והוא מ"ש דאורייתא מח"ע נפקת כו' כמשל האב המוליד בדומה לו ממש נפש שכלי' כנ"ל ונקרא צורה שני' כמו אין צור כאלקינו צר צורה בתוך צורה כו', כמו"כ נשמות ישראל נקראים אדם בצלמו כדמותו כו' וכמ"ש מה שם בנו בני ככורי ישראל וע"י מצות מעשיות שקבלו במ"ת דוקא כמ"ש אתם קרויים אדם כנ"ל), וזהו את האדם

1 ונקראת תורת האדם: ראה לעיל ע' רפד וע' רצב.

2 ברצון העליון: ככת"י ב: בח"ע.

3 מ"ה שמו: משלי ל, ד. ראה לעיל ע' רצב.

4 אין צור כאלקינו צר צורה בתוך צורה: שמואל"א ב, ב [וראה בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע

5(ט).

6 בני ככורי ישראל: שמות ד, כב.

7 אתם קרויים אדם כנ"ל: ראה לעיל ט"ז.

את הספל לאדם קדמאה, וע"כ צריך לזה פתיחה אחרת דברוך כו' וכנ"ל כמשל טיפת הזכר שמצטייר ממנו הולד בבטן ט' חדשים שהצורה הראשונה היא כטיפה שהוא הלובן שכולל הכל כו' בצורה שני' הוא בגידול רמ"ח אברים כו' שע"ז אמר צר תורה כו', ועכ"ז עדיין א' הוא עלי' מה שהתקין לו ממנו בנין כו', הרי נעשה מהצלע מהות בנין אדם בפ"ע שהוא בנין הנוק' והיינו תושבע"פ מל' קרינון לה שבאים כל המצות במהות דבר מה בהתפשטות בהרחבה בגילוי אור וכלי בפרטיות כנ"ל, אך עכ"ז ממנו הוא עצם מעצמי כו' כנ"ל ולכך מסיים וחותם יוצר האדם על שניהם יחד שהן זוי"ן שנקרא אדם כמ"ש ויקרא שמם אדם (אבל בצורה א' דיוצר האדם לא הי' בנין המל' עדיין רק בצורה הב' דהיינו אדם בתראה כו').

כ) והנה מכ"ז יובן הטעם שנקראת אשתו של אדה"ר חוה כי היא אם כל חי והקושי' ידוע בזהר. דמטעם שהיא היתה אם כל חי הי' ראוי לקרות לה חי' ולא חוה בוי"ו כו', אך הנה פי' חוה הוא מל' הגדה וגילוי דבר מה מן העולם כתרגום ויגד וחוי' בגילוי העולם דבר בל' תרגום חוי' כמו מחוי' לוי' במחוג או אחוי' לוי' שזהו מל' גילוי כידוע בגמרא, וגם כאן בטעם קריאת שמה חוה כי היא היתה אם כל חי שבאו כל תולדות כנ"א ממנה בגילוי נקראת חוה ע"ש בחי' הגילוי כו' ואע"פ שאדה"ר הוא עיקר המוליד אבל ע"י אשתו חוה הי' הציור תולדה בבנין וילדה בגילוי ובאב המוליד עדיין הי' בהעלם ובכח לבד וז"ש כי היא היתה אם כל חי שממנה נולדו בגילוי גמור כו', וכך יובן ע"ד דוגמא למעלה באדם העליון דאצי' שבחי' מל' דאצי' שניכנית מא' מצלעותיו בבנין בפ"ע כו' כידוע נקראת חוה כי היתה אם כל חי דהיינו אם ומקור כל תולדות והתהוות העולמות ומלאכים ונשמות מאין ליש ממש בגילוי גמור לפי שבכחי' אור הזרוע לצדיק עליון שהוא בחי' אדם העליון דאצי' שנקרא שם הוי' בכלל ובכחי' סוכ"ע ששם הוא סתום ונעלם הכל בכחי' כח עצמות המשפיע עדיין, וז"ש כי עמך מקור חיים כו', אבל בבוא אורו ושפעו במל' דאצי' שנקראת חוה ממנו יצא התולדה מאין ליש ונקראת אם כל חי ממש להחיות ולהוליד מאין ליש כל העולמות מן העולם לגילוי גמור נקרא עלמא דאתגליא ממש (וכמו תוצא הארץ כו' דארץ אוליד ועביד פירין כמ"ש בזהר, וכמו בדבר ה' שמים נעשו כו' שבחי' הדיבור נקרא ג"כ חוה ע"ש בחי' הגילוי מן העולם ומתורץ

אח הספל: עירובין ד, ב. ועוד.

עלי' בכחי' ב: אבל.

חוה כי היא אם כל חי . . . והקושי' ידוע בזהר: בראשית ג, כ. וח"ב קלו, א.

מחוי' לוי' במחוג . . . אחוי' לוי': תגינה ה, ב. שבת ל, ב. ועוד.

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, ויד.

תוצא הארץ . . . פירין כמ"ש בזהר . . . בדבר ה': בראשית א, כד. ראה זח"א יב, א, מו, א. וראח ס' מאמרי

אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' קנה. תהלים לג, ו.

הקושי' למה לא נקראה ח' ביו"ד שהיו"ד מורה על בחי' העצמות משא"כ הוי"ו שהוא היורד ונמשך מן היו"ד דמשפיע להתמשך למטה לכא לידי גילוי מן ההעלם וע"כ נקראת חיה דוקא (שהוא מילוי אחוריים דשם מ"ה דשם הוי"ו כו'). ובוה יובן ג"כ בענין תושב"כ ותושבע"פ שתושב"כ שהוא המשפיע עדיין הכל ברמו והעלם אבל בתושבע"פ מל' קרינון לה הרי נתגלה כל מצפון והעלם שבתושב"כ בפירוש וכיאור היטב בכל התחלקות פרטיות רצה"ע שבכל מצוה ומצוה ע"כ נקראת ג"כ חוה ע"ש בחי' הגילוי מן ההעלם כנ"ל וד"ל.

כא) וְבוֹה יובן הפסוק הנזכר בוהר יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחיה דעת והקשה בוהר יחי' מבעי לי' מהו יחיה דעת כמו שמקשה על קריאת שם חוה כי היתה כו' כנ"ל. אך הנה הענין הוא כידוע ההפרש בין מדת יום למדת לילה דמדת יום הוא בבחי' האצ"י ששם גילוי האור דא"ס דאיהו וחיהו חד ממש וע"כ שם נמשך האור דקו"ח' ביחוד והתכללות דע"ס או"כ בעצמות המאציל כמו שהן במקורן בלי פירוד כלל (כמו שלהבת הקשורה בגחלת כמ"ש בס"י), וזהו יום ליום מדרגא לדרגא בבחי' האצ"י בע"ס יביע אומר כמו מעיין שנובע ממקורו בלי פירוד כלל להיותו הכל עדיין בבחי' העצמיות וגם יביע לי' חשאי והוא אשר נמשך גילוי אא"ס בחכמה שכלול מחו"ג ונקרא אמר שהוא בבחי' הסתימות והעלם בבחי' אין ומה דחכ' כנ"ל אבל כבי"ע שכבר נפסק אור האצ"י ע"י המסך דמשם יפרד והי' כו' זהו מדת לילה שהוא בבחי' הצמצום והסתור עצמות אא"ס שבקו"ח כו', ואע"פ שגם שם מאיר הארה דהארה מבחי' דמות כבוד הוי"ו כידוע אבל הוא נבדל ונפרד מן עצמות דאא"ס שבאצ"י ע"כ [א' ולילה ללילה יחיה דעת ולא א' יחי' כו' שיו"ד מורה על העצם אבל הוי"ו הוא ירידת ההמשכה למטה גם בבחי' נפרד] מן העצם והו' דרגין תתאין דבחי' המל' שנקרא לילה שגם שם יומשך גילוי אור אלקי מדרגא לדרגא ואמנם זהו ע"י בחי' וי"ו לבד שהוא רק התגלות חיצונית כמו הדמות שנצטייר מצורה העצמיות כנ"ל, וזהו לי' יחיה כתרגום ויגיד [וחוי כו'] כי חוה אינה רק ממילוי דשם הוי"ו כנ"ל ולא עצמותו וכך נא' באורך נראה אור בחי' הארה דהארה העצמי' לבד וד"ל, וכמו"כ יובן בענין תושב"כ ותושבע"פ כנ"ל דתושב"כ עדיין השפע דמשפיע בבחי' עצמיות החכמה דאור אבא ע"כ הכל סתום ונעלם עדיין בדברים קצרים וסתומים שלא נודע הדבר בפרט עדיין כו', וזהו יום ליום יביע שהן מדות עליונות דאור אבא שהוא תושב"כ יביע

חוה . . מילוי אחוריים דשם מ"ה דשם הוי"ו: ראה לעיל ע' קיו, ובהמ"מ שם.

יום ליום יביע אומר . . בוהר יחי' מבעי לי': תהלים יט, ג. נח"כ שם.

דאיהו וחיהו חד: תקוני זתר בהקדמה דיה פתח אליהו.

דקו"ח: בבחי' ב: דוקא.

שלהבת הקשורה . . בס"י: פ"א מ"ז.

אמר ל' נביעה במעיין החכמה עצמה עדיין שנביעתן מן ההעלם בבחי' עצמיות עדיין כניל בע"ס דאצי' ויחודן בעצמות בכלל ובפרט באור החכמה שמאין תמצא כו' אבל לילה ללילה בדרגין תתאין דבחי' המל' הוא תושבע"פ שנמשך ומתגלה לחוץ והוא גילוי הדיגין והלכות בפרטיות א' יחווה דעת בויו' ולא כיו"ד כי שם כבר נפסק אור שפע העצמות דחכמה רק הארה דהארה מאיר גם שם והוא הוי"ו דיחווה דעת שנמשך מח"ע בחי' כמ"ש חכמות בחוץ ח"ע דאתמשך בחי' כו' וכמ"ש תנו עוזו לאלקים וכן ה' עוז לעמו יתן כמ"ש במ"א וד"ל.

כנ) ובכ"ז יובן מ"ש בברכה דאשר יצר את האדם בצלמו כו' והתקין לו ממנו כו' להיות שבברכה ראשונה שאמר יוצר האדם קאי ביצירתו החכמה עצמה לא אמר התקין כו' לפי שהוא עדיין בבחי' ההעלם והסתמות (וכמו עדי"מ שבעומק השכל כלול בו הדיבור ואינו נראה ליש ודבר כלל, וז"ש יביע בחשאי כמו שדיבור האדם מרחש בחשאי בעומק הענין כו'), אבל בצורה שני' שצר מצורה הראשונה העצמית דחכמה דתושב"כ שזוהו מ"ש אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו אמר והתקין לו ממנו בנין עדי עד, והענין הוא כניל בענין דאורייתא מח"ע נפקת שהן המדות דח"ע שהוא בחי' ז"א שנקרא גופי תורה שבא בציור אדם כמ"ש וזאת תורת האדם כו' וע"ז א' מה שם בנו כו' שהוא בצלם דמות תבניתו דא"ק דח"ע עצמה (כמשל ציור הוולד בבטן כט' חדשים שצר צורה מצורה הראשונה כניל) ןעדיין הכל א' רק מה שלקח צלע אחת מצלעותיו וכנה בנין חוה שהוא תושבע"פ מל' קרינן לה ע"ז אמר והתקין לו ממנו בנין כו' והוא מה שבא בגילוי גמור בסוף מעשה דוקא (וכמו יצרתיו אף עשיתיו שנקרא אדם דעשי' במהות דבר בפ"ע ממש) שהוא גילוי רצה"ע כמעשה דוקא, ואע"פ שבכל בחי' גילוי גמור יסתעף משם בחי' פירוד קצת בהכרח מאחר שהוא נבדל מן העצמות לגמרי בבנין בפ"ע, עכ"ז מאחר שאין גילוי זה דמעשה רק לגלות את בחי' עצמות הרצון והחכמה שבתושב"כ ולא שום דבר אחר זולתו אדרבה לכוין אל אמיתת הרצון והחכמה בלי נטי' ימין ושמאל כלל וכלל, ע"כ גם כשבא בגילוי גמור אין שם בחי' פירוד מן העצמות כלל מאחר שהעצמות הוא מגלה. וזהו שאמר כאן אחר שיצר את האדם בצלמו

החכמה שמאין תמצא: איוב כח, יב.

חכמות בחוץ ח"ע דאתמשך בחי'ת: ראה לעיל סוף ס"א. וש"נ.

תנו עוזו . . . ה עוזו . . . במ"א: תהלים סח, לה. כט, יא. וראה ס' מאמרי אדאמ"צ ויקרא ח"א ע' שנ. במדבר ח"ג ע' אינה. וכחמ"מ שם.

ביצירת החכמה: בכמ"א כו' ביצירה ובחכמה.

גופי תורה: שבת לב, א. ועוד.

וזאת תורת האדם: ראה לעיל ע' רפד. רצב. רחצ.

יצרתיו אף עשיתיו: ישעי' מג, ז.

ממש והתקין לו ממנו פי' שבא לומר בזה שאע"פ שהתקין בנין הצלע בבנין בפ"ע בבחי' גילוי גמור עכ"ז ממנו הוא שהתקין בנין זה דהוה ואיננה דבר נפרד מן העצמות כלל גם בהיותם בנין בפ"ע משום דמה שהתקין לו ממנו הוא כו' שהגילוי הוא של העצמות לבד, והטעם הוא מפני שבנין זה הוא מאחת מצלעותיו הרי גם אחר הבנין היא כמו שהיתה אחת מצלעותיו ממש כלי פירוד כלל וד"ל, וכמ"ש עצם מעצמי והוא לפי שעיקר בנין הנוק' הוא מאבא דאבא יסד ברתא כנ"ל (וכמו צירופי אותיות הדיבור גם לאחר התהוות שלהם בגילוי שרש יסודם באור החכמה שהוא המצרף צירופי האותיות כמ"ש מצרף לחכמה ולכך נקראת נפש המדברת ע"ש בחי' החכמה שנקרא בחי' מדבר ולא מאור אימא כו' כידוע) וזהו והתקין לו ממניז מאור אבא שבז"א כנ"ל וד"ל, וכמו"כ בבחי' המל' שנעשה ראש ומקור לבי"ע ואע"פ שהוא בבנין בפ"ע בצירוי אדם תתאה כידוע עכ"ז אינה בבחי' נפרד כלל מעצמות אור האצ"י כמ"ש כי ה' הוא האלקים כו' וכמ"ש כיום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד למהוי אחד באחד ממש וכמאמר כגוונא דאנון מתייחדין לעילא כו' ואע"פ שבחי' המל' הוא בחי' מקבל לעיל יהי' אור הלבנה כאור החמה ממש כו'.

כג) וזוהו ולילה ללילה כו' בחי' המל' שנקרא מדת לילה כמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו' וכן אויתך בלילה וכה"ג ולילה ללילה בכל דרגין שבמל' יהוה דעת העליון דז"א דאצ"י כי פי' יהוה ל' גילוי היינו גילוי של העצמות ממש דמל' לית לה מגרמא כלום וכמו לעיל דלילה כיום יאר כו' וזהו מטעם שאמר כאן והתקין לו ממנו דתיקון הנוק' ממנו דוקא דאבא יסד ברתא כנ"ל וד"ל, ולהיות שבחי' המל' אינו אלא בחי' גילוי העצמות דמדת יום דאצ"י ע"כ על בחי' גילוי זה צ"ל ברכה בפ"ע בפתיחה בפ"ע לברך על בחי' הגילוי ממקורא דכולא כאמרו בא"י אשר יצר כו' והתקין לו ממנו כו' וחתמה שחותם בכרוך בכרכה זו דוקא, הענין הוא כי מבוואר למעלה בענין הפרש שבין נשמות למלאכים שנשמות מצד שרשם ומצד תו"מ שלהם הם בבחי' ביטול עצמי בקירוב הרבה יותר ממלאכים וע"כ אומרים אלקינו ממש כו', משא"כ המלאכים שהן נפרדים מן העצמות ואינם רק בבחי' ביטול היש לבד, וזהו שחותמין כאן יוצר האדם לומר עד פה תבא ולא יותר שענין החותם מורה ג"כ ההגבלה בדבר מה להבדיל ולהגביל

כמ"ש מצרף לחכמה: ע"פ משלי יג, ג [מצרף לכסף]. וכ"ה שם כו, כא. וראה הנסמך ע"ז בארוכה בס' מאמרי אדהאמצ"ב מדברך ח"א ע' שה. כי ה' הוא האלקים . . . ביום ההוא יהי' . . . למהוי אחד באחד . . . כגוונא . . . כאוד החתמה: ואתחנן ד, לה. לפ. וזכרי יד, ט. וחיב קלה, סע"א. ישעי' ל, כו. ותקם בעוד לילה . . . אויתך בלילה: משלי לא, טו. ישעי' כו, ט. דמל' לית לה מגרמה כלום: ע"ח שער העקורים פי"ו. ובכ"מ. עו פה תבא: ע"פ איוב לח, יא.

הדבר עד כאן ותו לא (דחותם אותיות תחום כו') וגם כאן אומר בחותם זה עד כאן גילוי אור העצמי דאצי' ותו לא, דמכאן ואילך נפסק מהות האור העצמי דאצי' ואינו בא בגילוי גמור כ"א ע"י מסך כמ"ש ומשם יפרד והי' לדי' ראשית שהן ד' מתנות דמלאכים כו' מטעם הנ"ל, דמלאכים הן בבחי' נפרד מן העצמיות אלקות וכידוע בזוהר דהחותם זה נקרא גושפנקא דמלכא והנשמות לפנין מן החותם והמלאכים הן מאחורי החותם, וז"ש הנביא ואשמע אחרי קול כו' אחרי דוקא וכמ"ש במ"א וד"ל, וזהו חתום תורה בלימודי דוקא שהוא בגמר בנין המלכות בתושבע"פ דוקא נחתם בחותם והוא מה שחותם כאן בכרוך ברכה שני' דאשר יצר כו' אבל בברכה ראשונה שהיא בח"ע דתשב"כ איצ' לחותם עדיין כלל כניל וד"ל.

כד) ולהבין עוד בתוס' ביאור ענין הנ"ל בחתימת הברכה דיוצר האדם וברכה שני' שפותח בכרוך וחותם כו', הנה יש להקדים ענין הפסוק דיוצר הרים וכורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו, ויש להבין מה שבהרים אמר יוצר בחי' יצירה וברוח אמר בורא רוח שהבריאה למעלה מן היצירה כידוע בענין בראתי יצרתיו כו', וגם יש להבין מה שייכות לזה מ"ש ומגיד לאדם מה שיחו דלכאורה אין להם חיבור כלל זע"ז כו'. והנה יש להבין תחלה בשרש ד' מדריגות דארמ"ע שהן ד' מדריגות דצח"מ כידוע דלפי סדר הד' מדריגות הללו הרי המים הוא בבחי' צומח כמו שהמים מצמיחים הכל ורוח בבחי' החי כמו שהרוח החי עיקר חיותו ככל אשר רוח חיים בו ואפי' באדם נקרא רוח האדם כו' והרוח תשוב כו' וכן כי רוח היא באדם כו' ונקרא רוח ממללא ואש הוא בבחי' מדבר כו'. והנה בחי' הרוח משתתף עם כל חלקי אש ומים ועפר ודצח"מ כו' שהרי בעפר יש בחי' יסוד הרוח שמהם עולה ההר בגובה כידוע ונקרא צומח שבדומם עצמו (שלמטה מצמיחת התבואה שצמיח מן המים שנקרא צומח ממש) וגם הרוח שנושב על הארץ כמ"ש משיב הרוח כו' שמושל בארץ וגם במים שהן הגשמים שבלא רוח לא יהי' ענן כמ"ש מעלה נשיאים כו', וגם מי הים ע"י רוח עולים

ומשם יפרד: בראשית ב, י"ד.

וכידוע בזוהר . . . גושפנקא דמלכא: ראה זחיג רצו, סע"א ועוד.

ואשמע אחרי . . . וכמ"ש במ"א: ראה לעיל סוסי"ג, ובהמ"מ שם.

חתום תורה בלימודי: ישעי' ת, טו.

ולהבין עוד בתוס' ביאור . . . דיוצר הרים: עמוס ד, יג. מכאן ואילך מיוסד על ד"ה כי הנה יוצר הרים —

בסידור עם דא"ח קלג, ד. ובאריכה לעיל ד"ה. להבין ענין כרכת חתנים מה שבכרכת יוצר האדם' ס"י ואילך. וראה בהמ"מ שם.

בכתי' 493 (לו, א) מתחיל כאן כדרוש בפ"ע: להבין בחתימת הברכה דיוצר האדם וברכה שני' כו',

בכרתת: תורה שדרש בליבאוויץ על החתונה שנת תקפ"ג.

רוח האדם . . . והרוח תשוב . . . כי רוח . . . רוח ממללא: ע"פ קהלת ג, כא. יב, ז. איוב לב, ח [אכן רוח היא

באנוש]. תרגום אונקלוס ע"פ ויהי האדם לנפש חי' — בראשית ב, ז.

כו': בכתי' כו' וכמ"ש.

מעלה נשיאים: תהלים קלה, ז.

וירודים והן גלי הים שמתרוממים ע"י הרוח בגובה מאד ובמעט רגע הרוח עצמו משקיטם ויניחם למטה והרוח שעל הים חזק הרבה יותר מהרוח שביבשה כו' להיות שהים למעלה הרבה וכל העליון יותר שם ישלוט הרוח בחזקה יותר וכמו הרוח שעל ההרים חזק יותר כו', ובארץ הרים ובקעות יתחזקו הרוחות ביותר מטעם עלי' וירידה שיש ברוח כטכנו ובהרים ובקעות יש עליות וירידות הרנחות ע"כ יתחזקו שם יותר (וכך הרוח מושל גם בחלק יסוד האש, שהרוח יעלנו למעלה או וירידנו למטה וירחיבנו או ימעיטנו וכמו"כ ימשול כנשמת האדם בחי' מדבר וכן בחלקי החי וצומח ודומם כו'), וכמו"כ יובן למעלה בהשגחה האלקית דכתיב ושאון לאומים כשאון מים רבים כו' וכתיב בשוא גליו אתה תשבחם כו' וכמו שהתרוממות גלי הים אינו אלא ע"י הרוח סערה כו' ובמעט רגע ישקיטם כך אוה"ע בשרשם. למעלה מתרוממים ע"י בחי' רוח העליון ומיד חוזרים ונופלים ע"י הרוח העליון כמ"ש רוח סערה עושה דברו כו', וזהו ושאון לאומים בהתנשאותם כשאון מים רבים כו', וכן על הארץ יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה באדמה להשפיל ולהרים ע"י סיבוב הרוח העליון שבגלגל המזלות כו' וד"ל.

כה) וזהו כי הנה יוצר הרים ובורא רוח שהרוח בבחי' בריאה והרים בבחי' יצירה כו', דהנה מבואר למעלה שהרוח מושל בכל הדצ"מ כו' אמנם הנה אנו רואים שבעפר אע"פ שהיא מדריגה התחתונה מכולן הרי אמר הכל ה' מן העפר דוקא דהיינו כל חלקי אש רוח מים וצומח חי ומדבר ה' מן העפר שכולל הכל בעפר, ורא' לזה ממה שאנו רואים האידים שעולין מן הארץ דוקא והרי יש באויר העולה מן הארץ הרכבה מארמ"ע שיש בו החום דאש ולחלוחית וקרירות דמים, ורוח המעלה האידים למעלה וגם יסוד העפר שיש בממשו כו' רק שחלק יסוד המים נבלל בו יותר והרוח מעלהו ומרידו למטה להתגשם ולהיות עבים כידוע. וזהו יוצר הרים שהרים העולים בגובה הוא ע"י יסוד הרוח שבעפר כנ"ל וזהו בחי' יצירה שהוא בא מן ההעלם לגילוי מלמטה למעלה (וכן התהוות רוחות שמן ההרים כנ"ל) ובורא רוח הוא הרוח העליון שמושל על כל דצ"מ ומים ואש ועפר שמלמעלה למטה שהוא בא בבחי' בריאה מאין ליש כמו הרוח שעל הים ועל הארץ כנ"ל וד"ל (והיינו מבחי' אויר העליון מקור מוצא האש שמשם יבא הרוח שהוא חיות כל חי וגם צ"ל דברחות המנשבות בעולם שהן באין מד' רוחות העולם במזג

ובקעות: בכתי' ב: ובקעות.

ושאון לאומים . . בשוא גליו . . רוח סערה עושה דברו: ישע"י ה, יב, תהלים פס. י, קמח, ח, בשרשם למעלה מתרוממים: בכתי' ב: כשהם מתרוממים למעלה.

ומיד חוזרים ונופלים: בכתי' ב: ובמעט נופלים.

יפקוד ה' על צבא המרום: ישע"י כד, כא: וה' ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה באדמה.

והרכבות שונות זו מזו כרוח מזרחית שנקראת רוח קדים מורכב מבחי' החום ויובש ורוח דרום חם ולח ורוח צפון קר ויבש ורוח מערב קר ולח ולפעמים מתחלפים בהרכבותיהם מזה לזה או שמתמזגין יחד ועפ"ז ישונה כל חלקי דצח"מ, וזהו שאמר כשם שא"א לעולם בלא רוחות כו' (וכזיקא דמקמי מיטרא וכזיקא דבתר מיטרא), ואמנם הנה א' בזוהר דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו' דלפי אופן העלאת הרוח מלמטה למעלה אייתי ואמשיך רוח העליון היורד מלמעלה למטה כו', (וזהו כי הנה יוצר הרים שהוא הרוח שעולה מן הארץ על ההרים שהוא בבחי' יצירה מן ההעלם שלמטה כניל כך בורא רוח רוח להמשיך רוח העליון היורד מלמעלה למטה כו').

כו) והנמשל מכ"ז יובן למעלה ברוח האלקי שהוא מקור כל חיות העולמות כמו בדבר ה' כו' וברוח פיו כל צבאם פיו רוח פיו הוא הרוח הבל העליון שבדבר ה' ב' מאמרות דכל הבל מיני' אתעביד קול ודיבור כו' והוא שנמשך להיות מקור כל חי כו' והוא מה שאנו רואים גם במלאכים וחיות הקדש שהן חיים וקיימים רק בבחי' רוח והבל, וכמ"ש עושה מלאכיו רוחות כו' ובכלל הן ז' הבלין עילאין דמל' בני"ע שהוא מקור כל רוח החיים שבמלאכים ועולמות עד עוה"ז השפל, וז"ש הבל הבלים כו' וגם נשמת האדם הוא נמשך בבחי' הבל ורוח כמ"ש ויפת באפיו נשמת חיים כו' ונקרא רוח האדם אע"פ שנחלק לד' מדריגות ארמ"ע אבל בחי' הרוח הוא המושל ומשתתף על הכל בכל חלקי מדריגות העולמות ומלאכים שיש מהן בבחי' אש ויש מהם בבחי' מים ובבחי' רוח הממוצע וכמ"ש כי רוח החי' באופנים אל מקום שהרוח כו', וידוע שבכלל נחלקו העולמות לד' מדריגות ארמ"ע ודצח"מ שהן אבי"ע נגד ד' אותיות דשם הוי"ו אבל בפרט כל העולמות דבי"ע נקראים בשם בחי' דומם לכד כמ"ש והארץ הדום רגלי כו', כמו שבארץ שלמטה הכל ה' מן העפר, ויש רוח העולה מלמטה למעלה כו', כך בבחי' ארץ העליונה הוא שעולה אתעדלית מן רוחות המלאכים וכן נשמות בביטול היש לאין כו' כמ"ש כי רוח האדם הוא העולה כו', ועי"ז אמשיך רוח העליון שהוא בחי' רוח פיו ית' שהוא רוח והבל העליון שיתחזר וירד להתמשך מלמעלה למטה להחיות רוח שפלים דבי"ע בבחי' רוח והבל

ועפ"ז ישונה: בבחי' בן עפ"ז יש לה.

כשם שא"א בלא רוחות . . . וכזיקא דמקמי מיטרא: תענית ג, ב.

בזוהר דרוח אייתי רוח: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב. זח"א צט, ריש ע"ב. אה"ת חנוכה (כרך ב) רפ"ו, א.

בדבר ה' כו' וברוח פיו: תהלים לג, ה.

הבל מיני' אתעביד קול: זח"ג מג, ב.

עושה מלאכיו רוחות: תהלים קד, ד.

הבל הבלים: קהלת א, ב.

ויפת באפיו: בראשית ב, ז.

כי רוח החי' באופנים: יחזקאל כא, כב.

והארץ הדום רגלי: ישעי' סו, א.

כניל ואם לא אתעדלית ברוח העולה מן הארץ עליונה ממלאכים ונשמות כו' הרי ה' בחי' הבל רוח העליון דמל' דאצי' חוזר למקורו והי' מתבטל כל חיות העולמות כמו עדמ' רוח הכל הפה באדם שיוצא מן הפה וחוזר למקורו רק משום דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח עי' העלאת הרוח דמלאכים אמשיך רוח והבל העליון בתמידות, וכמו למטה בארץ התחתונה שעיי' הרוח שעולה מלמטה (עיי' האידיים שעולין מן הארץ וכהיג בהרים) נמשך הרוח העליון בד' רוחות העולם כו' ודל'. וזהו כי יוצר הרים בבחי' העלאת הרוח שהוא יסוד הרוח שבהרים עליונים דבי"ע דהיינו המלאכים שהן כמו צומח שבדומם בהתפעלות המדות שלהם באהבה ויראה לעלות בגובה כו', ועיי' בורא רוח בבחי' בראיה מאין ליש מהעלם עצמות האלקות דמל' דאצי' שהוא נמשך מלמעלה למטה דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח כו' כניל, (וזהו שההרים בבחי' יצי' כי רוח המלאכים יוצאים מארץ עילאה כמו תוציא הארץ נפש ח' כו' ובורא רוח הוא רוח העליון מקור כל העולמות כניל).

כו) והנה כמוכ' יוכן בבחי' האצי' שאותו בחי' רוח העליון דרוח פיו ית' אציפ' שנקרא מקור חיי העולמות כניל הנה שרשו הוא בבחי' האצי' מבחי' הרים העליונים דאצי' שנקראים בחי' דומם כאצי' והן המדות דאצי' שנקראים צומח שבדומם דאצי' כמיש על האבות שמעו הרים כו', וכן אמר לא כאברהם שקראו הר ונקרא הר ה' כו' כידוע כמיש מי יעלה כהר ה' כו', ועיי' אמר גיכ יוצר הרים שהן רק בבחי' יצירה שבא מבחי' העלם יסוד הרוח שבארץ דאצי' שנקרא ארץ החיים העליונים כו' ובורא רוח הוא רוח העליון דאצי' שבא מלמעלה למטה מבחי' העלם עצמות המאציל שלמעלה מן ההרים עליונים וגם למעלה מבחי' חו"ב דאצי' והן הנקראין טורי חשוכא כו' כמיש ישת חושך סתרו וכתוב מגלה עמוקות מני חושך כו' והן ההרים הגבוהים ביותר שאין אור השמש מאיר שם מצד גובה ההר אין נראים כמו בחושך כו'. וביאור הענין ידוע שיש ב' מיני מדות א' שנולדים מן השכל וטעם שנקרא טורי נהורא דחוי"ב ונקרא אדם דיצירה עדמ' הצורה שאינה רק גילוי החומר ההיולי כמו ציור הכלי כך המדות שבלב מצויירים בציור השכל אבל שרשם הוא במדות שכרצון ותענוג שלמעלה מן השכל שהן עצמות המדות כמו שהן בעצם הגפש ונקרא טורי חשוכא עיי' בחי' ההעלם שאין אור השכל מגיע לשם ובאהיר בא מעצמות הרצון שהוא למעלה מן הטעם כידוע שאין לה קץ וגבול כלל ולא תכלה לעולם ותעלה בעילוי אחר עילוי כו', והי' כגובה ההר הגדול שלא יראה קץ לגובהו כלל וכמיש במיא עמיש ושקל בפלס הרים שהן טורי נהורא כו'. וזהו יוצר הרים טורי נהורא בבחי'

על האבות שמעו הרים . . . לא כאברהם . . . מי יעלה: מיכה ה, ב. ריה יא, א. פסחים פח, א. תהלים כד, ג. טורי חשוכא . . . ישת חושך סתרו . . . מגלה עמוקות מני חושך: ראה חייג רלג, א. רמט, ריש ע"ב. ועוד. תהלים יח, יב. איוב יב, כב.
במיא עמיש ושקל בפלס הרים: ישעי' מ, יב. וראה סידור רלג, א.

גילוי מן השכל ועי"ז מעורר העלם עצמות המדות לבא לידי גילוי מלמעלה למטה, וזהו ובורא רוח מאי"ן והעלם העצמות רוח המדות דבחי" טורי חשוכא שיאירו מהעלם משום דרוח אייתי רוח כו' כנ"ל בהעלאת הרוח מהרים דבי"ע כו' וד"ל.

כח) ובוה יובן פי' הברכה דשמח תשמח ריעים האהובים כו', דהנה ריעים האהובים למעלה היינו בחי' חוי"ב דאצי" שנקראים תרין ריעין דלא מתפרשין כידוע שמהם נולדו המדות שנקראים טורי נהורא כנ"ל, ואמנם גילוי אור המדות שברצון ותענוג שלמעלה מחוי"ב הנקרא טורי חשוכא (או הרי קדם שמקדם לחכמה כו') משם עיקר התעוררות הרוחות בהרים דאצי" שאין חוי"ב מגיע לשם כלל וכאשר יאיר העלם עצמות המדות שבהעלם הרצון שנקרא כתר עליון כידוע אז אומר שמח תשמח לריעים האהובים שהן חוי"ב בשמחה שלמעלה מערך עצמם וכידוע דאור אכא אינו מקבל רק ממזל החי' ונוצר חסד דא"א ואימא ממזל הי"ג ונקח כו', וזהו כשמחך יצירך בג"ע מקדם כמו שהי' השמחה בהעלם עצמות המאציל כאשר יצר לאדם קדמאה שהן המדות שבעצמות הרצון שנקראים טורי חשוכא שלמעלה מן החכמה כנ"ל וזהו מקדם מקדמות לחכמה כו' וד"ל. ומעתה יובן פי' הברכות הללו דיוצר האדם ואשר יצר את האדם כו' דמ"ש יוצר האדם קאי על יצירת אדה"ר בג"ע מקדם ואשר יצר כו' הוא יצירה שני' מצורה הראשונה כו'. והענין הוא כנ"ל כב' מדריגות דטורי חשוכי וטורי נהורא שהן ב' מיני אדם אדם דבריאה ואדם דיצירה כמ"ש יוצר הרים ובורא רוח דהיינו בחי' התגלות טורי חשוכא מדות שבהעלם הרצון היינו בורא רוח ובחי' התהוות המדות מן השכל שנקראים טורי נהורא הוא מ"ש יוצר הרים אדם דיצירה כנ"ל, ולפי"ז ברכה הא' דיוצר האדם בג"ע מקדם לחכמה זהו מ"ש ובורא רוח בבחי' אדם דבריאה וברכה שני' דאשר יצר הוא כמ"ש יוצר הרים בחי' טורי נהורא כו' שזהו צורה השני' דחוי"ב שנמשך מצורה הראשונה דטורי חשוכא כו' וד"ל.

כט) אך איכ לא יובן מ"ש בברכה הא' יוצר האדם מאחר שהוא בבחי' אדם דבריאה שהוא מ"ש ובורא רוח כנ"ל, וצ"ל דגם בחי' מדות שבהעלם הרצון כאשר באים לגילוי אור עכ"פ הגם שהן למעלה מן הטעם ושכל נקראים בשם יצירה והוא כיצירת האדם בג"ע מקדם לחכמה כנ"ל. וזהו יוצר האדם רק שהוא בחי' צורה הא' צורה עצמית מהעלם עצמות כו', ומ"ש ובורא רוח היינו על גוף מציאות מדות הללו שבהעלם עצמות הרצון שגם הם באו בדרך בריאה שהוא התהוות בשרש עצם מציאותן מעצמות בעל הרצון כי גם הרצון בא מלמעלה מן הרצון כידוע בפ"י יהי רצון כו', וזהו

וכידוע דאור אכא . . . ממזל החי' ונוצר חסד . . . ואימא ממזל הי"ג: ראה לעיל ד"ה לסוסי ס"ה. ושי"ן כידוע בפ"י יהי רצון: ראה סה"מ תקט"ח ע' מד. ס' מאמרי אדהאמיצ דברים ח"ב ע' תרל.

ובורא רוח כריאה מאין ממש משא"כ בחי' התגלות מדות הללו כמו שבאים ומתגלים ברצון אינו רק יש מיש ולא יש מאין נק' ג"כ יצירה רק שהוא בחי' צורה הא' העצמית כמו שהן למעלה מן השכל עדיין אבל מה שהמדות נולדים מן השכל זהו בציר שמציירים מצורה העצמית, וזהו אשר יצר את האדם שהן מדות שבשכל בצלמו כו' וד"ל.

ל) וזהו כי הנה יוצר הרים כו' ומגיד לאדם מה שיחו, ולכאורה אין זה שייכות כלל לענין יוצר הרים כו', אך לפי הנ"ל יובן זה דמ"ש יוצר הרים הן המדות שנמשכים מן החכמה שנקרא אדם דיצירה, וז"ש מה שמו מה שם בנו פי' מה שמו היינו עצם החכמה שנקרא אב המוליד כו', ובחי' מהי שבו ממשיך לאדם דיצירה שהן המדות הנולדים ממנו כמ"ש מה שם בנו כו', וזהו ענין תושב"כ דמח"ע נפקת שהן המדות שבחכמה שנולדים ומתגלים וע"ז אמר יוצר הרים, וזהו צורה שני' שנצטייר מצורה הראשונה דיוצר האדם שהן גילוי מדות שלמעלה מן החכמה שבתורה והוא גילוי המדות שברצה"ע ממש שאין טעם לרצון כו', וז"ש ומגיד לאדם מה שיחו פי' כמו שיוצר הרים ובורא רוח כך נתגלו מדות שלמעלה מן החכמה לאדם דיצי' ראשונה הנ"ל, וזהו ומגיד ל' המשכה מבחי' ההעלם דטורי חשוכא בחי' מ"ה דחכמה כמו שהוא בא מן ההעלם ומשם נמשך עוד לבא בצורה שני' מצורה הא' שהוא תושבע"פ שנקרא שיחו דאדם קדמאה כידוע בענין תושב"כ ותושבע"פ שנקרא ספר וסיפור וכמו כל היום שיחתי כו' דהיינו שנמשך מבחי' מ"ה העליון גם בשיחה דתושבע"פ ומתושבע"פ נמשך בשיחה די' מאמרות שמקבלים ממנה וכמ"ש אדם לעמל יולד ואמר במדרש איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה עמל תורה הוא תושבע"פ ועמל שיחה הן י' מאמרות וכמ"ש במ"א וכמ"ש ואשים דברי כפיך כפיך דוקא כו' לנטוע שמים כו' כמו שאמר דאין העולם מתקיים אלא בהבל תשב"ר כו' דתושבע"פ הוא בחי' מוחין פנימי די' מאמרות כמ"ש וכל בניך כו' א"ת בניך אלא בוניך שעוסקים בבנינו של עולם כידוע וד"ל.

לא) אך הנה עדיין אין זה מובן דמ"מ מה שייכות ענין יוצר הרים כו' עם מגיד לאדם כו', ועוד דמשמע פי' הפשוט דמגיד לאדם מה שיחו

וה: בכת"י ב: ח"ב.

שאינו טעם לרצון: ראה במאמר הקודם, ט"א [פיסקא: והנה יש עוד הפרש].

כל היום שיחתי: ע"פ תהלים קיט, צז.

אדם לעמל יולד ואמר במדרש אי' אט לעמל תורה . . . כמ"ש במ"א: איוב ה, ז. סנהדרין צט, ב. [וראה

לקי"ש ח"ד ע' 1236: דבשם מדרש נקרא מחזיל הדורשים ומפרשים את הפסוקים, גם מחזיל אלה אשר

בש"ס, ומציון שם לבריכות כב, א. ועוד. ע"ש בלקרי"ש].

ואשים דברי . . . אלא בהבל: ישעי' נא, טו. שבת קיט, ב.

וכל בניך . . . אית בניך . . . בבנינו של עולם: ישעי' נד, יג. ברכות סד, א. שבת קיד, א.

מה שנעלם מן האדם מה שיחו הוא מגיד ומגלה לאדם ואיך יתכן שלא ידע אדם מה שיחו עד שיגידו לו כו' ומה שייך זה לענין בורא רוח ויוצר הרים כו', אך הנה יש להקדים תחלה ענין א' והוא מה שאנו רואים שיש יתרון מעלה בתושב"ע מתושב"כ אע"פ שתושב"ע נלקח מתושב"כ כמו שאומר והתקין לו ממנו בנין כו' וכמ"ש כי מאיש לוקחה כו', אבל הרי אמרו בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש כו' ולעיל כתיב הנני בורא חדשה כו' נקבה תסובב גבר וכתיב אשת חיל עטרת בעלה עטרת למעלה בראש בעלה כו', וזה פלא איך יהי' עלית המקבל למעלה מן המשפיע כו', אמנם הנה אנו רואים שבתושב"ע דוקא מתגלה רצה"ע שבמצות כמו שהוא באמתתה איך ומה לעשותה בכל פרטי אופנים בלי נטי' ימין ושמאל מנקודת הרצה"ע כו', אבל בתושב"כ אין יודעים לעשות רצה"ע שבמצות איך ומה כמו לעשות ציצית ותפילין דכתיב ועשו להם ציצית וקשרתם לאות כו' הרי רצון זה לא נודע איך ומה כלל רק ע"י תשב"ע שבבארים הלכות ציצית ותפילין עושים רצונו ית' באמת לאמתו כמו שהוא ממש בלי תוספות ומגרעות כלל כידוע, ואיך ודאי שיש כח ושרש בתושב"ע הרבה יותר מתושב"כ (אע"פ שמקבלים כל דין והלכה מתושב"כ כמו מנלן אמר קרא וכה"ג) דהיינו ששרשם בבעל הרצון עצמו שהוא אח"פ בתכלית שהוא למעלה מן הרצון וחכמה אפי' במע"ב שברצונו וחכמתו ברא ויצר כו' והרי אומר יה"ר מבעל הרצון כו' (וגם מה שנקרא בחי' רעוא דכל רעיון אינו אלא מקור כל רצון טוב וכמ"ש פותח את ידך יד הגדולה דלגדלותו אין חקר ומשיב לל כל חי רצון טוב וחסד מבעל הרצון שנמשך ע"י בחי' רעוא דכל רעיון כו' כמו עדימ מלך שחפץ חסד הוא בעת רצון שפותח ידיו לכל להשיב לו רצון של חסד ממקור כל רצון טוב כו', וז"ש ואני תפילתי כו' עת רצון וכן בעת רצון עניתך וכידוע וד"ל), וכמו"כ גם בבחי' פנימיות רצה"ע שבמצות שלמעלה ממע"ב דכתיב אם לא בריתי כו' צריך להמשיך מבעל הרצה"ע שיתצמצם עצמו בגילוי רצון זה בכל מצות באופנים פרטיים.

(ב) וזהו שישאל נקראים עושי רצונו פי' שעושים וממשיכים לרצה"ע שבמצות בעשותם בפועל ממש מעצמות אא"ס ב"ה ממש, וזהו ע"י תושב"ע דוקא שגוזרים ואומרים כך וכך רצונו ית' במצוה זו ולא

כי מאיש לוקחה . . . בינה יתירה: בראשית ב, כג. נדה מה, כ.
הנני בורא חדשה כו' נקבה . . . אשת חיל: ע"פ ירמ"י לא, כא. משלי יב, ד.
ועשו להם ציצית וקשרתם לאות: שלח טו, לח. עקב יא, יח.
אח"פ = אחדות פשוטה. בכתי"ב: ב רוחני.
פותח את ידך: תהלים קמה, טז.
ע"י בחי': בכתי"ב: מבחי'.
ואני תפילתי . . . בעת רצון עניתך: תהלים סט, יד. ישעי' מט, ח.
אם לא בריתי: ירמ"י לג, כה.
שישראל נקי עושי רצונו: ברכות לה, ב. ועוד.

באופן אחר שאין רצונו בזה והן שית סדרי משנה כורעים ומועד וקדשים וטהרות לומר זה כשר וזה פסול זה טמא וזה טהור כו' (כמו שרי המלוכה שיודעים היטב איכות רצון המלך ממש להביאו בגילוי בפ"מ כו'), אבל בתושב"כ אע"פ שאומר ועשו להם ציצית אין זה גילוי עצם הרצון שבמצוה זו כמו שהוא עדיין מאחר שלא נודע מזה איך לעשות רק בחי' החכמה שבה שלמדו מזה איך לעשות והוא מה שנדרש ע"ז בתושב"כ במשנה וגמרא כו', ולפי עיקר גילוי רצון הוא בתושב"כ ובתושב"כ אין שם רק גילוי ח"ע לבד ברמזים ותגין שנדרש מהם כר"ע שהי' דורש על כל קוץ כו', וזהו פלא מאחר שתורה שב"ע מקבל מתושב"כ איך יהי' המקבל גבוה מן המשפיע שלו להיות עיקר גילוי הרצון בתושב"כ דוקא שמה מוכרח שיש להם שרש כבעל הרצון שאין זה בתושב"כ אחר שלא נגלה שם הרצון רק בהעלם ובקיצור כמו ברמזים ותגין בלבד כו' (ואע"פ שבאמת עיקר מהות כללות הרצון נגלה בתושב"כ באמרו ועשו להם ציצית או בסוכות תשבו רק שפ"ט אופני הרצון לעשות במעשה אינו אלא בתושב"כ אבל מאחר שיודעים בתושב"כ איך לעשות הרצון מוכרח שיש להם כח ושרש בעל הרצון עצמו שאין זה בתושב"כ שאין שם רק גילוי הרצון בכללות בלבד וראי' לזה ממה שיש כח בתושב"כ לשנות הרצון כפי שיוצא הם דוקא כמו אשר תקראו אתם כו' וכמו במלקות גרעו חדא כו' ובכלל הזהיר לאו דלא תסור כידוע ודל').

לג) והנה להבין זה יש להקדים משל א' מזיווג זו"ן גשמי שאמר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה והי' ראוי להיות בהיפוך ממש שאיש מזריע תחלה יוליד כדמותו זכר ואשה מזרעת תחלה תלד נקבה כדמותה ולא בהיפוך אבל הענין הוא כמשל השפופרת שתומה מצד א' ופתוחה מצד א' שהנכנס ראשון יוצא אחרון והנכנס אחרון יוצא ראשון כך בענין הזריעה כשאיש מזריע תחלה ואחריו זרע האשה אח"כ כאשר יוצא שפע זרעם לציוור בבטן שמתהפך ויוצא או הנכנס בזריעה ראשון שהוא זרע האיש יוצא אחרון והנכנס בזריעה אחרון שהוא זרע האשה יוצא ראשון שזרעה עיקר הציוור לציוור כדמותה שכל היוצא ראשון הוא עיקר המצייר כדמותו, וע"כ איש מזריע תחלה יולדת נקבה וכאשר אשה מזרעת תחלה ואח"כ האיש שזרע האשה נכנס ראשון וזרע

כר"ע שהי' דורש: מנחת כס, ב.

ועשו להם ציצית . . בסוכות תשבנו: שלח טו, לת. אמור כג, מב.

אשר תקראו אחס: אמור כג, ד. וראה לעיל ס"א [פיסקא: והנה ידוע].

במלקות גרעו חדא: ראה מכות כב, ב.

דלא תסור: שופטים יו, יא.

אשה מזרעת תחלה . . כמשל השפופרת: ברכות ט, א. וראה הנסמן בארוכה ככ"ז לעיל במאמר הקודם

[פיסקא: והנה להבין זה].

האיש אחרון הנה ביציאתה לציור הולד מתהפך שזרע האיש שנכנס אחרון יצא ראשון ומקדים להצטייר כצורתו זכר, וע"כ אשה מזרעת תחלה יולדת זכר דוקא וד"ל (ועוד מטעם אחר דזהו הכלל דעילאה גבר ולא • תתאה ע"כ איש מזריע תחלה ואח"כ האשה עילאה גבר ויולדת נקבה ואשה מזרעת תחלה ואח"כ האיש עילאה גבר ויולדת זכר כו' וזהו היפוך הנ"ל, ועוד טעם אחר דאיש מזריע תחילה מפני תשוקתו לנוק' יוליד כדמותה ואשה מזרעת תחילה תצטייר צורת הזכר שאליו תשוקתה כו'), וזהו שא' שתלה הכתוב זכרים בנקבות ונקבות בזכרים דאיש יוליד נקבה לפי שהי' הזרעתו תחלה יצא אחרון ונצטייר בציור נקבה כזרע האשה שיוצא ראשון שהוא המצטייר כצורתו כנ"ל, וזהו נקבות בזכרים וזכרים בנקבות היינו כאשר האשה מזרעת תחלה שיוצא אחרון ומצטייר כציור זרע האיש שיוצא ראשון כצורת זכר כנ"ל, ונמצא הנקבה עיקרה מן הזכר שהזריע תחלה ונצטייר בציור נקבה כנ"ל והזכר עיקרו מן הנקבה שהזריעה תחלה ונצטיירה בציור זכר ע"י זרע האיש שיצא ראשון, וזהו שתלה הכתוב נקבות בזכרים בעיקר מציאות תולדתם וזכרים בנקבות כנ"ל וד"ל.

לד) והנמשל מכל הנ"ל יובן למעלה בבחי' משפיע ומקבל העליונים באיש ואשה העליונים דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה כו' כמו שתלה נקבות בזכרים שעיקר מהות הנקבה באה ממהות שפע הזכר דוקא רק שנצטייר זרעו והי' לנקבה הרי בצורה לבד הוא שנשתנה ולא במהות וכן להיפך, כאשר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר הרי הזכר הוא בא ממהות זרע הנקבה רק שנשתנה בצורה והי' לזכר, ונמצא הנקבה בשרשה הוא זכר והזכר בשרשו נקבה רק שבצורתם הוא שנשתנו ע"י היוצא ראשון כנ"ל וד"ל. וכך יובן בענין תשב"כ ותשבע"פ שנק' דכר ונוקבא כנ"ל שנוולדו מאוי"א כנ"ל דאורייתא דתשב"כ מח"ע נפקת כו' ואע"פ שלפעמים א' בזהר דבן מסט' דאבא קאתי ובת מסט' דאמא כמו כאמה כנתה כו', וא"כ תשב"כ בחי' דכר שרשו באור אבא ותשבע"פ בחי' נוק' שרשו באור אימא (והיינו שנק' חו"ב ספר וסיפור) הנה לפי הנ"ל בענין איש מזריע תחלה כו' נהפוך הוא דבן זכר שרשו ומהותו כאימא, דהיינו כאשר אשה מזרעת תחלה שנצטייר לזכר כנ"ל ובת שרשה באור אבא דוקא דהיינו כשהאיש מזריע תחלה שנצטייר לנקבה כנ"ל, וא"כ שרש תשב"כ באור אימא דוקא ושרש תשבע"פ באור אבא כי הנוק' עיקרה זכר והזכר עיקרו נוק' רק בצורתם נשתנו כנ"ל, והיינו שא' דאבא יסד ברתא דוקא יסד מהותה מזרעו ממש כאשר איש מזריע תחלה רק שנצטייר והי' לנקבה כנ"ל (ווי"ש אחותי בת אבי היא דוקא ולא בת אמי כו'), ולפי"ז שרש ועיקר תשבע"פ בבחי' דכר משפיע ועיקר תשב"כ בבחי' נוק' וכמו שתלה הכתוב זכרים בנקבות ונקבות בזכרים כנ"ל וד"ל.

לה) ובזה יתורץ ענין הנ"ל במה שיש כח ושרש לתשבע"פ בעל הרצון עצמו שהוא בבחי' דבר משפיע דהיינו שמשפיע לגילוי הרצון מבעל הרצון שיבא באופן כך וכך דוקא כנ"ל משום דתשבע"פ בחי' נוק' שעיקרה מבחי' דבר דוקא כנ"ל כענין איש מזריע תחלה כו' ותשב"כ אעפ"י שהוא בחי' דבר משפיע לתשבע"פ הרי שרשה ועיקרה מבחי' נוק' דעיקר הדבר בא מבחי' נוק' כנ"ל בענין אשה מזרעת תחלה כו' וכמו שתלה הכתוב זכרים בנקבות ונקבות בזכרים כנ"ל וד"ל וזהו שיש כח בתשבע"פ לשנות ממה שנתשב"כ להיותו בחי' דבר ותשב"כ בחי' נוק' שאין בה רק גילוי הרצון וחכמה מה שנשפע מלמעלה מבעה"ר ע"י תשבע"פ שרשה בבחי' דבר שהוא בעל הרצון וזהו שבינה יתירה ניתנה כאשה כו', וזהו אשת חיל שהוא תשבע"פ עטרת בעלה שהוא תשב"כ לפי שרשה בחי' דבר ובחי' דבר דעכשיו הוא בחי' נוק' בשרשו מטעם הנ"ל, וא"כ הרי היא עטרת בעלה בשרשה וד"ל, וזה יהי' לע"ל דבחי' המל' יהי' לה עלי' למעלה בשרשה למעלה מבחי' ז"א והוא שיהי' בחי' המקבל בבחי' משפיע והמשפיע בבחי' מקבל הפוך מעכשיו ממש, וזהו שא' לאברהם כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ואיך ישמע המשפיע אל המקבל והלא א' והוא ימשול בך אלא משום דמה שאמר והוא ימשול בך היינו עכשיו אבל לע"ל יתעלה המקבל בשרשו שיהי' בחי' דבר ממש והמשפיע דעכשיו יהי' בחי' נוק' בשרשו באמת כנ"ל, א"כ ראוי שאברהם ישמע בקול שרה שהיא בחי' דבר והאבות הטעימו מעין העוה"ב כידוע וד"ל. וכן לענין הפרנסה אמר שאין נותנין לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו דוקא שנאמר להניח ברכה אל ביתך דאע"פ שהיא בחי' מקבל מ"מ מצד שרשה באמת היא בחי' דבר ובחי' דבר עיקר חסדים כמו כי זכר חסדו כו' ע"כ עיקר הברכה בנוק' דוקא ותלה הכתוב נקבות בזכרים כנ"ל וד"ל (וכן מצינו שא' ולאברהם הטיב כעבורה דוקא מטעם הנ"ל וזהו שלע"ל כתיב נקבה תסובב גבר כו').

לו) וכמ"כ לענין או"י"ר שנק' בן ובת כידוע הרי האהבה שהוא בחי' דבר עיקר התהוות שלו מבחי' נוק' שהיא בחי' בינה שנקראה אם כידוע כאשר אשה מזרעת תחלה שהוא התפעלות השכל בהתבוננות והשגה בבחי' רצוא כו' והיראה שנקראה בת שרשה ועיקרה בבחי' דבר שהוא בחי' אבא שהוא בחי' כח מ"ה דחכמה בחי' ביטול העצמי לאיין למעלה מן הטעם וההשגה כידוע, וזהו משום דאבא יסד ברתא דוקא מטעם הנ"ל דתלה נקבות

כל אשר תאמר אליך שרה . . . והוא ימשל בך . . . הטעימו מעין העוה"ב: וירא כו', יב. בראשית ג, טז. כיב טז. סעיב ואילך.

שארן נותנין לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו . . . להניח ברכה אל ביתך: ראה לע"ל ע' לב. ושיג.

כי זכר חסדו: ע"פ תהלים צח, ג.

ולאברהם הטיב כעבורה: לך לך יב, טז.

או"י"ר = אהבה ויראה.

דאבא יסד ברתא: זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. תקוני זהר תכ"א (סא, ב). תסיט (קה, ב).

זכרים כשאיש מזריע תחלה שיוולדת נקבה כנ"ל, וזהו דנעזן תחלתו בטופן וטופן בתחלתו דיראה תתאה ביראה עילאה דחכמה דכתיב הן יראת ה' היא חכמה כו' כידוע בענין דחילו ורחימו רחימו ודחילו כו', וזהו אם אין יראה אין חכמה כו' וזהו מה ה' שואל כו' כ"א ליראה כו' שהוא בבחי' שוב שלעיל יתעלה למעלה מבחי' רצוא דאהבה כו', וזהו מ"ש אשת חיל עטרת בעלה כו' ונקבה תסובב גבר כנ"ל וראי' ממה שלעיל יהי' פחד ה' על כל הברואים ביראה עילאה כו'.

וזהו דוד בן ישי הקים עול עול מ"ש ביראה תתאה דבחי' המל' שיתעלה למעלה משם מ"ה דז"א מטעם הנ"ל לפי שבחי' מקבל דעכשיו יהי' לעיל בחי' משפיע (וגם עכשיו אנו רואים שאעפ"י שבחי' המל' נקרא מקבל באצ"ל, נעשה בחי' דכר משפיע למטה בכי"ע כידוע בענין אמת ואמונה כל זאת בחי' נוק' וקיים עלינו בחי' דכר כו' לפי שעיקרה בחי' דכר בשרשה דאבא כנ"ל) (וכמ"כ לענין בעי"ת וצדיקים גמורים דצ"ע עכשיו בבחי' דכר דשם מ"ה דתו"מ מצד הנשמה שרשה בז"א ובעי"ת הן בבחי' נוק' שהוא בחי' לבין כמה שמהפכין לנפש הטבעית מרע לטוב, ועכשיו מ"ה דנשמה מברר לבין שהוא הגוף שזהו כמו ענין צורה וחומר דהצורה משפיע לחומר כמו שאמרו דאשתו כגופו דמי' כו', וכל השפעות גילוי אלקות בגוף שהוא החומר הוא ע"י הנשמה כו' אבל מטעם הנ"ל שהמקבל יהי' משפיע כו' גם כאן הרי בעי"ת שיהפכו החומר הגופני מחושך לאור יתעלו לעיל למעלה מצ"ג כיתרון האור מן החושך דוקא לפי שמצד שרש המקבל שהוא הגוף יהי' בחי' משפיע לנשמה מטעם הנ"ל, וזהו שכתוב ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים ע"י בעי"ת דוקא חציים אל ים הקדמוני דתו"מ כו' וכמ"ש דמלכא משיחא אתא לאתבא כו' ואם אין עושין תשובה אין נגאלין משום דמוה דוקא יהי' אשת חיל עטרת בעלה כנ"ל וד"ל).

לז) ובאמת עדיין אינו מובן עיקר ההפרש בין עכשיו לעיל דז"א לחלק ולומר דעכשיו איש מזריע תחילה שהוא אור הוורוד לצדיק עליון בתו"מ כמו במ"ת בחי' דכר ונצטייר לנוק' והולכים אחר הציור וע"כ מ"ה מברר לבין ולעיל תעלה לשרשה בחי' דכר דאיש כו', א"כ לעיל שיהי' ע"י תשובה אשה מזרעת תחלה שתלד זכר והולכים אחר הציור שהוא בחי'

הן יראת ה' . . . כידוע בענין דחילו ורחימו רחימו ודחילו: איוב כח, כה. ראה לעיל ד"ה כי על כל כבוד. וד"ה כל המשמת, ט"ב, ושי"ן.

אם אין יראה . . . מה ה' שואל: אבות פ"ג מ"ז. עקב י, יב.

שלעיל יהי' פחד ה' על כל הברואים: ראה ישעי' ב, יט ואילך. תניא ספליה ועוד.

הקים עול עול מ"ש: ראה לעיל במאמר הקודם, טוסי"ב.

ביום ההוא יצאו מים . . . דמלכא משיחא אתא . . . ואם אין עושין תשובה: זכרי' ד, ת. ע"פ חז"ל קנג, ב. [ראה ס' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"א ע"י שיב. ושי"ן]. סנהדרין צו, ב.

דבר ולא נוק' ואיך אמרו לעתיד לבוא אשת חיל עטרת בעלה כו', ואם הולכים אחר המהות ולא אחר הציור הרי עכשיו דאיש מזריע כו' הנוק' היא דבר ולע"ל דאיש מזריע כו' הנוק' דבר דהרי עכשיו מ"ה מברר לבין וכמ"ש והוא ימשול כך כו', ואין לומר דעכשיו איש מזריע תחלה לעורר בתשובה וגם אשה מזרעת תחלה ע"י מצות כמ"ש זרעו לכם לצדקה כו' שנוק' יהפך לדבר ודבר לנוק' (כידוע דמגבורות דאבא נהפך לחסדים דאימא ומחסדים דאימא נהפך לגבורות דאבא וע"כ לע"ל נאמר ולציון יאמר איש ואיש יולד כה היות שיאיר מלמעלה מבחי' משפיע ומקבל וכמ"ש והוא יכוננה עליון כו' וכמ"ש במ"א וכמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה שניהם שוין בקומתן כו' וכתר א' לשניהן וזהו כי על כל כבוד חופה והיינו איש ואיש כו').

לח) ובכ"ז יובן מה שבברכת שמח תשמח כו' משמח חתן וכלה ובברכת אשר ברא א' משמח חתן עם הכלה, דמ"ש שמח תשמח ריעים האהובים היינו בחי' חו"ב דאצי' דתשבי"כ ותושבע"פ יוצא מהם עכשיו דתשבי"כ בחי' דכר משפיע ותשבע"פ בחי' מקבל כנ"ל והדבר ע"כ ע"כ מסיים בברוך זו חתן תחלה ואח"כ כלה משמחת חתן באה לשמחת הכלה כו', אבל באשר ברא כו' דקאי על לע"ל דוקא כמ"ש מהרה ישמע כו' קול חתן וקול כלה כו' שאז בחי' הנוק' יהי' בחי' דכר והיינו תשבע"פ שתעלה לשרשה כבעל הרצון כנ"ל דאבא יסד ברתא כו' ותשבי"כ בחי' דכר דעכשיו יהי' בחי' נוק' כנ"ל, ע"כ מסיים בברכה זו משמח חתן עם הכלה שהעיקר הוא שמחת הכלה ובשבילה יהי' שמחת החתן, וזהו פי' עם הכלה בשביל הכלה כו' לפי שמצד שרש הכלה היא למעלה מבחי' דכר דעכשיו שנקרא חתן עד שיקבל משמחת הכלה משא"כ עכשיו אשה בעלה משמחה כידוע (וזה הכליה אותיות הלכ"ה דתשבע"פ).

לט) ואחר כל זה יובן ג"כ ענין ב' ברכות דיוצר האדם ואשר יצר את האדם כו', דברכת יוצר האדם דקאי על תשבי"כ בחי' דכר דאורייתא מח"ע נפקת כו' אעפ"י שמצד שרשו הוא בחי' נוק' עכ"ז אינו חותם בברוך לפי שעכשיו בחי' דכר עיקר (וכמו שמח תשמח דמשמח חתן ואח"כ כלה) אבל בברכת אשר יצר את האדם כו' שמדבר בבנין הנוק' כמ"ש והתקין לו ממנו בנין עדי עד דקאי לע"ל שהנוק' כמו שהיא בשרשה בחי'

זרעו לכם לצדקה: הושע י' ב.

וכידוע דמגבורות דאבא נהפך לחסדים דאימא: ראה ע"פ שער הכללים פ"ה.

ולציון יאמר . . . וכמ"ש במ"א: ראה להלן סודיה שוש תשיש (השני) בסופו. ושי.

והי' אור הלבנה . . . כי על כל כבוד חופה: ישעי' ל' כו, ד, ה.

אשה בעלה משמחה . . . הכלה אותיות הלכ"ה: ר"ה ה, ב. פ"ח שער הנהגת הלימוד. וראה גם מ"ה"ש פקמ"א [צג, ב]. תרי"ח שמות ג, ס"ב.

חמנו: בכתי' 191: ממנו ע"כ אמר משמח חתן עם הכלה [ומסיים כאן המאמר].

דכר והיא תשבע"פ שרשה בבעל הרצון כניל שמהותה נבנית ממהות הדכר כו' אעפ"י שבציר אינה בצלמו ממש כו' ע"כ חותם בכרוך ע"ש העתיד שיהי' למעלה מאדם דתשכ"כ כו' מטעם הנ"ל דתלה נקבות בזכרים כו', וכמ"ש והתקין לו ממנו בנין ממנו דוקא שהוא מבחי' אור אבא דבא יסד ברתא שהרי העצמות הוא מן האב כידוע, והרי בנין הנוק' מאחת מצלעותיו דוקא כו' וד"ל (וזהו ביום ההוא תקרא לי אישי ולא תקראי לי בעלי כעכשיו דמ"ה מברר לב"ן כו' וכמ"ש איש ואיש כו' שהן ב' מיני אדם דיוצר האדם ואשר יצר דתשכ"כ ושבע"פ שנקרא לחם מן השמים ולחם מן הארץ והן ב' לחם דעצרת כו' וכמ"ש לחמו בלחמי כו').

(מ) ובכ"ז יובן בתוס' ביאור ענין ומגיד לאדם מה שיחו ואיך יש לזה שייכות עם יוצר הרים כו', דמבואר למעלה דיוצר הרים צורה הב' דתושבע"פ ובורא רוח אדם דכריאה דתשכ"כ, וכהיות ידוע דאבא יסד כרתא היינו שצירופי אותיות הדיבור נבנין ומיוסדין מפנימיות אור אבא דהיינו ממקור החכמה כמו שהיא בבחי' אין טרם שבאה לגילוי ונקראת קדמות החכמה הנקרא כח המשכיל ההיולי שמשכיל כל שכל מן ההעלם לגילוי, שהרי מיד בהמצאת שכל מלמעלה מן השכל יתהוו הצירופים שבדיבור ולא מצד גילוי החכמה שהרי גם התינוק יודע לדבר כו'. ועד"ז יובן גם בתשבע"פ שהוא בבחי' הדיבור הרי שרשה במקור והעלם דח"ע למעלה מגילוי דחכמה שבתשכ"כ כו', וזהו ומגיד לאדם דכריאה שהוא תשכ"כ מה שיחו שהוא הדיבור דתשבע"פ לפי שנעלם הוא מבחי' אדם זה אעפ"י שמקבל ממנו עכשיו, אבל לעיל שיהי' עלי' לתשבע"פ למעלה במקורו שהוא למעלה מן הרצון וחכמה שבתשכ"כ הנ"ל אז יגיד ויגלה לאדם מה שיחו בחי' מ"ה דמקור הח"ע שיש בשיחו כו' ומטעם הנ"ל כענין והתקין לו ממנו כו' ובענין משמח חתן עם הכלה כו' דאשת חיל עטרת בעלה כו' וד"ל.

העצמות הוא מן האב כידוע: נדה לא, א. וראה לעיל סי'.
ביום ההוא תקראי: ע"פ הושע ב, ית.

ב' לחם דעצרת. . . לחמו בלחמי: משלי ט, ה. ראה סי' מאמרי אדהאמצע במדבר ח"ב ע' שטו ואילך. תעא ואילך.

שׁוֹשׁ תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה. הנה במלת תשיש יש ב' פ', א' פועל עומד כלומר תשיש אתה בעצמך ועי"ז תגל גם העקרה ממילא בקיבוץ בני' לתוכה כו', והב' ענין פועל יוצא, ופירושו שתשיש אתה את העקרה בקיבוץ בני' כו', ולהבין כי' יש להקדים תחילה ביאור ענין ותגל העקרה בקיבוץ בני' כו', וזה דבר פלא לכאורה דאם עקרה היא לא ילדה ומאין לה בנים לקבץ ואם מקבצת בנים כו' הרי אינה עקרה כלל וזה המאמר לכאוי' לאו רישא סיפא כו'. אך הנה ארז"ל ע"פ אשה כי תזריע וילדה זכר אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה. להבין כל שורש ענין זה יש להקדים תחילה ענין המבואר למעלה שהקב"ה וכנ"י חו"כ או איש ואשה כשהוא לאתר נישואין שדברה תורה כלשון בני אדם כו' וכמ"ש כי בועלייך עושייך. והנה עדימ' כאיש ואשה למטה כאשר אשה מזרעת תחילה מקודם לזרע האיש יולדת זכר כו', כך למעלה הנה בחי' אתעדלית' דכנ"י שבא מלמטה למעלה. שזה כמ"ש ואל אישך תשוקתך כו' הרי נק' בס' הקבלה בשם העלאת מ"ן, והיינו אשה כי תזריע כו' אשה יראת ה' בחי' שרש כנ"י למעלה שיעלו מ"ן באתעדלית' ואח"כ נמשך בחי' המשכת מ"ד שהוא בחי' אתעדלית' שנמשך אחר אתעדלית' דוקא והוא שנק' מ"ן שכנ"י מזרעת תחילה לבחי' המ"ד כו' או יולדת כנ"י מבחי' המ"ד העליון שהוא מבחי' אתעדלית' שנמשך אחר אתעדלית' מבחי' זכר דוקא. והענין הוא שנולדה בחי' אהבה ככל נש"י, ע"י בחי' המשכת אתעדלית' זה שנמשך אחר אתעדלית' אשר הוא נק' בשם זכר כמ"ש כי זכר חסדו כו' דהיינו בחי' אה"ר ועצומה בבחי' תוקף וחוזק כל כך עד שאינו חפץ שום דבר מה וולתו ית' כמ"ש דוד מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו', מפני שאהבה זו נולדה מבחי' רוח העליון האלקי' שמערה עלינו רוח ממרום בבחי' אתעדלית' אחר קדימת אתעדלית' שלנו ע"כ היא תקיפה וחזקה כ"כ כמו בחי' התוקף שיש בזכר יותר מכמו בנקבה שהרי נשים דעתן קלות כו', אבל אהבה זו לא תמוט ולא תנתק מפני שאין לו אהבה וולת לה' לכדו דוקא

שׁוֹשׁ תשיש: המאמר מוסד על ד"ה שוש תשיש, בלקי"ת תזריע כ, א [ומובא בדרימ"צ קלו, ב, חז"ל: ע"פ מה ששמענו בחורף תעקב בחתונת גיסי וכ"ד ר' נחום ג"י [בן כ"ק אדוואמיצ] ע"פ מ"ש שוש תשיש כו']. וראה גם להלן בהוספות ברשימת הכתיב, ע"ד מאמר זה וחמן אמירתו.
 ארז"ל ע"פ אשה כי תזריע: תזריע יב, ב, ברכות ט, א, נדה לא, א, וראה גם לעיל ע' רכא ואילך [ושי' לעוד מקומות בדא"ח]. וד"ה אשר יצר סליצ ואילך, ולהלן ד"ה שוש תשיש (השני) ט"כ.
 ענין המבואר למעלה שהקב"ה וכנ"י חו"כ: בד"ה, שמח תשמח כו' שהקב"ה וכנ"י הוא בחי' סובב וממלא, להלן בחי' [שנרשם לפני מאמר זה, ראה להלן בהוספות ברשימת הכתיב].
 שדברה תורה כלשון ב"א... כי בועלייך עושייך: ברכות לא, ב, ועוד, ישע"י, נד, ה.
 למעלה שזהו: בכתיב ב: למעלה כמ"ש למעלה שזהו. [וראה בהנסמן לעיל בסמוך].
 ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.
 כי זכר חסדו: ע"פ תהלים צח, ג, וראה בהנסמן במ"מ בס' מאמרי אדוואמיצ במדבר ח"א ס"ע שג.
 מי לי בשמים: תהלים עג, כה.
 נשים דעתן קלות: ע"פ שבת לג, ב, ועוד.

כמ"ש ועמך לא חפצתי, פי' עמך גם מה שעמך בקירוב כמו אור התענוג האלקי שנמשך לנשמות בג"ע העליון ותחתון וגם בעולמות היותר עליוני עד רום המעלות ככולם אינו חפץ כי אין כ"ז רק בחי' הארה בעלמא מבחי' עצמותו ומהותו ממש כידוע כפי' כי עמך מקור חיים מקור כל התענוגים העליונים כו', והוא עמך לא חפצתי רק במהותו ועצמותו בלבד לפי שרק בחי' הארה בעלמא מעצמותו הוא שמאיר להיות בחי' מקור לתענוג של הנשמות שאין ערוך אליו כלל מאחר שהוא בבחי' א"ס ובלתי בעיג' ואין לו תחילה ואין לו תכלה קדמון לכל הקדומים רק בחי' זיו בעלמא נמשך להיות מקור גם לעוה"ב [כמ"ש ב"ה ה' צור עולמים וארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כמו צורת יו"ד שאינו רק בחי' נקודה א' בלבד הוא הנמשך להיות מקור עוה"ב] שממנו נברא העוה"ב מקור כל השגות ותענוג הנשמות לעוה"ב שצדיקים יושבים ונהנים מזיו כו', וא"כ אינו חפץ ובוחר לעשות מהטפל להיות לו לעיקר החיות אלא מהעיקר דוקא שממנו מוצא מקור כל התענוגים לו לבדו החפץ והרצון והתשוקה הנפלאה כמ"ש כלה שארי ולבבי כו' אבל עמך לא חפצתי כו' רק במהו"ע דוקא וד"ל.

והנה זה הרצון והחפץ למהותו ועצמו דוקא הוא ענין רצון וחפץ נפלא יוצא מגדרי הטבעי שיש בכל אהבה ורצון ותשוקה, דהנה כל רצון וחפץ ותשוקה לדבר מה הוא רק מענין הנאה ועונג שמתענג באותו דבר הנחמד שאליו תשוקתו וחפצו ע"כ חפץ ומשתוקק אליו כדי שיתענג ויהנה ממנו דוקא, אבל אם יגיע לדבר האהוב לו ולא יוכל להתענג וליהנות מאורו וזיו כלל מפני שהוא למעלה מעלה בהפלאות הערך מהשגתו ראית ענינו ושכלו לגמרי, (וכמו ענין הפלאות ערך האבני' היקרים המבהיקים לעין שאין מכיר בהן רק הרגיל בהן כמו השרים והמלכים אבל בני הכפרים אין להם השגה כלל מפני הפלאות ערך מעלתם שלא נודע להם כלל וכלל כו' וכיוצא בזה), אי"כ לכאורה מיד תבטל האהבה והרצון והתשוקה לגמרי לפי גדרי טבעי מהות האהבה ורצון כידוע, ומכש"כ אם כאשר מגיע לדבר נאהב אליו צריך להתבטל ולצאת מחיי גופו לגמרי כי יתבטל מציאותו לגמרי בהכרח, ע"ד דמיון בבואו לפני מלך גדול ונורא שיתבטל וישאר כאבן דומם בלי חיות כלל אז בודאי לא יחפץ באהבה ורצון זה כלל כי האהבה ורצון אינו רק לדבר שיגיע לנפשו תענוג והנאה ממנו ולא היפוכו כו' אמנם אינו רוצה באהבה זו דעמך לא חפצתי שהוא למהות עצמו ויצא מגדרי טבעי כל אהבה

כידוע כפי' כי עמך מקוה: ראה לקו"ת בשלח א, ג"ד. בחוקותי נא, ד. ס' מאמרי אדמו"ר וקרא ח"א ע' ש"ו. ח"ב ע' התקטף. וש"י.

קדמון לכל הקדומים: ראה תקוני זהר ת"ס (מב, א). ת"ע (קכ, א. א. קלג, א). וע"ד.

כמ"ש ב"ה ה' . . . ביו"ד נברא העוה"ב: ישעי' כו', ד. מנחות כט, ב.

שצדיקים יושבים ונהנים מזיו: ישעי' כו', ד.

כלה שארי: תהלים עג, כו.

ורצון שהרי במהו"ע אמרו דלית מחשבה תפיסא ב' מפני עצם רוממות הפלאת ערכו מכל ההשתלשלות כו' כידוע, ומ"מ אנו רואים שתתפעל הנפש ברצון ותשוקה וחפץ פליאה לדבקה בו במהו"ע אף שלא ישיג ויהנה ויתענג מאומה ומה גם שיוכלל ויבטל ממציאיותו לגמרי מכל וכל כביטול הנר בפני האנבקה כמ"ש כלה שארי ולבכי כו', אשר כ"ז היפך טבע האהבה ורצון שאינו רק להנאת עצמו ותענוג כו' ובזה הרי הוא בוחר יותר ביטול והתכללות במקור החיים מקורא דכולא מליהנות ולהתענג מזיו והארה שנמשך ממהו"ע בעוה"ב וכה"ג וכמ"ש למעלה בענין עמך לא חפצתי, וא"כ הרי בחי' האהבה ורצון כזה מופשט לגמרי מבחי' לגרמי' אדרבא הוא בבחי' תכלית הביטול והפשטת עצמו מכל וכל כו' וד"ל. [וזהו הולדת האהבה שהוא נק' בשם דכר שהוא מבחי' עלמא דדכורא דוקא, מטעם שיתבאר בע"ז].

אך הנה בחי' הולדת אהבה זו דוקא שנק' זכר היינו דוקא לפי שנולדה בלב כל איש מישראל מלמעלה באתעדל"ע שהוא בא ע"י אתעדל"ת דוקא שהוא ענין אשה מזרעת תחילה שבאתעדל"ת דוקא נעשה אתעדל"ע זו ע"כ יולדת זכר בחי' אהבה הנ"ל, אבל אם לאו ע"י אתעדל"ת נעשה אתעדל"ע לא ה"י אתעדל"ע מוליד בלב כנ"י בחי' אהבה הזאת הנ"ל. וזהו אשה מזרעת תחילה דוקא בהעלאת מ"ן או היא גופא יולדת זכר מן בחי' טיפה דדכורא הנמשך ע"י בחי' מ"ן שלה דוקא וד"ל. ולכאורה נראה דזה סותר לענין הנ"ל דאתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת גבוה יותר, וזהו שמח תשמח כו' כנ"ל באריכות. אך שרש הדברים הוא מפני שכאשר אשה מזרעת תחילה הרי אל אישך תשוקתך אז תלד זכר דוקא בדומה לאישה דוקא שהוא זכר, משא"כ באיש מזריע תחילה כו'. וגם למעלה יובן שע"י תשוקת כנסי' למעלה תחילה אז כאשר נמשך בחי' מ"ד שהוא אתעדל"ע תצוייר ותולד מבחי' מ"ד זה נשמה שהיא בבחי' זכר כמ"ש בצלמו בדמותו כו', וזהו ג"כ הטעם שבחי' אהבה זו בתוקף שאינו חפץ כ"א במהו"ע כו' [כמו] המוליד כשמוליד בדומה לו ע"כ נמשך אחריו דוקא. וזהו דוקא משום דאשה מזרעת תחילה שזהו ג"כ בבחי' תשוקה נפלאה דעמך לא חפצתי כנ"ל ע"כ תוליד אהבה כזו שהוא ג"כ עמך לא חפצתי כו', משא"כ אתעדל"ע כמו שאיש מזריע תחילה שיוליד בדומה לו לנוק' שהוא בחי' מקבל שאין לו תוקף להיות בחי' דעתן קלות כו' ואיזו זה דומה לבחי' אתעדל"ע הנ"ל שאין אתעדל"ת מגיע לשם כלל שאינו בכלל בחי' השפעה ולא נק' איש מזריע תחילה כו' שהוא למעלה מהכל, רק כשאשה מזרעת תחילה יולדת בדומה למדריגה זו שבבחי' העצמי' משום

וזהו שמח חשמונו כו' כנ"ל באריכות: בדיה שמח תשמח (יודפס להלן בחי"ב). ראה בהגסמן לעיל סמוך לתחילת המאמר.

בצלמו בדמותו: ראה בראשית ה' ג.
ואין זה: בכת"י א': ואו. ותוקן כאו ע"פ כתי"ב.

דאדם אדמה לעליון כו' וז"ש כי זכר חסדו [שבחי' חסדי' העצמי' שהוא אתעדל'ע הנ"ל שאין אתעדל'ת מגיע לשם כלל הוא בחי' זכר חסדו כו', משאיכ כשבחי' אתעדל'ת] מגיע לשם רק שאיש מוריע תחילה מפני שאין אתעדל'ת אזי יולדת נקבה כו' וכמשי"ת.

אבל איש מזריע תחילה יולדת נקבה דהיינו כשאין אתעדל'ת בכני' מלמטה כלל שאין העלאת מ"ן מלמטה כלל אלא שהאיש מעצמו ומאליו מתעורר להשפיע שזהו בחי' אתעדל'ע מעצמו כי חפץ חסד הוא מעורר בלב נשי' לעוררם בתשובה, כמו עד יערה עלינו רוח ממרום שרוח ממרום מתעורר מעצמו לעורר לנשי' בכל יום כמו בכל הצות לילה שהקב"ה שאוג ישאג כו', דהיינו כמו החזירנו בתשובה שלימה לפניך וכמ"ש השיבנו ה' אליך ונשובה כו'. והנה זהו הנק' איש מזריע תחילה, כמשל איש למטה שמתעורר תחילה להשפיע מפני שתגבר תשוקתו להשפיע טרם תשוקת האשה אליו כו', כך מפני אהבת ה' לכני' מקדים להשפיע אורו עליהם טרם שמתעורר למטה אליו באהבה כו', ואזי יולדת נקבה פי' ההולדה שנעשה בכני' מבחי' אתעדל'ע זאת שיערה עליהם רוח ממרום מעצמו הוא בחי' אהבה זוטא שמבחי' עלמא דנוק' והיינו יולדת נקבה. והענין הוא שאהבה זו היא בהיפוך טבע אה"ר הנ"ל, שאה"ר בחי' דכר הנ"ל הוא דוקא לצאת לגמרי מעצמותו וליכיל למעלה כמ"ש ועמך לא חפצתי כו' גם בגי'ע [ועוה"ב כו'] אבל בבחי' אהבה זוטא הוא להיפך שיאהב את ה', להנות מזיו ולהתענג בו להיות לו לחיות ואור כמון בתענוג הנשמות בגי'ע שמתענגת על הוי' ונעשה להם לבחי' חיות גמור, שזהו מטבעי' גדרי כל האהבות שהן רק לקבל תענוג והנאה לעצמו דוקא בבחי' לגרמי' כו', וזהו אהבה שבבחי' נוק' לקבל תענוג כמו שהנוק' עיקר תשוקתה לקבל תענוג מאישה, וזהו שא' שיצרה מבפנים בבחי' קבלת התענוג לתוכה להיות לה למשיב נפשה, כמו שא' אתבסמת נוק' ועבד נייחא לה כו', משאיכ טבע אהבה ותשוקה דבחי' דכר לנוק' הוא היפך זה שהוא דוקא להשפיע לחוץ ממנו וזהו עיקר תענוגו להשפיע שפע שיוצא ממנו לחוץ וכל אשר לאיש יתן כו' (ובל"א פון זיך), אבל בחי' תשוקה דנוק' לעצמה דוקא (ובל"א צו זיך), וזהו שאמר זהו יצרו

דאדם אדמה לעליון: עי' ל' הכתוב בישעי' יד, יד. וראה סי' מאמרי אדהאמי' במדבר ח"ג ע' אקמ. ושי"ן.
כי חפץ חסד הוא: עי' מיכה ז, ית.

עד יערה: ישעי' לב, טו.

בכל הצות לילה שהקב"ה שאוג ישאג: ירמי' כה, ל: ה' ממרום ישאג גר שאוג ישאג על נוהו. וחי' קצה, סעי'ב ואליל: דאתמלג ליליא כו'. וראה גם סי' מאמרי אדהאמי' במדבר ח"א ע' עז. דברים ח"א ע' מא.

השיבנו ה': איכה ה, כא.

שיצרה מבפנים: כתובות סד, כ: זה יצרו מבחוץ וזו יצרה מבפנים.

אתבסמת נוק' ועבד נייחא לה: ראה זח"א צד, א. זח"ג קמב, א.

וכל אשר לאיש יתן: איוב ב, ד.

מבחוץ כו' שכל יצרו הוא להשפיע כל עצמותו לחוץ עד שלא נשאר לו לעצמו כלום, כמו באהבת יהונתן לדוד שאהבת נפשו אהבו כידוע שיהונתן הוא בחי' יסוד כו' וע"כ הפשיט כל אשר לו ממעילו עד חגורו וחרבו. וזהו עיקר טעם ההפרש שכין ב' אהבות הנ"ל וד"ל.

וזהו עובד מאהבה ע"מ לקבל פרס ממש כמו קבלת שכר בגשמי' א"כ ה"ז אינו נק' עובד ה' כלל אלא עובד א"ע כאדם שעובד כל היום בשביל שכר שיקבל למזונות עצמו וכה"ג, ולזה הוצרך להזהיר אל תהיו כעבדים כו'.

אך הנה עיקר פרס זהו בבחי' גילוי אור ה' דוקא כמו גילוי אור ה' בג"ע ועוה"ב שהנשמות נהנין מזיו כו' שזיו והארה הזאת הרי היא בחי' האלקי' ונק' זיו השכינה ואל זה האור תכסוף נפש העובד שיגיע ויזכה ליהנות ולהתענג על ה' בג"ע ועוה"ב, ולא כל כוונתו בזה רק ענין טובת עצמו מצד שחפץ בטובת עצמו בלבד אלא מצד עצם הטוב כי קרבת אלקי' בזה ליהנות מזיו כו' ובחי' טוב ותיים האמיתי ומי לא יחפוץ וישתוקק לחיות בחי' עולם וכו', וא"כ הר"ז נק' עובד ה' ממש גם שעובד עבודה זה ליהנות ולהתענג בחי' עוה"ב כו', אך מ"מ נק' עובד ע"מ לקבל פרס שאין זה עבודה תמה האמיתי, והרי זה כדמיון שעובד לאדונו וכל לבבו נאמן אליו רק שיש בזה שיתוף וחיבור דבר מה שאינו מצד אהבת האדון עצמו אלא גם מצד הטוב שיטיב עמו בחסדו הגדול אח"כ שירום קרנו כו' לזכותו לעמוד לפניו לקבל הארת פנים וכו' וכיוצא, שגם שאין בזה טובה גשמי' לעצמו מ"מ הרי זה ענין שיתוף וחיבור טובת עצמו בבחי' לגרמי' עכ"פ דהיינו שיהי' הוא מן המקורבים לפניו כדי שיהי' לו אור וחיות גדול וכו' ומאחר שאינו חפץ בעצמות האדון מצ"ע בלבד רק בהארת פנים אליו בקירוב מפני שנעשה לו דבר זה לאור וחיות גדול ע"כ אין זו עבודה תמה כו' ויש בזה תערובות עבודת עצמו עכ"פ וד"ל. וזהו ע"מ לקבל פרס לעצמו, פי' פרס לשון פרוסה שנחלקה העבודה לחצאין ונוטל פרס לעצמו, במה שיקווה לאור וחיות לעצמו באיזה אופן שיהי' גם שהוא מצד עצם הטוב שבאדון מ"מ עיקר תשוקתו שיבא אליו דוקא הטוב ההוא בבחי' לגרמי' שיהי' הוא נהנה ומרגיש בעצמו בבחי' אור וחיות ממש ואם לאו לא הי' עובד באמונה כ"כ וכו', ואפשר אילו הי' יודע ההיפך שלא יוכל לקבל טוב ליהנות לעצמו כלום אלא אדרבה ינוטל במציאות ויוכלל באדונו כאילו אינו במציאות כלל לא הי' עובד כו' וד"ל. ונמצא מה שנק' פרס הוא ענין הפרשת חלק מחלק שזהו

שאהבת נפש אהבו כידוע שיהונתן הוא בחי' יסוד . . . הפשיט כל אשר לו: ע"פ שמואלא כו' יז. יח. ד.
לקי"ת להאירייל שם. וראה ס' מאמרי אדהאמיצ' ויקרא ח"א ע' שנה במדבר ח"א ע' קמו.
אל תהיו כעבדים: אבות פ"א מ"ג. וראה גם ס' מאמרי אדה"ז על מארזיל ע' פו ואילן.

חלק קטן שנבדל ונפרש מחלק גדול, כך עבד זה בוחר במעט אור וחיות שמקבל לעצמו מקרבת האדון יותר מעצמות האדון שזהו כמו פרס ושכר מועט שנוטל מהאדון שאין לו ערך לכל הון יקר שאצל האדון כו' וד"ל.

ובכל דמיון זה יובן בנשמות שעובדין את ה' ע"מ לקבל פרס בג"ע ועוה"ב שזהו הגוף פרס לפרוסה. שחלק קטן נבדל מגדול כנ"ל, כך הוא ערך בחי' הזיו והאור האלקי המאיר בג"ע ועוה"ב, כמ"ש רז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כמו היו"ד שהוא רק נקודה קטנה רק הארה אחת מצומצמת המאיר לנשמות ואין לזה ערך לגבי מהות ועצמיו' אא"כ דלית מחשבה תפיסא כו' כלל כידוע בענין כי עמך מקור חיים כו', וא"כ הנשמה האלקית הזאת גם שעובדת עבודה תמה בכל לב וגפש מצד עצם הטוב האור אלקי שבג"ע ועוה"ב כי תכסוף להנות בקירבת אלקי' כזה, מ"מ גם שאין הכוונה כלל רק טובת עצמו אלא מצד עצם האור האלקי כי טוב הוא אבל ה"ז כמו עבד שמקוה לשכר טוב לקבל פני האדון כדי שיהי' לו אור וחיות כנ"ל, כך הנשמה תקוה לקבל שכר טוב בקירבת אלקי' זה שיהי' לה אור וחיות לעצמו כמ"ש קרבת אלקים לי טוב דוקא שיהי' הוא נהנה ומרגיש התענוג הזה האלקי כו', הרי יש בזה שיתוף טובת עצמו עכ"פ בבחי' לגרמי מאחר שלואת עיקר חפצו וא"ל לא הי' עובד באמונה כ"כ ומכש"כ שלא יחפוז בבחי' ביטול והתכללות שיבוטל במציאות בעצמות אא"כ לאשתאבא בגופא דמלכא ממש שהיא בחי' אה"ר הנ"ל דעמך לא חפצתי כו' אעפ"י שיגיע זה [למדריגה עליונה ביותר מחיי עוה"ב, כי ה"ז בבחי' מהו"ע כנ"ל אינו חפץ בזה, כי מה בצע לו בהתכללות] במדריגה עליונה זאת גם כי תעלה נפשו ברום המעלות רם ונשא מאד, אבל מאחר שהוא בטל שם בתכלית הביטול והתכללות עד שאין לה הרגשה לעצמה בבחי' אור וחיות כלל, א"כ מהו מעלת הנפש בזה לפי טבע אור האהבה ווטא זו שהוא בבחי' הקטנות לקבל התענוג לעצמו דוקא וע"כ בוחר יותר בקרבת אלקי' בזיו השכינה בג"ע ועוה"ב גם שהוא הארה בעלמא לגבי מהו"ע מאחר שיהנה הוא ויתענג כו' מסתפק במועט יותר מברובה ובלבד שיהנה הוא כו', וה"ז כאדם שבוחר במעט קרבת האדון כנ"ל, שזהו ע"מ לקבל פרס, וה"ז בבחי' נוק' בבחי' מקבל כנ"ל וד"ל.

וגם הנה כמו שהנשים דעתן קלות שנוחים להתפתות ולשנות טעמן, כך בחי' אהבה זו אין לה קיום חזק שהרי מיד אחר התפילה חולפת ועוברת כו', כידוע שבחי' התשוקה למעלה ליהנות ולהתענג כו' אינה אלא לפי שעה בשעת תפילה וכה"ג ומיד חולפת ועוברת כו' מפני שנשים דעתן

לפרוסה: כיה בבחי' ב, ובכתי' א: לא פרוסה. ואוצ"ל: לי פרוסה [כנ"ל ע' סגא].

ביו"ד נברא העוה"ב: מנחות כט, ב.

כידוע בענין כי עמך מקור חיים: ראה לעיל ע' שית. וש"נ.

לאשתאבא בגופא דמלכא: זח"א ריו, ב. וראה ס' מאמרי אדמו"ר ויקרא ח"א ע' מה.

קלות שאין להם תוקף כח בדעתן להיות כח חוק בהתפעלו' אלא מיד תשתנה כו', משא"כ בחי' אה"ר הנ"ל שיש לה קיום תמידי כנ"ל, (כי הא בהא תלי' [זו] כי שרשו במהר"ע שהוא נצחי וזה כפי שרשו בבחי' הארה וזו בלבד שיש לו הפסק לפי הגבלת כלי המקבל כמ"ש בזהר בענין אלקי' אל דמי לך כו' דקארי תדיר ולא שכיך כו', וזהו בבחי' אהבה זוטא הנ"ל בחי' נוק' היינו קודם קבלת השפע אבל אח"כ אתבסמת נוק' ועביד נייחא לה תיפול תשוקתה כו'). ועוד שבוודאי דעה קלה הוא זה מה שכוחו בקבלת פרס דחי העוה"ב מפני הנאה ועונג לעצמו ומניח חיי עולם מקור כל החיות שהוא עצמו אא"ס שכל חיי העוה"ב אינו רק זיו והארה בעלמא רק בשביל ההרגש העונג לעצמו שזהו מפני בחי' קטנות וקלות הדעת בלבד, וזהו בנשים דוקא להיותם בחי' מקבל אי"כ דעתן קלות משא"כ באיש כנ"ל וד"ל.

והנה כל זה שכנ"י יולדת נקבה היינו כשאיש מזריע תחילה דהיינו מבחי' אתעדל"ע שמתעורר תחילה מלמעלה בלי קדימת אתעדל"ת תחילה כנ"ל. והענין הוא לפי מה שבחי' אתעדל"ע הוא לעורר לנשי' למטה בלבד הז' האור אינו בא רק בשביל נשמות שלמטה שהן כלולים בכנ"י שהיא בחי' עלמין דנוק' כידוע ע"כ יולדת נקבה ואין אתעדל"ע זאת ממקום גבוה ונעלה כ"כ ואינו פועל בכנסי' בחי' הולדה שתלד זכר אלא יולדת נקבה שהוא בחי' אהבה זוטא הנ"ל. ובמקום אחר מבואר בטעם אשה מזרעת תחילה כו' משום דהגבוי' דנוק' נהפכו לחסדים דזכורא ואיש מזריע תחילה בחי' החסדים דזכורא נהפכו לגבוי' דנוק' משום דעילאה גבר, והיינו כי זכר חסדו וכאשר אשה מזרעת שאז גבר עלי' בחי' חסדים דזכורא, וגם כאן בכנסי' באתעדל"ת דבנ"י בתחילה בבחי' הגבורי' שאז בחי' החסדי' דזכורא [גבורים עליהם נהפכו גם הן לחסדים ואז תוליד זכר כי זכר חסדו כנ"ל, וכאשר איש מזריע תחילה בבחי' החסדים דזכורא] כי הפך חסד הוא להשפיע בנשמות כנ"ל אז גוברים בחי' גבוי' דנוק' שהוא כנסי' ומהפכים לחסדים דזכורא ג"כ לגבורות משום דעילאה גבר דוקא וע"כ תלד נקבה בבחי' הדינין והגבורות, כידוע שהזכר עיקר טבעו בחי' החסדים והנוק' מלאה דינין וגבוי'. וזהו ההפרש בין ב' אהבות הנ"ל שנק' בן ובת, ואע"ג דבן מסט' דאבא קאתי ובת מסטרא דאימא היינו מצד מהות המשכת מ"ד דזכורא שהוא מבחי' החסדים, והיינו דוקא כשאשה מזרעת תחילה שאז המ"ד עילאה ועילאה גבר, אבל לא כשנהפך לנוק' כשאיש מזריע תחילה משום דמ"ד דנוק' עילאה ועילאה גבר, כמו"כ בענין בת מסט' דאימא כמ"ש כאמה בתה היינו דוקא כשאיש מזריע

כמ"ש בזהר בענין אלקי' אל דמי לך: תהלים ל, יג. ראה זח"ב קמ, רע"א. זח"א עז, ב, פו, ב, קעז, ב. ובנ"יא מבואר בטעם אשה מזרעת תחילה: ראה לעיל ע' רכא ואילך, ובהמ"מ שם.
 דבן מסט' דאבא קאתי: ראה זח"ב קכ, א. ראה גם אמרי בינה קכג, ג. ח"ג ספק"נ, ס' מאמרי אדהאמ"צ וישראל ח"ב ע' תשפ. ועוד.
 כאמה בתה: יחזקאל מז, מד.

תחילה דמין שלה עיקר כי עילאה גבר אז תלד נקבה משום דבת מסת' דאימא כו' וד"ל.

והנה כאשר אין אתעדלית למטה בכנסוי כלל הרי אין לה כח להעלות מין לגמרי וממילא יוכל להיות שגם בבחי' אתדל"ע תחילה שאיש מזריע תחילה לעורר לכנסוי בהעלאת מין ג"כ לא תוכל להעלות מין באופן שתוכל להיות בחי' הולדה מזה גם בחי' אהבה זוטא שנק' בת, או נק' כנסוי בשם עקרה לגמרי, כמו עקרה למטה שאין כח בהעלאות מין שלה להוליד הולדה גם נקבות, ואעפ"י שאל אישה תשוקתה בהעלאת מין ממש אבל אין כח במין שלה להוליד גם כשאיש מזריע תחילה אין בכח מין שלה להוליד נקבה ג"כ כו', וזהו הנק' אשה עקרה לגמרי, וכמו ורחל עקרה כו', ואמנם כאשר איש מזריע תחילה בבחי' אתעדל"ע לעורר העלאת מין דכנסוי ותהי' הולדה מזה שתוליד בבחי' אהבה זוטא בחי' נקבה אינה נק' עקרה לגמרי, אבל מ"מ עקרה תחשב על היות שאין לה בנים זכרים רק נקבות, והטעם הוא לפי שאין לה כח תולדה מעצמה רק ע"י איש שמזריע תחילה אז יש בה כח להוליד, שזהו כמו עקרה ממש שאין בה כח ההולדה במין שלה כו', משא"כ כשאשה מורעת תחילה שהתולדה על שמה נק' כמ"ש וילדה זכר כו' וד"ל.

אך הנה כ"ז הפרש בין יולדת זכר ליולדת נקבה שהן ב' מיני אהבות הנ"ל אה"ר ואה"ז בן ובת הנה זה גופא נעשה עפ"י מאמר קו המדה שמורד להיות ההשתלשלות באופן כך וכך דוקא דהיינו שכך וכך נמדד במדידה כל אופני עיני המשכת מ"ד והעלאת מין, שכאשר תהי' העלאת מין תחילה אז יהי' המשכת מ"ד אח"כ שתלד זכר דוקא וכאשר לא תקדים העלאת מין תחילה אלא איש מזריע תחילה בבחי' המשכת מ"ד או לא תלד זכר אלא נקבה כו', והיינו שכך עלה ברצון הפשוט שכשיהי' באופן כך וכך בהעלאות כך וכך יהי' אופן המשכות, וגם זה גופא שיהי' בחינת העלאת מין תחילה או המשכת מ"ד תחילה גם זה עפ"י גזירת קו המדה שיהי' איש מזריע תחילה ותלד נקבה או שיהי' אשה מורעת תחילה ותלד זכר כו', שזהו לפי אופן רצון ותענוג הנעלם שבעצמיות המאציל אם כך או כך, שהרי לפעמי' איש מזריע תחילה ולפעמי' אשה מורעת תחילה. והענין הוא בקוב"ה וכנ"י היינו מה שלפעמי' אתעדלית תחילה לאתעדל"ע ולפעמים אתעדל"ע קודם לאתעדלית כמו החזירנו בתשובה כו', שמזה בא התהוות ותולדות ב' מיני אהבות הנ"ל אה"ר ואה"ה זוטא בן ובת כנ"ל וד"ל.

וכ"ז היינו עפ"י מאמר קו המדה שגזר אומר כך ראוי להיות באם שתזריע אשה תחילה שהיא אתעדלית דכנ"י מלמטה תחילה אזי יהי' נמשך

בחי' אתעדל'ע מלמעלה הנק' מ"ד באופן שתלד מזה בחי' זכר דוקא כנ"ל שהוא בחי' אה"ר הנ"ל, ובאם שאין אתעדל'ת מלמטה רק צריך להיות אתעדל'ע מעצמו מלמעלה או לא יהי' המשכת הארה רק שתוכל לילד בחי' נקבה בלבד מאחר שמעצמו הוא מעורר די לעוררם בבחי' אה"ז בלבד. אבל בבחי' גילוי הארת עצמותו שלמעלה מבחי' ההשתלשלות או יומתקו כל הדינים אוי יצוה חסדו העצמי' שלמעלה מכל ההשתלשלות גם שאין אתעדל'ת כלל לעורר לכנ"י בהארה מרוכה כ"כ עד שיהי' ההולדה למעלה ומדריגה היותר גבוה היינו שתלד זכר שהוא בחי' אה"ר הנ"ל הנק' בשם זכר, וזהו דבר פלא ביותר כמו שהעקרה הגשמי' תלד, שהרי גם אם אין בכח העלאת מ"ן דכנ"י להוליד אהבה כלל גם שאיש מזריע תחילה שנק' עקרה לגמרי כנ"ל, מ"מ יכול להיות ע"י גילוי הארת עצמותו ממש שלמעלה מהשתלשלות שתלד וגם תלד זכר, וזהו עד עקרה ילדה שבעה כו', ומכשיכ מה שהי' ראוי שתלד מצד שאיש מזריע שמי' תלד זכר כמו שהיתה אשה מזרעת תחילה כו', וכ"ז מפני שבחי' משפיע ומקבל דאיש מזריע תחילה או אשה תחילה היינו רק בבחי' ההשתלשלות כאשר האור נא בבחי' השפעה והמשכה עכ"פ שאז יש בחי' איש משפיע ואשה בחי' מקבל וענין יחודם ואז יש הפרש בין איש מזריע תחילה שתלד נקבה או אשה תחילה שתלד זכר, אבל למעלה מבחי' אור ההשפעה לגמרי אין שם בחי' משפיע ומקבל כלל וכלל ושניהם שוים, ע"כ משם יוכל להיות גם בהיפוך מכפי גדר הקצוב הזה דהיינו שגם שאיש מזריע תחילה שתלד זכר או גם שהיא בחי' עקרה לגמרי תלד זכר והיינו למעלה מבחי' זכר ונקבה שהן בחי' מ"ה וב"ן הוא שצוור למקבל ומשפיע כמארו"ל זכו שכינה ביניהם שהוא כח אלקי הנותן כח במשפיע ומקבל בחי' יחוד שיוכלו להוליד כו' וכידוע דג' שותפין, והיינו בבחי' עצמי' אוא"ס ממש שלמעלה מבחי' פרצוף אדם לגמרי דכר ונוק' שהן בחי' מ"ה וב"ן כמ"ש כי לא אדם הוא ואפי' א"ק שהרי א"ק נק' אדם דבריאה בכלל וכתיב ויקח אחת מצלעותיו כו' וד"ל.

וזהו שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בני' לתוכה כו', וזהו דבר פלא לכאורה דאם עקרה מאין לה בנים לקבץ כו' כנ"ל. אך הענין הוא משום דפי' שוש תשיש פועל עומד וגם פועל יוצא כנ"ל. והנה יש להקדים כשרש ענין השמחה, להיות מבואר למעלה בענין שמח תשמח ריעים והאוהבים כו' דשרש בחי' השמחה הוא בחי' התגלות הפנימי' והעצמי' דוקא וע"כ גם כל מה שצפון ונעלם בבחי' פנימי' ועצמיות בעת השמחה מתגלה

עד עקרה ילדה שבע: שמואל"א ב, ה. וראה להלן ע' שמו.

וכידוע דג' שותפין: נדה לא, א.

כי לא אדם הוא . . . ויקח אחת מצלעותיו: שמואל"א טו, כט. בראשית ב, כא.

למענה בענין שמח חשמה: ד"ה שמח חשמה (ידפס להלן בח"ב), ראה בהגסמו לעיל ע' ש"ו.

הכל ויוצא לחוק, וכמשל המלך שבשעת שמחתו יוצא מהיכלו הפנימי לחוק ומגלה כל מצפוניו גם לקטני הערך כניל. וכך יובן למעלה בהיות ידוע דבחי עצמות או איס ממש כמו שהוא נק' סתימא דכל סתימין דלית מח' תפיסא ב" כלל ונק' יחיד ומיוחד הוא לבדו ממש כו', וזהו למעלה מבחי' השפעה והמשכה עדיין למטה להיות גם בבחי' טובב וממלא (שנק' חתן וכלה דכר ונוקבא ומ"ה וב"ו), אך הנה רק בסיבת בחי' השמחה שבעצמותו ממש אז יוצא ומתגלה אור מבחי' עצמותו דוקא בבחי' ההשתלשלות דסובב כו', וזה האור למעלה הרבה מבחי' האור דסובב כו' להיותו מבחי' מהות העצמו' ממש שנק' התגלות האור הפנימי' והעצמי' דוקא, והיינו הנק' ג"כ בחי' הגילוי מן העולם, אמנם אין העלם זה ענין העלם דבחי' טובב שעכ"פ מאיר בבחי' מקיף לעולמות עכ"פ, אלא הוא בבחי' העלם עצמות ממש ולפעמים נמשך מבחי' העלם עצמותו לידי גילוי וכמ"ש יאר ה' פניו אליך, פ"י פניו בחי' פנימי'. וזהו עיקר ענין השמחה שמתגלה בחי' האור הצפון והנעלם שבעצמות שנק' סתימו דכל סתימין כו' וד"ל.

והנה יש עוד תועלת בענין השמחה הזאת מלבד גילוי סוד אור הנעלם העליון הנ"ל הנה גם בכל בחי' העלם והסתר שיש בהשתלשלות העולמות הנק' בחי' פרסא המפסיק בין כל עולם ועולם גם זה תועלת בחי' השמחה הנ"ל שבעצמות להוציא לגילוי אור כו' בחי' הנעלם שלא יעלים ולא יסתיר כלל. (כמו משכל למדות שיש בחי' פרסא מפסיק ביניהם, ע"י השמחה שבעצמות הנפש גם הוא לא יפסיק ולא יסתיר אלא מתגלה השכל כמו שהוא במדות, וכן הרצון מתגלה בשכל בלתי מסך מפסיק מבדיל ביניהם כלל וכלל, ועד"ז מי שהוא בשמחת הנפש בבחי' עצמותה ופנימיותה הרי מלבד שגם הצפון והנעלם ביותר בעצמות שמתגלה, הנה כל מה שצפון ונעלם אצלו ברצונו ושכלו ומדות כו' ג"כ מתגלה הכל בלי סדר והדרגה כלל, שעפ"י סדר והדרגה שלא בשעת השמחה הרי פנימי' הרצון יש לו העלם ולא יגלה ממנו רק אפס קצהו בשכל וכן משכל למדות, משא"כ בשעת השמחה כל פנימי' שבעליון מתגלה בתחתון בלי מסך מבדיל כלל. וזהו משל להבין למעלה בהשתלשלות הפרצופים גם שיש מסך מפסיק בין כתר לחכמה ובין חכ' לבינה' ומדות כניל הכל מתגלה פנימי' העליון בתחתון בעת השמחה, והוא מבחי' השמחה שבעצמות המאציל שלמעלה מכפי קו המדה כו' וד"ל).

וממילא יובן שע"י השמחה שבעצמותו ממותקים כל בחי' דין וצמצום במאמר קו המדה שמוזה נעשה בחי' מסך ופרסא המפסקת ומעלים פנימי' האור העליון לבוא בתחתון להיות בחי' האור העצמי' שלמעלה מעלה מבחי' קו המדה המגביל כל אור ההשתלשלות עלה ועלול בצמצומי' וגבולי'

מזה לזה עפ"י מדה הקצובה מעצמות המאציל מכבר כו', לפי שבחי' עצמו אא"ס אעפ"י שכל יכול הוא וכלול בו גם בחי' הגבורות והצמצום בקו המדה הזה, מ"מ בבחי' השמחה שבעצמותו שמאיר מבחי' פנימי' עצמותו שהוא למעלה מעלה מבחי' הצמצום דקו המדה הזה, ע"כ [בוקע האור הזה ומאיר למטה כמו למעלה ממש כנ"ל בענין שמח תשמח רעים האהובים באריכות וד"ל].

אך הנה יש הפרש בין ששון לשמחה, שהשמחה הוא בחי' גילוי גמור והששון הוא בפנימי' עדיין כידוע. וכך גם כאן שוש תשיש בעצמותך שהוא בחי' החדה והגילוי שבעצמותו ופנימיותו עדיין שהוא ענין פועל עומד לעצמו כנ"ל, אך מזה ממילא יומשך בחי' התגלות אור ששון פנימי' ועצמי' למטה דהיינו מהעלם שבעצמותו לידי גילוי גמור, ואז תגל העקרה כו', דהיינו כנ"י שנק' עקרה בב' אופני' הנ"ל שהוא כמו בזמן שאין אתעדלית מלמטה וגם איש מזריע תחילה אינה יולדת כלום או שתלד נקבה תחילה מפני שא"א לה להזריע תחילה כ"א כשאיש מזריע תחילה באתעדלית תחילה שאז לא תלד רק בחי' נקבה בחי' אהבה זוטא הנ"ל, אך תגל העקרה הזו כאשר שוש תשיש בעצמותך מפני שנמשך בחי' הארה עליונה שבעצמות שלמעלה מבחי' משפיע ומקבל שנק' איש ואשה זכר ונקבה כו' ביחוד עליון זה שתלד זכר כנ"ל ואז תגל העקרה בשמחה, כידוע מארז"ל דכאשר נולד זכר שמחה בא לעולם וכאשר תוליד נקבה אין היולדת שמחה לפי שאם הבנים שמחה בהולדת זכר דוקא, וע"כ אמר כאן שמה ששש תשיש תגל העקרה שתהי' בשמחה מפני שתלד זכר, דכל מה שאין העקרה בשמחה להיות יולדת נקבה היינו כאשר האור בא בהנהגת קו המדה כנ"ל שאז איש מזריע תחילה יולדת נקבה דוקא כו' כנ"ל, אבל בהגלות נגלות אור העצמות ממש שלמעלה מבחי' קו המדה אז תגל העקרה שתלד זכר וד"ל.

וזהו בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה, פי' בני' הם בנים זכרים דוקא, להיות שלא היתה שמחה עד הנה מפני שילדת נקבה היינו בחי' אהבה זוטא הנ"ל, עתה מתהפך כל בחי' הגבו' דנוק' לחסדים וע"כ ממילא תלד זכרים דוקא דהיינו בחי' אה"ר הנ"ל. והענין הוא כמו שהעובד ע"מ לקבל פרס ליהנות מזיו כו' כאשר רוח חדש יחדש ה' בקרבנו יתהפך מאהבה זו לעבוד את ה' בבחי' אה"ר הנ"ל דמי לי בשמים ועמך לא חפצתי שלא ע"מ לקבל פרס כלל אלא עמך לא חפצתי אפי' בג"ע ועוה"ב כו' רק למהויע דייקא, ואעפ"י שאינו ראוי לבחי' אה"ר זו להיות חפץ בבחי' ביטול והתכללות במהותו ועצמותו דוקא כו' לפי בחי' קו המדה שלא הי' אצלו אתעדלית כלל

כנ"ל בענין שמח תשמח רעים האהובים באריכות וד"ל: ראה בהנסמן לעיל סמור לחיילת המאמר. כידוע מארז"ל דכאשר נולד זכר שמחה בא לעולם: ראה נדה לא, כ.

רק מצד אתעדליע בלבד שיליד בחי' אהרי' זו, אך מצד בחי' הארת אור העצמות בכני' יהפוך מבחי' נקבה לזכר מפני שהוא למעלה מבחי' המשפיע ומקבל כניל. וכך יובן בכללות כני' נשמות שבגופי, שמבחי' אתעדליע שהוליד בכללות נשי' בחי' אהיז הנה תגל העקרה זו כשתוליד בחי' אהיז הניל שנק' זכר כמיש' כי זכר חסדו כו', והיינו בקיבוץ בני' הזכרים דוקא ודיל. (וענין בקיבוץ בני' הוא ענין קיבוץ גלות השכינה שהשכינה בגלות בע' שרים וכל בני' הזכרים הי' כלולים בה, וכאשר בחכ' אתברירו ומעלין ומקבצין כל ניצוצות הקדושה שנפלו לשם זהו הנק' קיבוץ בני' לתוכה, וזהו דוקא בני' הזכרים כי אין כח בנוק' לברר כידוע דאיש דרכו לכבוש כו' ודיל).

ומה שאמר בשמחה דוקא, הנה זהו סיומ ראש המאמר דשוש תשיש כו', כי הנה ידוע שהששון הוא בבחי' הפנימיות, והיינו שוש תשיש בעצמותך וממילא תגל גם העקרה כניל שהוא פועל עומד, וגם לפי' הב' שהוא פועל יוצא שתשיש העקרה כו', כי עדיין רק בבחי' הפנימית שבה, כי גילה וששון רק בפנימי' שלא נודע ונגלה עדיין לעין הרואה כלום, אבל להיות בחי' שמחה ממש בעקרה זו בהתגלות גמור לעין הכל הוא דוקא בקיבוץ בני' לתוכה שזהו תכלית המכוון ממה ששש תשיש ותגל את העקרה או שתגיל ממילא כו' כי סוף מעשה עלה במח' תחילה, כמו עדימ' הששון במציאת הון רב שעדיין לא נודע ונגלה רק כשיתגלה הדבר או כשקנה בהון זה עושר ונכסים רבים, וכהיג בהגלות נגלות האב אל הבן או איש לאשתו וכיוצא מבית השבי' נק' שמחה, אך טרם שראהו רק שידע עפ"י השמועה שיוצא נק' ששון וכהיג. וכך יובן למעלה שמבחי' שוש תשיש עדיין הוא בבחי' הפנימית, אבל עיקר הענין הוא בגילוי השמחה שהוא בקיבוץ בני' לתוכה שזהו לאחר כל הכירורי' שנשי' הזכרים דוקא מבררים בקיום התורה והמצוות בפ"מ לאהפכא חשוכא לנהורא או בחשבה כמארזיל אם ישראל עושין תשובה נגאלים, וזהו בקיבוץ בני' לתוכה בשמחה שזהו הנק' שמחה שהוא תכלית המכוון שתגל העקרה בתחילה כשילדת דכר עדימ' עיקר שמחת האם רק כשבנה גדול בתורה ובמצות שזה עיקר המכוון מהששון שהי' לה כשילדתו כו', וזהו אם הבנים שמחה בבחי' שמחה בהתגלות גמור.

אהיז זו: בהכתי' אהבה זוטא הניל.

כי זכר חסדו: ראה לעיל קרוב לתחילת המאמר. ושי'.

בחכ' אתברירו: ראה זחיב רנד, ב. אנהיג סכ"ח (קמת, א).

כידוע דאיש דרכו לכבוש: יכמות סה, ב. ראה פציז שער התמילה פ"ז. לקרית ממות פד, ג. ס' מאמרי

אדהיז עיזת חיב סיע תרצג. מאמרי אדהיז-ענינים ע' רלו. מאמרי אדהיז הקצרים ע' שמו. סה"מ תפס"ד ע'

כה. תפס"ח ע' רכג. ס' מאמרי אדהמיצ' במדבר ח"ד ע' אישצו.

אם ישראל עושין תשובה: סנהדרין צג, ב.

אך הנה מה שילדה דכר תחילה הוא מפני ששוש תשיש ותגל העקרה כו' כניל ולא מצד עצמותה, שהרי מצד עצמותה לא הי' לה אתעדלית כלל ונק' עקרה כו', איכ גם בבחי' השמחה שבסוף בקיבוץ בני' לתוכה ג"כ הוא מבחי' השמחה העליונה שבעצמות אא"ס דוקא כי נעוץ תחילתו בסופו דוקא שהרי ע"י בחי' השמחה העליונה הי' עיקר סיבת התולדה שלה כניל, וממילא גם בקיבוץ בני' בתשלוים הבירורים של נשמות הצדיקים בבחי' קיבוץ גליות כניל הוא נמשך מבחי' השמחה שבעצמות שהוא ענין השמחה ששמח הוא ית' באדה"ר כשעשה לו חופה כו' כניל. אמנם סדר הברכות לכאורה בהיפוך, שתחילה מדבר ביצירת האדם איך שהתקין לו ממנו בנין ע"י הצלע כו' ואח"כ שוש תשיש בקיבוץ בני' לתוכה כו' ואח"כ שמח תשמח כו' עד משמח חתן עם הכלה לעתיד כו', והרי קיבוץ בני' הוא לעתיד, אלא מוכרח לומר שקיבוץ בני' זהו הבירורים דעכשיו ושמח תשמח לעתיד כששוין בקומתו בתשלוים הבירורי, ומשמח חתן עם הכלה בעלי' הב' דאשת חיל עטרת בעלה ונקבה תסובב גבר שאז יולדת נקבה נעלה יותר נעלה מן יולדת זכר, משא"כ עכשיו בקיבוץ בניה שמ"ה מברר לבין כו' וד"ל.

שוש וחקבל העקרה בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה כו'. ויש להבין דאם עקרה היתה מאין יהי' לה קיבוץ בנים כו'. והנה כתי' רני עקרה לא ילדה, ויש להבין מהו רינה זאת כאשר לא ילדה וזה סותר למה שא' כאן דתגל העקרה בקיבוץ בני' דוקא כו', וכתוב מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה דמשמע דאם הבנים דוקא שמחה בקיבוץ בני' ולא עקרה שלא ילדה. והנה ארוז'ל כיצד מרקדיו לפני הכלה כו', ויש להבין למה לא אמר לפני החתן שהרי העיקר הוא שמחת החתן וכמו שבברכת חתנים אומר משמח חורב, וארוז'ל כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר כו' הרי העיקר הוא שמחת החתן ובענין הריקוד אמר כיצד מרקדיו לפני הכלה ולא הוזכר חתן כלל, וגם מ"ש לפני הכלה ולא אמר עם הכלה. אך הנה כ"ז יובן בהקדים ענין מארוז'ל הקב"ה מתפלל מאי מצלי יה"ר מלפני שיגולו רחמי על בני כו' ויכבשו רחמי את כעסי כו', וזה פלא איך יתכן התפלה בעצמו ית' שהוא כל יכול ואין עוד מלבדו כו' וכל אשר חפץ יעשה לאיזה בקשה יהי' נצרך להתפלל, ומה שאמר שמתפלל שיהי' רצון מלפניו הלא הוא ית' מקור כל הרצונות כו' וכפי שיחפץ יטה רצונו וחפץ חסד הוא ויטה רצונו וחסדו לגבור על כח הדין ומה צריך להתפלל ע"ז ולומר יה"ר מלפני כו'.

אך הענין הוא דכתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה, ומבואר במ"א שבח' חסד עליון זה שממנו נבנה כל ההשתל' דאבי"ע שז"ש עולם חסד יבנה, הנה הוא בא ע"י ירידה וצמצום מעצמותו ית' שיהי' לו רצון בחסד זה כמו איש החסד וטוב שמטבע הטוב להטיב שיתעורר ברצון של חסד צריך הוא לצמצם א"ע להיות לו רצון של חסד כי גם הרצון של חסד צריך לבוא ע"י צמצום מבעל הרצון דעצמות אא"ס ב"ה שהוא למע' מכל ספי' ומדה אפי' מבח' רצון וחכ' וחסד, וע"כ א' יה"ר מלפני כו' וכמ"ש ולא מכל אינון מדות איהו כלל כידוע (וזהו שא' בע"ח כשעלה ברצון הפשוט להאציל ולברוא כו' והו ע"י בחי' חפץ חסד ע"כ עלה ונתעורר ברצון כו').

ב) וזהו כי אמרתי עולם חסד יבנה, פי' אמרתי ברצון, שכל אמירה הוא ברצון, וכמו כי הוא אמר שחפץ ורצה ויהי וכן או' ברוך שאמר

שוש תשיש: מיוסד על ד"ה זה בסידור קלו, ג. ונמצא ג"כ מאמר זה בארוכה לעיל בקונטרס ברכת חתנים סייט ואילך (ע' רנא), וע"ש בהמ"ט.

רני עקרה . . . מושיבי עקרת: ישעי' נד, א. תהלים קיג, ט.

כיצד מרקדיו . . . כל הנהנה: כתובות טו, סעי"ב ואילך. ברכות ה, ב.

הקב"ה מתפלל מאי מצלי: ע"פ ברכות ז, א.

וחסדו: בבתי"ב: לחסד.

כי אמרתי . . . ומבואר במ"א: תהלים פט, ג. ראה לעיל ע' לג ואילך.

בע"ח כשעלה ברצון הפשוט . . . חפץ חסד: ראה שער דרושי הנקודות (ש"ח) ספ"ז.

כי הוא אמר: תהלים לג, ט.

והי' העולם כו', שלמע' מן הדבור ששרשו בחכ' לבד כו', וזהו כי אמרתי כאשר עלה ברצונו להיות חסד זה שיבנה ממנו כל העולמו' ואמרתי זה שברצון הוא בא ג"כ ע"י צמצום מעצמיות בעל הרצון כו'.

אך מהיכן נמשך סיבת הרצון זה של חסד מבעל הרצון אע"פ שהוא חפץ חסד בעצם אבל אחדות פשוט הוא בתכלית כו' וצריך לעורר מההעלם עצמותו ית' באתעדלית דוקא, והוא ע"י ישראל שעלה במח' ורצון הקדום שבצמצומו ית' ממש כמא' במי נמלך אם יהי' לו רצון להאציל ולברוא כו' בנשמתו של צדיקי' שעתידין לקיים תומ"צ בארץ דסוף מעשה הוא שעלה במחשבה תחילה כידוע, ועכשיו הוא אתעדלית דישאל בתומ"צ שנק' עושי רצונו בפנימיותם ועצמי' ומוזה מתעורר גם ברצון של חסד לבנין העולמו'. וזהו שנק' ישראל גבורי כח עושי רצונו, פי' שממשיכי' רצונו מעצמיות בעל הרצון כו' משום שלזה הי' הכוונה בתחילה וכמא' שנתאה הקביה להיות לו דירה בתחתוני' דוקא וד"ל.

והנה פי' כי אמרתי כו' היינו ע"י בחי' אמר נמשך הרצון של חסד לבנין העולמו', וענין אמר היינו ג' מדריגותי' אש מים רוח שנק' אמר כמו יום ליום יביע אמר כו', והר"ע ג' מדריגות דתורה ועבודה וגמ"ח שהן מקור הג' קוין דאצי' חח"ן ובגיה' ודתי' כו', וכמא' על ג' דברים העולם עומד על התו' כו' כידוע במ"ש אל יתהלל חכם בחכמתו וגבור כו' שהם ג' קוין הנ"ל כ"א בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי לעשות חסד ומשפט וצדקה בארץ דוקא כי כאלה חפצתי במחשבה תחילה כני"ל.

ג) וביאור ענין ג' מדריגות אלו דתורה ועבודה וגמ"ח בארץ שהן חסד ומשפט וצדקה כו' הנה אנו מוצאים גם בעבודה שכלב בתפלה (אע"פ שהיא נגד הקרבנות בקו השמאל), והן ג' מדריגות דאהבה ויראה והממוצע הכוללם יחד. והענין הוא כידוע שיש ב' דרכי' בעבודה שכלב בתפילה, הא' בהתפעלות באהבה ותשוקה שנק' שלהובי דרחימותא כו' ברשפי אש שלהבת י"ה כמו צמאה לך נפשי כו', ויש בזה ג"כ התפעלות אהבה בתענוגי' להתענג בתענוג אלקי בקירוב ודביקות האמיתי בעריבות ומתיקות ידידות עוז בעילוי אחר עילוי כו' שזהו בחי' רץ לבד בעומק אחר

ישראל שעלה במוח . . . במי נמלך: ב"ר פ"א, ד, פ"ח, ו.

שנק' ישראל גבורי כח עושי רצונו: ראה תהלים קנ"ג, כ וח"ג קצ"ב, ב, וביאורו צ"ח, ב ואילך.

שנתאה הקביה: תנחומא נשא טז, ראה תניא פל"ו, ועוד.

מדריגות: כמתי' ב: בחי' דחגית.

אש מים רוח . . . יום ליום יביע אמיר: תהלים יט, ג, ראה לעיל ע' לד, ושי"ג.

על ג' דברים . . . אל יתהלל: אבות פ"א מ"ב, ע"פ ירמ"ט, ט, כ"כ.

שלהובי דרחימותא . . . ברשפי אש . . . צמאה לך נפשי: חז"ק פד, א, שה"ש ת, ה, תהלים טג, ב.

רץ לבד: ס' יצירה פ"א מ"ח, ראה לעיל ע' רנ"ג.

עומק כו' עד שמתקרב ביותר בהתקשרות ודביקות אמיתי כו'. והב' הוא היראה שהוא היפך זה ממש, והוא בחי' הריחוק שדוחה ומשפיל א"ע ביותר בשפלות והכנעה עצומה [מפני גדולות הבורא ישפיל עצמו] לומר מי אנכי כו' וכידוע [זהו שנק' בחי' שוב כידוע (ובכלל ב' מדרגות הללו דאהוי"ר היינו חדוה ומרירות כידוע) ונמצא בחי' הקירוב דאהבה דבחי' רצוא הנ"ל] הוא העולה למטה למעלה ובחי' היראה שהוא בחי' שוב הר"ז מלמעלמ"ט שיורד ונשפל למטה מטה ביותר כנ"ל, ובחי' הממוצע ביניהם הוא הרחמי שכלול מרצוא ושוב דאהוי"ר כי מה שמעורר אדם רחמי' ע"ע מצד הריחוק שנתרחק מאד מאור פני מלך אלקי' חיים הנה הוא כלול מריחוק ושפלות וגם מאהבה וקירוב שמצד נקודת אור אהבתו ותשוקתו לאלקי' חיים וחפץ בקרבת אלקי' מאד ע"כ יתמרמר בנפשו מאד, כמו צמאה לך נפשי כו' מתי אבוא ואראה פני אלקי' כו' כידוע שזהו בחי' קו האמצעי דבחי' יעקב שנק' בריח התיכון שכולל ב' קוין דאהוי"ר דבחי' אברהם ויצחק וכמו שא' יעקב אלקי אבי אברהם ופחד יצחק ה' לי וכמ"ש במ"א, וזהו כצויר ג' קוין ימין ושמאל אמצע המחבר לימין ושמאל, שכו הא' עולה מלמעלמ"ע והב' יורד מלמעלמ"ט וקו האמצעי מחברם יחד דהיינו שהולך במרחב מימין לשמאל ומשמאל לימין כו' וד"ל (ולפי שחיבורו הוא [מצד שבו עולה ויורד מב' הקוין דרצוא ושוב יחד היינו מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וע"כ נק' נחלה בלי מצרים שעולה עד למעלה ביותר] מב' הקוין כידוע, וז"ש כי יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו בחי' סגול' העליון שנמשך מחמת סגול' התחתון כמ"ש במ"א).

ד) והנה ע"י אתדל"ת בג' קוין הנ"ל מעוררי' למע' אתדל"ע ג"כ בחי' ג' קוין העליונים, שזהו בחי' שמאל דוחה וימין מקרבת דמשפיע כו' וכמ"ש ימין ושמאל תפרוצי ימינא ושמאלא ובינייהו כלה כו', ובחי' הממוצע הוא בחי' אה"ר שבכתר, שז"ש וימינו תחבקני שזהו אה"ר העליונה שיורדת מלמעלה מעלה למטה מטה דהיינו שנשפלת ויורדת לחבק את כנ"י גם כהיותם למטה מטה בבחי' הריחוק והשפלות ביותר כמו החיובק שמחבק את בנו מאחוריו לבל יסיג וירחיק ממנו לעולם וכמ"ש גם כהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא כו', והוא מה שיש אה"ר על כאוי"א באשר הוא שם

קו האמצעי דבחי' יעקב . . . אלקי אבי אברהם . . . וכמ"ש במ"א: ויצא לא, מב. ראה בהגמטו לעיל ע' רנד [פיסקא: במ"א].

נק' נחלה בלי מצרים: שבת קיח, טע"א ואילך.

כי יעקב . . . סגול' התחתון כמ"ש במ"א: תהלים קלה, ד. ראה לעיל סוד"ה כי על כל כבוד חופה. ושי"ג. שמאל דוחה . . . ימין ושמאל . . . ימינא ושמאלא: סוטה מו, א, ישעי' נד, ג. פיטס אומר בשבחתי — בזמירות לשבת.

וימינו תחבקני: שה"ש ב, ו.

גם בהיותם: ע"פ בחוקתי כו, מד.

שחפץ ומחבק אותו גם בהיותו למטה לבלתי יפול ברע לבלתי ידח ממנו נדח כו' (וי"ש מאי מצלי יה"ר מלפני שיגולו רחמי על בני שיועיל אתעדל"ת שלהם ברחמי' לעורר רחמים רבים שבעצמות, וזהו יה"ר מלפני שיומשך ברצון טוב מבחי' רעוא דכל רעיון על בניו דוקא מטעם הנ"ל שזהו ע"י קו האמצעי דרחמי' שמתעוררי' בחי' רחמים רבים שהוא אהב' שבפנימי' הכתר שנמשך עד למטה מטה מקצה העליון לקצה התחתון כו' כמ"ש במ"א וד"ל). וי"ע דג' מדריגות תו' ועבודה וגמ"ח, דגמ"ח היא העולה יורד מלמעלמ"ט, ועבודה הוא הקרבן העולה מלמטלמ"ע כתפילה דעכשיו בבחי' רצוא, ותו' היא קו האמצעי שכוללם כו'.

ה) והנה כמו בדוגמא הנ"ל בג' מדריגו' דרו"ש וממוצע כו' יובן ג"כ בענין השיר והניגון. דהנה אנו רואים בתנועות הניגון בכלי שיר יש ג' מדריגות הנ"ל, א' קול הרמה למע' מע' בבחי' חדוה ושמחה ועונג כעילוי אחר עילוי שהוא מורה רוממות והתנשאות הנפש וקירוב וחיבוק עוז כענין ובחי' אהבה בתענוגי' ברשפי' אש שמחה ודביקות דבחי' רצוא הנ"ל מלמטה למעלה מעלה כו', ותנועה הב' בקול השיר והניגון הוא בהיפוכו ממש והוא קול המורה ירידה ושפלות למטה מטה ביותר בריחוק ושפלות המדריגה והכנעה עצומה במרירות הנפש ושפלות ביותר (שנק' מרה שחורה טבעיות כקול גנוחי' גניח וילולי יליל שבשופר וכה"ג), והתנועה הג' הוא קול הממוצע וממוזג ומורכב מב' תנועות וקולות הנ"ל של העלי' וירידה דהיינו שכולל בחי' עלי' וירידה חדוה ומרירות כא' (שהוא כמו בחי' קול רחמי' הנ"ל שמעורר קירוב ואהבה ורחמי' ע"י דברי רחמים ותחתונים בקול הממוזג מריחוק וקירוב יחד, כמובן משירות ותשבחות בספר תהלים כמו מה תשתוחחי נפשי כו' וכמו מתי אבוא ואראה כו' [וכה"ג רבים] והתנועה הזה שמורכבת מאהוי"ר רוי"ש] שהן חדוה ומרירות יחד נראה כהולך ביושר ובאמצעות כו' לחבר יחד העלי' והירידה כנ"ל, (וכמו בכי' תקיע' בלבאי מסטרא דא וחדוה מסטרא דא שיוצא מאמצעות שניהם קול ממוצע וממוזג משניהם יחד כידוע לידועים בשיר וניגון כו'), והוא הנק' עריבות הקול שיערב לנפש השומע ויתפעל ביותר, כמו שאנו רואים ג' מדריגות כאלה בטעמים שכפירות ומאכלים שיש מתוק מאד בטעמו ויש טעם חריף ומר מאד והממוצע שממוזג ומעורב מב' [הפכים אלה נק' טעם ערב לחיך מאד [בל"א קויקט] כמרחקת שמבושל מבצל ודבש וכה"ג בג' מראית לכן ושחור והממוצע שממוזג ומעורב מב' המראות שהוא עיקר היופי כידוע, וכך הוא בקול הוא שיעקר היופי והידור הקול הוא הממוצע מהרמה והשפלה יחד

העולה וירוד: כתי"ב ב: הירוד.

גנוחי' גניח וילולי יליל: ד"ה לג, ב.

מה תשתוחחי... מתי אבוא: תהלים מב, יב. [ומג, ה]. סג, ב.

בכ"י תקיעת בלבאי מסטרא דא: זח"ב רנה, א. זח"ג עה, א. וראה תניא ספ"ד.

והוא הקול הערב לנפש כידוע ודל. וזהו שיר המלאכי למע' שכלול' מרו"ש יחד, וכן שיר הלויים על הקרבן להמתיק כו' הדינין בכח' קול ערב ושמחה ושפלות יחד וזה מפני שהלויים כלול' מחו"ג כו' כמי"ש במ"א ודל.

ו) והנה עדי' ממש יובן בענין שיר וניגון דטעמים וניגונים שבתורה שעז"א ובלילה שירה עמי כו' וכמו ויהי שירו כו' וכזוה"ק נק' בח' רננא דאורי' דהיינו ג"כ בג' מדריגות הנ"ל בעל' וירידה והממוצע שהן מעלה ומטה ואמצע כנ"ל, כמו הטעם הזקף גדול וגרשיים וגם זרקא ומקף כו', ובכלל כל הטעמי' שהן ע"ג האותי' מלמע' הן בכח' קול הרמה למע' כו', שזהו מורה בח' העל' והוא בח' המקיף שא"א שיבוא בגילוי בתוך האותי' מפני שהן למע' מאור החכ' שמאיר בגופי האותיות, והוא בח' עונג שבשיר וניגון הנעלם שבלתי אפשר להתמשך בעונג נגלה כחכ' שבאותי' ע"כ הם ע"ג אתוון כידוע בענין ד' מדריגו' דטנת"א שהטעמי' ככתר כו' ודל, והטעמי' וניגונות שתחת האותי' מלרע כמונח ודרגא תביר ואתנתא וכח"ג הן קולות המורי' ירידה והנחה למטה כנ"ל היפוך ההרמה למע', והוא מורה ענין גילוי של ההעלם דוקא אשר מחמת זה הנגינות הללו דבוקים למטה ענין האותי' שהוא סוף גילוי אור השכל שבתוך האותי' ומשמישים לאותיות כתנועות הנקודות שתחת האותי', והממוצע המחבר לב' מיני טעמים דמלעיל ומלרע הוא חיבור קול הטעמים יחד שמלעיל ומלרע שבא ומאיר בתוך האותיות ואינו מאיר עד למטה ממש רק כמו מעלה ומטה כו', (וכמו שמאל דוחה וימין מקרבת כא' כו') שממוגז מעל' וירידה כו', והוא בח' השיר פשוט שכולל כל שיר מורכב שבנגינות וטעמי' דמלעיל ומלרע יחד, והיינו כמו בח' אה"ר בתענוגי' שיוצא מהעלם דפנימי' הכתר שמוריד מלמעלמ"ט מקצה העליון לקצה התחתון ומחבר מעלה ומטה כו', וזהו שיר השירים אשר לשלמה כמי"ש במ"א.

ז) וזהו ויהי שירו כו' בח' דכר מלמעלמ"ט וכתיב ובלילה שירה עמי בח' נוק' ויש קרי וכתיב כו' שהוא העלאת השיר מלמטלמ"ע והממוצע משניהם יחד והוא הנק' שיר סתם בבחי' התכלול' מג' מדריגות דימין ושמאל ואמצע כו' דהיינו ע"י אמצעו' חיבור ג' טעמי' הנ"ל שהוא הנק' שיר, ויש בו

שיר הלויים . . . שהלויים כלולים מחו"ג כו' כמי"ש במ"א: ראה סה"מ אתהלך לאוניא ע' עא ואילך. ביאה"ז לאדהאמי"צ קלג. ג ואילך. ועוד.

ובלילה שירה עמי . . . ויהי שירו . . . רננא דאורייתא: תהלים מב, ט. מלכ"ס"א ה, יב. ראה לעיל ע' רנו. ושי"ג.

שהטעמי' בכתר: ראה תקוני זהר תס"ט (קה, א). פרדם שער הטעמים (שכ"ט) פ"ה. ע"ח שער סנת"א (ש"ה) פ"ה. [ראה עוד בהמי"מ כ"ט מאמרי אדהאמי"צ ויקרא חיב ע' תתלד]. שיר השירים . . . כמי"ש במ"א: שה"ש בתתלתו. ראה תרי"ח בראשית ד, א ואילך. ס' מאמרי אדהאמי"צ בראשית ס"ע קמו ואילך.

ב' אופנים א' שיר העולה מלמטלמ"ע וא' כשיר וניגון שבקול תפלה וקול תורה הרי על ידו יוצא בחי' ההעלם שבתענוג לגילוי מלמטלמ"ע מן המקבל אל המשפיע ועיי' בחי' העלאת מ"ן דשיר זה התחתון מג' מיני טעמים הנ"ל מתעורר למע' גיב' שיהי' גילוי ההעלם דתענוג הפשוט שבעצמות א"ס כיה גיב' בג' אופנים ומדריגות כאלה ימין ושמאל ואמצע, כמ"ש השמעני את קולך כי קולך ערב כו', וקאי על קול תורה וקול תפילה בנגינות וטעמי' שעייזו יעורר קול ה' שיושב וקורא ושונה כנגדו כו' גיב' בבחי' עלי' וירידה וממוצע שעיי' יתגלה למטה ממש כמו שהוא למע' ממש כי מחבר מעלה ומטה כו'. וז"ע הנ"ל בפ"י כי אמרתי עולם חסד יבנה דהיינו עיי' בחי' אמיר דוקא שהן ג' מדריגות חו"ג עלי' וירידה וממוצע דוקא והיינו בחי' חפץ חסד הנ"ל שז"ש כי אמרתי כו' ה"י בו בחי' עלי' וירידה צמצום והתפשטות שנק' מטי ולא מטי וירידה ועלי' עד שנעשה בחי' ממוצע לחבר מעלה ומטה יחד כנ"ל שעייזו בא בגילוי הרצון של חסד למטה להיות ממנו בנין העולמו' לפי שא"א להיות בחי' גילוי ההעלם שבעצמותו להיות ירידות הרצון לחסד זה כ"א עיי' ג' מדריגות הללו דוקא מטעם הנ"ל וד"ל.

ח) והנה כמובן ה"י בחי' גילוי ההעלם העצמות דא"ס ב"ה עדין ממש בשעת מ"ת דכתיב וירד ה' על הר סיני וידבר אלק"י כו' אנכי כו' אנכי מי שאנכי בחי' סתימו דכל סתימין דלית מחשבה תפיסא ב"י כלל ובא האור בבחי' גילוי בקול ודיבור ממש כמ"ש השמע עם קול אלק"י מדבר מתוך האש כו', וזה ה"י גיב' עיי' ג' מדריגות הנ"ל בבחי' עלי' וירידה וממוצע הנ"ל, וגם עכשיו כל הקורא בתורה בקול וניגון ע"ד הנ"ל מוריד וממשיך גילוי עצמות אלקות ממש כמו שהי' במ"ת כי דבריו חיים וקיימ"י כו' שדבר הו"י הוא מה שהאדם מדבר בד"ת כידוע, ובשעת מ"ת הוא שנתקבל בכנס"י עשה"ד. שיהי' בהם לקביעות לדורות שאחריהם כמ"ש במ"א בפ"י וידבר אלק"י כו' לאמר כו'. ואמנם הנה גם קבלת התורה שקבלו כנסי"י אז במ"ת הוצרך להיות גיב' עיי' ג' מדריגות הנ"ל דעלי' וירידה וממוצע שהן ג' קוין ימין ושמאל ואמצע כנ"ל. והענין הוא כידוע שבשעת מ"ת הרי על כל דיבור ודיבור פרח נשמתו ממש שזהו בחי' עלי' והסתלקו' בחי' דביקות האמיתי

השמיעני את קולך: שה"ש ב, טו.

שיושב וקורא ושונה כנגדו: תדא"ר סי"ח.

מטי ולא מטי: חז"א טז, ב.

וירד ה' . . . וידבר אלק"י: יתרו יט, ב, כ, א ואילך.

אנכי מי שאנכי: ראה לעיל ע' רנט. וש"נ.

סתימו . . . תפיסא ב"י כלל: תקוני וזר בוקדמה ד"ה פתח אליהו.

השמע עם: דברים ד, לג.

עשה"ד: ככת"י ב: יחד.

במ"א בפ"י וידבר . . . לאמר: ראה סה"מ תק"ע ע' א ואילך. לקי"ת שה"ש מב, סע"א. ועוד.

על כל . . . פרח נשמתו: שבת פח, ב. ועוד.

בקירוב גמור עד כלות הנפש מרוב עוצם התענוג כו', ואח"כ חזרה נשמתן לגופם ע"י טל תורה שהח"י אותן שזהו בחי' ירידה והמשכה למטה דוקא, ואח"כ הי' בחי' הממוצע מבין שניהם שזהו עיקר סיבת הגילוי מן ההעלם כנ"ל, והוא מה שעייזו זכו לבחי' ראי' בגילוי ממש למהו"ע א"ס ב"ה כמ"ש וכל העם רואים כו' לפי שאמרו רצוננו לראות את מלכנו כו' בבחי' ראי' והתגלות כמו שהן למטה ממש בגופם כמו שהוא ית' למע' ממש כו', וזה א"א כ"א בהקדם לזה בחי' עלי' וירידה כא' שהוא מה שפרחה נשמתן וחזרה וירד כו', והיינו בחי' אה"ר העליונה שבבחי' מקיף דימינו תחבקני הנ"ל כידוע בענין מה שכפה עליהם הר כגיגית שמתבר מעלה ומטה כא' והוא מה שהיו יכולי' לראות גם כמו שהם עומדי' למטה בגופם כו' כמו שאמרו רצוננו לראות את מלכנו כנ"ל וד"ל.

ט) וכמו"כ יש מעין זה בכ"י בקריאת פ' ראשונה של ק"ש שמתגלה בבחי' הוי' אחד דאחדות פשוטה סתימו דכל סתימין כמו במ"ת באמרו אנכי כו', והיינו ע"י אהבה דואהבת כו' מלמטלמ"ע דוקא שע"י אתדל"ת מתעורר אתדל"ע לעורר את אהה"ר העליונה מהעלם עצמותו ית' שע"י יתעורר בחי' חפץ חסד העליון לבא מן ההעלם אל הגילוי ברצון של חסד לבנין העולמו' כנ"ל. וזהו פי' ואהבת את ה' פי' פועל יוצא לעורר את אהבה להיות נמשך בשם הוי' העליון שהוא בחי' החסד שנמשך מחפץ חסד הנ"ל בע"ס דאצי' ומשם יאיר לבי"ע, וכדי לעורר את אהה' בעצמות א"ס ב"ה שיאיר בשם הוי' דחסד הוא הוא ע"י ג' מדריגו' דרו"ש וממוצע שהוא גימט' דואהבת ב' פעמים אור וממוצע ע"י דיבור דד"ת והיו הדברי' האלה אשר אנכי מצוך כו' שהוא כמו במ"ת ממש שנתגלה בחי' אנכי כננ"י כנ"ל דק"ש נמי ד"ת הוא (ויוצאים בה ידי חובת מצות ת"ת מטעם שהוא מעין מ"ת ממש וד"ל).

יוד) והנה על זמן מ"ת נא' ביום חתונתו וביום שמחת לבו כידוע, וי"ל למה נק' יום חתונתו לשון חתן כמו בחתן וכלה. והענין ידוע בפ"י חתן ל' נחות דרגא כו', שזהו בחי' ירידת האור ושפע מעצמו א"ס ב"ה ליתן תוי"מ לישראל פנים בפנים זהו בחי' ירידה גדולה מאא"ס שבחכמתו ורצונו הפנימי להיות נמשך למטה מטה בבחי' כלי קיבול דכנ"י במוחם ולבם ודעתם לקבל הארת אור פניו כמו באור פניך נתת לנו תורת חיים

וכל העם . . . רצוננו לראות: יתרו כ', יח. מכלילת יתרו יט, ט.

שכפה עליהם הר כגיגית: שבת פח, א.

ויוצאים בה י"ח מצות תיח: ראה ירושלמי ברכות פ"א סה"ב. שבת פ"א סה"ב. ועוד.

ביום חתונתו: שה"ש ג', יא. תענית כו, ב.

ידוע . . . נחות דרגא: ראה יבמות סג, א.

פנים בפנים: ואתחנן ה', ד.

ובכ"ש פ"ב כו', וזהו וירד ה' על הר סיני שהי' בבחי' ירידה גדולה שזהו בחי' גילוי מההעלם העצמי דא"ס ביה. וזהו והוא כחתן יוצא מחופתו וקאי בזמן מ"ת שנא' ביום חתונתו ל' חות דרגא כו' וזהו כחתן יוצא כו' לפי שהחופה היא בחי' מקיף מלמע' על חו"כ, וכך הי' במ"ת בירידתו על הר סיני וקידש עמו ישראל בתומ"צ ע"י בחי' חופה וקידושין כו' ואח"כ יצא לאור בגילוי מבחי' ההעלם דחופה זאת וזהו כחתן יוצא מחופתו כו' וד"ל (וע"ד הנ"ל בגילוי חפץ חסד מהעלם העצמי שלמע' מע' מכל ההשתל' דאבי"ע כו', וכנ"ל בפ"י כי אמרתי עולם חסד יבנה מטעם הנ"ל).

(יא) וּמ"ש ביום שמחת לבו, הנה ארז"ל דאין שמחה אלא בחופה כו', וגם אמרו דאין שמחה אלא ביין המשמח אלקי' ואנשים כו' וע"כ אין אומר' שירה אלא על היין דוקא כשיר הלויים על קרבן שהי' על ניסוך היין ע"ג המזבח כידוע לפי ששניהם ענין א' הוא. ויש להבין ענין חיבור השמחה שע"י היין מה חיבור יש לה עם השמחה שע"י השיר עד שאין אומר' שירה רק על היין כו', ולהיות שאנו רואים בטבע השמחה שבלב להוציא לאור וגילוי מבחי' ההעלם שבנפשו שהרי גם סוד סתום מאד יגלה בעת ההיא בעת שמחתו וטוב לבו כי זהו מטבע השמחה לגלות כל המצפון ונעלם כידוע בענין שמחת הנפש עצמה שמעוררת לבא בגילוי כל בחי' ההעלם שבה בחכ' ומדות ורצון כו', ואמנם סיבת השמחה בא ע"י היין כמ"ש ויין ישמח לבב כו', ולבד השמחה שע"י היין יש ג"כ בטבע היין מצ"ע לגלות כל סתום ונעלם כו' כמ"ש נכנס יין יצא סוד כו', כידוע שכל פנימי' הסתום בלב האדם הוא מגלה בעת טוב לבו ביין (לבד סיבת השמחה הנ"ל), וזהו סיבת גילוי ההעלם ע"י יין המשמח הלב מלמטלמ"ע (כמו אגברו חמרא אדרדקי כו' כמ"ש במ"א ע"פ ויין ישמח כו'). והנה השיר והניגון יש בו ג"כ בטבעו לשמח את הנפש מאד, כי השיר וזמרה ירום ויגבה לנפש לעורר בשמחה שתשמח בעצם ואז ממילא יגלה כל מצפון והעלם שבנפשו שזהו מלמעלמ"ט דוקא. ונמצא שיש חיבור וקישור לשמחה שביין עם השמחה שבשיר, שהשמחה של יין שישמח [הלב יגם מטבע היין שמגלה סוד תעלה מלמטה למעלה להיות גילוי ההעלם כנ"ל, וע"י השיר ישמח] את הנפש בעצמה שיבוא לגילוי ההעלם שבעצם מלמעלמ"ט. וזהו הטעם שאין אומרים שירה אלא על היין כמו ע"ד"מ בשמחה שביין ושיר באדם, כך יובן למע' בענין שיר הלויים על הקרבן שהוא על ניסוך היין ע"ג המזבח שנקי' יין המשמח אלקי'

כחתן יוצא: תהלים יט, ה.

דאין שמחה אלא בחופה... אלא ביין... שירה אלא על היין: סוכה כה, ב [וראה סה"מ אתהלך לאוניא ע' ג]. פסחים קט, א. ברכות לה, א.

ויין ישמח... נכנס יין: תהלים קד, טו. עירובין סה, א.

אגברו חמרא... במ"א ע"פ ויין ישמח: סנהדרין לח, א. תהלים קד, טו. וראה ס' מאמרי אדהאמצ' במדבר ח"ב ע' אקפט ואילך. ושם ע' איכצו וע' אקצט.

שגורם גילוי ההעלם בעצמות אלקות מלמעלמ"ע כמו יין ישמח לבב האדם למטה כנ"ל, וע"כ עיקר המצוה בניסוך היין ע"ג המזבח בשיר הלויים שאז דוקא יאמרו הלויים השיר על הקרבן, והוא שא' שאין או' שירה אלא על היין כדי שבשיר זה יהי' בחי' התעוררו' שמחה עליונה שבעצמו' אלקות להיות בחי' גילוי ההעלם שבעצמו' מלמעלמ"ט כנ"ל בטבע השיר, אך בלא יין המשמח מלמט' למע' [לא הי' נמשך גילוי ההעלם שבעצמות אלקות מצד השיר לבד רק ע"י ההעלאה דיון המשמח מלמטה למעלה] ובין המשמח לבדו לא הי' גורם גילוי ההעלם מן העצמו' שיומשך מלמעלמ"ט מצ"ע, וע"כ אומרים שירה על היין דוקא כדי שבשיר יומשך אופן גילוי ההעלם בג' מדריגות הנ"ל מלמעלמ"ע. מלמעלמ"ט שאינו אלא ע"י השיר דוקא כנ"ל וד"ל.

יב) והנה בחי' השמחה ביין ושיר הנ"ל מלמעלמ"ע ומלמעלמ"ט שגורם בחי' גילוי ההעלם שבעצמות, עיקר הארת גילוי הזה הוא בא בפנים דוקא, כמו שנראה בחוש שיין המשמח הלב עולה מן הלב לפנים ועושה בו הארת פנים שבא בדמים מבחי' פנימיות החיות שבדם כו' וכמ"ש במ"א, וכן ע"י השיר שמשמח את הנפש ועושה בו התפעלות השמחה ותענוג נמשך מלמעלמ"ט שיאירו פניו מרוב שמחה ותענוג, וכ"ז מצד בחי' התגלו' ההעלם שמה יאיר אור הפנים דוקא לפי שהפנים הוא הכלי לזה שבו מתגלה כל בחי' פנימי' ועצמות ולא באבר אחר זולתו, וע"כ נק' פנים ע"ש בחי' הפנימי' כמ"ש במ"א. וזה הי' ענין השיר על היין בקרבנות כדי לעורר למע' בחי' התגלות הפנימי' בפנים העליוני' להיות הארת פנים לכנס"י להמתיק כל הדיני' וקטרוגי' כמו יאר ה' פניו אליך כו' לפי שבבחי' פני הוי' שם הוא עיקר התגלות ההעלם הפנימי' כו' וד"ל.

יג) אך הנה כ"ז הי' בשיר הלויים בניסוך היין ע"ג המזבח, אבל במ"ת הי' שמחה עליונה הרבה מזאת משני טעמים, הא' מצד בחי' גילוי אור דח"ע שבתורה כיו"ד הדברות שע"ז נאמר חכ' אדם תאיר פניו וכן א' באור פניך נתת לנו כו', שהארת פנים זה הוא למע' מהארת פנים שע"י היין והשיר וניגון המשמח את הנפש כו', כי שמחה ותענוג שבעצמות החכ' שמתגלה בפנים יהי' בא כבחי' עצמות התענוג והשמחה שבלא סיבת העלאה מלמטה כלל לא ע"י שיר ולא ע"י יין וכמ"ש במ"א ע"פ ויין ישמח לבב כו'

מלמעלמ"ט: בכת"ב ליתא.

שיין המשמח . . . פנימיות החיות שבדם כו' וכמ"ש במ"א . . . פנים ע"ש בחי' הפנימי' כמ"ש במ"א: ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ שם ע' אקצו וע' אקצב [וראה גם שם ע' אקצב].

יאר ה' פניו אליך: נשא ו, כה.
חכ' אדם . . . באור פניך: קהלת ה, א. נוטח ברכת שים שלום.
במ"א ע"פ ויין ישמח: ראה ס' מאמרי אדהאמ"צ שם ע' אקצו.

להצחיל פנים משמן כו', ואע"פ שגם בקול ד"ת יש ענין השיר כמו נגינות וטעמי כניל, אבל הוא למע' הרבה מבחי' שיר וניגון שבא מהכל הלב אע"פ שבא ע"י התפעלות השגות אלקות שבמוח כשיר הלויים כידוע שאין זה רק בבחי' מוח' דאימא לכד כמ"ש ועבד הלוי הוא כו' שהוא התפעלו' אה' ברשפי אש בבחי' רצוא ע"י ההשגה שבמוח בינה לבד כו' כשיר המלאכי וכה"ג, אבל קול דבר ה' במ"ת הוא כמו בחי' שיר ורננא דאורי' בטעמי ונגינות שבתו' שנמשך מלמעלמ"ט מפנימי' התענוג שבפנימי' אור אבא שלמע' מן השכל שבאותיו' והרבה יותר נעלה מזה, וכמ"ש במ"א עמ"ש והאלקי' יעננו בקול בקולו של משה שהוא יותר נעלה מקול שיר הלויים העולה מלמטלמ"ע לעורר גילוי העולם כו', וע"כ לא ה" צריך לגילוי שמחה זאת במ"ת לבחי' ההעלאה דשיר ויין מפני דמצ"ע הוא בא מבחי' העולם העצמי' ממש וד"ל. והטעם הב' הוא מצד בחי' מקיף דחופה שהוא בחי' מקיף דעצמות אא"ס ביה שהי' במ"ת שלמע' גם מבחי' אור פניו דח"ע שהאיר לכנסי' בקול ודיבור דיו"ד הדברות שלזה נק' חתן וכנסי' נק' כלה כו' וכמ"ש והוא חתן יוצא מחופתו כנ"ל דבחי' החופה הוא המקיף העליון שבו בהעלם כל בחי' השמחה ותענוג שבעצמו' השעשועים ממש. וזהו שא' אין שמחה אלא בחופה, פ"י שבחי' מקיף דחופה הוא מקור כל שמחה שבא מן ההעלם לגילוי גם בפנימי' החכ' דתו', והיינו אח"כ כשיוצא מחופתו ישיש כגבור כו' שיוצא מן העלם המקיף דחופה לגילוי אור הפנים כו', ונק' שמחת חתן דוקא ולא שמחת כלה רק שבחופה הי' השמחת חתן בהעלם המקיף העליון ביותר וביציאתו נגלה מן ההעלם והוא מה שבאור פניו נתת לנו כו'. וזהו וביים שמחת לבו שהוא השמחה שבחופה שהי' בהעלם יוצא בגילוי בלבו כו' דהיינו כאשר יוצא מחופתו בגילוי כו'. וזהו הפרש בין שמחה שבמ"ת לשמחה שעל השיר ויין ע"ג המזבח וד"ל.

יד) ובכ"ז יובן ענין משאמרז"ל כיצד מרקדין לפני הכלה דוקא ולא לפני החתן שלכאור' עיקר מצות השמחה לשמח את החתן דוקא כו', בהיות שכל ענין הנ"ל במ"ש כחתן יוצא מחופתו זהו בחי' שמחת חתן שהוא בהעלם המשפיע ויוצא מן ההעלם לגילוי מלמעלמ"ט כניל, אבל בחי' שמחת הכלה שהוא מבחי' המקבל אל המשפיע הוא כנגד זה ממש מלמעלמ"ע, וזהו שמחת הכלה הוא בבחי' ריקוד ע"י שיר של המנגן בכנורות ונבלים כו' שהוא השמחה ע"י השיר העולה מלמעלמ"ע דוקא, והו"ע המנהג שהיו מרקדין לפני הכלה תיכף ביציאת החתן וכלה מחופתם מרקדי' נשים ואנשים

ועבד הלוי הוא: קרח יח. כג.

במ"א עמ"ש והאלקים יעננו בקול בקולו של משה: יתרו יט. יט. שבת מה, א. ראה תרי"ח שמות שפד. ב.

והוא כחתן: תהלים יט. ו.

כיצד מרקדין: בחובות טז, טע"ב ואל"ד.

לפני הכלה דוקא, וריקוד זה הי' בשביל לחבב הכלה בעיני החתן, וכמו רב שמואל הי' מרקד אתלת על ג' מיני הדסים ויש גדולים שהיו מרכיבי' אותה על כתיפם ואומרים כלה נאה וחסודה כו', וכ"ז הוא כדי ליתן כח ועוז לכלה שתוכל לעלות ולהתייחד, והצדיקי' המרקד' עם הכלה למטה המה מעלים את הכלה העליונה שהוא בחי' המל' בבחי' ריקוד זה שתעלה ע"י השיר ונגון למטה למעלה כנגד החתן כמו המרקד ברגל שמגביה א"ע ועולה כו'.

טו) וי"ל שרש ענין הריקוד מהו, להיות ידוע שעיקר הריקוד ברגל הוא לכוון תנועות הניגון של המנגן, שא"א לרקוד בלא שיר וניגון כלל, שגם אם ישמח אדם ביותר לא יבא לכלל ריקוד בלא שיר ונגון, כ"א כאשר ינגן המנגן ירקד המרקד לנגד השיר והניגון שהוא דוקא. והנה שמחת הריקוד באה מעצם שמחת הנפש בעצמות' ומהותה כשיגבור על הדעת שלא יוכל לעצור רוחו ולכו' או ריקוד זה ברגל בהגבהות ראשו וגופו כא' בזה תתמלא שמחת הנפש ותערכ לה ביותר להיות בבחי' הזוה וביטול כל עצמותו למע' מן הבחירה והדעת כו'. ולפי"ז איך יהי' הריקוד לפי אופן ותנועת השיר והניגון דוקא אחר שהוא למע' מן הדעת כו'. הענין הוא כי השיר והניגון הי' גי' כ שמחת הנפש עצמה לצאת מן ההעלם לגילוי כנ"ל, ואמנם יש בו ג' מדרגות בג' אופנים עלי' וירידה וממוצע כו' עלי' וירידה כא', ובזה האופן דוקא יבא גילוי ההעלם שבעצמות הנפש בשיר, וענין גילוי ההעלם הוא גילוי האור העצמו' ממש שהוא מכוסה ונעלם בשכל ורצון הוא שיוצא לגילוי, וזהו עיקר כוונת תנועות השיר אם בעלי' אם בירידה אם בממוצע והכל הוא גילוי הפנימי' והעצמות שבנפש דוקא. ומזה הטעם לא הי' התגלות הנבואה שורה על הנביאי' כ"א ע"י ניגון המנגן ככינור וכמ"ש והי' בנגן המנגן ותהי' עליו רוח ה' כו' מפני ששיר המנגן תשמח נפשו ותעלה אותה כ"כ עד שתהי' ממשכת רוח האלקי' עליו לפי שיוצא בחי' הפנימי' והעצמי' שלה כאמצעות שיר זה ע"י ג' אופני' דעלי' וירידה וממוצע כנ"ל.

טז) והנה' אנו רואים בריקוד שכאשר ינגן המנגן ירקד המרקד לפי אופן תנועות המנגן דוקא (הנק' בל"א טא"ק) אם התנועו' בבחי' עלי' יכוון בריקוד בעלי' ואם בירידה והנחה יכוון אופן ריקוד בירידה והנחה, כי הריקוד בב' רגלים זה עולה וזה יורד ועולה ויורד כא' לפי אופני תנועו' הניגון. אך הנה לא יוכל לרקד בשעת המשך תנועות השיר וכ"ש בתחלתו כלל שאין הריקוד בא להורות ולכוון בריקוד על כל משך תנועות הקול שבניגון אלא דוקא בכללותי המשכות תנועות הקול שהוא סוף כוונת

רב שמואל הי' מרקד . . . על כתיפם: שם יו, א.
והי' בנגן המנגן: ע"פ מלכיס"ב ג, טו.
בכללותו: בבחי' ב: בכלות.

התמצית שבתנועה זו אז ירקד לכוון לסוף כוונה זאת שהיא נקודת הכוונה הפנימי והעצמי שבא יבא בגילוי העלם העצמי ויכוון לזה בתנועת הרגל דוקא שהוא המורה על הזזה עצמי הנפש למע' מכל הדעת כנ"ל, ומה שעולה בכוונה הפנימי שבשיר בעלי וירידה וממוצע הוא שנתאמת אמיתית עונגי כמו שהוא בנפש ממש בתנועי הריקוד לפי אופן תנועות השיר (שנק' טא"ק). ונמצא שהריקוד בא בג' אופנים עלי וירידה וממוצע בבחי' התגלות עצמי הנפש יותר מגילוי ההעלם שע"י השיר שאינו אלא בפנימי הכוונה בהעלם כו', כמו דוד שהי' מפוז ומכרכר בכל עוז כו' וכריקוד דחסידיים ואנשי מעשה בשמחת בית השואבה כו', לפי שהריקוד בחיצוני הנגלה יותר שם הוא עיקר עניני הזזה מן עצמות ועוד גם ע"י שיר בפה ע"כ יכולים לכוון אל נקודת הכוונה שבניגון ושיר בריקוד דוקא ולא ע"י בחירה ורצון אלא ממילא ומאיליו נעשה תנועות הריקוד, כנראה בחוש שגם אם יתפעל בשיר וניגון בפנימי הנפש אם לא נגע עד נקודת העצמי כ"כ לא ירקד ואם נגע בנקודת עצמי ירקד ממילא ומאיליו באופן שלא יוכל לעצור את רוחו כלל כי נגלה כל העצמי שלו ויכוון בתנועות הריקוד ממילא שלא ע"י בחירה ומאיליו ירקד שלא ע"י בחירה בדעת כלל מטעם שניזון כל עצמות נפשו דבחי' יחידה כו' וד"ל. (ורא' לזה מריקוד הבא פתאום בלי רצון ובחירה כלל בעת התגברות התפעלו' אלקי' בלב ומוח בתפלה שלא יכלנו כלי מוח ולכו כלל שאז יספק בידיו וירקוד ברגליו שלא לפי סדר השיר והניגון כלל להיותו למע' גם מבחי' הכוונה הפנימי בשיר וניגון אלא הוא הזזה עצמי הנפש דבחי' יחידה ממש כו'), וכמ"ש במ"א בענין ורגלינו קלות כאילות כו' שזהו עיקר הריקוד ברגל להגביה הראש ממילא ומאיליו פתאום, וזה הי' ענין הריקוד בשמחת בית השואבה שלא לפי סדר ואיזה ניגון ושיר כלל כו'). וגם הריקוד לפני הכלה בצאתה מחופתה שמרקדי' ומספקי' ביד שלא לפי סדר תנועות הניגון נשים ואנשים פשוטים רק אנשים צדיקים וגדולים מכוונים בריקוד להעלות הכלה באופן זה הריקוד לפי אופן של השיר דוקא כדי שתוכל להתעלות בשמחה זאת נגד החתן שיוצא מחופתו מלמעלמ"ט, והריקוד לפני הכלה מלמעלמ"ע הוא כנגדו דהיינו בשבילו שירד משמחתו מהעלם עצמותו ג"כ בזה האופן בעלי וירידה וממוצע, ולזה א' כיצד מרקדין לפני הכלה ולא א' לפני החתן כי שמחת חתן יורד מלמעלמ"ט מעצמו כנ"ל והריקוד לפני הכלה הוא כנגדו להעלותה אליו בבחי' ריקוד מלמעלמ"ע לפי סדר השיר בג' מדרגות הנ"ל וד"ל.

שנא: בכתי' ב: שבו.

טונג: בכתי' ב: ענינו.

דוד שהי' מפוז . . . וכריקוד . . . בית השואבה: שמואל-ב' ו' יד ואילך. סוכה נג' א.
ענין הזזה מן עצמות ועוד גם ע"י: בכתי' ב: ענין עומק הזזה יותר וגם מע"י.
וכמ"ש במ"א בענין ורגלינו קלות: ראה סיה"מ לאדהאמצ' פציג' (נס' ב).

יז) והנה עדין יוכן ג"כ למע' בכנס"י בשרשם שנק' כלה מל' כלתה נפשי
 כו' שהוא בחי' כלות הנפש בשמחה שע"י הריקוד בשיר העולה
 מלמטלמ"ע כמ"ש למען יזמרך כבוד ולא בחי' כבוד תחתון דבח"י המל' וכמו
 שאו' בקידוש הלכנה כשם שאני רוקד כנגדך כו'. והענין כידוע שבחי' המל'
 יורד' למטה מטה בעולמו' בריבוי הצמצומי' שמסתרת ומתלבשת בכי"ע כו',
 וזהו"ע מיעוט הירח שאמר לה לכי ומעטי את עצמך כו' ונק' מאור הקטן
 לממשלת הלילה, וברידתה למטה מטה שם היא בבחי' פגימת הלכנה
 שמקבלי' גם החיצוני' כו', ובמולד הלכנה חוזרת ועולה עד שראוי לקידוש
 אז היא עולה בבחי' ריקוד לעלות בזה להתייחד כו', וזהו כשם שאני רוקד
 כנגדך כו'. וכך הוא בכל עליות המל' למעלה וצדיקי' שמרקדי' עמה המה
 המעלים אותה לגבי החתן העליון ע"י שיכונוו בחכלית הכוונה בריקוד ע"י
 השיר בג' מדריגות דימין ושמאל וממוצע. (כמו שמבואר למע' בשיר על היין
 המשמח אלקי' כו' שע"יז ימשיכו בחי' שמחת החתן מחופתו הנ"ל ג"כ בג'
 אופני' האלה מלמעלמ"ט, וזהו שמכוונים בריקודם לפי אופן המשכות שמחת
 חתן העליון בשיר העליון שיהי' בחי' שמחת הכלה בהעלאה לפי אופן ירידה
 והמשכה שיר וניגון העליון הבא מלמעלמ"ט, וכנ"ל בענין שיר ורננא דאוריית'
 בניגונים וטעמי' וכמשי"ת). והיינו שלא הזכיר כיצד מרקדים לפני החתן כי
 בחי' שמחת החתן יורד מעצמו מלמעלמ"ט כמ"ש כחתן יוצא מחופתו כו',
 ובחי' הריקוד עם הכלה מלמטלמ"ע הוא עולה כנגדו כמו כשם שאני רוקד
 כנגדך כו' וד"ל.

יח) ולהבין זה בתוס' ביאור וגם להבין ענין ירידת שמחת חתן לגבי כלה
 ג"כ בג' מדריגות ימין ושמאל ואמצע מלמעלמ"ט ע"י בחי'
 שיר העליון (וכמ"ש קול מצהלות חתנים מחופתם כו'). וזהו קול חתן, וגם
 להבין התירוץ על הקושיא הנ"ל דמה ענין ריקוד לפני הכלה הלא עיקר
 המצוה לשמח את החתן. אך הנה יש להקדים ענין מ"ש ועמדו רגליו ביום
 ההוא על הר הזיתים כו', ויש להקדים ענין ההפרש בין שמן ליון, להיות
 ידוע שטבע השמן לקרר כי טבעו קר ולח ויוצא בחשאי בדריכת הזיתים,
 אבל היין שבענבים יש בו מן החמימות שמחמם את האדם ומוליד רשפי אש
 וחום והתלהבות והתפעלות התלהבות הלב ברעש כו', והוא מצד שרש
 השמן בבחי' החכ' [שהוא בבחי' הביטול דמ"ה כידוע, ושרש היין דבבחי'

למען יזמרך כבוד: תהלים ל, יג.

לכי ומעטי איני: חולין ס, ב.

ותמוצע: בכת"י ב: ואמצע כו'.

כו' חתן קול חתן: בכת"י: כו' וזהו קול חתן כו'.

יח' ולהבין זה בתוס' ביאור: מכאן ואילך מיוסד על סידור קלו, א. ובאריכות לעיל בקונטרס ברכת חתנים

באמצע סכ"ג.

ועמדו רגליו: זכרי' יד, ז.

הגבורות בבחי' יש ודבר מה כו' כמו התפעלות אלקות ברשפי אש התשוקה ברעש ע"י ההשגה וההתבוננות] שהוא בחי' יש ודבר שיש מי שמשגיג ומתפעל ברעש כו', משא"כ בחי' שמן דחכ' הוא בבחי' אין דהיינו הביטול שלמע' מן הדעת, כמו הבא לפני המלך פתאום שמתבטל בעצם עד שאינו מרגיש א"ע כלל וכלל, וזהו ג"כ למע' כמ"ש ואחרי הרעש אש ולא באש הוי' פ"י שאינו באש הוי' שבחכ' בחי' ביטול אלא באש אלקי' דמלאכים שמתפעלים ברעש בבחי' יש ודבר מה ע"י השגת אלקי' המצומצם בהם כו', וכמ"ש הנביא ואשמע אחרי קול רעש גדול כו' אחרי דוקא, ואחרי האש קול דממה דקה שהוא בחי' מ"ה דחכ' בבחי' ביטול במציאות ממש משום דתמן קאתי מלכא ממש, וכידוע הכלל דאין עצמות אא"ס שורה כ"א בבח' אין וביטול דכה מ"ה בעצם, וזהו כמו בבחי' השמן בחשאי כו' בלא דבור והתפעלות כלל כעומד לפני המלך ממש שמפני עוצם הביטול לא יכול לדבר ולא יתפעל כו' וזהו משום דתמן קאתי מלכא ממש בחי' גילוי עצמות אא"ס שנמשך ויורד מההעלם העצמי בג' קווין דימין ושמאל ואמצע. וזהו ועמדו רגליו ביום ההוא שהוא בחי' גילוי עצמות אא"ס מלמעלמ"ט בהר הזיתים דבחי' שמן דחכ' דוקא מטעם הנ"ל שיבא גם הוא בבחי' ריקוד מלמעלמ"ט כמו לכה דודי לקראת כלה כו', ובא ג"כ ע"י השיר העליון שגורם הירידה דמשפיע אל המקבל ונק' שירו כו', וז"ש ובלילה שירה עמי כו' ושירו, דבחי' הירידה מלמעלמ"ט נק' שירו דוקא משא"כ שיר התחתון דמקבל מלמעלמ"ע אינו אלא הגורם הירידה של המשפיע שלא נק' שיר ונק' שירה כשיר הקרבן על היין, וזהו שירה עמי שיהי' שירה דמקבל מלמטה למעלה מכוון עם שירו המשפיע מלמעלמ"ט זהו עמי עם השיר שלו וכמו שה"ש וכו' וד"ל.

(ט) וזהו ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים שיהי' בחי' ריקוד דמשפיע שנק' חתן מלמעלמ"ט כנגד ריקוד של הכלה מלמעלמ"ע שירקד גם הוא כנגדה והיינו גילוי אור החכ' דבחי' שמן, וכמו ונהרותם כשמן אוליך (והוא כמו בשנת ת"ר לחיי נח דאתפתחו מבועי דחכ' מלמעלמ"ט ומעיינות כו' מלמעלמ"ע כמ"ש ביום ההוא יצאו מים חיים כו').

ואחרי הרעש אש . . . ואשמע אחרי: מלכ"ס א יט, יא. יחזקאל ג, יב.

דתמן קאתי מלכא: תקוני זהר בהקדמה (ג, ב).

וכידוע הכלל דאין עצמות . . . כ"א בבחי' אין: ראה תניא סליה (בהגהיה), ובהנסמן לשם.

ובלילה שירה עמי כו' ושירו: תהלים מב, ט — שירו קרי, שירה כתיב.

וכו': בכתיב: בן כניל.

ונהרותם כשמן אוליך: יחזקאל לב, יד.

בשנת ת"ר לחיי נח דאתפתחו מבועי דחכ': ראה זח"א ק"ו, א. ס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ג ע' אר"י.

דברים ח"א ע' קא. וש"נ. וראה לקוטי שידות חט"ו ע' 42.

ביום ההוא יצאו מים: זכרי' יד, ח.

וזהו כיצד מרקדי' לפני הכלה דקאי עכשיו שצ"ל העלאה מלמעלמ"ע בשירי התחתון ע"י הצדיק' שמרקדי' לפני השכינה שנק' כלה עליונה ולא אמר לפני החתן לפי שעיקר סיבת ירידת שמחת החתן בריקודו מלמעלמ"ט באה רק מחמת הריקוד של הכלה [בשיר של מטה ממטה למעלה כנ"ל, לכך נק' הריקוד על שמה דוקא שלפי ערך אופן ההעלאה] כך ערך ההמשכה כמו יעננו ביום קראנו כו' (וזהו דעת ב"ש כלה כמו שהיא דוקא ובי"ה אומרים כלה נאה ותסודה כו' מצד שרשה למע' במשפיע דאשת חיל עטרת בעלה, וכנ"ל בענין איש מזריע תחילה יולדת נקבה דתלה הכתוב נקבות בזכרים שהנקבה עיקר מהותה מבחי' דכר דאבא יסד ברתא ע"כ יש כח בריקוד של הכלה שתעורר כח ריקוד של החתן מלמעלמ"ט לפי שבשרשה היא בחי' דכר והדכר הוא בחי' נוק' וכמ"ש למע' באריכות וד"ל. וזהו"ע תושבע"פ שיש לה שרש בעצמי' בעל הרצון למע' מתושב"כ, והוא מ"ש בינה יתירה ניתנה כאשה יותר כו'), וז"ש אלקי' יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה, פי' מה שאיר פניו מלמעלמ"ט בתוס' הגילוי מן ההעלם בבחי' שירי הוא ע"י בניי דוקא, וזהו אתנו סלה כו' פי' אתנו מכחינו בא סיבת הארת פני ה', ומטעם אי"ח עט"ב לפי ששרש בחי' המל' מעצמות אא"ס מבעלה שהוא החתן. וז"ש בברכת אשר ברא משמח חתן עם הכלה בשביל הכלה ששמחת הכלה עיקר, אך זהו לע"ל דא"ח עט"ב, אבל עכשיו בחי' המל' מקבל מבעלה שהוא שי' מ"ה בחי' חתן, וז"ש בברכה שמח תשמח משמח חתן ואח"כ כלה והוא תושב"כ שמשפיע לתושבע"פ והוא יחוד קוב"ה ושכינתי' שע"י תומ"צ (כב"ש שא' כלה כמו שהיא דוקא כו').

כ) וזהו שוש תשיש ותגל העקרה כו', דהנה כ' רני עקרה לא ילדה כו', פי' בינה זו היינו מה שעקרה לא ילדה בדרך יחוד מקבל ומשפיע אלא למע' מבחי' משפיע ומקבל, כמו שהאמהות עקרות היו כי כן רצה ה' שיהיו עקרות כדי שיהי' הלידה בהם למע' מן הטבע דיחוד דכר ונוק' משפיע ומקבל רק מצד בחי' התגלות של ההעלם בעצמות ממש מצד עצמות דוקא,

דקאי עכשיו שצ"ל העלאה: בכת"י ב: דקאי על העלי'.

יעננו ביום קראנו: תהלים כ. י.

דאשת חיל עטרת בעלה: משלי יב. ד.

וכנ"ל בענין איש חזוי' תחילה... למע' באריכות: גדה לא, סע"א. ועוד. וראה מזה באריכות לעיל ע' רכא ואילך. ושי'. שיא ואילך. שי' ואילך. [והתיבות כנ"ל... למע' כנראה קאי על דרוש שגרשם לפני זה, כי במאמר זה לעיל לא נזכר מזה. ואפשר קאי על א' המאמרים המסומנים כאן].

דאבא יסד ברתא: זח"ג רמח, א. רגו, ב. רנת, א. תקוני זחר תכ"א (סא, ב). תפיט (קה, כ).

בינה יתירה: גדה מה, ב.

אלקים יחננו: תהלים סז, ב.

שיר: בכת"י ב: שירה.

שי' מיה: בכת"י ב: שם הוי'.

רני עקרה: ישעי' נד, א. ראה לעיל בתחילת המאמר.

כמו שיהי' לעיל שיהי' גילוי עצמו' אא"ס ביה מציע שלא עיי בחי' יחודי' עליונים דמיה ובין כו', והאמהות היו מעין דלעתיד כידוע, וכמ"ש למע' בענין כי אמרתי כו' שזהו מצד חפץ חסד מציע לבד כו'. וז"ש שהקב"ה מתפלל יהי' מלפני כו' שלא עיי העלאה והמשכה לעורר הרצון של חסד בדרך יחוד מקבל ומשפיע אלא יהי' מלפני מציע כו' שיגולו רחמי על בני דוקא [והוא מפני שיהי' עלי' המל' שהן כנ"י בעצמי' בעל הרצון שמשם יומשך הרצון מעצמיות דוקא] וז"ש ארץ חפץ כידוע שהוא למע' מן הרצון שבחכ' ומדות כו' להיות שרשן בכחי' עצמות ממש כידוע, וזהו עתידה אשה שתלד כנ"י בלי משפיע כלל וכארץ שתוציא גלוסקאות כו', וכמ"ש במ"א ע"פ והי' שארית יעקב כו' אשר לא יקוה לאיש כו', וזהו ממש כמו ענין מה שעקרה תוליד שאין זה מכת המשפיע בדרך הטבע כלל, וחידוש זה הוא למע' מבחי' יחודי' עליוני' דאבי"ע כידוע וד"ל וכמשארז"ל כנסי' שאלו שלא כהוגן ויבא כגשם לנו והשיבם כהוגן אהי' כטל כו' וכמ"ש במ"א. אך מ"ש רני עקרה כו' רינה זו בשיר דוקא היינו שעיי הרינה ושיר שתרנן ותשמח העקרה כו' כי כמו שהיא בשרשה בעצמו' ממש כו' שתתעורר השמחה העליונה בעצמות ממש ואז תגרום בזה התגלות הפנימי' ועצמו' של אא"ס ביה, והוא מה שיאר פניו אתנו סלה בלי הפסק כלל, ומאתנו ומכוחינו זה בא לפי שרש המל' בעצמות ממש כנ"ל וד"ל.

כא) וזהו שוש תשיש ותגל העקרה, פי' כנסי' נקי' עקרה בזמן הגלות שאין יחוי"ע שעיי תומ"צ שלהם עושי' תולדות ופירות כלל למע' ולמטה כו', אמנם ברכות הללו מדברי' לעיל כמו מהרה ישמע כו' וכנ"ל, ע"כ אומר שוש תשיש לי להבא שלעיל תשיש העקרה שלא ילדה בזה"ג עיי יחודי' כו' לפי שתתעלה בשרשה בעצמי' ממש שמשם נמשך הרצון מעצמו' כנ"ל. וזהו שוש תשיש ותגל העקרה ברנה כמו רני עקרה כדי להמשיך בחי' השמחה עליונה שבעצמות ממש שלמע' משמחה שלמטה עיי יין ושיר כו' רק בבחי' ביטול מיה דחכ' בחי' שמן כנ"ל בפ"י ועמדו רגליו כו', שזוה ממילא תולד השמחה במורגש להוליד בנים ובנות שהם אהבה ויראה שנק' אם הבנים כידוע, אמנם שרש תולדה זאת באה מבחי' שמחה עליונה שבעצמות

וכמ"ש לחני' בענין כי אמרתי: לעיל קריב לתחילת המאמר.

ארץ חפץ: מלאכי ג, יב.

עתידה אשה . . . וכארץ שתוציא גלוסקאות: שבת ל, ב. וראה בענין עתידה אשה כו' — אגה"ק סכ"ז. שער האמונה פ"ב. סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תער"ב. במדבר ח"א ע' קד. ושי"ן. ובענין עתידה ארץ כו' — סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תקלת. במדבר ח"א שם. דברים ע' כג. ח"ג ע' תתק"ו. ושי"ן. וכמ"ש במ"א ע"פ והי' שארית: מיכה ה, ו. וראה תרי"ח בראשית לה, ג. סי' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתק"ג. ח"ד ע' אקצח.

כנסי' שאלו כהוגן . . . וכמ"ש במ"א: תענית ד, א. ראה סי' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' ד. ושי"ן. במדבר ח"ב ע' שנו וע' תרמ"ג ואילך. דברים ח"ג ע' תתקי"ג. ח"ד ע' אקס"ג ואילך. אקצו ואילך. בנים ובנות שהם אהוי"ר: ראה תניא פט"ז. סי' מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תס ואילך. ועוד.

ממש, וזהו תשיש פועל יוצא להוציא השמחה העליונה. ומזה יהי קיבוץ בני לחוכה ג"כ בשמחה עליונה שבעצמי ממש כנ"ל, וכמ"ש וישמחו בך ממש וכן אמר שם נשמחה בו ממש, וזהו דוקא מפני שעקרה היתה שתולדה שלה אינו בא בדרך יחוד משמיע ומקבל אלא מצד העצמי ממש שזהו מה שיאר ה' פניו מאתנוי הוא ומכוחינו. וזהו ותגל העקרה דוקא וכמ"ש עד עקרה ילדה שבעה כו'. וזהו משמח ציון בבני' בשמחה שבעצמו ממש (ולא הזכיר בחי' דכר כלל כי אין בני' רק מבחי' נוק' לבד וכמ"ש משמח ציון כו'), וכמ"ש ולציון יאמר איש ואיש יולד בה ממילא כו' משום שיכוננה עליון ממש. ואח"כ אמר שמח תשמח ריעים האהובי' שמשם דוקא נמשך הארת שמחה עליונה לשמח גם לחוי"ב דאצי' שיהי' גם בהם תולדות בנים ע"י יחו"ע, וזהו משמח חתן ואח"כ כלה דוקא כנ"ל וד"ל. (ובברכת אשר ברא ששון ושמחה חוי"ב כו' קאי על לע"ל שישמע קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים כו' וכמ"ש ועמדו רגליו כו' ואז תהי' עטרת בעלה, וזהו משמח חתן עם הכלה שהכלה עיקר כנ"ל וד"ל).

וישמחו בך . . שם נשמחה בו: נוסח ברכת היום דיו"ט (וראה גם אורח' שמות ע' לא, ובהמובא בהערות כ"ס אדמו"ר שליט"א בשוה"ג שם). תהלים סו, ו (וראה תו"ח שמות רכא, א. ועוד).
 מאתנו הוא ומכוחינו: בכת"י ב: ארתנו הוא וכחניו הוא.
 עד עקרה ילדה שנבעה: שמואל-א ב, ה. וראה לעיל ע' שכה.
 וכמ"ש: בכת"י ב: וזהו שא.
 ולציון יאמר: תהלים פז, ה. ראה שערי אורה לג, א [מקבילו בתו"א לו, סע"ג]. ולעיל ע' שטו.
 יחו"ע: = יחודים עליונים [כ"ה בכת"י ב].
 ועמדו רגליו . . עטרת בעלה: ראה לעיל ס"ה, י"ט.

הוספות

1

רשימת הכתבי־יד

עמוד א

כי על כל כבוד: נמצא בהכתבי־יד:
181 נא, א. 191 פו, א בכותרת: ב"ה על חתונה בנו [ונדפס כאן ע"פ השוואה לכת"י זה].
606 לה, א [מכת"י זה נדפס כאן], 947 לג, א. 2011 רלח, א. 2034 קלו, א.
[החתונה הנזכרת כאן, אולי היא החתונה דתקפ"ב דלהלן בהרשימה לע' קמו].

עמוד טו

כמשוש חתן: נמצא בהכתבי־יד:
375 ע, א. 2022 קמו, א [ובסופו רשום: "נאמרה עשרה בטבת דשנת תקע"ח על חתונה פה
ק"ק ליבאוויץ יצ"ו". בשנה ההיא היתה קביעות מוצאי עשרה בטבת בליל ש"ק. וראה גם להלן
בהרשימה לד"ה להיע ברכת חתנים (לע' קמו) שבכותרת אחד נרשם עליו: בחתונה דאדמו"ר
בלויבאוויץ בחורף שנת תקע"ח].

עמוד כט

לסוּסתי: נדפס מגוכי"ק אדמו"ר האמצעי — 1194 קלג, א [כרך זה כולל דפים מלוקטים
גוכי"ק אדאמ"צ מתקופות שונות]. בגוכי"ק אין המאמר מחולק לסעיפים.

עמוד נט

מה יפ: נדפס מגוכי"ק אדמו"ר האמצעי — 1194 לט, א [ובסיום המאמר רשום בגוכי"ק
התחלת המאמר שלאחריו "להבין ענין שמחת חו"כ" — ויודפס בעז"ה להלן בחי"ב].
ונמצא גם בהכתבי־יד [מעתיקים]: 337 ה, א. 654 נב, א בכותרת: תורת אדמו"ר של
חתונה. 661 יט, א [רק חלק] בכותרת: תורת אדמו"ר תקע"ט.
בהכתבי־יד אין המאמר מחולק לסעיפים.

עמוד קה

כל המשמח: נדפס מכת"י 1278 מג, א [ורק בכת"י זה מחולק המאמר לסעיפים]. ונמצא גם
בהכתבי־יד: 409 לו, ב [ונערך כאן השוואה לכת"י זה]. 554 מה, א. 817 לח, א. 984 [צילום]
קנה, א. 986 [צילום] קצה, א. 1092 קיג, א. 1157 קמג, א. [רק חלק]. 1748 ל, א. 1202 קסת, א.
2022 צ, ב.
מאמר זה נזכר ג"כ באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע חי"ב ע' תס: משי"כ בדבר
הדרוש כל המשמח הוא לפלא אצלי ראשית משי"כ שמחזיק חי' או ט' בויגען, שאינני משער
שהי' דרוש כזה. . הדרוש כל המשמח הנמצא מכ"ק אדמו"ר האמצעי וצוקלה"ה נ"ע אם כי
הוא דרוש גדול (והוא מהדרושים האמצעיים) מ"מ אינו בערך זה כו'. עכלה"ק.

עמוד קכה

ונחה עליו: נדפס מכת"י 1278 נ, ב. ונמצא גם בהכתבי־יד: 330 א, א [בשלימות]. 554 נא, א
[עד ס"ז]. 629 א [ובאמצע דילג המעתיק — סי"ב וסי"ג. ונערך כאן השוואה לכת"י זה.
ולחלק מכת"י 554]. 984 [צילום] קסג, א [עד סט"ז] בכותרת: ביאור על כל המשמח חתן וכלה.
1092 קכב, ב [עד ס"ח]. 1202 קעג, א [עד ס"ז] בכותרת: ביאור על הנ"ל [ד"ה כל המשמח].
1748 לד, א. 2022 צה, א [עד ס"ז] בכותרת: ביאור על הנ"ל.

שמנט

עמוד קמו

להבין ענין ברכות חתנים: נדפס מגוכי"ק 1194 ל, א. [באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ני"ע ח"ב ע' תרלט כותב: קיבלתי תשורתו היקרה עלי מאד דרוש ברכת חתנים כ"ק וגודל תיח לכבודו, ואולי קאי על מאמר וגוכי"ק זה].
ונמצא גם בהכתבייד [מעתיקים]:

- 23 רלג, א.
- 107 קסה, א [נמצא שם עד אות ז, וראה להלן בסוף הרשימה].
- 295 רסג, א — רעא, ב [רק חלק, וחסר תחילת המאמר וסימו].
- 456 קב, ב [בכותרת (בכת"י מאוחר): "מאדמו"ר ד' דובר שדוש על חתונת (בנו) מוה"ר ברוך חקפ"ב, וראה ע"ד תאריך זה להלן].
- 984 [צילום] קסו, א ונכפל שם קעה, א.
- 1258 כג, א.

1278 נט, א [שם ככמה שינוי לשונות קלים. בכותרת: "בחחונה דאדמו"ר בלויבאוויץ בחורף תקע"ח, וראה עוד להלן ע"ד התאריך. במאמר זה על הגליון שם נרשמו ב' הגהות בגוכתי"ה רה"ג וכו' מוהר"א ריבלין ונדפסו בפנים בהמראי מקומות. ראה צילום מדף השער של כת"י זה בסו"ס מאמרי אדהאמ"צ-דברים ח"ב ע' תשל"ז].

2015 רסז, א [בכותרת: "תורת אדמו"ר של הרב הגאון החסיד מו"ה שניאור זלמן מק"ק לובאוויטש", וניכר שכותב הכותרת לא דק].

בהכתבייד שם אין המאמר מחולק לסעיפים.
בחחונה דתקפ"ב הגיל, נאמרו ג"כ הדרושים: קול מצהלות חתנים — להלן בח"ב. כי תהייה — בס' מאמרי אדהאמ"צ-דברים ח"ב ע' תקנ [ושם כותרת: "תורת אדמו"ר בשנת תקפ"ב על חתונת בנו בקיץ שכת ר"ח אלול", וראה עוד ע"ד התאריך בהערות המו"ל שם בע' תשכט]. וראה לעיל בהרשימה לע' א.

ע"ד החחונה דחורף תקע"ח הגיל — ראה גם לעיל בד"ה כמשוש חתן [שם רשום: נאמרה עשרה בטבת תקע"ח על חחונה פה ק"ק ליבאוויץ].

בכת"י 107 הגיל (בתחילתו), נרשמו קיצורים (תוכן ענינים) של המאמרים שנהביכל מחסיד אחד [לא נודע מי. קיצורים אלו נכתבו לפני שנת תרכ"ז — כי מזכיר שם את הצ"צ בשם "אדמו"ר שליט"א", וראה גם הוספות בס' מאמרי אדהאמ"צ-במדבר ח"ג ע' ארפ]. ונתקף כאן הקיצורים למאמר זה:

להבין ענין ברכת חתנים, למה לא נקראו ע"ש הכלה ברכת כלה, ולמה המצוה ע"י אנשים חשובים ולא ע"י נשים, יבאר ענין הקרבנות, רוח האדם העולה למע' ורוח הבהמה היורדת למטה, איך שייך לשון בריאה על ששון ושמחה וגם הלשון אשר ברא חו"כ כיון שכבר ישנם במציאות נברא יש איך שייך ע"ז לשון בריאה, ענין מ"ה וכו', ענין תלמידי רשב"י היו משבחים בשבח"י לרשב"י ומסיבת השבח"י שלהם הי' ככתם לרומם נשמתו ליחד ייחד עליון להמתיק הדינים.

עמוד קסה

להבין ענין ברכת חתנים: נדפס בקונטרס מאמרים יקרים [חמ"ד תרכ"ד, ודפוס צילום גי. תשל"ז]. הקונטרס כולל סיג דפים, ובתחילתו דרוש גביע הכסף [נדפס בס' מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' רעט], ומדף י"ב ואילך הוא דרוש ברכת חתנים הנדפס כאן. [בתחילת הקונטרס שם נדפס, לוח הטעות' על טעויות הדפוס אשר בקונטרס, ובאו בו רק חלק קטן מהתיקונים, וגם ככ"מ לא תוקן נכון]. וראה להלן בסוף הסי' פקסימיליא מדף השער.
נמצא גם בהכתבייד:

רשימת הכתב-יד

שנא

131 נא, א [עד אמצע אות י"ח] בכותרת: בעזיה פי' ברכת חתנים [ונערך כאן השוואה לכת"י זה].

277 רה, א [וניכר ממנו שנעתק מקונטרס הנדפס].

295 רית, א [מאות ח' עד הסיום. נערך כאן השוואה לכת"י זה, מאות י"ח ואילך]. בסיום הקונטרס [אחר סכ"ד] נרשמו התיבות של התחלת הדף שלאח"ז: «כה) אשר ברא, וחסרים דפים אלו בהבדל».

[ובהעתקה אחת — מאוחרת — שתח"י, מופיעים בהמשך לקונטרס זה: סכ"ה — ד"ה אשר ברא כ"י הנה להבין הדקדוקים' (יודפס להלן בח"ב). סכ"ו — חלקים מדי"ה. קול מצהלות חתנים' (יודפס להלן בח"ב, ונמצא אצלינו בגוכ"כ אדהאמ"צ בשלימותו כדרוש בפ"ע)].

629 קסה, ב [עד אמצע אות כ"י] בכותרת: קונטרס ברכת חתנים.

המאמר נסדר כאן מהקונטרס הנדפס, ע"פ השוואה להכת"י. וטעויות הדפוס דמוכת — חוקנו בפנים [מבלי להעיר על כך, וכן נכנסו בפנים כל החצאי-עיגול שהושמטו בקונטרס הנדפס]. במקום שינויי גירסאות בין הקונט' הנדפס ובין הכת"י — נד' גירסא אחת בפנים והגירסא השני צויינה בשולי העמוד. במקום שבהכת"י יש חיבה או פיסקא נוספת — נד' ההוספה בפנים בתוך חצאי ריבוע.

קונטרס זה מיוסד על כמה דרושים:

סע"א יט — ד"ה להבין בכרכת חתנים, בסידור עם דא"ח קלב, ג.

ס"י עד אמצע סט"ו — ד"ה כי הנה יוצר הרים, בסידור שם קלג, ד.

סט"ו-ט"ז — ד"ה שמח תשמת, בסידור שם קלו, ב.

סייזי"ח — ד"ה כל הנהנה, בטה"מ תקס"ה ח"א ע' מג.

סייט-כ"א — ד"ה שוש תשיש, בסידור שם קלו, ג.

סכ"ב — ד"ה ענין רב שמואל בר רב יצחק, בסידור שם קכה, א.

סכ"ג — ד"ה נכנס יין, בטה"מ תקס"ד ע' כא [וחלק מסכ"ג הוא המשך לד"ה שוש תשיש דלעיל סייט].

סכ"ד — ד"ה כפירים רשו, בטה"מ תקס"ד ע' יח. [ונסמנו בכ"ז בפרטיות יותר בהמ"מ בפנים הספר].

הדרושים הנ"ל (דסידור ודתקס"ד) שעליהם מיוסד הקונט' כאן נאמרו ע"י אדה"ז בשתי חתונות דתחילת שנת תקס"ד, הא' בערך פ' וירא (ראה הרשימה הנד' בסו"ס תקס"ג ח"ב ע' תתפ, וראה אוה"ת-סידור ע' רנו שהיא חתונת מהרא"ס, ואינו ברור עדיין על מי קאי), והב' בפ' ויצאו-ישלח על חתונת כ"ק אדמו"ר הצ"צ עם הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא בת כ"ק אדהאמ"צ (ראה הרשימה בסו"ס תקס"ד ע' שמג"ד).

עמוד רפד

אשר יצר: נמצא בהכתב-יד:

20 קיד, א [ממנו נדפס כאן].

121 א, א.

191 ז, א [וחסר בו חלק מסיום המאמר. מכת"י זה נערך כאן השוואה מסכ"ב ואילך].

947 כט, א [נמצא עד אות י"ג. וכאן המאמר אינו מסומן בסעיפים].

984 קיט, א [כמו 947].

1244 סא, א. בכותרת: ענין ברכות חתנים.

2011 רמב, ב [מכת"י זה נערך כאן השוואה עד סכ"ב].

המאמר נמצא ג"כ בכת"י שברשות האדמו"ר מנאסאד שליט"א (נה, א) בכותרת: קונטרס ברכת חתנים.

בכתי" 493 לה, ב נמצא תחילת אות כ"ד [כמה שורות] בכותרת: תורת (1) שדרש אדמו"ר שליט"א בהיות החתונה שנת תקפ"ג לפ"ק, ושם לו, א נמצא אות כ"ד ותחילת אות כ"ה [כמאמר בפ"ע ומתחיל: להבין בחתימת הברכה דיוצר האדם וברכה שני] בכותרת: תורה שדרש בליכאוויץ על החתונה שנת תקפ"ג.

עמוד שיו

שוש תשי"ש (הא"י): נמצא בהכתבייד:
 117 נה, ב. בכותרת: תורת אדמו"ר דובער נבג"מ. [פקסימיליא מדף השער של כתי"י זה נד' צו"ס מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' איתרו]. מאמר זה נרשם שם אחר ד"ה שמח תשמח (הג', הנדפס להלן בח"כ) ובכ"מ מציון אליו. כמ"ש למעלה.
 154 קמת, ב [ונערך כאן השוואה לכת"י זה].
 286 כה, א [מכת"י זה נעתק כאן]. ונרשם ג"כ אחר ד"ה שמח תשמח הנ"ל, ולפני ד"ה שמח תשמח שם באה כותרת: תורת אדמו"ר בעת חתונת בתו שי' (1) [וראה להלן בח"כ בהציונים לד"ה שמח תשמח].
 524 קמת, א [וחסר בו חלק מסיים המאמר].
 700 עו, א. בכותרת: כתבי אדמו"ר הזקן נבג"מ [ואולי מאמר זה הוא הנחת אדהאמ"צ מד"ה זה שנאמר ע"י אדה"ז בשנת תקע"ב (ראה בהמ"מ לעיל בפנים הספר), או שטעה המעתיק ביהסו מאמר זה לאדה"ז]. ואחר מאמר זה נרשם כאן ד"ה שמח תשמח הנ"ל.
 1232 צא, א. [וחסרים כמה דפים באמצע המאמר].
 2002 כא, א (הב').
 2011 רנג, ב.

עמוד של

שוש תשי"ש (הב'): נדפס מכת"י 984 קכג, א. ונמצא גם בהכתבייד: 1211 עג, א [ונערך כאן השוואה לכת"י זה]. 2009 קג, א [רק חלק]. 2014 רכד, ב [רק חלק]. 2034 קלת, א [המאמר מסומן בסעיפים רק בשני הכתי"י הראשונים].

מפתח ענינים

— א —

אדם: פו (ההפרש בין עור כהמה לעור האדם). פט (כנ"ל). הפרש השערות דאדם ובהמה). צה (על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם). קמח (גימטרי' מ"ה, א' דם. רוח האדם עולה למעלה). קנ (א' — מחשבה, ד' — דיבור, מ' — מעשה). קסג (התאוה באדם יותר מבהמה). קע (זאת תורת האדם). קעט (אדמה לעליון. אתם קרויים אדם). קצא (כנ"ל, ויקרא שם אדם). ריב (רוח האדם העולה). רטו (אדם חתאה — מל', אדם עילאה — ז"א). רמג (אדם אדמה לעליון). רמה (כנ"ל). רמו (כנ"ל). חצר (אתם קרויים אדם ע"ש אדמה לעליון — בדמות וציור בלבד).

אדם הראשון: טו (זה ספר תולדות אדם). עה (ע"י החטא הי' צ"ל וילבישם ולע"ל יהי ולא יכנף עוד). צ (כתנות עור — בחי' עור החשמל). קיז (כנ"ל). קסג (ויהיו האדם ואשתו ערומים ולא יתבוששו, וכמו"כ יהי לע"ל). קעה (נק' אדם קדמאה). רפר (אדם וחיה נק' אדם).

א"ק: רו (אדם דבריאה). רכה (מה שנק' בקבלת הארז"ל א"ק נק' בלשון הגאונים ע"ס הגנוחות). רכח (רצון הקדום). רכט (מטי ולא מטי, מ"ה וכו'). רל (יסוד ומל' דא"ק שרש לחושב"כ ותושבע"פ).

אהבה: ח (מוגבלת ובל"ג, נפשך ומאדך). יג (כנ"ל, מאדך לי יחיד מאד שלך). רס (ואהבת את ה' — להכניס אהבה בהוי'). שיז (ועמך לא חפצתי — בחי' ביטול). שכ (כנ"ל — אה"ר, אה"ז — ליהנות מזיו ה').

אהבה ויראה: ט (כפי ערך ההשגה במוח).

שנג

אב ואם: רלו (ע"כ יעוב איש את אביו ואת אמו גוי). רפה (שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך). שכח (שמחת האם כשבנה הוא גדול בתורה).

אבא ואימא: — ע"ע חכמה ובינה.

אבות: יז (בעבור הנהר ישבו אבותיכם). כ (נשמתם עולים גם עתה בעילוי אחר עילוי). צו (עבודתם ברוחניות). קכט (ושמי הוי' לא נודעתי להם). קעט (מהם הירושה לאמונה). ריד (נק' הרים). ריו (מרכבה לז"א (ונק' טורי דהורא) ושרשן הראשון בא"א וע"י שנק' ימי קדם)). רצה (הירושה מהאבות).

ע"ע אמהות; רבקה.

אבנים: נג (אוניות).

אבנים טובות: מ (אוניות התורה ותפלה נק' אב"ט).

אברהם: סו (הי' נדיב לב. האכיל לערביים). פו (יצא ממנו ישמעאל

ע"י מותרי החסדים). קא (הטעם

שנק' נדיב). קג (אב רם. לך לך,

הוספה בשמו האות ה"א, אבר מה,

מאמר: לו ישמעאל יחי' לפניך).

קעג (איש חסד). קפ (נצטוה על

המילה קדם לידת יצחק). ריד (לא

כאברהם שקראו הר). רנד (כלול

מיצחק). רצ (השפיע חסד מצד

ביטולו).

ע"ע שרה.

אבריים: רפה (כלולים מבשר גידים ועצמות, נק' תושבע"פ).

אבשלום: טט.

קפו (וא"ו יו"ד ה"א). קפו אלף - יו"ד העלין יו"ד שמתחת הקו). קפט (יו"ד ה"א וא"ו). רסא (וא"ו דוהנורא). שא (יו"ד וא"ו). אוין: קל (לא למשמע אוניו - בינה). קלו (אח"פ). אח, אחות: קטו (שמחת אחים בקרירות ובהעלם). קיח (לא זו מחכבה עד שקראה אחוטי). אחאב: קפ (כח האמונה בדורו של אחאב). אחד, אחדות: קכט (אלף דאחד). רלג (למהוי אחד באחד). רצה (טעם האמונה שבבניי באחדות ה'). ע"ע שינוי. אחיתופל: רח (הטעם שלא כיוון להלכה). איהו חזיהי חד כו' - ע"ע אצילות. איל: רעג (הטעם לניסוך היין - שלשיית ההין לאיל). אין: סח (אין דכתר). קמא (אין ערך). אפס בלתיך. ע"ע אני: יש מאין. איש, אשה: כא (אש י' אש ה'). לא (חושב"כ וחושב"ע"פ, חכמה ובינה). לב (בינה יתירה נחנה באשה, אין נותנין לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו). לט (בינה יתירה ניתנה באשה, דברניות הן). נא (כנ"ל). נו (אין נותנין פרנסה לאדם אלא בשביל אשתו). קמו (אש י' אש ה'). קנ (לאו בני דעה לכן דברניות הן, משא"כ האיש מצד חוקף הדעת ימעט בדיבורו). קנא (כי מאיש לוקחה זאת). קנח (אשרי איש ירא ה', איש ולא אשה - כעבודת האדם). קעו (חכמת נשים בנתה ביחה. ויבן ה"א את הצלע). קפט (הדעת בדכורא ולא בנוק'). רטו (ומגיד לאדם מה שיהו - אפי' שיתה קלה שבין איש לאשתו). ריט (כנ"ל). רכג (אשת חיל עטרה בעלה, אין נותנים פרנסה לאדם אלא בשביל

שיג (נק' בן ובת. שורש אהבה בינה ושורש יראה חכמה). שלא (רו"ש). אהו"ה, שם - ע"ע שמים וארץ. אהל: נא (למשש שם אהל בהם). נו (ירדעת כי שלום אהלך). אהרן: קמג (ע"י הקטורת עצר המגפה). קמד (שמן שעל הראש שיורד על הזקן). קס (שושבינא דמטרוניחא - בעבודת האדם). אויר: קח (באויר הארץ ניכר יותר השמש). קכ (כנ"ל). ריט (אויר העלין מקור הרוח). שה (כנ"ל). אומות העולם: שה (ושאון לאומים כשאון מים רבים). אופן, אופנים: פד (הטעם שנק' אופניי הקדוש). אור ישר, אור חזר: ז (כבוד עלין כבוד חתתן). י (מקיף דאו"ח). יא (מקיף דאו"י). יט (קוב"ה ושכינתו). כא (כנ"ל). יט (השפעת האו"ח באו"י). כד (מקיף דאו"י קודם למקיף דאו"ח). כה (חתן וכלה). רלט (אור מקיף דאו"ח). אוא"ס - ע"ע ספירות. אור פנימי, אור מקיף: פב (לבושים, או"כ). אורות וכלים: נט (התאחדות הכלי בהאור). עז. אותיות: טו (ס"ר אותיות התורה שרש לנש"י). יט (כנ"ל). מ (דתורה ותפלה נק' אבנים טובות). נג (דתורה - דכורא ונוקבא). נד (נק' סוסים). עט (אותיות דמחדו"מ). רלו (אותיות התפלה). שג (גם לאחר התהוותן בגילוי שרשם באור החכמה). שטו (כנ"ל). ע"ע טנת"א. אותיות, פריש האותיות: קכו (אלף - יו"ד קו יו"ד). קכו (יוד - במילואו יו"ד וא"ו דלית). קמא (אלף - יו"ד בראש, יו"ד בסוף, לשון אולפנא. היפוך מאותיות פלא). קעו (ה"א).

מפתח ענינים

שנה

אשתו). ולא אישך חשוקךך ומי"מ אין נותנים פרנסה אלא בשביל אשתו). רלו (איש – מדות. ע"כ יעוב איש את אור"א ודבק באשתו). רצו (ריבן ה"א את הצלע). שג (עצם מעצמי). שי (אשת חיל עטרת בעלה). שיג (והוא ימשל בך. אין נותנים פרנסה לאדם אלא בשביל אשתו). שכב (נשים דעון קלות) שכה (זכו שכינה ביניהם). ע"ע זכר ונקבה; תו"כ; נדה. א"ל: קצ (א"ל אדון על כל המעשים). אלקים: סד (ע"י מ"ח צירופים אחרונים דשם אלקים מקבל בחי' נוגה). קיא (אימא). קמב (אלקים עלאה – א"א, ורוח אלקים מרחפת). קצ (אלקים עלאה – בינה, אלקים חתאה – מל'). רה (עלה אלקים בתרועה). רעד (יין המשמח אלקים). אליהו: קיג (גופו). קלא (כנ"ל). רמב (כנ"ל). רצו (כנ"ל). אלישע, אחר: רט (שמע מאחורי הפרגד). אלעזר, ר"א בן הורדייא: קנא (הסיבה לתשובתו – מכח עצם נשמתו). אם – ע"ע אב ואם. אמהות: רעה (עקרות היו). שדמ (כנ"ל). ע"ע שרה. אמונה: קעט (הטעם שלא נזכר החוריה). קפ (ורעה אמונה). רצה (הטעם שבני"י יש בהם אמונת אחרות ה' – מפני שכל הנשמות היו במ"ת ונקבע בנפשם בחי' גילוי עצמות אוא"ס). ע"ע אחאב. אמירה: לד (כי אמרתי עולם חסד יבנה. את ה' האמרת). לה (אמירה בלב. ההוא אמר ולא יעשה). לט (הדיבור). קפח (חושב"כ – ויאמר ה' אל משה). ע"ע דיבור. אמת: ע (שיקרו בסוף – מעשה). קעא (חוחמו של הקב"ה. פועל אמת – חושב"כ. פועלתו אמת –

חושבע"פ). קפד (פועל אמת שפעולתו אמת). קצא (חוחמו של הקב"ה). רט (כנ"ל). אנא בכח: עא (השייכות לק"ש שעהמ"ט. לקבלת שבת לפני אמירת לכה דודי). אנוש: סו (דודו של אנוש ניוונים בחסדו של הקב"ה). אני: ג (את השמים ואת הארץ אני מלא). קמא (אני ראשון ואני אחרון). אסתר: סה (וחלכש אסתר מלכות). סו (חוט של חסד ה' משוך עלי'). אפס – ע"ע אין. אפריון: נו (אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון). אפרסמון: קלט (נהרא אפרסמונא דכיא). אצילות: עז (איהו וחייהי חד איהו וגרמיהי חד). פג (נוגה דאצילות). קצג (מלשון ויאצל מן הרוח). קצה (אור האצ"י אינו ממהות המאציל אלא אור של חולדה). אצילות ובי"ע: ו (אורות האצ"י קודם שירדו לבי"ע נק' כבוד עליון משא"כ האור שירד לבי"ע נק' כבוד תחתון). קכ (באצ"י לא יתלבש מהות ועצמות אוא"ס רק בעולם העשי' שאין למטה הימנו). קצד (התהוות הכריאה מאצ"י). ריג (כנגד דצח"מ). שא (אצ"י – יום. בי"ע – לילה). ע"ע בי"ע. ארון: עו (ארון נושאיו נשא). ארי: נא (ב"פ ארי' גימט' – תבל). רעה (כאר"י ישאג. מלאכים הנק' ארי'). ארץ: סב (הארץ הרום רגלי). ע"ע דצח"מ; שמים וארץ. ארץ ישראל: קמ (יריחו מנועלה של א"י). ריא (קרוב יותר לקו השווה). אש: יט (אש תמיד. אש ה'). כא (כרית כרותה בין אש התחתון לאש העליון). עא (נענוע השלהבת – רו"ש). קמו (אש י' אש ה'). אש שלמעלה אש שלמטה). קנב (אש

בחירה: קנב (וידיעה). רה (יבחר לנו את נחלתנו - לישראל דוקא).

ביטול: קיד (הפרש הביטול דר"ע, וחונך ואליהו). קענ (סטרא דקדושה, השפעת טוב וחסד). רנד (שיר). רנח (הביטול שהי' במ"ת). רעו (הביטול דחכמה - שמן). רפח (התועלת בהביטול בלימוה"ת). רצ (הסימן לקדושה). שיח (האהבה של ועמך לא חפצתי הו"ע הביטול).

בינה: יז (נשמת שדי תבינם, בן י"ה). לח (פי' נש"ב). רלט (שייכותה לשמחה). ערב (כנ"ל). ע"ע חו"ב.

בי"ע: קיו (מושכל מורגש מוטבע). ע"ע אצ"י ובי"ע.

בירור: נה (בחכמה תחא - תושבע"פ - אתברירו). צו (בירור שע"י התורה בכל עולם). ק (הבירור שע"י התומ"צ בגוף האדם). קד (התועלת שע"י הבירור). רפ (טרף נתן ליראיו - לכל אחד ניתן בכל יום לברר רפ"ח ניצוצין).

בית: לג (בחכמה יבנה בית). פג (מקיף למקיף - יחידה). פד (איזה בית אשר חבנו לי). ע"ע בנין.

בית המקדש: סד (הטעם שבזמן ביהמ"ק היו הניסים בגלוי). קטז (בזמן ביהמ"ק יש גם זיווג זו"ן ופועל ביטול בעולם). קנד (בזמן ביהמ"ק הי' בעיקר גילוי האלקות בהיכל ק"ק). קפא (ברכת המצות תקנו בזמן ביהמ"ק השני). קצז (בזמן ביהמ"ק הי' בגילוי השכר ועונש שכתורה). רלו (השיר שהיו הלויים אומרים בביהמ"ק). רצו (ההפרש בין ב"ר וב"ש).

בית חתנים: קמו (ע"ש חתן).

בן: רפכ (בן ועבד).

בן זבת: שיג (אהבה ויראה). שכג (כנ"ל). ע"ע אב ואם; הולדה; זכר ונקבה.

הגדולה מושכת את האש הקטנה). רעו (ואחרי הרעש אש גו'). ע"ע מזבח.

אש מים רוח, אמ"ר: לד. מז. קפח. רנג. שלא.

אשה - ע"ע איש אשה.

אשרי: עב (אשרי יושבי ביתך גו', ביאור הכתובים באופן של עלי' וירידה - רו"ש).

אתעדל"ת אתעדל"ע: יב (אתעדל"ע לפ"ע האתעדל"ת). כא (האתעדל"ת פועלת עליו באתעדל"ע). לו (האתעדל"ת מעוררת גם בעצמות א"ס ופועלת להמשיך את כעל הרצון). מו (לפ"ע האתעדל"ת). קצז (התועלת שיש באתעדל"ת). רנב (הטעם לאתעדל"ע (הבאה מעצמה) דחפץ חסד - כי הי' הוא ושמו בלבד). רנח (כנ"ל). רצז (ע"י בני דוקא) שיו (אתעדל"ע הבאה לאחר אתעדל"ת נק' זכר). שכ (אתעדל"ע הקודמת לאתעדל"ת נק' נקבה). שלא (אתעדל"ת קודם בריה"ע - נמלך כנשמותיהן של צדיקים).

- ב -

בגד - ע"ע לבוש; עשו.

בהמה: פז (ההפרש בין עור הבהמה לעור האדם). פט (כנ"ל, הפרש השערות דאדם ובהמה). קמח (גימט ב"ן, רוח הבהמה יורדת למטה). קנ (בהמה רבה). ריב (רוח הבהמה היורדת). ריג (בהמה רבה - ב"ן). רסה (ואני בהמות - ביטול). ע"ע אדם.

בוקר: קעט (חדשים לבקרים רבה אמונתך). להגיך בבוקר חסדך).

בושה: כח (הכלה הופכת פני'). קסג (ולא יתבוששו - וע"י חטא עה"ד טו"ר נעשה הבושה ולע"ל הי' שוב ולא יתבוששו).

מפתח ענינים

שנו

- בניהו: קס.**
בנין: קעו (חכמת נשים בנתה ביתה).
 ע"ע בית.
- בראשית:** לג (חכמה, בית דבראשית). קיא
 (בראשית ברא אלקים – אבא אמר
 לאימא). קצ (בראשית ברא אלקים).
 רפח (בחוכמתא – פעולתו במע"ב).
בריאיה: קסב (הפי' בריאה – לגלות לחוץ
 מה שהי' בהעלם).
 ועיין להלן בסוף המפתח – על נוסח
 הברכות: אשר ברא כו'.
בריאת העולם: לג (מצד כי חפץ חסד). לד
 (מחדש בכל יום מע"ב. עולם חסד
 יבנה). רל (חפץ חסד. במי נמלך
 בנשמותיהן של צדיקים). רנא (חפץ
 חסד). רנח (בתחילה עלה במח'
 לברוא במדה"ד).
ברייחא: קסכ (שיצא לחוץ).
ברית: ג (תורה נק' ברית. אם לא ברית
 יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא
 שמתו).
ברכה: קצא (ויברך אותם גו' פרו ורבו).
ברכות, נוסח הברכות: מה (אשר קדשנו
 במצותיו). קפב (בא"י אלקינו מלך
 העולם). רצו (אלקינו מלך העולם).
 רצו (אשר קדשנו במצותיו).
ברכות חתנים: קמו (הטעם שנק' ברכת
 חתנים ע"ש החתן). קסה (כנ"ל).
 קסו (הטעם שצריך לפנים חדשות
 בכל יום). קעח (עיקרם קאי על
 לע"ל). רלד (סדר הברכות כסדרן –
 מלמעלה למטה). רמו (הטעם שצ"ל
 דוקא בעשרה). רצד (מדבר כמו
 שהוא למעלה ביחוד זו"ן דאצי'
 ולע"ל יהי' כן למטה, ומ"מ מברכים
 עכשיו ברכות הללו – כי אני ה' לא
 שנית). שכט (סדר הברכות).
 עיין להלן בסוף המפתח. נוסח ברכות
 נשואין.
ברכות המצות: קפא (הטעם שדוקא אנשי
 כנה"ג חקנו ברכות בזמן בית שני).
- רצו (כנ"ל).** קפב (צ"ל עובר
 לעשייתן).
ברכות השחר: עה (שעשה לי כל צרכי).
בית שמאי ובית הלל: עד (מתלוקתם בענין
 – כלה כמו שהיא, כלה נאה
 וחסודה). עה (נאה וחסודה גם
 כשהיא חגרת. הפי' במאמרים: מי
 שלקח מקח כו'). שדמ (כלה נאה
 וחסודה).
בשר: מר (רוץ בבשר בא מגדול צער
 ועגמ"ג וכל התפשטות גידול בבשר
 בא מריבוי המשכת התענוגים). פה
 (עור ובשר תלבישני).
בת: סו (בת נדיב). קיח (לא זו מחבבה עד
 שקראת בתי).
 ע"ע בן זבת.
בת קול: קנב (מכרות בכל יום שובו בנים).
- ג -
- גאווה – ע"ע גסות הרוח.**
גבוה: קח (כל הגבוה יותר נופל למטה
 יותר). רל (כנ"ל).
גבור, גבורה: קס (גבורי כח עושי דברו,
 גבורים אשר לדרך). רב (גבורה
 דעתיק). רנב (גבורי כח עושי דברו).
גבריא"ל: צו (לימד ליוסף ע' לשון).
 ע"ע מלאכים.
גוונים: סח (שרשם מבחי' אין דמקיף
 שנק' כתר). רנד (ד' הגוונים שנראה
 בעמוד שבין געה"ת לגה"ע).
גוף ונפש: יט (הביטול לאלקות בנפשה"א
 המלוכשת בגוף). ק (הגוף נלקח
 מבחי' שר דנוגה המורכב טו"ר ע"י
 תאוה גופנית דאו"א שיש בו רע
 גמור). קיג (ההפרש בין ר"ע ומשה
 שגופם לא עלו למעלה משא"כ חנוך
 ואליהו). קיד (בחי' התפעלות ושמת
 הגוף מעורר למעלה שמחה גופנית –
 יחוד זו"ן). קלא (החידוש במשיח
 שגופו הגשמי למטה יהי' כמו למעלה
 בתכלית המעלה). קמח (הנפש
 מתפעלת ממקרי הגוף). קנד (למרות

דוד: ח (מל'). יח (מקשר תורה שלמעלה בקוב"ה). נב (ויהונתן). קיח (אמר – כי ממך הכל ומיך נתנו לך, ויעש דוד שם). קס (גבורים אשר לדוד). קעח (עד דוד הגדיל). רח (הי' מסיק שמעתחא אליבא דהלכתא משום שה' עמו שהלכה כמותו). רלג (עד דוד הגדיל). רלו (אמר – זמירות היו לי חוקיך). רמט (הי' מחבר תורה של מעלה בקוב"ה). רסב (ריקדו מפוז ומכרכר גו' – הי' ריקדו שלמעלה מטו"ד לכן ותבו גו'). רסד (ריקדו הי' מפני שהי' מרכבה למל'). רסה (מיכל חשבה שזוהו קלות הדעת). רסט (הי' מחבר תורה של מעלה בקוב"ה). רצד (דוד מלך ישראל חי וקיים). שכא (אהבת יהונתן לדוד).

דצח"מ: רי (פעולת הרוח בדצח"מ – התכללותם בארמ"ע). דש (כנ"ל). דור, דורות: ס (חילוקי הנשמות שבכל דור). סג (הטעם שבדורות הראשונים היו רגילים הניסים). קלב (פני הדור נקי בעל החוטם). רעו (בדורות הראשונים הי' הבירור בחכ"ד חג"ת משא"כ בעקבתא דמשיחא ע"י מעשה הצדקה).

ע"ע אחאב: אנוש. ברכות. עקבות משיחא.

דיבור: יט (הבל הדיבור מורכב מאש ומים). לט (ואמירה). פא (מחשבה ודיבור ומעשה שבדיבור). פב (ע"י הדיבור יגיע לעומק יותר מכפי שע"י המחשבה לבד). פח (כנ"ל). קנ (כל מי שיש בו דיעה יותר ימעט כדיבור). קפו (גילוי מל'). קצד (ראוה מדברת). רלד (ההיפך משכל). רלו (השמחה גורמת שלא יפריע הדיבור לשכל).

ע"ע אמירה.

דירה בתתונים: ער (מבחי' עצמותו). שלא (בתחתונים דוקא).

דס: מז (טעם זריקת דם בקרבנות). נב (דס

הריחוק הערך שבגוף ונפש מ"מ פועלת הנשמה בגוף – להתפעל מאלקות). קנה (גופו של משה ומשיח). קסג (גופו של אדה"ר הי' בתכלית ההזדככות). רמג (אוצר ששמו גוף). רמה (כנ"ל). שיד (לע"ל הנשמה ניוונית מהגוף). ע"ע נפש.

גלות: סד (בזמה"ג אותותינו לא ראינו). סט (וכל מלבושי אגאלתי). פט (בזמה"ג היינו כחולמים). קטז (בזמה"ג אין יחוד זו"ן. אותותינו לא ראינו). קנג (מדוע נחעכב זמן הגלות כ"כ ולא בא בן דוד). קצז (בזמן הגלות אין רואים בגלוי השכר ועונש שבתורה).

גן: קצז (גן בעול – תושבע"פ).

גן עדן: ט (כאוי"א לפי השנתו שמקבל מבחי' בינה שבמל'). טז (ונהר יוצא מערן להשקות את הגן). כב (ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה). פה (היכלות הנשמות בני"ע). קפב (נמצא בקו השוה – ושם נמצאים נשמות הצדיקים בעת שינתם). רלב (בג"ע מקדם). רנד (ד' הגוונים בעמוד שבין געה"ת לגעה"ע). רצו (בקו השוה). **גסות הרוח:** רפט (גסה"ר בלימוד התורה – סם המות).

גרי: קג (דוקא אחר מילת אברהם עסק בגיור – העלאת הניצוצות). **גשם:** קלג (ההפרש בין טל לגשם). ע"ע צמיחה.

גשמיות ורוחניות: ד (ההשפעה הוא ע"י – יש. אין. אין. יש). קח (דוקא בהשפעה גשמית נמשך העצם ויש הולדה).

ד

דברי סופרים: לג (ערבים עלי ד"ס יותר מיינה ש"ח).

ע"ע תושב"כ ותושבע"פ.

דואג: רח (הטעם שלא כיוון להלכה).

מפתח ענינים

שנט

הלל: רסו (אמר אם אני כאן הכל כאן – מצד תכלית השפלות דוקא).
ע"ע ב"ש וב"ה.

הסתלקות: קלח (נקי ריח העולה).

העלם וגילוי: ל (ההפרש בין העלם וגילוי למשפיע ומקבל). קסב (כשההעלם בא בגילוי ה"ו נק' בריאה).

הקב"ה: רנא (תפלת הקב"ה – יהי רצון שיכבשו רחמי את כעסי וכו'). רסא (כנ"ל). של (תפלת הקב"ה – כנ"ל). שמה (כנ"). ע"ע קוב"ה.

הר: רי (גידול ההרים). ריג (הרים דבי"ע). ריד (הרים דאצי'. האבות נק' הרים).

רטו (טורי דנהורא, טורי דחשוכא, טורי חלגא). ריו (הרי אדרט). רכד (הרים ובקעות גורמים להתהוות הרוח). ערה (ועמדו רגליו על הר הזיתים). דש (צומח שבדומם). שז (הרים דאצי', טורי דחשוכא טורי דנהורא). שמב (הר הזיתים).

הרחור – ע"ע לב.

השגה: ט (בינה שבמלי מקור כל ההשגות). יט (כנ"ל). כא (ע"י חכ' שבמלי מתחלק האור האלקי בס"ר דיעות והשגות נשמות).

ע"ע שבל.

השגחה: סא (מלאכים הנק' מארי דאשגחותא).

השגחה פרטית: ה (ידיעה שלמעלה ממחשבה כללית והשגחה פרטית).

השפעה – ע"ע חסד. רב וחלמיד.
התפעלות: קמט (אופן התפעלות למעלה). קצב (כנ"ל).

ז

זווג: רמג (זיווג רוחני וזיווג גופני). ע"ע יחר.

זיעה: פו (יצאת דרך נקבי העור – כידוע דבר זה בספרי הרפואה).

זית – ע"ע שמן.
זכר ונקבה: כט (בהשפעה הזכר ונקבה

נדה). ס (התלבשות הנשמה בדם הוא הנפש כצורה בחומר). קמח (הדם הוא הנפש מחזור הדם מלב האדם). קנא (כנ"ל).

זעה: ד (הדעה שלמעלה מד"ע ד"ת). קלה (אין קישוי אלא לדעת). קג (מי שיש בו דיעה יותר ימעט בדיבורו). קפט (בדכורא ולא בנוק').

ה

הבל: ריב (ז' הבלים). שו (כנ"ל). ע"ע דיבור.

הוא: רלט (ועבד הלוי הוא).

הור: צד (הור דתורה).

ע"ע נו"ה.

חולדה: מג (השפעת אב ואם הוא רק על שכל ומדות משא"כ באברים גם סומא וחגר מוליד ולד שלם). קה (אינו מיחוד או"א אלא מזיווג זו"ן). קי (כנ"ל). קיב (הולדת הנשמות ע"י זיווג גופני דזו"ן). קלג (דוקא מטיפה). קסט (צפרנים מלובן האב. ושערות מאחדם האם). רמב (שיין רק בנשמות משא"כ במלאכים). רמו (ע"י השמחה בעשרה – נגרם שיוליד בצלם אלקים). שכה (הכח להולדה אפי' עקרה – ע"י הקב"ה. זכו שכניה בניניהם). שכו (שמחת האם בהולדת זכר). שמה (עחידה אשה שתלד בכל יום). ע"ע אב ואם.

היכל: עז (מקיף). פג (מקיף למקיף – יתידה).

הליכה: ע (ע"י מעשה דוקא). עא (צ"ל ברו"ש). ע"ע רגל.

הלכה: פה (ד"א של הלכה במקום היכל ק"ק). קלא (הלכתא למשיחא). רח (לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא צריך שיהי' – הוי' עמו שהלכה כמותו). שטו (אוחיות הכלה). **הלכה למשה מסיני:** יח. לא. רפד.

חתן חופת כלה חופה שלמעלה משניהם. הקב"ה חופה (או"מ) דעוסק בחורה, שמחה בחופה דוקא. כד (הטעם שמביאין הכלה אל החתן שכבר עומד בחופתו. עתיד הקב"ה לעשות חופה לכל צדיק). נא (והוא כחתן יוצא מחופתו). נו (כנ"ל). נו (כי על כל כבוד חופה). רס (והוא כחתן יוצא מחופתו). שלו (כנ"ל). שלט (איך שמחה אלא בחופה). ע"ע אפריתן. חו"כ.

חוץ: סה (גלות השכינה בנוגה דעשי' נק' חוץ). קצ (חכמות בחוץ).

חוחם: קצא (ב' ענינים בחוחם – הקיום לכל ישונה, ושמירה כל ישלוח זה, החוחם בחורה). קצא (חוחתו של הקב"ה, גושפנקא דמלכא). רב (שרש בחי' החוחם – גבורה דעתיק). רפז (שרש בחי' החוחם – כנ"ל).

חטא: ס (פגם החטא באבר שחטא בו). חטה: נו (כ"ב אמוך דאורייתא).

חזי: מה (אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם).

חזי' – ע"ע חזה. חיבוק: רנו (וימינו תחבקני). שלב (כנ"ל).

חידה – ע"ע משל. חיים: קמט (כי עמך מקור חיים).

חכמה: לג (בראשית – בחוכמתא, בחכמה יבנה בית). לט (בחי' יסד ארץ). נה (בחכמה חתאה – תושבע"פ – דוקא אחריררו). עח (לפי כלי המוח). צג (חכמת אדם תאיר פניו). קו (ב' ענינים ב, והחכמה מאין תמצא"). קכח (תמונת אות אלף: יו"ד – חכמה, וא"ו – מדות שבחכמה, יו"ד – יסוד ומל' שבחכמה). קכט (יראת ה' היא חכמה). קעב (ב' בחי' בחכמה – בחי' אין ובחי' יש). קעג (ואבדה חכמת חכמיו). קפג (לגבי הנפש נק' תואר כמו"כ למעלה הוא ציור עצמי). רלה (דברי חכמים בנחת). רמח (ח"ע – דאורייתא).

פועל הזכר חידוש בהנקבה שמעורר בה ענין עצמי). לא (כנ"ל). לח (חו"ג). רכא (איש מזרע תחלה יולדת נקבה אשה מזרע תחלה יולדת זכר). רכט (כנ"ל – באוא"ס). רל (כנ"ל). שיא (כנ"ל). שיו (כנ"ל). שדמ (כנ"ל). ע"ע איש ואשה. יחד.

זמן: קטו (בנוק', רו"ש גורם התחלקות הזמן).

ז"א: טו (נק' ישראל, קוב"ה). רכ (שרשו בעתיק).

זקנה: נב (אברהם ושרה זקנים).

ח

חבקוק: קפא (כא חבקוק והעמידן על אחת).

חודש, ראש חודש: סה (והי' מידי חודש ושבת יבא כל בשר להשתחוות לפני ה').

חזה: קיו (בבחי' אחוריים דשם ב"ן הטיל הנחש זוהמא). קפה (טעם קריאת שם חזה, ההפרש בין חזה לחי'). ש (כנ"ל).

ע"ע אדם הראשון.

חוטם: קכה (בחד נוקבא דחוטמא חיין ובנוקבא הב' חיין דחיין). קלב (שער המוחין). קלו (אח"פ, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, ויפח באפיו נשמת חיים). קלח (לבעל החוטם אני מתפלל).

חולה: מג (התכווצות גידי המוח הוא סיבת המחלה הנק' „רוח" ונק' „דער"). קכב (כל אוכל תתעב נפשו).

חומר וצורה: עח (מתאחדים לאחדים ממש). קפג (חומר שלמעלה מהצורה וחומר שלמטה מהצורה, צורה ראשונה וצורה שני'). חצר (כנ"ל).

חופה: א (והוא כחתן יוצא מחופתו). ז (כנ"ל). י (חופת הכלה). יא (חופת החתן). יב (חיבור חופת חו"כ). כב (כי על כל כבוד חופה). כג (חופת

חיבורם ע"י המקיף מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט). טו (תשוב"כ נק' חתן וחושב"ע נק' כלה). יח (קוב"ה נק' חתן ותורה נק' כלה, כנס"י נק' כלה). יט (כנס"י נק' חתן לקוב"ט). כג (שמחת חו"כ בחופה דוקא – גילוי בחי' יחידה). כד (עכשיו בעלה משמחה משא"כ לע"ל). כה (חתן יש צורך לשמחו כי הוא בחי' נחות דרגא שירוד ממקומו, משא"כ כלה אצלה הוא עלי' משפלות לגדלות להיות עקרת הבית מושלת בכל אשר לה). כו (קודם היחוד הכלה היא בתשוקה אבל לאחר היחוד או שיין שמחה גדולה, וכמו"כ חו"כ – כנס"י והקב"ה עכשיו ולע"ל). כח (הכלה הופכת פני, כיצד מרקדין בו' – החועלת בעת ריקוד גדולי ישראל לפני הכלה). לח (כלה – כל ה'). נא (והוא כחתן יוצא מחופתו). נו (כנ"ל). סו (אומרים כלה נאה וחסודה). עב (ריקוד לפני הכלה). קד (הטעם ששמחת חו"כ היא דוקא בשמחה גשמית (כלי זמר) ולא בשמחה רוחנית). קיח (אהבתם לפרקים). קיט (כיצד מרקדין לפני הכלה – דוקא בריקוד גופני). קכב (מצות הכנסת כלה עולה על כל המצות). קמו (כיצד מרקדין – עיקר הכבוד ללה). קמו (עכשיו המנהג שאבי הכלה עושה את הסעודה. יתוד חו"כ – יתוד זר"ג. מ"ה וב"ן). קנח (חו"כ משפיע ומקבל – לכן עיקר הכבוד (כיצד מרקדין) הוא לכלה ובזכרים דוקא בחי' משפיע). רלא (כפי שהם באצ"י החתן למעלה מהכלה משא"כ בשרשם הכלה למעלה מהחתן). רמ (הטעם שכל הנהגה מסועדת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות). רמו (הטעם שדוקא במצות פו"ר צ"ל השמחה – ובעשרה מבנ"י). רמו (תורה ובנ"י).

ח"ת – ברא עלמא). רפח (ג' מדריגות בחכמה, יש, אין, יש). רעו (הביטול דחכמה – שמן). רפח (ב' פי' במה דחכמה ביטול או מה מלשון של איהו מציאות). רפט (והחכמה חחי' בעלי', לא לחכמים לחם). רצ (ואברה חכמת חכמיו – חכמה דקליפה). רצא (ראית איש חכם בעיניו). חצר (נק' ראשית, ציור בהנפש).

חוי"ב: טו (חושב"כ תושבע"פ). יח (לע"ל). לט (הבן בחי' וחכם בכינה). קו (המשכה חכ' בכינה הוא מאין ליש, יסוד דאבא). קט (ביחוד או"א אין הולדה, פנימיות אבא פנימיות עתיק). קי (ב' אופנים ביחוד או"א לצורך עצמן בעצמותן או לצורך העולמות). קפו (מעייץ ונהר). קצ (כולם בחכמה עשית). רכח (שרשם מבי' מלות – ונוצר ונקח).

חלום: פט (צ"ל חכם ביותר לדעת פתרון החלום, היינו כחולמים – ביה"ג). חנה: מ (מדרת על לבה וקולה לא ישמע). רלה (כנ"ל).

חנוך: קיג (ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו). קלא (ההפרש בין גופו לגופו של משיח). קלח (ויתהלך חנוך את האלקים – תפלה).

חסד: לג (כי אמרתי עולם חסד יבנה, חפץ חסד הוא באא"ס משא"כ רב חסד הוא בכתר). סו (ההפרש בין חסדן לזכבן). סז (עולם חסד יבנה). קא (ההפרש בין חסד לנדיבות). רנא (עולם חסד יבנה). רנב (חסד וחפץ חסד). של (עולם חסד יבנה). ע"ע אברהם.

חציר: ריג (מצמית חציר לבהמה). חשמל: עה (לבוש החשמל). פז (לבוש החשמל דנוגה דאצ"י).

חתן וכלה: ז (והוא כחתן יוצא גוי, או"י ד"ע, או"ח ד"ת). י (חופת הכלה) יא (חופת החתן). יב (והוא כחתן גוי).

הוי', שם: רפא (דורשי הוי'). רצא (וכל בניך לימדי ה').
הוי' אלקים: ב (הוי' לי לאלקים). ח (הוי' דבריאה אלקים שבאצי'). סד (נס וטבע).
יהושע: קיד (שרשו מבחי מט"ט). קמ (קילל את יריחו).
יום: קנו (יחינו מיומיים, שעשועים יום יום). ריו (ימי קדם). רפ (ימים יוצרו - לכ"א יתן בכל יום לברר ויצוצין).

יום ולילה: ח (לילה מל' המוסתר בכי"ע). מט (יום ליום יביע אמר ולילה ללילה גוי אין אמר ואין דברים גוי בכל הארץ יצא קום). נא (תושב"כ ותושבע"פ). קפ (להגיד בבוקר חסדיך ואמונתך כלילות). קפח (יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחזה דעת). רסג (ובלילה שירו עמי). שא (יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחזה דעת)

יוהכ"פ: יג (ז"פ ה' הוא האלקים). סה (הטעם שאסור בנעילת הסנדל). עו (כנ"ל). רה (עלי המלכות). רו (גורל דשני השעירים). רצד (עלי המלכות כמו לע"ל).

יום טוב: לא (מועדי ה' אשר תקראו אחם אפי' שוגנין ומוטעין). לג (הטעם שהמועדים נקבעים דוקא ע"י הסנהדרין). נט (התרעלת מעלי ב"רגל" ג"פ בשנה). סה (העלי ב"רגל", ולכן נא' מה יפו פעמיך בנעלים). עא (עלי לרגל - ברו"ש). צג (חייב להקביל פני רבו ברגל). ק (עלי לרגל בג' רגלים).

יופי: גג (התכללות גוונים). סח (היופי הבא ע"י לבושים). סט (יפה תואר ויפה מראה - בנפש האדם). צב (באור פניך - יופי הפנים). צג (כנ"ל, הפרש ביופי שע"י הלבושים). ק (מה יפו פעמיך בנעלים).

רסב (כיצד מרקדין לפני הכלה). רסו (תורה - חתן וכנס"י - כלה ואח"כ כנס"י - חתן והתורה כלה). שלט (הי' המנהג שהיו מרקדין לפני הכלה תיכף ביציאת החו"כ מחופתם).
חתונה: ע"ע בית שמאי ובית הלל. ברכת חתנים. חופה. חתן וכלה. שושבינים. ולהלן בסוף המפתח - „מפתח נוסח ברכות נשואין“.

ט

טבע: עט (לפעמים יתהפך).

ע"ע הוי' אלקים. נס.

טבעה: - ע"ע חוחם.

טהירו: ז (טה"ע).

טוב: קב (אדם טוב - נמשך ומתדבק לכל אדם). רפב (טוב וכל טוב).

טיפה: קח (השפעה עצמית). קט (התהוות הטיפה מבחי כח הלחלוחית במוח הסחוס רצעם הנפש עצם התענוג - תענוג פשוט). קלג (מוליד). קפד (כולל כל ציור רמ"ח אברים). רו (טיפת הזכר הנקלט הוא מן הברור דוקא). קסט (כולל בהעלם היולי) כל רמ"ח אברים). רמה (מעצמיות האב). רפה (ברור מכל פסולת).

טל: קלג (טלא דברולחא, טל וגשם). קלה (טלא דנטיף). קמ (שעתיד להחיות בו את המתים).

טנת"א: טו (ההפרש בין טג"ת לאותיות). צב (לשלמה הי' נגלה הטעמים). קסט (טעמים לא נחפרש בתושבע"פ). רנו (רינה דאורייתא - ד' מדריגות בטעמים). שלד (כנ"ל).
טרף: רעט (רפ"ח עם הכולל).

י

יגיעה: פב (ע"י יגיעת המחשבה יבוא לעומק השכל שלמעלה מכלי מוחו, משא"כ ע"י היגיעה בכלי מוחו). פח (כנ"ל).

יהודי: יט (קוב"ה ושכינתו). קה (מיווג דודין יש תולדות הנשמות משא"כ מיוחד או"א אין תולדה מהם). קי (כ' אופנים ביהוד או"א - לצורך העולמות או בשביל עצמם - בעצמותם). קיא (זיווג זו"ן עי"ז דוקא יש הולדה). קסד (לפרקים עולה זו"ן להיכל או"א להתייחד מאימת החיצונים).
יחזקאל: סא (העצמות שהחי').
יין: רלט (נכנס יין יצא סוד - אנגורו חמרא אדודקי כו'). רס (ניסוך היין ע"ג המזבח). רעג (הטעם למדת ניסוך היין לפר איל וכבש). רעד (החטרון ביין המשכר). ערה (שמן ריין). שלו (שמחה). שמכ (שמן ריין).
ים: קנו (ים האחרון, ים הקדמוני). רטו (הים ראה רינט).
ינוקא: קח (האי ינוקא שהבין בריחא דלבושיהו). קלח (ההוא ינוקא דקב"ה ארת כו').
יסוד: רכט (יסוד אבא ארוך משל אימא).
יסודות ד' יסודות: רי (פעולת יסוד הרוח בדצמ"ם - התכללות הד"י בדצמ"ם). דש (כנ"ל).
יוסף: ו (אע"פ שה' טרוד בפרטי המלוכה מ"מ ה' דבוק למעלה). צו (למד מגבריאל ע' לשון). רכט (יחוס מאמו ולא מאביו).
יעקב: עא (וישא יעקב רגליו). רד (את גאון יעקב אשר אהב). רנד (כלול מאברהם ומיצחק). שלב (קו האמצעי).
יצחק: רנד (כלול מאברהם).
יצירה: קפג (גילוי ההעלם). ריו (כנ"ל).
יראה: קכט (יראת ה' היא חכמה).
ע"ע אהוי"ר.
ירח - ע"ע לבנה.
ירושלים: רנא (צריך לזכור ירושלים על כל שמחה).
יריחו: קלט (שמן אפרסמון ה' גדל שם).

קמ (יהושע קילל את יריחו ולא תבנה משא"כ לע"ל).
יש: יו (להנחיל אוהבי יש). קעב (בהתבוננות בהשכלה אלקית יכול לבוא להחפלות מזה שהבין ההשכלה - ונעשה יש).
יש מאין: ד (ד' בחי' - יש, אין, אין, יש). קסב (מההעלם אל הגילוי - בריאה). רמג (ההפרש בין יש מאין לעו"ע).
ישמעאל: סז (לו ישמעאל יחי' לפניך). פז (יצא מאברהם ע"י מותרו חסדים). קא (לו ישמעאל יחי' לפניך). קג (כנ"ל, חסד וישמעאל מצד ההתנשאות). רח (יניקת שר ישמעאל).
ישמעאל, ר' ישמעאל בן אלישע (כה"ג): רטא (מזורר במקור החסדים, אמר לו - ישמעאל בני ברבני).
ישר: רנו (מישרים אהבך, ישר יחזו).
ישראל: נד (ישראל אשר בך אפאר - ובניי אינם משיגים מעלת תפארתם עד"מ הסוס אינו משיג יופי האב"ט שמלבישים אותו ורק הדוכב הוא המבין). קנא (כטבעם לעלות אור נשמחם לה' עד כלותה). קנב (רבים מפורשעי ישראל מתעוררים לחשובה בעשי"ת). קנו (היחוד העליון דמצות אינו נמשך למטה רק לפרקים כגון - ע"י כלל ישראל). קנו (אפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרמון). קעט (האמונה היא ירושה בכל בני"י). רה (הכותר כעמו ישראל). רכ (כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א בלא ישראל). רמו (אכל ב"י עשרה שכינתא שריא). רצו (טעם קדושת עם ישראל - מ"ת).
ע"ע כנס"י. נשמות. פרינסה. קשר.
ישראל, ישראל בעש"ט: קמג (ציוה לעשות שלשול למהרהר בע"ז). רסו (בעת ערצם הפלגת שמחתו ה' נופל בפרד אלקי עד שהלבינו פניו).

כ

כבוד: א (כבוד עליון כבוד החתון - ממכ"ע סוכ"ע). ו (ד"ע ד"ת). כא (כבוד תחתון - בחי' חכ' שבמל'. פועל עלי' בכבוד העליון). ע"ע הופה.

כבש: רעג (הטעם שבניסוך היין הי' רביעית היין לכבש).

כד: צא (ותמלא כדה - כ"ד ספרים). **כהנים:** קמד (ההפרש בין כוונת הכהנים ובין פעולה מעשה עבודתם).

כוונת הנפש - ע"ע נפש.
כוונה: קמד (ההפרש בין הקרבת הקרבנות במעשה ובין כוונת הכהנים). רלו (כתפלה נעשה כתר - אי"ז מהכוונה אלא מהאותיות).

כל: לו (כי כל בשמים ובארץ - נש"ב). **כלה - ע"ע ב"ש וביה.** חתן וכלה. **כלל, כלל ופרט:** ל (ההפרש בין כלל ופרט ועילה ועלול).

כנור: קגב (בקול הכנור יש קול מתוק בטעם המתיקות לחיך כצוקער ודבש).

כנסת ישראל - ע"ע חתן וכלה. ישראל. נשמות.

כפיר: רעח (כפירים רשו ורעבו - מלאכים).

ל

לאה ורחל: לח (לאה - מחשבה דבינה, רחל - אמירה שבלב שיוצא להבל הפה בדיבור). פא (מחשבה ודיבור). קיח (בינה ומל').

לב: ט (לב ומוח). י (פנימי' הלב תעלומת הלב). לד (המדות לפ"ע השגת המוח). לה (רעותא דליבא). עט (הרהור הלב - אותיות). פב (כנ"ל). קמח (הדם הוא הנופש בלב האדם). ההפרש בין חלל השמאלי לחלל הימני).

לבוש: סב (ההפרש בין לבוש דנעל לשאר

לבושים). סח (מייפיים את האדם). עד (ע"ס דאבי"ע נק' לבוש). עה (כתנות עור). עו (ההפרש בין לבוש דנעל לשאר הלבושים). עז (לבוש והיכל - מקיף). עט (גי לבושים מתור"מ הם כמהות בפ"ע - אר"מ). פב (כנ"ל. ב' לבושים קשה לשכחה). פח (ההפרש בלבוש צמר ופשתן ללבוש עור). קז (השפעת השכל הוא כלבוש - כלבוש תחליפם"). קכא (ריחא דלבושיהו). קלב (וריה את ריח בגויה ויברכהו).

לבנה: כט (שמש ולבנה - חושב"כ חושבע"פ, סיהרא לית לה מגרמה כלום" מ"מ ע"י פעולת השמש מתעורר אצל הלבנה האור העצמי להאיר). לב (כנ"ל).

לבנה - ע"ע קידוש לבנה.
לבנון: קלב (וריה שלמותיך כריח לבנון). קמא (כנ"ל).

לשון הקדוש, לשונות: פט (ההפרש בין הלבוש דמשל ובין הלבוש דתרגום ללשון אחר). צו (הטעם שלימד גבריאל את יוסף ע' לשון).

לוי: רלו (שיר שהיו הלויים אומרים בביהמ"ק). רלט (ועבד הלוי הוא - דא הוא עתיקא). שלו (שיר הלויים בניסוך היין).

לחם: צד (לא על הלחם לבדו יהי' האדם - בתורה). רצב (כנ"ל). שטז (לחם מן השמים ולחם מן הארץ).

לעתיד לבוא: כד (אחעט"ב - עלי' המל'). כז (ישיש עליך אלקיך). עה (ולא יכנף עוד - בלבוש המסחיר אלא אדרבא ע"י הלבוש יראו ביתרין אור). עז (ועמדו רגליו, והדריך כנעלים). קיח (יהי' יחד זר"ן בכל העיתים בלא שינוי). קנד (לא יהי' עלי' המלכות עוד, כי יהי' גילוי אור למטה כמו למעלה משא"כ עכשיו). קסד (יהי' שוב, ולא יתבוששו", שמו"ע בקול רם). רלג (עלי' המלכות

מפתח ענינים

שדה

מחשבה: לה (מחשבה שבלב). עט (מחשבה ודיבור ומעשה שבמחשבה). פב (ע"י יגיעה במחשבה יכוא להשגה יותר מע"י יגיעה במחור). פח (פועל הוספה באור השכל). רמד (מחשבה הבאה ממדות שבלב). ע"ע השגחה, השגחה פרטית.

מט"ט: מ (יושב וקושר כחרים לקונו מתפלוחיהם של ישראל). סג (נק' נעל דשכינתא). קיד (חנוך).

מילה: קא (אב המון גוים דאברהם – לאחר המילה דוקא).

מים: רמח (מים עליונים – דאורייתא, מים תחתונים – ברא עלמא).

ע"ע יסודות, ד' יסודות.

מלאכים: כב (שיר המלאכים). סא (נק' אברים דשכינתא, מלאכים הנק' עיני

ה', ידים, קרביים, רגל). סב (אע"פ שאינו רק שליח מ"מ ה"ה בתכלית

הביטול ולכן נא' בהם הלשון ידעתי – בלשון עצמו). עא (ובשתיים

יעופף – רו"ש). צד (בקשו תנה

הדרך על השמים). צו (שרו של עשו).

קיא (מתהוים מזיווג נשיקין). קכ (הטעם שלא נתנה להם התורה). קס (גבורי כח עושי דברו). קצד (מתנה

מיכאל וגבריאל שמקבלים מחו"ג

דבריאה שרשם מחו"ג דאצי'). ריג (מלאכים – מצמיח חציר לבהמה).

רנב (נק' גבורי כח). רעח (ב' סוגי מלאכים – העומדים מי ימי

בראשית נק' ארי', המתחדשים בכל יום נק' כפיר).

ע"ע גבריאל, חנוך.

מלאכים ונשמות: סב (שרשם בחיצוניות

ופנימיות הכלים). קפב (במלאכים העולם תופס מקום משא"כ בנשמות

אין שטח הארץ תופס מקום כלל). קצא (פנימיות וחיצוניות). רמא (חומר המלאכים גבוה מהנשמות

משא"כ צורת (נפש) הנשמות גבוהים מהמלאכים). רצו (בנשמות אין

– לע"ל). רצג (ה' ימלוך לעולם ועד). רצד (ובאו במערות גו מפני פחה ה'). שג (לילה כיום יאיר). שיד (המקבל דעכשיו יהי' המשפיע). שטו (נאמר – ולציון יאמר איש ואיש יולד בה גו' והוא יכוננה עליון). שמה (עחידה אשה שתלד בכ"י). שמו (נאמר – ולציון יאמר איש ואיש יולד בה – משום שיכוננה עליון ממש).

מ

מאיר, ר"מ: סו (בתורתו של ר"מ ה' כחוב כתנות אור באל"ף). עה (כנ"ל).

מדבר: עא (ויסעו ויחנו – רו"ש). קטו (בעת הליכת בני' במדבר ה' הביטול

של ג' קליפות: נחש, שרף ועקרוב).

מדות: קכו (ממוצע). ריו (מדות העצמיים, והבאים בגילוי ע"פ שכל). שו (שלמטה מהשכל ולמעלה מהשכל).

מ"ה וב"ן: קמט (אדם ובהמה). קנ (באצי' ולפני האצי'). קנג (הכח לעלי' וב"ן

הוא משם מ"ה). קעה (מה שמו ומה שם בנו). רד (מ"ה החדש דא"ק).

רכט (בע"ס הגויות לא יחנך דכר

ונקו' אבל בחי' מ"ה וב"ן יש שם – יסוד ומלכות).

מוח: מג (עיקר מקום משכן חיות הנפש).

עח (בכלי המוח – יש שמוכן לקבל

חכמה רבה ויש שיוכל לקבל רק מעט, יש שמוכן לחכמת הרפואה ולא

לחכונה ויש שישכיל במילי דעלמא משא"כ בדברי תורה). קט

(התלבשות השכל בגשם המוח). קנ (גדלות המוחין קטנות המוחין).

מוזבח: ז (אש תמיד תוקד על המזבח). כא (כנ"ל). קנא (כנ"ל).

מול: קטו (אין לך עשב שאין לו מול).

רצה (איהו לא חזי מולייהו חזי – מלי דמלי דעשי').

בנהרות). יח (ומעיין מבית ה' יצא). קפו (ונהר).

מעקה: רט (למעלה - נעשה מאור החשמל).

מעשה: סט (כל שתפארת לעושי). ע (ויהי נועם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננהו). פא (מחשבה ודיבור ומעשה שבמחשבה). פב (ע"י מעשה הכתב יגיע לעומק חידוש גדול יותר ממחשבה ודיבור). פח (ע"י הכתב יוסיף בהשכל יותר מדיבור). ק (העילוי שיש במעשה המצות). שב (גילוי רצה"ע במעשה דוקא).

מצה: קפ (מילכא דמהימנוחא).

מצות: מב (אברים דמלכא). מד (שרשם בבחי' פנימיות הרצון ופנימיות התענוג הפשוט שבעצמות ממש). מה (אשר קרשנו במצותיו. אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, מזה"צ גדול משכר המצות). מו (אברים דמלכא, כפי ערך מעשה המצות למטה כמו"כ הוא למעלה). מח (הרבה מצות הן מקו הימין ויסוד כל המצות הוא מצות צדקה). צט (המצות למטה הן תחלת המחשבה וחכמה הקדומה בעצמות ממש). ק (הכירור שנעשה בהאדם העושה המצות). קכה (המצות למעלה משכר המצות). קנו (ע"י מעשה המצות עכשיו יחי' הגילויים לע"ל). קפ (ע"י מעשה המצות נמשך גילוי אוא"ס ועי"ן ניתוסף בבני" כח האמונה). קפכ (נק' מצות ה'). רב (תרי"ג ארתי"ן דגלגלחא). רמז (הטעם שבמצות פו"ר צ"ל שמחה מיוחדת יותר משאר המצות). רצה (ע"י עשיית מצה אפי"ן מפתחי הערך) שורה ומתגלה ומתלבש בנפשו מבחי' אוא"ס ב"ה ממש). שי (רצה"ע).

מצרים, יצי"מ: קיד (זההרים וקדו). קטו (כנ"ל. הים ראה יונס). קיז (ותחן אוחות ומופתים בפרעה).

העולם חופס מקום כלל משא"כ במלאכים חופס מקום קצת).

מלך: כג (בעת שמחה בנו או נצחון המלחמה הוא מתגלה בגילוי עצמי). כה (בעת השמחה עם היות ששמח עם קטן וגדול מ"מ יאיר פני המלך אל עבדו הנאמן אליו להיותו ידוע ומכיר עבדתו). כו (כנ"ל, עם היות שכולם בשמחה מ"מ שמחת העבד היא ביותר וכמו"כ מוסיף בשמחת המלך ביותר. ע"י העם מיתוסף בשמחת המלך). מא (בי מלכים ימלוכו). מב (נצב מלך). ככח (מלך עולם). קל (ההפרש דמלכא משיחא ומלכא עילאה). קעח (דוד מלך ישראל חי וקיים). רצא (תלמידים חכמים נקראים שרי מלוכה שבידם טבעת המלך לקיים גזירת המלך).

מלכות: ב (ממכ"ע). ז (בי בחי' במלכות: בחי' כלה מלשון כלה נפשי לקבל מאצ"י, ובחי' לילה כפי שהיא מוסתרת בכי"ע - נהו"ע ונהו"ת, ה"א). זו (קודם יתורה פב"פ כו"א היא רק נקודה תחת היסוד ואח"כ נבנית כפרצוף שלם). לה (נק' כלה). מח (נק' דל). נ (נק' תבל - גימטרי" ב"פ ארי). רלג (עלי' המלכות לע"ל) ערב (נק' עקרת הבית). רצג (התגלות המלכות לע"ל בכי"ע).

מ"ן ומ"ד: קלד (המ"ד - נק' טל וגם נק' גשם). רז (כירור מ"ד שע"י המ"ן וכירור מ"ן שע"י המ"ד). ע"ע אתערל"ת אתערל"ע.

מנעל - ע"ע נעל.

מסירת נפש: קיג (הפרש המס"נ דר"ע ואלהיו וחגונו). קעט (אפי"ן קל שבקליים).

מספרים: רמו (אכל בי עשרה שכונתא שריא). רנד (גי ד').

מעין: ד (מענות תהום רבה, יש" מעיין סתום, אפי"ן ומה נעשה מאין ליש

ההשפעה אלא פועל חידוש בהמקבל, וכמו"כ בשמש וירח - חושב"כ חושב"ע"פ). ע"ע לע"ל: רב ותלמיד.

מתן תורה: ז (הטעם שעל כל דיבור פרוחה נשמח). יד (מלמט"מ"ע ומלמעל"מ"ט). כד (על כל דיבור כו'. עטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו זו מ"ת). כו (הי' שמחה בכל העולמות עליונים ותחתונים). נא (ביום חתונתו זו מ"ת). נד (ביטול בני"י - על כל דו"ד פרוחה נשמח. כללות נש"י נתלבשו בלבוש דתורה בס"ר אותיות). ס (ויחן שם ישראל - כאיש אחד). צד (המלאכים בקשו תנה הודך על השמים). צה (על כל דיבור פרוחה נשמח וטל תורה החי' אותם). קיט (כל המשמח חו"כ זוכה לתורה שניתנה בה' קולות). קמו (ביום חתונתו ירד לה"ס מקום הכלה). קנד (הגילוי הי' בעיקר לבני"י ולא בעולם). קסד (הטעם של - ויהי קול השופר הולך חזק מאוד. פרוחה נשמח). קסא (נעשה ונשמע). רמח (ויהי קולות וברקים. משה ידבר והאלקים יענו בקול). רנח (ע"י אמירת נעשה ונשמע קשרו להם ב' כתרים). רנט (רצוננו לראות את מלכנו. פרוחה נשמח. כפה עליהם הר כניגית). רס (ביום חתונתו וביום שמחת לבו). רצה (ע"י מ"ת - גילוי עצמות ואו"ס - יש בכאו"א מבני"י האמונה באחדות ה' ויבוא לידי גילוי גמור בנפש). רצו (בעמדתם בה"ס נקבע בנפשם קדושת נפשות ישראל). שלה (כדי שיוכל להיות רצוננו לראות את מלכנו הי' צ"ל קדם לזה פרוחה נשמח ואח"כ כפה עליהן הר כניגית). שלו (יום חתונתו - ירידה כחתן). שלט (משה ידבר והאלקים יענו בקול).

מקום: ב (מקומו - ו"ק דאצי"). ג (מקומו - הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו). פד (כנ"ל). רפא (כנ"ל).

מקיף ופנימי: י (מקיף דאו"ח). יא (מקיף דאו"י). פג (מקיף ומקיף למקיף - חי' יחידה). קכה (חיצוניות שבמקיפים גבוהים מפנימיות שבפנימיות). ע"ע היכל.

מרכבה: נה (שראה זכר). עו (נושאות ומונושאות). רנו (פני אדם לארבעתן). משה: כ (גם עתה נשמחו עולה בעילוי אחר עילוי). צג (קרן עור פניו). קיד (גופו לא עלה למעלה). קכט (ונחנו מה - ג"ר דאבא). קל (הי' שופט את העם). קלא (ההפרש בין הגוף של משיח לשל משה אפי' כשעלה למרום ארבעים יום). קנה (שכינה מדברת מתוך גורנו שלא הי' הבדל בין גופו לנשמחו). קס (שושבינא דמלכא - בעבודת האדם). רח (ויאמר ה' אל משה). רפד (תורה צוה לנו משה. הלכה למשה מסיני). רצא (בכל ביחי' נאמן הוא). רצב (נק' מחוקק). שלט (והאלקים יענו בקול).

ע"ע הלכה למשה מסיני.
משיח: קד (וגבה מאד). קכט (גבוה מבחי' משה). קל (לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו גר). קלא (החידוש שאפי' גופו הגשמי למטה יהי' כמו למעלה בחכלית המעלה). קמ (מלכא משיחא). קנה (גופו יהי' כלי לקבל בלי שיצטרך לעלי').
משל: פח (נסתר ונעלם לגמרי כל עמקות החכמה). צו (התורה נק' משל).
משפט: קל (לא למראה עיניו ישפוט גר).
משפיע ומקבל: ל (ההפרש בין משפיע ומקבל לגילוי העולם). לא (בזכר ונקבה פעולת המשפיע אינו רק

- 3 -

נפש בהמית: רעג (ג' מיני רעות שכנה"ב פר, איל, כבש).
נפש, נרנח"י: פד (יחידה - בד"א של אדם, אינו בדומה בין אחד לחבירו).
נצה והוד: רכו (כליות ירעצות - מניעת ההשפעה וההסכס מה שיוכל להשפיע).
נקודה קו שטח: קכו (יו"ד, וא"ו, אויות. יו"ד במילואו). קפו (יו"ד ה"א וא"ו).

נקודות: יד (סגול). שלב (כנ"ל).

נשואין - ע"ע חו"כ.

נשים - ע"ע איש אשה.

נשמות ישראל: טו (שרשם באותיות התורה). יט (פועלים עלי' בשרשם - בתורה). כ (עלייתם עד אין קץ). נג (שרשם באותיות התורה). נט (נשמה מתלבשת ומתאחדת בחיות הנפש כצורה לחומר). סא (שייכות שיש בנשמה עם נפש האדם אפי' אחר העלי' לג"ע). קיב (הולדת הנשמות ע"י זיווג גופני - דו"ץ). קלב (ע"ש הנשימה). קלד (כל הנשמה חהלל - זה ריח הנשמה). קנח (דדכורא דנוק' - ב' אופני עבודה). קפב (זכה ב"נ יבין לי נשמתא ברתא). קפד (נש"י עלו במח'). קצא (תולדות הנשמות מיחוד זו"נ דכריאה עדיין לא נפרד ממקורו העצמי הראשון פנימיות עצמיות אור אבא). רמד (שרש הנשמה - אתה בראת אתה יצרתה אתה נפחה נר"ן דבי"ע, ושרשם מפנימיות המוחין דאבא, ולכן נק' בנים אתם). רנב (במי נמלך בנשמתן של צדיקים). רנח (כנ"ל). רצה (מול הנשמה - במל' דמל' דעשי').
ע"ע מלאכים ונשמות.

- 3 -

סוד: רלט (נכנס יין יצא סוד - ע"י השמחה מגלה מצפוני לבבו). ערה (כנ"ל). שלו (כנ"ל).

נבואה: קנה (הי' גילוי אלקות רק באבר פרט - במוח ודיבור). שם (התגלות הנבואה ע"י ניגון המנגן בכינור).

נבוכדנצר: סג (הודה ואמר - כמצביי עבדי בחיל שמיא).

ננעים: צט (אופן לימודה למטה וכמו שנלמדת למעלה בג"ע).

נדה: נב (נאלמתי דומי' החשיתי - ר"ת נדה). קיז (כנ"ל).

נדיבות: קא (ההפרש בין נדיבות לחסד).

נדה: טז (הטעם שצ"ל נהר כדי להשקות את הגן מעדן). קפו (ומעיין).

ע"ע מעיין.

נורא: רסא (הגדול הגבור והנורא).

נח: קכד (ריח ה' את ריח הניתוח). קמג (כנ"ל). שמג (בשנת ח"ר לחיי נח אתפתחו מבעי' דחכמה).

נס: סג (הטעם שבדורות הראשונים הי' רגיל הניסים). קטז (כנ"ל). רמד (שרש הניסים ע"י אור חדש).

ע"ע הוי' אלקים.

נסכים - ע"ע יין.

נעוץ תחלתן בסופן וסב"ת: כא (הפעולה שבסופן מתחלתן).

נעילה: רד (אומרים יבחר לנו את נחלתנו).

נעל: סג (נעל דשכינתה'). סה (מה יפו פעמיין בנעלים). ע (כנ"ל). עה (הטעם שעל הנעל מכרכים - שעשה לי כל צרכי כי יש בזה מעלה על כל הלבושים). ק (מה יפו פעמיין בנעלים).

נפילים: רו (פסולת דמ"ד). רל (כנ"ל).

נפש: ד (הנפש בהתלבשות בגוף הוא ע"י בחי' יש, אין, אין, יש). נט (מתלבשת באברי הגוף כצורה בחומר). ס (כנ"ל). בדם הוא הנפש). רצט (נק' נפש השכלית).
ע"ע גוף ונפש. דיבור.

מפתח ענינים

שטט

עוה"ב. מה (מעשה המצות גדול משכר המצות). קלא (אין בו אכילה ושתי). קנו (ע"י מעשה המצות עכשיו יהי הגילויים לע"ל). קפא (כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב). רכג (כנ"ל). ע"ע עוה"ז.

עולם הזה: כב (עוה"ז ועוה"ב פעולתם זה בזה). קנג (יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב). קנו (היתחדים הנעשים עכשיו נשארם למעלה ורק לפרקים – ע"י צדיקים או ע"י כלל ישראל – יורדים למטה ויתגלה לע"ל).

עולם שנה נפש: קטו (מבחי' המל').
עומק: י (מ"ם דממעמקים).

עוף: עא (עוף הפורח בכנפיו – ר"ש).
עור: סו (כתנות עור – ובתורתו של ר"מ אור). עה (כנ"ל). פה (ג' מיני עורות – פנימי, אמצעי, חצוק. עור וכשר תלבישני). פז (ההפרש בין עור האדם לעור הבהמה). צ (כתנות עור – אור). קיז (ג' סוגי עור ג' צמצומים).
עיגולים: פד (שרש עיגולים ואופנים מבחי' היכלות דט"ס דמל' דעשי').

עילה ועלול: ל (ההפרש בין עו"ע לכלל ופרט). רמג (ההפרש בין עו"ע ליש מאין).

עין: עח (טוב עין או רע עין). קל (לא למראה עיניו ישפוט – חכמה).
עם הארץ: קכו (נמשך מבחי' חיצונית דנה"י שבמל' דעשי' מ"מ יכול לומר כי אתה אבינו).

עמל: רטו (עמל חורה עמל שיחה). שט (כנ"ל).

עפר – ע"ע יסודות, ד' יסודות.

עץ הדעת, עץ החיים: קעו (הושב"כ. תושבע"פ). רצב (עץ החיים – חכמה שאין שם שליטה לחיצונים כלל).

עצמות: מג (ושמועה טובה חושך עצם). סא (העצמות שהחי' יחזקאל).

טוס: כט (לסוסי ברכבי פרעה דמיון רעיוני). דד (כנ"ל). נו (כנ"ל).

טוף מעשה עלה במחשבה חלה: לד (דוקא עוה"ז הגשמי). ק (בירור ק"נ עלה במח' לפני הקו"ח).

טס: קעב (התורה – טס חיים משא"כ למי שלומד שלא לשמה). קעה (כנ"ל).

טנר"ל – ע"ע מט"ט.

טנהדרין: לא (אל השופט אשר יהי בימים ההם. חכמה שבמל' דאצי' מאיר ומלוכש בחכ' דהסנהדרין). נה (אל השופט אשר יהי בימים ההם). קעא (לא חסור ימין ושמאל, אפי' מטעין).

טפירות: לה (הספירות הגנוחות שבא"ס). קצו (כנ"ל). רכה (מה שהגאונים קוראים ע"ס הגנוחות נק' בקבלת האריו"ל א"ק, וע"ס הגלויות נק' ע"י וא"א).

טופר: טו (טופר וסיפור – תושב"כ תושבע"פ). נו (כנ"ל). צא (כנ"ל). קפט (כנ"ל). רלא (כנ"ל).

– ע –

עבר: רפב (ובן).

ע"ע מלך.

עבודה: רפא (עובדי אלקים. עובדי ה' – דורשי ה' לא יחסרו כל טוב). שכא (ע"מ לקבל פרס ושלא ע"מ לקבל פרס). קמג (שרש אלקים אחרים – מבחי' פסולת הנופל מלמעלה הנק' צואה).

עדות: קלב (עדות אשה בראיית פרצוף פנים עם החוטם).

עדן: טז (ונהר יוצא מעדן גו' יתגלה לע"ל כמו שהוא). יז (עוה"ב). כב (כנ"ל).

כ (עין לא ראתה אלקים זולתך).
עולה, קרבן עולה: ז (עולת חמדי). כ (כנ"ל).

עולם – ע"ע בריאת העולם.

עולם הבא: יז (עדן גילוי בחי' עין לא ראתה). כב (כנ"ל). מד (בירוד נברא

פניו אתנו). שלח (הארט פנים שע"י היין ושע"י חכמת אדם תאיר פניו). שדמ (יאר פניו אתנו סלה).

פנים חדשות - ע"ע פנים.
פנימיות וחיצוניות: קצא (פנימיות צריך שמירה משא"כ חיצוניות אינו בא לכלל שמירה).

פסולת - ע"ע נפילים; ע"ו; שערות.
פר: רעג (הטעם לניסוך היין - חצי ההין לפר).

פרו ורבו - ע"ע חו"כ.
פרנסה: כט (ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים). לב (אין נותנים לאדם פרנסה אלא בשביל אשתו). נה (ישראל מפרנסין כו'). נו (אין נותנין פרנסה אלא בשביל אשתו). רכג (כנ"ל). רפט (לא לחכמים לחם. והחכמה תחי' בעלי'). שיג (אין נותנים פרנסה אלא בשביל אשתו).

פרס: שכא (שלא ע"מ לקבל פרס).
פרסא: פז.

פרעה: נה (ברככי פרעה. נוק' דקליפה).

- צ -

צבור: רמו (אכל בי עשרה שכינתא שריא).

צדיקים: לו (נמלך בנשמותיהם של צדיקים). קיא (יחוד או"א הנק' צדיקים). קנו (המשכת היחודים מהמצות נמשכים רק לפרקים - כגון ע"י צדיקים). קנו (ועמך כולם צדיקים). קפ (צדיק כאמונתו יחי'). קפא (כנ"ל). קפב (נשמות הצדיקים בעת השינה נמצאים בג"ע). קצז (מעונים ואביונים משא"כ רשעים מצליחים). רצו (בעת שינתם נשמתן בג"ע). שיד (לע"ל לאתא צדיקא בתובתא). ע"ע דור.

צדקה: מח (קו הימין - המשכה מלמעלה למטה. יסוד כל המצות). רעו

עקבות משיחא: ע (נשמות עכשיו - ההילוך הוא ברגל - מעשה - צדקה כו').

עקיבא, רע"ק: י (ולגו עיניו דמעוה). ל (ה' דורש על כל קוץ וקוץ). צב (כנ"ל). קיג (הדרגא שהגיע אלי' ע"י מס"ג). קכד (במס"ג לא עלה רק לריח דלבושיהו).

עקרה: רעו (רני עקרה). שכד (שאין בכח המ"ן שלה להוליד).

ע"ע אמהות.

עשו: טו (בגדי עשו החמדות). צ (כנ"ל). צו (שרו של עשו). רד (ואת עשו שנאתי). רח (יניקת שרו של עשו). **עשרה מאמרות:** מא (שייכותם לעשרת הדברות. ל"ב פעמים שנא' ויאמר אלקים במע"ב). ריד (להגיד לאדם מה שיחוי - שיחה הוא עש"מ). ריט (נק' שיחת חולין). רמח (חומר לצורה דעשה"ד - תנאי התנה עם מע"ב). רמט (כנ"ל).

עשרת הדברות: קיט (דברים פשוטים). **עשרת ימי תשובה:** קנב (רבים מפושעי ישראל מתעוררים בתשובה שלימה). **עתיק:** קט (פנימיות אבא פנימיות עתיק). רא (ממוצע בין עצמות לנאצלים). רו (אדם דיצירה). רכח (חו"ג שבעתיק). רכט (מ"ה ובי"ן מטי ולא מטי).

- פ -

פה: קלב (שער רציאה להבל הנפש). קלה (כנ"ל). קלז (אח"פ).

פורים: סג (הנס דפורים ה' מלוכש בטבע). רו (גורל).

פלא: קמא (בהיפוך אותיות אלף).

פנים: יא (בקשו פני גו'). טו (פנים מאירוח. פנים מסבירות). לב (כנ"ל). צב (חכמת אדם תאיר פניו. באור פניך נתת לנו תורת חיים). קלב (עיקר פרצוף הפנים הוא החוטם). קסה (הטעם שצ"ל פנים חדשות ככ"י - לברכת חתנים). רעח (יאר

מפתח ענינים

שעא

כנ"ל. מי שאינו משמח את החתן עובר בה' קולות והמשמחו זוכה לתורה שניתנה בה' קולות. רמא (ז' קולות).

קומה, קוממיות: קנו (ב' קומות). קעת (כנ"ל).

קטורת: קלה (ישימו קטורה באפיך). קמב (י"א סממני הקטרת). קמד (מעשרת).

קטן: קנ (מצד קטנות המוחין ירבה דברים). קנג (כשרוצים להעלותו צריך לחזקו ולנשאו).

קדוש: רעג (צריך ליתן עינו בכוס של קדוש).

קדוש החדש – ע"ע יו"ט.

קדוש לבנה: רסד (הריקוד הקדוש לבנה). שמב (כשם שאני רוקד כנגדך).

קליפות: פג (ע"י הלבושים שבאצי יכול להיות מקור ליניקת נוגה דבי"ע). פה (הפרש הלבושים דנוגה דבי"ע ואצילות). צו (נוגה דאצילות – אינו מעורב בו רע). קמג (ריח דלעו"ז).

קעג (לגרמייהו עבדין). רצ (כנ"ל).

קרבנות: מז (בחי' העלאה. עיקר הקרבן הוא הקטרת החלב של הבהמה לה' ולא הדם כי הוריקה של הדם אינו אלא המכפר על העון). קמד (ההפרש בין קטורת ושאר הקרבנות וההפרש בין עבודה הקרבנות ובין כוונת הכהנים). קמו (אש שלמטה. אש שלמעלה). קמח (אדם כי יקריב גר מן הבהמה). קנא (עולת חמיד – העל"י ע"י האדם המקריב).

ע"ע ריח.

קרי וכתוב: נו (יחד תושב"כ ותושבע"פ).

קריאת שמע: עג (פ"ר – עלי, פ"ש – ירידה). קה (בחי' יחוד דאו"א).

קיב (כנ"ל). קכא (כנ"ל). שלו (ואהבת ב"פ אור. מעין מ"ת. באמירת שמע יוצאים י"ח חלמוד תורה).

ק"ש שעחמ"ט – ע"ע אנא בכח.

(כעקבתא דמשיחא עיקר הבירור – בצדקה).

צל: נו (ה' צלך). קעה (כנ"ל). רצב (כנ"ל). ובצל ידי כסיתך).

צלם: ט (לי' דצלם – חי', מ' דצלם – יחידה). פד (מ' – יחידה לי' – חי'). רצט (נעשה אדם בצלמנו).

צמאון: ח (צמאה לך נפשי). רפ (כנ"ל). **צמיחה:** צ (ע"י ד' בחי' יש, אין, אין, יש). לב (ע"י הגשם מתעורר כח הצמיחה).

צמצום: קצו (צמצום הראשון).

צעקה: מ (ההפרש בין „צעק לבס" ל„אין מלה על לשונם"). רלה (פנימיות הרצון. ויועקו בקול גדול – שהחזירו עטרה ליושנה). רלט (ההפרש בין צעקה לשיר).

צפרניים: פו (פסולת). קסט (כנ"ל). רו (כנ"ל). רח (יניקת שרו של עשו מהצפרניים). רפה (פסולת).

ק –

קדש הקדשים: פה (צמצום עצמו בהיכל ק"ק).

קדוש, קדושה: מה (קדושים תהיו כי קדוש אני). קיא (יחיד או"א הנק' קדושים).

קו: קכח (קו המדה). רג (כנ"ל). שכו (ע"י השמחה בוקע קו המדה).

ע"ע נקודה קו שטח.

קוב"ה: קטז (ז"א).

ע"ע הקב"ה; יחוד; קשר.

קול: לט (מעורר הכוונה). צב (קול ה' על המים. קול ה' חוצב. קול ה' בהדר).

קה (המשמח את החתן זוכה לתורה שנתנה בה' קולות). קסד (ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד –

התפשטות והתגלות למקבלים). רטו (קול מעורר הכוונה). רלה (ההפרש בין קלא פנימאה, ובין צעקה). רלז (השמחה גורמת שלא יפריע הקול לשכל).

רמ (המשמח את החתן –

קשר: טו (ג' קשרין מחקשראין כו'. סתים וגילאי שבכ"א מהם). רסו (כנ"ל).

- ר -

ראומה: רצ (ראו מה).

ראש השנה: רה (אומרים יבחר לנו את נחלתנו). קטו (זמן התהוות העולמות). ע"ע שופר.

ראש חודש - ע"ע יום טוב.

רב וחלמיד: פח (קאים אדעתי דרבי'). צג (חייב להקביל פני רבו ברגל). קח (קאים אדעתי דרבי'). קכו (ענשה החלמיד חכם מופלג בעומקי הנפלאות). רכו (ע"י מטי ולא מטי ורו"ש). רמה (נמשך מאין דחכמה דהרב מ"מ אי"ו מעצמות הנפש).

רבה: רעד (שחטי לר' וירא כו').

רבקה: כח (הטעם שנפלה מעל הגמל בראותה את יצחק).

רגל: ס (דרגת הגשמה הנק' רגל). ערה (ועמדו רגליו גו'). רמג (כנ"ל). ע"ע נעל.

רוח: יט (ממוצע). נג (כנ"ל). קמח (רוח האדם העולה למעלה). רי (פעולת הרוח בדצח"מ). ריב (רוח אייתי רוח). ריט (כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך כו'). רכד (כנ"ל). הגורם לרוח הוא הרים ובקעות). רכה (הרוח שבים). רנח (ורוח אלקים מרחפת). דש (פעולת הרוח בדצח"מ). שה (בהרים ובקעות נעשה חזק יותר). שו (רוח אייתי רוח).

רוח הקודש: קנה (גילוי אלקות באבר פרטי).

רחל: כב (אמרה - כי דרך נשים לי).

ע"ע לאה. לאה רחל.

רחמים: שלב (קו האמצעי).

ריח: קה (ריחא דלבושיהו). קכא (כנ"ל). קכב (ריח ותענוג). קכג (עיקר ענין הריח שהוא בחי' התענוג העולה

לגפש בבחי' גבורות ממותקות). קכד (ריח ניחוח). קכט (והריחו ביראת ה' - דמורה ודאין). קלב (וירח את ריח בגדיו ויברכהו). קלה (ריח הקרבנות). קמג (דקדושה דלעו"ז).

רינה, רינה: רעו (רני עקרה).

ריקוד: ע (ע"י הרגל מגבי ראשו). עד (מכוון להניגון). רסב (ריקוד שלמעלה מטו"ד וריקוד ע"פ סדר). שמ (ענינו - הוזה עצמית). ע"ע חו"כ.

רע: קצה (אין רע יורד מלמעלה).

רעש - ע"ע אש.

רפואה - ע"ע סם.

רצוא ושוב: עא (ההילוך צ"ל כרו"ש). עב (מ"ע ומל"ח. מטי ולא מטי - מלמעלמ"ט. רו"ש מלמטלמ"ע). רכה (מטי ולא מטי - ורוח אלקים מרחפת). רכו (בכל השפעה - צ"ל במשפיע מטי ולא מטי ובמקבל רו"ש). רנח (רו"ש. ומטי ולא מטי). שלא (אהויר).

רצון: ט (המורכב, ופנימיות ועצמיות הרצון). עט (יהי רצון). קצט (הענוג ורצון). רכא (יהי רצון). שי (התגלות הרצון במצות).

רשעים: קצו (מצליחים בעוה"ז).

- ש -

שבת: קנט (השבתים דכנס"י להקב"ה והשבחים דהקב"ה לכנס"י). קס (התועלת בהשבחים ששיבחו התלמידים את הרשב"י).

שבירת הכלים: נב (הי' רק במדות ולא במוחין).

שבת: א (התגלות סוכ"ע בממכ"ע). סה (מידי חודש ושבת יבוא כל בשר להשתחוות לפני ה'). קיב (זמן היחוד דו"ן להוליד נשמות). קסו (נק' כלה, שבת מלכתא - לכה דחי' לקראת כלה). קסז (בי' בחי' בשבת). רמב

מפתח ענינים

שעג

שכינתא שריא. שכה (זכו שכינה ביניהם).

שכל: עט (אוחיות השכל). קו (שכל ושכל הנעלם מכל רעיון). קז (ההפרש בהשגת שכל חדש או השגת שכל הכתוב בספר). קלג (ההפרש בין השגת שכל חדש – ושיפה). קעב (בהתבוננות בהשכלה אלקית מצד ישות השכל יתפעל ולא מהאלקות). רלד (ההיפך מדבור). ע"ע השנה.

שכר: קנו (שכר מצות בהאי עלמא ליכא). קצו (שכר ועונש בתומ"צ). שכא (אל תהיו כעבדים כו' ע"מ לקבל פרס). **שלמה:** נו (אפריקן עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון). סד (בימיו קיימא סיהרא באשלמותא, לכן היו אוה"ע בטלים אליו). צב (פנימיות ח"ע שגנוז בטעמים נגלה לשלמה). צט (משלי שלמה). קטז (קיימא סיהרא באשלמותא, לכן היו אוה"ע בטלים אליו). קנד (הגם שהי' קיימא סיהרא באשלמותא מ"מ הי' עיקר הגילוי בהיכל ק"ק). ריו (הי' בהרי אררט).

שם: קיח (וחפש לך שם כהיום הזה). **שמונה עשרה:** קסא (הטעם שצ"ל בחשאי דוקא). קסד (הטעם שלע"ל יהי' בקול רם ולא בחשאי). רלה (בחשאי).

שמחה: רלו (התועלת שיש בשמחה בעת ההשגה וההתבוננות). רלח (גורם לגילוי – אגברו חמרא אורדקי כי היכי דלימרו מילתא – גילוי מצפוני לבבו). שכו (תועלת השמחה שהתגלות ללא הגבלה דמסך ופרסא). שכו (ההפרש בין ששון לשמחה). ע"ע חתן וכלה; מלך.

שמחת בית השואבה – ע"ע הלל. **שמים:** מב (לעולם הי' דברך נצב בשמים). **שמים וארץ:** לו (כי כל בשמים ובארץ). לח (את השמים ואת הארץ – ר"ת

זווג הנשמות בג"ע בשבת). רפח (נק' שבת קודש – העלי' לאין דחכמה).

שד: קמג (הממונה בכל בה"כ).

שופט – ע"ע סנהדרין.

שופר: רה (עלה אלקים בתרועה).

שושבינים: כה (אורבים המשמחים את החתן). קמו (שושביני הכלה בזכרים דוקא). קנט (בחו"כ למעלה). קס (בי' סוגי שושבינים מלמעלה"ט ומלמטה"ע – משה ואהרן).

שיחה: צא (שיחת ת"ח צריכה לימח). רטו (ומניד לאדם מה שיחו. עמל שיחה). ריח (כנ"ל. תושבע"פ נק' שיחה). שט (כנ"ל. תושבע"פ. עש"מ).

שינה: קפב (נשמות הצדיקים נמצאים בעת השינה בג"ע).

שינוי: קצב (קושיית הפילוסופים איך שיך שינוי באחה"פ).

ע"ע התפלעות.

שיר: ז (למען יזמרך כבוד). י (שיר פשוט שיר כפול). יט (למען יזמרך כבוד).

כ (כנ"ל ולא ידום). כא (בי' פירושים עה"פ למען יזמרך כבוד. הי' אלקי לעולם אודך). כב (שיר המלאכים).

כו (עכשיו העבודה היא למען יזמרך כבוד בחשוקה משא"כ לע"ל יהי' ישיש עליך אלקין). עד (ברו"ש).

רלו (שיר שהיו הלויים אומרים בביהמ"ק). רלט (ההפרש בין צעקה לשיר). רנד (שיר פשוט. שיר כפול).

שיר משולש. שיר מרובע). רסג (שיר ושירה). שלג (הכלול מג' קווין). שלד (שיר הלויים. שיר המלאכים. שיר דתורה). שלו (אין אומרים שירה אלא על היין). שמג (ושירה).

שיר השיירים: ז. קנט (השבחים דכנס"י להקב"ה והקב"ה לכנס"י – בדוגמת חו"כ).

שכינה: סב (הפי' של „כאילו דוחק רגלי השכינה“). רמו (אכל בי' עשרה

ששת, ר' ששת: יט (מאמרו חדאי נפשאי כו' לך קראי כו'). רסו (כנ"ל).

- ת -

תורה: יט (מוצע המחבר כנס"י לקוב"ה). כג (כנ"ל). מו (דיבור דתורה). מח (קו האמצעי). נג (נק' בריח). נג (אותיות התורה. נק' תפארת). פה (נק' היכלא עילאה). צ (עוטה אור כשלמה). צא (מחכמה נפקת. נובלות חכמה של מעלה. כ"ד ספרים). צב (כאור פניך נתח לנו חורת חיים. ג' לבושי התורה - ג' קולות). צד (ב' דרוגות בתורה - הנק' לחם והנק' מוצא פי הוי, הוד דתורה). צו (משל הקדמוני). צח (הבירור שע"י החורה בכל עולם כמו שהוא. אין מקרא יוצא מידי פשוטו ומ"מ גנוזין בה סודות כמו משל וחידה). צט (עיקר עצמות ח"ע גנוז בתורה שלנו הנגלית דוקא יותר מתורה שבנ"ע). ק (הבירור שנעשה ע"י התורה בהאדם). קיש (ניתנה בארץ דוקא כי מהות ועצמות אוא"ס מלוכש בעוה"ז). קכא (עוטה אור כשלמה - לבוש). קעב (פי' מאחו"ל: האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו). קעג (טעם החורבן מפני שלא ברכו בתורה תחילה). קצא (נק' אמת). רטו (עמל תורה). רמא (הטעם שע"י השמחה שמשמח החתן וזכה לתורה שנתנה בה' קולות). רמט (ד' מדריגות - א) תורה שלמעלה. ב) קולות וברקים המגלים את עשה"ד. ג) חורה שקדמה לעולם - משל הקדמוני. ד) אסתכל באורייתא וברא עלמא. רעא (רננא דאורייתא). רפח (ב' מדריגות בתורה אין וביטול). ע"ע הלכה: טנת"א: קשר. **תורה, לימד התורה:** יט (צ"ל בדיבור דוקא. ע"י לימד התורה פועלים

א"ה ו"ה גימט' טוב). נ (בכל הארץ יצא קום). רכד (שמים מאש ומים, וארץ העיקר הוא רוח). ע"ע ארץ.

שמירה: קצא (השמירה שבתורה שלא ינקו החיצונים - חתום תורה בלימודי). קצא (כל פנימיות צריך שמירה, חיצוניות אינו בא לכלל שמירה). קצב (שומר גדול מהמשומר).

שמן: קלט (שמן אפרסמון). ערה (שמן ויין). שמב (כנ"ל).

שמעון, רשב"י: קס (התועלת בהשכחים ששיבחוהו תלמידיו). קסא (כנ"ל). **שמש:** נא (לשמש שם אוהל בהם). רטז (הולך אל דרום וסובב אל צפון). ע"ע לבנה.

שנה - ע"ע עולם שנה נפש.

שער: ט (נודע בשערים בעלה כו' לפום שיעורא דילי). קלב (שער הפה, שער החוטם). קלו (כנ"ל).

שערות: צ (הפרש השערות דאדם ודבהמה). רו (ע"י הפסולת). רח (יניקת שרו של עשו משערות). קסט (באים ממותרי אדם האם). רפה (פסולת הדם דנוק').

שפרה: לח (שפרה ופועה).

שק: סג (ושק אשים כסוחם). צו (כנ"ל). **שקר:** ע (אין לו רגלים).

שר, ע' שרים: ב (בחי' ממכ"ע נמשך גם בהם). ג (לפעמים הם בבחי' ביטול). כב (הביטול בע' שרים דעשי'). צו (שרו של עולם בטל לאלקות אבל בירידה עד ע' שרים כל שר מורכב מטו"ר).

שרה: נב (חדל להיות לשרה אורח כנשים). קכג (ולאברם היטיב בעבורה. כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה). רל (כנ"ל). שיג (כנ"ל).

ששון: שכו (ההפרש בין ששון לשמחה).

מפתח ענינים

שעה

האדם). קעו (תושב"כ - אי"צ שמירה - עה"ח. תושב"כ - צריך שמירה - עה"ד). קפה (ח"ע ומל'). קפח (תושב"כ נק' אמירה). קפט (סופר וסיפור). ריח (כנ"ל). תושב"כ נק' שיחה). רכא (התגלות הרצון - בתושב"כ דוקא). רל (תושב"כ שרשה ממלכות דא"ק ותושב"כ שרשה מיסוד דא"ק). רפד (דכר ונוק'). רפה (אב ואם). רפו (תושב"כ נק' - המצוה. מל' קרינן לה. גזירות תומרות דוקא בתושב"כ). רפו (תושב"כ - חתום תורה בלימודי - שצ"ל החותם). שט (סופר וסיפור). שי (התגלות הרצון בתושב"כ דוקא). שיא (כנ"ל וגם בתושב"כ יש לללות הרצון מ"מ שרש התושב"כ גבוה יותר).

חייית המחיים: סא (יבוא כל אור נשמה בגוף כמו שהוא, ללא בירור, כי הגופות יהיו טהורים). קמב (אין דומה לך כר לתחיית המתים). רכג (כל הנשמות יבואו בגופים שהיו בהם עכשיו).

חכשיט: סח (תועלת התכשיט בהאדם). **חלמיד חכם:** צא (שיחת ת"ח צריכה לימוד). ריט (כנ"ל). רצא (וכל בניך לימודי ה'. נק' שרי מלוכה).

חמיד - ע"ע עולה.
תענוג: מג (ושמרוה טובה חדשן עצם). מד (כי עמך מקור חיים - שעשועי המלך בעצמותו). קט (עצם התענוג). קכב (ב' סוגי תענוג: או"פ - מלמעלמ"ט, או"מ - מלמטלמ"ע. תענוג וריח). קלב (תענוג וריח). קלג (עצם כח התענוג בטיפה). קלה (גבורות שבתענוג). קצט (שרשו בעצם הנפש. תענוג ורצון).

תפארת: סח (עולה עד הכתר). סט (כל שתפארת לעושי'). רנה (ג' הקוויץ כלולים מד').

בניי עלי' בנשמתם ואח"כ ג"כ פועלים בתורה עצמה). כג (בדיבור דוקא. הקב"ה יושב ושונה). מו (הפי' הקב"ה יושב ושונה כנגדו) מו (שקולה כנגד כל המצות). קעא (שלא לשמה - צ"ל לזה שמירה שלא ינקו החיצונים). קעד (לשמה - ואי"ו סתירה למ"ש שצ"ל מעיקרא כי עביד אינש אדעתי דנפשי'). רמו (עסק התורה לשמה). רמט (כנ"ל - בדיבור דוקא). רנ (צ"ל בשמחה דוקא). רסו (בתחילה אדעתי דנפשי' ואח"כ להשפיע בתורה - ע"י עסק בתורה לשמה). ער (כנ"ל). רפח (לשמה - בביתול). רצב (בדיבור דוקא). שלו (הטעם שבק"ש יוצאים י"ח מצות ת"ת). שלה (כל הקורא בתורה מוריד ומשפך גילוי עצמות אלקות כמו שהי' במ"ת).

חורה ותפלה: מא (דיבור תורה דיבור דתפלה). רסז (מי שתורתו אומנתו פטור מתפלה. חיי עולם חיי שעה). **חורה עברה וגמ"ח:** מו (ג' קוויץ). רנג (על ג' דברים העולם עומד כולל כל העולם עד העצמות ממש). רנו (כנ"ל - והעיקר הוא תורה). שלא (אל יתהלל גו' חסד ומשפט וצדקה).

תושב"כ ותושב"כ: טו (חתן וכלה). טז (כנ"ל. ונהר יוצא מעדן - תושב"כ. להשקות את הגן - תושב"כ). יח (כנ"ל. תושב"כ מקבל מקוב"ה, וקוב"ה משפיע לתושב"כ). כט (שמש רח. עילה ועלול - משפיע ומקבל). ל (כלל ופרט - העולם וגילוי). לא (זכר ונקבה). נא (יום ולילה. בתושב"כ נעוץ טוב"ת). נה (הבירור בתושב"כ). נו (תושב"כ - שמוהו של הקב"ה). קסח (חתן וכלה). קע (ע"י תושב"כ מתגלה ומתחלק החיצוניות הפנימיות, כמו"כ אסתכל באורייתא וברא עלמא, נק' אדם - זאת תורת

ק"ש. שמו"ע). קסד (הטעם שהש"צ תפלתו בקול רם דוקא). קעג (כשתפלתו אינה אלא מן השפה ולחוץ ממילא בדברו בדת אין דבר ה' מלוכש בו). רלה (המשמיע קולו בתפלתו מקטני אמנה). רלו (אותיות התפלה). רסא (מתוך כובד ראש. שמחת התפלה). רעא (המשמיע קולו בתפלה ה"ו מקטני אמנה).

ע"ע קריאת שמע; שמונה עשרה.
תשובה: קנא (הכח לתשובה – מכח עצם אור נשמתו). קנו (ע"י תשובה עכשיו תשוב ה' – יהי הגילויים דלע"ל).
 שיד (הטעם שלע"ל – לאתבא צדיקא בתובתא).

תפילין: צט (בתפילין למטה נמצא כל עצמות ח"ע משא"כ כשהוא במקורו בתורה דאצי"). רצה (ע"י הנחת תפילין של כאו"א מבנ"י (אפי' פחותי הערך) שורה ומחלכש כנפשו מבחי' או"ס שבחכמה).

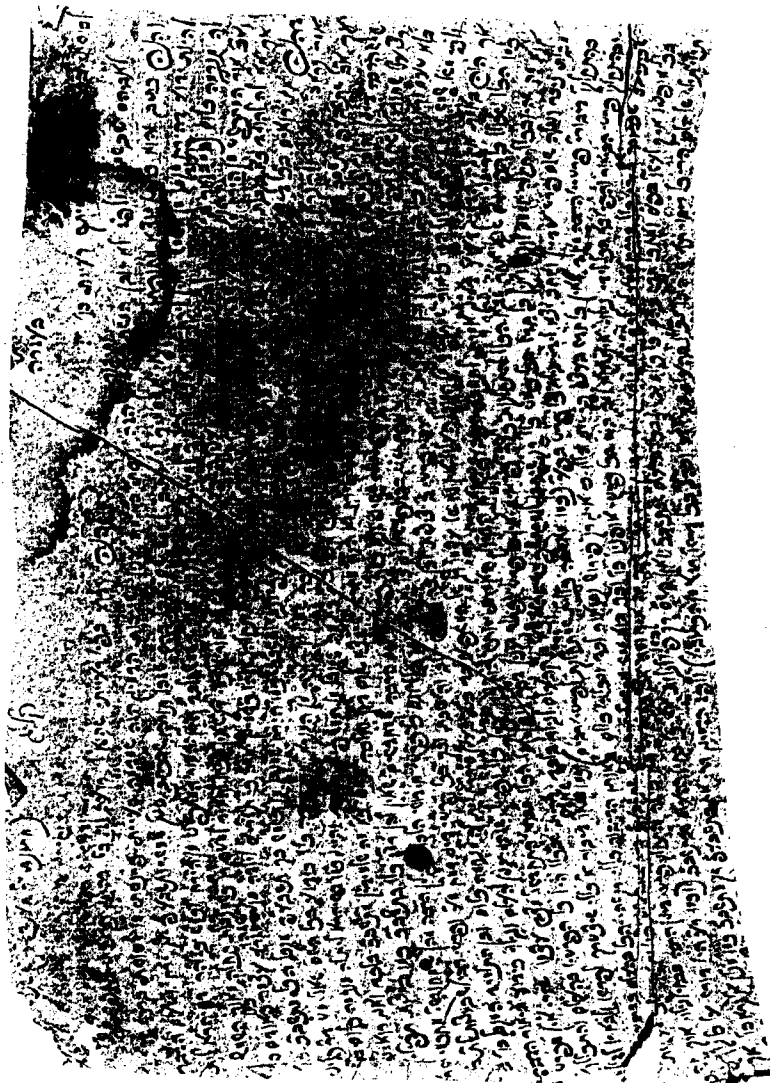
תפלה: כז (שמו"ע בלחש כי בחי' מל' היא בנקודה). מ (דיבור דתפלה. צלוחא בלחש). מח (במקום קרבנות – הקרבת נה"ב). נט (קודם התפלה הנשמה באפו). עב (פסוקי דומרה באופן של עלי' וירידה – רו"ש). עג (כנ"ל). גם ביוצ"א נמצא העלי' והירידה – רו"ש). קלה (לבעל החוטם אני מתפלל). קסא (פסוד"ו).

מפתח נוסח ברכות נשואין

משמח ציון בבני: רפכ. שמו.
 שמת תשמח רעים האהובים כו: קסה.
 קעת. רט. רלד. שת. שטו.
 משמח חתן וכלה: כד. קעת. רכ. רכג.
 רלא. רמא. רמו. שטו. שדמ. שמו.
 אשר ברא כו מהרה ישמע כו: קסא.
 קעת. קצו. רלג. שטו.
 קול מצהלות חתנים: קמו.
 משמח חתן עם הכלה: כד. קמו. קעת. רכ.
 רכג. רלא. שטו. שדמ. שמו.

ע"ע ברכת חתנים.
 שהכל ברא לכבודו: רלד.
 ברוך אתה כו יוצר האדם: קסח. קעה.
 קצב. רלד. רפד. דש. שטו.
 אשר יצר כו והתקין לו כו: קסה. קסח.
 קעה. קצב. רכג. רלד. רמו. רפד. דש.
 שטו.
 שוש תשיש ותגל העקרה כו: קסה. רלג.
 ד. רנא. רעה. רפכ. שיו. של.

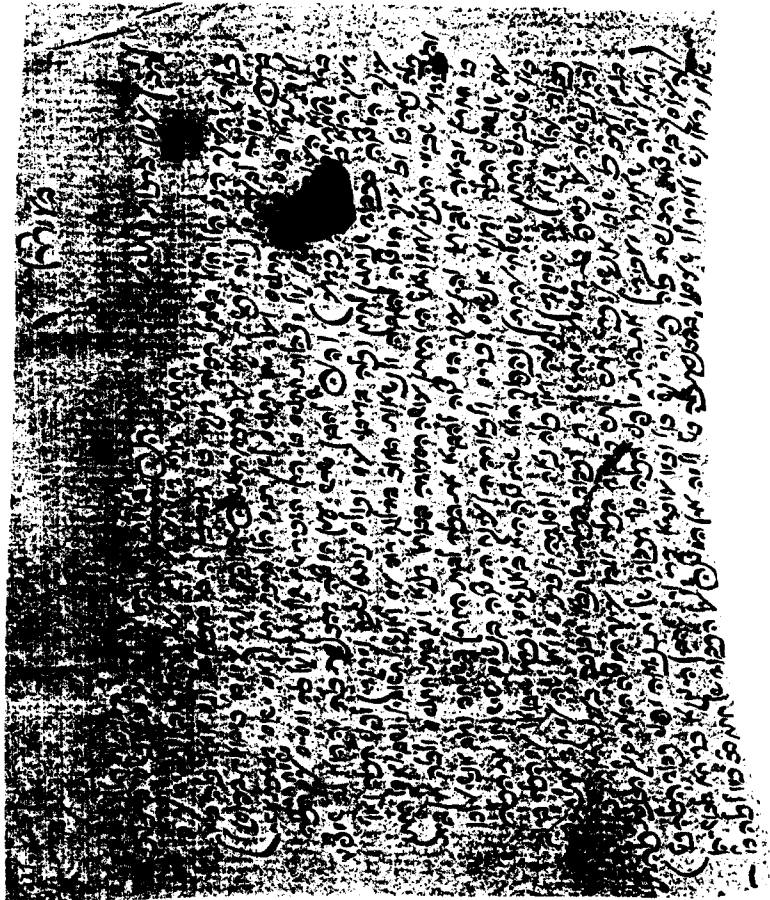

פסטימיליא מגוכי"ק אדמור"ד האמצעי

— נדפס לעיל ע' כט —

שעה

פקטימיליא מגוכי'יק אדמיר האמצעי

— נדפס לעיל ע' קמו —

[ראה אודות גוכי'יק זה לעיל ברשימת הכתי' לע' קמו]

מאמרים יקרים

יחזקו חרב פגוע - אומללם כבוד שמו
מוחל'ק רוב בער יצ'ל

אשר מאלו זין כמני קדש על ויקדומוס
מחברי קדש קדוש לאונו לו וכבוד אציו כבוד
האלון אומללם אים אלון זולילם קדשם
כבוד שמו מפלמו

מוחל'ק שניאור זלמן נבנא
אשר שמו מפי קדשו, וימן כי דברו דברי
קדש הים בקולו ובקמעות, קמתי כבוד
בנו כבוד הגורל המעורר נלמות לשונו צלמן
מדברתו ותלכות שיה' מוזן לכל אדם ואדם
לפי ערכו, ולכוח ותמות סופר יבואל בשע
שומכר לרף:

כמה ובראת ה' למיך

מאמרים יקרים

כבוד הרב הגדול המפורסם בבוד קדושת שמו
מודר רוב בער יצ'ל

ורדשם נלאים וגדושים ונתוקים, דרוש גביע הבקו
גביע עם הגלל עולה מנין מים בו בנבואי כל מים
אל ברבה בית הבקו, ונס של קידוש, ונס של מעור
לבא, כל אחד ואחד בנונה מיוחדת, אחי ברבה
התים, שמביין על הבס כל ברבה ובינה, יבוא
בו עין אמונה, וימן הון ונהל, שהם כבוד תורה
שבתו והנה שבעים, ועוד ענינים נלאים, וסודות
באשם הבאים בשערי אור הודו: באשי יעינו בהמש
היטוב לעת שמו שבת והודש יטאו מינוע להמש
... לאורי באור הודים לאותי בדי עולה לנצח:

נמכ
נבנא
נור חכמי ומכני סופר, ברה נבואה, שמי
למבשרי מאת האל הגדול
למיך

פקסימיליא מדפי השער של קונטרס מאמרים יקרים
(מוקטן מגודל המקורי)

— ראה לעיל ע' קסח וע' שג —

שאלה **א** **ב** **ג** **ד** **ה** **ו** **ז** **ח** **ט** **י** **יא** **יב** **יג** **יד** **טו** **טז** **יז** **יח** **יט** **כ** **כא** **כב** **כג** **כד** **כה** **כו** **כז** **כח** **כט** **ל**

א. שאלה ב. שאלה ג. שאלה ד. שאלה ה. שאלה ו. שאלה ז. שאלה ח. שאלה ט. שאלה י. שאלה יא. שאלה יב. שאלה יג. שאלה יד. שאלה טו. שאלה טז. שאלה יז. שאלה יח. שאלה יט. שאלה כ. שאלה כא. שאלה כב. שאלה כג. שאלה כד. שאלה כה. שאלה כו. שאלה כז. שאלה כח. שאלה כט. שאלה ל.

ונתן **א** **ב** **ג** **ד** **ה** **ו** **ז** **ח** **ט** **י** **יא** **יב** **יג** **יד** **טו** **טז** **יז** **יח** **יט** **כ** **כא** **כב** **כג** **כד** **כה** **כו** **כז** **כח** **כט** **ל**

א. שאלה ב. שאלה ג. שאלה ד. שאלה ה. שאלה ו. שאלה ז. שאלה ח. שאלה ט. שאלה י. שאלה יא. שאלה יב. שאלה יג. שאלה יד. שאלה טו. שאלה טז. שאלה יז. שאלה יח. שאלה יט. שאלה כ. שאלה כא. שאלה כב. שאלה כג. שאלה כד. שאלה כה. שאלה כו. שאלה כז. שאלה כח. שאלה כט. שאלה ל.

א. שאלה ב. שאלה ג. שאלה ד. שאלה ה. שאלה ו. שאלה ז. שאלה ח. שאלה ט. שאלה י. שאלה יא. שאלה יב. שאלה יג. שאלה יד. שאלה טו. שאלה טז. שאלה יז. שאלה יח. שאלה יט. שאלה כ. שאלה כא. שאלה כב. שאלה כג. שאלה כד. שאלה כה. שאלה כו. שאלה כז. שאלה כח. שאלה כט. שאלה ל.

א. שאלה ב. שאלה ג. שאלה ד. שאלה ה. שאלה ו. שאלה ז. שאלה ח. שאלה ט. שאלה י. שאלה יא. שאלה יב. שאלה יג. שאלה יד. שאלה טו. שאלה טז. שאלה יז. שאלה יח. שאלה יט. שאלה כ. שאלה כא. שאלה כב. שאלה כג. שאלה כד. שאלה כה. שאלה כו. שאלה כז. שאלה כח. שאלה כט. שאלה ל.

פקסימיליא מכתבי מעתיק — התחלה וסיום של ד"ה אשר יצר —
 — נדפס לעיל ע' רפד וע' שטז —

לזכות

שניאור זלמן בן אסתר
חוגתו חוה בת שרה ברכה
בנו יצחק מאיר בן חוה
בתו אסתר בת חוה
בנו נתן בן חוה
כלתו חנה רבקה בת רחל דוואשע
חתנו מנחם נחום בן גיטל
כלתו צבי' מרים בת שיינא חוה
נכדו מנחם מענדל בן חנה רבקה
נכדתו שרה ברכה בת חנה רבקה
ובעלה יהושע בן עטא דבורה
ובנם מנחם מענדל בן שרה ברכה
ובתם חיי' מושקא בת שרה ברכה
נכדתו אסתר בת חנה רבקה
ובעלה יוסף בן מנחה
ובתם חיי' מושקא בת אסתר
נכדו אברהם יהושע העשיל בן חנה רבקה
נכדו צבי הירש בן חנה רבקה
נכדתו נחמה דינה בת חנה רבקה
נכדו נתן בן חנה רבקה
נכדתו פריידא מלכה בת חנה רבקה
נכדו ישראל בן חנה רבקה
נכדתו גיטל בת חנה רבקה
נכדו שמואל בן חנה רבקה
נכדו משה בן חנה רבקה
נכדתו רבקה בת אסתר
ובעלה אהרן בן גיטל לאה
ובנם לוי יצחק בן רבקה
ובתם חנה בת רבקה
נכדתו שרה ברכה בת אסתר
ובעלה מנחם מענדל בן האדא רייזל
ובנם לוי יצחק בן שרה ברכה
ובתם חנה בת שרה ברכה
נכדתו מלכה בת אסתר
ולעי' בעלה המנוח אליעזר אלימלך ע"ה בן ניסן שי'
ובתה חיי' מושקא בת מלכה
נכדתו חנה בת אסתר
ובעלה ישראל מאיר בן חנה הינדא
ובנם לוי יצחק בן חנה
נכדו אברהם יהושע העשיל בן אסתר
נכדו יוסף יצחק בן אסתר
נכדו נתן בן אסתר
נכדו שלמה בן אסתר
נכדתו רחל רייזל בת אסתר
נכדו שלום דובער בן אסתר
נכדתו דבורה לאה בת אסתר
נכדו אברהם יהושע העשיל בן צבי' מרים
נכדתו חנה בת צבי' מרים
נכדו משה מרדכי בן צבי' מרים
נכדתו אסתר בת צבי' מרים
נכדתו דבורה לאה בת צבי' מרים
נכדתו רבקה בת צבי' מרים
נכדתו שטערנא שרה בת צבי' מרים

שיחיו

